

A. Munch:

Samlede Skrifter.

Udgivne

af

Prof. M. J. Monrad og Hartvig Lassen.

Fjerde Bind.

Kjøbenhavn.
Forlagt af Universitetsboghandler G. E. C. Gad.
Trykt hos Nielsen & Lydiche.
1890.

A. Munch:

Samlede Skrifter.

Udgivne

af

Prof. M. J. Monrad og Hartvig Lassen.

Fjerde Bind.

Kjøbenhavn.
Forlagt af Universitetsboghandler G. E. C. Gad.
Trykt hos Nielsen & Lydiche.

A. Munch:

Samlede Skrifter.

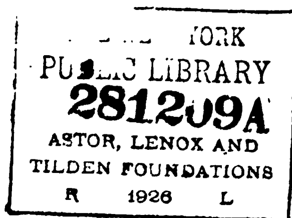
Udgivne

af

Prof. M. J. Monrad og Hartvig Lassen.

Fjerde Bind.

Kjøbenhavn.
Forlagt af Universitetsboghandler G. E. C. Gad.
Trykt hos Nielsen & Lydiche.
1890.

PUBLIC LIBRARY
281209A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1926 L

Indhold.

Side.

Pave og Reformator.

Historisk Digtning.

1880.

Side.

Pave og Reformator.

Historisk Digtning.

1880.

1.

Conclavet.

I Rom var Hedenskabet gjenopstandet
Paa Medicæerpaven Leos Tid,
Med kristne Former underligen blandet
Det gjorde Dyden sort og Lasten hvid;
Det Rige, som af Kristus var forbandet,
Sig smykked med hans Navn i Skjønheds Jd.
Hans Kirke var et Hof med yppig Glæde,
En Cæsar Paven sad paa Petri Sæde.

Af Kunstens, Videnskabens Blomst omgivet
Han tænkte kun paa denne Verdens Magt
Og Kirkens Nøgler havde han hengivet,
For dermed at faae Skatte sammenbragt
Hvormed han kunde pryde Hedninglivet
Og blænde Alle med forfinet Pragt.
Som en Augustus pristes han af Folket,
Roms gamle Glands man saae i ham gjentolket. —

Hvad Under, at man der ei havde Øre
For Tordenveiret, som fra Nord optrak?
At Kardinalerne ei vilde høre
Paa hvad de kaldte kun Barbarers Snak?

„Den tydske Munk kan ikkun Fæ forføre"
Saa mente de, dog Paven gav de Tak,
Fordi han slynged Bullen mod den Frække, —
De vidste ei, han lod sig ikke skrække.

Var Pavedømmet ikke steget mægtigt,
Af Husses, af Savonarolas Baal?
Den Krands, en Borgia kunde bære prægtigt,
Var den ei meer en Medicæers Maal?
Hans Vaaben var ei blot ved Jernet vægtigt,
Det var saa smidigt som det blanke Staal,
Og over Saaret, som det havde slaget,
Han kunde lægge Skjønhed, gjenopdaget.

Thi op fra Romerværldets graa Ruiner
Han trylled frem den gamle Marmorpragt;
De skjønne Statuer med høie Miner
I Romas Herskerborg stod atter Vagt,
Fra dunkle Kamre flagre Amoriner
Og Rafael har Psyche atter vakt,
Og Romersproget atter klassisk tales
Og rundt om Paven digtes der og males. —

Og Jordens Fyrster til hans Forbund beile,
Med sjælden Kløgt han styrer mellem dem,
Saa Kirkeskibet kan med Fordel seile
Og naae til verdslig Magt og Høihed frem.
Den gyldne Tid er nær, det kan ei feile,
Da Rom skal atter vorde Verdens Hjem —
Saa drømte de. Men pludselig kom Døden
Og kaldte Leo bort fra Seiersgløden.

Der laae han stille hist i Vatikanet,
Af Hoffets Sværm, af Venner selv forladt.
Kun gridske Hænder havde Vei sig banet
At plyndre der hans Samlinger, hans Skat.

En Fremtidsfrygt, en Rædsel, før ei anet,
Sig bredte over Rom, lig Dødens Nat.
Nu følte man hvor utrygt Alt var grundet,
Hvorledes til eet Liv al Glands var bundet.

Vel var der Den, som vilde Arven tage —
En Kardinal af Medicæers Blod.
Men op sig hæved Tvedragts gamle Drage
Og andre Prætendenter snart fremstod.
Conclavet stemte, kjøbslog mange Dage,
Farnese snart, snart Medici fik Mod.
Men Ingen vilde for den Anden vige,
Splidagtigt med sig selv var Kirkens Rige.

Don Manuel, Gesandt for Carl den Femte,
Da foreslog en Kandidat, hvis Navn
Var ukjendt fast, som fjernt fra Rom sig gjemte,
Men som, hvis de paa ham til Pave stemte,
Dem vilde bringe Keisergunstens Gavn.
I disse Tider var ei anden Havn —
Fra Frankrig kunde ikkun Fare true —
Saa var det bedst til Keiseren at skue.

Og see, hans Yndling var en boglærd Mand,
Berømt som Theolog, en Kirkens Bærer.
Vel var han født ved Hollands Taagestrand
Af ringe Byrd, men havde været Lærer
For Keiseren, og denne, som ham ærer,
Ham havde hævet høit i Rang og Stand.
Nu var han Kardinal, Bisp af Tortosa —
Hvis han blev valgt, man loved Guld sub rosa.

Conclavet studsed. Men, som tidt det hænder,
Man saae en Udvei, ikke tænkt paa før.
Skinsyge bandt de to Rivalers Hænder —
Engang dog aabnes maatte stængte Dør.

„Heller den Fremmede, som Ingen kjender,
End de Forhadte, vi ei nævne tør!“
Saa skete det, skjønt Ingen ret det vilde,
At Adrian gik frem af Urnens Kilde.

Det var som en Fortryllelse betog dem:
Paa een nær alle Stemmerne han fik!
Først nu, da Valget afgjort var, det slog dem
Med Rædsel, hvilken Daarskab de begik,
Og hvilken dunkel Førelse nu drog dem
Imod en ukjendt Afgrund, fremmed Skik.
Dog maatte de nu holde gode Miner:
Cornaro til Conclavets Vindve triner.

Men da han der for Romas Folk forkyndte,
At Adrian fra Utrecht Pave var,
En Mumlen mellem Mængden dump begyndte
Og steg til Raab: „Vi vil ei en Barbar!“
Haanlatter hørtes op fra Sværmen grynte
Og mangen Haand alt løfted Steen til Svar.
De bange Fædre maatte bort sig liste
For Følgerne af deres Valg at friste. —

De Keiserlige jubled kun og sendte
Om vunden Seir til deres Herre Bud.
I Rom blev Anarki, man røved, brændte,
Paa Husene man skrev, „Rom leies ud“! —
Det hellige Collegium ei kjendte
Nu andet Raad, end skyndsomt skikke ud
Tre Kardinaler, Paven at besværge,
Han maatte komme strax, for Rom at værge.

2.

Den Valgte.

I Tortosa, fjernt i Spanien,
Sad den fromme, flamske Biskop,
Aned ikke, hvilket Budskab
Snart hans Ro forstyrre skulde,
Aned ikke Verdensbølgen
Som sig nærmed forat hæve
Ham til høiest, skumklædt Tinde,
Forat kaste ham i Striden,
Striden mellem Lys og Mørke,
Mellem Hedenskab og Kristtro,
Mellem Jordens store Magter. —

Adrian var født i Utrecht
Et og sexti Aar nu siden.
Der hans Fader, Floris Dedel,
Var Skibstømmermand af Haandværk;
Trods de dunkle Kaar arbeided
Sønnen sig ved store Gaver,
Ved ihærdig Flid snart op til
Sin Tids største Lærdomsgrader.
Han studerte da i Løwen,
Skolastikkens Hovedsæde,
Fast paa samme Tid som Luther
Sang for Brød i Erfurts Skole.
Men han havde ikke Luthers
Ildsjæl, ei hans Kraft til Handling;
Rent hans Levnet var og ærligt
Stræbte han til hellig Virken.
Kristendommens faste Bolværk
Saae han dog i Pavekirken —
Derfor, skjønt han saae dens Brøster,
Vilde han den ei nedbryde,
Men kun rense, gjenopbygge
Til et værdigt Herrens Tempel.

At blive salig. See, foran dem bæres
Et gyldent Kors, de af Følget æres.
Min Herre, I maa dem imøde gaae,
Det er Eders Colleger, det tænke I paa."

„Her vil jeg blive, her er jeg hjemme:
Den røde Dragt vil jeg helst bortgjemme,
Det sømmer sig lidet for Kristi Mænd
At drage i Guld og Purpur hen.
Lad dem deres Ærind selv fuldbyrde,
Her er jeg ei Kardinal, men Hyrde.
Gaa Du dem imøde, min Tjener tro,
Og hør hvad de ville i Hyrdens Bo." —
Saa talte Bisp Adrian og smilte.
Hans Famulus ned ad Fritrappen ilte
Til den ydre Gaard, hvor Toget alt kom.
De Herrer saae sig forbauset om: —
Her var intet Liv, ingen Tjenerskare,
De hvide Mure var simple og bare,
Forhallen var næsten øde og tom —
Kun hist og her en Klerk sneg sig om.
„Er man i et Kloster?" udbrød den Ene
Af Purpurets Mænd — „Maa vi selv os betjene?"
Van Enkefort kom dem nu imøde,
Hans simple Dragt maatte vel dem støde:
De saae fornemt paa ham og mælte ei Ord,
Men En af Følget, en prægtig, stor
Guldbræmmet Drabant ham spurgte med Spot:
„Er dette Kloster Bisp Adrians Slot?
Er det saa, I Kirkens Fyrster modtage?"
Van Enkefort svared: „Jeg maa beklage,
Paa saa fornemt Besøg vi var ei beredt.
Ville I for min Herre vorde stedt
Saa viid, han har mig, sin Skriver, paalagt
At faae Eders Ærind for ham frembragt.
Mine høie Herrer" — han bøied sig ned
For de røde Tre — „end ikke jeg veed

Hvem I ere, men skal jeg tro Eders Dragt,
I høre til Pavens hellige Vagt.
Siig mig et Ord, som jeg kan frembære
Saa skal I blive modtaget med Ære." —

Den Ældste af Hine, en høivoxen Mand
Med Ørnenæse og Blik som i Brand,
Foer op i Vrede; men saa den Anden,
En Hofmand med fineste Kløgt om Panden,
Ham gav et Vink og hvisked dertil:
„Colonna, god Mine til slette Spil!"
Den stolte Colonna sig nu betvang,
Men den Anden, med Sprogets sødeste Klang
Til Enkefort sagde: „Min kjæreste Ven,
Du føre os strax til din Herre hen.
Det hellige Budskab, vi skulle ham bringe,
Maa kun for hans egne Øren klinge.
Dog, at du kan vide med hvem du taler:
Fra Rom vi komme, tre Kardinaler."
Betaget van Enkefort fandt ei et Ord,
Han anede nu en Ære stor,
Han bukkede dybt og gav dem Tegn
At følge ham op langs Trappens Hegn.

Imidlertid sad Bisp Adrian
I stille Tanker paa sin Altan
Og skuede ud gjennem Murens Buer
Paa den skjønne Egn i Kveldsolens Luer.
Da hørte paa Trappen han mange Trin
Og Raslen af Slæb, som af Silke fin —
Og medens de endnu ad Trappen steg,
Van Enkefort styrtede til ham bleg
Og hviskede: „Tre Kardinaler fra Rom
Med helligt Budskab til Eder kom,
Til Eder selv de vil det kun sige —
Der seer I dem frem for Eder stige!"

Bisp Adrian reiste sig op af sin Stol,
Han stod der i graabrun, ulden Kjol,
Dog kunde han vel sin Stand bevare
Over for denne prægtige Skare.
Han var en skjøn og statelig Mand,
Alvorlig og afmaalt, paa Alderdoms Rand,
Dog kraftig endnu; fra hans dybe Blik
Straaler af Sandhed og Tro udgik.
Han traadte de fremmede Gjæster imøde —
Da sank for hans Fod de trende Røde
Og ydmyge Hilsen til ham frembar
Som Kirkens Hoved, som Kristi Vikar!
Forfærdet et Skridt tilbage han veg,
Snart Blegched, snart Rødme til Kinden steg,
En Skjælven hans indre Kamp forraadte.
„Hvad er det I sige? Ville I mig spotte?
Vel hørte jeg, Leo sin Stav har lagt,
Men aldrig hans Krone, aldrig hans Magt
Kan bringes til dette afsides Sted,
Til en udlændisk Mand, som Intet veed,
Og Intet vil vide om Romas Hæder —
Staaer op, mine Brødre, jeg hilser Eder."

De stod op. Colonna ei kunde dølge
Et Haansmiil, delt af det hele Følge.
Men Cesarini, den Hofmand klog,
Med flydende Tunge til Orde tog:
„Hellige Fader, høit prise jeg maa
Den Beskedenhed, vi hos Eder saae;
»Servus servorum Dei« sig kalder
Jo Den, for hvem Alt paa Jord nedfalder.
Men tvivl ikke om at vort Budskab er sandt,
Eders Dyders Ry til Conclavet fandt,
Et Under er skeet, den hellige Aand
Har opfyldt os, ledet Vælgernes Haand,
Saa Eders Navn fast enstemmigt udgik
Af Urnen, trods den nedarvede Skik,

At helst en Italiens Søn bør træde
Som Efterfølger paa Romas Sæde.
Men det er jo ei for Italien blot
At Paven hersker fra Peters Slot —
Den hele kristne Verden han leder,
Og dertil den Værdigste fandt vi Eder.
Og see, vi tre Kardinaler, Orsini
Og Fyrst Colonna og jeg, Cesarini,
Blev hid til det fjerne Tortosa udsendt
At bringe Eder Valgets Dokument,
At besværge Eders Hellighed, os at følge
Det snareste muligt ad Land og Bølge
Til Roma, som faderløs sukker nu
Og frygter for Anarkiets Gru."

Imedens var Adrian sunket ned
Paa sin Stol, ham Enkefort hjalp derved,
Han skjulte sit Aasyn i sin Haand,
Og stærke Bølger gik i hans Aand.
En Herold ham knælende overrakte
Det Pergamentsbrev, som Valget bragte.
Mens Følgets Chor sang høitideligt frem:
»Deus, fac salvum pontificem!«

Da saa Alt blev stille, han reiste sig
Og tog til Orde, bleg som et Lig.
„I værdige Fædre, tillader mig nu
I mit Lønkammer først at granske min Hu
Og raadslaae med Gud om jeg tør og skal
Modtage det frygtelig tunge Kald,
I have mig bragt. Imidlertid,
I Alle, som ere komne herhid,
I følge min Famulus ind i min Hal,
Hvor Eder en Kvægelse bringes skal
Saa godt som en fattig Bispops Hjem
I al Tarvelighed kan byde frem.

Van Enkefort, sørg du for dette Bud —
I gjensee mig snart. Gaaer nu med Gud!"
Han forsvandt gjennem en Løndør tætved,
Og det prægtige Følge begav sig ned
Til den store Hal, hvor van Enkefort lod
Berede en Nadver, saa godt han forstod.

4.
Adrians Bøn i Lønkammeret.

Herre, jeg beder Dig!
Tag dette Kald fra mig,
Kaldet, det tungeste
Som til et Menneske
Kan blive bragt:
Være dit Bud paa Jord,
Styre din Kristenhed,
Dømme blandt Kongerne,
Dømme blandt Folkene,
Dertil at føre selv
Scepter i Land.
Herre, jeg tør det ei!
Herre, jeg kan det ei! —
Tag dette Kald fra mig,
Lad mig i Fred! —

Dog, ei min Villie skee!
Ene din hellige!
Herre, o viis mig den,
Lad mig fornemme den
Klart i min Sjæl!

Stille, mit Hjertes Slag,
Som næsten døve vil
Tanker og Sind! —
Tys, lad mig lytte til
Stemmen, som løfter sig
Dybt fra mit Bryst:

„Har Du fra Ungdom ei
Skuet min Kirkes Brøst?
Har Du ei stundet til
Templet at rense for
Sælgernes Hob?
Hvad før i liden Kreds
Du vilde virke for,
Giver jeg fuldelig
Nu i din Haand.
Derfor jeg ledet har
Stridende Magters Hu
Mod deres Villie fast
Til at udkaare Dig."

Herre, jeg hører Dig!
Herre, din Villie skee,
Skal jeg end døe derfor —
Den være min! —

5.

Modtagelsen.

Den store Hal i Bispens Gaard var et Rum
Saa prunkløst som et Klosters Refektorium.
De nøgne, hvide Vægge intet Billede bar,
Kun over Bispens Sæde et Crucifix der var.

Paa haarde Egebænke der ingen Hynder laae
Og paa de lange Borde man Guld og Sølv ei saae:
Paa Træbrikker frembares en Kost, kun lidet fiin,
I Leerkrus blev der skjænket af Landets simple Viin.

Det glimrende Følge fra Romas Skjønhedshof
Derved til Spotteglosser fandt rigeligt Stof.
Dog maatte de sig føie nu i den haarde Nød
Og prøve paa at døie, hvad Hunger dem bød.

De trende Kardinaler sad Bispesædet næst.
Den tykke Orsini stønned „Saa var jeg aldrig Gjæst!
Er dette Viin? Per Bacco! — nei, dette er for galt!
Man vilde ikke tro det, blev Sligt i Rom fortalt.“

Colonna, den stolte Romer, ei rørte ved en Bid,
Hans fine Læber dirred, han var af Harme hvid.
„Cesarini,“ dybt han brummed', „det kan ei blive saa,
Hvis Valget han modtager, Vi ham afsætte maa.“

„Vil heller Du da have Farnese, Medici?“
Gjensmilte Cesarini, „Vær rolig, bi kun, bi!
Det giver sig med Tiden. Lad os de haarde Kaar
En stakket Stund kun taale, snart bedre forestaaer.

Lad denne fromme Mand, som vi nu er faldne paa,
Først drikke af Romas Lethe, den Ingen kan modstaae,
Saa vil de hellige Tanker ham snarligen forgaae,
Og vi vil en Pave som alle Andre faae.

Ja, kun en endnu bedre. Thi seer I da ei,
At som en stakkels Blind han veed ei egen Vei?
Saa kunne vi ham lede, regjere i hans Navn,
Og Keiseren os takker, vil vorde os til Gavn.“

Da Maaltidet var sluttet, saa fort man var i Stand,
Af nogle Klerker fulgt nu indtraadte Adrian,
Tog Plads paa Bispesædet og sagde med Stemme klar:
„Nu vil jeg Eder give mit endelige Svar.

Jeg seer, det er Guds Villie at jeg skal tage mod
Tiaraens tunge Byrde, som før saa fjernt mig stod.
Gud give mig dertil Kraft, og I Fædre, Eders Raad,
Saa vi kan værdigt styre Kirkens hellige Baad.

Som Pave jeg mig kalde vil Hadrian, et Navn,
Fem Paver have baaret til Kirkens Hæder og Gavn.
Jeg kan vel ikke haabe i Dyder at ligne dem,
Men Gud vil føre den Sjette i al hans Svaghed frem.

Først blev en Mumlen i Salen, man havde haabet end
At denne Klosterbroder vilde vise Kronen hen, —
Men snart man sig fatted og Alle istemmed godt:
„Hil Hadrian den Sjette, vor Pave og vor Drot!“

De trende Kardinaler blev nu til Haandkys stedt.
Saa sagde Cesarini: „Jeg haaber, snart beredt
Er I, vor hellige Fader, at følge os til Rom,
Der er nu megen Uro, man venter Eders Dom.“

„Ei strax jeg kan Jer følge,“ gjensvared Hadrian,
„Her er end mange Sager, som først maa sees an.
Brev maa og her afventes fra Keiseren, min Ven,
En Sammenkomst han ønsker vist før jeg drager hen.

Mit Følge maa beredes, og Skibe rustes ud.
Imidlertid I drage til Rom med dette Bud:
Til Styrismænd for Staten I Trende sættes ind —
I kjende bedst til Roma; kan dæmpe Folkets Sind.

Med som min Prokurator Jer følger Enkefort,
Selv haaber jeg at komme derhen inden kort.
Saa vær nu Gud befalet! — Vil I her tage Rast
Saa bydes Eder Herberg, som det kan skee i Hast."

Orsini blev forskrækket, „For Guds Skyld!" hvisked han
Til Cesarini: „Her vi dog ikke blive kan!
Var Maaltidet saa rædsomt, hvorledes da vor Seng?
Jeg heller vilde hvile paa første, bedste Eng." —

Men Hofmanden smilte: „Nei, nei, det gaaer ei an —
Han er jo nu vor Herre." Og saa til Hadrian:
„For naadig Tiltro takke Vi Eders Hellighed,
Kun denne Nat vi tage mod Eders Gjæstfrihed.

Imorgen vil vi drage til Barcellona hen,
Der vente vore Skibe; Vi træffes snart igjen.
I Roma vil vi see at berede Eder Sted,
Saa I kan der modtages med Glæde og med Fred."

Orsini dybt sukked, Hadrian med Enkefort
Afsides gik at raadslaae, før Vennen sendtes bort.
De Andre søgte Hvile alt som de kunde bedst —
Snart Nattens Stilhed laae over Herre og Gjæst.

6.

Brev og Afreise.

Det drog sig længe hen før Hadrian
Sin Romfart endelig tiltræde kunde.
Det var, som nøled han med hvert et Skridt
At nærme sig det Centrum for en Verden,

Han grued for, men som det var hans Kald
Ei blot at leve i, men herske over.
Der kom og ydre Hindringer dertil:
Besværinger og Fordringer og Forslag
Indstrømmed til ham, ikke blot fra Rom,
Men ogsaa fra Italiens mange Fyrster,
Som Alle vilde have Paven med
I deres uafladelige Feider.
Men mest han ængstedes af Frankrigs Krav:
Dets ridderlige Konge, Frants den Første,
Som laae i evig Strid med Keiseren,
Indtrængte paa ham, at han skulde slutte
Sig til den franske Politik mod Carl.
Ja denne selv, den kloge Verdenshersker
Blev ham for dyr en Ven, idet han vilde,
Hans fordums Lærer skulde nu som Pave
Kun handle som hans Kreatur og Tjener.
Men Hadrian, den Guds Udvalgte, vilde
Ei være Kongernes, kun Herrens Tjener.
Imedens saadan Tiden droges hen,
Fik Hadrian et Brev fra Enkefort
I Rom, hvori han skyndede paa Reisen,
Det lød med disse Ord:
„O, hellige Fader,
Min kjære, gamle Herre! Eders Tjener,
Som her i dette Babel staaer alene,
Besværger Eder, ikke meer at dvæle,
Men komme strax, Det er paa høie Tid.
Her er en Tilstand, som ei kan beskrives —
Mord træder frækt paa Gaden ud, Partier
Staae mod hinanden, Pøblen er i Oprør,
Det hellige Collegium er splittet.
De Kardinaler, som I til Regenter
Har indsat, kun bekrige nu hinanden:
Colonna og Orsini, Hovederne
For Roms de tvende første Adelsslægter,
Staae nu i aaben Kamp, og Cesarini

Forgjæves mægler. Medici er reist
Til Florents, hvor som Fyrste nu han hersker,
Med Frankrig konspirerer Soderini,
Farnese seer med Skadefryd det Hele
Og venter snart at tage Peters Arv.
Thi viid, min kjære Herre, man udspreder
Det Rygte, at I aldrig kommer hid,
Ja, at I alt er død. Det nytter Intet,
Hvad jeg dem siger, viser Eders Breve!
De Alle kun begegne mig med Haan
Og kalde mig den flamske Spegesild.
Tro ikke, jeg beklager mig derover —
For Eders Skyld jeg taaler gjerne Alt.
Men Folket, Herre, o det arme Folk!
Det trænger til en stærk og dygtig Styrer.

Til alle andre Onder er og Pesten
Nu kommet hid. Alt Tusinder bortdøde
Og andre Tusinder har taget Flugten.
Skal dette vare, bliver Rom en Ørken
Og hvad der levnes, bliver ganske hedensk.
Forleden drog Demetrius, en Græker,
Igjennem Stadens Gader med en Tyr
Som han ved Trolddom vilde have tæmmet,
Og offred' den, ret efter hedensk Brug,
Til vrede Guder i Colosseum!
Men dette blev dog Præsterne for stærkt,
De foranstaltede en Procession
Af Flagellanter, som hinanden pidsked',
For at forsone saa de Kristnes Gud. —
Saaledes raser da imod hinanden
Vantro og Overtro, mens Drikkelag
Og Skjøgelevnet jubler midt i Jamren.
O Herre, kom dog snart! — Jeg veed det vel,
Der venter Eder her saa haard en Kamp,
Men ogsaa veed jeg, I ei spare vil
Paa Eders Kræfter, ja selv Eders Liv

Forat udføre den Mission, som Gud
Har givet Eder i saa ond en Tid.“ —

Nu, efter Læsningen af dette Brev,
Optændtes Hadrian af hellig Iver,
Han kunde ikke dvæle meer. Han fik
I Tarragona rustet ud en Flaade
Med firetusind Krigsfolk, og begav
Sig der ombord, en Dag først i August,
Fulgt af endeel Prælater og Gesandter. —
Det paafaldt Alle, at han ikke vented
Paa Keiseren, som netop i Santander
Var landet og forlangte Sammenkomst.
Var dette Tegn paa, at han vilde stille
Sig uafhængig, at han frygted for
At falde i den store Keisers Magt?
Hvad det nu var — tilsøes gik Flaaden strax,
Kong Frants sig glæded, Carl blev høist forbittret,
Men Hadrian drog stille over Havet
Til sit Calvarium paa Romas Stol. —

7.

I Genuas Havn.

Hvor Genua med Marmorpragt sig hæver
I Halvkreds rundt de bratte Bjerges Rand.
Og under dem i lette Vover bæver
Den skjønne Golf med Havets dybblaa Vand, —
Der søgte Pavens Flaade Rast i Havnen
Og vugged sig saa let i Bølgefavnen.

Man undred sig, at Alt var der saa stille,
At ingen Masteskov var samlet der,
At ingen Larm fra Havnen, Rigdoms Kilde,
Bebuded, at den store Stad var nær.

Alt var som uddød, ingen Folk at skue,
Kun hist og her en Røgsky og en Lue.

Dog jo, der satte ud en Baad fra Bryggen
Med nogle Mænd i. De kom snart ombord.
Nedbøiede, som leved de i Skyggen,
De bad, med Paven at faae vexle Ord,
Og Hadrian dem lod for sig fremtræde.
Hvad vilde de? Først kunde de kun græde.

Saa kom det frem, hvorledes de var sendte
Fra Stadens arme Borgere i Nød:
De keiserlige Forbündsfæller brændte
For nylig Byen, bragte Skræk og Død.
I tvende Døgn den blev til Plyndring givet,
Man spared Intet — Godset eller Livet! —

Med deres Landser maalte tydske Knægte
De rige Fløielsstoffer, Byens Ry,
Guld, Sølv og dyre Smykker, Stene ægte,
Blev ranet fra Paladser uden Sky,
Al Handel standset blev, alt Arbeid døde
Og Sult og Sygdom lagde Folket øde.

Nu Dødens Taushed over Staden hviled
Og Fjendens Jernhaand knuged den endnu —
Derfor de Ældste da til Paven iled
At bede ham om Bistand i den Gru.
Maaskee hans Forbøn kunde lette Aaget,
Der tynged over dem, lig Kistelaaget.

Mens end de talte, kom en anden Snekke
Til Skibets Side, prægtig smykket ud.
Fra den opsteg med stolte Skridt en Række
Af høie Herrer, klædt i Vaabenskrud.

De stakkels Borgere veg sky tilbage
For dem, og ræd forstummed deres Klage.

Det var de trende Høvdinger for Hæren:
Colonna, Pescara og Sforza selv.
De knæled vel for Paven, gav ham Æren,
Men deres Blikke sagde: „Lyd, og skjælv"!
De fordred, at han skulde Aflad give
Dem for den Vold, de maatte her bedrive.

Saa vilde de ham give Del af Byttet
Og hylde ham som deres Herres Ven.
Men Hadrian, som havde stille lyttet,
Nu reiste sig, og sagde streng: „Gaaer hen
Og giver Alt tilbage, hvad I røved,
Og gjører Bod for hvad I her har øvet.

Først da kan der om Aflad blive handlet,
Den sælges ikke meer for Magt og Guld."
De Trende lo. „Var Paven saa forvandlet?
Vil han ei mere have Sækken fuld?"
Nu trued de, og vilde ham forfærde
Med Klang af deres Spyd og deres Sværde.

Men Hadrian stod rolig der og sagde:
„Nei, nei! — jeg kan, jeg tør, jeg vil det ei."
Saa vinked han, hans Vagt sig om dem lagde
Og tvang dem til at drage deres Vei.
Saa trøstede han Borgerne og loved:
Snart skulde straffes, hvad der her var vovet.

Han vilde selv med Keiseren udskifte
Om denne Sag, saasnart han kom til Rom.
Det var hans Agt, en Fredsliga at stifte,
At fremme Ret og give Synden Dom.

For Øieblikket ikke meer han kunde
Dem hjælpe, han mod Roma maatte stunde.

Saa gav han Tegn til Ankeret at lette,
Han vilde ikke dvæle nogen Nat
I denne Havn, hvor Ufreds vilde Jætte
Ham mødte førstegang saa frækt og brat.
„Ak var det saa, Italien ham bragte
Den første Hilsen?“ — sukkede han sagte.

„Var det et Forbud paa, hvad meer skal komme?“
Dog nei, da Havet atter for ham laae
I al sin Fred, blev disse Varsler tomme,
Hans Sjæl drak Haab af dette friske Blaa,
Og villiefast han stævned mod de Strande
Hvor Romerværldets Levninger end stande. —

8.

Indtog i Rom.

Det var en Middag, lummerhed
Sidst i August, da Paven skred
Iland paa Kirkestatens Jord.
Af Oldtids Herlighed knapt Spor
Der var ved Ostia at see.
Kun Ødhed og Ruiners Vee
Betegned Havnestaden, hvor
Ved Marmorbroers blanke Vold
Den halve Verden før gav Told.
Forsumpet var den rige Egn
Hvor fordum skjønne Haver laae —
Af Liv der var kun lidet Tegn,
Kun nogle usle Hytter paa

Den sjunkne Pragt opklinet vare,
Hvor Børn, som Spor af Febren bare,
Udrakte Tiggerhænder snare.
Men høit derover, som et Fjeld,
Stod Pave Julius's Kastel,
Det drog nu Hadrian forbi
Ei raste vilde han deri.
Et Tog fra Rom modtog ham der,
Men adspredt var den hele Hær;
Man intet ordnet Følge saae,
Af Heste var der meget faa
Saa selv Prælater maatte gaae.
Syv Kardinaler modtog ham
Og fulgte ham med megen Bram.
Blandt dem var Mangen høilig vred
Fordi ei Paven hos dem red,
Men holdt sig til sin gamle Ven
Van Enkefort, som glad igjen
Sin Herre havde mødt ombord —
De vexled nu fortroligt Ord.
Mod Aften til Sankt Paul de kom,
Det gamle Kloster foran Rom —
Der havde Paven Stævne sat
At hvile denne sidste Nat.

Den næste Dag ved Morgengry
Saae Hadrian til nære By
Og til den stærke, gamle Mur,
Som havde Verden holdt i Bur.
Han fra sit Vindve kunde skimte
Fjernt bag den Taarne, Kupler glimte, —
Der skulde han nu drage ind,
Han, Præsten med det stille Sind!
Der skulde han en Krone bære
Og Hersker over Alle være!
Han gyste for den nære Stund,
Et Suk gik fra hans Hjertegrund.

Men Byrden var nu taget paa —
Han maatte fremad, fremad gaae.
Van Enkefort han til sig bød,
Fra Vennens Læbe Trøst ham lød —
De Andre kjendte han jo ikke,
Han saae kun deres kolde Blikke.

Fra Rom var Kurien kommen ud
Og Pavehoffet i sit Skrud.
Dog var der kun en liden Skare.
Det halve Tal for Pestens Fare
Var flygtet bort. De Faa, som kom,
Et udtømt Kloster kaldte Rom.
Nu Paven bød sig Alle samle
I Pauls Basilika, den gamle,
Hvor høit fra Chorets Mosaik
Et Kristusbilleds Alvorsblik
Som Dommer streng paa dem saa ned,
Som straffende al Verdslighed.
Midt under dette Paven stod
Saa streng som det, med gjenvakt Mod.
De kyssede hans Haand og Fod,
Hvorpaa sin Røst han saa oplod:

„I Kirkens Hoveder! Det er
En Tid, vel farefuld og svær,
Hvori mig Gud saa aabenbar
Ved Eders Valg hidkaldet har.
Jeg venter Eders Bistand nu
Til at bortdrive hedensk Gru,
Og til at føre Kirken frem
Som Helligheds og Reenheds Hjem.
Jeg venter Eders Bistand og
Til strængt at hævde Retfærds Sprog
Og ikke give Voldsmænd Ly
I Romas gamle, hellige By.

I Kardinaler, første Mænd! —
Som Gunst jeg beder Eder end:
Til Eders Boliger I ei
Banditter lade finde Vei —
Jeg veed, at dette hændet er;
Derfor jeg vil nu bede Jer,
I give villigt Afkald paa
Asylret, som hos Eder laae! —
Saa jeg velsigner Eder da!
Staaer op, og lad os gaae herfra
Og drage nu i Roma ind
Med kristeligt og ydmygt Sind."

Slig Tale, af en Pave ført,
Man havde aldrig hidtil hørt, —
De voved nu dog ei at knye,
Men skjød sig under Fremtids Ly —
Sligt kunde ikke vare længe —
Man spilled snart paa andre Strenge.
Imidlertid de drog nu frem
Mod Romas Mure. Mellem dem
Red Paven uden Pomp og Pragt,
Mens Silkeklæder, gyldne Skrud
Om ham sig prægtigt bredte ud.
Ved Porta Paula standsed man,
Hvor der i Hast var gjort istand
En Æreport af Laurbærgrønt,
Hvor der fra Nicher stued skjønt
Antike Billedstøtter ned,
Som Vidner paa Roms Herlighed.
Ved dette Syn blev Paven vred.
„Hvad er det, man har opreist der?"
Han spurgte nu sin Klerkehær.
„O Herre" lød det bange Svar,
„Det er en Æresbue klar,
Som Folket reist har til din Priis
At hilse Dig paa Romerviis."

„Jeg drager ei i Staden ind“
Gjensvared Paven, mørk i Sind,
„Før man det hedenske Stillads
Har taget ned. En saadan Stads,
Som Afgudsbilleder jo har,
Ei sømmer sig for Krists Vikar.“

Forbauset og forbittret, dog
Man maatte lyde Pavens Sprog.
Hans Krigsfolk nedbrød Buen snart,
De skjønne Statuer fik Fart
Og splintredes mod Veiens Bro.
Saa drog derover, To og To,
Det stille Tog i Staden ind,
Mens Mangen sukked i sit Sind:
„Nu holder Barbariet jo
Sit Indtog i al Skjønheds Bo!“

Den lange Vei fra Pauli Port
Til Vatikanet var ei stort
Befolket, dog der samled sig
En Folkehob, som høit, med Skrig,
Imodtog Paven, bad om Brød,
Om Frelse ifra Vold og Død.
En Baare nu og da man saae
Hvorpaa et Pestens Offer laae —
Sky Følget drog sig bort derved,
Men Paven tæt til Baaren red,
Udbredte signende sin Haand
Og trøsted de Forladtes Aand.
Det faldt som Dug i Folket ned,
Man jubled til ham, hvor han red
Og mange Børn og Kvinder græd.
Saaledes gik det langsomt frem
Indtil han naaede Pavens Hjem,
Det store, stolte Vatikan —
Kun altfor stort for Hadrian.

Det Indtog var til Hofmænds Spot;
„Nei, det var anderledes flot,
Da Leo Decimus inddrog!
Da var der Fest i hver en Krog,
Da hilstes han ved hvert Palads
Af Statuer og gylden Stads,
Da vaied Tæpper, Blomster flød,
Musik og smukke Taler lød;
Da var der en Triumf i Rom
Som om Augustus atter kom.
Og nu, for Medicæer-Prunk,
Indred en fattig, fremmed Munk,
Udsprungen af Barbarers Blod,
Som ikke Romas Magt forstod,
Som vendte bort sit lysky Blik
Fra Pragt og ædel Skjønhedsskik!
Hvor var de skjønne Tankesprog
Fra klassiske Autorers Bog?
Hvor var de Fyrsters lange Tog?
Nu Paven gjorde sig gemen
Med Pøbelhoben, syg, uren,
Nu vorder Nat i Verdens Stad,
Man vover ei at være glad. —
Hvad skulde dette blive til?
Det var et sælsomt Skjæbne-Spil.“

9.

I Vatikanet.

Mens nedsjunket i Grus var Keiserborgen i Roma,
Haver og yppigt Grønt dækked Palatiums Grund,
Hæved sig Pavens Borg paa anden Side af Tibren —
Den havde taget i Arv Keisernes uhørte Pragt.

Marmor og ædel Steen var taget fra Templers Ruiner,
Smykked i Kirkens Huus Loft og Gulve nu skjønt.
Herlige Statuers Hær opstod af Oldtidens Grave,
Stilledes op med Smag rundt i Haver og Sal:
Alt Apollo stod her i sit prægtige Belvedere,
Der Laokoon saae med Smertens evige Blik,
Herkules viste sin Kraft, Antinous Ynglingens Skjønhed,
Nilens mægtige Gud tømte paany der sin Skaal,
Kvindelig Ynde man saae i den hvilende Ariadne,
Statsmænd og Digtere stod i Marmorhøihed omkring.
Ikke blot Oldtidens Kunst dog pryded Pavernes Bolig,
Gjenfødt den var og der i Nutids ypperste Blomst:
Rafael havde der malt i Sale og i Gallerier,
Michel Angelos Magt fyldte Sixtinske Kapel.

Tomt var det Hele dog nu, flygtet den yppige Hofsværm,
Som havde solet sig der i Leos festlige Glands!
Borte var Talernes Kreds, borte var Kunstnernes Skare,
Ingen Sang og Musik, intet Skuespil meer.
Gjennem de straalende Rum en fremmed Olding gik ensom
Fulgt og støttet kun af sin eneste, trofaste Ven.
„Enkefort", sagde han mørk „for denne Pragt maa jeg grue.
Er jeg i Hedenolds Rom? Hvor skal jeg vende mit Blik,
Saa det forarges ei af det nøgne Hedenskabs Frækhed?
Saa jeg forvirres ei af al den blændende Glands?
Vel med den hellige Bernhard jeg sukke maa: her du er jo
Peters Successor ei meer, men du er Constantins.
Ak, hvi har du ei gjort som jeg dig bød, at faae leiet
Mig et tarveligt Huus, kun med en Have dertil?"

„Herre det gik ikke an — her Traditionen maa følges:
Fra Vatikanet kun herske kan Paven i Rom."
„Vel, saa vil jeg da her lukke de pragtfulde Sale,
Vælge til Bolig et Rum, tarveligt, efter min Skik."
Og det skete saadan. Til Hjem han udsaae to Kamre,
Klosterceller mest lig, Bohav af simpleste Slags.

Kun ad en mørk Korridor til dem man kom, ikke gjennem
Salenes prægtige Rad, Leos og Julius's Værk.
Belvedere tilmure han lod, den eneste Indgang
Til hint Skjønhedens Hjem blev gjennem Pavens Gemak.
Ikke til eget Brug; — de Afgudsbilleder var ham
Stedse til Afsky og Gru, vogte han vilde kun over
At ei Andre af dem skulde faae Hedenskabs Gift.
Ak! han fatted end ei, at Skjønhedsriget var indtrængt
Alt i Kjødet saa dybt hos den romerske Slægt,
Saa det kun frugtede lidt at lukke Gudernes Sale,
Naar i hvert Hjerte der stod end et Tempel for dem.

10.

Samtale mellem Pasqvino og Marforio.

Pasqvino.

Marforio, min gamle Ven,
Har du hørt den nyeste Nyhed igjen?
Paven, vor naadige tydske Herre,
Er bleven til Eremit, desværre.
Han sidder deroppe og kukkelurer,
Belvedere han tilmurer.
Frygter han for, at Apollo skal
Knuse hans lærde Hjerneskal?

Marforio.

Kan gjerne være, han veed jo nok,
At tom er hans gamle Helgenblok,
Han veed, at Apollos gyldne Pile
Vil klingende gjennem dens Hulhed ile.

Pasqvino.

Ja, det er et underligt Kompagni,
Som Paven deroppe behager sig i.
De fine Herrer er alle borte,
Man har kun Copis og Trinqveforte,
Winkel, Husius ei at glemmes, —
Navne, hvorved en Hund maatte væmmes. —
Har du hørt hvorledes er Pavens Hof?
Til Hvermands Latter det kan give Stof!
Man veier og sparer paa hver Denar,
Pavens Stald for Heste er bar,
En Tydsker, som holder hans Stue reen
Og er saa stupid som var han af Steen,
Er ogsaa vor Herskers Kammertjener
Og alle Slags Hverv i sig forener.
En gammel hollandsk Kvinde er Kok
Og Vadskerkone, det er ham nok.
Han spiser kun Brød og tørrede Fiske,
Man vover ei Andet op at diske.
Der hersker i Slottet en Stilhed grum,
Man skulde tro, han var bleven stum.

Marforio.

Det kommer af, han ei kan Italiensk,
Men kun et Slags gyseligt Flamsk eller Svensk.
Han forsøger vel paa et barbariskt Latin,
Men Romeren kjender ei deri sin.

Pasqvino.

Mærk, dette kan ikke vare længe,
Man vil ham snart fra Pladsen fortrænge —
Og vi har jo en Medici parat
Som vil tage sig af By og Stat.

Marforio.

Ven Pasqvino, tag dig iagt!
Paven mod dig er i Harnisk bragt.
Saalidet han end paa Rom sig forstaaer,
Dit Frisprog ham dog til Hjerte gaaer,
Han vil dig kaste i Tiberens Grund
Hvis du ei holder din slemme Mund.

Pasqvino.

Jeg har nok hørt det, men leer derad.
Har du ei fornummet det Spottebad
Hvormed Hertug Sessa ham overgjød
Da denne Trudsel mod mig han bød?
„Det vil lidet Jer nytte, hellige Fader,
Om Pasqvino J dybt nedsænke lader,
Pasqvino kan ikke i Roma døe —
Fra Flodens Grund vil han kvække som Frø."
Dette kvikke Ord slog i Paven ned,
Men Sessa blev Romernes Yndling derved.
Han laer mig nok staae, den gamle Ugle!
Jeg skal kvidbre høit som Himmelens Fugle
Og aldrig skal Romas Latter og Spot
Spare Barbaren i Leos Slot. —

11.

Et Gjæstebud hos Kardinal Cornaro.

Mens Paven sidder taus i Vatikanet
Alvorlig, som en Munk i Klosterbo,
Og prøver en Reform, her før ei anet,
Kun understøttet af de flamske Tro, —
Et yppigt Liv, fra Hedenskabet ranet,
Trindt om ham dog man seer endnu at gro.
Selv Kirkens Fyrster over ham kun spotte
Og leve høit i deres Marmorslotte.

Paa Jagt de gaae med Falke og med Hunde
Til Trods for Paven, for hvem Sligt er Gru.
Mens han i Cellen from sig spæge kunde,
De feire Drikkelag med lystig Hu,
Musiken lyder sødt fra deres Lunde,
Selv Kvinder der sig vise uden Blu.
Blandt disse Fester vil vi en omtale
Som holdtes i Cornaros gyldne Sale.

Nys fra Venetia kommet var Gesandter
At bringe Paven Republikens Ord.
Han stivt modtager dem, med haarde Kanter,
Ja, ei engang dem byder til sit Bord.
Men Kardinal Cornaro, som galant er
Og deres Landsmand, gjør dem Ære stor:
Sin Onkel Dandolo paa Jagt han tager,
Et Tog af hundred Hestmænd dem ledsager.

Derpaa til sit Palads han dem indbyder,
Et kostbart Gjæstebud anrettes der:
For syvti Retter der hans Kjøkken syder,
Paa Sølv frembaarne af en Tjenerhær.
Dertil den ædle Viin i Strømme flyder,
Mens Luth og Harpe klinge fjernt og nær,
Sang lyder sødt fra Kvinder og Kastrater,
I Haven er der anbragt et Theater.

Sex fulde Timer der tilbords man sidder,
Mangt Skjemtens Ord der vexles mellem dem,
Mest over Paven, som ei leve gidder
Men daarlig vil en Bodstid kalde frem.
Snart er ei Forskjel meer paa Klerk og Ridder,
Thi Alle fryde sig i Glædens Hjem;
Mens man indaander denne Fests Aroma
Man priser høit det underfulde Roma.

Cornaro takker mild den glade Skare
Og siger stolt: „Ja, denne Verdens Stad
End altid vil sin gamle Glands bevare,
Her alle mørke Skyer splittes ad.
For Barbari er her slet ingen Fare,
Her Alt fornyes maa i Skjønheds Bad —
Om selve Luther hidkom med sin Torden,
Alt vilde blive i sin gamle Orden."

12.

I det Sixtinske Kapel.

En Dag et stort, fuldtalligt Consistorium
Var sammenkaldt af Pave Hadrian. Det Rum
Hvori man da forsamled sig, var hiint Kapel,
Hvor Michel Angelo sit rige Kraftens Væld
Paa Loft og over Vægge havde kastet ud
I store Kjæmpelinier, som en ny Tids Bud:
Sibyller og Profeter, ja Gud Fader saae
Fra Hvælvingen med dybe, strænge Blikke paa
De yppige, de fine, purpurklædte Mænd,
Der her som Kirkens Fædre gik saa smaat igjen.
En Skikkelse der saaes dog, som havde Drag
Af denne Aandens første, rene Morgendag
I Simpelhed, i Storhed og i kraftig Tro,
Og det var Paven selv. Med stille Høiheds Ro
Han sad paa Thronen i sin hvide, uldne Dragt,
Mens om ham bølged Kardinalers Fyrstepragt
Og Spøg og verdslig Hvisken lød fra hver en Krog.
Nu Paven Stilhed bød, og saa til Orde tog:

„Jeg har idag forsamlet Kirkens høie Raad
Ei til en munter Fest, men til en Alvorsdaad.
Det gjælder nu i denne onde Uveirstid
Da imod Kirken føres alslags Kjætterstrid,

At rense den for hver en gammel Misbrugs Plet,
Saa ikke Nogen med det mindste Skin af Ret
Skal kunne sige, kunne forekaste den
At mest til jordisk Gods og Magt den stræber hen.
Iblandt de svære Misbrug, som har mest opvakt
Forargelse, og alt har aabent Oprør bragt,
Er Afladshandlen, Indulgentiers Kjøb og Salg —
Det Misbrug maa vi hæve, vi har intet Valg.
Der skal ei tages Penge for, hvad ene kun
I Jesu Kristi Naade har sin dybe Grund.
Den Magt, at løse, binde, han sin Kirke gav,
Skal ikke meer anvendes efter verdsligt Krav.
For denne tunge Last at lette Kirkens Baad
Er nu min Agt, dog vil jeg høre Eders Raad."

Ved dette Opbud sank der først en Stilhed paa
Den hele Kreds, man stjaalent til hinanden saae.
Saa reiste sig en Mumlen, som naar Havets Form
Oprøres ved en kommende, en mægtig Storm.
Lorenzo Puzzi, Skatmester hos Leo før,
Den Første var, som kasted af Respektens Slør.

„Hvad"! raabte han, „Maa vi paa egen, hellig Grund
Faae høre Luthers Sprog af Pavens egen Mund?
Er dette troligt? Selvmord maatte Rom begaae,
Hvis det en saadan kjættersk Tale agted paa.
Vi vide Alle, Kirken kunde ei bestaae
Hvis denne Skat fra Verden den ei maatte faae.
Vi vide ogsaa, Kirken sælger ei for Guld
Sit Afladsbrev, den tager, som en Moder huld,
Kun mod hvad en besværet Synder lægger ned
Som Offer af sit jordisk Gods paa helligt Sted.
Thi, Brødre, vist jeg troer, I stemme Alle mod
Et Forslag, som oprykke vil vor Magt med Rod."

En Bifaldsjubel hilste denne Talers Ord.
Kun tvende nye Prælater delte ei det Chor:
Caraffa og Tiene, tvende Alvorsmænd,
Dog havde Mod at nærme sig til Paven hen.
Han sad der længe rolig midt i al den Støi —
Saa reiste han sig, slog til Lyd og sagde høi:

„I gav mig Trudsler, ikke Raad. Men tro dog ei
At dermed I mig tvinge bort fra Pligtens Vei:
Af Herren er jeg her paa denne Stol opsat,
At jeg skal sprede Lys i Kirkens dunkle Nat.
I Kraft af dette Embeds Magt I lyde maa!
Den, som ei stemmer med mig, lad ham fra os gaae!
Uværdig er han da i Kirkens Raad at staae.
Beslutningen er fattet, Brevet skrevet er,
Caraffa, Du min rene Broder, læs det her!“

Caraffa læste høit nu op det Pavebrev,
Saa lagde det paa Altret. Paven underskrev
Først efter at han havde knælet ned i Bøn.
Saa sagde han til Enkefort: „Min kjære Søn,
Sørg for, at dette Brev nu bliver sendt omkring
Til alle Bispesæder over Jordens Ring.
Jeg vil, at intet Middel blive maa forsømt
For at udbrede: Afladshandlen er fordømt.
I romerske Prælater! Eder sendes skal
En Afskrift hver, at I kan fatte Ordets Kald.
Husk, Hver som ikke lyder det, hjemfalden er
Til Kirkens Bod, han være fjern, hvad heller nær.“

Med indædt, taus Forbittrelse de Alle stod
Og voved ei at trodse, før han dem forlod.
Men da brød Stormen løs igjen, de Fleste gav
Sin Harme Luft i Brusen som af oprørt Hav,
Men Nogle søgte at faae dæmpet Vredens Ild;
Dem Cesarini, Mægleren, nu traadte til,

Og sagde: „Lad os ikke nu forhaste os!
Det gjør kun Sagen værre, nu at byde Trods:
Men vær kun rolig, Brevet ingen Virkning faaer,
Saalidt som Tiberstrømmen mod sit Udspring gaaer.
Vor Magt kan ikke brydes ved en Sværmers Ord,
Den breder sine Rødder overalt paa Jord —
Det gjælder kun at bruge den forsigtigt, snildt —
Saa vil hans blinde Iver være ganske spildt."
Saa gik de stille fra hinanden, Hver optændt
Paa at faae dette Grundstud ifra Rom afvendt. —

13.

Caraffa.

Efter Mødet i Kapellet
Paven i sit Kammer sad,
Over Breviaret hældet
Sagte sine Bønner bad.

Ind Caraffa til ham traadte,
Kjendt alt ifra Spaniens Land,
Hvor de Begge ofte maatte
Sammen værge Kirkens Stand.

Dog var deres Sind forskjelligt:
Hadrian var from og mild
Og han kjæmped for alt Helligt
Mest med Kjærlighedens Ild.

Reen Caraffa var af Levnet,
Streng mod Andre, mod sig selv —
Over Klippen ud han stævned
Brusende, som vilde Elv.

„Nu Caraffa," sagde Paven,
„Gjerningen er nu fuldbragt.
Som du raaded, Hyrdestaven
Har jeg fast i Haanden lagt.

Troer du, Kurien kan bringes
Til at lyde den og Os?
Kan der endnu ei dagtinges,
Eller maa vi byde Trods?"

„Herre," nu Caraffa svared,
„Derfor var det just, jeg kom.
Vel jeg frygted, du bevared
Ikke længe Strengheds Dom.

Blandt dem blev jeg lidt tilbage,
Hørte deres lumske Raad —
Braadden vil de snart borttage
Af dit Ord, som af din Daad.

Ei dit Bud de vil udføre,
De vil hykle, vinde Tid —
Siig, hvad agter du at gjøre
Naar de spotte al din Id?"

„Har jeg ikke sagt det, Kjære"?
Mæled Paven — „Lyd mit Bud!
Hvo som ei med os vil være
Træde maa af Raadet ud."

„Det er let nok sagt, men ikke
Slet saa let at faae fuldbragt.
Fra din Stol du maatte skikke
Da fast hele Kirkens Magt.

Nu jeg seer det, Skaden bunder
Alt for dybt, til at den kan
Ved et Ord, som ved et Under,
Bleve feiet bort paa Stand.

Der er Noget i, hvad siges:
Kirkens Magt ei rokkes maa,
Ei med Kjætterne forliges,
Men med Kraft imod dem staae. —

See, selv i dit Rige trænger
Kjætterlyst og Vantro ind.
Grib da Sværdet, nøl ei længer,
Staae ei raadvild der og blind.

Stift for den katholske Kirke,
For dens Tro et Tribunal,
Som anklage kan og virke
Dom for Bonde, Kardinal.

Giv det i min Haand: Jeg stifter
Da et helligt Broderskab,
Som fra Hveden Klinten skifter,
Frelser Kirken fra dens Tab."

Saa Caraffa talte. Paven
Gav med Veemod dette Svar:
„Broder, det er Hyrdestaven,
Ikke Sværdet, som jeg har.

Husk, vor Herre selv i Haven
Petrus bød, ei bruge Sværd —
Heller stiger jeg i Graven
End fornægter Jesu Færd. —

Hvad mit Ord, mit Bud kan virke,
Hvad mit Levnet vidne skal —
Dermed renser jeg vor Kirke,
Ei ved blodigt Tribunal."

„Nu velan" Caraffa sagde,
„Prøv, hvad Virkning deraf skeer!
Før jeg Lid til Sligt og lagde,
Nu jeg troer det ikke meer.

Saaret maa med Ild udbrændes
Skal vort Legem vorde sundt,
Vist min Tid vil ikke endes
Før det bliver mig forundt.

Du vil hen af Stormen veires
Kan du ei beherske den,
Kun ved Sværdhug kan der seires,
Halvhed er ei Nogens Ven."

Dermed gik han. Paven sukked:
„Ogsaa han forstaaer mig ei! —
Er da hver en Dør mig lukket?
Maa jeg ene gaae min Vei?" —

14.

En Nonne-Indvielse.

1.

Der ligger i Trastevere en Kirke,
Den hellige Cæcilia indviet,
Derved et Kloster, hvor fra Verdens Virke
Den fromme Søsterskare er befriet.

I denne gamle Kirke nu der skulde
En romersk Jomfru føres ind blandt Nonner.
Af fornem Byrd hun var, den Unge, Hulde,
Hun hørte til de mægtige Colonner.

Og derfor skulde Paven selv bivaane
Indvielsen med fyrstelige Gjæster.
I Sølvglands, som blandt Stjerner Nattens Maane,
Han sad paa Thronen, midt i Ring af Præster.

I Kirken var af alskens Folk der Trængsel,
Thi Alle vilde see den unge Kvinde
Før hun bag Klostergittrets mørke Fængsel
For Verdens Blikke skulde brat forsvinde.

Da hun af sine Frænder nu indførtes
Fra Kirkens Port, og opad Midtergangen,
Iblandt den tætte Sværm en Mumlen hørtes
Som ei blev dæmpet selv ved Klerkesangen.

Hun var saa yndig, var saa skjøn at skue
I hvide Brudedragt, med Krands om Haaret!
Dog maatte man ved dette Syn fast grue,
Hun halv afmægtig blev til Altret baaret.

Der var ei Spor i hendes Gang af Villie
Som af den strenge Fader hun blev ledet,
Hun i hans Arm hang som en knækket Lillie,
Hun førtes som et Lam til Offerstedet.

Den stolte Moder gik ved hendes Side,
En prægtig Skikkelse blandt Roms Matroner.
Hun syntes ei sin Datters Kval at vide,
Hun havde ikkun Blik for Slægtens Kroner.

Nu lagdes Bruden ned ved Alterfoden,
En Biskop traadte hende der imøde
Med hævet Stav, som fordum Offergoden,
For hendes unge Livshaab at forøde.

Alt Abbedissen med sin Nonneskare
Slog Kreds om hende, at afklippe Haaret —
Da saaes en Yngling frem af Mængden fare
Ustandselig, som af en Stormvind baaret.

Han trængte gjennem Kredsen, greb den Arme,
Bar hende hen til Pavens nære Sæde
Og raabte: „Fader, du Dig her forbarme,
Her skeer en Synd, saa Engle maatte græde! —

„Den svage Kvinde her til Altret slæbes
Af dem, som dog sig kalde hendes Kjære!
Hun grusomt tvunget er, hun vil ei dræbes,
Hun er ei Himlens Brud, min vil hun være!"

Nu gaaer en Brusen gjennem Kirkens Buer,
Selv Erkebispen bleg sin Tale glemmer,
Den vrede Fader styrter frem og truer.
»Et Sacrilegium!« skrige hundred Stemmer.

„Ned med den Frække, ned med Kirkens Skjænder!"
Saa raabes der, og Sværd og Dolke hæves.
Men Paven reiser sig og høi sig vender
Mod Hoben, med de Ord: „Her Stilhed kræves!

Vi selv vil dømme her for dennesinde!
Vagt, før hiin Yngling ind i Sakristiet,
I fromme Søstre, led den arme Kvinde
Ogsaa derind, hun er jo ei indviet.

Og I, Forældre, nu mig derhen følge,
Saa vil vi roligt undersøge Sagen.
Er Vold her skeet, det skal sig ikke dølge,
Men Straf skal ramme ham, hvis falsk er Klagen!"

Saa gik han ind. Forældreparret fulgte
Af Frygt og af Forbittrelse betaget,
Men Mængden ei sit høie Mishag dulgte,
Thi for et Skuespil den var bedraget. —

II.

I Kapellet bragt til Sæde
Blev Novicen, end hun kunde
Ikke tale, ikkun græde.
Dybt fra Hjertets skjulte Vunde
Flød den rige Taarestrøm,
Dog hun vendte Blikket øm
Til sin Elskte, her gjenfundet. —
Ak, han stod der bleg og bundet
Mellem To af Pavens Vagt.
Moderen i al sin Pragt
Holdt sig opreist, stolt, med Magt,
Faderen, med Haand paa Sværdet,
Vilde tee sig uforfærdet.

Paven satte sig til Dom.
Først han spurgte Svenden om
Hvem han var, hvad havde bragt
Ham til at forstyrre Freden
I Guds Huus? Fast, men beskeden
Sagde han: „Min høie Fader!
Vist jeg haaber, Gud forlader
Denne Helligbrøde mig —
Til at hindre Vold og Svig
Anden Vei ei lodes mig.

Hvem jeg er? En Adelsmand,
Skjøndt vel ei af første Stand.
Catinari er min Slægt,
Vel af liden Rigdom, Vægt,
Men dog ikke uden Hæder
Rundt i Kirkestatens Stæder.
Hvordan jeg har fundet Vei
Til min Brud, jeg nævner ei —
Nok, at vi med Tugt og Ære
Svor hinanden tro at være.
Men da jeg med freidig Aand
Kom til Giacomo Colonna
For at bede ham om Donna
Serafinas Tro og Haand,
Jog han mig med Haan paa Dør.
Datteren de spærred inde,
Brudekrands hun skulde vinde
Ikkun under Nonneslør.
Ved en trofast Tjenerinde
Lykkedes det siden hende
Mig sin Nød at lade kjende.
Hun blev sultet, piint og tvunget,
Nat og Dag kun foresunget
At hun var en Himlens Brud,
Dertil alt fra Barn seet ud,
Men hun lod mig altid sige:
Før hun vilde dø, end svige
Hiin den søde Hjertets Pagt,
Som til mit hun havde lagt.
Ak, forgjeves bad jeg, stred jeg,
Hver en Haan og Trudsel led jeg
For at bøie disse Stolte
Til den hulde Datters Vel.
Men de lagde Hovmods Bolte
Staalfast om de haarde Hjerter,
Mine Bønner, hendes Smerter
Aabned ikke Mildheds Væld.

Endelig og udeblev
Hvert et Budskab, hvert et Brev —
Ak, da maatte jeg vel frygte
Hun var bleven overvældet
Af dén lange Pines Fald,
Som et Vanddryp huler Fjeldet.
Og da saa der kom et Rygte
At hun skulde her indvies
Denne Dag, jeg følte Kald
Til at vove Alt. Befries
Maatte hun, den Elskte, Hulde,
Om end selv jeg rive skulde
Hende bort fra Altrets Fod!
Bedre enes der i Blod,
End at skilles fra hinanden.
Hun i Kloster, jeg paa Randen
Af den mørke Vanvids Flod.
Og jeg fik saa dobbelt Mod,
Da jeg hørte, Naadens Kilde,
Paven selv der være vilde.
Thi jeg vidste, han er god!
Lys han jo til Kirken skjænker,
Taaler ikke dunkle Rænker,
Ei for den fribaarne Aand
Tvungne Løfter, falske Baand.
Ham jeg har nu overgivet
Hvad mig dyrest er i Livet,
Han nu dømme mellem os,
Straffe mig, om saa han byder.
Villig jeg hans Udsagn lyder
Naar kun, Fordomme tiltrods,
Hun, den Rene, Elskelige,
Kan af Fængslet frigjort stige!"

Her nu Faderen brød løs
Med af Harme halvkvalt Stemme:

„Eders Hellighed ei glemme,
Udsagn fra Forældre, Slægt,
Har dog mere Ret og Vægt
End hvad nu I fik fornemme
Af en fræk, forelsket Knøs.
Uhørt er, hvad her er vovet!
Længst vor Datter var trolovet
Med en himmelsk Brudgom jo —
Krist hun gav sit Ja, sin Tro.
Hans Vikar er I paa Jorden,
Tør ei bryde gammel Orden —
Faders Ret er Statens Ro.
Hvis hun ei tilbagegives
I vort Værge, kan vi drives
Til at løfte Sværd igjen. —
Hvis ei Vielsen fuldføres
Vil der Raab i Roma høres. —
Vel Colonnas Slægt har end
Mere Magt end denne Svend.“

Paven hørte rolig til,
Sagde derpaa: „Intet Spil,
Ingen Trudsler kan mig skrække,
Rettens Spir vil jeg udstrække
Over Ringe, over Stor —
Jeg er Fader her paa Jord.“
Mildt han vendte saa de Ord
Til den unge, blege Pige:
„Barn, du frygtløs nu mig sige
Hvad der i dit Indre boer.
Er det saa, bekræfter du
Hvad din Fader sagde nu,
Vil du af din egen Villie
Træde over Klostrets Tillie.
Vil du vorde Kristi Brud
Eller gaae i Verden ud?“

Donna Serafina gled
Nu paa Knæ for Paven ned,
Kyssede hans Fod og sagte
Disse bange Ord frembragte:
„Frels mig, alle Kristnes Fader!
See, Din Fod med Graad jeg bader,
Som Maria Magdalene
Stoler jeg paa Dig alene —
Kristus vil jeg altid tjene,
Men i Kloster ikke gaae.
Her Du seer min Brudgom staae,
Han min Haand, mit Hjerte vandt —
Hvad han sagde, det var sandt!"

Nu den stolte Moder traadte
Til og hvæste: „Saa jeg maatte
See mit Barn sig kaste hen
Til en ringe, ukjendt Svend!
See en fiin, høibaaren Donna
Af det gamle Huus Colonna
Trygle om en Fremmeds Gunst! —
Det gaaer til med Djævlens Kunst.
Ha, men det skal aldrig skee!
Skjælv kun for en Moders Vee!
Du Barbar, som her nu throner,
Vogt Dig vel for Roms Matroner —
Ikke kjender Du vor Skik,
Ikke Roms det onde Blik!"

Paven dertil sagde kun:
„Graad fra arrig Kvindes Mund
Agtes ei i denne Stund.
Vær kun trøstig, unge Pige!
Da jeg nu Enhver har hørt,
Alle har sit Ord fremført,
Vil jeg Dommen saa afsige:

Hellig Orden vil jeg ei
Bryde eller krænke — nei,
Tvertimod, det er min Villie
At den rene Klosterlillie
Blomstre skal til Herrens Ære
Kirkens Lys i Verden være,
Evighedens tro Symbol.
Men just derfor vil jeg vare
Den mod Misbrugs Plet og Fare.
Mens jeg klæder Petri Stol
Ingen skal i Kloster træde
Som ei kan sit Sind berede
Til at bære Kydskheds Kjol,
Til alt Jordisk at forsage,
Til at leve uden Klage
Nat og Dag i Bøn og Bod.
Allermindst maa tages mod
Tvungne Løfter, Hjerter bundne
Til en jordisk Pagt. Og fundne
Ere disse Mærker her.
Denne Jomfru ikke er
Moden end, at Sløret tage —
Tvinges maa hun ei dertil.
Derfor er det, jeg nu vil
Hun skal ud paa Landet drage
Til et ensomt Kloster, hvor
Fred og Mildhed altid boer.
Der, som Gjæst, ei som Novice,
Frit hun skal sit Indre vise.
Priorinden er mig kjendt
Som et Bud fra Himlen sendt,
Barnet under hendes Vinge
Vente tryg hvad Tid vil bringe!
Der hun kan i Sandhed prøves.

I Forældre ei berøves
Derved Syn af Eders Datter,

I kan gjensee hende atter
Naar I vil, kun maa I da
Lægge Tvang og Hovmod fra.

Nu jeg har et Ord igjen
Til dig, altfor raske Svend.
For din svare Helligbrøde
Maa du med Forviisning bøde —
Jeg paalægger dig at tage
Korset, mod de Vantro drage.
Kampen nu mod Tyrken staaer,
Der du blive skal et Aar.
Kommer du med Liv tilbage
Og med Hæder, vil vi see
Hvad der til dit Vel kan skee."

Catinari, nu løsladt,
Styrted ned for Paven brat,
Takked ham med Ord, som brændte,
Derpaa til sin Brud sig vendte:
„Elskede, fuldtvel jeg veed,
At du i det Tilflugtssted
Som dig loves, tro mig venter
Til jeg kommer hjem med Fred,
I en hellig Kamp mig henter
Navn og Hæder, som er bedre
End en Arv fra døde Fædre.
Kløften bliver da fyldt ud
Mellem mig og dig, min Brud! —
Eller skal jeg lade Livet
For min Tro, min Kjærlighed —
Ogsaa da forvist jeg veed
At en Trøst dig vorder givet:
Snart skal vi da samles jo
I en evig Glædes Bo."

Vel Colonna og hans Frue
Bleve ved at klage, true,

Slægt og Venner de opbød.
Men al Trods bekom dem ilde,
Alt blev gjort som Paven vilde,
Endnu var han Magtens Kilde,
Stat og Kirke ham adlød.
Nu de haabed paa hans Død:
Sligt ei kunde længe vare.
De udspredte, der var Fare
For at Klostre skulde skjændes,
Munke, Nonner gives fri,
Det var Luthers Kjætteri
Som hos Paven kunde kjendes!
Før han maatte fjernes, brændes,
End at Saadant skulde skee —
Over Roma raabtes Vee!

Hadrian vel hørte dette,
Men hans Hjerte slog med lette
Slag, thi nu han havde dog
Engang paa sit Martyrtog
Kunnet lindre Vold og Smerter,
Kunnet tvende unge Hjerter
Give Fred og Haab igjen.
Saa han vandred stille hen,
Gjorde Godt, hvor han det kunde,
Blotted mangen Kirkens Vunde,
Men var ikke Luthers Ven.

15.

Et Mordforsøg.

Det **foer** som en Løbeild gjennem Rom,
Det **Bud**, som fra Vatikanet kom;
At **Paven** den Kilde nu vilde stoppe,
Som **bragte** Alverdens Guld til at hoppe

I Kuriens Sæk, og som havde tilladt
Roms Folk at dovne hen uden Skat.
Der kom og meer. Man hørte med Vrede,
At Paven ei længer vilde tilstede
Embeders Kjøb og Salg, at ei mere
En Prælat maatte have Præbender flere;
At al den gjængse Handelstrafik
Med Protektioner en Ende fik.
Kort, Simon Magus skulde borttræde
Fra sit længe tilvante Hovedsæde.

Der blev en Frygt og et Skrig, ikke blot
Blandt Klerus, som levede deraf flot,
Men og blandt Lægfolk, som af den Handel
Havde sin Andel i alslags Vandel.
Lidet kun hjalp det, at Hadrian
Med tarveligt Levnet selv førte an,
Man kaldte ham ikkun gjerrig og dum.
Selv for egen Slægt der var jo ei Rum
I hans trange Sind, man var jo saa vant
Til at Pavens Nepoter snart Rigdom fandt
Og spredte den ud blandt Høie og Lave —
Hvor fik man vel nu en Naadegave? —

Saa Klerker og Adel med fælles Plan
Ophidsede Folket mod Hadrian,
Udsendinger om i Krogene foer
Og ægged til Opstand og til Mord.
„Man maatte ei længer taale en slig
Kjætter paa Thronen, en Luther lig —
Hvert Middel tilladt var, ham at fjerne,
Gud vilde det!" — Og man hørte dem gjerne.
Snart Fanatismens ulmende Gløð
I blodigrøde Luer udbrød. —

En Dag, det var Corpus Domini Fest,
Skred Paven i Procession som bedst

Over Peterspladsen. Han bares ei hen
Høit som hans Formænd og Eftermænd
Paa Menneskeskuldre i gylden Stol,
Af store Paafugle=Vifter ombølget,
Knælende hilset af hele Følget
Som et i Live tilbedt Idol. —
Han vandrede ydmygt i Præsters Rad,
Sænket i stille Andagts Bad
Og ændsede ikke de onde Blikke
Som den tætte Mængde vilde ham skikke.

Med Et frembrød af dens nærmeste Rand
En fanatisk, vildt udseende Mand,
Hæved en Dolk med blodtørstig Lyst
Og vilde den støde i Pavens Bryst,
Hans flamske Tro, som nærmest ham gik,
Sig kasted i Veien for Morderens Stik.
Nu hans Garde kom til, greb den Frække
Og trængte bort den truende Række.
Da Manden laae under i denne Dyst
Stødte han Dolken i eget Bryst,
Idet han raabte: „Snart af mit Blod
Skal opstaae en Hævner, mere god!“

Dybt rystet, forfærdet Hadrian
Kun stille sagde: „Den arme Mand!
Han selv har dømt sig — jeg vilde ham skaanet!“
Saa af Garden skjærmet, af Mængden haanet,
Han vakled tilbage til sin Borg,
Sig der indeslutted i dyben Sorg.
Hindringers Hær han følte indstorme,
Ei noget for ham sig vilde forme,
Omsonst han prøved sin Ret, sit Mod,
Han ikke Folket, ei det ham forstod.
Hans Bud Kleresiet falskt udførte,
Ham Jordens Mægtige ikke hørte.
Til Sjælens Kvaler og Legemets kom:
Han blev syg af Feberluften i Rom. —

16.

Fra Tydskland.

En Dag sad i sin Celle
Alene Hadrian
Og grubled i dybe Tanker
Paa mangen skuffet Plan.
Hans Hoved laae i hans Hænder,
Hans Albu paa Bordets Rand,
Bleg og af Sorg udtæret
Var den før saa stærke Mand.

Da kom hans Kammertjener
Peter, den tydske Svend,
Og meldte, en fremmed Herre
Bad at føres for ham hen.
„Hvem er det?" spurgte Paven,
„Har han sit Navn ei sagt?"
„Nei Herre," sagde Svenden,
„Han kommer uden Pragt.

Men fra hans Læbe lyder
Mit tydske Modersmaal;
Hvor sødt de Lyd at høre
Blandt alt det vælske Skraal!
Jeg beder, lad ham komme!
For ham jeg indestaaer,
Han har et ærligt Ansigt
Og er fra Hjemmets Gaard!"

„Velan, lad ham indtræde,
Men sørg for at min Vagt
I Nærheden sig holder! —
Ak, dertil er vi bragt

At jeg maa Alt mistænke,
Maa vaage for mit Liv —
Er det vel værd saameget? —
Hent ham, og selv her bliv."

Snart traadte ind en Fremmed
Af høi og rank Figur,
Hans kjække Øine lyste
Alt som en Ørns i Bur.
Halv geistlig og halv verdslig
I sorte Dragt han stod
Og bøied sig for Paven,
Men kyssed ei hans Fod.

„Hvem er du, og hvad vil du?"
Nu spurgte Hadrian.
„Mit Navn gjør Intet til Sagen,
Jeg er fra det tydske Land.
Jeg kommer fra de Egne
Hvor Lyset nys opstod,
Hvor Troens rene Lære
Forkyndes nu med Mod. —

Mig sendte Ulrich von Hutten,
Den Ridder bold og klog,
Som for Reformen strider
Med Sværd, som og med Bog.
Han hørte om din Fromhed,
Om at Du Sandhed vil,
At Du af Hjertet hader
Alt dette vælske Spil. —

Han ligger syg, desværre,
Og kunde selv ei gaae,
Et Brev til Dig medgav han,
Det nu Du agte paa.

Deri med sine Fæller,
Reformens store Mænd,
En Fuldmagt han mig giver
At træde for Dig hen. —

Hid kom jeg for at skue
Hvad aldrig før man saae:
En Pave, der kan modig
Som Reformator staae.
Jeg kommer, Dig at byde
Nu mine Landsmænds Haand,
At Du med dem kan stride
For Evangeliets Aand."

„Saa er du da blandt Hine,"
Lød Pavens strenge Ord,
„Som Kirkens Baand vil sprænge,
Som rase hist i Nord?
Jeg vil ei meer dig høre,
Forføi dig bort i Hast —
Veed du, jeg kan dig lade
Som Kjætter sætte fast?"

„Det vil Du ei, o Herre!
Du selv er Kjætter jo,
Saa sandt, som Du vil rense
Din Kirke og dens Bo.
Jeg kommer nu fra Nürnberg,
Hvor Rigsdag samlet laae —
Din Nuntius der jeg hørte
I dit Navn tale saa:

„Vi vide, at ved denne
Sankt Peters hellige Stol
Er skeet meget Daarligt,
Som aldrig han befoel.

Hvad Under, at det Onde
Fra Hovedet nedsteg
Til Kirkens andre Lemmer,
At Fromheden bortveg?

Det derfor er vor Villie
At Kurien i Rom,
Hvorfra den hele Sygdom
Som første Kilde kom,
At den skal reformeres,
Og lærde, hellige Mænd
I Kirkens Raad opløstes,
Saa reen den staaer igjen.

Vi vide, at Alverden
Forventer en Reform,
Vi love at udrydde
Den fule Misbrugs Orm.
Alene derfor tog Vi
Den tunge Byrde paa
I disse Tvedragts Tider
Som Overpræst at staae."

Saa lød dit Ord, o Herre —
Du vil ei nægte det.
Derpaa vort Haab vi grunde
At nu vil skee vor Ret.
At Du vil Dig forene
Nu med Reformens Mænd
Saa Kristi store Rige
Kan samles rent igjen."

Her Paven høi sig reiste
Og saa til Orde tog:
„Du mine Ord ret nævnte,
De staae i Himlens Bog.

Men Et du dog forglemte,
Og det var dette Bud:
At først maa Kjætteriet
Af Verden slettes ud.

Naar jeg skal reformere
Maa de Selvkaarne ned
Paa Knæ for Overhyrden
Og bede om hans Fred.
Saalænge Luther bander
Hans Værdighed, hans Magt,
Kan ingen Fred og Enhed
Til Kirken blive bragt."

„O Vee! — saa skeer det aldrig"
Gjenmælte Gjæsten nu.
„Vor store Reformator
Er stærkere end Du.
Han har sig selv ei kaaret,
Ham Herren kjæmpe bød;
Med ham gaae Livets Magter,
Den gamle Tid er død.

Hvad kan Du her udrette
I denne Hedning=Sump?
For dine bedste Tanker
Er Kurien jo stump.
Dig Kardinaler haane,
Dig Folket ei forstaaer, —
Dit Støttepunkt Du tage
Da der, hvor Livet slaaer.

Fra Tydskland kommer Stormen,
Det friske Nordenveir!
Fyld dermed Kirkeseilet,
Saa vil Du naae til Seir.

Udskriv i Tydsklands Hjerte
Et frit Concil, lad der
De bedste Aandens Kræfter
Fordrive Mørkets Hær."

„Det er et saadant Forslag!" —
Gjensvared Paven stolt,
„Hvormed man nys i Nürnberg
Min Nuntius opholdt. —
Til denne Kjætterfrækhed
Jeg ene svare kan:
Ei Paven underhandler
Med dem, som er i Ban.

Lad dem sig underkaste! —
Hvis ikke, fordre Vi
At Keiseren fuldbyrder
Den Straf, de dømtes i.
Alene Vi kan føre
Reformens store Sag,
Hvis ikke Kirkeskibet
Skal blive til et Vrag.

Og nu, gak fra mit Aasyn,
Du Kjætteriets Tolk!
Jeg lader frit dig drage
Tilbage til dit Folk.
Siig dem, at Paven beder
For dem, men at han ei
For dem at vinde, viger
Et Skridt fra Pligtens Vei."

Den Fremmede sig bøied
Og sagde: „Saa Farvel!
Gud dømme os imellem,
Du rene, ædle Sjæl!

Jeg frygter, al din Stræben
Vil blive uden Spor,
Som høit paa Nattens Himmel
Et flygtigt Meteor.

Men Luthers Sol vil stige
Og splitte Mulmet ad." —
Saa svandt han, og tilbage
I Tanker Paven sad.
Han følte, han stod ene
Mod Tydskland, som mod Rom —
En dobbelt Kampens Scene
Med Gru ham overkom. —

17.

Et Møde i Rafaels Loggia.

Der er en Gang med luftige Arkader
I Vatikanet om Damasi Gaard,
Hvor Rafael i Oldtids Væld sig bader
Og malet har en yppig Blomstervaar.
Fra den sig hæve Genier og Dryader
Og Fabeldyr der krumme Bugter slaaer —
Mens høit fra Loftet i den skjønne Række
Hans Bibelbilleder til Andagt vække.

Der vandred Hadrian en solklar Morgen
I Skyggen af den rige Billedpragt.
Hans Ansigt, furet mere dybt af Sorgen,
Var blegt, som Ulden i hans hvide Dragt.
Han sjælden meer forlod nu Paveborgen,
Der kunde han dog færdes uden Vagt,
Kun fulgt af nogle Faa, de Tro, han kjendte.
Til En af dem han nu de Ord henvendte:

„Selv her jeg maa for Hedenskabet grue,
Den friske Morgenluft forpestes mig.
See, mylrer ikke her fra Væg og Bue
Den frække Billedhær, et Sodom lig?
Hvor kan med Lyst vi op mod Biblen skue
Naar den i kaade Sværm fast skjuler sig?
Jeg maa befrie den fra hin frække Brimmel,
Saa ene den kan straale fra sin Himmel.“

Her traadte frem fra en Pillar i Buen,
Bag hvilken han stod skjult, en herlig Mand,
I sorte Fløielsdragt, med Guld paa Huen,
Og lange Lokker over Kravens Rand.
Klart i hans Øine brændte Kunstnerluen
Og næsten uvilkaarligt sagde han:
„I vil dog ikke lade overlægge
Den skjønne Blomsterflor paa disse Vægge?“

Da Paven studsed og tilbageveg
Han sank paa Knæ og sagde: „Høie Fader!
Tilgiv en ringe Kunstner, at han sneg
Idag sig op til disse Fest=Arkader,
Hvor han engang har øvet Kunstens Leg.
Han vilde kun, før han med Sorg forlader
Sit kjære Roma, end engang dem skue
Og varme sig ved deres Skjønhedslue.

Da hørte han, at I et Ord udtalte
Som skar ham i hans Sjæl og drev ham frem.
De skjønne Fresker, her af Rafael malte,
Af hans Disciple, vil I dække dem?
Det er ei muligt — I kun Jer fortalte,
I kan ei ville skjænde Kunstens Hjem.“ —
„Og hvem er Du“ lød Pavens Røst, den klare,
„Som vover ukaldt paa mit Ord at svare?“

„Mit Navn er Giulio, Romano nævnet
Af denne Stad, som er min Fødeby.
Hos Eders Formænd deltog jeg i Stævnet
Af store Mestre her til Kunstens Ly.
Med Angelo, med Rafael jeg evned
Vel ei at maale mig i Kraft, i Ry —
Dog virked jeg med dem ei uden Hæder,
Hvorom kan vidne disse skjønne Steder.

Og nu, da I har villet mørk forjage
De lyse Skarer fra vort Skjønhedsbo,
Jeg kommer som et Gjenfærd hid tilbage
Til fordums Dagværk, jeg har ingen Ro.
Jeg drømme maa om hine skjønne Dage
Da Kunsten her forklared Kirkens Tro.
Dem vil I ei, dem kan I ei fornægte,
Saasandt I er en Pave af de ægte."

„Just derfor maa jeg Kirkens Reenhed skjærme
Mod Verdenslysten," svared Paven mild.
„Just derfor maa jeg rense denne Værme
Af Hedenskabet, som har her holdt til.
Frygt ei, det Kunstværk vil jeg ei fornærme,
Som udsprang af en kristen Andagts Ild —
Men Oldtids Nøgenhed, dens Afgudshære
Skal ei besudle Huset til Guds Ære."

„Og er da Kristendommen saa afmægtig,"
Gjensvared Giulio, „at den ei tør
Optage en Kultur, som var saa prægtig,
Som dyrked Aanden under Skjønheds Slør?
Den Nidkjærhed mig synes heel fordægtig
Som priser Livet ikkun naar det døer.
Vort Jordeliv til Evighed forklares
Naar det i Skjønhedsformer aabenbares.

See, det var Rafaels den store Villie,
Og han hos Kirkens Fyrster Bistand fandt.
Den himmelske, den englerene Lillie
Med Jordens røde Roser han omvandt,
Han strøede Blomster over Kirkens Tillie
Og Fortid han med Nutid skjønt forbandt.
Det er saa let, en svunden Tid at dadle,
Men bedre er det dog, dens Værk at adle.

Og lidet nytter det, om Kunstens Sale
I for en stakket Frist her lukke vil.
Dens Gjenbyrdstid er kommet, Stene tale,
Høit lyser Farvens underfulde Spil.
De store Mestre blive ved at male
Om ikke her, saa hvor de stævne til,
Og Folket ikke meer sig lader føre
Tilbage til de mørke Klosterdøre.

Tilgiv mit djærve Sprog, o, Kirkens Herre!
Men Tidens Aand har talt igjennem mig:
Ei Den, som vil i Synd sig lavt forværre,
Men Den, som vil i Skjønhed hæve sig,
Den lader sig ei mere indespærre,
Den flyver ud med Glands, en Phønix lig. —
Mig kan I lade fængsle, lade straffe,
De tusind Andre kan I ei bortskaffe."

„Gak bort i Fred," saa talte venlig Paven —
„Du kjæmper for din Sag, som jeg for min.
Du skuer Livets Lys i Hedninggraven,
Jeg seer det ikkun ifra Korsets Trin.
Saalænge jeg kan føre Hyrdestaven
Skal Afgudstemplets lokkende Ruin
Ei være Grundvold meer for Kristi Kirke,
Ved Alvor, ei ved Pragt den nu skal virke.

Hvad dine store Mestre have malet
I dette Huus, jeg maa vel lade staae.
Men Kunsten, hvormed før man her har pralet,
Jeg ikke meer kan lade Forrang faae.
Langt større Arbeider nu trænge paa,
Til dem min Tid er kort. Nu Gud befalet!" —
Saa skiltes de. Romano gik bedrøvet
Fra Stedet, hvor sin Kunst han havde øvet.

Men dybt i Sjælen maatte han dog ære
Den gamle Troeshelt, som saa venlig var.
Vel kunde Skjønheds Barn ei Korset bære,
Men Aandens Høihed stod for ham dog klar.
Saa gik han ud at virke for sin Lære,
Sin Kunst han til Italiens Hoffer bar,
Mens Hadrian til Cellen gik tilbage
Sin tunge Byrde der at gjenoptage.

18.

Korstoget.

Alle kristne Magter havde Hadrian formant til Fred,
Alle søgte dog at drage ham i deres Feider med.
Tydsklands Keiser, Englands Konge havde sluttet Forbund mod
Frankrigs ridderlige Konge, ogsaa denne rustet stod.
Begge Magter lokked, trued Andre ind i deres Strid
Og Italiens mindre Fyrster alle vakled hid og did.
Kirkestatens fromme Herster stod alene fast endnu:
Paven, sagde han, bør ikke tage Deel i Krigens Gru,
Naar den føres mellem Kristne blot for større jordisk Magt —
Kun en hellig Krig at fremme kan til Pligt ham vorde lagt,

Og en saadan Pligt ham bringer nu de grumme Tyrkers Vold.
Alle Fyrster han opfordrer til at løfte Korsets Skjold
Mod de Vantroes vilde Horder, som fra Østen vælde frem,
True Aftenlandets Riger, true hvert et kristent Hjem.
Fra de tappre Johanniter komme til ham Bud paa Bud,
At hvis ikke snart en Flaade sendes dem til Bistand ud
Kan de ikke længe holde paa sin Ø den Riddervagt,
Som er Kristenhedens Bolværk imod Tyrkens Overmagt.
„Op da, kristne Folk og Fyrster!“ raabte, skrev nu Hadrian:
„Staaer ei væbnet mod hinanden, men mod Sultan Soliman!
Han er Eders fælles Fjende. Glemmer Eders egen Kiv;
Nu det gjælder ikke Magten, men det gjælder Korsets Liv!“

Ak, det blev et Raab i Ørken, tomme Løfter fik han vel,
Men Enhver paa Sit kun tænkte, pønsed kun paa eget Held.
Ei et Fartøi blev udrusted, ingen Fyrste Korset tog,
Intet Folk nu vilde give Gods og Blod for denne Krog.
Ja, man sagde selv i Tydskland, Paalæg ifra Paven kom
Ei for Rhodus at undsætte, men til Brug for selve Rom!

Hadrian da maatte ene stole paa sit eget Land.
Trende Skibe fik han rustet, men for at faae dem istand
Lagde han en Skat paa Folket, af hvert Hjem en halv Dukat.
Sligt var uhørt i den dovne, tiggerstolte Kirkestat,
Hvor man før var vant at næres af den halve Verdens Guld,
Hvorfor havde Paven lukket Afladskisten, før saa fuld?
Saa man knurred, meer forbittret stedse mod den arme Mand —
Og det var som skulde Intet lykkes meer for Hadrian.

Hine trende dyre Skibe, Alt, han kunde faae udsendt,
Kom til Rhodus først da Kampen der med Grusomhed
var endt.
Efter lang, heroisk Modstand, efter yderst Hungersnød,
Efter lang, forgjæves Venten paa den Hjælp, som Paven
bød,
Havde Ridderne just maattet give Borgen op med Vee,
Da de ikke længer kunde noget Haab om Bistand see.
Over Dynger Lig Sultanen var inddraget Julenat
Og Halvmaanen var for Korset nu paa Borgens Tinde sat.
Vel den lille Helteskare kunde drage frit afsted,
Selve Kristendommens Fjende agted deres Tapperhed!
Ført af deres Ordensmester over Candia de drog
Til Calabriens milde Kyster, hvor med Sorg man dem
modtog.
Tause, som Anklagevidner, gjennem Landene de kom,
Holdt sit sørgelige Indtog endelig i selve Rom.
Paven modtog dem ved Porten, sank til Ordensmestrens
Bryst
Grædende, — fra ham var veget nu den sidste Haabets
Kyst.

Og det var ei nok med Sorgen. Han, som havde Alt
opbudt
For at bringe Rhodus Frelse, blev som Syndebuk frem-
skudt!
Folk og Fyrster sig undskyldte, det var hans Sendræg-
tighed,
Sagdes der, som havde ladet Troens Forpost synke ned!
Fast til Døden var han truffet, lukked sig i Cellen ind,
Døv for Venners Trøstetale, som for Haabets Straaler
blind.
Udstrakt paa sit haarde Leie sukkede han mangen Nat:
„Alle mine Planer strande — Herre! har Du mig for-
ladt?“

19.

Kardinal Soderini.

Dog var Hadrians Martyrium
Ei fuldendt — endnu en sidste Draabe
Skulde falde i det bittre Bæger,
Før det ganske kunde flyde over
Og bortskylle ham fra Jordens Kampe.
End han kunde ikke helt opgive
Sin Mission, endnu han drømte om
Kirkens Reenhed, om sin Yndlingsplan,
Korstogskrigen mod de vantro Tyrker.
Dog han følte nu, at ikke meer
Kunde han staae ene, at en Magt,
Mere kraftig end hans svage Opraab,
Maatte støtte ham mod Kirkens Fjender.
Derfor, da han nogenlunde havde
Vundet Kræfter efter sidste Slag,
Vendte han sit Øre mod en Stemme
Der bedaared ham med skjønne Løfter,
Som han før ei havde agtet paa.
Soderini, gammel Kardinal,
Hel forfaren i de skjulte Rænker
Hvori Statskunst væver Enfold ind,
Længst i Frankrigs Sold, vandt meer og meer
Indgang hos den haardt betrængte Pave.
Vindende han forestilled ham,
At blandt Jordens Magter Frants af Frankrig
Ene havde Villie, som og Ret
Til at understøtte Pavens Sag,
Han, den allerkristeligste Konge,
Ridderskabets Blomst, saa kjæk og aaben,
Var dog meer at stole paa end Carl,
Denne tause, rænkefulde Keiser,
Som i Tydskland taalte Kjætteriet,
Som med Julius af Medici,

Kardinal og Hersker over Florents,
Lagde Planer mod Italien,
Hvoraf alt han eied Størstedelen —
Rom var jo af dem fast indesluttet. —
Ikkun Frants nu kunde Paven frie
Og forhjælpe ham til Tyrkekrigen.

Hadrian, nu syg og fuld af Mistro
Mod sin fordums Lærling, halvt sig lod
Fange af de snilde Ord og tillod,
At der aabnedes en Underhandling
Med hans gamle Herres værste Fiende.

Da kom Slaget fra en anden Kant
Og bortfeied ogsaa dette Blændværk.
Hertug Sessa, Spaniens Gesandt,
Kom en Dag til Paven, forelagde
Ham Beviser for, at Soderini
Havde stiftet Sammensværgelse
Imod Medicæerfyrstens Liv
Og gav Frankrig Anslag paa Italien.
Keiseren, hans Herre, vidste dette:
Hvis ei Paven straffed Soderini
Og forliged sig med Medici
Vilde Carl en Hær til Roma sende.

Hadrian blev som af Lynet slaget —
Hvad der mest af Alt oprørte ham
Var Forræderi og lumske Anslag.
Strax han vilde kalde Soderini,
Men paa Sessas Raad udsatte han
Al Forklaring, indtil Medici,
Som han maatte kalde nu til Roma,
Var indtruffet der, og kunde møde.
Og han kom, den stolte Medicæer:
Fulgt af flere tusind Ryttere,

Festligt hilset, som af Kurien,
Saa af Adelen og hele Folket,
Drog han ind i Cancellaria
Og holdt der sit Hof. Man saae i ham
Alt den nære Pave, medens Den,
Som endnu beklædte Petri Stol,
Sad forladt og syg i Vatikanet.

20.
Scene i Vatikanet.

I Sala Constantina, hvor paa Væggen
End efter Rafaels Tegning er fremstillet
Det store Slag, som Keiser Constantin
Ved Korsets Hjælp vandt mod Maxentius,
Der havde Hadrian til Møde stævnet
Medici, Soderini, Hertug Sessa.
Det var den eneste af Slottets Sale,
Som Paven undertiden tog i Brug
Naar han modtage skulde høie Gjæster.
Der stødtes ei hans Blik af hedensk Kunst,
Olympen blanded sig ei der med Himlen
Som i de andre Sale, hvor Parnasset
Og Skolen i Athen stod ligeover
For Petri Fængsel og for Disputa.
Her talte til ham kun i mægtigt Liv
Den første, store Kristendommens Seier
Over det gamle, stolte Hedenskab.
I Salens Ende var en Throne reist
For Paven. Der han sad nu sammenbøiet —
Ak, ikke meer den høie, klare Mand,
Som da han modtog Kronen i Tortosa!
Lavt ved hans Side sad van Enkefort,

Nu Kardinal, den Eneste, han havde
Som Pave skjænket Kirkens høie Purpur.
Saa andre Kardinaler, og langs Væggen
Stod taus paa Vagt hans spanske Nobelgarde.
Nu førtes ind de Kaldte. Først indtraadte
Den stolte Julius af Medici
Fulgt af sin Sekretær og af Klienter.
Med seiersvisse Blikke skued han
I Kredsen om, sig bøied let for Paven
Og tog sin Plads blandt Kardinalerne.
Saa kom Don Luis, Grande af Corduba,
Hertug af Sessa, Keiser Carls Gesandt.
Med spansk Grandezza skred han frem, hans knappe
Og sorte Dragt, med Ridderkjæden smykket,
Stak sælsomt af imod de side Kjortler.
Han knælede og kyssed Pavens Fod,
Hvorpaa han tog sin Plads ved Thronens Trin.
Tilsidst kom Soderini. Han var bleg,
Hans Blikke røbed Uro, men dog spilled
Det fine Hofmandssmil end om hans Mund.
Efter den vante Reverents for Paven
Han vilde blandt Colleger tage Sæde,
Men paa et Vink af Paven førtes han
Hen bag en Skranke, som for ham var sat.
„Hvorledes, hellige Fader“ — raabte han —
„Man fører mig til Armesynderbænken?
Behandles saa en Kardinal, en Fyrste
Ved Romas Hof, en Mand, som er din Ven,
Og husk, som er en Ven af Frants den Første?“

Med klangløs Røst ham Paven svared saa:
„Du kan ei tage Sæde blandt Colleger,
Blandt Kirkens høie Raad, o Soderini,
Før du har renset dig fra den Beskyldning
Om planlagt Snigmord og Forræderi,
Som til vor store Sorg er reist mod dig.“

Soderini.

Og Hvo har vovet frækt at komme med
En slig Beskyldning mod en Kirkens Fyrste?

Hertugen af Sessa.

Det har jeg gjort, jeg, Hertugen af Sessa
Min Herre Keiserens Udsending her.
Læs op Anklage-Akten, Sekretær!
(En Sekretær nu læste op et Skrift
Hvori fremstillet var den hele Sag.)

Soderini.

Og paa et saadant Væv af Usandhed
Vil man fordømme Pavens bedste Ven,
Fordi han har ham raadet til at træde
I Forbund med den ridderlige Frants,
Istedetfor med Rænkesmeden Carl,
Som vil beherske Paven og Alverden?
Jeg kan begribe, man ved Keiserhoffet
Har fundet det ret slemt og ubeleiligt
At deres sande Hensigter kom frem
For Pavens Øre, og at han blev bragt
Til sig at nærme Frankrig, ved mit Raad.
See, derfor maatte Soderini bort,
Og derfor har man spundet dette Anslag,
Som jeg benægter og frakjender mig.

Hertug Sessa
(fremlægger nogle Breve).

Men vil I og benægte disse Breve,
Som ere skrevne med Jer egen Haand,
Til Giuliano Soderini, Biskop
Af Saintes, Eders egen Brodersøn? —
Af dem fremgaaer det klart, at I har stiftet
En Sammensværgelse mod Medici

For at berøve ham hans Liv, at I,
Da det slog feil, har konspireret med
Det franske Hof om Krigstog imod Florents
Og om et Anfald paa Sicilien,
Hvorhen Kong Frants en Flaade skulde sende.

Soderini
(bestyrtet, men fattende sig).

Før jeg kan tage Hensyn til de Breve,
Hvis Ægthed indtil videre jeg nægter,
Jeg beder Eder sige mig, hvordan
De ere komne vel i Eders Hænder?

Kardinal Medici
(reiser sig).

Igjennem mine. Ja, du lumske Morder!
Forræderiet er saa skjørt et Spind
At let en af dets Traade gaaer itu,
Og denne Traad var her Cæsar de Grassis,
Som vel du kjender og har troet for vel.
Han, slagen af Samvittigheden, bragte
Mig disse Breve, som jeg sendte strax
Til Hertugen af Sessa her i Rom.

Hertug Sessa.

Nu, Soderini, vil I nægte meer
Hvad soleklart her ligger Jer for Øine?

Soderini.

Jeg er ei pligtig til at lade mig
Saa tage i Forhør nu af en Fremmed,
En verdslig Mand. Kun for den hellige Fader
Jeg staaer til Ansvar. Og ham beder jeg
Han i sin Viisdom og Retfærdighed
Mig skjænker Tid at undersøge Sagen.

Det vil snart vise sig, at disse Breve,
Som man tillægger mig, er en Forfalskning.

Hadrian.

Den Frist du beder om, skal skjænkes dig.
Tre Kardinaler jeg udnævne vil,
Dig i Forhør at tage. Men imedens
Du maa som Fange gaae til Engelsborg
Og holdes der i streng Bevogtning, til
Din Sag er klaret og din Dom er afsagt.

Soderini.

Betænk Jer, Herre, før I gaaer saa vidt!
At røve mig min Frihed, let kan koste
Jer Eders egen. Frankrigs Konge vil
Ei taale, at hans Ven saa haardt behandles.
Naar han erfarer, jeg er sat i Fængsel,
Vil snart hans Hære staae for Romas Porte.

Hertug Sessa
(til Paven).

Frygt ikke derfor, Eders Hellighed!
Min Herre Keiseren er stærk nok til
Jer at beskytte mod den franske Voldsmagt,
Sær nu, vi kjende deres lumske Plan.
Iøvrigt veed jeg ei, hvortil Forhaling
Her nytte skal. Beviset er jo klart.
Jeg raade maa min Herre Keiseren
At han forlanger Soderini straffet
Paa Livet, for hans Høiforræderi.

Soderini
(til Paven).

Min Fader, vil I taale denne Frækhed?

Medici.

Jeg stemme maa med Hertugen af Sessa.
Jeg seer ei nogen Grund, hvorfor ei Dommen
Kan fældes strax. Alt er jo klart som Dagen,
Og slig Udsættelse kan blive farlig:
Saalænge Morderen i Live lades
Maa vi jo Alle frygte for vort Liv.

Soderini.

I frygte altsaa for en fangen Mand?
Ja vel, han kan nok blive Eder farlig,
Og maaskee mere død, — end levende.

Hadrian.

Det bliver ved hvad nylig Vi har sagt.
Kun Os tilkommer det at raade her,
Ei Frankrigs Konge, ikke Keiseren.
Her er ei Tale end om Liv, om Død —
Kun om at Sagen nøie undersøges.
Vær rolig, Soderini! ei et Haar
Skal røres paa dit Hoved, før Vi selv
Har prøvet Alt, og dømt som Retten byder.

Soderini.

Min Fader, ei jeg tvivler om din Villie
Men om din Magt. Hvis Du prisgiver mig,
Da er Du Keiserens Vasal og Tjener.
Og kan Du hindre saa, at Gift og Dolk
Kan træffe Fangen selv bag Laas og Lukke?
Sligt kjendes godt af Huset Medici.

Medici.

Ha, Soderini! —

Hadrian.

Intet Ord nu meer.
Vagt, fører Fangen nu til Engelsborg.
Siig Borgfogden, at der han nøie vogtes
Saavel mod egen, som mod Andres Svig,
Samt at han Intet savner til sit Ophold.

Soderini
(idet han af Vagten føres bort).

Jeg er en dødsdømt Mand. Men viid, mit Blod
Vil komme Eder Alle dyrt at staae!

Hadrian.

Saa, mine Herrer, denne sørgelige
Session er endt. Jeg trænger nu til Ro,
Guds Fred med Eder, — ja, og med os Alle! —
(Han stiger ved Enkeforts Hjælp ned af Thronen, og vakler ind i sine Værelser).

Hertug Sessa
(til Medici, idet de skilles).

Vi har ham endnu ikke, Medici!

Medici.

Jo, Frugten moden er, og falder snart.

21.

Keiseren vinder.

Det Net, som var udspændt for at fange Hadrian,
Blev trukket sammen snildt, efter Medicis Plan.
Snart han og Hertug Sessa til Vatikanet kom
Og stod for Hadrian, at forkynde hans Dom.

Paa Soderinis Fængsling af Frants var givet Svar
Med aabent Brud, hans Sending fra Rom kaldet var,
Den pavelige Nuntius i Paris var sat fast
Og Kongen vilde sende en Hær mod Rom i Hast.

Forgjæves havde Paven formanet til Fred,
Forgjæves en Banstraale mod Frants han trued med.
Men deraf lo med Haan kun den kristeligste Drot,
Gjentrued med at fange snart Paven i hans Slot.

„Nu, Herre," sagde Medici, „hvad vil I gjøre nu?
Een Udvei kun der gives fra denne Eders Gru:
Slut Eder til det Forbund, som Keiseren har lagt
Mod sine, Eders Fjender, da er og Frelse bragt."

„Ja," tilføied Sessa, „min Herre har mig sagt,
At hvis I nu tiltræder den hellige Pagt
Imellem ham og England, Venedigs Republik,
Da vil han opretholde al Pavedømmets Skik,

Da vil han Rom forsvare mod Frankriges Vold,
Da vil for Kristenheden han løfte sit Skjold. —
Hvis ikke — see, da lader han Alt gaae, som det kan,
Maaskee han da sig støtter mest til sit tydske Land.

Hvad derfra Eder venter, det altfor godt I veed —
Af Keiseren alene I nu kan haabe Fred.
Forsyn med Eders Navn da nu dette Dokument,
Saa er fra Eders Hoved al Fare afvendt."

Et Pergamentsbrev lagde han saa paa Pavens Bord,
Hadrian sad mat og bøiet, han hvisked de Ord:
„En Frist I end mig give, jeg er nu syg og svag —
Jeg Alt maa overveie, kom hid en anden Dag." —

„Nei," trued Sessa, „nu eller aldrig maa det skee!
Skriver I nu ei under, I vil ei meer mig see.
Til Keiseren jeg vender tilbage da med Svar —
Saa faaer I ganske ene her gjøre Sagen klar."

„O hellige Fader" — her Midici faldt ind —
„For Roms, for Kirkens Frelse I bøie Eders Sind!
Den Liga, I besegler, vil jo kun Verdens Fred —
Det sømmer sig for Paven at være deri med."

Saa lagde han en Pen i den Syges matte Haand —
Og Hadrian skrev under. „I har mig nu i Baand,"
Han sagde derpaa. „Viid dog, jeg dette Judasbrev
Med Døden i mit Hjerte, nødtvunget underskrev.

Jeg dermed mig fraskriver min Uafhængighed.
Hvad denne Pagt tilsigter, fuldtvel jeg det veed —
Det er ei Fred paa Jorden, det er ei Kirkens Tarv,
Det er forøget Magt kun til Keiserhusets Arv.

Ei for mit Liv at frede — den Priis det er ei værd —
Kun for mit Folk at frelse fra Ild og fra Sværd,
Har med et Strøg af Pennen jeg brudt med helligt Kald. —
Krist Eder det tilgive, og mig mit dybe Fald!"

Saa sank han mat tilbage i Afmagts milde Nat, —
De Tvende stolt forlod ham med deres vundne Skat,
I Staden de udbredte det glade Seiersbud
At Keiseren var Vinder, al Modstand slettet ud.

22.
Glædesfest i Rom.

Dagen derefter nu blev den saakaldte hellige Liga,
Som til Italiens Værn sagdes at være indsat,
Udraabt med kirkelig Pomp i Santa Maria Maggiore:
Op mod guldtavlede Loft Duftskyer blaanende steg,
Præsternes knælende Hær omringed det straalende Alter,
Sædet for ypperste Præst der alene stod tomt.
Sangen strømmede fuldt imellem de marmorne Søiler,
Alle Klokker i Rom ringed den Festglæde ind.
Folket bølgede fro igjennem de smykkede Gader
Tæpper og Krandse hang fra hver en Port, hver Altan.
Fyrst Pompeo Colonna, de Keiserligsindedes Høvding,
I sit skjønne Palads herligt et Gjæstebud gav
For Kardinaler og for de venlige Magters Gesandter,
Paven var ogsaa indbudt; men det var mest for en Form.
Thi man vidste jo godt, at han ei kunde, ei vilde
Dele en Fest, som for ham blot et Nederlag var.
Heller ei savned man ham — des friere man triumferte,
Ei med hans Alvorsblik passed saa lystigt et Lag.
Medici hylded man alt som den kommende Pave,
Ingen brød sig nu meer om hin mørke Asket.
Brudt var den Stivnakke nu og spildte var hans Reformer,
Endelig maatte og han give for Roma sig tabt.
Snart han mindes ei meer end en tung, uhyggelig Natdrøm,
Som for den glade Dag svinder utydelig hen.

23.
I Villa Mellini.

Paa Monte Marios grønnende Rygning
Som bag Vatikanet hæver sig op,
Staaer Villa Mellinis kneisende Bygning
Og skuer vidt ud fra Bjergets Top.

Til denne Villas ensomme Have
Hadrian var tyet hin tunge Dag,
Han vilde der glemme, at han var Pave
Og dybt nedbøiet af Skjæbnens Slag.

Der søgte han ofte et Landlivs Hygge
Naar Sorgen var tung og Dagen hed,
I Sten-Eges og i Cypressers Skygge
Han fandt der Kjøling og Aftenfred.

Ved et Stenbord sad han nu der i Lunden
Hvor et tarveligt Maaltid var beredt.
En stor Forsamling var ikke funden,
Kun nogle Faa var til Sæde stedt.

Det var hans Trofaste fra Hjemmets Lande,
De eneste Venner, han havde i Rom.
Med Angst og Kummer de maatte sande
At nær og nærmere Enden kom.

Han var saa bleg og hans Ryg var krummet,
Hans Haar under Kronen var blevne som Snee —
Hans stærke Røst var til Hvisken forstummet,
I hans Øine laae en forunderlig Vee.

Han sad som han lytted, tilbagebøiet,
Med den hule Haand op til Øret lagt,
Og sagde: „Nu er man i Rom fornøiet,
Hør Tonerne, som os Vinden har bragt!

Nu kimes fra alle Stadens Taarne
Til Ære for Ligaens store Dag!
Det er, som hvasse Pile blev baarne
Mod mit Hjerte med hvert af disse Slag.

De sige mig jo, jeg er overmandet
Og har forsaget min hellige Ret.
Min Mission er strandet, jeg seer ei Andet
End at jeg er veiet og fundet for let."

„I tale ei saa, min kjæreste Herre!"
Ham svarede trøstende Enkefort:
„Vel uforskyldt I bøies, desværre,
Men Skyen kan atter trække bort.

Og før har Verdens Magt kunnet true
Vel mangen Pave, ja selve Rom,
Men altid saae man dog Korset lue
Igjen med Glands over Peters Dom.

Saaledes I bie da kun paa Veiret
Som Herren sender, med freidigt Mod.
I er kun bøiet, men ikke beseiret,
Den ærlige Villie altid bestod." —

„Min Villie er brudt og min Kraft er omme"
Gjenhviskede Paven. „Min Stav kan ei gro.
Alle Jærtegn sige, at Enden vil komme,
Og jeg ønsker mig selv kun Gravens Ro.

Jeg fornemmer alt dens dødskolde Gysen
At aande til mig fra Busk og Steen —
Selv i denne Varme en isnende Frysen
Farer mig gjennem Marv og Been." —

„Denne Lund er farlig, skjøndt den er deilig,"
Man svared ham, „Her er fugtig Jord.
Men see, der kommer jo Lægen beleilig,
I handle nu efter hans raadende Ord." —

Og Lægen, som havde bag Hækken lyttet,
Nu traadte frem og gav den Besked:
„Eders Hellighed burde aldrig byttet
Eders Slot med dette usunde Sted.

Jeg tidt har sagt det, her Feb'ren har Bolig,
Giftstoffe aande fra hvert et Blad.
I har Feberen alt. Men vær kun rolig —
Derfor jeg kom hid, at vare Jer ad.

Til Eders Bedste, hellige Fader,
Har jeg medbragt her en styrkende Drik.
Har I nydt den, snart Jer Feb'ren forlader
Og Sundhed vil lyse af Eders Blik.

Her tog han frem af sin vide Kaabe
En Flaske af klart Krystal, og gjød
Dens blinkende Indhold, Draabe for Draabe,
I et Guldbæger, som han Paven bød.

En af Følget hvisked til Paven bange:
„Giv Eder ikke hen i hans Vold!
Jeg troer ham ikke, den vælske Slange,
Man siger, han er i Fjendens Sold."

Hadrian saae længe og vist paa sin Læge,
Saa sagde han: „Mig vorder Intet til Gavn.
Men kan det et Øieblik mig kvæge
Saa tømmer jeg Drikken i Herrens Navn."

Han drak. Og det syntes, som blev han oplivet,
Hans Blik fik meer Liv, meer Farve hans Kind.
Paa Lægens Raad blev Befaling givet
At han skulde bæres til Borgen ind.

„I maa nu til Sengs“ han sagde, „og efter
Den Regel, jeg giver, Jer rette med Flid,
Saa haaber jeg snart, I vil komme til Kræfter.“ —
Men Paven rysted paa Hovedet blid. —

I Bærestolen han sagte nu førtes
Nedad Bjergets Veie til Slottet hjem —
Mens Jubelen endnu i Staden hørtes
Og Stjernerne glimted paa Himlen frem.

24.

Paa Sygeleiet.

En Maaned endnu laae Hadrian
I Vatikanet paa Sygeleiet.
Kun lidet nytted ham Lægens Plan
Hvor godt han end blev af Sine pleiet.

Hans Sygdom tiltog, hans Kræfter svandt
Og Intet kunde ham meer oplive.
Han ingen styrkende Drik meer fandt
Som kunde ham Helsen og Haab gjengive.

Han fik ei engang det Held, at han
Kunde ubevidst ligge i Feberdrømme:
Til Alt at sandse han var istand,
Han maatte Kalken til Bunden tømme.

Han fik at høre de første Bud
Om Ligaens Frugt af Blod og Jammer,
Han erfared, at Krigen var brudt ud,
At Nord-Italien stod i Flammer, —

At Luthers Reform i Vælde steg
Mens hans i Dunkelhed sank tilbage,
At Korstogs-Løftet var blevet Leg,
At Rom glad tælled hans sidste Dage.

Han henlaae stille og talte kun lidt,
Men altid var det med dyben Kummer —
Han længted og vented paa Døden blidt,
Han fik ei Hvile, han fik ei Slummer.

En Dag, da man troede at Enden var nær,
Indtrængte i den Døendes Kammer
En Flok Kardinaler med vildt Begjær
Og uden Agt for hans Venners Jammer.

De fordred med raa og haarde Ord
At Hadrian skulde dem angive
Hvor mange Penge han eied, og hvor
Han havde dem gjemt, mens han var i Live.

Som en Gnier han havde levet jo,
Han maatte vist have samlet Skatte.
De hørte nu alle til Kuriens Bo
Og Kardinalerne vilde dem fatte.

Den Syge laae længe taus, men tilsidst
Han reiste sig halvt i Sengen af Harme,
Der kom i hans sluknende Blik en Gnist
Af fordums Kraft, og han sagde med Varme:

„Ja vel har I Ret! En Skat har jeg bragt
Til Eder, I vilde den ei modtage:
Det var Kirkens Reenhed og sande Magt. —
Nu har jeg Intet mere tilbage.

„I maa nu til Sengs“ han sagde, „og efter
Den Regel, jeg giver, Jer rette med Flid,
Saa haaber jeg snart, I vil komme til Kræfter.“ —
Men Paven rysted paa Hovedet blid. —

I Bærestolen han sagte nu førtes
Nedad Bjergets Veie til Slottet hjem —
Mens Jubelen endnu i Staden hørtes
Og Stjernerne glimted paa Himlen frem.

— — — —

24.

Paa Sygeleiet.

En Maaned endnu laae Hadrian
I Vatikanet paa Sygeleiet.
Kun lidet nytted ham Lægens Plan
Hvor godt han end blev af Sine pleiet.

Hans Sygdom tiltog, hans Kræfter svandt
Og Intet kunde ham meer oplive.
Han ingen styrkende Drik meer fandt
Som kunde ham Helsen og Haab gjengive.

Han fik ei engang det Held, at han
Kunde ubevidst ligge i Feberdrømme:
Til Alt at sandse han var istand,
Han maatte Kalken til Bunden tømme.

Han fik at høre de første Bud
Om Ligaens Frugt af Blod og Jammer,
Han erfared, at Krigen var brudt ud,
At Nord-Italien stod i Flammer, —

At Luthers Reform i Vælde steg
Mens hans i Dunkelhed sank tilbage,
At Korstogs-Løftet var blevet Leg,
At Rom glad tælled hans sidste Dage.

Han henlaae stille og talte kun lidt,
Men altid var det med dyben Kummer —
Han længted og vented paa Døden blidt,
Han fik ei Hvile, han fik ei Slummer.

En Dag, da man troede at Enden var nær,
Indtrængte i den Døendes Kammer
En Flok Kardinaler med vildt Begjær
Og uden Agt for hans Venners Jammer.

De fordred med raa og haarde Ord
At Hadrian skulde dem angive
Hvor mange Penge han eied, og hvor
Han havde dem gjemt, mens han var i Live.

Som en Gnier han havde levet jo,
Han maatte vist have samlet Skatte.
De hørte nu alle til Kuriens Bo
Og Kardinalerne vilde dem fatte.

Den Syge laae længe taus, men tilsidst
Han reiste sig halvt i Sengen af Harme,
Der kom i hans sluknende Blik en Gnist
Af fordums Kraft, og han sagde med Varme:

„Ja vel har I Ret! En Skat har jeg bragt
Til Eder, I vilde den ei modtage:
Det var Kirkens Reenhed og sande Magt. —
Nu har jeg Intet mere tilbage.

Den Skat, I søge, var aldrig min —
Søg den i Afladskræmmernes Lomme,
Snart kan I gjenaabne det gyldne Skriin.
Lad mig nu i Fred, — min Tid er omme.

Men hør en Døendes Ord: Jo meer
Ved Kirkens Midler I samle Penge,
Des gladere Satan staaer bag og leer —
Det er for ham, I har stridt saalænge.

Jeg seer i Aanden, en Straffedom
Vil snart over Eder og Riget falde:
Som Babylon lægges skal øde Rom
Og Herren vil Eder til Regnskab kalde. —

Giv dem mine Nøgler nu, Enkefort!
Lad dem randsage kun mine Gjemmer.
Mit Kors for dig du kan tage bort,
Det er den Arv, som jeg dig bestemmer.

Saa sank han tilbage. De røde Mænd
Med Nøglerne foer til alle Kanter —
Kun Lidet de fandt. Men hans eneste Ven
For sit Kors var meer glad, end for Diamanter.

25.

Hadrians Død.

Saa kom den da, den sidste, glade Stund
Da Martyrsjælen skulde helt befries!
Den største Smerte finder dog sin Bund
Hvorlænge end der sukkes og der bies.

Et stille Smil gled om hans blege Mund —
Det var, som skulde ham til Liv indvies.
De Tro, som om hans Leie vaaged bange,
Hans sidste Ord fra Læben kunde fange:

„Herre, Du kaldte mig,
See, jeg har adlydt Dig!
Ak, jeg var værdig ei
Kaldet, Du rakte mig!
Ærlig min Villie var,
Kraften desmere svag.
Intet fuldbragte jeg,
Verden jeg magted ei,
Ene Du dømme kan
Hvad jeg forsyndet har,
Hvad Deel af Skylden vel
Andre og bære maa.
Vælg nu et andet Kar!
Renere, stærkere,
Mere fuldbygtig til
Kirken at føre frem.
Tak, at Du kalder mig
Bort nu fra Jordens Kval!
Herre, jeg beder Dig,
Tag nu min Sjæl til Dig!
Herre, for Jesu Skyld
Slet mine Synder ud!
Herre, vær naadig mig,
Giv mig din Fred! —“

Og Fred paa dette blege Aasyn laae
Da sidste Hvisken taug, og Dødens Kulde
Sin Marmorklarhed bredte ud derpaa.
De Trofaste, de Faa, som var ham hulde,
Igjennem Taarer paa den Døde saae —
De var de Eneste, da sorrigfulde;
De svøbte ham, ham til det Sidste fulgte,
Mens Kurien kun slet sin Glæde dulgte.

I Rom blev Jubel, større var den ikke
Ved Dyret Alexander Borgias Død.
„Nu kunde man jo leve frit og drikke,
Nu var jo Romerluften atter sød!
Nu bort med alle dumme, flamske Skikke,
Nu blev jo Leos gyldne Tid gjenfød! —“
Saa raabte man og dandsed gjennem Gaden,
Der tændtes Glædesblus rundt om i Staden.

Den kaade Ungdom gjorde sig til Tolk
For dunkle Rygter, ved en Krands at flette
Om Pavelægens Dør, og dertil sætte
Den Indskrift: „Tak fra Roms Senat og Folk
Til Roms Befrier.“ — Ingen dadled dette,
Man var jo her saa vant til Gift og Dolk.
De Flamske vilde undersøge Sagen,
Men der kom Intet ud af deres Klagen. —

De havde nu kun sidste Pligt i Sinde:
At hædre deres arme Herres Grav.
Van Enkefort et Marmor-Æresminde
I Kirken, nævnt dell' Anima, ham gav. —
Paa dette kan endnu en Forsker finde
Den Indskrift, som har Sandheds fulde Krav:
„Ak, hvor det kommer an paa, i hvad Alder
Den bedste Mand og al hans Dyd indfalder!“ —

26.

Gjengjældelsen.

Knapt fire Aar hviled Hadrians Been
Under Anima-Kirkens Marmorsteen,
Før Straffedommen, af ham forudsagt,
Kom over al Romas syndige Pragt,

Kom, lig et Lynslags Torden.
Som Clemens var Medici Pave nu,
Han var ganske opfyldt af verdslig Hu:
At samle Skatte, at øge sit Land
Ved alleslags Midler kun stræbte han
Og stifted kun Strid paa Jorden.

Forfaren var han i Statskunstens Væv,
Men sig hilded deri, som for listig en Ræv.
Med Carl og med Frants drev han dobbelt Spil,
Saa Een, saa den Anden han holdt sig til
Og brød alle eedsvorne Pagter.
Imidlertid leved man flot i Rom,
De Lærde og Kunstnerne atter kom,
I Afladskisten sprang Guldet igjen,
Med Foragt man saae til Reformen hen
Og haaned de truende Magter.

Clemens just atter Keiseren sveg. —
Da blev Denne kjed af slig troløs Leg,
Saa, optændt mod Ræven Medici,
Han beslutted at fange ham i hans Hi,
Og mod Roma en Hær han sendte.
Af tydske Leiesvende den Magt
Med spanske Banditter var sammenbragt.
Det var vilde Karle, fik liden Sold,
De levede mest af Plyndring og Vold
Og til ingen Naade de kjendte.

Af Bourbon, en Forræder mod Frankrigs Drot,
Men tapper og klog, de anførtes godt.
Med rivende Strøm sig vælted den Flod
Gjennem Landene, snart foran Rom de stod
Før Paven det kunde afvende.
Den yppige Stad var ei vant til Krig,
Med bævende Hast den rustede sig;

Den stolede end paa sin vældige Mur, —
Men udenfor skralded alt Fjendens Lur
Og Landhuse saaes at brænde.

I Staden herskede panisk Skræk:
En Profet foer gjennem Gaderne væk
Og raabte, som Jonas i Ninive før: —
„Vee, vee over Roma! I Synd du døer,
Nu kommer Gjengjældelses-Timen!“ —
Til Kirkerne styrted Folket i Bøn,
Fra Voldene hørtes Kanoners Drøn,
Fra Taarne Klokkernes Kimen.

Nu stormedes Muren af vilde Hær,
Der lyned af Skud, der blinked af Spær.
Vel faldt Bourbon i det første Stød,
Men Raseriet kun steg ved hans Død,
Snart skylled Krigsbølgen over.
Broer og Porte gav ingen Skjærm,
Gjennem Gaderne vælted den grumme Sværm:
Med hævede Øxer, med Sværd og Dolk
Foran sig drev den det flygtende Folk,
Som Stormen de pidskede Vover.

Der blev et grueligt Myrderi,
Strømme af Blod man vadede i,
Kvinder skjændedes, Børn blev ei spart,
Rov-Ulven gik med ustandselig Fart
Fra Slotte til usleste Rønner.
Paladser blev sprængte i Luften med Krudt,
Kirker blev plyndrede, Altre opbrudt,
Man drak sig fuld af de hellige Kar,
I store Dynger man Guld sammenbar, —
Der hjalp ingen Stand, ingen Bønner. —

De tydske Svende foer voldsomst frem:
For dem var jo Rom Antikristens Hjem.
De skjønneste Billeder traadte de paa,
„Nu skulde de Helgener engang faae
Brandlugt for Viraks Aroma!“
Kardinaler blev slæbte med Spot gjennem By,
Med uhyre Summer de kjøbte sig Ly,
Aarhundreders Mammon blev splittet ad. —
Saa rasede mange Dage i Rad
Den berygtede „Sacco di Roma“. —

Og hvor var Paven midt i den Gru?
I Engelsborg sad han indelukt nu
Med sit skjælvende Hof, maatte derfra see
Som den sukkende Hjob paa hele den Vee, —
Der var ingen Udvei ham levnet.
See der nu Frugten af al hans List!
Han maatte nu kjøbe en stakket Frist
For sit usle Liv med Tiaraens Guld, —
Rom var en Ruin, af Kjættere fuld —
Hadrian var frygteligt hævnet. —

Borgruinen.

Et Reiseeventyr.

1844.

Den Reisende, der har besøgt det yndige Badested Tøpliß i Bøhmen, vil ufeilbarlig erindre sig den maleriske Ruin, der kroner Slotsbjerget tæt udenfor Byen, ja han vil vel endog mangengang have gjort en Valfart derop, og fra en af de gamle Murtinder betragtet det herlige Panorama, der udfolder sig i den vide, frugtbare Dal, omgivet i det Fjerne af de besynderligt formede Høider i det sachsiske Schweitz og af nærmere bøhmiske Bjerge. Maaskee er det aldrig faldet ham ind at granske efter denne Ruins rette Navn og Betydning; i Tydskland ere disse Slags Middelalderslevninger saa almindelige, at en saadan Forglemmelse let kan tænkes, især her i Tøpliß, hvor „Slotsbjerget" vel er en yndet Promenade for Badegjæsterne, men just derfor bliver anseet for noget saa Hverdagsligt, at man kun bestiger Bjerget, for at nyde Udsigten, og ikke bekymrer sig stort om det forvittrede Murværk deroppe. Saaledes var det dog ikke Tilfældet med mig. Jeg er nu engang endnu saa gammeldags sentimental, at Tidsøieblikkets kritiske, al naiv Ridderpoesi destruerende Tendens ikke kan afholde mig fra at betragte en Borgruin med en Følelse af udentvivl barnagtig Ærefrygt, med en drømmende Hensynken i Fortiden. Og nu rigtigt at gjennemklavre en saadan Ruin, under sine egne Fødder at føle det hellige Grus, med sine egne Hænder at klamre sig fast i

de smuldrende Steenrevner eller i Slyngplanterne, der hænge ned fra Spidsbuerne, hvilken Nydelse! Ja, min Ruinomani har endelig drevet mig saavidt, at jeg ordentlig har følt mig høitidelig stemt ved at stige ned af de Par Taarntrappetrin, som er Alt, hvad der staaer igjen af Klostret her hjemme paa Hovedøen. Man kan altsaa let begribe, at jeg i det borgrige Tydskland, i Harzen, ved Rhinen, ved Øvre-Elben faldt fra den ene Extase i den anden, og blot var ulykkelig over, at min hurtige Gjennemfart ikke tillod mig at trænge ind i mange af disse Steenhobe, men at jeg maatte lade mig nøie med at sluge de fleste af dem med Øinene. Det var derfor med særdeles Glæde jeg ved min Ankomst til Tøplitz fik Øie paa Slotsbjergets vidtløftige Ruiner, thi her skulde Opholdet vare noget længere, og jeg kunde saaledes dog engang faae Anledning til ret i Mag at hengive mig til min Kjephests Ledelse. Det hele moderne Badevæsen i Tøplitz, dets Række af Hoteller, dets Promenader, dets pyntede og koketterende beau monde — Alt dette var mig en pirrende Kontrast mod den alvorlige, drømmende Høihed, hvormed Tempelherreborgen Dobrowskahoras afbrudte, men endnu mægtige Taarne skuede ned over Byen og de Syges og Sundes travle Fornøielsesfærd.

Tøplitz er en Stad af lutter Hoteller, over hver Port et Værtshusskilt. Deutsches Haus, römischer Kaiser, König von Preussen, Zum weissen Ross, blauen Stern, goldenen Engel, saaledes gaaer det Hus efter Hus i det Uendelige — og ved alle Døre troer man at see de selvsamme vimse slikkede Kellnere, den selvsamme bukkende smilende Vært; hvert Øieblik ankomme og bortdrage hinanden aldeles lignende Reisevogne og Diligencer, og afsætte eller modtage deres Ladning i Hotellerne. Denne Trafik kan man snart blive hjertenskjed af — jeg var det allerede, da jeg som en høist ubetydelig Deel af en af disse Ladninger blev afsat i Hotellet Zum weissen Ross. Det var om Aftenen; en deilig, varm

Maaneskinsaften i Juli Maaned. Paa Gaden udenfor vrimlede det af Reisende og Spadserende; Harpenister og Lirendreiere klimprede og psalmoderede, bøhmiske Hornblæsere tudede fra alle Hjørner, Vogne rumlede og Tyrolere sang. Hvor oplivende og morende end al denne Færdsel kunde været til en anden Tid — nu ønskede jeg mig kun bort fra den, og i Fred oppe paa Slotsbjergets stille, maanebelyste Høider. Jeg besluttede strax at begive mig paa Vandringen derop. Paa mit Spørgsmaal efter Veien satte Kellneren et forunderligt Ansigt op. „Herren vil dog vel ikke paa Slotsbjerget iaften“, sagde han, „det er en lang Vei og Intet at see nu af Udsigten; men i den fyrstelige Have, ganske tæt herved, gives der netop nu Concert, hele Badeverdenen er der forsamlet“. — Jeg forsikkrede ham, at jeg iaften Intet vilde have med Badeverdenen og den fyrstelige Have at bestille, men kun ønskede at faae en Veiviser til Ruinerne paa Slotsbjerget. Det blev ikke let, mente han — „intet fornuftigt Menneske vilde gjerne op paa Slotsbjerget efter Solens Nedgang, især nu, da det var Fuldmaane“. Man kan begribe, at min Lyst til Valfarten efter dette ikke blev mindre; for gode Ord og Penge fik jeg endelig en halvvoxen Dreng til at følge mig ud gjennem Byen og Forstaden Schönau, til jeg var saavidt i Sigte af Ruinbjerget, at jeg ikke mere kunde tage Feil. Vi gik. Altsom vi kom længere ud mod det Fri, hævede sig Bjergets mørke Masse i conisk Form skarpt mod den maaneklare Luft, og de takkede Murlevninger paa dets Spidse, flankerede af to svære, runde Taarne, dæmrede mig lokkende imøde. Endelig standsede min Fører ved en isoleret staaende, halv forfalden Port af hugne Stene, der synligt engang havde dannet Indgangen gjennem Borgens yderste Ringmur, nedenom Bjerget. „Herfra behøver Herren kun at følge Fodstien op igjennem Skoven, saa kommer han frem lige under det vestlige Taarn“. Dermed vendte han pludselig om og tog i fuldt Løb Veien til Byen, seende sig

nu og da tilbage, som om han frygtede, der var Nogen i Hælene paa ham. Jeg var nu ganske alene, i en for mig vild fremmed Egn; ikke et Menneske var at see fjern eller nær; den maanebelyste Slette strakte sig vidt ud til begge Sider; bag mig skinnede Lysene i Byen og dæmpede Toner af fjern Musik lød derfra faldende i mit Øre, smigrende og bekjendte, som Stemmer fra Menneskene; foran mig, nogle Skridt borte, aabnede sig de dunkle Buer af Løvskoven, som bedækker Slotsbjergets Skraaning fra denne Kant. Birketræernes høie hvide Stammer lyste sælsomt, hjemligt lokkende ud fra den dybe Skovnat; Bladkronerne bevægede sig sagte hid og did og glimtede i Maaneskinnet; en kold Luftning slog mig imøde fra det Indre af Skoven. Den trange, men tydeligt banede Vei slyngede sig fast og bekvemt opad den temmelig steile Bjergside, og gik ud og ind om Træer og Klippestykker. Ved at følge den befandt jeg mig snart midt inde i det Tykkeste af den lille Skov. Selv om Dagen, naar Solens kraftigste Straaler med varmt Lys gjennemtrænge og oplive de fjerneste Vraaer, saa at man intetsteds, hvor det kan trænge hen, skulde tro, at kunne føle sig ensom, er det dog Skovensomheden givet at paavirke Menneskets Sjæl med en stille Ængstelse, en høitidelig Fornemmelse af den hemmelighedsfulde Naturaands umiddelbare Nærhed. Naar denne uforklarlige Stemning saaledes kan overkomme En midt i det glødende, gjærende Dagliv, saa maatte vel her Maaneskinsaftenens spøgelseagtige Stille og livstomme Glands endnu mere forene sig med Skovens oprindelige Ensomhed, og træde mig nær til Sjælen med overvældende Magt. Men denne Tilstand var ikke nedtrykkende eller ubehagelig; den var tvertimod opløftende. Medens jeg skred fremad under de sorte Løvhvælvinger, hvorigjennem nu og da en bred Stribe af hvidt Lys zittrende faldt ned paa en mosgroet Steen ved Veien, eller paa et mægtigt Egetræs brede Stamme; medens det dugvaade Græs og det bløde Mos bøiede sig elastiskt under

mine lydløse Trin, og et kjøligt Pust fra den dunkle Natteluft viftede om min Pande, og satte alle Sivværterne og Bregnerne ved den halvudtørrede Bæk i en skarpt hvislende Bevægelse, — da bankede mit Hjerte med stærke Slag og mine Øine fyldtes med Taarer; det var ligesom min Sjæl aabnede sig for alle de beslægtede Naturvæsner, og inddrak deres Aande og nærede sig deraf. Jeg følte mig forunderligt bevæget, og mine inderste Nerver berørte af den stærke Duft, som efter Tagens stærke Hede nu i den kjølige Skumring udstrømmede fra Jordbunden og fra alle Planter. Den Afstand, hvori vort kunstige, civiliserede Liv holder Mennesket fra de skjulte Naturkræfter, formindskes i saadanne Øieblikke, og den telluriske Magt formaaer da, begunstiget af Ensomheden, af Stemningen, af sin egen friere Aabenbaring at gjenvinde noget af sit oprindelige Herredømme over det ellers emanciperede Menneske. Med hvert Skridt opad Bjerget blev denne Stemning mægtigere i mig; det syntes mig, som maatte jeg drages til Jordens Bryst og inderlig forenes dermed; fra det Indre af de dunkle Trægrupper, fra Hulingerne mellem de mosgroede Klippeblokke, der laae sammenstyrtede ved Veien, troede jeg at see lokkende Øine stirre og bekjendte Stemmer hviske: Spørg os, og vi ville svare. Efter nogen Tid blev Skoven tyndere og tyndere, Træerne vege mere fra hinanden, og endelig stod jeg paa en fri, grøn Plads foran den gamle, mørke Borg, der med sine to svære Taarne og langstrakte, halv nedbrudte Mure nu laae for mig ganske i Nærheden og føiede sit erindringsdybe Indtryk til Naturens umiddelbare. Thi de menneskelige Gjerningers Levninger, naar de ere overgroede og blidnede af Forgangenhedens Epheu, kunne, men ogsaa blot da, smelte sammen med Naturens egne Billeder og forøge disses Virkning istedetfor at forstyrre dem. Den uformelige, alderdomsgraa Masse foran mig var mig derfor som en nødvendig Slutningsformation af det natlige Bjergs Gestalter, og med denne Forestilling be-

steg jeg, uden at vide det, Borgens Mure. Veien førte nemlig uden Afbrydelse fra Klippegrunden op over Grusdynger af en nedramlet Mur til den udvendige Borggaard. Her blev jeg pludselig udrevet af mine Drømmerier ved at bemærke et stærkt, rødt Skin, der lyste ud af en trang Vinduesaabning eller et Skydeskaar i en lav Mur, tæt ved det store Taarn. Hvad kunde dette være for en Lysning? Boede Mennesker heroppe? Kunde man ikke engang ved Nattetid finde Ensomhed her blandt Ruinerne? Idet jeg ganske ærgerlig opkastede disse Spørgsmaal for mig selv, traadte jeg nær ind til Muren og saae ind ad den lysende Aabning.

Nu havde jeg maaskee ventet, at noget Overordentligt eller Fantastiskt skulde viist sig bag den oplyste Vinduesaabning i den fordums Tempelherreborg Dobrowskahora. Tiden, Stedet og min Stemning kunde vistnok være skikkede til saadanne Eventyr, og det vilde ikke være forekommet mig saa ganske utroligt eller paafaldende, om jeg i det oplyste Rum indenfor de forfaldne Mure havde faaet Øie paa en spøgelseagtig Kreds af hvidkappede Tempelherrer, forrettende deres mystiske Ceremonier om det fæle Hoved Bahomet. Dog, her var det ingen skummel Hvælving, der aabnede sig for mine Blikke, ingen sorte Mure bedækkede med gaadefulde Symboler eller med bortdøde Aarhundreders Rædsler — hvad jeg saae, var kun en sædvanlig hvidkalket, ganske hyggelig tydsk Folkestue, med lange Borde og Bænke, og i det ene Hjørne en vældig Skorsten, hvorpaa der blussede en lystig Ild. I dennes flagrende Glands skinnede og glimrede en Række blankskurede Tinbægere paa en Hylde, og paa Bordet stod flere af de høie cylindriske Ølglas med en Træpinde i, som ere saameget brugelige i disse Egne. En gammel Kone stod bøiet ved Arnestedet, beskjæftiget med at røre i en Gryde, og henne i en dunkel Krog skjelnede jeg Omridsene af nok en menneskelig Figur, der af og til bevægede sig. Af alle Kjendemærker var det kun altfor tydeligt, at jeg befandt

mig foran en af disse Skjænkestuer eller smaa Værtshuse, hvilke man i de mere besøgte tydske Ruiner eller Udsigtssteder kan være ligesaa vis paa at finde indrededе, som Svalen under Murkanten eller Vedbenden i Steenspalterne. Det nægtes ikke, at disse materielle Snyltegjæster paa Forgangenhedens Mindesmærker, eller paa Naturens Høitidsaltre, kunne ofte være til ret megen Vederkvægelse for den trætte Vandrer, naar han i Middagens Hede og ad steile Veie har arbeidet sig op til Maalet for sin Valfart. Men for den, der paa saadanne Vandringer og Steder søger Ensomhedens vilde, sjælstyrkende Indflydelse, kan det være pinligt nok i sin bedste Fred at blive uleiliget med Kellnerens „Befaler Herren Noget", eller med lystige Drikkebrødres uharmoniske Sang og Spektakel. Skjønt nu Uleiligheden heroppe ikke gik saavidt, og den gamle Kone derinde ved Ilden ikke engang anede min Tilstedeværelse, og altsaa heller ikke kunde forfølge mig med noget Tilbud, var det forstyrrende Indtryk dog allerede givet ved det blotte Syn af hendes Bolig og dens Tilbehør. Forstemt vendte jeg mig derfor bort fra det oplyste Vindue, og søgte i fjernere Kroge af Ruinerne at gjenfinde Noget af den bævende, høitidsfulde Stemning, som havde grebet mig paa Nattevandringen gjennem Skoven.

Borgen Dobrowskahora maa engang have været af meget anseelig Størrelse og af mægtige Former, at dømme efter Omfanget af dens gjenstaaende vidtløftige Mure og Volde. Dens Levninger ere nu mere sammensunkne, forvittrede og ukjendelige, end det ved de fleste andre tydske Ridderborge pleier at være Tilfældet, men ikke destomindre er der endda nok tilbage, for at afgive talende Vidner om fordums Glands og Storhed. Ud og ind, i bestandig Zikzak paa den ujævne Grund, strække sig disse smuldrende Mure, snart neppe kjendelige fra Klippegrunden, snart hævende sig brat og høit op i afrevne Kanter og Hjørner, der hver for sig danne smaa hemmelige Kroge og Borggaarde, hvor Græsset

er blødt og hvor løvrige Træer lægge sine Grene ud over Murtinderne. Lange Stykker af Grunden ere saa igjen ganske bare, eller ialfald kun bestrøede med en Regn af nedfaldne Stene; men næsten overalt aabner sig under Ens Fødder dybe Huller og Nedgange til Kjælderhvælvinger. Den sydvestlige Kant af Borgen er bedst vedligeholdt; der staaer endnu et mægtigt Hjørnetaarn med tilstødende høie Sidemure, hvori uregelmæssigt over hinanden flere buede Vinduesaabninger. For at komme fra den ydre Borggaard, hvor jeg ved Værtshuset befandt mig, op i denne indre Labyrinth af halvsunkne Portaler, truende Vægge og afbrudte Taarne, maatte jeg klavre over en temmelig steil Mur, hvor de løse Stene rullede bort under mine Fødder, cg Mørket gjorde det vanskeligt at finde det rigtige Haand- og Fodfæste. Endelig stod jeg da midt inde blandt disse underlige Gestalter fra Fortiden, efter hvilke jeg havde længtes saameget. De pludselige Overgange fra dybeste Mørke til hvidt, bævende Lys, som Maaneskinnet begunstiger, kunde her, mellem Ruinerne, just tilgavns spille med magiske Reflexer. De sorte Skygninger fra Mure og Hvælvinger, i hvis uudgrundelige Dyb tusinde Rædsler kunde lure, bleve skarpt begrændsede og afskaarne af lyse Partier; de gabende Vinduesbuer, hvorigjennem man saae ud i den fjerne blaa Natteluft, aftegnede sig med mathematisk Nøiagtighed igjen paa Grønsværet i Borggaarden. En stille Ro og Fasthed syntes bestandig at maatte hvile over disse Billeder og Gjenstande, de virkelige og de skyggetomme — men undertiden, naar en Sky trak forbi Maanen, forvirredes Linierne i et Øieblik, Lys og Skygge skiftede Plads eller gik over i hinanden, Stene og Træer ligesom skjælvede og bevægede sig, og fantastiske Figurer foer hurtige som Tanken hen langs Murenes Sider, indtil endelig Alt stivnede igjen i den forrige dødlignende Ubevægelighed. Jeg blev staaende nogen Tid med tilbageholdt Aandedræt, saaledes stemt, som man kunde tro at maatte føle sig, ved

alene om Natten at træde ind i en gothisk Kathedral, lyttende og ventende hvert Øieblik at der skal aabenbare sig noget for menneskelige Sandser Uudholdeligt. Derpaa, efterat have ladet disse fremmedartede Indtryk gjennemtrænge mig, saa at jeg begyndte at beherske dem, gik jeg varsomt fremad mellem Ruinerne og styrede henimod den Kant, der tiltrak mig mest, nemlig Hjørnet ved det store Taarn og den derved sig støttende Fløi af hvad der forhen, efter de mange Vinduer at dømme, maatte have været Vaaningsbygningen. Da jeg efter megen Snublen og Anstød endelig naaede derhen, var der naturligvis under den høie Mur næsten mørkt. Dog kunde jeg endnu skimte saavidt, at jeg mellem de tykke Buskvæxter og høie Græsarter, som yppigt bedækkede Taarnets Fundament, bemærkede en lav Aabning, der syntes at føre ned til Taarnkjælderen, og hvorfra en klam, fugtig Luft slog mig imøde. Jeg følte en Slags ængstelig Lyst til at tømme Kalken af mine Ruinindtryk tilbunds, ved at stige ned i denne Hvælving og undersøge dens Mærkværdigheder; men til dette Foretagende hørte nødvendigvis Fakler eller Lygter, maaskee ogsaa Stiger og Touge. Om jeg ogsaa kunde forskaffe mig nogle af disse Redskaber fra Værtshuset, var det dog saa langt ud paa Natten, at derpaa ikke nu var at tænke. Jeg maatte altsaa opsætte denne Nedfart til mit næste Besøg. I det Sted besluttede jeg at stige i Høiden til Lysets Regioner. Mine ved et længere Ophold i Dunkelheden skjærpede Synsorganer satte mig nemlig nu istand til at slutte, at det ved Hjælp af nedfaldne Stene, Trærødder, Revner og Fremspring af Muren maatte være gjørligt at klattre op til et af de første store Vinduer, hvorigjennem just nu det fulde Maanelys strømmede, og hvorfra man udentvivl maatte have den videste Udsigt over den underliggende natlige Egn. Efter nogen Anstrængelse lykkedes det mig ogsaa at tage Plads paa den brede Kant af hugne Stene, der dannede et bredt og mageligt Sæde i Vindueskarmen.

Som indfattet i en halvrund Ramme, laae nu udbredt for mig det herligste Maaneskinslandskab, fast altfor vidt til at Øiet kunde opfatte det Hele. Hvide Nattetaager steg op fra Marker, Enge og Søer, og bølgede hid og did som et aandende Hav over den dunkle Grund. Kirker, Slotte og Byer hvidnede langt borte i Maanelyset, og i det fjerneste Fjerne tegnede sig de mørke Konturer af Grændsebjergene mod Sachsen. Et saadant Landskab i Maaneskin er vel altid meget ubestemt og uden Farver, men netop derfor opvækker det, ved sit lette sølverne Skjær og svævende Tone, beslægtede Forestillinger i Menneskets Bryst om det Uendelige, der ikke trænger til dette Livs varme Lys. En fremmed Verden seer fra et saadant Natlandskab med dybe Blikke ind i Menneskets, af Dagslyset og det varme Øieblikkets Fordliv endnu brændende Sjæl, og aabner den for det Svundnes og det Kommendes alvorlige Indtryk. — Som jeg saaledes sad ved Vinduet af en af den gamle Tempelherreborgs Pragtværelser, kunde jeg heller ikke afholde Forgangenhedens Billeder fra at træde frem for mig. Her har han ofte siddet, tænkte jeg mig, den stolte Komthur af Templet, og har seet ud over sit Ordenshus's vidtstrakte Besiddelser, og drømt stolte Tanker om sin Ordens Magt og dens Indflydelse paa Fremtidens Udvikling. Og hvor er Spor af denne Magt nu, hvor er den Fremtid han drømte om, hvor er han selv? — Just af disse Tanker blev jeg vækket ved en Raslen ved min Side; jeg saae mig om, og hvad skildrer min Forbauselse, min Rædsel, da jeg troede at skue Formen af Den, mine Tanker havde beskjæftiget sig med! En høi Mandsskikkelse, indhyllet i en hvid Kappe, stod opreist i Buevinduet tæt ved mit Sæde. Hans Kaabe, der bedækkede ham aldeles, flagrede i svære Folder for Nattevinden; hans Hoved var ubedækket, og et blegt Ansigt med mørke Øine saae frem under tykke, sorte Haar. — „En herlig Nat, min Herre“, sagde han med en dyb, velklingende Røst. Jeg blev ham Svaret skyldig.

Manden i den hvide Kappe blev staaende med korslagte Arme, og saae ud i Landskabet, uden, som det syntes, at lægge videre Mærke til mig, da han ikke strax fik noget Svar paa sin Tiltale. Imidlertid fik jeg samlet mig saavidt af min Overraskelse, at jeg med nogenlunde Rolighed kunde overbevise mig om, at hans Tilsynekadelse var reel og ikke blot et luftigt Foster af min Indbildningskraft. Han forekom mig, som han stod der ubevægelig, omflydt af Maaneslysets spillende Straaler, lig en middelaldersk Statue, hørende hjemme i den gamle Muraabning, og jeg kunde næppe tro, at jeg nylig havde hørt hans levende Stemme. Stilheden var igjen bleven saa dyb, saa midnatlig, at jeg næsten frygtede for, ved atter at bryde den, atter at vække det gaadefulde Væsen ved min Side af dets Steenskorpe. Endelig blev dog denne tause Forventning i en saadan Nærhed mig altfor beklemmende; jeg maatte have Luft, jeg maatte have Vished om hvad Slags Aandens Barn han var. I en Spænding som den, hvori jeg for Øieblikket befandt mig, tager man ofte, for at dølge Bevægelsen, sin Tilflugt til et Slags forceret Spøg; dette var ogsaa min Udvei, da jeg tiltalte Hvidkappen saaledes: „Har jeg den Ære i Dem at stifte Bekjendtskab med en ærværdig afdød Tempelherre, en af Borgens gamle Beboere, der i denne maaneklare Nat maaskee er stegen op af Gruset for at see, hvorledes det nu staaer til med hans fortabte Herskersæde?“ — Intet Svar. Den Fremmede gjorde Gjengjæld; han vendte blot Hovedet om til den Kant, hvor jeg sad, og taug; men jeg følte, at hans mørke Blik hvilede fast paa mig. Min Forvirring tiltog, men ogsaa min Iver for at skjule den. „Eller skulde De“, vedblev jeg, for dog at sige noget, „hellere være en af Nutidens Tempelherrer, Medlem af et hemmeligt Selskab, der maaskee netop i Nat holder Samling i en eller anden forglemt Hvælving heroppe blandt Ruinerne?“ — Længere kom jeg ikke. Den Fremmede gjorde en hurtig Bevægelse, som om jeg,

uden at vide det, havde truffet den Streng, der gav Gjenlyd i hans Indre. Det gjorde mig godt at bemærke denne Menneskelighed; den bragte mig ham nærmere, og lod mig endog føle en Slags Trøst og Tilfredsstillelse ved at stille mig i Berørelse med et Nutidens Barn, midt i denne Forgangenhedens og Nattens store, gravstille Ensomhed. Min Bemærkning om den moderne Tempelherre kom ellers ganske uvilkaarligt og halvt i Spøg; vel havde jeg hørt om, at der for nogle Aar siden i Frankrig viste sig Spor til Tempelherreordenens Fornyelse i socialistisk Tendens, men for Alvor at tænke sig noget Lignende her i Bøhmen, alene fordi man i en forfalden Tempelherreborg fik Øie paa en Mand i en hvid Kappe, det var dog altfor dristigt. Og dog kunde jeg ikke bare mig for at see efter, om der ikke paa hans Kappe fandtes det bekjendte røde Kors. Men en mørk Skygge fra Vinduesbuen faldt netop over Skulderstykket, og lod mig i Uvished om jeg der saae en korslignende Figur eller blot et Spil af Folderne. Dog, hvad jeg ved denne gjentagne og roligere Undersøgelse af min Nabos Person havde til Resultat, var Opdagelsen af et blankt Sværdhefte, der skinnede frem af Aabningen af hans Kappe. Var han maaskee en østerrigsk Militær? Jeg havde allerede, siden jeg kom over Grændsen, seet nok af disse Officerer i deres hvide Kapper. Men noget vist middelaldersk, fremmedartet i hans hele Udseende modsagde ogsaa denne Hypothes, som jeg desuden var meget tilbøielig til at frafalde. — Medens jeg anstillede disse Betragtninger havde Tempelherren, (jeg vil dog idetmindste kalde ham saaledes), havt sine Øine uafladelig fæstede paa mig, gjennemtrængende og prøvende. Endelig lod det til at han, lykkeligere end jeg med ham, var kommen paa det Rene, mig angaaende. Han opløftede nemlig atter sin dybe, sonore Røst og sagde: „De er ingen Tydsker, min Herre".

„Den Hemmelighed er let at udfinde", svarede jeg.

„Mit Sprog røber den vistnok ved det første Ord. Jeg er desværre ingen Tydsker".

„— Og det beklager De!" vedblev den Fremmede med et besynderligt vemodigt Udtryk. „Hvor De end er fra, i hvilken Krog af Verden end Skjæbnen har sat Deres Hjemstavn, saa tak dog denne Skjæbne, at den ikke hængte Deres Liv her ved Europas Hjerte, ikke gjorde Dem til Borger af dette skjønne, store, herlige Tydskland".

— „Og jeg min Herre, jeg skatter mig lykkelig alene ved at være beslægtet med den germaniske Sprogstamme, ved blot at føle det sidste Bølgeslag af tydsk Aandsliv og tydsk Kultur slaae op imod mit Fædrelands nøgne Klipper. Thi jeg er fra Norge, maa De vide, fra hiin indelukte Fjeldkrog høit oppe mod Nordpolen, hvor man kun seer Verdensrørelsen paa Afstand, og dog føler, at man burde være med deri, men ikke kan det; hvor man skriver et Sprog, der kun forstaaes af en liden Haandfuld Mennesker i den nærmeste Omkreds, hvor man indklemmes og fordummes af snevre Forhold i alle Retninger. Kan De saa undres paa at jeg, om det var muligt, vilde bytte med Tydskerne, der staae midt paa Gjennembrydningspunktet af vor Tidsalders stærkt pulserende Liv, og i hvis mægtige Sprog halvhundrede Millioner Mennesker daglig opstemme Lovsange til Natur, til Videnskab og Kunst?"

Hvidkappen rystede bittert smilende paa Hovedet ved disse mine Ord, og udbrød: „Siig heller, at daglig den mest skjærende Disharmoni, den mest fortvivlede Modhinanden-Skrigen udgaaer fra disse halvhundrede Millioner Tydskere, og De vil have bedre Ret. Hvorledes, De er fra Norge, fra dette Germanismens ægteste Kjerneland, hvor vore ældgamle Sæder og Skikke endnu skulle vedligeholde sig ublandede, hvor den frieste Forfatning omslutter et nøisomt, ærligt og i dets Affondring fuldt bestaaende Folk — og De kan, fra denne

Deres sikkre Klippepynt, ønske Dem ned i vore oprørte Egne, hvor Alt splittes og Intet samles?"

— „Jeg kan ønske det", svarede jeg, „uden dog derfor at kunne eller ville det. Paa den Plet, var den end nok saa gold, hvor Fødsel og Opdragelse har sat Mennesket, og i hvis Jordbund han ved Sprog og Tænkning og Leveskik har sine dybeste Rødder, der maa han ogsaa vide at gjennemkæmpe sin Existens. Men derfor er det ham dog ikke forment, i enkelte Øieblikke at lade sine Tanker flyve mod lysere Egne, og aabne sit Bryst for Menneskehedens fuldere og friskere Strømninger. Jeg kan elske mit Fædreland, just fordi det er ensomt og armt og haardt at leve i, men jeg kan derfor ikke isolere mig saaledes med det, at jeg skulde frasige mig mit Stammeforvandtskab med sydligere og mægtigere Slægter, eller min Ret til at lide og glædes og dele Interesser med dem".

„Og veed De da", spurgte den Fremmede, „veed De hvad det, for et Menneske, der bærer sin Tids Billede i sig, vil sige at være Tydsker i Ordets rette Forstand? Det vil sige, at være landflygtig i sit eget store Fædreland, at vandre fra By til By, fra Grændse til Grændse, og intetsteds finde Landsmænd og tydske Medborgere, men kun Østerrigere, Preussere, Lippe-Schaumburgere, Hohenzollern-Hechingere 2c. 2c. Det vil sige, at maatte see det herligste Land, den intelligenteste, næsten største Folkesamling i Europa splittet ad i alle Retninger og parcelleret baade i det Indre og i det Ydre, holdt i søvnig Ave af hinanden modstridende Regjeringer; at maatte see det frie Ord underkuet eller mistænkt og forfulgt fast overalt; at maatte nære sit Haab af brudte Løfter og naadige Henkastninger; at maatte leve i skjændig og spottet Svaghed der, hvor kun Villien behøvedes for at frembringe den høieste Kraft; at see Tydskland gaae bagerst i Europas Folkerække istedetfor at dets Plads kunde og burde være forrest — at ikke finde Hvile eller Fred, eller Beroligelse uden i

et Drømmebilled om Enhed, der udsættes til den fjerneste Muligheds Grændse — see, dette er den nuværende Tydskers Skjæbne, saaledes som jeg forstaaer den. Er det denne Skjæbne, De forlanger at dele?"

„Ja, netop denne", var mit Svar, — „men ogsaa dens Fuldbyrdelse. For mig, der seer Eders Forholde og Bevægelser fra et længere bortfjernet Stade, smelter maaskee Meget sammen, som for Eder paa Stedet selv staaer i skarpe Modsætninger, og Tydsklands aandige Kraft og Enhed danner sig allerede nu for mig i store Omrids, og til et saa imponerende Billede, at det synes mig snart at maatte kunne løfte den hele Nation op med sig til Handlingens og Statslivets Enhed".

„Dette Syn er et skjønt Fata Morgana, der har dannet sig for Deres Blik i Taagerne om Norges Klipper", sagde Tempelherren, „men det formaaer ikke at skuffe os, der ere ude i Virkeligheden. Og dog have ogsaa vi vort Haab og vore Drømme; hvorledes vel leve og handle uden dem? Og handles maa der. Men for at en stor og mægtig Fremtids Billede kan forme sig for vore Tanker, maa vi stige tilbage i Forgangenheden, og af dens dybe Brønd hente Kraft og Trøst. Da disse smuldrende Mure, hvorpaa vi nu staae, engang reiste kjække og ranke med Taarne og Spir, da var der Enhed og Styrke i Tydskland. Det tydske Rige var udeleligt og stærkt under Hohenstaufernes Regimente, og den tydske Keiser var Kristenhedens verdslige Overhoved. Denne Enhedsbygning var vel raat sammensat med Blod og Vold og forsvaret med Landserader; — men der var dog Glands og Opløftelse i den; den tydske Nation var hædret, men frygtet, og dens Magt opildnede til store Foretagender. Saaledes ville vi vel nu ikke have det tydske Rige; — Aanden skal nu levendegjøre Massen, ikke omvendt; men dog see vi med bævende Længsel tilbage til hine Kraftens Tider, naar vi ækles formeget ved Dagens Slappelse. — See", vedblev han, og strakte sin Arm ud, „see, hvorledes mørke Skygger

mere og mere trække sammen over Landskabet hist nede, og ligesom udfolde et dunkelt Tæppe over de glimtende Fortidens Mærker i Kirker og Slotte. Det er Nutidens Sindbillede. Men dette Dække skal igjen drages til Side, og naar det er borte, da vil de underliggende Egne ikke mere blegne i Maanelyset, men rødme kraftigt i den varme Morgensol".

Idet den Fremmede med Overbevisningens og Haabets Magt og Varme udsagde disse Ord, stod hans hvide Skikkelse næsten luftig for mig i det aftagende Maanelys, og det syntes, som vilde han forsvinde med dette. Snart gik Maanen aldeles ned bag de fjerne Bjerge, og kun et svagt Skjær fra dens Nedgangssted og Stjernernes tiltagende Blinken gjorde Mørket endnu synligt bag Ruinerne. De svære, sønderrevne Steenmasser hang nu dobbelt truende over mit Hoved; jeg vendte mig om for at stige ned. Da troede jeg nede i den mørke Borggaard at skimte en hel Række af hvide Skikkelser, lignende den, der havde staaet eller stod ved min Side, at bevæge sig langsomt frem mellem Murbrokkerne. Min Fod standsede uvilkaarligt, mit Hjerte bankede høit. Var jeg virkelig stødt paa et hemmeligt Selskab af Tydskhedsivrere? Hvidkappens Tale kunde godt bringes i Harmoni med denne Forestilling. Da steg midt op af denne ængstelige Stilhed og Forventning en Strøm af Toner fra det Mørkeste af Borggaarden. Det var et fuldt, men noget dæmpet Kor af Mandsstemmer, der med tydsk Renhed, Kraft og Præcision sang en høitidelig, udentvivl patriotisk Sang, af hvis Text jeg blot kunde skjelne dette Omkvæd:

Ich ruf nach dir, Germania!
Bist überall, und doch nicht da,
Germania!

Det sidste Ord blev især gjentaget af forskjellige Stemmer flere Gange efter hinanden, indtil det som et klagende Echo døde hen blandt Ruinerne. Glemmende Alt

for disse vidunderlige Toner, der faldt med smeltende Magt i min Sjæl, og fyldte mine Øine med Taarer, blev jeg staaende paa Murkanten, der førte ned fra Vinduet. Pludselig følte jeg en varm Haand paa min Skulder; jeg vendte mig om og skimtede min Tempelherres høie Figur og blege, venlige Ansigt. „Følg mig“, hvidskede han.

Villig, skjøndt forundret, fulgte jeg min venlige Fører. Jeg følte at min, om end ufrivillige Indtrængen i disse natlige Mysterier, gav ham et Slags Ret til at lede mine Skridt. Jeg skal desuden ikke nægte, at min Nysgjerrighed, eller bedre min Interesse for dette hemmelige Møde, var steget til en saa foruroligende Grad, at jeg vilde have vovet Meget for at trænge dybere ind i dets Væsen og Skjulesteder. Altsaa, jeg fulgte med forventningsfuldt bankende Hjerte. Den Fremmede holdt min Haand i sin, og førte mig saaledes taus, men med sikre Skridt gjennem det næsten fuldkomne Mørke over Stene og Grus, ud og ind af Krinkelkroge og Murkanter, til et andet Sted af Borgruinen, hvor en lille kratbegroet Plads var begrændset af en lang, lav Murs sorte Linier, der mod Hjørnet hævede sig til en høiere, uformelig Masse, formodentlig et sammenstyrtet Taarn. Her standsede min Fører og brød Tausheden.

„De har allerede“, begyndte han, „seet og hørt saameget af hvad der i denne Nat foregaaer, at en fuldkommen Tiltro fra vor Side vil være bedre end en halv Hemmelighed. Ikke at vi frygte Deres Angivelse, om De skulde være en Spion“ —

„Min Herre“, udbrød jeg med en Bevægelse af Uvillie. —

„Om De skulde være en Spion“, vedblev han ganske rolig. „Thi inden De kunde sætte Deres Angivelse iværk, og bringe Politifolk herop fra Tøplitz, vilde ethvert Spor af vort Møde være forsvundet; det vil sige, hvis vi lod Dem gaae, thi det stod jo ogsaa i vor Magt at holde Dem tilbage i et af de mange Huller heroppe, som kun

ere os bekjendte". Her traadte han mig nær under Øine, og jeg troede at see ham lægge Haanden paa sit Sværdhefte.

„Jeg fortjener ikke disse Trudsler", svarede jeg. „Som enhver anden Reisende eller Badegjæst har jeg foretaget en Spadseretur herop til Dobrowskahora, kun med den Forskjel, at jeg har valgt den kjølige Nat til min Vandring, istedetfor at de Andre sædvanligvis stønne herop midt i den dræbende Julisol. Tilfældigvis har jeg truffet Dem blandt Ruinerne — Vi have talt sammen, De har selv bedet mig følge Dem. Jeg veed Intet om Deres Selskab".

„Tilgiv mig" — sagde Hvidkappen. — „Disse Trudsler vare en Form, en Forsigtighedsregel, som jeg skylder mine Brødres Sikkerhed, men som jeg føler i dette Tilfælde er unødvendig. Vor Samtale oppe i Taarnvinduet har overbevist mig om, at vi forstaae hinanden og have een stor Tanke tilfælles. De har desuden hjemme langt udenfor den preussiske og østerrigske Spionkreds; De kommer fra Norge, dette faste Frihedens Land, der skinner som en klart tindrende Polarstjerne paa vor politiske Nathimmel. Jeg veed, at Tydsklands hellige Sag hos Eder ikke er fremmed; jeg veed, at flere af denne Sags landflygtige Forkjæmpere, Tydsklands udstødte Børn, hos Eder have fundet et venligt Fristed, og at den tydske Frihedsfane, der hos os selv, saa langt det tydske Sprog rækker, ikke tør udfoldes i Dagens Straaler, ved Eders Nationalfest har vaiet frit og aabenlyst i Norges rene Bjergluft. Denne Kundskab har været os et godt og et frydefuldt Fremtidstegn, og derfor, da nu Tilfældet fører en af Norges Sønner i Nærheden af vor skjulte Forsamling, ønsker jeg, at han skal deltage i den for at bringe til sit fjerne Hjem Kundskab om tydske Brødres Enhedsstræben og Forhaabning, og jeg har den Tillid til ham, at jeg, uden at spørge om hans Navn, drager til Side det Slør, der dækker vor Gjerning for Verdens Øine".

Efterat jeg paa det Hjerteligste havde takket Hvidkappen for denne hans Tillid, og erklæret mig bered til at underkaste mig de Betingelser, som Forholdene paabød, vedblev han:

„Uden maaskee at ane det, traf De ved Deres første Ord til mig det Rette. Ja, jeg er virkelig en Tempelherre, — en Nutidens Tempelherre, forstaaer sig. Smil ikke, og tro ikke, at hele vort Ordensvæsen bestaaer i at lege Abespil paa de fordums Tempelherrers Grave, og at pynte os med deres Klædedragt. Disse Kapper have vi her kun anlagt for, til Fredelse af vort Forsamlingssted, at benytte en gjængse Folkeovertro om Spøgeri af Tempelherrer heroppe ved Fuldmaanetid. Men vor Ordens Betydning hænger ikke i Klæderne: den er udbredt blandt alle Stænder, Rige og Fattige, Verdslige og Geistlige, i alle tydske Lande, og den har et herligt Tempel at bygge og arbeide paa, det er Tydsklands Enhedstempel. I dette Øieblik forsamle sig vore Brødre af Templet rundt om i hele Tydskland, i gamle Borge, paa afsides Steder, i underjordiske Hvælvinger, og i dette samme Minut gaaer denne Kjæde af fyrige Tanker og Beslutninger, af Haab for Nutiden og Handling for Fremtiden, som en Vagtild omkring det i Natten slumrende Fædreland, og varsler den kommende Slagdag. Vil De, langt oppe mod den yderste Grændse af germanisk Slægt, være et Forbindelsesled af denne Kjæde, et Vidne for tydsk Broderfind og Fremtidshaab, saa kom nu med mig og hjælp os at feire denne Sommernat“.

Jeg trykkede hans Haand til Svar. Han gik nu hen til Hjørnet af Muren og bøiede nogle tykke Buske tilbage, hvorved en Aabning, som efter nogle udfaldne Stene, kom tilsyne. Efter at have givet mig et Vink til at følge, krøb han ind ad denne mørke Aabning, og jeg bagefter. Vi befandt os nu i et ganske mørkt og trangt Rum, en hvælvet Gang saavidt jeg kunde føle. Min Fører ledte mig nogle Skridt fremad, og strax

derpaa hørte jeg et rungende Slag, som af Metal paa en Jerndør. En Stemme raabte indenfra: „Hvem er der?" „Broder Speratus af Templet", svarede min Førers Stemme. „Endelig", raabtes der indenfor; i det samme gik Døren op, og en Strøm af Lys og en Mumlen af Menneskestemmer slog mig saa blændende og forvirrende imøde, at jeg ikke ret kunde fatte mig, før jeg stod midt inde i Tempelherrernes Forsamlingssal.

Denne var en lav, men rummelig, langagtig Hvælving, formodentlig en forhenværende Kasematte i Borgens Fæstningsværker. De nøgne, graa Mure vare ikke udsmykkede med nogensomhelst Forziring, undtagen i Baggrunden, hvor der over et ophøiet Sæde var fæstet i Kors to tydske Faner, Sort, Guld og Rødt. Rummet oplystes af simple Jernlamper, der vare befæstede i Muren. En Mængde Personer i hvide Kapper, som min Førers, sadde paa Bænke langs Væggene, eller stode samtalende i Grupper paa Grusgulvet. Foran det ophøiede Sæde i Baggrunden stod et rundt Bord bedækket med et sort Tæppe, og derpaa befandt sig Bøger, Papir, Skrivetøi ꝛc. I Nærheden af Hæderspladsen bemærkede man en anden, tillukket Dør, saa at Hulen nok i Nødsfald havde tvende Udgange. Neppe fik jeg Tid til ved min Indtrædelse at kaste et flygtigt Blik paa disse Omgivelser, før der opstod høie Skrig. En Fremmed iblandt os! en Uindviet! Forræderi! Slukker Lysene! lød det fra alle Kanter, medens Nogle skyndsomst trak deres Kappehætter over Ansigtet, Andre gav sig ifærd med Lamperne, og atter Andre, mere resolute, styrtede hen mod mig. Værgeløs som jeg var, trak jeg mig uvilkaarligt tilbage til Indgangen. Men Broder Speratus, min Fører, stillede sig ved min Side, greb min Haand, og raabte med en stærk Stemme, der overdøvede Tumulten: „Stille Brødre! Har I ikke seet, at det var mig, som indførte denne Fremmede? Jeg indestaaer for ham". Nu blev Alt stille. Min Fører lod til at have stor Indflydelse i Forsamlingen, thi man lod det bero ved hans Ord,

ja enkelte af Hvidkapperne kom endog hen til mig og rystede min Haand med det Udraab: Broder Speratus's Ven er ogsaa vor Ven. Men de fleste bleve stumme og mørke. Jeg havde ikke ventet mig denne Modtagelse, men nu maatte Eventyret udspilles, da det var kommet saa langt. Min Fører tilkastede mig ogsaa et opmuntrende Blik, og idet han førte mig til en Bænk i Nærheden af Høisædet, hviskede han: „Lad ikke denne Scene afskrække Dem. Alle ere her Venner. Stol paa mig". — Der sad jeg nu, i denne skumle Hule, paa een Bænk sammen med formummede, ikke altfor venlige Skikkelser. Hvad indestod mig for, at dette Selskab havde den ædle Tendents, som Speratus havde angivet? hvad for, at det ikke heller var samlet i forbryderske og lumske Hensigter, og under Patriotismens Kaabe vilde begaae en eller anden Udaad? — Men et Blik paa min Fører, paa hans aabne, herlige Ansigt, og en Tanke tilbage paa hans venlige, begeistrede Tale og tillidsfulde Imødekommen, tilbagetrængte saadanne onde Gisninger paa Bunden af min Sjæl. Min Tillid til Broder Speratus forøgedes endnu derved, at jeg nu saae ham stige op i Høisædet og tage Plads der. Han var altsaa Præsident, eller Logemester, eller hvad man skulde kalde det. Han stod nu opreist, lagde sit Sværd foran sig tværs over Bordet og kaldte til Lyd. Mødet var aabnet.

Det kan ikke være min Hensigt, ligesaalidt som jeg er berettiget til her at give nogen nøiagtig Beskrivelse over Forhandlingernes Væsen og Gang i dette hemmelige Møde af tydske Enhedsstræbere. Beretninger bleve fremlagte, Lister oplæste, Taler holdte, Beslutninger fattede, alle sigtende til det ene samme store Maal. Snart følte jeg, efter en kort Tid at have været Vidne til disse Forhandlinger, at min forrige øieblikkelige Mistanke maatte være aldeles grundløs. Den ædle Iver, den indre fra Hjertet kommende Bevægelse, som her synligt aabenbarede sig i Brødrenes Gjerning, lod intet Rum tilbage for den Tanke, at denne Gjerning kunde

være af Mørket. Jo længere man stred frem i Diskussionens Udvikling, desmere klarnede sig mod hinanden de i Begyndelsen uensartede Meninger og Elementer, indtil den hele samlede Bevidsthed ligesom bares og opløftedes af een stor Beslutning. Under denne gradviise Tiltagen af Kordialitet og indbyrdes Velvillie oploftes ogsaa lidt efter lidt den Stivhed og Kulde, som flere af Forsamlingen havde viist mod mig. Man saae ikke længer paa mig med mistroiske og speidende Blikke, man ryklede ikke fra mig paa Bænken, man henvendte meget mere Talen undertiden til mig og søgte at inddrage mig i den almindelige Debat. Jeg ansaae det imidlertid for rigtigst at holde mig saameget som muligt neutral, indtil Broder Speratus havde underrettet sine Kammerater om Sammenhængen med min Nærværelse. Dette skete dog ikke, før Tempelbrødrenes Dag- eller rettere Natværk var tilendebragt, og Resultatet skulde besegles med en Libation, der i Skikkelse af flere Kurve med langhalsede Rhinskvinsflasker frembragtes fra en Krog af Hvælvingen. Speratus, der netop havde været en nidkjær og duelig Leder af de alvorligere Forhandlinger, viste sig nu ikke mindre skikket til Koragos ved et animeret Symposion. Det var hans fuldt tonende Sprog og hans sikkre Takt, der bar Aanden fra den alvorlige, skarpe, forretningsagtige Overlægning til en Fests lettere, blødere Svingninger, uden at dog derved denne Aand blev forvansket eller bortdunstede i Vingeist, men snarere blev luttret og forædlet, som Duften af den gyldne tydske Vin, der kredentsedes. I en saadan Stemning, medens Bægrene klang, og Vinen perlede, og Øinene tindrede af fælles Begeistring og Forventning, tilbragte Selskabet med Sang og Tale et Par herlige Timer, som det stedse vil blive mig en Glæde at have deltaget i. Der faldt vel Ord og der udbragtes vel Toaster, hvis mindste Gjenlyd for Politiets Øre vilde have været tilstrækkelig til at bringe Vedkommende paa Spielberg, men med disse have vi her Intet at bestille. Jeg vil kun dvæle ved

en eneste, særdeles uskyldig Episode, der angik mig nærmere, og her hos os kan have nogen Betydning — jeg mener da Talen kom paa Norge. Broder Speratus hævede nemlig engang sit Bæger med de Ord: „For Norge, for vort Stamme- og Slægtsland, det frie, det gjæstevenlige Norge!“ — Da nu denne pludselige Opfordring til at erindre et langtfraliggende, halv ubekjendt Land, frembragte en øieblikkelig Taushed og Overraskelse, vedblev Speratus: „I forundres, hvorledes jeg nu netop kan falde paa at opfriske Eders Sympathier for et Land, der maaskee, før jeg nævnte det, laa ligesaa langt fra Eders Tanker, som det i Miletal er bortfjernet fra vort Forsamlingssted. Men I have ikke Ret i denne Eders Forundring. Norge er et Navn, som burde nævnes til Opbyggelse og Hjertestyrkning, hvergang Patrioter ere forsamlede for at bygge paa deres Fædrelands Fremtid. Thi hos dette lille faste Folk, der klamrer sig fast i Klipperevner og i trange Dale langs de nordlige Haves haarde Kyster, er den i de sydlige Folkeslag gjærende Higen efter Frihed traadt klarnet frem i Livet som opfyldt Virkelighed, er Tidsalderens dybeste Tanke kommen til Aabenbaring. Dette, længe halvt i ossianske Taager indhyllede Land, har nu lidt efter lidt opladt sig for Europas Øine, og vægtige Stemmer have fortalt os om de rige Naturens og Livets Skatte, som findes derinde. Vor overciviliserede og blaserte Kultur maa, fra dette Stammelands uforfalskede Væld, igjen kunne optage i sig noget af Urtidens Renhed og Kraft. Deroppe over Jotunfjeldene er Morgenrøden efter Frankrigs Blodnat opstegen, og denne Aurora borealis deroppe smelter godt sammen med Gjenskinnet fra Norges heroiske Oldtid, thi de høieste Fænomener i Menneskeslægtens Historie fuldstændiggjøre hinanden. Derfor vil det gamle Tydsklands nye Sønner, der staae midt i den hede Stræben for, af Oldtidens Minder og Nutidens Haab at skabe sig en fri og lysere Fremtid, med Fortrøstning hilse og hædre det nye Norge, hvor denne Kamp allerede er gjennemført“.

Taleren sluttede med personligt at henvende sig til mig, forestillede mig for Selskabet som en Borger af dette saa høit priste Norge, og forklarede, at det var som saadan han havde indført mig i deres Midte, og at han vilde, jeg skulde modtage og bringe til mine Landsmænd denne Hilsen fra Tempelherrerne i Dobrowskahora. Enstemmig Akklamation fulgte denne Opfordring, og Norges Skaal blev nede i denne gamle Hvælving, inde i Bøhmen, udbragt med Begeistringens Varme.

Jeg tilstaaer, at jeg under Speratus's panegyriske Tale blev grebet af Skamfuldhed og Smerte; det var mig, som om hvert Øieblik en Stemme maatte opløfte sig fra en eller anden Krog i Hvælvingen og spottende tilraabe ham: Du kjender ikke dette Norge. Jeg burde selv maaskee været denne Stemme; men jeg formaaede det ikke. Man suger jo saa begjærligt ind selv ufortjent Ros over den, man elsker, og hvad elsker man som sit Fædreland? For norske Læsere behøver jeg ikke at udvikle, hvad Falskt, hvad Overdrevent, hvad Utroligt der ligger i Speratus's Karakteristik af vort Fædrelands Stilling, — vi vide selv bedst, hvor Skoen trykker. Men denne Opfatning af vore Forholde er ikke usædvanlig i Tydskland, hvor man enten træffer total Uvidenhed i denne Materie, eller ogsaa, især hos mere exalterede Hoveder, en Slags mystisk og taaget Sværmen for „det høie, romantiske, frihedsaandende Norden“, frembragt for en Deel ved Steffens's hule Romaner og ved nyere Reisebeskriveres Overdrivelser, der føre Beundringen for vore store Naturscener over paa Folk og Forfatning, og skildre som et afsluttet og færdigt Eldorado, hvad der endnu kjæmper i den haardeste Udviklingsperiode. — Men disse selvfornægtende Sandheder havde jeg ikke Mod, havde jeg ikke Hjerte til her at kaste som Dæmpere over Speratus's blændende Irlys; jeg søgte i mit Svar at glide over dem saa let som muligt, og holdt mig derimod mest og fornemmelig til Udviklingen af den nye Tendens, som for Øieblikket begynder at røre sig i

Norden, og synes at bebude en stor Fremtid, nemlig den indenfra gaaende Tilnærmelse af de tre nordiske Riger til hinanden — Skandinavismen. Ved at dvæle ved dette Fænomen, fik jeg da ogsaa Anledning til at stille det over for Germanismen som et ligeberettiget Sidestykke til denne, for i det høie Norden som hin i Syden at hæve sit ædle Hoved mod den overalt indtrængende, barbarisk stygge Panslavisme.

Under saadanne Drømmerier og Tankevexlinger hengik, hvad der endnu var tilbage af Natten. Tilsidst, ud paa Morgensiden, gav Speratus et Tegn med en Klokke, hvorpaa Tempelherrerne sank i Knæ. Speratus stod alene opreist i Baggrunden, støttet paa sit Sværd; Lamperne brændte døsigt og næsten udsluknende, og sendte store, flagrende Skygger henover Hvælvingens Mure. Efter et Øieblikś Stilhed udbrød Speratus: „Tydsklands Sol er opstanden, tager dens Morgendaab!" Med det samme afdækkedes et lille Vindue høit oppe i Muren, som jeg ikke før havde bemærket; en bred, rig, purpurrød Strøm af Sollys skjød sig derigjennem ned i den skumle Hvælving, bredte sig som en Glorie over Tempelherrernes Hoveder og sendte dem et Bad af forfriskende Morgenluft. Nu faldt Speratus ogsaa paa Knæ og intonerede en Slags Hymne, hvori hans Kammerater istemmede med et fuldt, af Inderlighed og Begeistring bævende Kor.

Da jeg Morgenen efter dette Natteeventyr befandt mig paa Tilbageveien til Tøplitz, og Solen skinnede saa blankt og hverdagsligt, og Skoven, der om Natten var forekommen mig saa betydningsfuld og storartet, skrumpede sammen til en lille Lund, og Støvet hvirvlede paa Landeveien, og Badeverdenen larmede og gjorde sig vigtig inde i Byen, og Kelleneren traadte mig imøde med sit vante Smil i Værtshusdøren — da var jeg tilbøie-

lig til at anſee Alt for en Drøm. Men et Blik op til de graa Mure paa Slotsbjerget gav mig Erindringen om min natlige Stemning tilbage, og jeg følte nu ikke blot, men jeg vidſte, at disſe Fortidens Levninger ikke vare mig døde og betydningsløſe Stenbrokker, men dækkede et levende og ſpirende Fremtidens Haab.

Den Ensomme.

En Sjælehistorie.

1846.

Jeg havde i de sidste Dage af min lærde Skolegang en Kammerat, hvis Venskab, om man kan kalde hans halve Tilnærmelse saa, Ingen faldt paa at gjøre mig stridigt. Det var et blegt, spædlemmet ungt Menneske med ikke behagelige Ansigtstræk, med keitede og frygtsomme Manerer, af en mistænksom og i sig selv indesluttet Karakteer, en af disse fremmede, men desværre ikke saa sjældne Naturer, som ikke kunne finde sig tilrette i den Sphære, hvori Skjæbnen har sat dem, og som ved den første Berørelse med den praktiske Udenverden, trække sit Væsens altid ømfindtlige Følehorn tilbage i Sjælens Inderste. Alt længe havde jeg seet ham gaae forladt og ensom omkring i vor glade Ungdomsskare; han nærmede sig til Ingen, og Ingen til ham. Det var, som om en isolerende Atmosphære omgav ham; der fandtes ikke Nogen, som delte hans Studier, hans Sorger eller hans Glæder, om han kjendte til slige. Man kaldte ham paa Skolen med Tilnavnet „Eremiten", og i Sandhed, intet Navn kunde være mere betegnende; hans Tilværelse havde hidtil været og skulde desværre altid blive et Eremitliv, selv om han befandt sig i den tykkeste Menneskemængde. Hans Barndom havde været ensom og glædeløs; hans Forældre døde tidligt og efterlode ham Intet; kolde Slægtninge toge sig da uvilligt af ham, gave ham Naadsensbrødet og forskaffede ham

en Gratistplads paa Stedets lærde Skole, som han snarest muligt havde at gjennemgaae for at faae Studentexamen og da befrie sine utaalmodige Ernærere for deres nødtvungne Byrde. Det er vel vist, at disse trange udvortes Kaar havde havt megen Deel i Dannelsen af hans indesluttede og mistroiske Karakteer, men det er ligesaa vist, at de ikke vare den eneste Aarsag dertil, og at han fra Fødselen af bar denne Mimosanatur i sig, der ved den mindste Berørelse lukker sine Hjerteblade krampagtigt sammen, og vil ikke aabne sine Øine hverken for det Gode eller for det Onde i Omgivelsernes fredsende Færd. Det er høist sandsynligt, at han endog under heldigere ydre Omstændigheder vilde have bevaret sin Isoleringstendens, kun at den da maaskee havde udviklet sig mindre bitter og mindre uigjennemtrængelig. Man skulde maaskee tro, at han i dette ensomme Skoleliv, uden Kammerater og uden sædvanlige Ungdomsadspredelser, maatte have kastet sig desmere paa Fliden og søgt Erstatning i glimrende Examensresultater; men Den, som nogensinde har lagt Mærke til ham lignende Individer, og de ere ikke saa sjeldne, vil finde det let forklarligt, at „Eremiten" trods umiskjendelig gode Anlæg, dog ikke var hvad man egentlig kalder „et Lys" paa Skolen, at der hvilede en Mathed og Døsighed over alle hans Foretagender, og at det kun var nu og da, og i enkelte interessante Fag han viste Glimt af den rigere Sjælsformue, om hvis Tilværelse der gik som et dunkelt Sagn blandt hans Medlærlinger. Saaledes gjennemsad han temmelig ubemærket Skolegraderne, indtil han endelig, paa samme Tid som jeg og nogle Andre, blev dimitteret til Universitetet. Ved et lille Lag, som vi Dimittender holdt med hinanden før Afreisen, var det, at mit nærmere Bekjendtskab med „Eremiten" først kom istand. Mod al Formodning havde han forlangt at deltage i Selskabet, om dreven af en uvilkaarlig Trang til Meddelelse eller af andre Grunde, skal jeg lade være usagt. Nok er det, at han deltog i Selskabet, men denne

Deltagelse bestod kun i, at han ydede sin lille Skjerv til de fælles Omkostninger, og derpaa satte sig hen i en Krog, taus og uvirksom, medens de Andre larmede omkring ham, og i Sang og Tale lod udstrømme af deres Bryst den svulmende Glæde og Længsel, som opfyldte dem her paa Tærskelen af de akademiske Frihedssale, hvorover den første Ungdoms dristige Illusioner bredte en rosenfarvet Glands. Midt i denne jublende Lystighed troede jeg pludselig at bemærke Eremitens store, dunkle Øine med et uudsigeligt Udtryk af Længsel og Klage at følge enhver af vore Bevægelser. I mit den Tid af Kjærlighed og Haab overstrømmende Hjerte følte jeg ligesom et Stik af Bebreidelse ved Tanken om, at en Kammerat saaledes, om end for største Delen ved egen Tilbageholdenhed, sad udenfor den hele Glæde, og jeg fulgte uden Betænkning Øieblikkets Indskydelse, gik hen til ham, tog Plads ved hans Side og søgte at drage ham ind med i den almindelige Samtale. Først blev han meget bestyrtset over denne Tilnærmelse og trak sig endnu længere tilbage i sin Krog, men jeg lod ham ikke Ro, talte til ham om vore fælles Interesser og søgte saavidt muligt at vække hans Tiltro. Lidt efter lidt syntes dette tildels at lykkes mig: en fin Rødme overtrak hans ellers saa blege Ansigt, hans Øines Udtryk blev klarere og roligere, og han affærdigede mig ikke mere med Enstavelsesord, men indlod sig mere fuldstændigt i Tankeudviklingen, og aabnede for mig endel af sine naive, hidtil i Sjælens Inderste aflukkede Betragtninger og Verdensanskuelser. Han gjorde dette vel nølende og stammende, ofte standsende midt i Talen og seende sig om med et uroligt Blik, som forskrækkedes han for sin egen Stemmes Klang, men dog ogsaa med saamange Præg af indre Varme og dybt Gemyt, at jeg ret kvægedes derved, og vist ikke angrede den Paatrængenhed, hvormed jeg havde nærmet mig ham. — Fra denne Aften saaes vi oftere, og vort Bekjendtskab tiltog i gjensidig Interesse, alt eftersom vi udvexlede med hin-

anden vore endnu halvt barnlige Tanker, Forsætter og Drømme. Dog maatte jeg endnu, hver Gang vi mødtes, befrygte og ofte bekjæmpe et Tilbagefald hos ham, og hans Forhold mod Andre var endnu det gamle af Skyhed og Mistro. Imidlertid foregik vor Reise til Universitetsstaden; Eremiten fortsatte der omtrent det Liv, han havde ført hjemme. Hans eneste Omgangsven var jeg, og ingen Overtalelse, ingen Trudsel kunde formaa ham til at komme nogen af sine nye Kammerater kun halvveis imøde, eller til at deltage i vore ungdommelige Sammenkomster. Han havde mig, sagde han, og det var ham nok: han skulde desuden snart forlade Universitetsstaden for at søge sit Brød andetsteds, og hvad kunde saa nye Bekjendtskaber i Kristiania nytte ham til? — Saaledes forholdt det sig ogsaa desværre: næppe havde han taget Artium, før hans Slægtninge ophørte med deres Understøttelse, og han blev nødt til, endnu før han havde anden Examen, at modtage en Huslærerpost langt oppe i Landet. Adskillelsen gik os begge nær til Hjerte; jeg havde, uagtet alle hans Besynderligheder, eller maaskee just formedelst disse, faaet ham meget kjær; hans Indre var netop begyndt at aabne sig for Meddelelse og Venskab, og jeg frygtede for, at naar den eneste Kanal, hvorved han gjennem mig stod i Forbindelse med Udenverdenen, var afbrudt, vilde Dækket atter ganske lukke sig over hans Hoved. Jeg formanede ham det bedste jeg kunde til at gjøre Vold paa sig selv, til at aabne sig for de nye Omgivelser, der ventede ham, til at vogte sig for Hensynken i frugtesløse, isolerende Grublerier — han lovede det Alt — man vil see, hvorledes han holdt det. Han lovede ogsaa at skrive mig til, men aldrig fik jeg et Brev fra ham. — Og nu maa jeg ogsaa bekjende min store Synd, som jeg aldrig vil kunne tilgive mig selv: — den, at jeg heller ikke skrev til ham, den, at jeg lod Livets Omvexlinger og travle Færd saaledes gribe mig, at Eremitens Billede efterhaanden om ikke ganske udslettedes af min Bevidst-

hed, saa dog tilbagetrængtes og fortyndedes til Skyggen af en Erindring. Undertiden, naar jeg som bedst var ude i den klingende Tummel, forekom det mig vel som om Eremitens store, dunkle Øine midt fra Mængden, som paa hin Aften, tilsendte mig et langt Blik fuldt af Bebreidelser, Angst og Kjærlighed — men jeg glemte det atter snart; eller naar jeg tænkte derpaa, saa var det kun for at døve min Anger med den selvgjorte Trøst, at min Ungdomsven nu vel maatte have realiseret sit eneste Ønske for Livet: nu altsaa sad som Præst i en eller anden stille Landsmenighed.

Saaledes vare 15 Aar hengaaede, uden at jeg havde hørt Noget til Eremiten, da jeg forgangen Sommer gjorde en Reise i en af Norges høieste Fjeldegne. Som jeg ikke lod mig nøie med at gjennemfare de sædvanligt bereiste og for Naturskjønheder mest berømte Strøg af Distriktet, fandt jeg en særegen Interesse af at fordybe mig i de ensomme Trakter, i de fra Alfarveien fjerneste Dale, hvorhen de almindelige Turisters Fod ikke forvilder sig. Paa denne Maade skete det, at jeg en Morgen befandt mig i en afsidesliggende Kirkebygd, hvor andre Reisende end de til visse Perioder tilbagekommende Øvrighedspersoner vist hørte til de store Sjældenheder. Bygden bestod som sædvanligt i en trang Dal, der begrændsedes til alle Sider af høie, nøgne Fjeldvægge og lavere skovbegroede Aaser. Igjennem Dalen skummede den aldrig manglende Bjergelv, der nederst i Bygden udvidede sig til en lille Sø, ved hvis Bredder den brungraa, faldefærdige Stavekirke samt Præstegaarden var beliggende. Dels om Søen, dels opad langs Elven, dels hist og her paa grønnende Fjeldskrænter saaes Bygdens smaa Bøndergaarde omspredte. Over det hele Landskab hvilede et Præg af dyb Fred og af stille Liv, men ogsaa af den mest trøstesløse Ensomhed. Selv nu, i Sommerens levende, grønne Dragt, havde det et trist og mørkt Anstrøg, og hvorledes maatte det da vel være om Høsten og Vinteren? — Det var

just en Søndag, da jeg ankom; de sprukne Kirkeklokkers hæse Lyd kaldte Almuen til Gudshus. Jeg traadte ind med i den mørke Kirke, og netop som jeg befandt mig under dens med sælsomt Snitværk zirede Portal, faldt min Tanke uvilkaarligt paa Eremiten, som jeg ikke i Aar og Dag havde erindret. Her er et Sted for ham, sagde jeg ved mig selv; hvo veed? Maaskee han er Præst her, maaskee jeg i næste Øieblik faaer ham at see paa Prædikestolen. Jeg satte mig under Psalmesangen saaledes ind i denne Forestilling, at jeg ordentlig blev ubehagelig skuffet, da Præsten traadte paa Prædikestolen, og det ved første Blik viste sig, at denne fede, livsglade, ordinære Personlighed umulig kunde være min Eremit. Præsten maatte vel have lagt Mærke til det Særsyn, at der var en Fremmed i hans Kirke; thi efter Gudstjenestens Slutning kom han hen til mig og bad mig paa det Indstændigste at følge med ham hjem i Præstegaarden. At jeg gjerne tog mod Tilbudet vil Enhver kunne begribe, der har reist i vore Fjelddale og kjender Gjæstgiverstedernes Bekvemmeligheder der; snart befandt jeg mig under hans Tag, modtagen med smilende Ansigter af hans trivelige Kone og en hel Flok Børn. Disse gode Folk, temmelig indskrænkede men lykkelige i deres Simpelhed, og hvis Ønsker vist aldrig strakte sig langt udenfor Dalen, vidste ikke hvad Godt de skulde gjøre mig; en Byfremmeds Ankomst var dem en sand Fest. Der blev gjort store Anstalter til Middagsmaaltidet: den deiligste Fjeldørret blev hentet op af Søen og den fede Kalv blev slagtet. Præstekonen vimsede frem og tilbage, medens Præsten underholdt mig om sine Annexreiser. De beklagede begge meget, „at de ikke kunde byde mig noget andet Selskab end deres eget til Middag, da der ikke gaves andre konditionerede Folk i Dalen og Klokkeren kunde ikke regnes med". Da udbrød Konen pludselig: „Men det er sandt, vi have jo Studenten, han skal jo være en lærd Mand. Hør" — her kaldte hun paa en af sine Drenge — „spring strax op

til Bjørseth og bed Studenten komme og spise Middag hos os, slip ham ikke, før han følger med, men sig ham ikke, at her er Fremmede, for saa kommer han nu slet ikke". — Studenten! gjentog jeg forundret, lever en Student her paa dette afsides Sted, eller er han maaskee Deres Huslærer? — „Nei", var Præstens Svar, „just ikke det, vi have desværre ikke Raad til at holde en Huslærer for vore Børn, men han har været i saadan Egenskab hos den forrige Præstefamilie her, og siden dens Tid er han bleven her i Bygden, har indlogeret sig paa en Bondegaard, og lever af, for en billig Penge, at undervise nogle Almuesbørn samt mine i de første Rudimenter. Det er et stille, fredsommeligt, fortænkt Menneske; nogle paastaae at han er halvskjantet, men det er ikke sandt; han er sygelig, Stakkel, og indesluttet i sig selv; han taler sjælden til Nogen, uden han bliver adspurgt". — Ved hvert af Præstens Ord steg en Anelse bestemtere op for min Sjæl. Skulde jeg alligevel see min Ungdomsven her i Dalen? men i hvilken Forfatning! Lammet af et forfeilet Livs daglig voxende Byrde, en Byrde, som jeg selv maaskee kunde have itide borttaget fra hans Hoved, hvis jeg ikke havde skammelig forsømt ham. — Dog, hvorfor skulde det netop være ham? Gaves der ikke mange forulykkede Studenter, og hvorfor just han her? Men dette hans Billede, som netop i Dag og netop nu dukkede op for mig, efter saa lang Glemsel, var det ikke et Forbud, et af disse hemmelighedsfulde, som os ubekjendte Magter sende, naar noget Betydeligt skal indtræffe? — Saaledes pinte jeg mig selv frem og tilbage i mine Tanker og frygtede for, og kunde dog næppe oppebie Middagstimen til Studentens Ankomst. Det varede længe. Maden var alt færdig og paa Bordet, Værtinden paa Gløder for at den skulde blive kold. Der kom endnu ingen. Endelig, just som vi satte os tilbords, blev Døren sagte aabnet, og en ligbleg, udmagret Skikkelse, indhyllet i længst af Mode gangne, luvslidte, sorte Klæder, traadte

keitet ind. Mit Hjerte bankede voldsomt, jeg betragtede den Indtrædende med begjærlige Blikke, og dog med Rædsel. Denne krummede Ryg, disse indfaldne Træk, denne skaldede, for tidligt furede Pande — kunde det være ham? — Og dog! Øinene, dunkle og dybe — nu saae han paa mig, som hin Aften — Det var ham. — —

Efter dette ene Blik, hvori jeg, maaskee med Urette, havde troet at læse et Gjenkjendelsens Udtryk, saae han ikke mere op, men satte sig taus ned ved Bordet, uden at en Muskelbevægelse i hans forvittrede Træk lod sig opdage, da Værten nævnte mit Navn. Jeg derimod, Verdensmanden, den af Selskabslivet afslebne og dresserede, kunde ikke skjule en heftig, fast konvulsivisk Bevægelse, da Præsten, ved at udtale Studentens Navn, borttog min sidste Tvivl om hans Identitet med Eremiten. En hæftig Uro betog mig, min Sjæl brændte efter Meddelelse, og dog ængstedes jeg for den; jeg kunde ikke vende mine Øine fra det Jammerens Billede, der sad lige over for mig, og dog frygtede jeg for atter at møde et Bebreidelsens Blik. Det var en traurig, en pinefuld Bordsætning. De gode Præstefolk fik ikke megen Glæde eller Underholdning af deres sjældne Byfremmede; de maatte selv saagodtsom paa egen Bekostning vedligeholde den hvert Øieblik hendøende Konversation. Som Præsten før havde bemærket, talte Studenten ikke, uden han blev tilspurgt, og svarede da kun med et Par korte, almindelige Ord. Men hvor dog alene Lyden af disse gjennemsittrede mig! I denne klangløse, matte Stemme troede jeg endnu at spore Gjenlyd af den fulde, ungdommelige, skjønt ofte tilbagetrængte Tone, hvormed han fordum i vore ensomme Samtaler ligesom modstræbende havde aabnet sit Indre for mig. Til mig henvendte han nu intet Ord, og syntes knapt at bemærke mig. Jeg selv var ikke meget mere meddelende; skjønt Værten og Værtinden bestormede mig med Spørgsmaal om Nyheder fra Hovedstaden og fra Udlandet, hvorfra jeg

havde fortalt dem, at jeg nylig var vendt tilbage, formaaede jeg dog ikke i Eremitens Nærværelse at udbrede mig om det mere bevægede Byliv og Reiseliv, jeg havde ført; det forekom mig, som jeg derved maatte saare, som havde jeg og ikke Lov til, medens han hørte derpaa, for Andre at opstille Billeder fra en Verden, hvorfra jeg, ved min Glemsel, troede at have bidraget til at udelukke ham. Saaledes sneg en Time sig dræbende hen. Endelig reiste vi os fra Bordet, efter først at have modtaget nogle langtfra utydelige Bebreidelser fra Præstekonen, over at hendes ypperlige Beværtning ikke efter Fortjeneste var bleven paaskjønnet. Medens jeg stod og parlamenterede med hende og Manden herom, og undskyldte mig som det vilde gaae, mærkede jeg meget godt, at Studenten, benyttende sig af Leiligheden da man ikke beskjæftigede sig med ham, lidt efter lidt nærmede sig Døren, tilsidst listede sig ud af den og forsvandt. Jeg holdt ham ikke tilbage. Tvertimod, jeg følte mig lettet ved hans Bortgang; det var ikke i Trediemands Nærværelse at vor Gjenkjendelsesscene kunde gaae for sig. Jeg vilde derimod længere ud paa Eftermiddagen opsøge ham i hans Kvarteer paa Bondegaarden. Det lod heller ikke til at Værten og Værtinden bleve synderlig forundrede eller bedrøvedes over deres Gjæsts temmelig uhøflige Bortsnigen, de vare nok dertil vante. „Det var vel han gik", sagde Præstekonen, „han var da rigtig lei idag. Saadan er det bestandig; En tænker at gjøre ham godt ved at hente ham til sig, og saa har man blot sure Miner til Tak. Men nu kan han ogsaa faae Lov at sidde alene; vi skal saamæn ikke forstyrre ham saa snart igjen". — Dette Konens simple Udsagn faldt mig tungt paa Hjerte; deri laae hele Eremitens ydre Stilling og Livsskjæbne raat betegnet; saaledes dømtes han af Menneskene: saaledes maatte han dømmes. Altsaa var det ham ikke nok, at denne ensomme Dals Fjelde og Aaser adskilte ham fra den større Verden; ogsaa fra de faa og tarvelige Elementer til et

selskabeligt Liv, som selv denne Dal endnu frembød, maatte han isolere sig, for tilsidst, efterat have afkastet alle Broer, at staae ganske ene paa Vanvidets svimlende Pynt, og derfra stirre ned i sin egen bundløse Sjæl. Og dog vidste jeg, at denne Sjæl, idetmindste tilforn, var saa higende efter Meddelelse, efter Livsomgang, efter Venskab, efter Kjærlighed! Hvilken Kval at bære paa en saadan Tilværelse, tiltrukket og frastødt af saa modsatte Poler! — Da jeg ved nogen Eftertanke havde klargjort mig Erindringen om det Steds Navn, hvortil Eremiten først var taget hen som Huslærer, og det ikke var denne Bygds, spurgte jeg Præstefolkene hvad de vidste om hans tidligere Levnet. Dette var kun meget lidt. De vare selv komne hid for et Par Aar siden, og havde da forefundet „Studenten", som de kaldte ham, boende i den Bondehytte, hvor han endnu havde Tilhold. Af Bygdens Folk havde de hørt, at han i fire eller fem Aar havde været Huslærer hos den forrige, nu til et andet Kald forflyttede Præst, og at han var kommen til Dalen tilfods, over Fjeldet, der skilte denne afsides Bygd fra lavere, rigere Egne. I de sidste Aar havde han nu, som før omtalt, fundet sit Livsophold ved at lære nogle mere formuende Bønders Børn, samt Præstens og Klokkerens, at læse, skrive og regne, og naar det kom ret høit, de første Elementer af Historie og Grammatik. Børnene holdt meget af ham, men selv til dem talte han lidet udenfor Læsetimerne, og ellers levede han ganske for sig selv. Flere forgjæves Forsøg vare, som idag, blevne gjorte for at trække ham mere ind i Præstefamiliens daglige Omgang, hvilken rigtignok, jeg maa tilstaae det, efter hvad jeg nu havde seet deraf, ikke for et dybere tænkende Menneske kunde have synderlig Tillokkelse, men den var dog nu engang den eneste. — Under disse Samtaler, og andre mere almindelige, hvori jeg ved alleslags Fortællinger og Beretninger søgte at formilde igjen det ugunstige Indtryk, min Taushed under Middagsmaaltidet maatte have gjort paa Præste-

gaardens Beboere, var det endelig skredet saa langt ud paa Eftermiddagen, at Studenten forlængst maatte være hjemme igjen paa sin Hybel, og det blev nu Tid for mig til at opsøge ham der. Men at slippe løs fra min altfor opmærksomme Vært var ikke saa let, som jeg troede. Neppe hørte han, at jeg agtede mig ud i det Fri for, som jeg sagde, at nyde den friske Aftenluft (thi jeg vilde ikke man her skulde vide af min Gang til Bjørseth), før Præsten stoppede sin Pibe og erklærede, han vilde gjøre mig Følge for at vise mig om paa sine Marker og udpege mig Egnens Mærkværdigheder. Uden at være ligefrem uhøflig kunde jeg ikke afslaae dette Tilbud, og vi traskede saaledes afsted, han med et straalende Ansigt, udblæsende lange Røgskyer, og derimellem docerende for mig hele Præstegaardens Avl og Fremgang i hans Tid; jeg skjælvende af Utaalmodighed og tænkende paa den Ensomme, der maaskee i dette Øjeblik bittert ventede paa mig. Jeg var nær ved at bryde tvert af og sige Præsten hvor jeg agtede mig hen, under Fare for at faae ham med ogsaa did, da Skjæbnen pludselig sendte mig et Frelsens Bud i en lille, hvidhaaret Dreng, der kom aandeløs fra Præstegaarden og skreg, „at Faer maatte komme hjem, for Medhjælperen var kommet og skulde nødvendig have ham i Tale“. Præsten gjorde mange Undskyldninger for at Embedsforretninger tvang ham til at forlade mig en kort Stund, imidlertid skulde Gutten føre mig omkring. Dermed var jeg vel tilfreds. Med nogen Møie fik jeg gjort den Lille begribeligt, at han skulde vise mig op til Bjørseth, hvor Studenten boede. Veien gik opad langs Elvebredden, som bestandig blev steilere ligesom Dalen blev trangere, og Elven mere strid og fossende i sit snevre, af store Stene spærrede Leie, medens Orekrat og Birketræer hang ud over den. Efter en halv Times temmelig besværlige Vandring befandt vi os midt imellem den Mængde smaa, lave Tømmerhytter, der, liggende omspredte paa den grønne Skrænt mellem den granklædte Aas og Elvebred-

den, udgjorde Husebygningerne paa Gaarden Bjørseth. Min lille Fører viste mig hen til en af disse smaa Stuer, der laae yderst paa Brinken mod Elven, omgiven af nogle skjønne Birketræer, hvoraf et ungt endog var opskudt paa selve Stuens mosdækte Tag. Saaledes omskygget af Løv og bedækket med Mos, de lave Bjælkevægge stengraa af Ælde, saae den hele Hytte i nogen Frastand mere ud som en Jordhøi, end som en Bolig for Mennesker. Den lave, brede Dør stod vidaaben; jeg bukkede mig under den og traadte med bankende Hjerte ind i Hyttens Indre, der i aldeles Intet afveg fra de her i Egnen almindelige Bondestuers, kun at her var større Renlighed. En frisk, stram Duft af nybrudte Granknupper, hvormed Gulvet var bestrøet, slog mig imøde og blandede sig med Duften af Hæg og andre Løvbuske, der vare opstillede i Skorstenen. Det var temmelig dunkelt inde i Stuen, der kun havde et eneste lille Blyvindue henad mod det ene Hjørne. Ved dette Vindue, som stod aabent, sad Eremiten i en Kubbestol, halv vendt fra Døren. Han bemærkede mig ikke. Med Hovedet støttet paa Armen, der hvilede i Vindueskarmen, sad han der ubevægelig og stirrede gjennem den trange Aabning ud i det Fri. Med et grønligt Skjær faldt Aftensolens Straaler gjennem Birkeløvet udenfor paa hans skaldede Pande og indfaldne Træk, og gjorde deres Udseende endnu mere ligagtigt. Han havde nu aflagt sin kostbare sorte Dragt, udentvivl den samme han anskaffede sig til Artium, og sad indhyllet i en graa sid Vadmelsfrakke. Foran ham paa Furubordet stod en lille grøn Pult med nogle Bøger og Papirer, og paa denne laae hans ene Haand fast sammenknyttet, saa dens skarpe Knokler skinnede gjennem Huden. Ikke en Lyd rørte sig i Stuen; man hørte kun Bladenes Hvislen og Elvens Brusen udenfor. En sagte Luftning strøg ind gjennem Vinduet og bevægede hid og did det tynde Haar ved hans Tindinger. Hans Ansigts Udtryk var ikke bittert og fortvivlende, men roligt, mildt resignerende og dog

tillige saa uendeligt sorgfuldt. Jeg stod længe og betragtede ham taus, medens Taarer uvilkaarligt stege mig til Øinene. Endelig udtalte jeg hans Fornavn, bekjendt og venligt som i fordums Dage. Han foer op.

Strygende Haanden over Panden, som for at klarne de Erindringer og gamle Tanker, der maatte opstaae hos ham ved min Kalden paa hans Fornavn, saae han sig om i Stuen med et forvildet Blik, og syntes hos de fra mange ensomme Aar bekjendte livløse Gjenstande at ville søge Hjelp mod den usædvanlige, livslegemlige Tildragelse, som nu brød ind over ham. Jeg traadte imidlertid tæt hen til ham, lagde min Haand paa hans Skulder og gjentog: „Johannes, min Eremit, kjender du mig ikke igjen?“ Han svarede endnu Intet, men hans korte, tunge Aandedrag, hans famlende Hænder, hans ustadige Øiekast tilkjendegav nokssom, at det gjærede i hans Indre, at noget Dybtfølt arbejdede sig frem til Ytring gjennem Vanens og den lange Mistros tredobbelte Skal. Det rolige, asketisk resignerende Præg i hans Ansigt opløstes lidt efter lidt til Følelsens bevægede Udtryk, hans Øine bleve vaade, hans Læber dirrede, indtil endelig hans Indres Kamp skaffede sig Luft i et krampeagtigt hulkende Udraab af mit Navn, medens han uvilkaarligt gjorde en Bevægelse til at hælde sit Hoved mod mit Bryst. Men i samme Øieblik veg han tilbage, som om han skammede sig over at have ladet sin Følelse faae Overhaand, eller som om Mistroen atter greb ham — han sank ned i sin Stol igjen, bedækkede sit Ansigt med sine Hænder og mumlede, halvt for sig selv, halvt til mig: „Hvad vil du her? — Lad mig i Fred!“ — Jeg lod mig ikke afskrække ved denne Krisis, som jeg troede netop at burde vedligeholde, for gjennem denne at bringe ham noget nærmere til det Maal jeg fjernt havde sat mig: hans Gjenindførelse i det virkelige Liv. Jeg tog en Krak og satte mig ved hans Side, greb hans Haand, som han mod sin Villie lod mig beholde, saae ham stivt ind i Øinene, dem han forgjæves søgte

at vende fra mig, og jeg talte til ham af mit Hjertes Fylde. Da var det ligesom en magnetisk Kraft strømmede fra min fuldere Tilværelse ind i hans udtørrede; hans krummede Ryg rettede sig noget, hans Træk bleve mere belivede, alt eftersom jeg førte forbi hans Sjæl Billeder af vort fælles Skole- og Universitetsliv og af vore fælles Forsætter, Drømme og Sværmerier. Thi jeg talte endnu altid kun om forbigangne Tider, dem vi begge havde levet med hinanden; jeg lod det Mellemliggende og det Nærværende staae derhen indtil videre, for ikke uforvarende at komme til at røre ved en Streng i hans pirrelige Gemyt, der ved at gjengive Tonen i hans nuværende Jammer kunde gjøre ham umodtagelig for mine Bestræbelser. Disse tænkte jeg at grunde paa vore Ungdomserindringers brede Basis, og fra denne forsigtigt at lægge den Stige, der skulde føre ham over den mellemliggende Kløft til det frelsende Standpunkt, som jeg haabede at dette vort Møde skulde kunne give. Ak, i mine kloge, psychologiske Beregninger havde jeg kun udeladt et eneste Led, men dette afbrød ogsaa det Hele, thi det var Livets egen Formue. Imidlertid syntes det i Førstningen, som om jeg var slaaet ind paa den rigtige Vei: det lykkedes mig, som før omtalt, at drage ham ind i Meddelelsens og Erindringens magiske Kreds. Han gav endog selv tilbedste flere af vore fælles Skole-Eventyr og Hændelser, som for ham maaskee endnu vare Livets største Begivenheder; hans til fortrolig Tale i saa mange Aar uvant blevne Tunge løsnedes ligesom lidt igjen ved Venskabets blidgjørende Magt, og vi gjennemlevede atter sammen en Time af vor Ungdomstid, kun at den nu var farvet af Mindets blege Skjær, istedetfor dengang af Haabets Morgenrøde. Jeg bemærkede under alt dette meget godt, at Eremiten end ikke et Øieblik berørte eller dvælede ved sin senere Skjæbne og ligesom med Flid stødte det nærværende fra sig. Jeg vogtede mig ogsaa vel for endnu at lade et Ord falde, der kunde udtydes som Spørgsmaal om eller

Bebreidelse for hans skjæve Gang, siden vi sidst adskiltes. Derimod troede jeg at burde gaae ud fra dette Afskeds-moment, til i Tanken at føre ham med mig paa de bugtede Veie jeg siden havde tilbagelagt gjennem Verdens brogede Færdsel. Jeg haabede at dette Maleri af et bevæget, virksomt, i de levende Omgivelser dybt indgribende Menneskeliv, med alle dets Kampe, dets Illusioner, men ogsaa med dets Seire og vundne Resultater, skulde opildne hans i sig selv sammensjunkne Aandskraft, og vække den til Kamp mod Inertiens og Ensomhedens ved Tid og Charakteer kun altfor vel hævdede Rettigheder. Jeg forbigik ikke med Taushed Passionsstadierne af min Udviklingsbane; jeg skildrede Haabløshedens, Forsagelsens, Miskjendelsens, Tvivlens Dage med ligesaa stærke Farver som Modets, Stolthedens, Tilfredsstillelsens og Sikkerhedens; jeg skriftede for ham mine Feil og Vildfarelser med en Oprigtighed og Ydmyghed, som jeg antog vilde gjøre Kløften mellem os mindre og bringe mig lignende Betjendelser fra hans Side; især dvælede jeg længe ved min uudslukkelige Anger over, at jeg ved fremmede Indvirkninger saa aldeles havde kunnet forsømme at vedligeholde min aandelige Forbindelse med ham. Men, idet jeg saaledes ikke lagde Dølgsmaal paa mit Verdenslivs mørke Partier, fremhævede jeg dog de lyse som overveiende, og opstillede endog Kampens blotte Anstrængelse, den rene Anspændelse af Sjælens og Legemets Konflikt med Omverdenen, selv uden Hensyn til Resultatet, som bedre og Menneskenaturens Ædelhed værdigere end en ufrugtbar Hensynken i sig selv og Støden fra sig af alle Handlingens Besværligheder. Jeg søgte ved Udviklingen af mit Levnet, uden at berøre hans egen Skjæbne, dog at give ham det Indtryk, at det ikke er Menneskets Kald herneden at krybe ind i et Sneglehus, og der ligge og vente paa Tilintetgjørelsen, men at aabne sit Bryst for alle Livets flyvende Landser og Pile, afparere de dræbende med Behændighed, og enten gaae under eller kjæmpe sig frem til Klarhed og

Seir. Under hele denne Fremstilling hørte han paa mig tilsyneladende rolig skjønt med spændt Opmærksomhed; hans Sjæl ligesom hang ved mine Læber og indsugede med Begjærlighed det for ham uvante Element; ak, uden dog at næres deraf; hvert fremmed Billede fødte kun hos ham et afmægtigt Savn mere. Men dette vidste jeg ikke endnu og nærede endog det falske, forfængelige Haab, at det kunde være muligt ved fremmed Livsstof at udfylde det Svælg, som skilte ham fra Menneskehedens sædvanlige Kreds.

Jeg lod mig saa let bedaare af dette Haab, jeg satte mig allerede saa vist til Maal, at føre dette ualmindelige Menneske tilbage til, eller rettere ind i Samfundet (thi han havde jo egentlig aldrig været der), at jeg ikke betænkte mig paa allerede nu, efter denne, som jeg troede, tilstrækkelige Indledning, at aabenbare ham min Hensigt. Jeg sluttede mit Levnetsskitse med at omtale den ganske tilfældige Afstikker i min Reise, der havde ført mig herop til hans Dal; jeg fortalte ham om den mærkelige Forudfølelse, jeg allerede i Kirken havde havt, om at jeg vilde træffe ham her, jeg beskrev ham det dybe Indtryk hans Ankomst til Præstegaarden havde gjort paa mig, samt at jeg kun havde oppebiet denne Sammenkomst i Eenrum for at aabne mit Hjerte for ham. „Nu, vedblev jeg, da Forsynet paa en saa vidunderlig og betegnende Maade, efter femten Aars Forløb atter har ført os sammen, nu kan du og vil du ikke længer modsætte dig dets øiensynlige Villie. Din Landflygtigheds Tid er forbi, Verden sender mig for at fordre dig tilbage. Vi have begge megen Uret mod hinanden at erstatte, thi vi have begge forsømt hinanden, da Opvækkelse mest gjordes nødig, lad os da udsone vor fælles Brøde og fra nu af hjælpe hinanden med Livet. Mig vil Verdens materielle Interesser, det offentlige Livs bedøvende Hvirvler for meget tage i Beslag, saaledes at mit inderste, ædleste Væsen derved let kan sløves; Dig, paa den anden Side, har Ensomhedens Grub-

lerier i den Grad isoleret og omspundet, at du knapt mere kan finde dig tilrette i den Arbeidets Verden, hvori vi nu engang her ere satte. Vi ville komplettere hinanden: jeg meddeler Dig af min Livserfaring og mine jordiske Goder, Du skjænker mig en Drik af Naturensomhedens hellige Kilde, hvoraf du i saa mange Aar nu uforstyrret maa have kunnet øse. Du seer altsaa, at vi Intet komme til at skylde hinanden, naar du, som jeg vist haaber, nu følger mig til Staden og til mit Hus. Jeg besidder nogen Indflydelse, det vil være mig let indføre dig i en Virkekreds og en Omgang, som kan passe for dine Evner og Tilbøieligheder. Siig ikke, at det nu er for sent; du er af Aar endnu en ung Mand; din Livskraft kan igjen opfriskes under gunstigere udvortes Forhold. Jeg forlader ikke denne Dal, før du følger med." — Jeg taug. Eremiten trykkede venligt min Haand, saae paa mig med et Blik, hvori der laae inderlig Taknemmelig og Kjærlighed, afvexlende med et Udtryk af Stolthed og Vildhed. „Det er dog for sent!" sagde han derpaa, idet han rystede paa Hovedet; „min Livskraft opblomstrer ikke mere; jeg føler det, min unyttige Tilværelse vil være endt inden Aaret er omme." — — „For Guds Skyld, Johannes," afbrød jeg ham — „slaae dog slige Griller af Hovedet — her kan du ikke blive med dem — nu synes mig din Afreise dobbelt nødvendig." Han smilede bittert, reiste sig op og bad mig følge sig udenfor Hytten, i hvis Indre det nu skumrede stærkt. Ude paa Tunet laae en stor, mosgroet Sten, endnu rødt belyst af Gjenskinnet fra Aftensolen, som netop var sjunket ned bag Aasen. Paa denne Sten satte han sig, saa at Aftenglandsen faldt lige paa hans udtærede Gestalt. „Betragt mig," sagde han næsten med Haan i sin Stemme — „betragt mig, og siig saa, om du nogensinde har seet Døden mere tydelig udpræget i et endnu levende Menneskes Ansigt?" Gysende maatte jeg tilstaae for mig selv, at hans Spørgsmaal kun var altfor grundet, men jeg søgte at skuffe baade ham og

mig med den Trøst, at en forandret Levemaade og Menneskenes Selskab endnu maaskee kunde give nyt Liv til denne til Døden indviede Skikkelse. „Synes du endnu at Jeg kan være skikket til at indføres i hvad I kalde Verden?“ vedblev Eremiten, uden at høre paa mine Trøstegrunde. „Jeg har stødt Eders Verden fra mig, og maa dø den foruden, som jeg har levet den foruden. Jeg vil ikke klage; jeg har havt Verden inden i mig, i mine Tanker, og udenom mig i Naturen.“ Her saae han sig om i Aftenlandskabet med et kjærlighedsfuldt Blik, og hans Stemning blev mildere. „Iaften har du ogsaa opreist min Tro igjen paa Menneskene: jeg har i Dig anden Gang lært at kjende, at det er muligt for et Verdensmenneske med Kjærlighed at opsøge og tage sig af den Ensomme og Modbydelige. Jeg kan ikke nok takke Dig derfor — men tal ikke mere til mig om at føre mig herfra.“ — „Nei, ikke mere i Aften, kjære Johannes!“ svarede jeg, „i Aften ville vi nu kun tale om, hvad der et skeet, imorgen om hvad der skal skee.“ Jeg indsaae nemlig nu, at jeg havde været for hurtig i mit Forslag, og satte, som Mennesket saa gjerne pleier, mit Haab til næste Dag, om da maaskee denne Aftens Begivenheder kunde have faaet Tid til at fuldføre deres blødgjørende Virkning paa hans ved Ensomheden omsluttede Sind. „Imorgen,“ gjentog han med et besynderligt Smil, „imorgen! — nu vel, lad saa være; hør til mig imorgen Formiddag, og da skal du have mit endelige Svar.“ — Jeg søgte nu at bringe Samtalen tilbage til det Forbigangne, og ventede en nøiere Beskrivelse af hans Eneboerliv; men enten han nu var udmattet af denne Aftens usædvanlige Anstrængelser, eller hans Tanker vare andetsteds henne — han svarede mig næsten ikke mere, skjønt hans Blik uafladelig hvilede paa mig med et usigeligt rørende Udtryk, og hans Haand nu og da trykkede min. Det var, som han pludselig var bleven fuld af en stor Beslutning. „Imorgen“ gjentog han ofte for sig selv. Jeg fattede af disse Tegn de bedste Forhaabninger — maaskee skulde saaledes

hans Livshaab atter opgaae med Morgensolen! — Paa mine Hentydninger til at jeg ønskede han skulde gjengjælde min Fortrolighed med en lignende, sagde han blot: „Du kan let vide, at mit Liv i det Udvortes har været en ensformig Række af stille Dage, den ene som den anden; hvad jeg i mit Indre har oplevet, skal jeg skrifte for dig imorgen!" Jeg begreb nu nok, at her iaften ikke var mere at gjøre for mig; det var desuden allerede temmelig silde, og jeg kunde ikke lade mine gjæstfrie Præstefolk vente altfor længe. Jeg bød ham derfor Godnat og vendte hjemad. Han fulgte mig nedad et Stykke langs Elven; Aftenrøden var imidlertid ganske forsvundet, og Sommernattens gjennemsigtige Taageklarhed hvilte over Skov og Mark. Han gik sagte og taus ved min Side hen over det dugvaade Græs; jeg kunde i Nattens Stilhed høre hans ængstelige, dybe Aandedrag. Naturens høitidelige, vemodige Stemning smeltede sammen med vort Indres, og Ingen af os kunde finde et Ord for sit Hjertes Fylde. Endelig, ved en Bøining af Elven, hvorved Søen og Kirken kom i Syne, standsede han pludseligt, lagde sin Arm om min Hals og berørte min Pande med sine kolde Læber. „Gud lønne Dig for denne Aften. — Farvel" hviskede han neppe hørligt, vendte om og forsvandt snart mellem Skyggen af Trægrupperne ved Elven. „Til imorgen", raabte jeg høit efter ham, og forskrækkedes næsten ved min Stemmes underlige Klang mellem Fjeldene, hvorfra Ekko flere Gange gjentog: Imorgen! —

Saa tidligt jeg kunde næste Formiddag begav jeg mig atter op til Studentens Hytte. Den var tom. Folkene paa Gaarden fortalte, at de længe før Daggry havde seet ham gaae op over Aasen, noget, hvorover de ikke forundrede sig videre, da han ofte flere Dage i Træk pleiede at være borte paa Vandringer mellem Fjeldene. Jeg gik atter ind i Hytten for at vente der, til han formodentlig snart kom tilbage. Der opdagede jeg nu paa hans Pult en Pakke Papirer med Udskrift til mig.

Ved Synet af denne Pakke, saa tilrettelagt med Udskrift til mig, grebes jeg af ængstelige Tanker. Den dybe Livslede, som saa kjendeligt kunde mærkes hos ham, de mulige Følger af den Opvækkelse til fuld Bevidsthed om et forfeilet Liv, som min Ankomst hos ham maatte have foraarsaget, det besynderlige Udtryk hvormed han igaaraftes nævnte „Imorgen" — Tanken paa Alt dette lod mig ane det Skrækkeligste. Men paa den anden Side — var det vel tænkeligt, at en saa indolent Charakteer som Eremitens, hvis hele Liv forekom mig som et langsomt, aandeligt Selvmord, nu skulde pludselig have faaet Kraft til voldsomt at afkaste Tilværelsens Byrde? Veiende disse Muligheder mod hinanden stod jeg et Par Minuter med Brevet uaabnet, i den forunderlige Spænding hvori man befinder sig, naar man veed, at man i Haanden holder Opløsningen paa et Spørgsmaal om Liv og Død, men dog nøler med at aabne det skjæbnesvangre Blad for endnu nogle Øieblikke at dvæle i Uvishedens og Haabets svævende Tilstand. Endelig rev jeg Brevet op, og ud deraf faldt en Mængde tæt beskrevne, smaa og større Papirstumper, der i Faldet spredtes omkring i Stuen. Jeg gav mig ikke strax Tid til at opsamle dem, thi inden i Omslaget bemærkede jeg følgende Linier:

„Min eneste Ven!

„Tilgiv mig, at jeg endnu en Gang har skuffet din Tillid — det skal være den sidste. Jeg maatte bort. Jeg turde ikke afvente din Tilbagekomst. Jeg vilde maaskee ikke i Længden havt Kraft til at modstaae dine venlige Overtalelser, din kjærlige Røst, den eneste af saadan Tone jeg har hørt i mit Liv. Men jeg kan ikke følge dig til Staden, jeg kan ikke; hele mit Væsen krymper sig sammen blot ved Tanken om at skulle træde frem for Verdens Øine, at skulle handle i det bevægede Liv. Min vegeterende Tilværelse er desuden snart udløbet, og hvorfor skulde jeg da ved en frivillig, unyttig

Krampeanstrængelse afbryde mine sidste Dages møisomt tilkjæmpede Ro, hvorfor skulde jeg lønne det eneste Menneske, der nogensinde har viist mig opoffrende Kjærlighed og Velvillie, med som et modbydeligt Gespenst at hænge mig ved hans ellers saa rige Fremtid, og maaskee bortskyse Glæden fra hans Kreds? Nei, skjønt min Sjæl higer efter din Venskabstale med feberagtig Tørst; skjønt mit stivnede Hjerte først i din Nærværelse atter har gjenfundet nogle fuldere Livsslag, saa driver min Skjæbnes Fuldbyrdelse mig til at flygte fra dit Aasyn til en endnu dybere Ensomhed end den, hvori du her fandt mig. Forstaae mig dog ikke saaledes, som om jeg egenmægtig vil søge den dybeste Ensomhed af alle: Gravens. Fristelser af denne Natur har jeg forlængesiden bekjæmpet og overvundet. Jeg gaaer nu stille og taalmodig den mig bestemte ensomme Sti, som om ganske kort Tid af sig selv vil føre mig til hint saare efterlængtede Maal. Forsk ikke efter hvor jeg nu befinder mig, det vilde være forgjæves. Vend tilbage til dit Hjem og til Menneskenes Sysler; de have større Krav paa Dig end jeg, hvem Ingen kan hjelpe. Naar du er borte, men ikke før, stiger Den, som maa flye hvad han mest elsker, ned igjen i Dalen og til sin Hytte. — Der vil jeg sidde og vente til Døden løser op for mig. Der har jeg Alt, hvad jeg behøver; jeg trænger til Intet; jeg har tabt Evnen til at bruge Eders Bekvemmeligheder. Det Eneste, du kunde sende mig, og som vilde bringe mig nogen Glæde, var nu og da et Par Linier fra din Haand — dog ikke om hvad der foregaaer i Verden, det vil jeg ikke mere vide. Vent heller ikke mere noget Svar fra mig; Alt, hvad jeg har kunnet udsige for mig selv om mit Sjæleliv, vil du finde optegnet i vedlagte Papirer, der i disse femten lange Aar have været mine eneste Fortrolige. — Det koster mig ikke lidet at skilles fra dem; ethvert Blad har for mig sin egen Historie og Betydning; fra hver Linie see bekjendte Øine til mig, og jeg synes, at mit Liv bliver

mig først aldeles uden Spor, naar jeg giver dem fra mig. Men just fordi disse Optegnelser ere mig det Dyrebareste, det Eneste jeg eier, netop derfor skal Du have dem. Jeg havde før besluttet at tilintetgjøre dem før min Død, for at ikke disse den Ensommes halvgale Udgydelser skulde falde Fremmede i Vold, og tjene dem til Spot og Løier; men nu, da jeg har gjenfundet min Ungdoms eneste Ven, nu vil jeg overvinde min Sky for endog at lade hans Blik gjennemløbe de Linier, som hidtil ingen Dødelig uden Nedskriveren selv har havt under sine Øine; nu vil jeg, medens det endnu er Tid, overgive dem i din Varetægt. Tag dem da og læs dem med Godhed! Saameget har jeg endnu tilbage af menneskelig Forfængelighed, at jeg kan haabe disse Blade ville give Dig et bedre og trøsteligere Minde om Eremitens indre Liv, end det hans uhyggelige Personlighed kunde efterlade. Betragt derfor denne som allerede opløst i Støv (hvilket desuden snart vil skee) — og bevar kun af din Ven det Billede, som kan opstige for Dig af disse Erindringsblade. Og nu Farvel! Præstefolkene ville melde Dig naar det er forbi. — Gud velsigne Dig for din Kjærlighed!

Din
Johannes".

Da min værste Anelse ikke var bleven bekræftet ved dette Brev, følte jeg mit Sind ordentlig lettet efter Læsningen deraf, skjønt dets Indhold, som man har seet, var intet mindre end tilfredsstillende med Hensyn til min Plan, at føre ham med mig ind i Livet. Jeg opgav dog ingenlunde mit Haab om dens Realisation; kun troede jeg endnu at maatte bringe Offeret af nogle Dages længere Ophold her i Dalen, for atter at faae min Flygtning fat. Han tilstod jo selv, at han ikke følte Kraft til længe at modstaae mine Overtalelser; kunde jeg altsaa blot atter bringe ham i min Nærværelse, vilde Meget være vundet. Jeg betænkte mig

ikke længe paa hvad jeg havde at gjøre. Efter først omhyggeligt at have samlet og gjemt de omspredte Blade af hans Optegnelser, gik jeg ned til Præstegaarden, for at faae udpeget et Par af Bygdens raskeste og i Fjeldene mest bekjendte Karle, som for god Løn vilde være villige til at gjennemstreife Fjeldtrakterne i den angivne Retning, hvor Studenten var gaaet op, udfinde hans Skjulested og bringe ham Bud fra mig. Ved Præstens velvillige Hjælp lykkedes det snart at faae fat i to slige Sendebud; jeg overgav dem et Brev til Studenten, hvori jeg lod som jeg føiede mig efter hans Villie, idet jeg underrettede ham om, at jeg samme Dag ved Middagstider agtede at forlade Dalen, og at han altsaa trygt kunde vende tilbage om Aftenen. — Jeg instruerede derhos Mændene til, i det Tilfælde han ikke strax vilde følge med dem, da at blive hos ham og vaage over ham, til han af sig selv gav sig paa Hjemveien. De opvakte Fjeldfolk fattede snart hvad jeg vilde, og lovede helligt og dyrt, at saasandt Studenten endnu var oven Jorde, skulde de let finde ham og føre ham tilbage, da de godt kjendte alle Smuthuller og Sæterkroge paa Fjeldet. Det varede ikke længe, før jeg saae dem drage opad Elvbredden med lette Skridt, knapt bøiede under Vægten af deres tunge Skræpper, som Præstekonen ikke havde undladt at forsyne med al Slags Overflødighed af Niste og Forfriskninger for Rømningsmanden.

Efterat jeg hos Præstefolkene havde udholdt en temmelig nærgaaende Examen om, hvorfor jeg saaledes tog mig af Studentens Skjæbne, og jeg havde meddeelt dem saa meget af de virkelige Forhold, som behøvedes for at vække deres varmeste Interesse for Sagen, begav jeg mig om Eftermiddagen atter op til Bjørseth. Der, i Eremitens egen Stue, vilde jeg oppebie hans Tilbagekomst, der vilde jeg imidlertid gjennemsee hans Optegnelser, og ved deres Læsning forberede mig til den sjælelige Kur, som jeg fuldt og fast havde foresat mig at prøve med ham. I hans Bolig befandt sig endnu Alt

i samme Orden, som da han forlod den; Døren stod endnu aaben; her var Intet at tage og Ingen som vilde tage. Jeg satte mig i hans Kabbestol ved det aabne Vindue, tog hans Manuskript frem, lagde det paa Pulten foran mig, og begyndte at ordne de forskjellige Blade og læse hist og her. Jo længer jeg sad fordybet i dette Arbeide, desforunderligere blev jeg tilmode. Her sad jeg paa den samme Plads, hvor han i Sjælsensomhedens lange Kvaler havde nedskrevet endeel af de mørke Betragtninger, som nu stirrede mig imøde fra de afblegede Skrifttræk! Den samme Stilhed og Tomhed, som nu for nogle Timer omgav mig, havde bestandigt været hans Stuekammerater! Nat og Dag havde Elvens Brusen under hans Vindue for ham sunget den samme monotone Vise, som nu for en kort Tid indbyssede mig; mod det samme nøgne sorttilrøgede Spærreloft, som nu hang over mig, havde han Dag ud og Dag ind løftet sine forvildede, frelsesøgende Blikke. Det var mig som om den Ensommes Tanker steg op fra Papiret og opfyldte min Sjæl og Rummet omkring mig med en fremmed Bevidsthed, som dog syntes at blive til min egen, og lod mig see mit hele bevægede Verdensliv som en tom Drøm, medens dette Eneboervæsen mere og mere forekom mig som min virkelige, skrækkelige Existens. Jeg maatte bruge al min Villiekraft for at rive mig ud af denne bedøvende Atmosphære, og kunde nu først ret fatte Dybden af Hans Elendighed, som til enhver Tid havde været udsat derfor. — Hans Optegnelser vare ordnede tilnærmelsesvis efter Tidsfølgen; det var ingen fortløbende Dagbog, ingen sammenhængende Kjæde af Begivenheder eller Fortællinger, for det meste løst henkastede Betragtninger efter Øieblikkets Stemning, undertiden dog med enkelte Skildringer af oplevede Situationer. Det rørte mig meget at gjennemblade disse smaa, tæt bestrøne Papirlapper af alle Formater, disse uforkastelige, tause og dog saa talende Vidner om, at en stræbende, grundende, selv mod sin Forladthed og Sygelighed kjæm-

vende Menneskesjæl Aar efter Aar havde bevæget sig indenfor disse Ensomhedens Skranker, uden at nogen medtænkende Brodersjæl havde spurgt efter den eller engang vidst, at den var til. Hvor ofte havde ikke Eremiten atter og atter læst disse Papirstrimler, hvori ethvert Punkt var benyttet og beskrevet, hvor havde han ikke talt dem og lagt dem tilrette, og med en Slags vemodig Glæde nu og da forøget sin Skat med et nyt Blad! Det var jo Alt, hvad han levede for. Og nu havde han overgivet denne Skat i mine Hænder. Uden Hensyn til Samlingens Indhold og Værdi maatte jeg derfor betragte den med en Veneration og en Interesse, som den ikke kan vente af fremmede Blikke. Her er dog Stedet til at meddele nogle Blade deraf, for at ogsaa Flere kan erfare, hvorledes en saa tilsyneladende tom Tilværelse som Eremitens dog ogsaa kunde have sin indre Berettigelse og vise sig tildels opfyldt af et særegent Tankeliv.

Jeg vælger nogle Blade fra de forskjellige Perioder, især først de, der synes at give nogen Ledetraad i Udviklingen af hans dunkle Skjæbne.

Efterstaaende synes at være de ældste, og at skrive sig fra den første Tid efterat han havde forladt Universitetet, da han endnu befandt sig som Huslærer hos en Embedsmand i en af de frugtbareste Egne hinsides Fjeldet:

„Saa har da altsaa den mørke Dæmon, der alt fra min Barndoms første Tid udøvede et isolerende, nedtrykkende, fordummende Herredømme over mig, ogsaa fulgt mig hid! Jeg havde dog saavist tænkt og haabet, at den mere selvstændige Stilling jeg her vilde indtage, ved selv at tjene mit Brød, at det forandrede Opholdssted, at Landlivets Frihed og Stilhed skulde formaaet at give mit Væsen mere Sikkerhed, mit Sind mere Mod-

tagelighed for Omgang med Mennesker, min Sjæl mere Spændkraft og Handlingskraft. Intet af Alt dette er indtruffet; jeg er den samme klodsede, keitede, tause, mistroiske, indolente Person som tilforn. Og hvorfor? — Disse Mennesker ere komne mig imøde med ret megen Venlighed og Tiltro; de ville optage mig i deres Familiekreds, de have betroet det dyrebareste de eie, deres Børn, til min Undervisning og Omsorg; og jeg, jeg indelukker mig i mig selv, jeg sætter en taabelig Kulde mod deres Velvillie, jeg flyer deres selskabelige Bestræbelser, jeg kan ikke leve mig ind i deres Virksomhed. Og hvad Ret har vel jeg til at forsmaa deres Konversation, fordi den kun dreier sig om Embedets, om Gaardens, om Egnens, om det daglige Livs materielle Interesser? Har jeg noget Bedre at sætte istedet? Om jeg ogsaa vilde aabne dem de høiere aandelige Interesser, som undertiden dæmre for min Sjæl, saa formaaer jeg det ikke; de forflygtige sig, naar deres Udtryk skal over mine Læber, og jeg staaer tom tilbage, glad ved at kunne redde mig ind i en hvert Øieblik standsende Samtale om Veiret eller om Børnenes Lektier. — Hvor ofte gaaer jeg ikke, efter Dagens tilendebragte Læsetimer, ned til Familien med den faste Beslutning at deltage i dens Underholdning, at tvinge mine Tankeevner og Meddelelsesorganer (dem jeg dog maa have som andre Mennesker) ind i den almindelige flydende Strøm. Men ligesaa ofte flygter jeg, efter en Timestids uheldige Anstrængelse, op paa mit Kammer igjen, enten jaget af Skammen over et eller andet, maaskee indbildt, selskabeligt Anstød, eller af en dunkel, uforklarlig Drift til Ensomhed, som midt i disse glade Menneskers Kreds betager mig. Og næppe sidder jeg saa alene paa mit Værelse igjen og vil fordybe mig i en Bog, før jeg ogsaa forstyrres i mit Studium ved Angeren, som reiser sig over at jeg paany har givet efter for min Svaghed, ved Mistroen, som, naar jeg gjennem det tynde Bræddegulv hører Lystigheden nedenfra, hvisker til mig: De lee

ad Dig! Saaledes hengaaer Tiden for mig med jammerlige Selvkvælerier, og jeg benytter hverken Ensomheden til Studier, eller de Menneskers Selskab, hvori jeg er sat, til Indgang i det praktiske Liv. O, jeg er ofte nær ved at foragte mig selv. Saaledes maa, saaledes kan det ikke vedblive; denne Vei fører lige til Kretinisme. Jeg vil endnu stride mod min elendige Natur; stod jeg blot ikke saa alene; jeg trænger til Hjælp og Opmuntring ved hvert Skridt, og hvor kan jeg forlange, at Nogen skal bistaae mig i min indre Kamp, naar jeg skjuler den for Alle, naar jeg giver mig Udseende af at nyde den dorskeste Sjælero, naar jeg instinktmæssig skyer enhver Tilnærmelse? Der er kun eet Menneske i Verden, til hvem jeg kunde betroe min Sindstilstand — Een, som allerede engang halvt har forstaaet mig, som kunde hjælpe, hvis han vilde — men han er langt borte, og jeg hører Intet til ham. — —

Intet Brev, endnu bestandig intet Brev. Og han lovede det dog saa vist, og der laae dog et inderligt Udtryk af Sandhed og Kjærlighed i hans Øie og i hans Stemme, da han lovede mig det ved Afskeden! Ak! jeg bør ikke gaae irette med ham derfor; han færdes jo i Universitetslivets gladeste, mest ungdomsfriske Tummel, omgivet af Kammerater, af Venner, af Slægtninge, opfyldt af freidigt Haab for Fremtiden, og udrustet med Styrke og Selvstændighed til at realisere det. Hvor skulde han da kunne faae Tid til Korrespondens med en halvglemt, kjedelig, uvederkvægelig Skolekammerat, som nu desuden er ham ude af Syne; hvor skulde han midt i al sin Kraft og Virksomhed fatte Muligheden af, at han blot ved Undladelse af hin belovede Korrespondens kunde berøve denne Skolekammerat hans eneste Hjælpemiddel til at hæve sig af Inertiens Sump? Dog, dersom han vidste, med hvilken Frygt og Bæven og Længsel

jeg tæller Dagene til Postbudets Ankomst, og med hvilken mørk Fortvivlelse jeg, hver Gang Haabet atter er slaaet feil, føler mig synke dybere ned i Sumpen — han vilde vistnok bryde denne farlige Taushed. Men jeg vil ikke, jeg kan ikke paaminde ham derom, ikke trygle om hans Venskab, ikke vælte mig ind paa ham med min besværlige Fortrolighed, med min Raaben paa Hjælp — heller undvære Alt! Heller tilfredsstille en uimodstaaelig Trang til Meddelelse ved, som her, at betroe mine Anliggender og Sorger til det tause Papir, der blot er bestemt for mine egne Øine. Skjønt alle disse Tvivl og Klagemaal ville derfra Tid efter anden atter drage forstørrede og vanvidbringende ind i mit Bryst! Endnu engang vil jeg dog sætte en sidste Termin for mit Haab — naar Vinteren løsner faaer jeg Brev.

- - - -

Disse Mennesker ere ret at beklage med Hensyn til Valget af deres Huslærer. Thi en saadan Familie paa Landet anskaffer sig ikke et sligt kostbart Møbel blot for Børnenes Oplærelse i visse Kundskaber, men man underforstaaer altid i Kontrakten den hemmelige Artikel, a: bemeldte studerede Person tillige skal være en Tilgift eller meget mere en Drivfjeder i Familiens selskabelige Liv, d. v. s. skal forstaae at spille Kort, tale Politik og Embedsaffairer med Husherren; være Fruen behjælpelig i alskens huslige Arrangements, spille en Slags Courtiseur-Rolle for de voxne Døttre, om der er nogen — kort sagt, forstaae med Opmærksomhed, godt Lune og morsomme Paafund at udfylde de mange ledige og kjedsommelige Aftentimer, som et Vinterliv paa Landet i en affondret Egn for saadanne Mennesker nødvendig maa føre med sig. Intet af alt dette kan jeg præstere. Hvor maa de altsaa føle sig skuffede ved mig, og det mangler da heller ikke paa, at de lade mig mærke det; hvilket naturligvis blot har tilfølge, at jeg bliver endda mere

indesluttet i mig selv og sky for deres Bedrift. Ofte, naar jeg sidder ved deres Bord, eller naar jeg modtager Afdrag paa min Løn, skammer jeg mig derover og synes, at jeg bedrager dem for deres gode Sager og Penge, og at al anvendt Flid med Børnene ikke kan give Vederlag for den Uhyggelighed og Tristesse, min Nærværelse udbreder i Huset. — Da kan jeg have stor Lyst til at flygte langt, langt bort herfra. Men hvor skal jeg hen? Hvor findes det mig bestemte Sted paa Jorden, hvorhen ikke min mørke Skygge følger?

Nu er Vinteren løsnet, og Vaaren er kommen i al sin Deilighed og Friskhed, men den har ikke bragt mig noget Brev. Mit Haabs sidste Termin er saaledes udløbet; jeg maa udrive det af mit Bryst. Nu maa jeg opgive ham for stedse og søge at gjennemkjæmpe mig til Klarhed ved egne Kræfter, hvor svage end disse kunne være. Jeg veed ikke hvorledes det er, men trods Bitterheden af denne sidste Skuffelse har jeg sjælden været bedre tilmode, sjælden saa styrket af godt Mod til Fremtiden, som netop nu. Er det Vaarens milde Aande, der opfylder mig med denne Fortrøstning? Den er en Ven, som aldrig glemmer den Forladte. — Nu først seer jeg, at denne Egn er smuk, at denne Gaard har en yndig Beliggenhed paa de lysgrønne Marker, der sagte skraane sig nedad mod den store, havlignende Indsø eller Fjorden, som de her kalde den. Enkelte Grupper Løvtræer med sine knapt endnu oplukkede Blade sees spredte paa Engen omkring Husene, og bagenfor disse hæver Terrainet sig gradvis til de blidt afrundede, skovbegroede Aaser, der paa denne Kant omslutte Horizonten. Luften er saa oplivende, saa reen og dog saa befrugtende, — Alting spirer og grønnes, selv endog mit Livshaab. Hvor de vinke og kalde mig til Udflugter og Besøg, alle disse grønne Enge, disse Lunde, disse Øer og Næs,

disse mørke Naaleskove! Kun de fatte mit Væsen, og jeg deres — Menneskene forstyrre os blot.

Og dog kan jeg ikke fornægte, at ogsaa jeg er et Menneske; den anorganiske, den vegetabile Naturs stumme Sprog er mig ikke altid nok — jeg føler nu mit Hjerte svulme og længes og brænde efter et Menneskes Kjærlighed. Min Gud, min Gud, skulde Du have givet mig Attraaen efter dit første Gode, og ikke Evnen til at erhverve det? Er det din Retfærdighed? —

Her er stor Støi og Spektakel og Forberedelse i disse Dage. Man er indbudet til Gilde hos Eieren af det store Brug, som ligger ved en Vig af Søen, en Milsvei herfra. Denne rige og fornemme Herre, der, efter hvad de sige, for det meste med sin Familie opholder sig i Staden eller i Udlandet, og kun sjælden sees paa sin Eiendom her, er nu pludselig ankommen dertil med et stort Følge for at tilbringe Vaaren og Sommeren ved den skjønne Søes Bredder. Denne Ankomst — hvilken Begivenhed for mine Husfolk! Og hvilken endnu større, da det ikke varede længe, før der kom Indbydelse til dem Alle at tilbringe en Søndag paa Bruget! — Efter Landets Skik er Præceptoren indbefattet under Benævnelsen „Alle“ i Indbydelsen; man er godmodig nok til at trænge paa mig om at følge med. Nu vel, lad mig prøve engang! — Skjønt jeg i Forveien veed, hvilke Kvaler selve Besøget vil foraarsage mig, og hvilke Angerens Timer der vil følge efter.

Hvad er der foregaaet med mig? Jeg kan ikke finde mig tilrette i den besynderlige Stemning, som har betaget mig siden hint Besøg paa Bruget. Det er ligesom en ny Verden havde aabnet sig for mig; jeg troer at føle varme, belivende Strømninger at gjennemfare hele mit Væsen, og at fylde mit Bryst med unævnelig Lykke og med svulmende Kraft — for Øieblikke; i de næste nedsynker jeg atter i den dybeste Modløshed, overlader jeg mig atter, værre end før, til Selvforagtens gnavende Pinsler. Mit Hoved brænder, mine Tanker foregjøgle mig de sælsomste Billeder, de dristigste Drømme, medens min sande Bevidsthed under alt dette er vaagen, og tilhvisker mig om Virkelighedens skjærende Kontrast. Og dog kan jeg ikke løsrive mig fra disse Indbildningskraftens skuffende Fostre, dog lytter jeg med hjertebankende Glæde til de deilige Drømmes daarende Ord; jeg hengiver mig uden Modstand til denne Drømmeverden. Hvilken umaadelig Udviklingskraft, hvilken mægtig producerende Evne maa ikke Gud have nedlagt i et Menneskes Sjæl, naar selv et Væsen som mit, der bestandig har været saa afskaaret fra alle ydre Paavirkningers Befrugtning, nu, ved den mindste blidere Berørelse med lykkeligere Naturer, strax konstruerer i sig selv en hel Livsbygning af fremmede Forhold og Farver, strax ved det mindste Glimt af en kjærligere Stjerne seer i sit Indre opdaget og oplyst et uendeligt Følelsernes Hav, ved hvis frem- og tilbagebølgende Bevægelser tusinde glimtende Livsfunker opstaae og forsvinde! Først nu føler jeg hvad det er at leve, og jeg takker Gud for, at han ikke engang har nægtet mig denne Tilstand. Skjønt det er nok muligt, ja høist sandsynligt, at enhver Anden ikke vilde see nogen Begivenhed i, hvad jeg nu har oplevet, og skjønt det er endnu rimeligere, at ingen udvortes Følger vil flyde af, hvad jeg nu engang indbilder mig at have oplevet, saa vil jeg dog nedskrive og søge at fastholde paa Papiret det Indtryk, hin Søndagsreise har gjort paa mig, for at i kommende Tider, naar

maaskee disse Blade ere mig de eneste Vidner om og de eneste Resultater af den nuværende bevægede Stemning, jeg da, ved atter at tage dem for Øine, i det mindste i Erindringen, kan gjennemleve den Række af Illusioner, ved hvilke jeg nu dvæler og higer.

--- -- ---

Det var en herlig Junimorgen. Solvarmen var endnu ikke bleven saa trykkende, saa Alt beseirende, som den oftest kan være paa disse af Fjelde og Aaser indhegnede Søer; den var endnu kun mægtig til af Vandet, af Skove, af Marker, af drivende Jordsmon og blomstrende Planter at uddrage de kraftige, livsnærende, aromatiske Duftstrømninger, der paa en saadan tidlig Sommermorgen spille om Vandrerens Hoved og Bryst som et forfriskende Bad. Vor store Baad gled for udbredte Seil langsomt hen over den næppe krusede Vandflade. Medens Familien havde leiret sig bag i Baaden og var ivrig inde i en Samtale om det forestaaende Gjæstebud og de Mennesker, man der tænkte at træffe, havde jeg taget Plads i Forstavnen, og søgte at glemme hvad der forestod, ved at lade min Sjæl optages i Naturscenen omkring mig. Jeg lyttede til Vandets sagte Piblen og Skvulpen langs Baadens Sider, og troede deri at skjelne et eget, forunderligt Sprog, som dog var mig nærmere og fuldere end Menneskenes Snaddren bag ved mig. Jeg fulgte i Tankerne Morgentaagens Bevægelser, naar den lidt efter lidt løsnede sig fra Vandskorpen og trak sig i lette Folder længer og længer opad Strandbreddens grønne Skraaninger og Aassiderne, for tilsidst at forene sig med de enkelte lyshvide Skyer, der hist og her seilede paa den blaahvide Himmel; det var mig, ligesom den mit Indre saalænge bedækkende Taage med det samme ogsaa maatte løfte sig fra mit Bryst og stige op til Klarhed. Jeg lod mit Blik ile forud fra Pynt til Pynt i de mange Smaasøer, som med disse Fjordes

Sædvane aabnede sig og lukkede sig, alt eftersom Baaden drev fremad; jeg vilde gjerne blive ved saaledes, indtil det sidste Næs veg, for at see, om min ubestemte Længsels Gjenstand maaskee derbag skulde aabenbare sig. Min Aand var denne Dag, som aldrig tilforn, gjennemsittret og blidt bevæget af hin ubestemte Længselsfølelse, og ligesom festlig beredt paa at modtage det afgjørende Indtryk. Men dettes Ophav satte jeg langt henne i Horizontens fjerneste Dunst, og mindst ventede jeg, at det skulde stige op for mig fra de fremmede Menneskers Kreds, som jeg idag saa saare gruede mig til at træde ind i. — Under mine Drømme havde jeg jo næsten glemt dette Bestemmelsessted, og i det hele hvorfor vi befandt os paa denne lille Udfart; Virkeligheden faldt derfor dobbelt ængstende over mig, da vi, ved at bøie om en Odde, kom ind i den Vig, ved hvis Ende Værket ligger, og pludselig saae alle dets Bygninger og Indretninger udbredte for os. Denne Udsigt kunde ellers i og for sig være skjøn nok, og vel skikket til at opvække mere behagelige Fornemmelser end dem, hvormed jeg hilsede den. Det Dalføre, hvori Værket er anlagt, adskiller sig nemlig paafaldende fra de øvrige, som have sit Udløb til denne Sø. Istedetfor som disse at dannes ved jævnt nedskraanende, granklædte Aaser, med en bred Bræm af opdyrket Jord forneden, styrte her de bratte, næsten nøgne Fjeldvægge i dristige Affatser ned til begge Sider mod den rivende Bjergelv, hvorved Brugets Maskiner drives, og som i Fos paa Fos skummer ned i Bugten. Denne Dalens oprindelig vilde og golde Charakter formildes dog ved den yppige Vegetation, som er fremdrevet blandt disse varmende Klippevægge, ved de skjønne Krandse af vaiende Løvskov, som hænge langs alle Fjeldrevner, og de lysgrønne, veldyrkede Pletter, som vise sig her og der paa Affatserne. Værkets Driftsbygninger ligge paa den venstre Elvebred i en vidtløftig Strækning, ligesom fastklæbede til de sorte Klippevægge og uden Ophold oversprøjtede af det fossende Vandskum; længer nede,

paa den modsatte Side af Elven, bemærkes Eierens Vaaningsbygning, lang og lav, omskygget af gamle, mægtige Træer paa en lille Slette, hvis bratte Afhæld mod Elven er benyttet til en i Terrasser anlagt Have. Alt dette, set i Perspektiv fra Søen af, maatte give et frappant og malerisk Skue for Den, der i Ro og Mag kunde nyde det; men Saadant var ikke Tilfældet med mig i hint første Øieblik — jeg var dertil altfor betaget af mine dumme Rædsler for de Folk, der beboede dette romantiske Sted. Siden betragtede jeg det rigtignok med andre og mere kjærlige Blikke. — Vi landede, steg opad den temmelig steile Vei til Huset, og befandt os snart under de høie Lindetræer, der beskygge Hovedtrappen. Her ventede mig et ængsteligt Øieblik: Grupper af festligt smykkede, fremmedudseende Gjæster vare dels omspredte paa Grønsværet under Træerne, dels paa Trappens brede Trin, lænende sig til Rækværket. Midt igjennem disse Rader af speidende Øine og, som det forekom mig, spodsk smilende Munde, maatte vi begive os opad Trappen til det øverste Trin, hvor Husherren stod for at modtage os. Aldrig er nogen Vandring forekommet mig længere end denne paa nogle faa Skridt; der hang sig Blylodder ved mine Fødder og det sortnede for mine Øine. Det kunde kun lidet hjælpe, jeg midt i min Vaande troede at bemærke, hvorledes mine ellers saa støiende og sikkre Husfolk nu teede sig næsten ligesaa forlegne som jeg selv; endnu mindre kunde det nytte, at jeg inden i mig i al Hast fremførte alle mulige Modgrunde mod en saadan Paroxysmus — den vilde ikke vige. Jeg veed ikke om eller hvorledes jeg gjorde min Reverens for Husherren, hvis anseelige Gestalt dæmrede for mig som gjennem en Taage; jeg veed ligesaa lidt hvorledes jeg kom ind i den til Trappen stødende Havesal, hvor Gjæsterne lidt efter lidt forsamledes. Her skyndte jeg mig snarest muligt at finde ind i en Krog mellem et Bord og en opslaaet Dør. Først fra denne Forskandsning vovede jeg at fæste et nogenlunde roligt

Blik paa disse, for mig saa nye og uvante Omgivelser. Selve Rummet, hvori jeg befandt mig, opvakte min Beundring og indgjød mig en Ærbødighedsfølelse for de udvalgte Væsener, der daglig opholdt sig der. Jeg vil gjerne tro, at denne Havesals Udsmykning maaskee vilde synes tarvelig og gammeldags for Dem, der ere vante til at færdes i den store Verdens Saloner, men for mig var den endnu det Pragtfuldeste jeg havde seet, hvilket da rigtignok ikke vil sige meget. Store Speile indfattede i forgyldte Lister; Malerier, hvis Værd jeg vel ikke forstod at bedømme, men som imponerede mig meget; Lænestole og Sophaer med Silkebetræk, Tæpper, Gardiner &c., Alt dette syntes mig en fabelagtig Pragt. Til Haven stod Glasdøre og Vinduer aabne, og en stærk Blomsterduft strømmede derfra ind i Salen. Op og ned i denne bevægede sig Gjæsterne af begge Kjøn; de fleste af dem vare fulgte med Værten fra Byen, altsaa for mig aldeles ubekjendte Skikkelser; de saae hule og stolte ud, og jeg følte jeg Intet havde tilfælles med dem. Men deres Ydre var glattet og prægtigt, og jeg bævede tilbage for Sømmen paa deres Klædebon. Rundtom mig lød fra dem alle en Hvisken og Surren og Talen i Munden paa hinanden, der bedøvede mig. Jeg ønskede mig langt ude igjen paa den ensomme Sø, med Taageskyer til Selskabsgjæster og med Bølgernes Rislen og Skvulpen til Underholdning. Her i dette indelukkede, fremmedartede Rum syntes det mig, som om disse surrende Automater sluttede tættere og tættere Kredse om mig, og stirrede paa mig med deres glindsende, stive Øine, og pegede paa mig med deres lange, tynde, med Ringe smykkede Fingre. Jeg lod mit Hoved synke ned paa Brystet og lukkede mine Øine, overvældet af denne Svimmel; da mærkede jeg, at den hele Surren og Støien med Et ophørte og afløstes af en dyb Stilhed. Jeg saae op for at erfare Aarsagen til denne pludselige Forandring, og bemærkede at Alles Blikke vare vendte mod den aabenstaaende Dør til de indre

Værelser, hvorfra en rank, hvid Kvindeskikkelse netop traadte ud i Salen. En finere, bedre Atmosphære syntes at udstrømme fra hende. Alle vendte sig mod hende, Alle forekom mig at hæves, at forædles ved hendes Beskuelse. Ogsaa jeg greb hendes Billede med hele min Sjæls Magt. Fra nu af havde jeg ikke Tanke, ikke Øie for Andet.

Hendes Billede! — Hvorledes skulde jeg kunne gjengive det i Ord, jeg som ikke er Ordet mægtig, jeg som ikke har andre Lignelser og Farver at tage af, end de fattige, som den sjælløse Natur har kunnet afpræge i mit forhen saa aflukkede, saa skummelt øde Indre. Hendes Billede! — Men, om jeg endog kunde, hvorfor skulde jeg forsøge paa at afkopiere det her? Disse Blade ere jo ikke bestemte for andre Øine end mine egne; Fremmede skulle ikke af min Beskrivelse lære hende at kjende. Og jeg behøver visselig ikke ved nogle døde Tegn og Bogstaver udenfor mig at hensætte Omridsene af dette herlige Billede, der med det første Blik drog ind i min Sjæl og fæstnede sig der med en Glands og en Renhed, som vil give mig en Ledestjerne for hele mit Liv, ja som, jeg føler det vel, endog vil staae og tindre over min Grav. — Thi dette Billede er ikke et Aftryk af hendes jordisk skjønne Form alene, men det er hendes rene Sjæls Udstrømning gjennem dette harmoniske Middel, hvilken jeg nu har optaget i mig som *min* Sjæls Kjerne, fordi jeg før ingen saadan havde, men kun Tomhed og Savn. — Nu først føler jeg Forskjellen mellem ængstelig at søge Næring for et kjærlighedstørstende Sind i Betragtningen af den døde Natur, hvorover Guds Aand kun svæver, og at *finde* denne Næring ved aandelig Tilegnelse af en selv levende Form, inden i hvilken Guds Aande boer! Paa denne Maade kan jeg sige, at hun er min for Livet, forsaavidt som hun dog

Meningen af de ligegyldige Ord. Det forekom mig, som havde jeg hørt denne blide Klang før i mine Drømme, naar jeg, forladt af alle Levende, troede til Gjengjæld at kunne aflytte Naturen dens inderste Toner. Nu, nu skred hun lige forbi mig — hun standsede et Øieblik og betragtede mig med et forunderligt, spørgende Blik, der gjennemrystede mig fra Isse til Fodsaale. Det lod som hun ventede jeg skulde tale til hende; men skjønt jeg om muligt vilde givet Alverden for et eneste Ord, kunde jeg dog ikke finde dette, ikke engang en stum Hilsen formaaede jeg at frembringe! Jeg var aldeles betaget ved at føle mig i hendes Atmosphære; den ene hede Strømning gjød sig over mig efter den anden, mine Knæ skjælvede under mig, og jeg maatte støtte mig til Bordet for ikke at synke om. Da jeg kom til mig selv igjen, var hun allerede langt borte. Jeg vovede mig ud af min Krog, dreven af en Følelse, som var stærkere end Forlegenhedens. Jeg fulgte hende i nogen Afstand, hvor hun gik; jeg forstyrrede derved ofte Gjæsternes fortrolige Klynger, jeg udsatte mig for deres haanende Blik, for deres Skuldertræk — men disse før saa frygtelige Anstød havde ikke længer nogen Braad for mig, — hvad brød jeg mig derom, naar jeg kunde opfange Lyden af hendes Stemme, naar mit Øie kunde følge enhver af hendes yndige Bevægelser? — Da vi skulde gaae til Middagsbordet, bemærkede jeg, at en aldrende Herre, der syntes den fornemste af Gjæsterne, bød hende Armen og førte hende foran Alle ind i Spisesalen. Her kunde jeg ikke følge nær i hendes Spor, men maatte som en af de Sidste og Ydmygste i Selskabet tage Plads langt nede ved et Sidebord, hvorfra jeg knapt kunde faae et Glimt af Den, som for mig nu var Alt i Alt. Den hele prægtige Bordscene, som til enhver anden Tid vilde have fremkaldt min Forundring og optaget al min Opmærksomhed, forekom mig nu kun kjedelig og uendelig, ja væmmelig, naar jeg betragtede Rækkerne af dampende Fade og tyggende Kjæver. Jeg kunde ikke tænke mig,

at Hun var nærværende ved dette dyriske Fraadseri; jeg spurgte mig selv hvert Øieblik: hvad gjør hun nu? hvem taler hun med nu? flygter hun ikke bort fra alt dette? Og jeg havde ingen Ro paa mig. Undertiden følte jeg mig fristet til at indlede en Samtale med mine ivrigt beskjæftigede Sidemænd, for at faae at vide hvem hun var og i hvilket Forhold hun stod her i Huset. Men saa tog jeg mig igjen, thi jeg havde en maaskee barnagtig Gru for at komme ud af min nærværende Uvished; jeg syntes at hun tilhørte mig mere, saalænge jeg ikke vidste hendes Udspring, saalænge hun stod for mig uden Sammenhæng med den øvrige Menneskehed. — Endelig, langt ud paa Eftermiddagen, reiste man sig fra den lange Bordsession, og Selskabet begav sig i adspredte Partier ud i Haven for at nyde den kjølige Aftenluft. Her gjenfandt jeg snart min ledende Stjerne. Jeg saae hendes hvide, lette Skikkelse i Spidsen for endeel Damer og Herrer at ile fra Blomsterbed til Blomsterbed, fra Terrasse til Terrasse, fra Udsigt til Udsigt; det saae ud, som viste hun dem om paa sine Yndlingssteder. Jeg turde ikke aabenbar slutte mig til hendes Følge, men jeg bevægede mig dog altid i hendes Nærhed; dels ad Gjenveie, dels bag Buskadser og Hækker iagttog jeg ethvert af hendes Skridt, og indsugede mere og mere den trylleriske Duft af hendes Nærværelse. Med hemmelig Glæde havde jeg i hendes synlige Kjærlighed til Blomster og Planter opdaget eet Forbindelsesled i den umaadelige Afstand, som adskilte os; jeg bemærkede med inderlig Fryd, hvorledes hun ømt bøiede sig ned til de mindste Blomster og Vægter og ligesom saae til deres Befindende; jeg hørte stolt og begeistret paa hvorledes hun, efter at have ført sit Selskab til et ophøiet Sted i Haven, hvorfra der havdes en herlig Udsigt over Fjord og Kyster, med Overbevisningens Veltalenhed priste vort Fædrelands Naturskjønheder fremfor andre Landes. Henrevet af saadanne Øieblikes uimodstaaelige Interesse skete det vel nogle Gange, at jeg nærmede mig saameget eller traadte

ud af mit Skjul, saa at hun blev mig vaer, og jeg stod da som en opdaget Misdæder overfor hende. Men hun viste da hverken Spot eller Forundring som de Øvrige; hun betragtede mig kun med dette lange, milde, forunderlige Blik, som allerede eengang havde hvilet paa mig i Salen. Saaledes, sagde jeg til mig selv i min Forfængelighed, saaledes betragter hun ikke de Andre; hun føler vel, at her er en Sjæl, der trods dens jammerlige Hylle dog staaer hende nærmere end noget af de mange Hverdagsmennesker, som omgive hende. — O Gud, hvad er jeg, at jeg tør nære saadanne stolte Tanker? Har jeg, den Ensomme, den Usle, den Ukyndige, den Dovne, Ret til at sætte mig over Andre, til at tænke mig sammen i eet Aandedræt med et finere Væsen som denne Navnløse? — Tilgiv mig, min Gud! — Min Længsel efter Liv gjør mig rasende.

--- - -

Hun er atter gaaet ind i Huset med Gjæsterne. Jeg er bleven tilbage i Haven paa den grønne Plads udenfor Trappen, under de høie Lindetræer. Jeg behøver at være en Stund alene for at samle mine Tanker, for at finde mig selv igjen i alle disse nye Indtryk. Solen er gaaet ned, men en nordisk Sommeraftens dæmrende Klarhed hviler over Egnen. En kjølig Luftning stiger op fra Fjorden og rasler hviskende i Træernes Kroner og i de lavere Hækker, og fører afrevne Blade i smaa Hvirvler henad de smalle Gange. Alt er stille i Haven; kun fra de nære Fossefald høres stødvis dæmpet Brusen. Trods den næsten fuldkomne Dagsklarhed har man dog tændt Lys i Kroner og Lampetter inde i Havesalen, og den kunstige, rødgule Lysning bryder sig forunderligt gjennem de høie Vinduer og det grønne Løv sammen med Dagsskjæret udenfor. Alle Omgivelser, alle Erindringer, alle Fremtidsdrømme forene sig til at bringe mig i den mest bevægede Stemning. Mit Bryst er fuldt

til at sprænges, mit Hoved brænder; jeg lægger min Pande mod det dugvaade Græs, og styrker mig i Jordbundens friske Uddunstning. Da træffes mit Øre pludselig af musikalske Toner inde fra Salen; efter nogle Forslag paa Instrumentet hæver sig en Kvindestemme, reen, klar og sjælfuld, som jeg aldrig før har hørt den. — Jeg springer op; det er hende! det er hendes Røst, jeg tager ikke Feil; o min Gud, kan saadanne Toner bo i et Menneskes Bryst? — Jeg kjender Melodien, det er en gammel Folkesang fra en af vore Fjelddale, vild, klagende af dyb Vemod og underlig Skovlængsel, jeg har ofte nynnet den for mig selv, paa mine ensomme Vandringer gjennem Lier og Skove — men saaledes sunget, saa dybt følt, saa simpelt, saa klart, saa træffende Fjeldharpens rette Strenge — det havde jeg ikke kunnet tænke mig, det aabner en ny Port i min Sjæl for en Uendelighed af aldrig anede Nydelser. Jeg drages uvilkaarlig nærmere til disse herlige Toners Udspring — jeg stiger op ad Trappen, jeg skrider fast og uden Forlegenhed, ligesom opholdt af Sangens Kraft, gjennem Salens hele Længde, medens Gjæsterne sidde stivt ordnede til begge Sider og høre paa denne Musik som paa enhver anden. Jeg stiller mig lige ved Instrumentet, ved hvilket hun sidder; jeg bøier mig derover; jeg folder uvilkaarligt Hænderne som til Bøn, medens denne fulde Strøm af besjælede Toner stiger mig imøde — hendes dunkle Blik hviler paa mig med Sangens hele Udtryk — jeg føler mine Øine at fyldes med Taarer. —

Da hun havde endt, og jeg endnu stod ligesom fasttryllet i samme Stilling, saae hun endnu engang paa mig og sagde med et usigeligt Udtryk af Godhed og Deltagelse: „De kjender denne Sang min Herre, ikke sandt? Den er fra disse Dale“. — Hun havde talt til mig, til mig! virkelig til mig! — Jeg kunde næppe tro

det, jeg stod bedøvet af min Lykke, og jeg vidste ikke at benytte den. Før jeg kunde faae samlet mig til et Svar, skete der et almindeligt Opbrud; mine Husfolk kom og gjorde deres Afskedskomplimenter for Værten og for min ubekjendte Dame. Vi maatte afsted. Endnu engang saae jeg mig om efter hende, der nu, som da vi kom, stod i Døren til de indre Værelser og strax derpaa forsvandt. Hvorledes jeg kom ned i Baaden og ud af Vigen paa den aabne Fjord igjen, erindrer jeg ikke. Jeg sad som i Drømme og stirrede paa de af Forstavnen kløvede, blinkende Bølger. I Nattelyset foran mig troede jeg endnu at see hendes hvide Gestalt som en let Taage glide fremad, jeg troede endnu at høre Gjenlyden af hendes klare Sang at svæve vidt henover den dæmrende Fjord og mod dens dunkle Bredder.

Skjønt jeg næsten havde opgjort med mig selv, at jeg ikke vilde spørge hverken efter hendes Navn eller Stilling, at jeg saalænge som muligt vilde søge at bevare hendes Billede klart og rent, og ubehæftet med jordiske Tilsætninger, der for mig altid vilde være forstyrrende — kan jeg dog ikke afholde mig fra med Begjærlighed at opfange de Bemærkninger, som mine Husfolk kun altfor ofte lade falde om Personerne paa Værket. Jeg, som tilforn var saa deltagelsesløs for deres hele Snakkekreds, som flygtede op paa mit Værelse ved den mindste Indblanding i deres Samtaler, jeg sidder nu den hele Aften nede hos dem og lytter efter, og mærker Ord, og forsøger undertiden endog paa, keitet nok, at lede Samtalen hen i den Retning, som for mig ene har Interesse. Jeg har da paa denne Maade allerede udbragt, at hun er Husets Datter; at hun kun har tilbragt sin tidlige Barndom her i Egnen, men siden er opvoxet og har faaet sin Dannelse dels i Staden, dels og fornemmelig i Udlandet, saaledes at hun er lidet

kjendt her paa disse Kanter, hvor man betragter hende som en Fremmed, man ikke kan gjøre sig fortrolig med. Det morer mig at høre disse godmodige, men til Forestillingerne i deres snevre Bygdekreds indskrænkede Mennesker, omtale dette Væsen fra en anden Sphære „som en forskruet Tingest, der vil gjøre sig bedre end Andre, og som endelig skal være saa lærd og saa fin, at det er en Gru". Jeg leer heraf, og dog, hvorledes kan jeg selv tiltage mig Ret til at forstaae hende bedre end disse, da dog min Kreds har været endnu mere indskrænket end deres? Men jeg troer dog, at Den, der har levet i Ensomhedens Uendelighed, er mere skikket til at opfatte det almindeligt Menneskelige, det Skjønne og det Ophøiede, end Den, der har bevæget sig al sin Tid i en borgerlig Virksomheds og Omgangs indsnerpende Forhold, og som derfor seer friere, mere begavede Naturer kun i disse Forholds Vrængespeil.

Min Nysgjerrighed har dog baaret sin Straf. Den har forvirret mig Beskuelsen af det idealske, rene Billede af hende, jeg bærer i mit Indre; den har sat en mørk, en uhyggelig Skygge derbag, som bestandig haaner og truer. O, hvad gav jeg ikke nu for at have mit forrige Ubekjendtskab med hendes Livsforhold tilbage! Saalænge man er uvidende om et Onde, existerer det ikke, om det saa end staaer lige bag Ens Ryg med opløftet Dolk. Det er dog ikke Efterretningen om hendes Herkomst, Rigdom og Stilling i Samfundet, som har foruroliget mig. Selv om man havde bragt mig Sagn om at hun var en Kongedatter, vilde ikke dette have forfærdet mig eller forandret mit sjælelige Forhold til hende, da den legemlige Afstand mellem os i begge Tilfælde vilde være lige stor, eftersom den er uoverstigelig, og det altsaa ikke er i disse Regioner at mit Ønske ligger, saa længe jeg kun troer at hendes Aand er reen for Berørelse med

andre. Men igaar blev jeg i vor sædvanlige Aftensamling, hvorved de Andre tale og jeg lytter, underrettet om, at Damen paa Værket er forlovet med en Udlænding; en Englænder troede man, der i Sommer skal ville komme herop, for her at holde Bryllup og strax føre sin unge Kone med sig til sit Hjem. Nu, hvad kommer det mig ved? Skeer derved noget Indgreb i mine Forventninger, i mine Rettigheder? Har vel nogensinde den vanvittige Tanke sneget sig ind i min Sjæl, at jeg skulde kunne blande min usle, dumpe Tilværelse ind i hendes rene og straalende? Nei, jeg har jo kun betragtet hende, jeg har jo kun tilegnet mig hende saaledes, som ethvert menneskeligt Sind, som dertil eier Evne, maa kunne optage i sig Billedet af det Skjønne og Ophøiede i Naturen. Hun aner ikke i sin Skjønheds og Lykkes Fylde, at et armt, livshungrende, sygeligt Sind drager Næring af hendes Rigdom, og om hun end vidste det, vilde hun ikke vredes derover, og endnu mindre derved føle noget Aftag i Kraften af den rene Lysning, hun udbreder om sig hvor hun færdes. Jeg er mig bevidst alt dette, jeg siger mig selv hver Time paa Dagen, at denne Slags Besiddelse er den eneste, jeg kan opnaa, ja endog ønsker at opnaa. — Og dog, nu da jeg faaer Budskab om at hun er Brud, at hun vil dele Skjæbne med En hende Værdig, saa gjennemfares mit hele Væsen af en isnende Fornemmelse, jeg føler mit Hjerte krympe sig sammen, og atter strax derpaa at fyldes med brændende Uvillie mod hin Fremmede, der vil komme og føre mit Fædrelands skjønneste Blomst bort fra dets Kyster. Det hjælper ikke, at jeg foreholder mig selv det Latterlige, det Urimelige, det Slette i denne Uvillie, i denne Misundelse; det hjælper ikke, at jeg flygter tilbage til det Aandiges Regioner — jeg kan ikke — jeg kan ikke komme bort fra den gnavende Bevidsthed: Hun er en Andens! Saa er da jeg ogsaa midt inde i de jordiske Lyster og Begjærligheder, jeg, som indbildte mig gjennem Sjæls-

ensomhedens Luttren at være ført langt udenfor deres hvirvlende Kreds! Den Følelse, jeg i min Forfængelighed tog for Sjælens uegennyttige, rene Glæde over det Skjønne, var altsaa dog kun en Ytring af den sandselige Kjærlighedsdrift, som her vil og maa føre mig til Undergang istedetfor til Opløftelse? Nei, nei, disse ubudne Tanker skulle ikke faae Overhaand; jeg vil forsøge at hærde min Villiekraft og holde mit Ideal frit for disse mig uvedkommende Tilsætninger.

I Uger har jeg nu levet af Erindringen om hin herlige, begivenhedsrige Dag, der for mig altid vil staae som en friskgrønnende, palmeviftende Oasis i mit ensformige Livs graa Ørken. Men skjønt denne Erindring hidtil har med Nærværelsens stærkeste Farver opfyldt ethvert af mine Øieblikke, ved Dag og Nat, i vaagende Tilstand og i Drømme, saa er det dog nu kommet saa vidt med mig, at selv den ikke meer er mig nok. Ikke at den trænger til ny Næring eller er blegnet, tvertimod — det er dens stedse stigende, indre Kraft, dens Antagen næsten af Virkelighedens Former, der driver mig fremad paa de vilde Ønskers Vei og forlanger mere og mere. Der er en Stemme, som uophørligt og lidenskabeligt hvisker mig ind i Sjælen fristende Ord som disse: „Seer du hin Odde der ude i Fjorden? Bag den er Værkets Dal — og der lever hun, der aander hun, der glider hendes hvide Skikkelse blandt Havens Træer, medens du gaaer her, en kort Vei derfra, og plager dig med tomme Luftbilleder! Skynd dig, snart er hun borte for stedse!" — Hvis er denne Stemme? Den Aand, som Gud engang satte her til at fængsles af dette skrøbelige Legeme, har ikke lært den af sig selv — den kommer udenfra med dæmonisk Magt og udtaler Ord, som jeg ikke før har vidst, og lokker mig med Billeder, hvorom jeg før ingen Anelse har havt. Med Rædsel spørger jeg mig, om det er den gamle Frister, hvorom

Bibelen taler? Jeg veed, at hans Raad vilde føre mig ud paa Lidenskabens, paa den efterlængtede Umuligheds Afgrund; og dog, vil jeg have Kraft til at modstaae dem?

Jeg maa derhen. Dog ikke for at skue hende selv, ikke for at indsuge hendes umiddelbare Nærværelses Aande, den jeg nu anseer for en farlig Gift, skjønt jeg først følte den som en lægende Balsom. Jeg vil kun opsøge de Steder, hvor hun pleier at vandre, og see dem langt fra paa Tider, hvor jeg ikke kan vente at træffe hende selv. Deri kan dog ingen Synd, ingen Fare ligge. Jeg pleier jo ellers ofte nok streife om i Skov og Mark for ingen Ting, hvorfor kan jeg da ikke tage Veien over Aasen til Værksdalen for at nyde den skjønne Udsigt der? Ak, der er den første Frugt af Fristerens Raad! jeg søger forgjæves at skuffe mig selv. Hvorfor kan jeg nu ikke ligesaa godt aabenbart vove at see den Sandhed i Øinene, at jeg vil lægge Veien over Aasen, fordi Vandtouren er mere bemærket, og fordi jeg haaber mere skjult at kunne naae Haven fra en af Fjeldsiderne end fra Stranden af? Det nytter mig til Lidet at gaae disse Omveie i mine egne Tanker; afsted maa jeg dog, did hvorhen min Længsel og min Skjæbne driver mig.

Jeg har atter seet hende! Alle Tvivl, alle Skrupler, al Rædsel for onde Indskydelser ere gaaede op i dette Øiebliks salige Vished. Jeg har seet hende igjen, hvad bekymrer jeg mig saa om andet? Og det maa jo være Forsynets Styrelse, at saa skulde skee, at jeg endnu engang skulde see denne kvægende Stjerne lyse over mit høitbølgende Indre, thi jeg kom jo med Willie derhen saa tidligt om Morgenen, at selv den ringeste Tjener maatte antages at hvile i sin Natteró — og desuagtet

traf jeg hende, Husets Datter, den fine Dame, ude i fri Luft. Og ikke nok dermed, — jeg har medbragt fra denne Morgenvalfart en Relikvie, som nu er min Andagts Gjenstand. Dog, jeg vil være besindig i min Glæde, jeg vil rolig fortælle mig selv, hvorledes Alt er tilgaaet – det er ligesom jeg har det sikkrere, naar det er fæstet paa Papiret. — Solen var endnu ikke gaaet op, da jeg brød mig Vei gjennem de vilde Granskove, der tildels bedække Heiene mellem den videre Dal eller Slette, hvor mit nuværende Hjemsted ligger, og den Elvekløft, som danner Værksdalen. Den kolde, blege Morgenlysning var netop tilstrækkelig til at lade mig gjenkjende de Sæterstier og Mærker, dem min Erfarenhed i disse Slags Bjergvandringer paaviste mig som Ledere i den Retning, jeg ønskede. Medens jeg saaledes arbeidede mig frem i Dæmringen, snart mellem rullende Stenblokke, knagende Grene og pidskende Granbuske, snart gjennem bløde Myrstrækninger, hvorpaa Nattetaagen endnu klam og tæt hvilede, snart opad bratte, nøgne Fjeldskraaninger, hvor den anstrængte Fod idelig gled tilbage i det løse Mos, — da maatte jeg uvilkaarlig ofte gyse for mig selv, thi jeg tænkte mig som en Ildgjerningsmand, der gjennem Nat og Skov drager ud for at søge sin Udaad. Hvad vilde jeg og hvad skulde jeg her i disse Ødemarker paa denne Tid? Hvad søgte jeg i den Dal, jeg saa ivrigt stræbte at naae? Jeg vidste det ikke, men jeg maatte fremad, skjønt det tyktes mig at alle Grangrenene, som sloge mig i Ansigtet, vare lige saa mange levende Arme, der vilde holde mig tilbage, skjønt jeg troede at høre forunderlige Varselsraab og Hyl inde fra Skovtykningen og Bjergkløfterne, skjønt de klamme Taagefigurer paa Mosegrunden syntes for mine Øine at forme sig til spøgelseagtige Skikkelser, der i lange Klædebon droge forbi mig, og med truende Gebærder pegede ad Hjemkanten til. Fremad maatte jeg dog, bestandig fremad — ved Maalet sad jo den hvide Tryllerske og kaldte med sin klare, smeltende Sang. Endelig naaede

jeg, badet i Sved og rystet af Dødsgysen, den sidste Høide, hvorfra Fjeldsiden gaaer næsten lodret ned til Dalen, i hvis Bund Værket ligger. Netop som jeg betraadte Fjeldryggens yderste Kant, steg Solen op bag de midt overfor liggende Fjeldmasser, og bredte et Hav af flammende Glands over det vide Landskab, over den dybe, under mine Fødder blaanende Dal, over Fjordens blinkende Speil og over de fjernere og fjernere Aaser. Udmattet sank jeg ned paa Fjeldpynten, overgydt af de varmende Straaler; denne Hilsen af Livets synligste, føleligste, uendelige Magt, her i Sigte af hendes Bolig, opreiste mig, vederkvægede mig snart og jog alle Nattevandringens ængstende Varselstegn og Drømme tilbage til de forladte Skoves dybeste Gjemsler.

Efter nogle Øieblikkes Hvile i det varme Solbad forsøgte jeg nu at stige ned ad den bratte Fjeldside til Dalen, holdende mig dels til Spalter, hvor Granen og Birken havde klamret sig fast med sine Rødder, hvilke tjente mig som Trappetrin, dels til Render, hvor Klippen var smuldret op, og hvor jeg gled nedad i de løse Stenmasser. Ikke uden Fare og med megen Møie lykkedes det mig endelig at naae Foden af Fjeldvæggen, hvorfra et tæt Birkekrat strækker sig ned til Haven, paa hvis modsatte Kant Elven strømmer. Gjennem dette Løvskjul listede jeg mig frem til Havens Indhegning, i det Haab derfra ubemærket at kunne kaste et Blik ind i Helligdommens mig saa dyrebare Steder. Men ogsaa det lave Stengjærde, hvoraf Indhegningen bestod, var næsten ganske og aldeles overgroet og bedækket med Krat, Tornebuske og bredbladede Urter, saa at alt Indblik i Haven ganske var spærret for den udenfor Staaende. Jeg betænkte mig imidlertid ikke længe paa at stige over Indhegningen og begive mig ind i det dyrkede Strøg, stolende paa, at den tidlige Morgenstund vilde forhindre ethvert Møde med Stedets Beboere. Det syntes ogsaa virkelig, som om denne min Formodning vilde blive stadfæstet. Thi skjønt jeg vovede mig temmelig langt

frem i Haven, endog op mod Huset, saaes intetsteds nogen Bevægelse af levende Væsener, uagtet Spor af deres Tilværelse og Virken overalt var mærkelig i den Orden og Nethed, hvormed Gange, Blomsterbed og Træpartier vare vedligeholdte. Paa den fløielsbløde Grønning foran Huset stode de gamle Lindetræer høie og stille som trofaste Vogtere; Morgensolen blinkede paa Vaaningens mange Vinduer, men indenfor var Gardinerne nedladte og alle Døre vare lukkede. Over hele Egnen hvilte den tause, forventningsfulde Morgenfred, under hvis klare Dække den kommende Dags Scener og Møier ligesom synes at slumre og drømme. Gjort tryg ved denne Stilhed og Ensomhed vandrede jeg aabenlyst omkring i Havens Gange og Partier, opsøgende og dvælende ved de Steder, hvor hun hin Aften havde sat sin Fod. Saaledes kom jeg lidt efter lidt til den nederste Del af Haven, hvor den Høi findes, fra hvilken hun havde viist sine Gjæster Udsigten over Fjorden. Dette særdeles malerisk beliggende Udsigtssted dannes af en i Elveleiet udspringende Klippepynt, der styrter lodret ned mod den skummende Fos, medens den indad mod Haven sænker sig i en jævn Skraaning, beklædt med et Græsdække. Ovenpaa dens Flade er en lille Lund af unge Birke- og Lærketræer, udfyldt mellem Stammerne med blomstrende vilde Rosenbuske og aaben mod Elven og Fjorden, men i en Halvkreds lukket mod Haven og Huset. Opad den bløde Græsskraaning nærmede jeg mig nu lydløst denne Lund, som jeg vistnok med Rette antog for hendes Yndlingsplads, og hvor jeg derfor ogsaa agtede at dvæle længst. Netop som jeg stod i Begreb med at bøie de Grene tilside, der hindrede mig Indgangen (thi jeg var steget op fra den urette Kant), traf mig gjennem Løvets Aabninger fra Lundens Indre et Syn, der gjennemfoer mig med et elektrisk Slag og rodfæstede mig til Stedet. Var det et Foster af min Indbildningskraft eller en Inkarnation af den Erindring om hende, der opfyldte dette Sted? — Hendes deilige, hvide Gestalt

aabenbarede sig for mig derinde i den grønne Dunkelhed. Nei, det kunde intet Phantom være! — Der sad hun jo selv for mig paa Bænken, med det skjønne Hoved støttet paa Armen, der hvilede paa et foran hende staaende Havebord, hvorpaa saaes hendes Straahat og en opslagen Bog. Men hun læste ikke i den; med et tankefuldt Blik saae hun ufravendt ud over Fjorden; et Udtryk af mild Længsel og dog Tilfredshed hvilte over hendes Aasyn, hvis rene Profil klart tegnede sig for mig mod Løvets dunkle Baggrund, medens en bred Strøm af skinnende Solglands faldt over hendes hele Skikkelse fra Aabningen mod Fjorden, og omgav hende ligesom med en Glorie. Ved hendes Side laae en vældig engelsk Dogg, der havde lagt sin brede Snude paa hendes fine Fod; ved første Blik skulde man tro den sov; men snart mærkedes dens Øine speide aarvaagne omkring. — Nogle Øieblikke blev jeg staaende som fortryllet, og min Sjæl hang ved Betragtningen af denne skjønne Gruppe, sammensat af tænkende, kvindelig Gratie og hvilende dyrisk Kraft. Men snart blev min Nydelse forstyrret ved forskjellige hinanden modstridende Følelser: en unævnelig Angst betog mig og drev mig til at flygte bort fra denne fristende Scene, før jeg blev opdaget: næsten i samme Moment følte jeg den stærkeste, mest brændende Drift til at gjennembryde den skjulende Hæk og styrte mig for hendes Fødder. Dog, før nogen af disse Følelser kunde faae seiret, blev jeg mod min Villie udrevet af denne Uvishedstilstand. Hunden, der maatte have mærket en Fremmeds Nærværelse, begyndte pludselig at knurre, og vendte Hovedet hen mod de Træer, bag hvilke jeg stod. Her maatte i Øieblikket fattes en Beslutning, og den kunde ikke være tvivlsom: vendte jeg mig for at undfly, saa vilde Hunden ufeilbarlig indhente mig, jeg vilde blive opdaget og have min latterlige Flugt til paa Kjøbet, hvilken Situation vilde være dobbelt uudholdelig i hendes Nærhed; der var altsaa intet Andet for, end af sig selv at træde frem. Før

jeg selv vidste hvorledes, var dette skeet — jeg var brudt igjennem Hækken, og stod nu ligeoverfor hende næsten synkende i Jorden af Forlegenhed, men dog i de første Minutter gavnlig adspredt ved at maatte værge mig mod Hunden, der med rasende Glam strax foer løs paa mig. Ved denne pludselige Larm sprang hun op, og et Udraab af Skræk undslap hende; men næsten øieblikkelig fattede hun sig igjen, bragte ved en Haandbevægelse Hunden til atter at lægge sig rolig, skjønt endnu knurrende, ved hendes Fødder. Selv blev hun opreist staaende foran Bordet og betragtede mig med et skarpt Blik. Denne Undersøgelse af den forvovne Indtrængendes Personlighed maatte udentvivl have et beroligende Resultat, thi den Skygge af Vrede og Angst, der nylig var gaaet over hendes skjønne Træk, forsvandt ganske og gjorde atter Plads for det forrige Præg af stille Klarhed og Mildhed. Det lod til hun ventede jeg skulde tale til hende, men da jeg, overvældet af alle Slags paa mig indstormende Følelser, blev staaende ubevægelig og kunde ikke faae et Ord over mine Læber, brød hun først Taushedens; og hin blide, indtrængende Stemme, hvis sølvklare Velklang endnu bævede for mig siden sidst jeg hørte den, naaede atter mit Øre med disse Ord: „Hvad søger De her, min Herre?“ Jeg veed ikke hvad jeg svarede, eller hvorledes jeg fandt Ord, men jeg troer, jeg stammede endeel om den skjønne Udsigt, om den tidlige Morgenstund, og at jeg ikke havde ventet at forstyrre osv. Hun hørte med Godhed paa mit forvirrede Tøi, under hvis Fremstammen jeg indvortes var opfyldt med Bitterhed og Foragt mod mig selv, fordi jeg ikke havde Talens Evne i min Magt, fordi jeg ikke dristigt og sandt kunde skildre, hvad der bevægede sig i mit Indre i dette Øieblik, maaskee det eneste af berusende Held, som Skjæbnen vilde unde mig i Livet. Jeg følte, at hvis dette undslap mig, vilde jeg aldrig kunde reise mig mere, og dog formaaede jeg ikke at overvinde min elendige Besippelse, dog formaaede jeg ikke at vise mig paa en Maade, der

hos det herlige Væsen, jeg stod for, kunde opvække andet end Medlidenhed og Ynk! Ikke desmindre, trods min ynkværdige Figur og utilgivelig keitede Fremtræden, var hun ædelmodig nok til ikke engang at lade et Smil derover spille om sine smukke, røde Læber. Endnu mere, hun vedblev at tale til mig, hun værdigedes at gjenkjende mig. Jeg gjemmer paa ethvert af hendes ubetydelige Ord, de forsvinde aldrig af min Sjæl. „Ah“, sagde hun, efterat være traadt nærmere, da jeg ikke rørte mig af Stedet — „nu erindrer jeg mig det, det er ikke første Gang vi sees paa dette Sted — men ikke sandt, det fortjener nok ogsaa at besøges flere Gange. Jeg for min Deel kan aldrig blive træt af at betragte denne Udsigt: jeg sidder heroppe saa ofte jeg kan, men især om Morgenen ved Solopgang, og især nu“ — her blev hendes Stemme lavere og hun talte ligesom for sig selv — „især nu, da jeg om kort Tid for stedse skal forlade disse mit Fædrelands store Naturscener“. Hun sagde det altsaa selv! det gik med en skjærende Smerte gjennem min Sjæl. — Hun var efter disse Ord længe som hensunken i stille Tanker, og hendes dunkle Blik gled kjærlighedsfuldt udover Fjorden og rundt dens Øer, Kyster og Skove. — Jeg nænnede ikke at forstyrre hende, om jeg ogsaa havde kunnet — det saae ud, som om hun ganske havde glemt min Nærværelse, hvilket da ogsaa kunde være rimeligt nok. Hvor bankede mit Hjerte, da hun saaledes stod mig nær, saa nær, at hendes af Morgenvinden bevægede Shawl næsten berørte mig, at jeg blot ved at udstrække min Haand maatte kunne gribe hendes, der hang slap ned ved hendes Side. — En forunderlig, svimlende Dristighed bemægtigede sig mig — Nu eller aldrig! hviskede Fristeren i mit Indre til mig — og før jeg vidste af det, var min Tanke bleven til Handling, jeg havde hendes Haand i min, og førte den heftigt til mine Læber! — Ak, det var ikke paa denne Maade jeg skulde vinde hendes Yndest! Hun foer op, som om hun vaagnede af en Drøm, rev sig

løs, saae paa mig med et forunderligt, halv medlidende, halv straffende Blik, og gik derpaa ud af Lunden fulgt af sin Hund. Jeg stod tilbage bedøvet af Anger, jeg vovede ikke at følge hende, jeg saae hende forsvinde bag de sidste Træer. Da kastede jeg mig til Jorden og hulkede høit af Skam, af Glæde, af Anger, af Stolthed! Altsaa havde dog ogsaa jeg engang i mit ensomme Liv ført en elsket Kvindehaand til mine Læber! Jeg laae længe hensunken i denne Tanke. Endelig sprang jeg op for at begaae et nyt Ran: jeg greb hendes Bog, der var bleven liggende paa Bordet, gjemte den paa mit Bryst, styrtede derpaa ned mod Stranden for at søge en Baad, der kunde føre mig hjemad, da jeg nu i min Legems- og Sjæls-Udmattelse ikke kunde tænke paa Fjeldveien.

Den Bog, som jeg tog med mig fra hendes Bord i Lunden, og hvorover jeg nu hænger baade Dag og Nat, saa ofte jeg har et Øieblik for mig selv, er et Bind Digte af den engelske Sanger Thomas Moore. Jeg forstaaer kun lidet deraf, til min store Ærgrelse og Ydmygelse — ogsaa i dette maa jeg staae tilbage for hende; disse fremmede Verslinier, hvorpaa hendes Øie saa bekjendt har hvilet, og hvis Skjønhed og Velklang hendes indre Øre saa fuldt har opfattet, formaaer jeg kun halvt at nyde. Kun den Graadighed, hvormed jeg i mine sidste Skoleaar kastede mig over alle Slags Bøger — vel at mærke mest over dem, der ikke vare de samme vi skulde bruge paa Skolen, og der læstes ikke Engelsk — skylder jeg, at hendes Bog ikke er aldeles lukket for mig. Thi jeg havde dog ved at gjennemstave forskjellige engelske Romaner bragt det til nogenlunde at slutte mig til deres Indhold, og denne Øvelse er nu kommet til god Nytte. Jeg kan dog nu allerede skjelne saameget, at denne Lekture er hende ganske værdig, kan

begribe, at hun, der med saamegen Sandhed og Dybde forstaaer at gjengive vore egne Folkesange, maa føle sig tiltrukket af disse Moores hjertelige og simple »Irish Melodies«. Den orientalske Farvepragt i „Lallah Rookh“ kan en i det Skjønne og Rige opvant Sjæl som hendes vel med Frihed og Lyst tilegne sig, men mig er den endnu for stærk, for blændende, uagtet min Sjæls Begrebsformue og Phantasievne er bleven saameget udvidet ved mit Bekjendtskab med hende. Bekjendtskab? . . . Og kan jeg rigtig kalde det saaledes, hvad kun er en Aands- og Hjertes-Bevægelse fra min Side, medens hun ikke kan have en Tanke for mig, og kun kjender mig af den ynkelige Figur, jeg et Par Gange har fremstillet for hende, og af den dumdristige Uhøflighed jeg sidst gjorde mig skyldig i. Men naar allerede det blotte Syn af hende, den blotte Jagttagelse af hendes Tilværelse kan virke saa indgribende, saa oplivende paa mit hele Væsen, kan fylde det med saamange nye, aldrig før anede Fornemmelser, hvad maa da ikke Han blive til, hvorledes maa da ikke Han føle sig tilmode, Han, som hun kjender, som hun nærmer sig til, ja som hun elsker? — — Foran i Bogen staaer skrevet et Navn: Felicia H. Det er hendes — Felicia, den Lykkelige! Saaledes maa hun hedde. Hende har Den, der raader for Skjæbnernes Udlodning, medgivet fra Vuggen af til Graven et Lykkens Skjær, en Klarhedens Magt, som bortstøder, udskilner fra hende alle dunklere Naturers forstyrrende Indflydelse. Derfor — ogsaa jeg maa bort.

Dog ønsker jeg at hun skal erholde en bedre, en rigtigere Forestilling om mig og om mit Menneskeværd end den, min personlige Fremtræden maa have bibragt hende. Ja, jeg har i disse Dage gaaet om med den Tanke at skrive hende til. Min Lyst har taget Leiligheden til Bundsforvandt; jeg siger mig nu selv, at det

er min Skyldighed at bringe den ranede Bog tilbage paa dens Plads, og hvad rimeligere da, hvad synes mig lettere end at lægge et Par Linier indeni, og deri bede hende om Undskyldning for min sidste altfor paatrængende Opførsel; dog maatte de tillige give hende noget Indblik i min Sjæls nuværende Tilstand, saaledes som jeg for mig selv har skildret den i disse Blade. Hun skal erfare, hvad jeg har lidt, hvad jeg har nydt, hvad jeg har drømt, hvad jeg har levet i hende, ved hende og dog uden hendes Villies Medvirken — men hun skal først erfare det, naar hun for stedse er befriet fra min personlige Nærværelse. Thi det er fast besluttet, endnu denne Gang derhen, og saa ikke mere.

Efter en gjennemvaaget, gjennemlidt Nats Arbeide er min Epistel færdig. Jeg har opbudt al min, til Udprægning i Ord saa uvante Tænkekraft, alle mit Indres varmeste, men famlende Følelser, til ganske for hende at sætte ud fra hinanden hvad Slags inkomplet Menneske jeg er, og hvorledes hendes øieblikkelige, lysende Svæven gjennem min Ensomheds dunkle Rum har aabnet mig mangen friere Udsigt i Tilværelsens klarere Regioner, men ogsaa med det samme har paavist mig flere gabende Savn, dem jeg før ikke vidste noget af. Jeg troer det er lykkets mig at give denne Fremstilling min Overbevisnings og min dybe Bevægelses Mærker — men vil hun ogsaa læse den? — og naar hun har læst den, vil hun da skjænke den mere end et Øiebliks flygtige Erindring? — vil hun medtage den til det fremmede Land, som et Minde om Den af hendes Tilbedere, der maaskee af Alle har elsket hende dybest? — Eller vil hun kaste Brevet hen til Pris for Latter og Spot, maaskee for hans Medlidenhed og Haan? O, kun ikke dette! — det vover hun ikke — det skal hun ikke — den blotte Tanke er Helvedes Kval. Jeg Daare! hvad

vil jeg vel gjøre, hvad kan jeg forlange? Naar jeg har skrevet dette Brev, sagde jeg jo til mig selv, vil mit Bryst blive lettet, vil denne Episode i mit Liv være afsluttet — og dog tænker jeg nu allerede paa, hvorledes hun vil optage det? — Jeg maa endnu vente nogen Tid inden jeg bringer Bogen tilbage — det er ligesom jeg ved den endnu hænger i en Ende af Redningstouget, der kunde slynge mig op paa Livets Kyster.

- - - -

Imorgen tidlig maa jeg derover; det er den sidste Tid. Han skal være kommen, Englænderen, Brudgommen, han som tør tage hende med sig for stedse! Dernede hos Familien snakkede de om denne Nyhed som om enhver anden, blot med Nysgjerrighedens Interesse; de mærkede ikke, hvorledes den foer mig gjennem Sjælen som en gloende Pil, hvorledes den som Dødsklokker ringede for mine Øren. — Ak, hvorfor har jeg nu, forført af min sædvanlige Nølevane, udsat med at aflevere Brevet? Hvor kan jeg nu vente, at hun skulde finde Tid og Lyst til at læse det, til at dvæle derved, nu da Den er kommet, som hun har valgt for Livet? Men jeg maa dog derhen med det, jeg kan ikke leve med Tanken om, at hun skulde reise herfra med den elendige Forestilling om mig, som min Fremtræden hidtil har maattet vække.

- - - -

Endelig formaaer jeg atter at samle mine Tanker. — Hvad er der skeet? — Det er forbi. Min første, min eneste Kjærlighedsdrøm er forbi, er under Haan og Foragt og Vanvid draget bort af mit Inderste og har ladet mig endnu tommere, endnu afmægtigere tilbage, end jeg følte mig før denne falske Livsglands oprandt, hvoraf jeg lovede mig saameget. Hvor kunde jeg og

være saa dum at udfordre Virkeligheden til med sine plumpe Hænder at gribe ind i den luftige Drømmeroman, jeg selv alene havde udspundet, og hvori jeg selv alene havde udført alle Partier? Hvad vilde jeg i hendes Nærhed atter og atter, naar hendes Billede, engang opfattet som jeg første Gang kunde det, burde have været mig nok? Nu er mit Ideal fordunklet, mit Liv mærket med Bitterhed for bestandig; jeg har lært at kjende hvad det er at hade — thi jeg har seet ham. Jo, jeg kom ret beleiligt med min Bog og mit Brev! Det var en tidlig Morgenstund som sidst, Solen ligesaa klar, Luften ligesaa let. Fugle kviddrede omkring mig, Insekter surrede, Blade og Straa susede og raslede som deltagende i min gladbange Forventning, da jeg paany nærmede mig den Høi, der før havde straalet for mig som Kjærlighedens Tabor, og nu skulde blive mit Golgatha. Jeg trængte ad min forrige Bagvei ind i Lunden; den syntes tom, ingen Hund sprang mig mere knurrende imøde, ingen Gjenstand, der kunde erindre om hende, var at see paa Havebordet. Jeg vilde tvinge mig til at finde dette just som jeg ønskede, og særdeles heldigt at hun ikke var tilstede; men mod min Villie kunde jeg ikke dølge for mig selv, at jeg dog i Grunden gjerne vilde have truffet hende som forrige Gang, at jeg havde gjort Regning derpaa, og at denne Skuffelse haardt faldt mig paa Sindet. Imidlertid traadte jeg hen til Bordet og lagde Bogen paa dens gamle Plads, i det Haab at hun siden skulde finde den der ved et senere Besøg. Netop som jeg derefter vilde bortfjerne mig og endnu kastede et nølende Blik omkring, bemærkede jeg først gjennem den Aabning i Træerne, der fører ud mod Elvebredden, to menneskelige Figurer, en mandlig og en kvindelig, der stode ude paa Brinken og syntes fordybede i Betragtningen af Fossefaldet, som her skummende bruser forbi. Jeg troede at kjende hendes ranke Skikkelse — jeg maatte frem. Med høit bankende Bryst og tilbageholdt Aandedræt listede jeg mig bag paa dem — det

var hende! og ved hendes Side stod en høi, fremmed Mand og havde lagt sin Arm om hendes Liv! Det var ham! Mit Hoved svimlede — en frygtelig Tanke, sendt af min onde Frister, greb mig i Øieblikket. Der staaer han! raabte det til mig som med Tordenrøst fra Fossens Skumhvirvler — der staaer han, din Dødsfiende, han, som vil berøve Dig Alt med Hende — der staaer han i din Magt paa Afgrundens Rand — en Bevægelse af din Haand og han føres for evig bort af de hvirvlende Vandmasser! Men det var og kun et Øieblik at dette Vanvidets Phantom opreiste sig for mig — i det næste grebes jeg af en modsat Skræk for, at det Frygtelige, jeg havde tænkt, vilde skee uden min Medvirkning. — Thi see! nu bøiede han sig dybt udover Brinken, endnu holdt hans Arm hende omslynget — nu saae det ud, som om han vilde drage hende med i Faldet! — Uvilkaarligt udstødte jeg et Angstraab, ligesaa uvilkaarligt og krampagtigt greb jeg med det samme fat i Folderne af hendes Klædning, for idetmindste at holde hende tilbage. Men nu vendte begge sig pludselig om, og vi stode nu Ansigt til Ansigt: Han, en høi, rank, stolt Skikkelse af et ædelt, men aristokratisk Udvortes, med et fint, noget blegt Hoved, hvorover nu et Udtryk af Vrede og Foragt trak hen — og jeg, skjælvende og bøiet, blussende af Skam og atter blegnende af afmægtigt Had, ligesom truffet i en ond Gjerning! Og hun stod der ved Siden og kunde med eet Blik opfatte os begge og see den uhyre Forskjel! Alle disse Forestillinger, den hele Bevidsthed om min ynkværdige Stilling foer i et Øieblik som et Lyn gjennem min Sjæl; i det næste greb Vanvidets Dæmon mig atter. Thi jeg hørte tydeligt den samme klare, blide Stemme, der før havde fyldt mit Øre med Velvilliens Olie — nu udtale nogle Ord paa Engelsk, som hun vel troede jeg ikke forstod, men som mine ved den høieste Affekt skjærpede Evner begreb af Instinkt — nogle Ord, der afsagde min Dom for Livstid, som jeg aldrig vil kunne undfly, som altid ville

lyde for mine Øren, blidt og klart, men med en uendelig Haan — disse Ord: »My dear, it is only a poor idiot!« — Ja, hun havde Ret! Ja, det var blot en stakkels Fjante, der stod her ved Siden af hendes stolte Englænder — hvad var det vel værdt at lægge videre Mærke til ham? Men at hun skulde sige det, at fra hendes Læber Tilintetgjørelsens Sprog skulde udgaae over mig, over mig, der elskede hende høiest paa Jorden — og det i hans Nærværelse, hvem jeg hadede mest paa Jorden. — Dette var dog for meget, o min Gud! — Hvad der skete med mig, efter at disse skrækkelige Ord vare udtalte, veed jeg ikke rigtig. Jeg har kun en uklar Bevidsthed om en afsindig Haanlatter, der traf mit Øre som uden fra Omgivelserne, skjønt den udentvivl kom fra mig selv; jeg troer, jeg styrtede ind i Lunden igjen, tilb Bogen paa Bordet og sønderrev den samt Brevet kdt for hendes Øine. — Derpaa blev Alt stille og mørkt om mig, og jeg erindrer ikke mere, før jeg atter vaagnede op og fandt mig her, paa mit eget Værelse, under Sygebevogtning! Man fortæller mig, at jeg er bleven bragt syg hjem fra Værket, og at jeg har ligget her uden Bevidsthed i flere Uger — jeg mærker godt man hvisker om, at jeg har været forrykt og maaskee kan blive det igjen. — Først idag har man ladet mig alene, og jeg har kunnet ty til min gamle, min eneste Trøst — til min Dagbog. Jeg tør, jeg vil ikke spørge om Begivenhederne paa Værket; — jeg maa, saasnart jeg kan, bort fra denne Egn, hvis ikke Vanvidet atter skal træde mig nær. — Jeg maa bort til en endnu større Ensomhed for at finde mig selv igjen".

Efter i fortløbende Sammenhæng at have meddelt de Blade af Eremitens Optegnelser, der angaae en nogenlunde bevæget og for sig selv bestaaende Epoche, hvis lammende Virkninger ragede ind i hans paafølgende Liv,

anseer jeg det ikke nødvendigt til hans Sjælehistories Opfatning at trætte Læserens Taalmodighed med et regelmæssigt fortsat Aftryk af hans Papirer i chronologisk Orden, men vil herefter indskrænke mig til et mere adspredt Udvalg deraf. Hin Periode, i hvilken hans Væsens Blomst var nærved at udfoldes for den vaagnende Kjærligheds Varme, men hvori den atter af Mangel paa Næring for bestandig lukkedes — hin Periodes selvspundne Roman havde i høi Grad overspændt hans syge og uøvede Sjæls og Hjertes Evner. Og da den ideale Drømmeverden, han med saamegen Lyst havde skabt i sit Indre om den Elskedes luftige Billede, ved den første Berørelse med Virkeligheden faldt sammen i dens Intet, da sank han selv tilbage i sin forrige Uvirksomheds og Slapheds Tilstand, endnu dybere, end der han før havde været. Jeg veed ikke hvorvidt denne særegne, øieblikkelige Udvidelse af hans Livsformue maaske kunde have faaet et heldbringende Resultat, hvis den Gjenstand, hvorpaa hans Tilbøielighed faldt, havde været mindre utilgjængelig for ham, havde kunnet komme ham imøde og givet hans sværmende Tanke nogen Realitet. Men klart er det, at som Forholdene nu stode, da hans Kjærligheds Gjenstand som en lysende Aabenbaring gled hen over hans Hoved i Regioner, han ikke kunde naae, men hvortil han saae sin Medbeiler stige, — da maatte hans pirrelige Gemyts Sensitivblade krampagtigt lukke sig til mod den bittre Skuffelse, den han vel kun selv havde beredt sig, men hvortil han nu klamrede sig med den hemmelige Drift efter Undskyldningsgrunde for sin Svaghed, som er saadanne Naturer egen. Derfor ere ogsaa de paa Katastrophen, om man kan kalde den saa, følgende Blade af hans Dagbog opfyldte med skjærende Klager over den Haan, hvormed han har troet sig begegnet af den eneste Kvinde, han har elsket og nogensinde vil komme til at elske, over Skjæbnens Uretfærdighed, der har nægtet ham Evne til at leve et fuldt, menneskeligt Liv, til at vinde sine Liges Kjærlighed.

Alle disse Udgydelser aande det bittreste Had mod et Samfund, han ikke kjender Noget til, mod Individer, der ikke have gjort ham Noget; bestandig kommer han tilbage til den Beslutning at ville holde sig borte fra en Verden, der for ham kun havde saarende Torne — ikke mærkende, at disse Torne kun sad i hans egen Sjæl. Ved at gjennemlæse hans Optegnelser fra denne Tid og af saadant Indhold, kunde jeg, uagtet al min Interesse, ja Kjærlighed for den stakkels Ensomme, dog ofte ikke afholde mig fra at føle Indignation over hans uhyggelige Svaghed og Inertie, hans sygelige Feighed; jeg kunde ofte føle Lyst til at see ham rystet op af denne uvirksomme, elendige Slaphed ved en rigtig stærk, alvorlig Modgang. Net ligesom denne Tilstand selv ikke var Modgang nok! Men naar han da i lysere Øieblikke kom tilbage til Selvanklage, til Erkjendelsen af, at det var ham selv der stod stille, medens Verden gik, men ogsaa til Erkjendelsen af, at det ikke var ham givet at rive sig løs — naar jeg da tillige erindrede mig vort sidste Gjensyn, tænkte paa den Rest af Sjæleliv, der endnu lyste frem af denne Menneskeruin — da grebes jeg atter af den inderligste Medlidenhed, og jeg saae hans Skjæbnes Udvikling under mildere Farver. — Det synes, som han ikke længe har opsat sin Beslutning at forlade Egnen, der havde været Skuepladsen for hans ensidige Kjærlighedshistorie, og hvor enhver Omgivelse bragte ham kun saarende Erindringer. Allerede de nærmeste Blade ere daterede fra en Bondegaard i Nabobygden, hvor han hos en større Jordbruger havde fundet et nyt Tilholdssted, atter naturligvis som Informator. Her lader det til, at han har isoleret sig endnu meer end hos Embedsmanden, da han her var mere overladt til sig selv, og Familiepersonalets raa Interesser vare endnu længere fjernede fra hans, end Tilfældet havde været paa hans forrige Sted. Nogen Tanke om at vende tilbage til Universitetet, for der at fortsætte Studeringerne, findes kun sjælden antydet i denne Deel af hans Optegnelser,

der dog falde i en Tid, da Spørgsmaalet derom mest maatte frembyde sig; men hver sjælden Gang dette skeer, er det strax atter undflyet med en Slags Sky for Selvbebreidelse, og ledsaget af de stærkeste Ytringer af Modvillie, Frygt og Rædsel for Berørelse med Universitetslivet, eller som han kalder det, Verdenslivet. Med en Askets selvpinende, mystiske Glæde synes han paa dette Standpunkt, for at bruge hans egne Ord, „fastere og fastere at skrue sig ind i det Idiotismens Hjørne, som Naturen selv havde anvist ham", og at sænke sig ned i de nagende og dog saa fristende Grublerier og bittre Minder, som var Alt, hvad Episoden i Værksdalen havde efterladt ham. Det kan ikke sees, hvad hans Læsning i denne Tid har været, eller hvad han udenfor sine Undervisningstimer og sine Grublerier har beskjæftiget sig med; ensomme Vandringer i Fjelde og Skove lod ogsaa nu til at have været hans Yndlingstidsfordriv. Saaledes maa Aar være hengaaede i døsiggjørende Ensformighed, medens selv Optegnelserne blive knappere og knappere, indtil der tilsidst opstaaer en Lakune af et ubestemt Tidsrum. Rækken af Meddelelserne begynde atter først fra et nyt Hjem, fra Præstegaarden i den ensomme Fjelddal, hvor jeg gjenfandt ham. Her synes han hos den forrige Præst, en from, alvorlig Mand, og hans stille Familie at have gjenvundet nogen Fred og Klarhed i Sindet, at have hævet sig til Betragtningen af det Høiere, det Evige — en Trøst, hans frugtesløse og magtesløse Kamp med jordisk sandselige, for ham forfængelige Ønsker og Begjærligheder, havde længe gjort ham uskikket til. Fra denne Periode hidsættes Følgende:

„Det er en stille, klar, stjernetindrende, sneglindsende Vinternat. Det lille Stykke af Nathimlen, jeg fra mit Vindue her i Dalens Bund kan see op til, staaer med sine funklende Stjernebilleder klart og fast og hjerte-

trøstende over Dalens Sider og Bund, over Kirkens Tag. Ikke en Lyd er at høre fjern og nær, intet Lys glimter fra nogen menneskelig Bolig — kun det himmelske Lys vaager og funkler, kun det Eviges Magt taler igjennem Stilheden. O, hvor min Sjæl bæres og fredes, og finder Lise paa denne Stilhed! Thi Stilheden, thi Ensomheden er dens rette Element, der først føler den sig hjemme. Behøvedes der da saamange gjennemvaagede Nætter, saamange Fortvivlelsens Dage, saamange svære Kampe, saamange tærende Længsler og slappende Skuffelser for at komme til denne Overbevisning, som jeg fra min første Bevidsthed maatte kunne have følt nedlagt i mit Inderste? Hvorfor vilde jeg ikke være paa det fredede Sted, som en høiere Visdom havde anvist min Natur, hvorfor vilde jeg stræbe ud i Retninger, jeg ikke kunde bestemme, hvorfor vilde jeg nærme mig til hin Fortryllelsens Lund, hvis Kundskabsfrugters blotte Duft nær havde gjort mig uskikket baade til Livet og Døden, nær havde styrtet mig i Vanviddets Afgrund! Efter lange Aars Uro og Anger og Kval, altsammen med mig selv alene, er endelig først den hjemlige Stilhed atter kommet mig nær i denne Dal, som er mit tredie Stadium paa Ensomhedens Vei. Og i denne Nat sender den sin helligste Fred til mig og læger min Sjæls Vunder. Alle mit Livs indbildte eller virkelige Sorger, Smerter og bittre Øieblikke mildner den og luttrer den; ja jeg troer endog, at jeg uden at sittre derved skulde kunne taale at høre Hendes sidste haarde Ord til mig hviske langsomt gjennem dette Stilhedens Rige! Eller er denne bløde Hensynken i Ensomhedens Skjød maaskee ogsaa blot en øieblikkelig Skuffelse, blot en Virkning af Sjælens Mathed, blot en feig Overgivelse af Livets varmeste Rettigheder og Krav, der i næste Øieblik ville vaagne i fordoblet, om end afmægtig Stræben? Er ikke det Menneskeliv forfeilet, redningsløst fortabt, som forlader Dagens og Brødrenes styrkende, lønnende Selskab og Arbeide, for at vie sig ind til Ensomhedens ufrugt-

bare, stumle Tempeltjeneste? Er jeg en foragtelig Rømningsmand fra Verdenslivets solbare, larmende, med Menneskehedens Sved og Blod dyrkede Sletter, fordi min Natur, mit Hjerte driver mig til at vanke om for mig selv i dunkle Skovgange? — O nei! tag mig op i din Favn, du Nattens Stilhed! Dig tilhører jeg alene — bred dine tause Vinger over mine Erindringer, over mine Tvivl, thi Tvivl har jeg endnu!"

Paa denne Betragtning følger en Række lignende, delte mellem blid Hensynken i Ensomhedens og Uvirksomhedens Favn og svagere blivende Tvivl om Nødvendigheden heraf. — Disse Stykker forbigaaer jeg alle for at komme til nogle Blade, der røbe at den aldrig ganske hvilende Drift i Menneskesjælen, til at skaffe sig Berettigelse i Liges Samfund og gyldig Anvendelse af sine Kræfter, atter under en ny Skikkelse gjorde et Forsøg paa at hæve Eremiten ud af hans nærværende, uhæderlige Tilstand.

— „Jeg har i denne Vinter meget beskjæftiget mig med Læsning, fordi jeg meer end sædvanlig har havt Anledning dertil. Præsten besidder nemlig en ikke ubetydelig Samling af de mest bekjendte Værker i den tydske, danske og norske Skjønliteratur, foruden endeel historiske og theologiske. Med en længe Forhungrets Graadighed har jeg kastet mig over disse aandelige Skatte, og suget deres Essens ind i mig, ak, uden dog at føle nogen varig Næring deraf, thi min Afmagt er nu uden Bund. Hver Gang et indholdsrigt Aandsværk, en tankeklar Fremstilling, et skjønt Digt har været nærved at opfylde min Sjæl med den ægte Kunstnydelses milde Begeistring og Varme, har min mørke Fiende ogsaa luret der bag

med haanende Miner og spurgt, hvad alt Dette kunde nytte mig, og hvorledes jeg, der selv aldeles Intet havde udrettet til min egen eller mine Medmenneskers Nytte eller Glæde, uden Skamrødme kunde udholde at komme i Berørelse med disse tause og dog saa talende Vidnesbyrd om helt og skjønt organiserede Aanders frugtbare Virksomhed? Da har jeg, med en bange Sky for alle om min Nedværdigelsestilstand erindrende og manende Gjenstande, kastet Bogen fra mig for atter i næste Øieblik angrende at tage den igjen, og nu netop sætte en Slags fortvivlet Glæde i, ret med Mag at lade de, som det synes mig, fra hver Linie stikkende Bebreidelser drage igjennem mit pirrelige Sind. Saaledes har jeg da ikke engang den, for Individer i min Stilling saa naturlige og sædvanlige Trøst, at kunne overlade mig til en fremmed Fantasis og Aandsmagts, i Skrifter opbevarede, stille, mægtige Selskab, og derover at glemme mig selv og min Ensomhed. Uagtet jeg ofte troer det, lykkes det mig dog aldrig i Længden ganske at døve min Higen efter Verdens Ære og Virken. Paa den anden Side føler jeg mig ved min elendige Afmagt udygtig til at sprede Lethargiens Dunstkreds, og med selvkraftig Haand at skabe mig en reel og gavnlig Existens. Jeg kan ikke leve, og jeg kan ikke dø.

Imidlertid er der af denne Henvenden til Bogverdenen, og af den stille om end ydmygende Omgang med disse for altid bevarede Menneskesjæle uden Legem, dog opsteget hos mig en dæmrende Tanke, der mere og mere vinder Styrke, og lover at kaste et trøstende skjønt usikkert Lysskjær over mit Indres uhyggelige Nat. Gives der Noget, hvorpaa jeg i al min Famlen er sikker, da er det vel Bevidstheden om, at personlig og legemlig Indgriben og Medvirken i Samfundslivet for mig vilde være en aldeles Umulighed; alle mit Væsens Nerver

vende sig dirrende bort fra den blotte Tanke om en nærmere Berørelse med Embedsmandens, Forretningsmandens, den praktiske Statsborgers Virkekreds og Pligter. De fordrer personlig Fremtræden og en Takt til at færdes i Menneskers Selskab og til at gribe sin Part ud af dette, som er mig nægtet. Ved at vandre mellem hine Kunstens og Tænkningens Mindesmærker har jeg derimod ikke kunnet bortvise Forestillingen om, hvorledes disse Forfattere, disse Tænkere, disse Digtere af deres eget Indre, fra deres stille Kammer have sendt Frugterne af deres Aandsliv ud i Verden i Form af for sig selv bestaaende Skrifter. Og disse kunne, uafhængigt af deres Ophavsmænds personlige Stilling, gaae og gjælde for hvad de fortjene, og dog, om de have noget Værd og dette paaskjønnes, lade Glandsen deraf falde tilbage paa Autor; medens han, om de vise sig mislykkede, om de blive upaaagtede eller forhaanede, ligefuldt kan trække sig tilbage i sit Privatlivs Helligdom og omgive sig med Ensomhedens Slør. Er det et Blændværk, dannet af mine egne uklare Ønsker, naar jeg begynder at tro, at denne Slags Virksomhed, der kan oprinde af Ensomheden og deri udøves, men hvis Følger dog kunne eies og benyttes af det Almindelige, at denne Slags Virksomhed er den mig af Skjæbnen bestemte? Jo længere jeg dvæler ved denne Tanke, desto varmere bliver mit Bryst af Haab og Overbevisning, desto flere Tegn troer jeg at opdage i mit foregaaende Sjæleliv paa, at hint Kald er mit, at skal jeg kunne efterlade noget Spor paa Jorden af min Tilværelse, skal jeg kunne indrette mig en Plads i de nyttige Borgeres Række, da maa det være som Skribent. Den Drift jeg altid har følt til at frembringe Noget, hvis Form altid hidtil gled bort mellem mine Hænder, fordi mit Blik endnu ikke var opladt; den Evne, jeg ofte har tillagt mig selv: at kunne ordne og sætte i Ramme de Landskaber og Situationer, der glede mig forbi, og fæstne deres Sjæl og Betydning i varige Billeder for min Erindrings Skat; den instinkt-

mæssige Tragten efter at befolke det øde Rum, som omgav mig, med Phantasiens Skabninger, og at fastholde disse, — skulde ikke Alt dette kunne afgive Elementer til en selvstændig Produktion? Thi det følger af sig selv, at ingen Gren af Literaturen kan staae mig aaben, uden den saakaldte Skjønliteratur. Et ubestemmeligt Fag, hvori det forekommer alle, der har Sproget nogenlunde i sin Magt, saa let at præstere Noget, men som dog maaskee fordrer mest Talent og Dygtighed af sin Dyrker. Og vil jeg finde mig selv i Besiddelse af et saadant Talent? Jeg har før altid troet det paa Bunden af min Sjæl, nu vil jeg prøve det.

I lang Tid har jeg nu gaaet og næret mig selv med dette Projekt; men endnu er det ikke kommet til Udførelse. Jeg har som en Drømmende gaaet om og udmalt for mig selv de mindste Details af den Livsplan, jeg paa mit indbildte Forfatterskab har bygget; jeg har ligesom paa Kredit taget en Skygge af alle de Ængstelser, Glæder og Triumfer, som dens virkelige Gjennemførelse efter min Regning skulde bringe. Jeg har seet, hvorledes jeg fra mit ensomme Skjul, ukjendt, ved mine Skrifter bredte aandelig Glæde og Nydelse over Tusinder, hvorledes Alle tabte sig i Gisninger om, hvem den anonyme Forfatter kunde være, og hvorledes jeg først mod Slutningen af min Bane vilde aabenbare min Hemmelighed, for at Verden skulde erfare, at den foragtede Eremit ikke havde levet forgjæves. Men saa, naar jeg endelig vil gjøre det første Skridt til disse Herligheders Realisation — naar jeg en Aftenstund sætter mig til Skrivebordet, lægger blankt Papir udbredt foran mig og med Pennen i Haanden stirrer derpaa, da møder mig først det besværlige Spørgsmaal: „Hvad skal jeg skrive?“ — Og bag dette Spørgsmaal øiner jeg snart et andet, der er af endnu værre Beskaffenhed, thi

det foreholder mig, om den til æsthetisk Produktion rette Kaldede vel nogensinde er i Uvished om, hvad han skal skrive, og om denne tomme Beslutning at ville skrive, naar den kommer forud for Stoffet selv, ikke netop er et af Impotensens sikkreste Mærker? Og nu strømmer hele Hærskarer af Tvivl, af Selvanklagelser, af haanfulde Stemmer ind over mig; hvad tør jeg tænke paa at skrive offentlig, at opkaste mig til Udøvende i den skjønne Kunst, til Andres Opvækker og Begeistrer, jeg, som selv trænger mest til fremmed Næring, jeg, som ikke kjender til Kunstens Regler, ikke har Menneskekundskab, ikke Erfaring, ikke Aandsmyndighed, ikke Klarhed, ikke Udholdenhed, kort, fattes Alt til et saadant Hverv undtagen Villien. Efter at dette Anfald af Tvivlens — eller maaskee Sandhedens? — Aander har rystet mig en Stund, kaster jeg da Papir og Skrivematerialier og iler ud i det Fri, for i den mig saa fortrolige Natur at samle ny Kraft til Gjenopbyggelsen af mit nedramlede Luftslot. Og her, i Skov- og Fjeldensomhedens mig saa hjemlige Favn, der selv i Vinterens Isdragt har Varme og Ynde for mig, ligger maaskee det eneste Stof bundet, som mit Talent, om jeg har noget, med Haab om Fremgang kunde hæve. Der gives maaskee ikke Mange, der saaledes som jeg have havt Anledning til at trænge ind i Naturlivets dybeste Kroge og lægge sit Øre til Fjeldliernes forunderligste Melodier, uforstyrret som jeg har været af et bevæget Livs Paavirkninger, og ved Ensomheden i mit Indre skikket til at optage og afspeile det Lignende i den mig omgivende Natur. O, maatte jeg endda have dette igjen for min lange Afsondrethed inden disse Fjeldvægge, at det blev givet mig at finde den magiske Nøgel, der kan aabne deres Inderstes Herligheder for Verdens forbausede Blik!

Nu har jeg længe søgt den, søgt den ved Dag og ved Nat, denne Nøgel, men jeg har ikke fundet den. Hvad vel dunkelt, men dog saa mægtigt og gribende fyldte min Sjæl fra Granskovens Susen og Fjeldmarkens

Øde: hvad saa trykkende laae paa mit Bryst fra Klippekløftens Urer; det Naturens hemmelige Sprog, som jeg troede at forstaae, og som i klagende Toner af mig fordrede sin Forløsning, det kan jeg nu, da jeg skal bruge det, ikke finde noget rigtigt Udtryk for. Aldrig har jeg følt min Afmagt dybere end nu ligeoverfor denne indre, fortvivlede Anstrængelse. Vil jeg nedskrive i en dem værdig Form de Naturbilleder og Symboler, jeg troede at have fanget og bevaret i disse mange ensomme Aar, da mærker jeg først, at de enten blot vare ufattelige Skyggebilleder, eller at ogsaa min Tunge ikke fik Kraft til at udsige deres Formel — mine Tanker forvirres, og Ordene undfly mig. De Forsøg, jeg i kvalfulde Timer har sammensmedet, ere elendige, stive, uden Liv, uden Sandhed, besængte med min hele fysiske Matheds Symptomer. Jeg har bortlagt dem med Harme og Spot over mig selv. Før jeg ganske opgiver denne sidste af mine Illusioner, vil jeg dog endnu gjøre et sidste Forsøg. Jeg vil, naar Vaaren atter kommer med sin drivende Varme, gaae op til den ensomme, næsten af mig alene kjendte Sæterli, hvor jeg har havt mine naturfortroligste Øieblikke, og der vil jeg, gjennem flere Tages ivrige Bøn og Paakaldelse af Bjergets Magt, vente det Tegn, der skal frigjøre min Tunge.

Langt inde paa Fjeldet, skjult mellem skarpe, nøgne Bjergkamme, ligger en trang lille Sæterdal, som paa Grund af dens store Affidesthed og vanskelige Adgang kun sjælden besøges af de tilgrændsende Bygders Kvæghjorde, endskjønt Græsgangen der er fortrinlig, og der i den rette Aarstid er Overflødighed paa kraftige, nærende Alpeurter. Om denne Dal gaaer det for saadanne Steder saa sædvanlige Sagn, at den før den sorte Død skal have været beboet og dyrket, ja at der endog skal have staaet et Kapel; og man troer i nogle

derværende regelmæssige Jordforhøininger at opdage Spor af Agerrender og Hustomter. Til dette øde Sted, der, uagtet al dets Vildhed og Forladthed, dog ikke mangler en vis rørende Ynde, kom jeg hændelsesvis paa en af mine Fjeldvandringer; den Ensomme følte sig strax mægtig tiltrukket af denne Ensomhedens inderste Helligdom. Jeg kom oftere tilbage dertil, og opholdt mig der om Sommeren ofte flere Dage i Rad, for ret at lade mig gjennemtrænge af den klare, dybe Bjergfreds lægende Kraft. Did var det ogsaa jeg vilde ty, da de forfængelige Tvivl og Tanker om Skribentvirksomhed og Kald til Naturudtolker vare komne over mig; her vilde jeg enten hente Løsning for min bundne Tunge, eller fast Forvisning om min Uformuenhed. Næppe var derfor Vaaren skredet saa langt frem, at hine høie Regioner kunde ansees nogenlunde fri for Snee og tilgjængelige, før jeg gav mig paa Veien, ene som sædvanlig. Den flere Miles Vandring over de vildeste Høisletters opsprukne Myrgrund, over de endnu vidthenstrakte Sneemarker, gjennem de paa denne Aarstid høit opsvulmede, rivende, iskolde Bjergbække var besværlig, vel endog livsfarlig. Men med Glæde og Freidighed udholdt jeg Alt, ja satte endog et Slags vild Nydelse i at kjæmpe mig gjennem disse Hindringer paa Valfarten, thi jeg følte mig derved ligesom mere værdiggjort til, ved Pillegrimsgangens Ende, at erholde min store Tvivlens Byrde borttaget. Endelig ved Nattens Indbrud stod jeg ved Maalet, inden de forvittrede Klippevægge, der omgive hin lille Dal paa Fjeldet. Deres Kanter vare endnu tildeels beklædte med Snee, der i lange Striber her og der skjød sig nedad lige mod Dalbunden. Denne var imidlertid, ved disse skjærmende Klipper i Ly mod de isnende, al Vegetation dræbende Vinde, der fare hen over Høisletterne, allerede bedækket med friskt og stærkduftende Grønsvær, og nogle lave, forkuede Dværgbirke, der stode sparsomt ved Skraaningen, havde allerede skudt deres lyse Blade. En fossende Bjergbæk styrtede ned

fra en af Fjeldsiderne og førte sit hvidgraa Sneevand gjennem Dalen. Midt paa Græsvangen stod den af løse Stene raat sammenlagte Sæterhytte, hvis Tag var halvt nedfaldet. Træt og gjennemvaad som jeg var, forekom dette usle Skur mig dog som det herligste Ly; af nogle fra Taget nedbrudte Spirer fik jeg gjort Ild op derinde, og vilde begive mig til Ro. Men saa træt jeg var, kunde jeg dog ikke sove: en ængstelig Forventning om, hvad mit Ophold her vilde bringe, enten Naturens Ja eller Nei, enten Liv eller Død, holdt mine Øine aabne. Imorgen, sagde jeg til mig selv, imorgen kan du, hvis du ikke finder, hvad du søger, faae nok af Søvn; da bliver dit hele Liv jo ikke andet. Saaledes tilbragte jeg Natten siddende ved de varmende Gløder, medens den kolde Nattevind peb gjennem Hyttens utallige Aabninger, og underlige, klagende Stemmer løde udenfra, som droge Aanderne af Dalens forrige Beboere i Ørkenstormen hen over sine Grave. Jeg kunde ikke aflade med et Slags kildrende Gysen at tænke paa, at jeg her sad saa ganske alene i den vildeste Ødemark, det eneste levende menneskelige Væsen i maaskee mange Miles Omkreds, og at de evige, ublandede Naturkræfter saaledes desto stærkere og renere kunde trænge ind paa mig, og opfylde mig til den forestaaende Daab. Ved det første Daggry ilede jeg ud i det Fri og hilsede andagtsfuld Solen, der hævede sig bag de hvide Sneetoppe og sendte sine varmende Straaler ud gjennem den klamme Morgentaage, der endnu hang ved Bjergenes Sider. Lidt efter lidt fordelte denne Taage sig, og en Himmel saa dybblaa, saa reen, saa let, som den kun sees i disse Høider, hvælvede sig over den gravstille Dal, medens Soløiet skarpt begrændset og stivt saae ned derpaa. Jeg gik frem og tilbage paa den friske Græsvold, som ingen levende Fod iaar havde betraadt før min, og hvis saftfulde Urter, nedtraadte ved mine Fodtrin, udsendte en skarp, eiendommelig Duft; jeg eftersøgte de svage Forhøininger i Jordsmonnet, som skulde vise Spor

af fordums Beboelse; jeg opbyggede i Tanken de gamle udskaarne Bjælkehuse igjen og lod frodige Agre bølge derudenfor. Nogle Skridt fra den forfaldne Sæterhytte, hvor jeg havde tilbragt Natten, stødte jeg paa en anseeligere Forhøining med Lignelse af en firkantet Vold, nu beklædt med høit Græs og i det Indre bevoxet med Dværgbirk. Her tænkte jeg mig at Kapellet kunde have staaet, og at herfra havde Christkirkens Klokker lydt for den ensomme Menighed blandt disse øde Fjelde. Disse Fjelde, med deres strænge Naturreligion, stode der endnu lige mægtige og stærke, medens Gudshuset, bygget af Menneskehænder, var forsvundet lige indtil Navnet og Erindringen. Det drev mig nu til at bestige en af disse sneedækte Spidser. Derfra saae jeg ud over de uhyre Vidder derbag, med Fjeld efter Fjeld, med Bræ efter Bræ, for Øiet som et Hav i Oprør pludselig forstenet og isdækt. Da jeg fra denne Bjergstigning igjen var kommen ned i Sæterdalen, var det blevet høi Middag. Jeg satte mig til Ro paa den Jordvold, jeg saa gjerne vilde ansee for Kapellets Fundament, og søgte nu at ordne og klarne de forskjellige Indtryk, jeg i Nattens og Dagens Løb havde modtaget. Dybt og inderligt følte jeg mig grebet af disse Omgivelser, af disse Minder, og mægtigere end nogensinde opfyldte de mig nu med Forlangendet om at gjenformes og gives et nyt, skjønt Udtryk i Poesiens Verden. I ubestemte Omrids dæmrede for mig Elementerne til et Digt, hvori mit Sjælelivs særegne Retning, disse vilde Egnes høie Natur og dens Betydning, denne Dals Væsen, Skjæbne og Minder, Alt dette skulde sammensmeltes til eet eneste stort Billede og derigjennem symboliseres. I nogle Tankens Lyn saae jeg allerede enkelte Træk af det Heles Form; da bankede mit Hjerte høit af Glæde og Stolthed, mine Kinder brændte. Aldrig havde jeg følt mig saa nær ved at gribe mit hidtil bestandig flygtende Ideal. Med al den Villieanstrængelse, som mit slappe Væsen var istand til at opdrive, med al den Tankemagt, som mit

svage Hoved kunde anspænde sig til, søgte jeg at fastholde og uddanne det gjærende Stof. Men enten det nu var mit efter overdrevne Anstrængelser udmattede Legeme, der fordrede sin Ret, eller Aandsanspændelsen fandt sin Grænse — mine Tanker omtaagedes lidt efter lidt, jeg tabte Selvstyrelsen af dem, og de Billeder, min Phantasi opkaldte af Udenverdenens Afspeilen i Sjælens Dybde, antog mere og mere Drømmeverdenens uafhængige Skikkelser, og gik over til at beherske mig istedetfor jeg dem, indtil jeg ganske sank hen deri, saa jeg troede at opleve, hvad jeg drømte. Og hvo siger mig, at jeg ikke virkelig har oplevet det? Alt staaer idetmindste saa tydeligt, saa legemligt for min Erindring; hin Middagsdrøms Tilskikkelse har havt og vil have saa afgjørende en Indflydelse paa mit videre Livs Skjæbne og Udvikling, at jeg ikke kan andet, ikke tør andet end betragte den som en Realitet, ja antage at fremmede, aandige, mig endnu uforklarlige Kræfter have her været med at virke til en ligeartet men bundet Aands Beroligelse og Fred.

Det forekom mig da, at jeg, med bibeholden Erindring og Bevidsthed om, i hvilken Tid jeg levede, og hvad jeg vilde her i Sæterdalen, med Et, og uden at jeg forundrede mig derover, befandt mig i det formodede Kapel, paa hvis græsbegroede Fundament jeg havde nylig sat mig til Hvile, men som nu var gjenreist i sin fulde, oprindelige Stand. Jeg sad paa Altartrinene og bemærkede tydeligt Kapellets tarvelige Indre, de raa Krucifixer og Helgenbilleder paa de nøgne Bjælkevægge og Bedestolene paa Gulvet. Gjennem den aabenstaaende Hoveddør saae jeg ud i Dalens Baggrund; jeg skjelnede rygende Huse paa Bjergskrænten. Saa begyndte Kapellets Klokker at ringe over mit Hoved, og deres Lyd gik skarpt og klingende ud i den klare, tynde Luft; en Sidedør aabnedes, og ud deraf traadte en Præst i katholske Messeklæder, gik forbi mig opad Altartrinene, saa nær, at jeg følte hans Kaabe berøre mit Ansigt,

og stillede sig foran Altaret. Ham fulgte en lille Chordreng med et Jernrøgelsekar, som han svingede frem og tilbage, og hvis Røg opfyldte Rummet med en mild Duft. Nu traadte Menigheden ind i Kirken, En efter En, blide Skikkelser i fremmedartet, gammeldags Klædedragt. De korsede sig Alle ved Indgangen, bestrængte sig med Vievand og knælede derpaa ned ved deres Bænke.

Nu læste Præsten en stille Messe, og skjønt intet Ord hørtes, var det dog som udgik der fra hans sagte bævende Læber en vidunderlig Forening af Lys og Toner, der opfyldte Rummet med en sød, fredaandende Harmoni, og lagde en rolig Glands om den knælende Menigheds Ansigter, der bleve alt mildere og mildere, eftersom Præstens Bøn steg i Inderlighed. Og da han for tredie Gang sank paa Knæ med oprakte Hænder foran Altaret, syntes det mig, at Lysharmonien havde udvidet og forklaret Kapellets plumpe, trange Indre til en stor skinnende Hvælving, der faldt sammen med Himlens, og de knælende Skikkelser, forhen dunkle og faste, gik lidt efter lidt over til Lethed og Klarhed. En af dem, den ældste i Forsamlingen, reiste sig nu, skred hen til mig og lagde sin Haand paa mit Hoved. Fra denne Berørelse gjød sig en salig Fornemmelse af uendelig Fred, Ro og Hvile som en glidende Strøm gjennem mit hele Væsen, og i det samme troede jeg at høre den Gamles Stemme, sagte som Aftenvindens Susen i Espens Blade, at naae mig i denne Mening: „Den Ensommes Liv er ikke forspildt, naar det hviler i Troen. Tag Lære af os: Her have vi levet og her ere vi døde, Slægter efter Slægter i denne aflukkede, forglemte Dal. Vi spurgte ikke om hvad Du kalder Verden, vort Minde lever ikke i den; og dog er vort Liv færdigt i sig selv og har sin Fuldendelse i den evige Fred. Kald derfor ikke vore Skygger frem i forfængelige Skrifter for Verdens fremmede Øine; de ville ikke forstaae os og ikke Dig! — Hold Dig borte fra Bestræbelser, som ikke ere Dig bestemte. Vent rolig og troende i din Ensomhed, indtil det Hvilested aabnes,

som er Dig beredt blandt os, dine Brødre i Glemselen!" Og da disse Ord vare udtalte eller rettere, som Tanker uden Ord, ved en fremmed Magt vare nedlagte i min Sjæl, veg den Gamle bort fra min Side, og alle de andre klare Skikkelser fløb med hans stille hen i Luften som en lys Stjernetaage, indtil ogsaa denne forsvandt, og kun det umaadelige Rum omgav mig med næsten hørlig Stilhed. — —

— Fra denne Drøm eller Vision, som jeg gjerne vil kalde den, ledtes jeg uformærkt over i Virkeligheden, idet jeg fandt mig udstrakt paa Kirkevolden, med Ansigtet vendt mod den blaa Himmelhvælving, hvorpaa jeg i de enkelte lyse Skystænk endnu troede at see de bortdragende Drømmeskikkelser. Endnu følte jeg mig gjennemtrængt af den Gamles Haandspaalæggelse, endnu stod hans Formaning levende i mit Hjerte. Jeg sprang op og saae mig om for at gjenkjende mig i Omgivelserne, jeg søgte atter at finde Traaden til de Digt-Kombinationer, hvori jeg var bleven afbrudt ved Drømmen — men Alt forgjæves! Det var mig ikke muligt at forfølge en eneste Tankerække udenfor det Drømtes Betydning, der uafladelig fremstillede sig for min Sjæl. Var dette Tegnet, jeg havde udfordret af Naturkræfterne her i Dalen, om jeg var kaldet til at blive deres Fortolker i Menneskesprog, og om jeg som saadan kunde skaffe mig Indgang i Menneskenes Verden? Ja, jeg kunde ikke tvivle derpaa! Jeg havde faaet Tegnet, jeg havde erholdt det Svar, jeg begjærte, og det var benægtende, men dog saa trøstende. Altsaa for mig var ogsaa Digtekunstens, Skribentkaldets Sphære og Hæder lukket, som al anden, paa menneskeligt Selskab og Anerkjendelse grundet Bedrift; jeg var tilbagevist til Ensomhedens dybeste Bund, til et isoleret Livs uvirksomste Tilstand. Men denne skulde ikke længer være unyttig eller ufrugtbringende for det Bestaaende af mit Væsen. Jeg havde jo faaet Haab om, at ogsaa et saadant Liv, med en Organisation som min, kunde have sin Berettigelse, at

det kunde føre til Klarhed og evig Fred, naar det blot formaaede at skaffe sig eet Støttepunkt, een Hvile, den i Troens Skjød. Dette er Spørgsmaalet, og heri ligger Sandheden. Hvad er al Jordens Selskab mod Omgang med det høieste Væsen, med salige Aander? Og Den, som af inderste Overbevisning troer, han nyder jo denne Omgang til alle Tider. Men vil jeg kunne skaffe mig denne Frelsens Betingelse, denne faste Ankergrund, jeg, som ofte har hængt mit Indres bedste Kraft ved alle mulige Tvivl og afmægtige jordiske Ønsker og Bestræbelser, jeg, som ikke engang veed, hvilken hin Tro er? Og dog, kan den være en anden end hin simple, martyrstærke, naive Christentro, der nu med opreist Hoved har gaaet gjennem atten Aarhundreders Vildfarelser og Forhaanelser, hvis brændende Kraft har overvundet Baalets Pinsler, som har ført de første Anachoreter ud i Thebaidens Ørken og opfyldt deres Ensomhed med den saligste Vellyst? O, maatte Troen, som er Naaden, i denne Skikkelse finde ogsaa mig i min Ørken, og lade mig blive en saadan Anachoret! Ak, min sværmende Aand er vel endnu langt fra den sikkre Kyst, som Naaden ene besøger — men allerede den Rolighed, ja Glæde, hvormed jeg nu betragter Tilintetgjørelsen af min sidste, kjæreste verdslige Stræben, giver mig Haab. — Disse og lignende Tanker opfyldte mig paa min Nedvandring fra Sæterdalen til Bygden.

Medens jeg nu siden hin Visionsdag paa Fjeldet kjæmper for at skaffe mig Indgang i den reddende Tros Mysterier, og skjønt dette endnu ikke har lykkets mig saaledes, at nogen fuldstændig Beroligelse derved er opnaaet, har jeg dog ikke et Øieblik angret paa, at jeg fulgte det dengang saa tydeligt givne Tegn og aflod fra mine Forfatterforsøg. Ved Siden af de religiøse Hensyn, om jeg saa tør kalde dem, der have draget mig bort

fra denne Retning, har jeg nemlig tillige anstillet nogle mod Hverdagslivet vendte Betragtninger, der synes end mere at bekræfte mit Forsæt. De have nemlig bragt mig nær til den Formodning, at et af de største Goder, jeg som Følge af saadan Beskjæftigelse havde lovet mig, nemlig Medborgeres Anerkjendelse af, at jeg paa en værdig Maade udfyldte en Plads i Samfundet, næppe vilde været at paaregne, selv ikke i det Tilfælde, at mine Produktioner havde virkeligt Værd. Thi hvor lidet jeg end kjender til mit Fædrelands offentlige Liv, til de Drivefjedre, der sætte dets aandelige Kræfter i Bevægelse, og til de Resultater, der vindes af disse — saameget har jeg dog, dels af mit Ophold ved Skolen og Universitetet, dels fra Læsningen af de Bøger og Tidsskrifter, der her hos Præsten vare mig tilgjængelige, kunnet abstrahere, at vore literære Forholde ere yderst miserable. Det er mig bekjendt, at Den, der uden en kraftig fremtrædende Personlighed, uden ydre Mærker af Examina og philologisk Gloselærdom, uden noget vist saakaldet nyttigt Fag, alligevel forsøger paa at føre en blot og bar literær Existens igjennem, en Saadan aldrig kan drive det til at erhverve, jeg vil ikke sige en fast borgerlig Stilling eller Understøttelse af Staten, det vilde være alt for meget, nei, ikke engang den almindelige Agtelse og Opmærksomhed i selskabeligt og offentligt Samkvem, som den første den bedste Dokumentskriver eller „Forretningsmand“ gjør Fordring paa og erholder. Og her kommer det ikke Sagen ved, om bemeldte Titel- og Examensløse Forfatter i dette Frihedens og Lighedens Land har virkelige Fortjenester af sit Modersmaals fattige Literatur, eller har vist en opmuntringsværdig Stræben efter noget Høiere end de dagligdagse Trivialiteter. — „Han er jo ikke Noget“, og følgelig kan han og Alt hvad ham vedkommer lades upaaagtet, eller naar det kommer høit beæres med et medynksfuldt Skuldertræk. — Saaledes, og endnu noget værre, vilde min Skjæbne blevet, om jeg var fremtraadt for Offentlig-

heden med mine ensomme Drømmerier, selv om disse virkelig havde været af poetisk Gehalt. O, hvor langt bedre er det da at indhylle sig i tredobbelt Dunkelhed, at trække sig tilbage i sin inderste Skal, at søge Frelse i den Fred og Hæder, som ikke er af denne Verden! Stille! du aldrig ganske dræbte Slange i mit Indre! siig mig ikke, at hin Verdens Fred og Hæder først erhverves ved Kamp og Evnernes Udvikling i denne; siig mig ikke, at Den, der virkelig er en kaldet Sanger, ikke lader sig skræmme fra Banen ved Jammerligheder, som hine ovenfor nævnte; siig mig ikke, at hin saakaldte Vision kun er et sygeligt Indbildnings-Foster af min egen Feighed, et velkomment Paaskud til, fra en skarp og stormende Opvækkelse af mine Sjælsevner, at flygte ind i Pietismens dorske Havn; siig mig ikke, at Hvile i Tro ikke kan vindes ved Bortkastelsen af al Menneskeværdighed i en hjælpeløs Bøn. — Jeg hører dig ikke, jeg hører dig ikke, du har for ofte skuffet mig med dine Løfter og Trudsler. Jeg kaster mig ned for den Usynliges Altar og beder og trygler om Naadens Gave, om Troens Gave; ja, jeg vilde falde ned for et Billede skaaret i Træ, for en Martyrs Knokkel, for en Splint af Christi Kors, og tilbede, naar jeg blot kunde tro derpaa, naar jeg blot der kunde finde den faste, den blinde Tro, hvorved alene kan hviles!

Min gode, stille Præstefamilie skal flytte herfra — Manden har faaet et bedre Kald i en Kjøbstad. Det gjør mig ondt at jeg maa skilles fra dem — de vare altid venlige mod mig og lode mig i uforstyrret Fred gaae min egen Gang, uden at besvære mig med Paatrængenhed eller Formaninger. Præsten har tilbudt mig at følge med, men jeg kan ikke tænke mig nu at træde ind i de nye Omgivelser, og mindst i en By. Jeg bliver her; jeg kan vel altid faae nogle Børn at undervise,

saa jeg har til mine faa Fornødenheder, rigeligt med hvad jeg har opsparet af min Løn. Saa skaffer jeg mig da ogsaa et mere uafhængigt Liv, hvis jeg tør kalde min Tilværelse saa. Jeg føler mig ganske lykkelig ved at tænke, at jeg nu skal blive her i Bygden til min Tid er omme og mit Maal fuldt. —

Saa boer jeg da ikke længer under Tag med andre Mennesker. Her sidder jeg nu alt i nogen Tid i min særegne Hytte, vel ikke langt fra Naboer, men dog adskilt nok fra disse Bønderfolk ved Sjæls- og Legemsafstand, til at jeg kan troe mig en Anachoret fra de gamle Tider, her i denne Celle, der skal blive min sidste Bolig oven Jorde. Maatte jeg kun ogsaa finde hine første Eneboeres christelige Hengivenhed, stærke Tro og gudopfyldte Fredssind! Jeg begynder nu at fatte Haab. Jo længere og fuldere jeg lader mit indre Blik trænge ind i de klare Dybder, som hin Drøm aabnede for mig, des fastere føler jeg mig overbevist om, at der er den eneste Redning at finde, des tydeligere ser jeg Korsets hellige Tegn at funkle fra den fjerneste Baggrund, med hjerterøde Straaler, der selv i denne Fjernhed undertiden berøre mit syge Sind med forsonende Kraft. Og hvilken Salighed vilde det da ikke blive, at kunne ganske i Nærheden kaste sig ned for dette Kors, at kunne lægge sin brændende Pande mod dets Fod, at kunne ganske lade sig overstrømme af dets Forsoningsvæld og gaae op deri! — Ak, men jeg er dog endnu saa langt fra dette Maal! Endnu ofte i de lange Aftener, medens jeg sidder i min Celle hensunken i saadanne Længselstanker, bliver det pludselig øde inden i mig, mit Øies og mit Øres Sandser vende sig udad for at opfange Omgivelsernes Indtryk, og naar de da kun finde det snevre, tomme Hytterum og Ensomhedens Stilhed, kommer Indbildningskraften dem tilhjælp med gjøglende Phantomer.

Fra det sorte, tilrøgede Spærreloftts Kroge grine mig da haanende, fordreiede Ansigter imøde; Siridsens Piben i Skorstensmuren, Træormens Pikken i Bjælkevæggen, Vindens Susen og Klagen i Træerne udenfor — alle disse uhyggelige Stemmer voxe og forene sig i mit Øre til et jamrende, spottende, hylende Chor. Saa træder tilsidst Tvivlens rædsomme Gestalt legemliggjort hen for mig, og stirrer mig ind i Sjælen med sine forvildende, vanvidsvækkende Blik; og jeg har en Fornemmelse af, at der udhuler sig en Afgrund under mine Fødder, hvori jeg næste Øieblik er i Begreb med at synke. Men mod slige Anfægtelser, for hvilke jeg før saa ofte uden Redning var udsat, har jeg dog nu eet Middel — jeg kan bede, jeg kan søge Samling ved Bønnens Hjælp, og deri ligger mit Haab. Dog, hvor ere mine egne Kræfter svage i denne Kamp! Hvor saare trænger jeg til et veiledende, et styrkende Ord fra en Sjælehyrdes Mund! Den bortdragne Præst havde maaskee kunnet staae mig bi, men han lod mig gaae min egen Gang i dette som i alt andet, og jeg var ikke den, der skulde kommet ham imøde med Begjæring om Meddelelse, mindst i religiøse Anliggender, især da denne hele Retning dengang var saa ny i mit Væsen, at jeg havde nok i, for mig selv med Blufærdighed at iagttage dens første Tegn. Han har dog efterladt mig endeel theologiske Skrifter; til dem tyer jeg, naar mine svage Timer komme, men de blive mig døde og kolde; jeg længes efter det levende Ord fra indviede Læber.

Jeg har nu søgt dette levende Ord, hvor det skulde være at finde, i Guds eget Hus, men det var ikke der. En Sommersøndags Morgen sad jeg under Birketræerne udenfor min Hytte; en Natteregn havde forfrisket den længe hede Luft; de endnu vaade Græsstraa, Blomster og Blade udsendte styrkende Dufte; ved Grantræernes

Naale hang endnu de klare Regndraaber og glimrede i Solskinnet, Alt omkring mig aandede stille, andagtsfuld Friskhed. Mit Hjærte var fuldt; mit Bryst udvidede sig af Kjærlighed og Længsel efter høit udtalt at optage det evige Ord, hvis Udtryk laae stumt i dette Naturens Taareblik. Da drog Kirkeklokkernes Klang gjennem Dalen og kaldte dens Beboere til Gudstjenesten. Hvor ofte havde jeg før hørt disse Røster uden at følge dem! Det havde været mig imod at stille mig tilskue i Kirken for nysgjerrige Blikke, og hvad derinde foregik havde hidtil ikke kunnet opbygge mig. Men nu greb denne Klokkekalden mig med forunderlig Magt som en Barndomserindring; jeg maatte følge den og slutte mig til de Skarer af søndagsklædte Dalboere, der fra sine adspredte Gaarde droge ned til Kirken. Hvad om jeg der nu skulde finde det Gudsord af Menneskemund, min Sjæl higede efter? Jeg havde endnu ikke hørt den nye Præst; det var dog muligt, at Ordets Magt kunde være ham givet. Med Fortrøstning traadte jeg derfor fra den frie Sommerluft ind i den skumle Kirke og satte mig afsides paa en Bænk, uden at lade mig forstyrre i min bløde, forventningsfulde Stemning ved Kirkefolkenes ligegyldige Larmen omkring mig, eller ved det uharmoniske Skraal, som Klokkeren og efter ham Menigheden opstemte, og som de kalde Psalmesang. Jeg bevarede min Andagt og mit Haab gjennem al denne Mislyd, fordi jeg havde Villie dertil, og fordi mit Indre endnu var stemt af den Naturens Harmoni, der udenfor havde omgivet mig. Ellers kunde den bedste Stemning være bleven brudt af den uskjønne Maade, hvorpaa Gudstjenesten foregik her. Endelig traadte Præsten paa Prædikestolen, og i de Par Minuters Stilhed, før han begyndte at tale, gjennemgik jeg hos mig selv hele min Tilstand og gjorde mit Sind rede til at modtage den nedfaldende Manna. Men allerede efter hans første Bøn, som han mekanisk fremplaprede, blev jeg mismodig, og jeg begyndte at frygte for, at her ingen Vederkvægelsens Kilde

vilde flyde for mig. Og eftersom han skred frem i sin Tale, sank min Forhaabnings-Interesse mere og mere, blev til Ligegyldighed og gik endelig over til Indignation. Her var intet Spor af Aandsopløftelse, af Sandhed, af Kjærlighed, af Varme, af overbevisende Kraft; vist en meget regelret, men farveløs, af Almeensteder sammensat Afhandling, fremsagt med en flydende Tunge, som for snarest muligt at komme til Ende med en kjedelig, men nødvendig Forretning. Og dette var de indviede Menneskeord, jeg saalænge havde stundet til! O, tænkte jeg, hvilken Dødssynd har denne falske Præst gjort sig skyldig i! Idetmindste een af hans Tilhørere kom idag i hans Kirke med villigt Hjærte og aabent Sind, beredt paa at modtage hans Ord som Livsens Skatte og bygge sin Frelse derpaa! Og nu har han tvertimod ved sin Tales kolde Aandepust bortveiret denne frugtbare, varme Stemning hos Tilhøreren, har givet ham Stene for Brød, har maaskee for længe tillukket den hos ham spirende Trosblomst! — Nu skal dog denne stakkels Menighed uden Hjælp fordummes og forkvakles ved denne uberettigede Lærers Pjat, saalænge han vil blive her, fordi han ved aandløs Pugen har erhvervet sig et Examensbrev, fordi en verdslig Autoritets Pennestrøg har gjort ham til Præst, da hans Tur efter Ancienniteten var kommen. Er ikke jeg, som har Troens Funke i mig, som dog har en alvorlig, higende Villie, som dog har en Tanke om, hvorledes Folket skulde bevæges og sønderknuses og atter mildt opløftes ved en christelig Prædikens Magt, er ikke selv jeg mere berettiget til at indtage denne Plads end han? — Saaledes kom det, at jeg midt under Præstens monotont henglidende Ordstrøm greb mig selv i den Tanke: „Der hvor han staaer, skulde du have staaet!“ Og nu udmalede jeg for mig selv, hvorledes jeg vilde have talt for min Menighed og rørt den til Taarer, hvorledes jeg vilde have levet og virket for den, og som dens Præst gjort mig fortjent af Stat og Menneskehed! Kort, denne Verdens Forfænge-

lighed drog endnu engang for fulde Seil ind i mit Bryst under Religionsivers falske Flag. Gud være takket, det varede dog ikke længe, før jeg gjenkjendte min gamle Fiende, selv under denne Forklædning, og da jeg først havde grebet mig selv i Skuffelsen, erkjendte jeg snart, at den hele Higen efter at høre Troens Ord af Menneskers Mund ogsaa kun havde været en sidste Yttring af Driften til Menneskers Selskab, der dog altid vil føre mig ud paa vildsomme Baner, medens den eneste Vei til Frelse for mig nu blot ligger i den engang anslaaede Retning, gjennem Ensomhedens luttrede Ørken. — Ydmyget gjorde jeg i mit stille Sind Præsten Afbigt for mine hovmodige Tanker og for min Dom over ham. Hvad Skin af Ret havde jeg til at opkaste mig til hans Dommer, end sige til at fordømme ham og dem, der have ansat ham, jeg, som knapt vilde kunne oplukke min Mund til den simpleste Tale, jeg, som ikke i mit hele Liv havde virket til et andet Menneskes timelige eller aandelige Bedste! Ydmyget forlod jeg efter endt Gudstjeneste hans Kirke, og vandrede stille tilbage til min Celle, fra nu af meer end nogensinde henvist til mig selv alene, til min Ensomheds Dyb. Men ogsaa der er Guds barmhjertige Naade.

Et Aar har atter sneget sig hen over mit Hoved med sagte Fjed, den ene Time, den ene Dag som den anden. Men trods denne tilsyneladende Ensformighed har dette Aar dog af to Aarsager været mig et mærkeligt blandt dets mange sporløse Lige. Jeg har i dette følt mine legemlige Kræfter at aftage, medens min Aandstilstand har vundet i Klarhed og Ro. Ja, jeg kan ikke tvivle derpaa — jeg har ikke langt igjen af min jordiske Ensomhedsgang. Gud tager Byrden fra mine Skuldre tidligere end jeg havde fortjent. Mit Bryst er angrebet, og mit udtærede Legeme har ingen

friske Kræfter at sætte mod Ondet; jeg føler daglig, hvorledes den legemlige Tilintetgjørelses Værk langsomt men sikkert skrider fremad. Det kan ikke vare længe nu. Allerede kan jeg næppe udholde nogen Anstrængelse mere; jeg har næsten maattet opgive mine kjære Fjeldvandringer, og dog vilde jeg saa gjerne, før jeg døer, endnu engang besøge min Visionsdal, som jeg kalder den. Det er den eneste jordiske Længsel jeg har tilbage; ellers er en stille Fred dragen ind i min Sjæl; jeg har i dette Aar intet Tilbagefald havt af mine forrige usalige Tvivl og Nag; det ængster mig næsten, at min Rolighed er altfor dyb. Jeg har hørt sige, at de, som dø Hungersdøden, i de sidste Timer ere aldeles fri for Smerter og have en Følelse af Lethed og Klarhed. Skulde dette, anvendt i aandelig Forstand, være Tilfældet med mig? Skulde min Aandsrolighed kun være Tomhed, ja vel Tomhed efter et saa ensomt, uvirksomt Liv? — O nei, mine Aandsforvandte i Sæterdalen have jo sagt mig det, det er Hvile i Troen! Jeg har ikke tænkt, jeg har ikke lidt, jeg har ikke levet forgjæves! Daglig er det funklende Kors rykket mig nærmere, og snart, snart skal jeg trykke det til mine døende Læber". —

Hermed være da mit Uddrag af Eremitens Papirer sluttet. Man vil let have bemærket, hvad ogsaa før er sagt, at der paa mange Steder, især mod Slutningen, er skeet store Udeladelser i Manuskriptet, og kun meddelt hvad der var af særlig Betydning for Fremstillingen af hans Sjælelivs konsekvente Udviklingsgang. De mellemliggende Blade ere for Størstedelen opfyldte med Natur- og Selvbetragtninger af lignende Art som de her meddelte, og deres Offentliggjørelse vilde kun berede den almindelige Læser endnu flere Gjentagelser, end han allerede maaskee har fundet. Ved siden at eftersee i hans Pult fandt jeg vel endnu nogle faa Papirer, der bære

Vidne om paabegyndte selvstændige Aandsarbeider, som Udkast til Digte, til en Natursymbolik, og især fra den sidste Tid, Momenter til Prædikener; men disse af ham selv opgivne Forsøg anseer jeg mig ikke berettiget til at publicere, om end enkelte af dem kunde have Værd i mere end blot psychologisk Henseende, da de ikke indeholdtes i den Pakke, han selv havde bestemt til mig. De vilde desuden kun virke forstyrrende paa Harmonien i det Totalbillede af den Ensommes Væsen, som hans her meddelte Optegnelser maa kunne have frembragt hos den tænkende Læser. For en saadan, der har søgt Noget mere i dette tunge Sjælemaleri end blot Underholdningslekture, har jeg alene fremsat det, og for en saadan Læser behøver jeg heller ikke at føie nogen videre Kommentar til Patientens egne Bekjendelser, han vil deri selv kunne finde Traaden og slutte Anvendelsen. Det staaer nu kun tilbage i faa Ord at berette om Eremitens sidste Skjæbne.

Af den Afmattelses- eller virkelige Fredstilstand, som hans sidste Dagbogsblad antyder, var det han ved min Ankomst vaktes til atter et Øieblik at vende sit Blik mod denne Verdens Liv, og til hvad han der havde forsømt, og maaskee ogsaa til, hvad han endnu ved min Hjælp i den skulde kunne udrette. Men om saa var, om Livslysten endnu engang ved Berørelse med min, blussede op hos ham, da betvang han snart denne Fristelse, som han kaldte det, eller egentlig, hans nu virkelige Livsuformuenhed gjorde sig gjældende. Han flygtede derfor bag sin Ensomheds inderste Forskandsninger fra den venlige men desværre for silde komne Opvækker. Havde jeg blot faaet hans Optegnelser før han drog bort, saa var den i hans Helbredsforfatning saa farlige Fjeldvandring idetmindste ikke bleven foraarsaget ved min Paatrængenhed. Thi nu, da jeg ved at gjennemlæse hans Selvbekjendelse, havde faaet hans hele besynderlige Indre udbredt for mig, maatte jeg rigtignok erkjende Umuligheden af at føre den engang stræbende Aand til-

bage i Samfundslivet, selv om hans Legemes Svaghed vilde levne Tid dertil. Jeg indsaae nu kun altfor vel, at det eneste, jeg havde tilbage at gjøre for ham, vilde være at lindre hans sidste Levedage saameget det stod til mig, og indrette dem saaledes for ham, som hans Tilbøieligheder og Vaner fordrede det. Men tungt faldt det mig paa Hjertet, at han nu var borte, at hans Tilbagekomst var uvis, og at jeg maaskee ikke engang vilde faae Anledning til hin sidste Venskabstjeneste. Thi jeg maatte jo tvivle om, at han i den Svaghedstilstand, hvori han efter sine egne Yttringer befandt sig, nu kunde udholde og overstaae de Strabadser, der ere forbundne med en saadan Vandring i de vildeste, ubanede Fjelde. — Dog søgte jeg at berolige mig igjen ved at erindre, at han jo var vant til saadanne Vandringer; han kunde maaskee i hine Yttringers Øieblik have troet sin Tilstand farligere, end den i Virkeligheden var. Især holdt jeg mig til den Tanke, at hans i den sidste Tid saa gudhengivne og christelige Sindelag ikke vilde tillade ham egenmægtig at sætte sin Rest af Liv i Vove, og at han derfor, naar han foretog Bjergstigningen, ogsaa maatte have følt Kræfter til at udholde den. — Saaledes delt mellem Frygt og Haab tilbragte jeg Aftenen og gjennemvaagede jeg Natten i hans Hytte, hvert Øieblik ventende at see hans bøiede, udtærede, mig nu saa kjære Skikkelse træde ind af Døren, eller idetmindste at høre Efterretninger fra ham. Men Morgenen kom, og med den ingen Flygtning, intet Bud; min Uro drev mig nu ned til Præstegaarden, men der havde man heller ikke hørt Noget. Nogle ængstelige Timer gik endnu hen; allerede var Solen paa sin Middagshøide, og endnu ingen Efterretninger. Da kunde jeg ikke udholde det længer; jeg maatte afsted, jeg maatte ham imøde, skjønt jeg vel vidste, hvor let vi i disse vilde Strækninger kunde omfares. Jeg fik i Hast en Fører, der lovede saavidt muligt at opsøge de Foruddragnes Spor, og vi vare netop i Begreb med at bryde op, da pludselig

fjerne Raab hørtes fra Aasen. Disse tungt henaandede Raab lød klagende ud over Dalen, som kaldende efter Hjælp, og de kom nærmere og nærmere. Ængstelige ilede vi ad den Kant hvorfra Stemmen lød, og det varede ikke længe, før vi i Randen af Skoven fik Øie paa den Ene af de Dagen iforveien udsendte Karle. Forgjæves ventede vi at hans Kammerat med Studenten skulde efter ham komme frem bag de skjulende Træer — han var alene, og denne Omstændighed, sammenlagt med hans forvirrede Udseende, ilfærdige Skridt og vinkende Gebærder, forberedte os paa at høre et Ulykkesbudskab. Han bragte det ogsaa. I faa, af Udmattelse ofte afbrudte Ord, underrettede han os om, at han og hans Ledsager, efter langvarig og længe forgjæves Omstreifen paa Fjeldet, vel endelig ud paa Morgenstanden havde fundet Studenten i en affides, kun lidet besøgt Sæterdal, men i en saa afmægtig og næsten bevidstløs Forfatning, at de hvert Øieblik frygtede, han skulde dø mellem Hænderne paa dem. Da det for dem nu ikke kunde være Tanke om at føre ham med, besluttede de mellem sig, at den Ene skulde blive tilbage for saa godt han kunde at tilsee den Syge, medens den Anden skyndte sig ned til Bygden for at hente Hjælp. — Altsaa var der da ingen Tvivl mere! — Det var skeet, som jeg i disse kvalfulde Ventetimer havde befrygtet; min Nærværelse her i Dalen, vor Gjenfindelse havde, langt fra at bringe ham Livsfrelse, tvertimod fremskyndet hans Undergang. — Eller laae maaskee just deri hans rette, hans eneste Frelse? — Vilde Forsynet i denne Opløsning af hans Skjæbne lægge klart for mine Øine Tomheden og Utilstrækkeligheden af mine jordiske, verdslige Bedringsforsøg? — Nødvendigheden af at handle overdøvede nu for en Stund min Anger og min Sorg. Her var ingen Tid at spilde, hvis det endnu skulde være muligt at bringe ham nogen Lindring, eller idetmindste endnu engang see ham ilive. Efter paa Præstegaarden at have anskaffet de nødvendige Redskaber, som en Baare etc., og forsynet

os med de Lægemidler, som Stedets Husapothek kunde tilbyde, og som vi kunde skjønne paa — (ordentlig Lægehjælp var naturligvis ikke her at faae medbragt) begav vi os snarest muligt paa Veien. Toget bestaaende af Præsten, der ikke vilde lade sig afholde fra at følge med, de to Førere og jeg. Stille drog vor sørgelige Karavane opad Sæterstierne og saa over de uveisomme, myrbløde, stenbesaaede Vidder længer og længer ind paa Høifjeldet. Ved saaledes at gjennemvandre de frygtelige Strækninger, som den Ensommes Fod saa ofte havde betraadt, blev det mig ret klart, hvorledes hans svage Legeme ikke paa det sidste havde kunnet udholde denne, selv for en ualmindelig stærk Mand næsten for svære Anstrængelse. Det forundrede mig kun, at han dog var kommen levende frem. Jeg maatte nu opgive alle andre Forhaabninger end den, at finde Livsgnisten endnu bevaret i ham saavidt, at jeg kunde modtage hans sidste Blik. Hvor uendelig lang, hvor trist, hvor ængstende var ikke denne Vandring! Jeg syntes jeg følte hans døende Villie at drage mig til sig fra Sæterdalen — min Sjæl vilde følge Kaldet og flyve foran paa Tankens Vinger, men møisommelig maatte den dog krybe med mit Legeme fra Sten til Sten, fra Høide til Høide. Endelig, da det led noget ud paa den lyse Sommernat, naaede vi den af Fjelde paa Fjeldet indesluttede lille Dal, hvor udentvivl hans Dødsseng nu var redet. Det var hans Visionsdal! Bevæget gjenkjendte jeg Omgivelserne efter hans egen Beskrivelse. Tæt foran den halvt nedfaldne Sæterhytte flammede nu et lille Baal, formodentlig af Vogteren opgjort for at varme den Syge i den her saa isnende Natteluft. Derned skred vi nu i ængstelig Forventning; thi der maatte han ligge. En dunkel Skikkelse reiste sig op fra Ilden og kom os imøde; det var den tilbageblevne Vogter. „Lever han?" hviskede jeg aandeløs, idet jeg krampagtigt greb om Mandens Arm for at holde mig opreist, da det afgjørende Øieblik vilde nedtynge mig. „Endnu", var det korte Svar. Noget

lettet traadte jeg nærmere. — Der laae han for mig, udstrakt paa et Leie af Mos og Blade, halvt inde i Hytten. Jeg knælede ved hans Side, og tog sagte hans Haand i min; den var kold og klam. Han laae med lukkede Øine, aldeles ubevægelig, kun hans Bryst gik høit. De blussende Flammer fra Baalet kastede nu og da et falskt Gjenskin af Liv over hans marmorblege Ansigt, hvorpaa allerede Døden havde sat sit umiskjendelige Stempel. Dog var Udtrykket i hans Ansigt ikke smertefuldt, tvertimod bar det Præget af en mild, forklaret Ro. Han laae som i en Drøm, og lod ikke til at bemærke min Nærværelse; jeg kaldte ham kjærligt ved Navn, men han gjorde intet Tegn til Svar. Præsten kom nu med sine Medikamenter, og vi anvendte de simple Styrkningsmidler, der stod til vor Raadighed, men uden synlig Virkning. Vi afstode snart fra alle videre Forsøg, og bleve i hjælpeløs Forventning af hvad der skulde komme, siddende om hans Leie Resten af Natten, hensunkne i den tunge Taushed, som Dødens Nærhed altid paalægger de Omgivende. Først ved Solopgang blev nogen Forandring mærkelig hos den Syge. Det var som om Solens varme Straaler vilde vække ham til Afsked den sidste Gang; de havde jo saa længe været hans eneste Morgenvenner. Hans Aandedrag blev lettere, der gjød sig en svag Varme gjennem hans Haand, som jeg endnu holdt i min, og hans Øine aabnedes langsomt. Hans første Blik traf mig; deri laae Gjenkjendelse, Taksigelse, Fred — jeg følte hvorledes hans Haand sagte trykkede min. Over hans bævende Læber gik endnu intet Ord; længe formaaede heller ikke jeg at tale; endelig troer jeg, at jeg spurgte ham om han ønskede Noget. Jeg lagde mit Øre til hans Læber for at opfange det Svar, jeg saae han gjerne vilde frembringe, og da fornam jeg det Ord „Kapellet“! — Jeg forstod ham, og gav mine Ledsagere et Vink. Vi flyttede ham varsomt hen til den Jordvold, hvor han havde havt sin Vision, og lagde ham her i det høie Græs;

hans Hoved hvilede paa min Arm: ved hans Fødder knælede Præsten og bad en Bøn for Døende. Her syntes han at have det saa godt; et Smil gik over hans allerede næsten stive Træk, og endnu engang hørte jeg Ord fra hans Læber, det lød som et Aandepust: „Lad mig hvile her!“ Derpaa blev Alt stille, og medens den deiligste Morgenklarhed udbredte sig over Dalen og hans Dødssted, gled den Ensommes Sjæl umærkelig over i Glandsen af den evige Fred, som engang de salige Skikkelser i hans Drøm.

Hans sidste Ønske blev opfyldt. Med nogen Møie overvandt jeg Præstens Skrupler; han indviede den i Kapellets Grundvold opkastede Jord; vi begrove ham der, og satte et Kors af Vidier paa Høien. Her, i sin Ensomheds inderste Ring, maatte han hvile, paa det Sted hvor hans Rolighedshaab var opgaaet, og med den umaadelige, øde Fjeldørken omkring sig. Saaledes blev hans Livs Symbol fuldkommet i Døden.

Billeder fra Nord og Syd.

1856.

En Aften paa Akershus Slot.

Den milde rolige Klarhed, som en Augustaften paa disse nordlige Høider ellers saa velsignelsesrigt kan udbrede over Skov og Bygd og paa Menneskenes Sind, var om Aftenen den 18de August 1502 i Egnen om Oslo ombyttet med en trykkende, uveirsvanger, formørket Atmosphære, hvis ængstelige Stilhed kun nu og da afbrødes ved voldsomme konvulsiviske Vindstød, der, splittende de tunge Skylag, i et Øieblik lod en blodigrød Strøm af Aftensolens Straaler glide ud over den bævende Egn, for atter i næste Sekund at lukke det mørke Forhæng. Dette Naturspil, hvorved Landskabets Belysning og Charakter hvert Øieblik forandredes, syntes med megen Opmærksomhed at blive betragtet af en kvindelig Skikkelse, der stod i et aabent Vindue paa Akershus Slot, halvt bøiet ud over det raat tilhugne Stenbrystværn. Dette ophøiede Stade var ogsaa meget vel skikket til derfra at oversee saavel den lange Strækning indad mod Oslo, som det videre Fjordbassin med Øerne og Kysterne længere ude. Vinduet befandt sig nemlig i et lille halvrundt, fremspringende Taarn, der var anbragt oppe i Hjørnemuren af Slottets Hovedbygning, paa den Kant, der vender ud mod Egebjerg. Fra Vinduet, som

i tre sammenhængende Buer optog næsten hele Taarnets Omkreds, maatte altsaa Damen deroppe have den videste Horizont. Hendes Blik kunde glide hen over Slottets Udenværker, der glimrede af Besætningens Landser og Vaaben, langs de aabne, flade Sletter af Gaarden Aker, hvor nu Christiania staaer, til Foden af Egebjerg, hvor Taarnene af St. Halvards Kirke og St. Mariæ Kloster ragede høit op i den mørke Luft over den lave Husklynge i Oslo. Længere frem kunde Øiet hvile paa den stille Fjordvig mellem Byen, Hovedøen og Slottet, hvilket klare Vandspeil nu af den overskyede Himmel havde antaget en dunkel, blyagtig Farve. I en dobbelt Halvkreds, fra Byen af udenom Slottet, laae her paa Vigen med lange Mellemrum de smaa plumpe, armerede Fartøier, der tilsammen dannede den lille Flaade, hvormed den danske Høvidsmand paa Bohus Ridder Henrik Krummedike og Biskop Johan af Roskild holdt det af de „Oprørske“ besatte Akershus blokeret. Tre af de midterste Skibe, der vare meget større og bredere end de øvrige, laae tæt sammen, og kun ombord i disse kunde man bemærke noget Liv og Bevægelse, ellers var Alt stille, som om denne hele Række af fjendtlige Skibe vare de fredeligste Handelsfartøier, hvis Mandskab hvilede mod Aftenen. Men hine tre store Skibe vare Anførernes egne. De laae der mørke og uhyggelige, som rugende over den kommende Nats Gyseligheder. — Bag Flotillens Master hævede Hovedøen sine dengang skovbegroede Bakker, og dens Klosters graa, tykke Mure skimtedes blandt Ore- og Birketræer. Saa kunde Blikket fra Taarnvinduet paa Akershus bøie om til den vide, store, friskt aandende Vandflade, hvor Fjorden aabner sig mod de fjerne Aaser og de over hinanden sig høinende Skovbjerge. Dette ellers oplivende, som et Bad forfriskende Fjernsyn havde dog hin Aften ogsaa antaget en mere dyster Tone, og mørke, store Skygger lagde sig som uhyre Natfugles Vinger hen over Fjorden og Øerne.

Men den Kvinde, som hin Aften stod ved Buevinduet

paa Akershus, forfulgte ikke med sit Blik alle de her antydede Retninger — hun betragtede ikke Skyernes Spil over Landskabets bløde Former, ikke det majestætisk sig nærmende Uveir. Hendes mørke Øie var med et stirrende og dog bævende, forventningsfuldt Udtryk heftet ved en Gruppe bevæbnede Folk, der kunde skjelnes paa Skibsbroen udenfor Slottet. Man saae hvorledes et Par store Baade lagde til Bryggen og at de Bevæbnede stege deri. Ved hver af disse Bevægelser af den Gjenstand, hun iagttog, blev hendes Opmærksomhed stedse dybere, mere spændt. Hendes Læber stode halv aabne, hendes Bryst gik høit, hendes Haand greb om Vinduesposten, som om hun var nær ved at segne om. Nu stødte Baadene fra Bryggen. I Bagstavnen af den forreste Baad stod en anseelig Mand i ridderlig Rustning, lænet paa sit Sværd. Med Haanden vinkede han op til Vinduet, hvor Damen stod. For sagte Aareslag gled Baadene hen imod de danske Skibe. Det var Knut Alfssøn, Herre til Giske og Skedal, Høvidsmand paa Akershus Slot, Landets dengang mægtigste og rigeste Mand, en Ætling af Norges gamle Konger. Efter at have bragt det hele sydlige Norge til Frafald fra Kong Hans og slaaet Prinds Christiern af Danmark ved Lerum, drog han nu efter givet frit Leide til Møde og fredelig Sammenkomst med de danske Høvidsmænd Henrik Krummedike og Bisp Johan af Roskild, ombord paa et af deres Skibe. Damen i Vinduet var hans Hustru, Fru Mereta Ivarsdatter Dyre, en i Nordens Historie paa den Tid saare mærkelig Kvinde, der, før hun kom i Ægteskab med Knut Alfssøn, havde været gift med Rigsraaden Hr. Anders von Bergen. Hun blev længe staaende ubevægelig stirrende efter de Bortdragende, indtil Baadene lagde til ved de danske Anførerers Skibe. Da vendte hun sig med en synlig Villieanstrængelse pludselig fra Vinduet, og dybt fra hendes Bryst trængte sig de Ord: „Nu er det skeet."

Det Værelse paa Akershus Slot, hvorfra Fru Me-

reta havde iagttaget sin Husbonds Overfart til Mødet med de Danske, var beliggende i det østlige Hjørne af Hovedbygningens øvre Stokværk. Det var et temmelig langt, uregelmæssigt Rum, hvis mørkt bonede Egepaneling og tilrøgede Bjælkeloft bidrog til at forøge den Skummelhed i Dybden af Værelset, som den overskyede Aftenhimmel ikke gjennem det eneste Vindue formaaede at adsprede. Dette Vindue var, som forhen bemærket, anbragt i et lille fremspringende Hjørnetaarn, hvis Indre her dannede et halvrundt Karnap, aabent mod den øvrige Deel af Værelset, men eet Trin forhøiet over Gulvet. Man kunde tydeligt mærke, at denne Plads med den herlige Udsigt over Omegnen maatte være et Yndlingssted for Slottets Frue, saa omhyggeligt og rigt var det udsmykket efter de Tiders bedste Formue, medens det nedre og større Parti af Værelset stod forholdsvis tomt og upaaagtet. Fine Straamatter bedækkede Gulvet i dette lille Karnap; den ringe Deel af Væggene, der ikke optoges af det tredobbelte gothiske Buevindue, var behængt med kostbare, brogede Stoffer, og et Fløiels-Forhæng, der nu var slaaet halvt tilside, kunde nedlades for Indgangen til Forværelset. En ganske egen Blanding af Mands- og Kvindes-Beskjæftigelser syntes at drives paa dette Sted, at slutte efter de forskjelligartede Redskaber, som her befandt sig i hinandens Nærhed. Ved Siden af et Sværd, der stod lænet op mod Muren, havde saaledes en Spinderok sin Plads, og paa et stort, kunstrigt udskaaret Ibenholts Bord, der næsten udfyldte Karnappets halve Rum, saae man Brodeerrammer og kvindeligt Haandarbeide midt iblandt Kalveskinds Dokumenter, mindre Skripturer, Karter, rigtindlagte Haandvaaben og Jagtbøsser, Bretspil, Falkehandsker, altsammen henkastet skjødesløst om hinanden.

I en Lænestol ved dette Bord var Fru Mereta, efter at have løsrevet sig fra Vinduet, halv afmægtig gledet ned. Den ellers saa ranke, stolte Skikkelse var sjunket sammen for Øieblikkets overvældende Magt, thi

for hendes skarpe Blik kunde det ikke være skjult, at hendes egen, at hendes Husbonds, at hele Norges Skjæbne stod paa Spil i denne Times ulykkelige Møde. Hun havde derfor ogsaa med al sin Evne søgt at forebygge det; men endskjønt hendes Indflydelse paa Knut Alfssøn til andre Tider var ubegrændset, var den dog dennegang, som ved en Fatalitet, bleven gjort uvirksom ved et hos Hr. Knut saare sjeldent Anfald af Stivsind, hvis Aarsager i Løbet af Aftenen ville blive os klare. Nu, efter forgjæves at have opbudt Alt for at holde den til Døden Indviede tilbage, og endnu voldsommere rystet ved selve Affskedens Indtryk, befandt Fru Mereta sig i en nedspændt Tilstand, der nærmede sig til Afmagt. Hendes Hoved laae mat lænet tilbage paa Lænestolens høie Ryg, og hendes Arme hang slappe ned. De sidste Straaler af det svindende Dagslys faldt netop gjennem en Rift i den dunkle Skyhimmel paa hendes blege Ansigt, og opklarede dets rene Træk, som selv hendes nuværende Afmagtstilstand ikke formaaede at berøve et mægtigt Udtryk af Fasthed og Villiekraft. Fru Mereta kunde dengang være i en Alder af nogle og tredive Aar; skjønt altsaa ikke længer i den første Ungdoms Friskhed og Glands, havde hun dog bevaret og udviklet en Skjønhed og Elasticitet i Formerne, forbundet med en plastisk Værdighed og Fylde, der maaskee mere passede til et Afpræg af hendes kraftige og stolte Indre, end den unge Piges lettere og finere Udseende nogensinde havde gjort. Hendes Ansigtstræk vare markerede, men ikke saameget at Skjønhedslinien derved overtraadtes; hun havde en fint bøiet Næse, friske, men noget tynde Læber og en stærk, bred Hage. Hendes Øines Form eller Glands kunde man nu ikke skjelne, da de vare halvt tillukkede; men under de lange sorte Øienhaar laae paa Kinden ligesom et Gjenskin af den skjulte Flamme. Panden var høi og hvælvet, næsten altfor meget for et kvindeligt Hoved, og dens Fremtræden blev saa meget synligere, som den ikke beskyggedes af hendes mørkebrune Haar,

der var lagt glat op under et tætsluttende, med Perler og Guld udsyet Hovedtøi. En Klædning af dunkelrødt Stof omgav hende i vide Folder og sammenholdtes om Livet med et Belte af firkantede Guldplader, behængte med ringlende Zirater.

Saaledes blev hun en Tidlang siddende ubevægelig, medens Aftenens Skygger bleve mørkere og bredere, og den tordensvangre Luft med hvert Øieblik mere trykkende. Den ængstelige Stilhed i Fru Meretas Kammer gjordes kun desmere bemærkbar ved en sagte Hvisken, der nu og da lød fra det føromtalte dunkle Forværelse, hvor et Par af hendes Kvinder sade paa Vagt. Selv til disse underordnede, tjenende Væsner syntes Aftenens ængstelige, betydningsfulde Spænding at have meddelt sig; de sad sammenkrøbne i en Krog af Værelset, holdt hinanden fast i Hænderne og bævede ved enhver Lyd. Med et halvkvalt Skrig foer de derfor op, da pludselig Døren fra Gangen med nogen Støi aabnedes, og en bevæbnet Mand traadte ind. Pigernes Skræk lagde sig dog snart, da de af den Indtrædendes føre Figur, graa Haar og godmodige Ansigt gjenkjendte Hr. Niels Faursøn, en af Knut Alfssøns mest betroede Mænd, til hvem han havde overdraget Slottets Bevogtning under sin Fraværelse ved Mødet. Denne aldrende Herre standsede ved Døren, da han i Baggrunden af Værelset bemærkede Meretas ubevægelige, tilbagelænede Stilling, og i den Tro at hun sov, mumlede han halvhøit ved sig selv:

„Nu, det maa jeg sige, at kunne sove i sligt et Øieblik!" Derpaa henvendende sig til Ternerne: „Væk Eders Frue, jeg maa strax have hende i Tale."

Men Pigerne forklarede ham hviskende, at deres Frue ikke sov, at hun kun sad hensjunken i Tanker, men saae saa stiv og besynderlig ud, at de ikke for Alt i Verden turde vove at forstyrre hende. Imidlertid var Fru Mereta under disse noget lydelige Forhandlinger vaagnet af sin Lethargie, reiste sig langsomt fra Stolen og saae ned i Værelset. Neppe fik hun her Øie paa

Niels Faursøn, før hun med Eet skjød det tunge Ibenholts Bord, bag hvilket hun havde siddet, saa voldsomt tilside, at de paa dette opdyngede Papirer og Vaaben rullede henad Gulvet; derpaa mere styrtede end gik hun ned i Forværelset, Niels Faursøn imøde, greb fast om hans Arm, saae ham stivt ind i Øinene, og spurgte med lav og bævende Stemme: „Er det forbi?"

Den gamle Høvidsmand blev næsten bragt ud af Fatning ved dette uventede Overfald, og stammede blot: „For Guds Skyld, Frue, hvad mener I?"

Men Fru Mereta vedblev som før: „Hr. Knut! Har man bragt ham? — hvor" —

Niels Faursøns noget langsomme Fatteevne forstod nu hvor hun vilde hen. „Vær kun rolig Frue," svarede han, „Hr. Knut er endnu i god Behold. Jeg begynder allerede at tro, at Eders mørke Forudsigelser om dette Mødes blodige Udfald have været uden al Grund. Man bryder ikke saa let et givet Leide. Fra Hr. Axel Thott og hans Folk, som paa Eders Befaling lagde sig ned i en Baad i Skjul i Nærheden af Hr. Krummedikes Skib, for at iagttage hvad der foregaaer ombord, har jeg nylig faaet Bud med den Efterretning, at man kunde see Knut Alfssøn og hans Mænd sidde tilbords paa Dækket med Hr. Krummedike og de danske Riddere, og drikke i al Fortrolighed med dem."

„Altsaa endnu denne dræbende Uvished!" sukkede Mereta, idet hendes Haand slap Hr. Niels's Arm, og hun vaklede tilbage til sin Stol, hvor hun atter kraftløs sank ned.

Da hun ikke gjorde Mine til af sig selv at fortsætte Samtalen, eller spørge om hans Ærinde, overrakte Hr. Niels hende et Pergament, omvundet med en Silkesnor, idet han sagde: „En geistlig Herre er i dette Øieblik kommet til Slottet med et lidet Følge, og forlanger strax at stedes for Eder. Han medgav mig dette Brev." Fru Mereta tog mekanisk Brevet af hans Hænder, men neppe havde hun aabnet det og kastet et Blik

paa dets Indhold, før hendes Ansigtstræk oplivedes og fik et Udtryk af Interesse og Energi. „Fra Hr. Svante," udbrød hun halv høit. Derpaa sagde hun til Niels Faursøn i en bestemt og fast Tone: „Lad Brevdrageren strax komme herind. Imidlertid vedbliver I at holde Alt færdigt paa Slottet til Udfald eller Forsvar. Ved det mindste Tegn fra Hr. Axel Thott og Skibene bringer I mig Underretning." Hun vinkede med Haanden; Hr. Niels gik sin Vei, noget forbløffet, og paa et Tegn af deres Frue fulgte de to Terner ham.

Hun var nu alene. Alt eftersom hun læste videre i det modtagne Brev, antog hendes dødblege Kinder en fin rød Farve; hendes Øine funklede og hele hendes Legeme hævede og reiste sig kjækt, som en bøiet Plante efter den forfriskende Regn. Ved en stor Beslutning syntes hun at have overvundet sin foregaaende Svaghed og Ængstelse; og da Døren atter gik op, og en høi Mand i sort Munkedragt, med Hætten nedslaaet over Ansigtet, traadte ind deraf, gik hun ham let og med Værdighed imøde, og hilsede ham med disse Ord, der bleve udtalte med blid og klar Stemme, skjønt endnu fra bævende Læber:

„Christ gjengjælde Eder, høiærværdige Hr. Hemming! — Aldrig kunde Nogen komme beleiligere i en ulykfalig Time."

Det var virkelig den navnkundige Hemming Gad, udvalgt Biskop til Linkøping, Kong Hans's uforsonligste Fjende, den svenske Opstands dristigste, utrætteligste og farligste Leder, der saaledes overraskede Fru Mereta med et Besøg. Denne Mands kraftfulde, ærgjærrige Charakter, hans rastløse Foretagelsesaand, hans krigerske Talenter: Forening med geistlig Klogskab, folkelig Veltalenhed og en for den Tid ualmindelig Lærdom, alt dette havde bragt ham fra en dunkel, ubekjendt Oprindelse til den fremragende Plads i Sveriges Revolutionshistorie, han nu indtog ved Siden af Sten Sture. Under dennes første Rigsforstanderskab var han Aar 1480 bleven sendt

til Rom for at afvende det pavelige Ban. Der opholdt han sig i tyve Aar som „den svenske Vicekonges og det svenske Riges Taler hos Paven,“ og han skal i denne Stilling have erhvervet sig Pave Alexander den Sjettes, den berygtede Borgias, Yndest i høi Grad, hvilket Fortrin vel mere vidner for hans Klogskab og Duelighed end for hans rene Sæder; men denne Yndest gik ikke over paa Alexanders Efterfølgere. Efter at Kong Hans var bleven hyldet og kronet som Sveriges Konge, forlod Hemming Gad Rom og vendte tilbage til sit Fædreland; men Kongen vilde ikke tillade ham at komme over Grændsen, uden at han maatte betale en for de Tider stor Sum. Opbragt herover satte han sig ganske i Opposition mod Kongen, og fra Linkøpings Kloster, i hvis Kapitel han havde ladet sig optage, intriguerede han hemmeligt mod denne, indtil han, da Opstanden fuldstændig brød ud efter Kong Hans's Nederlag i Ditmarsken, var en af de Første, der greb til Vaaben mod det danske Herredømme. Imidlertid var han Aar 1500 bleven af Kapitlet valgt til Biskop i Linkøping, hvilket Valg Kongen nægtede Konfirmation, og fik Paven til at udnævne en Anden til Biskop. Hemming Gad protesterede, og Paven truede med Kirkens Ban, hvilken Trudsel dog ikke kunde bringes til Udførelse, saalænge Sturerne havde Overmagten i Sverige. Hemming Gad stod saaledes nu i aabenbar Strid baade med Pave og Konge. Hvor stort hans personlige Had til denne sidste end kan have været, har man dog ikke Ret til deraf alene at udlede Grunden til hans revolutionære Foretagender; hans ildfulde Taler til den svenske Almue, hvormed han stedse, naar han vilde, kunde reise en Styrke for sin Sag, aandede en Begeistring for Fædrelandets Frihed og Selvstændighed, der var altfor inderlig til at kunne udspringe blot af egoistiske Kilder. — Med Sten Sture havde han paa det ivrigste søgt at forberede, understøtte og hjælpe Knut Alfsøns norske Opstand, for derved at styrke den svenske og splitte Kon-

gens Kræfter. At Fru Mereta, hvis hele Charakter og Stræben havde saa megen Lighed med Hemming Gads, maatte finde i ham en naturlig Bundsforvandt og Befordrer af hendes høie Planer, er let at tænke, og ligesaa let forklarlig var derfor hendes Glæde ved hans uventede Ankomst i hint afgjørende Øieblik.

Ved Indtrædelsen i Fru Meretas Kammer lod denne velkomne Gjæst sin Hætte falde, og fremviste et Ansigt, hvis stærke, veirslagne Træk ikke havde noget af den sygelige Blegheb, som Klosterlivet pleier at give. Hans kortafskaarne graa Haar viste tydeligt Tonsuren; hans livfulde, men stikkende Øine overskyggedes af de lange graa Øienbryn; om de fulde, sandselige Læber laae et Træk af Sluhed og Djærvhed paa eengang. Istedetfor at gjengjælde Meretas hjertelige Hilsen, blev han staaende tæt indenfor Døren, som han havde lukket efter sig, gjorde en bebreidende Haandbevægelse, og sagde med en dyb og klar Stemme, hvis sonore Blødhed fulgte enhver af Stemningens Nuancer:

„Frue, Frue, hvor kunde I lade dette skee!"

Ved disse Ord standsede Fru Mereta pludselig sin ilsomme Gang imod ham, førte Haanden til Hjertet, som hun der følte et smerteligt Stik, og en stærk Rødme afvexlede paa hendes Kinder med dødelig Blegheb; Vrede, saaret Stolthed og Bevidsthed om, at hun trængte til den Bebreidendes Hjælp, kjæmpede med hinanden i hendes Indre. Snart fattede hun sig dog, antog en stiv og rank Holdning, mødte den Geistliges skarpe, prøvende Blik med et ligesaa sikkert, og sagde i en Tone, der kun umærkeligt røbede den indre Bevægelse:

„I veed ret godt, ærværdige Herre, ja meget godt, at havde det staaet i menneskelig Magt at forhindre dette ulykkelige Møde, saa var det skeet ved mig, og ved mig alene. Men nu, da Øieblikkene ere talte, da jeg hilsede Eder som en frelsende Ven i Nøden, er I nu kommen hid for at bebreide eller for at handle?"

Hemming Gad betragtede et Øieblik med Beundring

den herlige Kvindeskikkelse, der stod foran ham straalende af Sjælens Magt og Legemets Skjønhed, i den krænkede Stolthebs hele Majestæt. Derpaa nærmede han sig hende med milde, ærbødige Lader, greb hendes ene nedhængende Haand, og førte den til sine Læber med et Anstrøg af Galanteri, der maaskee var en Reminiscents fra Pave Borgias yppige Hof. „Nu kjender jeg Eder igjen, ædle Frue," sagde han. „Man har fortalt mig, at I, overvældet af denne Aftens ængstelige Spænding, havde hengivet Eder til Modløshed og uvirksom Frygt; men jeg seer nu, at I som altid er Faren voxen, beredt til at overvinde den, eller til stolt at bære, hvad ikke kan undgaaes. Min Nærværelse her bliver nu fast overflødig."

Meretas stolte Udtryk omvexledes her pludselig med et ængsteligt og bedende. „Siig ikke det, min Fader," hviskede hun, „o siig ikke det — jeg har været svag, meget svag — da Hr. Svantes Brev og Eders Ankomst gav mig nyt Mod. Men for Guds Moders Skyld, forlad mig ikke! — hvert Minut kan dræbe — hvad skulle vi gjøre, hvad skulle vi gribe til?"

Med dette uvilkaarlige Udbrud af kvindelig Ængstelse greb hun fast om Biskoppens Hænder og førte ham heftigt op til Vinduet. I dette Øieblik brød det længe truende Uveir med Eet løs. Et bredt, bleggult Lyn flammede dem imøde, da de traadte til Vinduet; Tordenen skraldede umiddelbart derovenpaa, og stride Regnstrømme skyllede mod Ruderne. Mereta gav et høit Skrig og vilde være sjunket om, hvis ikke den geistlige Herre havde optaget hende i sine stærke Arme og næsten baaret hende hen i Lænestolen ved Bordet. „Vent og hav Mod," lød hans Stemme sikkert og klart gjennem Uveirets Rasen.

„Vente," udbrød Fru Mereta, efter at hun havde fattet sig, gjentagende Bispens sidste Ord, — „vente! have vi nu Raad til at vente? Hører I ikke, hvorledes Naturen selv oprøres over den truende Udaad, og kalder os til Hjælp? Jeg kan ikke bære det længer — vi maa

ud til hans Undsætning, hvis det ikke allerede er for seent."

Med disse Ord vilde hun fare op fra sit Sæde; dog Hr. Hemming, der ganske rolig var bleven staaende med Armene lænede til den høie Stolerýg, holdt hende blidt, men bestemt tilbage.

„Hvor vil I hen, Frue," sagde han. „Vil I ved et Udfald mod de Danske nu styrte baade Eder og Eders Herre i den visse Undergang? Jeg har ved min Ankomst hid til Slottet strax ladet mig nøie underrette om Sagernes Stilling, og jeg finder, at man, siden det uforsigtige Skridt af Hr. Knut nu engang er begaaet, har foretaget til hans og Slottets Sikkerhed Alt, hvad for Øieblikket kan gjøres. Det første Forsøg fra vor Side til med Magt at befrie ham fra de Danskes Snare vilde for Hr. Krummedike være en velkommen Anledning til at erklære Leidet brudt, og førend Eders Folk kunde slaae sig igjennem til Hr. Knut, vilde han forlængst være dræbt. Nu derimod, skjønt jeg vistnok ikke har nogen synderlig Tiltro til Hr. Krummedikes Ridderlighed, kan det dog tænkes muligt, at han, af Frygt for de farlige Følger af Leidefredens Brud, vil lade Mødet gaae hen uden at foretage nogen Voldshandling mod Eders Husbond. Der er saaledes ikke andet for os at gjøre nu, end taalmodigen at oppebie Udfaldet af denne ubesindige Sammenkomst, og derefter tage de Forholdsregler, som Omstændighederne byde."

„Det er altsaa derfor," sagde Fru Mereta i en Tone, hvori bebreidende Ironi var blandet med Udtryk af dyb Ængstelse og Sjælekval — „det er altsaa derfor, ærværdige Herre, at I har berøvet Rigsforstanderen i Sverige Eders høist nødvendige Nærværelse og Bistand; derfor, at I med Livsfare har listet Eder gjennem de danske Forposter og foretaget denne lange Reise til Norge og til Akershus, alene for at sige mig, hvad jeg før Eders Ankomst maatte tilstaae for mig selv: at jeg Intet formaaer til min Husbonds, til Norges Frelse!

Nu vel, lad saa skee, hvad ikke kan forhindres! Gud og hans Hellige være vor eneste Hjælp!"

Ved disse Ord korsede Fru Mereta sig ivrigt og bøiede Hovedet som i en stille Bøn. Hemming Gad betragtede hende nogle Øieblikke taus, medens et næsten umærkeligt Smil spillede om hans Læber, derpaa sagde han langsomt og eftertrykkeligt: „I hvilket Kloster tænker I at tage Tilflugt, hvis der i Aften tilstøder Hr. Knut Noget?" — Fru Mereta gjorde en Bevægelse af Uvillie og udbrød:

„I Kloster, jeg? Hvad mener I dermed? Kan eller vil I ikke give mig en Haandsrækning til Hjælp i denne farefulde Time, saa forskaan mig idetmindste for Eders Spot, og lad mig ene."

„Nu er I vred, Fru Mereta, og det er dog altid bedre end at hænge med Hovedet. Svar mig kun endnu paa dette sidste Spørgsmaal: hvad har I isinde at gjøre, dersom dette Møde faaer det Udfald I befrygter?"

„Jeg veed det ikke," svarede Mereta ligesom hen for sig selv, „udover denne Aften formaaer jeg ikke at tænke. Hvad der har været mine Nætters Drøm, mine Dages Arbeide, mit Livs eneste Retning kan, medens vi her tale, være taget bort fra mig; jeg har sat det Alt paa eet Hoved, og dette Hoved bringer man maaskee i næste Øieblik blodigt og knust for mine Øine."

„I elsker altsaa Hr. Knut, Eders Husbond, saa høit og saa udelukkende," vedblev Bispen, „at I af Sorg over ham vil opgive og forlade alle Eders høitstræbende Planer, vil, indhyllet i Enkesløret, blive siddende uvirksom paa hans Gravhøi, istedetfor at bruge den som et Trin til Norges Herskersæde?"

„Jeg fatter ikke Eders Mening med dette," svarede Fru Mereta. „I kjender nok til mig og mit tidligere Liv for vel at vide, at jeg, som ved mit andet Giftermaal allerede var en moden Kvinde, ikke gav Knut Alfssøn min Haand af nogen ungdommelig Kjærlighed, men fordi jeg ved ham haabede at kunne bringe til Udførelse

mine ærgjærrigste Drømme, og fordi jeg troede at føle Kraft i mig til at styre ham, Norges mægtigste Mand, af kongelig Æt og af kongelig Rigdom, til det ophøiede Maal, jeg havde sat mig. Disse ængstelige Timer, hvori hans Liv svæver i Fare, have vel lært mig, at han nu staaer mit Hjerte nærmere, end jeg nogensinde før havde troet, men selv gjennem den bittre Tanke, at min Søns Fader skal frarives mig, føler jeg dog endnu bittrere og mere nagende Bevidstheden om, at med ham gaaer ogsaa tilgrunde den store Fremtidsbygning, som netop nu herligen begyndte at reise sig under vore Hænder. O, at ogsaa idag just mit længe vante Herredømme over Knuts Handlinger skulde svigte! At jeg netop idag skulde med Vredes Opbrusning lade ham mærke dette Herredømme, og ægge ham til at sætte sig op derimod! Men Alt slog sig ogsaa sammen imod mig. Allerede paa Veien hid fra Bohuslehn, i min Fraværelse, havde han givet Hr. Krummedikes Udsendinge sit ridderlige Ord paa at ville indfinde sig ved dette Møde. Da han kom hertil, var jeg imidlertid, dels ved Speidere og dels ved Slutninger fra mit Kjendskab til Krummedikes lumske Sindelag, kommet til Overbevisning om, at den sande Hensigt med dette Møde var ikke fredelige Underhandlinger, som der sagdes, men ene og alene den at skaffe Hr. Knut afveien paa en sikker Maade, og saaledes berøve Opstanden dens Hoved. Jeg forelagde ham dette; jeg bad og besvor ham ikke at sætte sit Liv og den hellige Sag i Vove for et tomt Ord — men han forstod mig ikke eller vilde ikke forstaae mig. Hans ærlige, ligefremme, umistænksomme Sjæl kunde ikke tænke noget Forræderi bag ridderlige Løfter, og han fordrede ridnesfaste Beviser fremlagte for dette Forræderi, før han kunde ansee sig løst fra sit Ord. Jeg havde kun min indre Stemme, min egen Overbevisning at paaberaabe mig, men den var ham ikke Fyldest. En ond Indskydelse maa ogsaa have bragt mig til at raade ham til at forekomme de Danskes Forræderi ved at overfalde dem nu i deres

Sikkerhed, og jage dem fra Byen og Slottet. Ved dette Forslag, som han antog fornærmeligt for sig, forøgedes endnu mere hans ophidsede Stemning. Endelig kom en Familietvist til alle disse Misforstaaelser, idet den unge Hr. Axel Thott meget ubeleiligt valgte netop denne Dag til at forny sin Begjæring om min Datter, Jomfru Kirstine von Bergens Haand. Jeg havde altid sat mig imod denne Forbindelse, baade fordi Pigen endnu fast er et Barn, og fordi jeg havde andre og høiere Hensigter med hende; Stedfaderen Hr. Knut havde hidtil holdt sig ganske udenfor Sagen, men idag tog han pludselig Axel Thotts og Kirstines Parti mod mig, hvilket just ikke bidrog til at dæmpe min opblussende Heftighed. Et Slags Sindsforvirring betog mig, og lod mig for et Øieblikks krænket, elendig Stolthed glemme et helt Livs, et helt Lands Skjæbne. Jeg erindrer blot, at jeg til Slutning sagde til Knut: Gaae, gaae til Skibene! Krummedike vil der raade Dig — bedre end jeg. — Og jeg lod ham virkelig gaae, jeg hang mig ikke ved hans Knæ, jeg kastede mig ikke paa Dørtærskelen i hans Vei! — Af barnagtig Egensind indelukkede jeg mig i mit Kammer, og vilde ikke see Nogen. — Men neppe var jeg her nogen Tid alene, før min Ubesindighed og den truende Fare faldt som Bjerge paa mit Bryst. Nu at holde Knut Alfssøn tilbage var for sent, han var allerede paa Slotsbryggen, og færdig til med sit Følge at stige i Baadene. I min Fortvivlelse lod jeg Axel Thott kalde, hvem jeg kjendte som en dristig og forfaren ung Vovehals; — jeg ydmygede mig for ham — jeg lovede ham min Datters Haand, hvis han vilde med nogle tro Svende i en liden Snekke følge efter Knuts Baad ad Omveie, lægge sig i Skjul bag en fremspringende Odde paa Hovedøen i Nærheden af Krummedikes Skib — holde Udkig med hvad der skete, og om muligt benytte et gunstigt Øieblik til Hr. Knuts Frelse, om han for at undgaae sine Forfølgere skulde

kaste sig i Vandet. Jeg har siden intet Afgjørende hørt hverken fra den Ene eller den Anden.

„Her har I nu mit Skriftemaal, ærværdige Herre,“ sluttede Mereta. „Har jeg end i hint vigtige Øieblik været ubesindig og herskesyg og opfarende, og derved maaskee fremskyndet Ulykken, saa vil jeg komme til at bøde derfor med et forfeilet Liv — thi med Knut Alfsøn falder min og Norges Fremtid.“ —

„Nei, ædle Frue,“ sagde Hemming Gad, idet han forlod sin lænende Stilling bag Meretas Stol og traadte hen foran Bordet, saa at han stod lige overfor hende — „nei, Eders Sag og Norges Sag er ikke forloren, om end Knut Alfsøn falder, naar I kun selv ikke giver tabt. Nu skal I vide, at jeg ikke er reist fra Sverige hid til Akershus alene, som I sagde, for at fortælle Eder, hvad I allerede vidste, og for at være et uvirksomt Vidne til det Forfærdelige, som her kan skee. Jeg er kommen for at hjælpe Eder at holde Frihedens Sag oppe, om end en af dens første Stridsmænd skal bukke under. Hr. Svante Sture og jeg var just sammen, da vi først fik høre Rygtet om, at Knut Alfsøn skulde holde Møde med de Danske udenfor Oslo. Vi tænkte os strax Krummedikes listige Anslag og hvad deraf kunde følge. Hr. Svante, Eders meget ivrige Ven, vilde uden videre selv brudt op og draget Eder til Undsætning. „Fru Mereta er en høisindet Kvinde,“ sagde han, „men Sorgen kan blive hende for stærk, og Øieblikket maa benyttes, før de Danske faae Overhaand.“ Jeg paatog mig imidlertid Reisen, da Hr. Svante, som I veed, især i denne Sag ikke godt kunde handle med den nødvendige Koldblodighed og Forsigtighed; jeg gjorde mig imidlertid ingen Forhaabning om at komme tidsnok til at hindre Mødet. Her har I mig nu. Med mig har jeg nu bragt en stærk Afdeling Svenske, som under Niels Ragnvaldsen staaer en halv Mils Vei udenfor Oslo, beredte til hvert Øieblik at falde over Byen og de Danske. Overalt i Landet, hvor jeg drog frem, har jeg fundet

Stemningen opvakt og levende for Knut Alfssøn og hans Frihedskamp; ved det første Vink kan I ved hans Navn reise en talrig Bondehær; — Eders Slot Akershus er stærkt befæstet og godt armeret. — Vil I nu lade alle disse Hævestænger ligge ubenyttede, om Slaget rammer? Det kan I ikke forsvare, og det tillader jeg aldrig. I har da en dobbelt Pligt at opfylde: Ret for Knut Alfssøns Søn og Hævn for hans Minde. Eders Magt vil blive ligesaa stor, om ikke større end da I var Eders levende Husbonds Sjæl og Villie; den Døde, — den Myrdede, vil vække Stridsmænd for Eder i Tusindtal, og den skammelige, uhørte Blodsgjerning vil, om de Danske vove den — ryste Norges Folkeliv til det Inderste, og reise alle som een Mand mod Leidebryderne. Jeg seer det, Fru Mereta — I forstaaer mig. I har gjenfundet Eder selv og hævet Eder i lige Høide med den Skjæbne, der er Eder bestemt — Stammemoder for en Kongeslægt!"

Medens Hemming Gad talte saaledes med den fulde, indtrængende Stemme, der gjorde ham uimodstaaelig som Folketaler, havde Fru Mereta lidt efter lidt reist sig fra sit Sæde, ligesom hendraget til og næret af de svulmende, kraftige Toner. Imod Slutningen af hans Tale gik hun hurtigt frem og tilbage i Værelset, standsede undertiden, og, løftende sit Hoved stolt iveiret, trykkede hun Hænderne overkors paa det bankende Bryst, medens Læberne hviskede uvilkaarligt: „Ha! skulde det være muligt — skulde det være muligt — skulde det være muligt!"

Da Hemming taug, herskede der nogle Sekunder en dyb Stilhed i Værelset, saa man kunde høre Fru Meretas stærke, kort afbrudte Aandedrag. Hemming Gad fulgte enhver af hendes Bevægelser med Øinene, som en Læge, der beregner Virkningen af en sjælelig Kuur. Pludselig traadte Mereta hen til ham, hendes Øine straalede synligt gjennem den meer og meer sig i Værelset udbredende Dunkelhed, hun greb om hans Hænder og udbrød med

fast Stemme: „Hemming, Hemming, I har Ret! Jeg giver mig endnu ikke tabt! Lad nu kun det Skrækkelige komme.“

I dette Øieblik hørte man en stærk Larm i de ydre Værelser og paa Trapperne, som af mange ilende Mandstrin, Vaabenklirren, op- og islagne Døre, høie Raab. Mereta og Hemming Gad bleve staaende lyttende i ængstelig Forventning. Nu hørtes lette, kvindelige Fodtrin i Værelset udenfor, Døren blev stødt op, og en ung, fin, næsten barnlig Kvindeskikkelse styrtede hen til Fru Mereta, sank ned for hendes Fødder, greb hendes Haand og udbrød: „Moder! Moder! han er her, han kommer!“

„Jesus! Hr. Knut — er det ham!“ raabte Mereta og ilede mod Døren. Hemming Gad havde i dette yderste Øieblik Aandsnærværelse nok til at trække Munkekappens Hætte for Ansigtet, da han ikke ønskede at blive kjendt af Alle.

Det forreste Værelse fyldtes nu af den fremstormende Skare bevæbnede Mænd, Tjenere, mandligt og kvindeligt Husgesinde, hvis blege, forstyrrede Ansigter sælsomt belystes af nogle blussende Tyrifakler, som de førte med sig. Forrest iblandt dem slæbtes næsten frem en ung Mand, der lod til at befinde sig i den yderste Udmattelse. Hans Klæder vare blodige og sønderrevne, hans Haar i Uorden, hans Ansigt dødblegt og fortrukket. Det var Hr. Axel Thott. Fru Mereta blev staaende paa Dørtærskelen som fastgroet, da hun fik Øie paa ham. Ingen Lyd kom over hendes Læber — men hendes Blik, hendes sammenfoldede Hænder spurgte, og Hr. Axel Thott forstod hvad hun vilde, — han udstønnede næsten klangløst og dog gjennemtrængende hørligt for Alle det ene Ord „Dræbt!“ — —

Samme Nat, nogle Timer efter at Budskabet om Knut Alfsøns Død var bragt Fru Mereta, saaes et svagt Lys i den store Retssal paa Akershus Slot. Denne vidtløftige Hal, der indtog omtrent samme Rum i Hovedbygningens nederste Stokværk, hvor nu Kirken er beliggende, var vel raat og simpelt udstyret, men undlod dog ikke at gjøre et alvorligt og til Tidens krigerske Aand svarende Indtryk paa Beskueren. De nøgne, graa Murvægge vare i visse Mellemrum prydede med Rustninger og Middelalderens tunge Vaaben, hvoriblandt dog ogsaa bemærkedes de lange Skydegevær, der paa den Tid begyndte mere almindelig at bruges. Fra de smukt udskaarne Tverbjælker, der holdt Loftet, nedhang en Mængde gamle Faner og Standarter. Gjennem en Række høie Vinduer med smaa Blyruder faldt et blegt Skjær fra den nu efter Tordenveiret klarnede Nathimmel i lange Striber henad Stengulvet, og disse bleve ikke forjagede af det røde, blaffende Lys, der i en snever Kreds udgik fra nogle Tyrifakler, der vare stukne i Jernklamre ved Muren. Salens nordre Ende var aldeles uoplyst, saa at man kun med Møie skimtede Omridsene af det der anbragte ophøiede Sæde for Slotsherren. Massive Egebænke og lange Borde stode ellers langs Væggene i den øvrige Deel af Hallen. Om disse sadde tause, ubevægelige og i forskjellige bøiede Stillinger en Rad af bevæbnede Mænd, hvis blanke Brystpandsre og Hjelmtegn underligt glimtede i det sparsomme og usikkre Fakkelskin. Det var Høvdingerne for de forskjellige Hærafdelinger af Besætningen paa Akershus, der af Fru Mereta vare sammenkaldte til en Raadslagning i denne Nødens Time. De fleste af dem saae modfaldne og nedslagne ud, som om den skrækkelige Tidende om deres Anførers Drab havde bortlaget al deres sædvanlige Manddomskraft og Stridslyst; nogle Faa kun gik hurtigt og med heftige Gebærder op og ned ad Salsgulvet, og syntes handlingslystne, enten af Forbittrelse og Sorg over det Forefaldne, eller af andre, mere egoi-

stiske Grunde. I denne Gruppe gjenkjende vi den gamle, ærlige Hr. Niels Faursøn, hvis godmodige, fede, ellers livligglade Ansigt nu, som det lod til noget uvant, havde antaget et Udtryk af Harme og dyb Græmmelse.

„Fru Mereta lader os vente længe i dette mørke Hul," sagde en af de vandrende Herrer, en høi, statelig Mand, der gjorde megen Blæst og Støi med sine Vaaben og sine besporede Rytterstøvler, og saae i det hele indbildsk ud. „Jeg er ikke vant til at hænge efter Kvinde-Luner."

„Da har I dog ofte maattet gjøre det, Ridder Galde, ogsaa i Knut Alfssøns Tid" — svarede en tynd, mager Person, med et listigt Ansigt og en krummet Ryg — „Fru Mereta regjerede da mere end nu. — Nu er hendes Herskerstav brudt med Hr. Knut, og den Herlighed er ude; jeg veed heller ikke, hvorfor vi staae her og vente paa at høre hendes Begrædelser — det kan lidet gavne. Alt er nu forbi med Knut Alfssøns Sag, og Enhver faaer søge sin Frelse saa godt han kan."

Niels Faursøn, da han hørte dette, hævede Øine og Hænder mod Himlen og udbrød: „Christ forbarme sig, hvilke Tidernes Tegn er dette! Saaledes kan I tale, I, Hr. Flemming, som just var den, der ivrigst arbeidede paa at faae Hr. Knut til at samtykke i dette ulykkelige Møde med Morderen Krummedike. Burde ikke netop I reise Eder til hans Hævn?"

„Ja, hvem kunde dengang ane et saadant Udfald!" svarede Flemming med en skinhellig Mine. „Jeg lovede mig kun de bedste Følger af denne, som jeg troede, fredelige Underhandling, og at derved meget Borgerblod skulde spares. Ak, nu er det kostbareste Blod udgydt, jeg kan dog ikke tro efter Overlæg og forudlagt Plan, men formodentlig ved pludselig opkommen Ordstrid i Beruselse, og da er ingen Mand sin Vrede mægtig. Imidlertid har Dansken nu Overmagten, og hvad kunne vi gjøre? Vi have mistet vor Anfører og mægtigste Støtte, ja Den, som var det hele Værks Ophavsmand.

Hvor skulle vi hen for at finde hans Lige? — See Eder om her, finder I blandt os Nogen, der har Navn, Magt, Rigdom og Anseelse nok til at kunne træde i Knut Alfssøns Sted, og give den ved ham reiste Opstand Vedvarenhed og Styrke?"

Medens den værdige Hr. Flemming, der havde almindeligt Ord for at kunne bære Kappen paa begge Skuldre og bane sig Vei fra den ene Herre til den anden, eftersom Lykkens Vind blæste, med høi Røst talte saaledes, havde de langs Bænkene siddende Mænd lidt efter lidt reist sig og forsamlet sig om ham. Ved at lade Blikket iagttage dem, maatte man vistnok blot af deres ubestemte Miner og skrækslagne Udvortes let slutte og tilstaae, at der blandt dem ikke gaves noget Emne til en Revolutionsanfører.

Alene Hr. Galde brystede sig udfordrende, og sagde med et dumstolt, selvtilfreds Smil om de tykke Læber: „Det kunde dog vel være gjørligt at finde en Høvding." —

Men Ingen lagde videre Mærke til hans Hentydning; Hr. Flemming trak blot medynksom paa Skuldrene og vedblev:

„Fru Mereta har ladet os sammenkalde. Hvad Ret har hun dertil, og hvad kan hun ville os? Maaskee sætte Hr. Knuts Søn, et Barn paa fem Aar, til vor Anfører, eller selv lede os mod Fjenden med en Spinderok til Stridsmærke? Det kunne vi dog bedst føle, at med Kvinder og Børn have vi Intet at skaffe i denne Vei. Hvad indestaaer os desuden for, at Fru Mereta ikke, medens hun holder os her troskyldigt ventende, sætter sig i Besiddelse af Slottets Kostbarheder og den fælles Krigsskat, og flygter bort med sine Børn og Munke, efterladende kun os til Bytte for de Danske, af hvem vi hvert Øieblik kunne vente Angreb? Idetmindste veed man, at Fru Mereta strax efter Dødsbudskabet indesluttede sig med en fremmed, ukjendt Munk i Slottets Lønkammer, hvor Skatten gjemmes, og hvorfra der skal føre en hemmelig Gang under Søen til Klosteret paa

Hovedøen. Siden har man Intet hørt fra hende, naar undtages Opfordringen til at mødes her. Jeg holder det derfor raadeligst og klogest at vi, om det endnu er Tid, forekomme slige Muligheder ved at forsikkre os Fru Mereta, hendes Børn og hendes Skatte, og ved dem som Gidsler og Løsepenge søge vi at opnaae en for Enhver især af os fordelagtig Fred og Amnesti af Hr. Krummedike og de Danske."

Dette smukke Raad optoges af nogle med Murren, af andre med Bifald, af de fleste med Taushed. Kun den gamle Niels Faursøn gav imidlertid sine Følelser høirøstet tilkjende. Med en af Vrede skjælvende Stemme og med en Veltalenhed, som den indre Bevægelse gav ham, udbrød han: „Nei, nu gaaer det for vidt! Vogt Eder, Hr. Flemming, Fru Mereta er maaskee ikke saa magtløs, som I troer, og vi faaer see, hvem der her bliver „forsikkret", som I behager at udtrykke Eder. Veed I vel, (her henvendte han sig til de Omstaaende), at Fru Mereta, der alene har mere Mod og Kraft under sin Kvindebarms Silkeklædning, end I alle tilhobe under Eders Staalpandsere, veed I vel, at hun, da Budskabet om hendes Husbonds skrækkelige, skjændige Endeligt kom over hende som den yderste Doms Basuner, at hun da indelukkede sig i sit Lønkammer, ikke for at græde og jamre og hyle, som der dog vel kunde været fuldgyldig Aarsag til, ikke heller for feigt at flygte bort fra Mordernes Efterstræbelser, hvad vel kunde været undskyldeligt for et Kvindehjerte, men for at handle og virke til Landets Frelse og til Hævnens Fuldbyrdelse. Ilbud ere sendte i alle Retninger til hendes og Knut Alfsøns tro Tilhængere, Folket i Omegnen er opvakt med Tidenden om den skrækkelige Gjerning, en Herold fra Hr. Krummedike er modtaget, og nu kommer hun, midt i sin dybe Jammer, selv hid for at raadslaae med Eder angaaende, hvad der videre skal foretages. Kan I nu staae rolige her og høre paa slige bespottelige Ord, som Hr. Flemmings, naar Knut Alfsøns Blod raaber til

Himlen om Hævn, naar saadant Jertegn skeer, som det nu fortælles, at hans Lig er kommen inddrivende til Strandbredden udenfor Slottet, ligesom for selv at minde om Hævn?"

Da Hr. Flemming hørte dette, overløb der ham synligt en Gysen, men han bekjæmpede den og sagde med et tvungent Smil: „Hvilken taabelig Barnehistorie! Det er jo vist nok, at Knut Alfsøns Lig blev opfisket af Axel Thott, da han med en Baad laae i Nærheden af Hr. Krummedikes Skib, hvorfra Legemet blev kastet overbord."

— „Nu, i hvordan det saa er, her komme de med det!" raabte Niels Faursøn, og pegede hen mod den øvre Ende af Salen, hvorfra en stærk Lysning i dette Øieblik bemærkedes. En Dør, der fra de indre Værelser førte ud til den brede Forhøining, hvorpaa Slotsherrens Høisæde stod, var bleven aabnet, og derudaf skred, to og to, en Række Ordensgeistlige, holdende hver en antændt Voxkjerte i Haanden. Midt i Toget bares af fire fuldt bevæbnede Mænd en Ligbaare, hvorpaa der under et sort Fløielsdække skjelnedes Konturerne af et menneskeligt Legeme. Baaren blev sat ned midt foran Thronstolen, de fire Jernrustninger stillede sig opreist bag ved denne, og Munkene knælede tause til hver Side. En Dødsstilhed faldt over Alle, man vovede knapt at aande, man hørte kun fjernt de sagte bedende Præsters Mumlen. Efter nogle Minutters Forløb, der forekom de Ventende som Timer, aabnedes den samme Dør paany; en Drabant traadte frem, stødte sin Hellebarde mod Stengulvet, saa det klang i Salen og meldte med stærk Stemme: „Fru Mereta!"

Et Maal for Alles Blikke, hadefulde eller kjærlige, medynksomme eller beundrende, traadte Knut Alfsøns Enke ind i Salen. Hun var klædt i dyb Sørgedragt, med den Omhyggelighed og Smag, som sjelden forlader Kvinden selv under de mest farefulde, skrækkeligste Øieblikke. Ved Haanden ledte hun sin og Hr. Knuts lille

femaarige Søn, Karl Knutsøn, der med et Barns sorgløse Nysgjerrighed betragtede denne Scene, uden at ane, at den angik ham saa nær. Bag efter Fru Mereta gik hendes Datter Jomfru Kirstine v. Bergen, støttet til Hr. Axel Thotts Arm, samt Knut Alfsøns Søster, Jomfru Karine, og i hendes Følge saae man ogsaa Hemming Gads høie Gestalt, endnu indhyllet i den Ansigtet skjulende Munkehætte, hvorunder hans skarpe Blik dog luede frem, og forfulgte speidende enhver af Fru Meretas Bevægelser. Disse vare rolige og værdige, og hendes Holdning opreist; et Udtryk af tilkjæmpet Fatning og fast Beslutning var udbredt over hendes hele Væsen. Kun da hun paa sin Gang over Gulvet kom tæt forbi den tildækkede Baare, og Slæbet af hendes lange Klædebon saaledes berørte det sorte Fløiels Ligtæppe, at en Flig af dette gled tilside, og derved den Dræbtes nedhængende Haand kom tilsyne — da gik en voldsom Skjælven synligt gjennem alle hendes Lemmer, og et halvkvalt Skrig undslap hendes Læber. Hemming Gad var strax ved hendes Side for at tilhviske hende Mod. Men hun havde alt i samme Øieblik fattet sig, steg med faste og bestemte Skridt opad Trinene til Høisædet og satte sig i dette, medens den lille Søn blev staaende ved hendes Knæ, og det øvrige Følge grupperede sig paa begge Sider af Thronstolen.

En temmelig lydelig Mumlen lod sig efter dette fornemme nede i Salen. „En Kvinde paa Slotsherrens Høisæde!“ hedte det; „Ned med hende! Intet Tøffelregimente!“ Fra andre Kanter atter lød det: „Leve Fru Mereta! Leve Karl Knutsøn!“ Fru Mereta saae med sikkre Blik ned i denne Tummel, slog til Lyd med Haanden, og da Alt igjen var blevet stille, sagde hun med en Stemme, hvis sølvklare Velklang kunde høres i enhver Vraa af Salen:

„Riddersmænd og Mænd af Vaaben! Jeg, Mereta Ivarsdatter Dyre, Enke efter Eders Anfører i Kampen for Norges Frelse, Befalingsmanden paa dette Slot,

Knut Alfssøn, Ridder, den samme, som her ligger skammelig myrdet for Eders Øine, og dette umyndige Barn, Karl Knutsøn, hans Søn og Arving, Vi komme nu midt i vor Sorg fulde af Fortrøstning hid i Eders Forsamling, for med Eders Bistand at søge Ret for os, Gjengjældelse over Morderne, og for at raadslaae med Eder om, hvad vi have at gribe til i denne for Fædrelandet, som for os Alle, saa farefulde og for Nordens Fremtid afgjørende Time. I vide Alle, hvorledes Hr. Knut, efter at have nær løst sit store Forsæt, Norges Uafhængighed, og bragt de fremmede Herrer til at vige paa alle Kanter, lod sig af Hr. Krummedikes indstændige Begjæringer bevæge til, mod ridderligt Ord og frit Leide, at begive sig ombord i samme danske Høvdings Skib, for der at pleie fredelige Underhandlinger. I vide ogsaa Alle, at Hr. Knut ikke kom levende tilbage fra dette Møde. Hr. Axel Thott vil nu berette Eder, hvorledes han fra et Baghold har iagttaget Mordernes Adfærd, og forsøgt hvad han kunde til min Husbonds Frelse."

Axel Thott traadte efter disse Fru Meretas Ord frem og aflagde en kort Beretning om Udfaldet af sin Sendelse. Han fortalte, hvorledes han i en lille Baad i nogen Afstand fra Krummedikes Skib havde speidet efter enhver Bevægelse der ombord. Længe var Alt tilsyneladende gaaet fredeligt og venskabeligt til; under et over Agterdækket udspændt Seil havde de danske og norske Herrer siddet om et Bord og drukket hinanden til. Ud paa Aftenen opstod der dog en heftig og høirøstet Ordstrid mellem to af de Øverstsiddende, i hvilke han troede at kjende Knut Alfssøn og Hr. Krummedike. Han kunde dog ikke, da Vinden bar fra, skjelne noget enkelt Ord af, hvad der blev sagt, men Heftigheden og Skriget steg med hvert Minut, indtil endelig haandgribelige Voldsomheder brød løs. Bordene væltedes, Sværde blinkede, Bøsser knaldede, og man kunde see, hvorledes Bevæbnede, som paa et givet Signal, mylrede op af Skibets Luger

og styrtede sig hen over det Sted, hvor Knut Alfssøn endnu stod opreist, uddelende vældige Hug til begge Sider. Axel Thott og de to Folk, der vare med ham i Baaden, havde nu skyndt sig at ro nærmere til Skibet, og raabt til Knut, at han skulde springe overbord, for at de saa kunde optage ham i deres Baad, og søge saa snart som muligt at naae Strandbredden. Det lod virkelig ogsaa til, som om Hr. Knut havde hørt deres Raab og vilde bane sig Vei til Randen af Dækket, for at kaste sig ud, — de saae et Øieblik hans Hoved med den sønderhuggede Hjelmbusk og hans oploftede Arm med Sværdet blandt de Nærmeste ved Rælingen, men snart sank han under den tilstyrtende Mængde, og da Axel Thott var kommen Skibet noget nærmere, kastede man derfra under Haanlatter et dødt, blodigt Legeme overbord. Det var Knut Alfssøns. Midt under en Kugleregn fra Skibet lykkedes det vel endnu Thott og hans Ledsagere at opfiske Legemet, og at bringe det ind til Slotsbroen i det Haab, at han endnu skulde være til at redde, — men forgjæves, ethvert Spor af Liv var forsvundet.

Efter at Axel Thott havde endt sin Beretning, tog Mereta atter Ordet og forkyndte, at kort efter Dødsbudskabet var en Herold fra Hr. Krummedike ankommet til Slottet med de Danskes Forklaring over det Skete. Dette Sendebud blev nu indbragt og oplæste et aabent Brev fra Ridder Henrik Krummedike og Bisp Johan af Roskild, hvori disse vel beklagede Knut Alfssøns Drab, men paastod, at han selv havde yppet den Trætte, der havde havt dette sørgelige Udfald, samt at han maatte ansees først at have brudt Leidet, og saaledes ligge paa sine Gjerninger, da, tvertimod de for Leidet fastsatte Betingelser, bevæbnede Bønder samme Aften vare indfaldne i Oslo, og Bispen af Hamars Hus der var plyndret. Til Slutning opfordredes Besætningen paa Akershus til at overgive sig, i hvilket Tilfælde der lovedes fuldstændig Amnesti.

„Nu," vedblev Fru Mereta, efter at Heroldens Oplæsning var fuldbragt, „hvad sige I til dette? Ville I modtage dette høist ærefulde og naadige Fredstilbud, som Morderne med blodige Hænder bringe os, eller ville I bistaae mig i at hævne Knut Alfssøn og fuldføre hans Kamp for Norges Befrielse? I have derimellem at vælge. Men betænker vel, at intet Smuthul af Undskyldning, hvis I undlader at hævne Eders Herre, levnes Eder i Fiendens Paastand om, at Knut først skulde have brudt Leidefreden, og saaledes selv forskyldt sin Død. Jeg, og alle de, der vare om ham til hans Afreise, kan vidne for Gud, at han Intet vidste om Opløbet i Oslo; har et saadant fundet Sted, saa trøster jeg mig til at bevise, at det af en af hans falske Venner, som jeg kunde nævne, hvis jeg vilde, er bleven anstiftet for at give hans Mordere et Paaskud. Betænker ogsaa, at vi ikke endnu have nødig at lade os foreskrive Betingelser af de meenederske Kongelige. Folket er opvakt rundt omkring, og vil endnu mere blive det ved Tidenden om denne græsselige Ugjerning; de fleste faste Pladse søndenfjelds ere i vore Hænder; Kong Hans er ved Opstanden i Sverige forhindret fra at vende sig med nogen Kraft mod Bevægelserne i Norge; fra Sten Sture kan jeg forsikkre Eder om den virksomste Hjælp; allerede staaer en Afdeling Svenske tæt udenfor Oslo, beredte til med mindste Vink at falde med os over de Beleirende. En Anfører ville vi ikke mangle, jeg selv stiller mig i Eders Spidse; denne værdige og erfarne Faders Raad, (her viste hun paa Hemming Gad) Eders Bistand og min indre, mægtige Drift vil erstatte, hvad Kvinden kan mangle i Mod og Hærførerklogskab. Alt mit Gods og min Søns Arv, og mit, ja hans Liv vil jeg hengive for vor Sags Fremme, om saa maa være; men Gud og hans Hellige maa give os Seier; thi vor Sag er dobbelt retfærdig."

Denne Tiltale efterlod synligt et dybt Indtryk hos de forsamlede Høvdinger; man trykkede hinandens Hæn-

der, man trængte hinanden op mod Fru Meretas Plads for at aflægge Løfte, der mærkedes lydelige Udraab som „Hævn for Knut Alfssøn — Før os mod Morderne!“ Da steg pludselig Hr. Flemming op paa en Bænk og forlangte at blive hørt. Lydelig Knurren og Mumlen afbrød ham, men Fru Mereta paabød dem Taushed, og hun havde allerede faaet saamegen Magt over Gemytterne, at hun øieblikkelig blev adlydt. Flemming udviklede nu i et langt Foredrag, hvad han allerede før havde antydet; hvorledes Hr. Knut Alfssøn efter hans Mening selv var Skyld i sin Død, og at man altsaa ingen Hævn derfor havde at udøve paa de Danske; at det nu, da Hovedet for Opstanden var falden, og dermed saa godt som dens hele Væsen var tilintetgjort, vilde være Daarskab at fortsætte den, især da ingen Anfører kunde findes, og man vilde dog vel ikke kunne regne paa en Kvindes Tilbud. Det Klogeste var altsaa at benytte Øieblikket til at underhandle med Hr. Krummedike om Fred paa gode og for Alle kanskee mere fordelagtige Vilkaar, end de nogensinde kunde været vundne i Hr. Knuts levende Live, og han tilbød selv at anvende sin Indflydelse og Mægling i dette Øiemed.

Fru Mereta hørte paa disse uværdige Forslag med stigende Sindsbevægelse, som hun knapt var istand til at beherske. Dødsblegheb og blussende Rødme afvexlede paa hendes Kinder, hendes Øine gnistrede, hendes Næsebor udspiledes, hendes Læber vare sammenbidte. Neppe havde Hr. Flemming udtalt det sidste Ord, før hun styrtede ned af Høisædets Trin, traadte hen til Ligbaaren, og med eet Ryk rev Klædet bort fra den Dødes Ansigt, som blodigt og fortrukket og med et gabende Saar tvers over Panden nu blev synligt for Alles gysende Blikke. Mereta, skjøndt en konvulsivisk Bevægelse gjennemfoer hende ved dette skrækkelige Syn, holdtes dog oppe ved den Anspændelse af Nerverne, som den høieste Affekt giver. Hun pegede paa det blodige Hoved, og kastede et gjennemborende Blik paa Hr. Flemming, der

ligesom fasttryllet var bleven staaende paa sin ophøiede Plads, saa hans blegnende Træk kunde sees af Alle. „Flemming, Flemming," raabte Fru Mereta med gjennemtrængende Stemme, „her seer I Eders Værk. Jeg veed, at det er Jer, som under Venskabs Maske har forraadt ham til Morderne; jeg veed, at det er Jer, som har anstiftet Opløbet i Oslo for at skjænde hans Minde, jeg veed, at det er Jer, som nu staaer i Begreb med, om I kunde, at sælge mig og mine Børn til min Husbonds Mordere, for at kjøbe Eder Guld og Naade. Men Knut Alfssøns Lig og hans Enke er Eder endnu for stærke. Alt er færdigt til Hævnens Udførelse. Jeg kunde overgive Eder til at sønderrives af Folket, som venter her udenfor, men jeg foragter Eder for dybt dertil; — Følg med de Danskes Herold ad Bagtrappen her — hans Baad venter nedenfor Løngangen. Gaae! — fortæl Morderne, hvad I her har seet. — Og nu, aabner Dørene!" Med disse Ord gav hun et Vink; de store Fløidøre, som midt paa Salens ene Væg førte ud til Borggaarden, sprang op, og udenfor saae man ved flere hundrede Faklers Skin den indre Borggaard, og der udenfor den ydre, Hoved ved Hoved opfyldte med Bevæbnede, med Bønder og Borgere, Kvinder og Børn. Saa mange som kunde af denne Folkemasse strømmede nu ind i Salen; Fru Mereta gik dem imøde med hele sit Følge, og lod Knut Alfssøns Lig, med Hovedet endnu blottet, bære foran sig. „Her er Eders Anfører," raabte hun. „Imorgen skal ingen Morder være mere at see i Omegen af Akershus! Hævn for Knut Alfssøn og Frihed for Norge!" Dette Udraab gjentoges tordnende fra Folkemængdens inderste Bryst, medens Mereta med Ligbaaren gik langsomt frem gjennem den vigende Menneskemasse, hvoraf de Nærmeste knælende kyssede de nedhængende Ender af Ligklædet og opfangede de neddryppende Blodsdraaber.

Hermed slutter denne Aftens mindeværdige Drama, hvis historiske Dunkelhed vi kun paa eet Punkt have forsøgt et Øieblik at oplyse med Indbildningskraftens Fakkel, ladende de fjernere Gjenstande, efter Fakkelskinnets Natur, hvile i deres gamle Mørke.

Og denne Aften havde jo heller ingen Morgen; den kunde og burde blevet en Paaskeaften for Norges Selvstændighed og Frihed, dog den fulgtes ikke af nogen Opstandelsesdag, men af en Nat, der endnu strakte sig ud over Sekler. Vel havde Fru Mereta i Begyndelsen nogle Fordele over de Kongelige og fik dem endog jaget fra Akershus og fra Oslo, men deels ved hendes Tilhængeres Forræderi eller Lunkenhed, deels ved Prinds Christierns kraftige Optræden vandt de Danske atter Overhaand, og Knut Alfssøns Enke maatte med sin Søn flygte til Sverige, hvor hun ved sit strax paafølgende Giftermaal med den senere Rigsforstander Svante Sture beredede sig en ny og vid Bane for sin aldrig hvilende Ærgjærrighed.

Rjukanfossen og Gausta.
(Parti af en Fjeldvandring).

Det kan ikke være min Agt at forsøge paa nogen detailleret Beskrivelse af Rjukanfossen, dertil ville mine matte Ord savne Kraft og Farve, og ikke engang kunne give et saa helt Billede deraf, som den døde Aftegning paa Lærredet formaaer, skjønt der ogsaa maa savnes Originalens evigt afvexlende Liv og den dybe, som det synes fra Jordens Inderste kommende Naturtone. Begge Dele ere desuden saa ofte prøvede og paa forskjellige Maader udførte, at enhver Læser vistnok derefter har dannet sig et nogenlunde rigtigt Begreb om den dobbelte Kjedels Form, om Konturerne af de skarpe Klippevægge, der omgive den, om Fossestupets Høide og Skikkelse. Men ingen Skribent, ingen Maler kan nogensinde ved et noksaa vellykket Skilderi sætte deres Publikum i en Stemning, som blot fjernt nærmer sig til Virkningen af den umiddelbare Indtrængen i en saadan Naturscene.

Vi sade længe paa Skrænten, der ved de dybt indtraadte Fodspor i Græstørven betegner Maristiens Begyndelse, og lod os med glad Skræk overvælde af det mægtige Indtryk. Fra dette høie Stade kunde vort Blik styrte sig sex hundrede Fod ned paa Bunden af det kogende, ydre Dyb, eller flyve over Svælget til Fosse-

mundingen skraas ovenfor, hvor den sølvhvide Vandsøile evig og uafladelig vrister sig frem af Klippens sorte Gab, eller glide med de faldende Skumhvirvler til halvt nede i den indre Kjedel, thi længer kan intet menneskeligt Blik trænge, da Vandstøvskyerne stige op fra Bunden igjen til Midten af Faldet og ganske opfylde det indre Rum. Det synes virkelig, som om Bjergets Aand ved Utilgjængeligheder paa alle Sider har villet værne om dette sit inderste og hemmeligste Værksted. Ikke nok at dette indre Rum er befæstet med knivsodskarpe Klippekanter og spærret af tordnende Vanddampe, saa intet Levende der kan aande eller træde uden strax at sønderknuses; endog den som en Forgaard dannende større Fjeldkjedel er næsten utilgjængelig for en menneskelig Fod, og der gaaer kun dunkle Sagn om, at enkelte dumdristige Klattrere skulle have naaet dens Bund og været slupne derfra med Livet. Men var man ogsaa engang først dernede, hvilket Syn vilde da ikke Fossen tilbyde, seet fra Foden af dens hele Høide, og styrtende ned over Ens Hoved, ligesom fra Skyerne! Nu derimod seer man Faldet ovenfra, hvorved Maalestokken for dets Høide tildeels bliver forstyrret. Som vi nu længere og længere stirrede ufravendt ind i de altid sig gjentagende, nedfarende Skumbjerge, og enkelte røde Streiflys af den dalende Sol faldt gjennem Klippekløfternes dybe Skygger henover Vandpartiklernes Myriader, og dannede af dem ligesaa mange funklende Ædelstene; medens den bedøvende Larm fra Fossen slog Luften sammen over vore Hoveder, snart med jagende Pladsken og Susen, snart med dybere rystende Drøn; medens vi saae store Fugle flyve skrigende, i stedse tættere Kredse over det tordnende Svælg, som om de skulde males ned i dets Hvirvler — da grebes ogsaa vi tilsidst af den forunderlige Lyst, som paa saadanne Steder lokker Mennesket ned i Afgrunden. Det forekom os, som løftede usynlige Kræfter vore Fødder fra Jorden, og vilde drage vort Hoved mod Dybet; som kaldte tusinde smigrende, lokkende og truende

Stemmer til os fra Vandhvirvlerne i den indre Kjedel, hviskende og forsikkrende om, at derinde vilde være Ro og Husvalelse at finde for vore svimlende, brændende Tanker. Og dog følte vi os til samme Tid betagne af en unævnelig Rædsel, som lagde Dødens Blegbed over vor Pande og bragte vore Hænder til uvilkaarligen og krampagtigen at klamre sig fast til de nærmeste Gjenstande. Det var Svimmelhedens skrækkelige Phantom, der her traadte nær til os, og saae os ind i Sjælen med sine bundløse, vanviddvækkende Øine. Hvo der har ham til Følgesvend paa Maristien er redningsløs forloren. Han vilde gjerne drage os derhen; Stykket over den glatte Fjeldvæg fra Birken og op til „Furua" saae saa kort og snart tilbagelagt ud, og Forfængeligheden tilhviskede os: At have været ved Rjukan og ikke gaaet Maristien, er jo det samme som at have været i Rom og ikke seet Peterskirken! Men allerede ved det første prøvende Fodtrin paa Stien, hvor de skjulende Buskvæxter ophøre, og den brat imod Fossen hældende Fjeldside intet Holdepunkt frembyder mere for det svævende Blik, — alt da stod den frygtelige Følgesvend ved vor Side og greb efter os og pegede med en haanlig Latter ned i Afgrunden. Endnu vare vi dog ikke saa ganske i hans Magt, at vi jo med en kraftig Villieanstrængelse kunde træde tilbage; vi gjorde det, og opgav Gangen over Maristien. Vor Fører, den gamle Thorgeir, bestyrkede os ogsaa i denne Beslutning, sigende: „At naar vi ikke agtede os op til Gaarden Fossum, der ligger tæt ovenfor Rjukan, og hvortil Maristien er en Gjenvei, saa vidste han ikke, hvad vi endelig vilde paa den, især naar vi ikke vare des sikkrere i Hovedet. Fossen kunde vi jo see godt nok her, hvor vi vare; og syntes vi ikke det, saa vilde han føre os til et Sted længere nede, som var endnu bedre. Vilde vi ellers see, hvorledes det tog sig ud, naar En gik paa det værste af Maristien, saa skulde han gjerne gaae den Gang frem og tilbage, det var han saa vant til." Vi frabade os imidlertid dette

Skuespil, idet vi forklarede ham, at vi ikke vilde, han for vor Skyld skulde sætte sit Liv ivove; det kunde dog hænde, at hans gamle Been nu vilde svigte paa denne farlige Sti. Vi anmodede ham derfor om at føre os til det belovede Udsigtssted, og overlade Maristien til yngre Been end hans og sikkrere Hoveder end vore.

Han gik nu foran, og klattrende fra Busk til Busk nedad en kratbevoxet Skraaning kom vi endelig ned til det bekjendte Sted, hvor en stor, flad Sten som en Altan rager ud over Dybet midt overfor Katarakten, der paa Grund af det lavere Standpunkt, hvorfra den her sees, tager sig endnu mægtigere, høiere og fuldere ud, end oppe fra Maristien. Vi stode i Ly af de frisk-grønne, skjælvende Birketræer ved Aabningen, og saae fra denne naturlige Loge atter ud over hin underfulde Scene, af hvis Betragtning vore Sjæle aldrig kunde blive mættede. Tilsidst lod vor Tanke sig ikke længere nøie med selv dette mærkværdigste, mest storartede Fragment af Thelemarkens Vandfaldrigdom, vi her havde for det legemlige Øie. Vore Drømmerier, vuggede og baarne paa Fossens mægtige Vandhvirvler, omfattede paa engang hele den uhyre Cascaderække, hvoraf Rjukan blot er et af Trinene, og hvis Kilder findes paa Hardanger-fjeldenes evige Sneetinder og Isbræer. Fra disse tænkte vi os de stride, grønblaa Gletscherelves Løb over Fjeld-plateauet samlende sig i Mjøsvandet paa Grændsen af Fjeldmarkerne; derfra styrtende gjennem Maanelven over Rjukanfossen ned til Tindsøen, derfra ved Tindelven med flere Elve fra Thelemarkens andre Dale ud i Hitterdalsvandet, hvilket igjen ved den brede Seude-Elv har sit Udløb i den mægtige Nordsø, dette store Reservoir for det østfjeldske Thelemarkens fleste Vasdrag, og saa endelig ved Skiens Elv, over Skotfossen og Skiens-fossene, ud i Havet. Hvilken Vandledning!

Hint ensomme, flere Mile lange Mjøsvand, fra hvilket Maanelven har sit Udspring, ruller sine mørke, tunge Bølger mellem nøgne Høie, hvor intet Træ mere

voxer, thi dette sørgelige Vand ligger oppe ved den yderste Grændse af Livets Regioner, omtrent halvanden Mil ovenfor Rjukan. Men dets stenede Kyster har paa nogle Steder kraftige Græsmarker, og her afbrydes Fjeldslettens Øde af Kvæghjordernes Bjeldeklang og Sæterjenternes Lokken. Ja, der findes endog enkelte faste Boliger deroppe, smaa Gaarde, hvis Beboere holde ud der det hele Aar igjennem. Det i Thelemarken sædvanlige Sagn om saadanne høitliggende Trakter gaaer ogsaa her: at Mjøsvandets Bredder i fordums Dage, før den sorte Død, skal have været mere beboede, endog opdyrkede, og udgjort et helt Kirkesogn, af hvis Kirke man endnu troer at kunne skjelne Fundamenter. I lange Tider derefter var denne forladte Egn kun af og til besøgt af Sæterfolk, enkelte Jægere og Fiskere, indtil den endelig i Midten af forrige Aarhundrede atter fik faste Beboere ved et ganske eget Tilfælde. Et ungt elskende Par fra Vestfjorddalen, som nede i Bygden, blandt Menneskenes Love, ikke kunde ægte hinanden, fordi de vare i for nært Slægtskab, flygtede op til Mjøsvandet og nedsatte sig her paa det Sted, hvor nu Gaarden Argehovd ligger. I denne Ensomhed levede de længe roligt og aldeles forglemte af Verden; først mange Aar efter fandt Øvrigheden deres Efterkommere, der nu vare formerede til en hel Koloni stærke, halvvilde Mennesker, der hverken vidste af Daab eller Ægteskab, og som nu Alle paa eengang bleve christnede.

Vi ere ved denne Digression komne temmelig langt bort fra vort Standpunkt ved Rjukan, skjøndt hine øde Regioner ovenfor Fossen, hvilke vor Fod dennegang ei skulde betræde, men vort Blik senere overflyve fra Gausta, dog ogsaa høre med til det udstrakte Billede af Fjeldenes og Vandenes Terrasser, vor Tanke her havde dannet sig. Imidlertid sank Aftenskyggerne tættere og tættere fra Klippekanterne hen over Faldets Sølvglands, og vilde ligesom tilhylle det med deres dunkle Folder, for at Menneskenes nysgjerrige Blik ikke længer skulde van-

hellige Vandaandernes Mysterier; et koldt Pust gik sukkende gjennem Kløfterne og erindrede os om, at det nu var paa Tide at løsrive sig fra disse lokkende Kredse, før Nattens Rædsler faldt paa. Vi havde en lang og besværlig Tilbagevei, og det blev nær Midnat, før vi trætte og hungrige naaede ned til Dale, vort Standkvarter, hvor vi modtoges og styrkedes saa godt Husets Midler tillode. —

Det var en stille, graalig Morgenstund, da vi næste Dag brød op fra Dale for at tiltræde vor lange Fjeldvandring over Gaustaknæerne til den ensomme Tudal, et affidesliggende Annex til Hjartdal Præstegjeld, og hvorfra vi saa videre agtede at stige ned i lavere og mere beboede Egne. Man havde vel paa Dale høilig fraraadet os at tage denne Vei, der beskreves som altfor besværlig og lidet lønnende, men vi vilde nødig reise samme Strækning ned over Tindsøen tilbage igjen, som vi var kommet, og desuden droges vi af en indre uimodstaaelig Lyst, der vist bemægtiger sig Enhver, som lader sig indeslutte af disse trange Dale, en Lyst efter at naae Høiden af de lukkende Fjeldmasser og see, hvilken friere Verden deroppe aabner sig. Skjønt derfor til andre Hindringer ogsaa stødte den, at ingen Heste vare at faae til Overgangen, selv ikke paa Ingolfsland, og at vi saaledes maatte indlade os i Underhandlinger med vor Fører, gamle Thorgeir Miland, om fremdeles at benytte hans Hest over Fjeldet, satte vi dog vor Villie igjennem. Da han først engang havde fattet sin Beslutning og givet sit Løfte, var han Godmodigheden og Velvilligheden selv, især efter at han havde faaet en god Medhjælp i en stærk ung Karl fra Gaarden Vaa, der paa sin brede Ryg skulde bære endeel af vor Bagage og ellers tjene som Fører, hvor den Gamle, som ikke paa længe havde været tilfjelds paa de Kanter, maatte være usikker om Retningen i disse sporløse Ørkener. Saaledes forberedte begav vi os paa Veien. Morgenluften var kold og disig, en tung, hvid Skyhat hvilede paa Gaustas Tinde og

strakte sine Flige langt ned over Kjæmpens Sider; det syntes altsaa, som om Elementerne selv vilde fraraade os Bestigelsen af Toppen; thi hvad skulde vi deroppe, midt i uigjennemsigtig Taage? Vi tænkte derfor allerede blot at drage over den lavere Fjeldryg til Tudal, og lade Gaustakammen efter Lyst indhylle sig i sine hvide Gevandter, uden at vi skulde forsøge paa at gjennemtrænge dem. Vor Dagsreise vilde uden dette endnu blive lang og anstrængende nok, forsikkrede man os.

Da vi havde passeret Broen over Maanelven, og var kommen over paa den anden Bred, begyndte Opstigningen umiddelbart. En Slags Sætersti fører vel opad den steile Fjeldside i lige Retning did, hvor Gaustaknæet bøier sig og danner Plateauet, hvorpaa Keglen hviler, men denne Sti er saa afbrudt af overstyrtede, gigantiske Fjeldstykker, saa skjult af Mos og Naaletræernes Rødder, at den næsten er ukjendelig for et uvant Øie; den er tillige saa braabrat, at selv disse Egnes lille vevre Fjeldhest, der næsten synes at besidde en Flues Færdighed i at gaae op ad en lodret Væg, her kun med Møie og krampagtigen klavrer sig frem; at sidde tilhest er her naturligvis ikke at tænke paa, man er glad ved at kunne tye til sine Been og Hænder. Imidlertid havde den steile og møisommelige Opstigning, saalænge vi ikke var altfor trætte, sin egen Interesse. Luften blev, alt eftersom det led ud paa Morgenen, mindre skarp og mere solgjennemtrukket, Bjergbeltet var endnu i denne Høide tæt bevoxet med frodig Gran- og Furuskov, der bevægede sine vifteformede, stærkt duftende Grene over vore Hoveder; fløielsblødt Mos, med de herligste grønne og brune Skatteringer og gjennemsivet af klare Vanddraaber, bedækkede ofte den stenede Jordbund; stive Bregner, denne Levning af Urverdenens Planteformation, stak som Fjederbuske op af Stenrevnerne og raslede for den mindste Luftning. Hvor Underskoven var mindre tæt, fik vi mellem de ranke Furustammer et Fjernsyn ned i den mærkværdige Dal, vi havde forladt.

Jo længere vi kom op, des aabnere blev den Fjeldskraaningen beklædende Trævegetation, og enkelte grønne smaa Græsmarker lysnede allerede hist og her frem af Naaleskoven, som nu mere og mere begyndte at give Plads for Birken. Endnu havde vi dog et godt Stykke at klavre, før vi kunde naae til den første store Affáts, hvor Fjeldplateauet begynder. Af den idelige Stigen og Klattren vare vi nu ogsaa saa trætte og medtagne, at vi maatte hvile temmelig ofte, og den anvendte Tid stod ikke i Forhold til det Rum vi tilbagelagde. Men hvad der høilig bidrog til at forkorte os disse besværlige Timer, var vore Føreres Meddelsomhed og ivrige Samtaler mellem sig selv indbyrdes og med os.

Det var virkelig med særdeles Opmærksomhed, vi fulgte deres Samtale og blandede os i den, vel ikke saameget for dens Interesse i og for sig, som fordi disse Fjeldfolks stærke og dybe Gemyt og deres livlige og naive Opfattelsesevne derigjennem uforbeholdent kom for Dagen. Det er muligt, at andre Reisende have gjort en mindre tilfredsstillende Erfaring med Hensyn til Vestfjorddølernes Kvaliteter, og at Hændelsen her havde ladet os træffe paa mere end sædvanligt begavede Individer, men det forekom os dog, at de Eiendommeligheder i Gemytliv og Tankeformue, som viste sig hos den gamle Bonde og hans yngre Kammerat, vare saa gjennemtrængte og baarne af de strenge og store Natur-Omgivelser og af Fjeldlivets ensomme Grublerier, at man vistnok maatte have Grund til at overføre dem, i mere eller mindre Grad, paa Racen i det hele. Langt fra at disse arme, til sig selv overladte Folk skulde lade deres Tanker og Begreber indespærre af de høie Fjeldmure, der omringe dem, eller nedtynge af det alendybe Sneelag, som den største Deel af Aaret hvile paa deres Hyttetage — vide de godt, at der existerer en bevæget Verden udenfor deres Dal og bag deres uhyre Fjeldørkener; de søge med Begjærlighed enhver Kundskabskilde om denne Verden, de beskjæftige sig med at ordne dens

Forhold og supplere af egen Indbildningskraft, hvad der maatte skorte dem paa positive Efterretninger. Saaledes hørte vi med Forundring vore to Ledsagere afhandle meget ivrigen mellem sig, hvilket Folk i Europa vel maatte antages for det ulykkeligste? Da de naturligvis ikke kunde blive enige herom, forelagde de os Spørgsmaalet til Afgjørelse. De spurgte meget om, hvorledes det gik paa Storthinget, som dengang var samlet, fornemmelig syntes Veilovens Skjæbne at interessere dem; de klagede over, at man vilde tvinge dem til at oparbeide og vedligeholde for brede Veie paa vanskelige og lidet befarne Strækninger. Aldrig kunde de blive mætte af at høre fortælle om den kongelige Families Ophold i Christiania, og de gjorde sig de besynderligste Forestillinger om disse høitstillede Personers Levemaade og Fremtræden. Men, hvad der især laae dem nærmest for Øine og opfyldte deres hele Sjæl, var Betragtninger, Tvivl og Gisninger om Naturphænomenernes Oprindelse, Beskaffenhed og Hensigt. Stjernehimlen, der hvælver sig dobbelt tindrende og hemmelighedsfuldt udfordrende over de høie, milebrede Fjeldsletter, hvorpaa disse Folk saa ofte drage ensomme omkring med deres Kvæghjorder; en enkelt Konstellation, der seer betydningsfuld ned i den trange Dalsprække, hvori Vinterboligen ligger; de gigantiske Fjeldmasser, der reise deres uhyre Hoveder fjern og nær, den voldsomme Søndersplittelse i Kløfter og Elveleier — Alt dette sætter sine stumme, men mægtige Spørgsmaal uafladeligt for Bjergboerens Sjæl, og han kan ikke, vil ikke afvise dem. Han skaber sig da egne Theorier, astronomiske og geologiske Satser, som ingen Navne have og ingen Berettigelse i Systemerne, men som han dog hjælper sig med. Saaledes paastaaer han, at Fjeldregionen lidt efter lidt stiger længere ned i Dalen, og det dyrkbare Strøg bestandig aftager, hvilket Sagn paa en mærkelig Maade støder sammen med de lærde Naturforskeres Paastand om den skandinaviske Halvøes gradvise Stigen op af Oceanet.

Men det er ikke alene Udenverdenens Virkninger, som Vestfjorddalens ægte Fjeldbonde er istand til med Phantasi og Bevidsthed at optage i sig, — hans indre Liv, hans reent menneskelige Følelser vise sig ofte stærkere, varmere og dybere, end man er vant til at iagttage hos Individer paa hans Standpunkt, der med trælhaarde Hænders Arbeide maa friste en daglig truet, af alle Slags Savn sammensat Tilværelse. Vi ville saaledes ei kunne glemme den halv undertrykte og dog saa klart fremvældende Rørelse, den simple Inderlighed, hvormed gamle Thorgeir Miland fortalte os en Scene af sit huslige Liv. Han havde en sildig Høst gjort en høist nødvendig Reise over Fjeldet til Tudal, samme Vei han nu drog med os. Men hjemme paa Miland laae hans lille Datter dødssyg. Han gav sig derfor, da hans Ærinde var udrettet, paa Hjemveien med saa stor Hurtighed, som de opsvulmede Bjergbække, de uveisomme Vidder og det taagede Veir vilde tillade. Det var, sagde han, som om Hjertet vilde ud af Brystet paa ham og ile forud; han følte, at en kjær Sjæl i Dødsangsten længtedes efter ham og ikke kunde blive fri, før han kom. Saaledes var det ogsaa. Den lille Pige havde hjemme i sin Dødsnød raabt uafladeligt paa ham; sagt, at hun gjerne vilde dø, men at hun først maatte see sin Fader. Man havde maattet flytte hendes Seng hen til Stuens eneste lille Blyvindue, og hun stirrede med de bristende Øine ud i Dalgrunden, hvorfra Faderen skulde komme. Han kom endelig, før det var forsilde, og hun døde med Hovedet lagt til hans Bryst.

Under saadanne Samtaler vare vi imidlertid komne op over Naaletræernes Belte til den første Sæter under Gaustakammen, der nu viste sig ganske i Nærheden, endnu med Toppen tildeels skjult af et bortdragende Skylag. Vi bleve skuffede i vor Forventning om at finde Folk og Kvæg paa denne Sæter; de vare dragne længere ind paa Fjeldet, Hytten stod forladt, og ingen Bjældeklang eller Lurtoner var at fornemme. Vi leirede

os imidlertid paa den skjønne Græsvold om Stølen, for at udhvile efter Opstigningens Strabadser og samle Kræfter til hvad der forestod. Skjøndt Solen allerede havde faaet Overhaand med Morgentaagen og sendte en klar og skinnende Straaleflod over de vide, nøgne Strækninger, som omgav os, var der dog i denne Høide kun liden Varme i dens Straaler, og en kjølig, gjennemtrængende Luftning strøg hen over Bjergryggen. Vel saaes Terrainet, uberegnet Keglen, endnu at stige i en langbrat Skraaning bag os, men vi mærkede dog, at vi allerede maatte være komne meget høit, da vi tversover Dalen saae ned paa den anden Sides Fjelde, hvis Høisletter Øiet kunde forfølge langt indover. Ovenfor det Sted, hvor vi nu sade, voxede ingen Træer mere; den sidste kummerlige og tynde Birkeskov kunde vi endnu see nede paa Afhældningen, den vinkede til os med sine skjælvende Blade, som om den vilde kalde os tilbage i de grønne Skyggers Ly fra de aabne, af Træernes skjønne Slægt forladte Høider. Endnu havde vi dog en rigelig Græsvæxt om os, men da vi atter brød op og droge videre langs de jevnt opad skraanende Bjergrygge, forsvandt ogsaa de sidste grønne Marker. Vi saae kun omkring os aldeles nøgne og forvittrede Fjelde paa Fjeldet, og derimellem sørgelige Dalsører, hvis Bund bestod af sortebrune Myrstrækninger, gjennemsivede med Sneevand og besaaede med en Uendelighed af ligesom nedregnede løse Stene, og hvis Sider tildeels vare bevoxede med sparsomme hvidgraa Lyngarter, deels ogsaa bedækkede med disse over hinanden styrtede Kampestene. Tilhøire ragede op over alle de øvrige Høider den uhyre Gaustaryg med sine hvide Sneestrimer, der nu brede, mægtige og faste som Metal skinnede og blændede i Solstraalerne. Endnu et Par Timers Tid arbeidede vi os frem gjennem den opsprukne Grund, over Stenurer og rivende Bække, før vi endelig henved Middag naaede Langesondssæteren, der ligger paa den nederste Skraaning af Gaustakeglen, tæt under den evige Snee. Hvorledes

Kreaturerne her paa dette frygtelige Sted kan finde Næring og Græsgang, er ikke let at begribe, da Alt vidt og bredt har det samme graabrune, øde Udseende, og ikke en grøn Plet er at opdage, men at her alligevel maa findes kraftige Urter nok mellem Stenene og Lynget, det beviste det store Antal blanke, velnærede Hornkvæg, Faar og Gjeder, som netop i det Øieblik vi ankom samlede sig om Sæterhytten for at mælkes. Med Møie trængte vi os gjennem den tætte Hjord ind i Stølen, i hvis yderste røgfulde Rum en temmelig but, skiden og slet ikke idyllisk Sæterjente stod og rørte i en Primkjedel, og paa vort Forlangende lod os faae saameget Melk og Fløde, som vi lystede, hvilket var ikke lidet, efter at vi flere Dage havde levet saagodtsom paa Vand og Brød. Saasnart vor Tørst var stillet, skyndte vi os snarest muligt ud af dette Hul, for igjen at aande den frie Bjergluft. Vore Førere kom os derude imøde med betydningsfulde Gebærder: de pegede nemlig op til den, som det syntes, ganske nær over vore Hoveder ragende Gaustakam, der nu var aldeles fri for Skyer og tegnede sig skarpt mod den rene, dybt blaa Himmel. „I vil dog vel ikke drage Toppen forbi nu, da vi ere den saa nær, og den viser sig saa blank, som det sjelden falder i nogen Reisendes Lod at see," mente de begge. Og da nu deres uegennyttige Tilbud at følge os derop kun altfor meget stemmede med vor egen Lyst, betænkte vi os ikke længe. Hesten blev sluppen løs paa Græsgang, fri for sin Byrde, Tøiet blev overleveret til Sæterjentens Omsorg; vi foretog de nødvendige Forandringer i vor Udrustning, og nu gik det opad. „Nu er Klokken snart Et, Klokken fem ere vi her tilbage igjen," sagde vor unge Fører, idet han skred foran. Han var vel bekjendt paa disse Steder; hvad Thorgeir Miland angik, da havde han aldrig før været paa Gausta Top, skjønt han næsten hele sit lange Liv igjennem havde havt den for Øie fra sin Gaard.

Det Indtryk af høi Skjønhed og verdensfjern Fast-

hed, som Gausta, seet fra Vestfjorddalen af, vækker hos Beskueren, bliver ved Bestigelsen tildeels forstyrret, og naar man har været paa Gaustas Top, holder det vanskeligt eller fordrer idetmindste nogen Tid at gjenfinde det herlige, sjæloploftende Totalbillede, som man opfyldtes af ved det første Syn fra Dalbunden. Ikke at Forestillingen om Bjergets Storhed ved Nærmelsen aftager, tvertimod, de uhyre Strækninger, man gjennemvandrer for at naae dets høieste Top, og det umaadelige Panorama, man derfra overskuer, paatvinger En den sikkreste Bevidsthed om, at den Maalestok, Øiet nedenfra havde dannet sig om Fjeldets Høide, endnu langt fra rækker til. Men det er Bjergoverfladens forunderligt egne Struktur, som her støder Øiet og forvirrer det først opfattede Billedes Linier og Charakter. Istedetfor, som man skulde vente, heroppe hvor Beklædningen med Skov og Græsmark hører op, at finde Urstenjettens blottede Legeme i Form af en sammenhængende, fast Granitmasse, saa vader man her i en skrækkelig opsmuldret Stenhob af gigantiske Dimensioner. Strax man kommer ovenfor Skovgrændsen seer man allerede Lyngmarken og Fjeldplateauerne fjernt og nær besaaede med en Uendelighed af løse Stene, større og mindre; som man nærmer sig Keglen, samle disse skarptkantede Stenbrokker sig tættere og tættere, indtil de endelig, noget oppe paa Keglen selv, bemægtige sig hele Terrainet, hobe sig over hinanden og ikke engang tillade den mindste Lyngbusk at trænge op mellem deres Fuger. Kun den evige Snee breder hist og her sit Dække over Fordybningerne i dette Kaos af løse Stene, der synes de sønderslaaede Levninger af endnu mægtigere Fjelde end dem, som nu beherske Thelemarken.

Da vi fra Langefondssæteren tiltraadte vor Opstigning til det sidste og øverste Trin af Gaustafjeldets brede Pyramide, havde vi foran os først en saadan brat opadskraanende, vidtløftig Strækning, der dog endnu var bevoxet med sparsomt Lyng og Mos mellem de vildt

omstrøede Stene. Her traf vi endnu enkelte Kreaturer, der vel maatte finde nogle kraftige Alpeurter mellem Stenene, skjøndt vi ingen saadan Vegetation kunde opdage. Vi fulgte Randen af en lang smal Sneefond, der strækker sig næsten lige ned til Sæteren, og hvoraf denne har sit Navn. Allerede ganske trætte og udmattede naaede vi langt om længe op til Enden af denne Forgaard til den absolute Stenregion, og her skulde dog først den værste Anstrængelse begynde. Foden vidste ikke, hvor den skulde hen blandt disse skarpe, mangekantede, løse Stene, der vare kastede vildt over hinanden og ofte med klingende Larm skrede tilbage, naar man troede at have fundet et nogenlunde sikkert Fodfæste. Vi opdagede ikke Klippebunden nogetsteds, skjøndt den uhyre Stenur, som kaldes Gaustas Top, overalt i sin løse Masse viser dybe Sprækker og Huller, som det synes ret egentlig skabte til at brække Benene i. Disse fortvivlede Stene antoge alle mulige Skikkelser for at gjække os; snart var det flade Heller, der saae indbydende ud til at trædes paa, men vippede ved den første Berørelse, snart hvast tilspidsede smaa Kegler, der borede sig ind i Fodsaalerne, snart lange skarpe Kanter, hvorpaa man kunde skjære sig, snart fint Grus, hvori Foden sank ned eller gled tilbage. Næsten ved hvert tyvende Skridt i denne gjenstridige Masse maatte vi standse for at trække Veiret, ja undertiden lægge os plat ned paa Stenene for at søge nogen Hvile. Og naar vi da saae os om og sammenlignede den Bane, vi siden Stengrændsen havde tilbagelagt, med hvad der endnu optaarnede sig foran os, saa syntes de gjorte Fremskridt os fast umærkelige, medens vi med trøstesløse Blikke maalte den næsten endeløse Udstrækning af det graa Stenhav, vi endnu havde at gjennemkrydse, før den vinkende, haanende Spids kunde naaes. Øiet selv trættedes ved at forfølge disse steile Skraaninger, hvor end ikke en Tue af brunt Mos fandtes til Hvile, og de eneste Afvexlinger i den graa Monotoni vare Snee-

feldternes Hvidglands og et vist grønligt, metalagtigt Skjær, der undertiden løb hen over Grusdyngerne, og som fremkaldtes af en Slags spanskgrøn Skimmel, der her ofte havde sat sig paa de forvittrende Stene. Kunde vi i lige Linie steget op til den midterste og høieste Top, saa vilde Afstanden naturligvis blevet kortere, men derfor ikke vor Møie mindre, ja vel næsten spildt; thi Bratheden er paa dette Strøg meget stor. Vi foretrak derfor, som de fleste Bestigere af Fjeldet, at følge Ryggen af Kammen, der noget jævnere stiger op fra den østlige Side. Det var alligevel kun med yderste Villieanstrængelse og efter Timers Forløb, vi endelig naaede saa høit, at Udsigten aabnede sig til den anden Side af Kammen, der her viser sig næsten konkav, og saa smal og skarp i den øverste Rand, at man paa sine Steder kan sidde til Hest over Gaustas Ryg. Langs denne skarpe Kant, i de løse glidende Stene, med den umaadelige, svimmelvækkende Nedsigt til begge Sider, slæbte vi endnu vore mødige Lemmer op til det høieste Punkt, hvor en liden Varde er reist af dem, som i Tidernes Løb have været heroppe, og hvoraf Enhver har lagt sin Sten. Her sank vi ned, aldeles overvældede af en dødelig Mathed, og det varede noget, inden vi kom os saa vidt, at vi med fuld Sjælekraft kunde nyde det grandiose Skuespil, som vort 6000 Fod høie Stade frembød, og som vi havde saa dyrekjøbt erhvervet os.

Det til en saa umaadelig Horizont, til et saa ørneagtigt Omblik uvante Menneskeøie maatte først søge Fæste og Hvilepunkt paa Bjerget selv, hvorfra det udgik. Her fik vi det umiskjendeligste Indtryk af, at vi befandt os paa Spidsen af en Ruinhob, paa de sammenstyrtede eller opsmuldrede Levninger af et endnu høiere og mægtigere Fjeld end det nuværende Gaustas Top. Paa alle Kanter saae det ud, som de løse, uhyre Grusmasser vare styrtede og rasede ned, skjønt i forskjellig Steilhed. Mod Vestfjorddalen er Grusteglens Affald mere jævnskraanende, med parallele Render, hvor Sneen har sam-

let sig, men til den modsatte Side er Affstyrtningen saa voldsom, at dette mærkværdige Stenskred næsten udhuler Kammens Side, og saa brat, at ingen Snee der kan holde sig. I hvilken Fortid og hvorledes denne skrækkelige Sammenstyrtning eller Bjergopløsning er foregaaet, maa vi overlade til Geologen at udgranske, vi holde os kun til dens Virkninger, som ikke lader sig betvivle eller omgaae. Naar vi, efter at have ladet vort Blik glide ned ad Bjergets Sider, igjen vovede at sende det ud i det frie, umaalelige Rum omkring os, da maatte vi, for rigtigt at fatte Charakteren af Panoramaet, bestandig holde den Bevidsthed fast, at det var Høifjeldenes Sletter, Dale, Søer og Bjerge vi her fra et Fjeld paa Fjeldet oversaae, at det var den norske Ørkens, høit over de beboede Dale hævede Verden, som her i mangfoldige Miles Omkreds udbredte sig for os, bølgeformig, graabrun og livløs. En eneste af de dyrkede Dale kan sees fra Gausta, fordi den ligger lige under, det er Vestfjorddalen; men just den uhyre Dybde og Trangħed, hvori dens blaaliggrønne Spalt strækker sig, giver en Maalestok for Fjeldørkenens Beliggenhed og Udstrækning. Alle de øvrige Thelemarkens bebyggede Dale og Kirkesogne forsvinde og skjule sig dybt i herfra usynlige Revner i den sammenhængende Fjeldmasse. Saa langt Øiet kunde naae, til alle Sider Intet uden graa Fjeldmarker, Bjergrygge og Toppe, den ene bag den anden i en uendelig Række, kun afbrudt ved en Mængde sorteblaa Fjeldsøer, der stirrede op hist og her, blandt andre det milelange Mjøsvand. Rundt om i den yderste Horizont enten blaalig hensvømmende, ubestemt Fjernhed eller skinnende, stolt opragende Sneefjelde. Blandt de skjønneste af disse bemærkede vi Hallingskarven og Hallingjøkulen i Hallingdal, Folgefonden og de øvrige Snee- og Isbræer i Hardanger, den besynderligt afstumpede Kjæmpekegle Haarteigen o. s. v. Over denne uhyre Cirkel hvælvede Himlen sig saa klar og dunkelblaa, som vi endnu aldrig have seet den; ikke en Skystænk plettede

dens rene Dyb, hvorigjennem man næsten troede ved høilys Dag at maatte kunne see Stjernerne blinke; Solens Skive stod blank, men skarp afgrændset og ligesom straaleløs paa den dunkle og dog saa tindrende klare Hvælving. Et intensivt Lys var udbredt over alt, og fremhævede kun saa meget grellere den underliggende Ørkens sørgelige Nøgenhed og Dødstilstand.

Dette var altsaa Udsigten fra et af Norges høieste Fjelde, det var Høidepunktet af vor Reise, det var den store Naturopladelse, hvortil mange Dages anstrængende Opstigen havde bragt os. Et uhyre, forstenet Hav med nøgne Bjergrygge til Bølger, med en Krands af Sneebræer i Horizonten, som hvide, skinnende Seil — det var det Hele. Havde vi her ventet, som fra Tysklands og Italiens Bjergtinder, at faae see ned over Menneskenes travle Verden, over grønnende, vidtstrakte Sletter, hvorigjennem brede, glindsende Floder slynge sig, paa hvis Bredder sidde mægtige Byer med Slotte og gothiske Kirkespir, eller ud over det blaanende, friske Hav med dets tusinde, yndige Kyster, Øer og Bugter, — da vare vi vistnok haardt blevne skuffede, saaledes som udentvivl mange Udlændinger ere blevne det. Men vi kom herop ikke som fremmede, nysgjerrige og ligegyldige Tourister, vi bare med os i vort Hjerte den Livsmagt, som kunde besjæle Fjeldørkenens Dødsstivhed, thi vi saae jo ud over vort Fædreland! Hvad der her laae udbredt for os, var Norge i dets egentlige Skikkelse, saaledes som det vilde tage sig ud, hvis man kunde tænke sig det seet paa eengang, fra en Ørns Vinger, som i Kong Sverres Drøm. Et eneste sammenhængende Ødefjeld, i hvis hele mægtige Masse de smalle, beboede Revner tabe sig og forsvinde. Men vi vide dog, at de ere der disse Rifter, hvor Skove og Enge grønnes, Kværnen gaaer i Elvefaldet, og Røgen stiger fra Arnestederne — og vi kunne derfor med rolig Bevidsthed om Landets indre Kraft skue ud over dets forstenede, sneelagte Overflade, og fatte Symbolet, som for os ligger i denne Fjeldensomhedens og

Ørkenens tilsyneladende Seir over det bevægede Menneskeliv.

Det varede ikke længe, før vi bleve afbrudte i disse Betragtninger ved de isnende kolde Vindstød, der foer hen over Bjergtoppen, og erindrede os om den hældende Dag og Nødvendigheden af at tiltræde den langvarige og besværlige Nedstigning. Vi ville ikke trætte Læserens Taalmodighed med nogen udførlig Beskrivelse over vore Gjenvordigheder paa denne Nedgang, der næsten er værre end Opstigningen, da Foden med mere Fart og Vægt støder an mod de skarpe Stene, og mindre kan undgaae de beenbrækkende Huller. Med hvilken Vellyst betraadte vi igjen den forholdsvis bløde Mosegrund omkring Sæteren, hvorhen vi endelig med rystende Knæer og sønderrevet Fodtøi kom tilbage Klokken henved 6 om Eftermiddagen, efter at have brugt over fem Timer til Bestigelsen af Gaustas Top.

Neppe kunde vi tage os en lille Stunds Hvile, før vi atter maatte bryde op, hvis vi samme Aften vilde naae Tudal, og den Udvei at overnatte paa Sæteren var ikke altfor tillokkende, saa vi heller besluttede os til at afgjøre al Strabads paa eengang, medens vi vare i det. Vi fik altsaa vor Oppakning istand igjen, og vor lille Caravane satte sig atter i Bevægelse videre fremad gjennem de uveisomme Ørkener. Paa denne Kant synker ikke Gaustaplateauet brat ned i Dalbunden, som mod Vestfjorddalen, men strækker sig endnu halvanden Mil fremad i flade Vidder eller lavere Bjergrygge, før man naaer Nedgangen til Tudal. Man maa dog ikke forestille sig, at denne Vei er jævn og flad at befare; den dybe Myrbund, de rivende Bjergstrømme, de ogsaa her overalt omstrøede store Stene lægge Hindringer ved hvert Skridt, og gjøre den efter Navnet halvanden Mils Vei dobbelt saa lang i Virkeligheden. Vi arbeidede os lang Tid fremad ved Strandbredden af en af disse mørke Fjeldsøer, hvoraf vi havde seet saa mange oppe fra Gaustatinden. Her vare alle et skjønt Landskabs Kon-

turer, men uden Liv. Tænker man sig denne Sø med dens Omgivelser sænket nogle tusinde Fod lavere, saa vilde den afgive det skjønneste Prospekt. Den var omgivet paa den ene Side af blidt rundede Bjerghøider, paa den anden af en smukt udtunget Strandbred med yndigt formede Landtunger og Næs, der strakte sig ud i Søen. Beklædte Phantasien et Øieblik disse Former med Skov, med bølgende Græs, med Siv og Vandplanter, saa havde den et Parti af den blideste Skjønhed for sig — men i næste Øieblik maatte denne „Mirage", dette Ørkenens Gjøglebillede forsvinde, og den fæle Virkelighed stirrede os imøde fra det sorteblaa Kjern, der i sine stengraa Omgivelser forekom os som den tomme Øienhuling i et Dødningehoved. Vi droge videre og videre, og Jordbunden syntes at udvide sig under vore Fødder, Slette efter Slette, Bjerg efter Bjerg, evig i den samme graa Tone. Aftenens Skygger begyndte lidt efter lidt at leire sig over disse Ødemarker, hvor ingen Lyd hørtes, ingen Fugls Vingeslag var at fornemme, og intet Spor af Levende var at opdage. Vi kom endelig, efter at have besteget en temmelig brat Bjergryg, til Kanten af en umaadelig, sagte nedadskraanende Slette, ved hvis nederste Rand, der næsten forsvandt i Tusmørket, vi troede at see Birketræer, grønnende Marker og skovomgroede blanke Smaasøer. Det var virkelig Tudals Sæterregion, hvortil vi efter megen Møie vandt ned. Men derfra havde vi endnu en høist besværlig Nedstigning gjennem mørke Skove og nedad glatte Klippeheller til Bygden. Da vi kom ned til Sætervandet, hvorfra Elven løber ned i Bygden, laae der en Baad ved Bredden, og vi greb med Glæde denne Leilighed til at forskaffe vore saarede og mødige Fødder nogen Lise. Vi sendte gamle Thorgeir med Hesten i Forveien og steg i Baaden med vor unge Fører, der skulde roe os over til Søens modsatte Bred, hvor Veien følger Elven ned i Dalen. Det var nu blevet nær Midnat, Maanen var ikke oppe, og den sildige Julinat havde ikke ganske

den selvlysende Klarhed, som ellers udmærker vore Sommernætter. En svag Taage laae over Fjeldvandets natstille Flade, der syntes os meget større, end det virkeligt var, da dets skovbegroede Kyster næsten fløde hen i Skumringen og faldt sammen med denne. Den mest fuldkomne Stilhed herskede rundt om os, og selv Aareslagene dyppedes blødt og lydløst i det sovende Kjerns Vand. Pludseligt, som vi vare komne noget ud paa Søen, mærkede vi, at Vandet piblede ind i vor skrøbelige Baad fra alle Fuger, det stod allerede over vore Fødder, og om faa Øieblikke kunde Baaden være fuld og drages til Bunden. Da vi ikke havde Lyst til at drages med til det ensomme Fjeldvands Dybder, anvendte vi al vor Magt for at naae den nærmeste Strandbred, hvorsomhelst. Det lykkedes os ogsaa, netop som der kun var en Tomme igjen af Baadens Ræling over Vandet, at naae Skovbredden og kaste os i Land. Men her stode vi nu, midt i den tykke Skov, i Nattens Mørke, uden at see Spor til Vei eller Sti. Vor Fører var imidlertid ikke raadvild. Han besindede sig snart i hvilken Retning Sæterveien maatte søges, og gik saa foran os, idet han med sine Arme bøiede tilside Naaletræernes hindrende Grene og klarnede for os den næsten uigjennemtrængelige Buskvæxt. Fra Tid til anden hujede han for at give Thorgeir Miland et Tegn om, hvor vi vare; længe gik den stærke og klagende Tone gjennem Skovtrakterne uden Svar; endelig lød borte ved Søens Ende et fjernt, langt udholdende Raab, som man i denne vilde Egn gjerne kunde taget for et Rovdyrs Hyl. Men det var gamle Thorgeir, som havde forstaaet sin Kammerats Kalden, thi neppe havde vi, under den unge Førers ufeilbare Ledning fundet Sæterstien, før vi hørte Hestens sikkre Hov at gjenlyde paa den Stenhelle, hvoraf Veien her bestod. Snart droge vi alle samlede nedad mod Bygden, til hvis øverste Gaard vi endelig naaede langt ud paa Natten, vaade og haardt medtagne. Til

al Lykke fik vi banket op de eneste hjemmeværende Beboere, et Par gamle Føderaadsfolk, der gjorde en lystig Ild op for os i deres lave Stue. Her, paa haarde Træbænke, forglemte vi den lange Dags Møisommeligheder, for gjennem Søvnens Luttring den næste Dag alene at faae de gode Minder tilbage.

Et Eventyr om Fladdal.

Dybt inde i Øvre-Thelemarkens mægtigste Fjeldknude, midt imellem Hjartdal og Silgjord, ligger en ensom men blid Dal, der ved sin eiendommelige Dannelse og Beskaffenhed ret paafaldende adskiller sig fra vore almindelige Fjelddale. Medens disse sædvanligvis kun ere lange Kløfter i Fjeldmassen, hvis Sider mere eller mindre brat skraane sig sammen mod Elveleiet i Bunden, der ofte ganske optages af den rivende Bjergstrøm, og hvor de dyrkede, beboede Steder ligge adspredte langs Elvekanten og opad Lierne, bestaaer derimod Fladdal af en aflangrund Kjedel, hvor Fjeldvæggene rundt om styrte sig saa steilt ned mod den flade Dalbund, at de paa mange Steder næsten danne en ret Vinkel med denne. Og disse Fjeldsider have kun paa faa Steder deres Fødder bedækkede med den mørke Naaleskov; næsten overalt stige de, som det truende Skorvefjeld, hvis vældige Masse danner Dalens Nordmur, i stolt Nøgenhed op fra den frugtbare Græsvold, dog ikke graa og stygge, men til en vis Høide malerisk skatterede med grønt og brunt Mos, med vaiende Løvkrandse fra Revner og Kløfter, med de styrtende Fjeldbækkes hvide Sølvbaand. Og høit over alt dette skimtes oppe mod Horizonten de øverste Fjeldkamme og Nuter, som Taarne og Tinder

paa Vagt om denne af Naturen selv saa sært lukkede og fredede Dal. Men derfor er den ogsaa af Naturen høit velsignet og begavet med Frugtbarhed fremfor sine Nabodale: den jævne Flade, som danner dens Bund, bølger til rette Tid af vidtstrakte Kornagre, dufter af yppige Kløverenge og blomstrende Frugttræer. Det er fast som om en af Sjællands rigeste Sletter i al sin prangende Fedme med Et var flyttet op blandt disse strenge Fjeldvægge, for der, som i et Drivhus, at modnes frem til end hurtigere Fylde. Og som for at gjøre Ligheden endnu fuldstændigere, ligge Dalens Huse ikke paa sædvanlig norsk Vis adspredte hver for sig, men samlede i en Landsby og omgivne af smaa Haver med Æble- og Kirsebærtræer. Noget udenfor denne Landsby smiler dens lille hvide Kirke paa en grøn Vold, omskygget af store, skjønne Hængebirker, og derfra strækker sig Dalsletten i Ager ved Ager, Eng ved Eng, indtil den tilsidst bliver ganske sid, og i Dalens vestre Ende gaaer over i en lille blank Sø, hvorfra en smal Elv gjennem Bjergpasset løber ned til Silgjord. Kommer man nu paa den modsatte Kant ud fra den Skovhei, som skiller Hjartdal fra Fladdal, og overseer fra disse høie Bakker paa eengang denne besynderlige Klippekjedel, fra hvis Dyb hint rige Landskab smiler op, saa forundrer man sig næsten over at see Kornet og Græsset bølge dernede, og ikke et ensomt Fjeldvands sortglindsende Vover, som man efter Kjedelens Dannelse her skulde vente at finde. Uvilkaarligt ledes man til at tænke sig det lille Vandblink længst borte i Vestkrogen udvidende sig og voxende, til det udfylder den hele nu saa grønnende Dalbund med sit blanke, falske Speil.

Og saaledes skal det ogsaa engang have været. I gamle, gamle Dage, dengang Christendommen netop havde overvundet Hedenskabet i Norge, da Folket endnu var vildt og stridbart her, men ogsaa vældigt i sin Kraft, og enhver Bonde førte Sværdet og Spydet ligesaa godt som Ploven og Ljaen, levede i Hjartdal en overmaade

rig og mægtig Herse, der næsten eiede hele Bygdelaget og kunde stille over hundrede Mænd i Ledingsfærd. Thord Bonde, saaledes kaldte han sig i hovmodig Simpelhed, var stolt af denne sin Rigdom, men endnu stoltere af sin Æt, den han udledte fra en af de Smaakonger, der havde hersket i disse Dale, før hele Norges Rige samledes under eet Hoved. Han havde nu vel svoret Kongen Troskab, og kaldte sig Christen, men han levede dog næsten ligesaa uafhængig og magtfuld i sin Bygd, som hans Ætfader nogensinde havde gjort det i sit Rige, og hans nye Religion trykkede ham ikke mere, end at han i Fleng offrede til Christus og til sin egen Gud, som var hans egen Styrke, alt eftersom han troede at vinde derved. Med al sin Stolthed og Stridighed var han dog stormodig og gjæstfri efter Fædres Vis: paa alle hans Gaarde, men især der, hvor han just opholdt sig, var hans Hal og hans Bord stedse aaben og beredt for Enhver; Skjaldskab og alleslags Manddomsidrætter fandt i ham en gavmild Belønner. Han førte saaledes et efter de Tiders Sædvane lykkeligt Liv, deelt mellem Gjæstebud og Kamp; dog syntes det ham, at han savnede endnu Et til Lykkens Fuldkommenhed, og, som det pleier at gaae, forbittrede dette ene Savn ham al hans øvrige Besiddelse. Skjæbnen havde nemlig nægtet ham Sønner, der kunde hævde hans Arv og paa Sværdsiden forplante hans berømmelige Æt; dette tyktes ham en stor Ulykke, ja en Forbandelse fraoven, den han ofte havde søgt at formilde ved hemmelige blodige Offringer til de gamle Guder, og da dette ikke hjalp, endog tilsidst ved paa sin Grund at bygge en Kirke for den hvide Christ. — Men han tænkte da ikke paa eller erkjendte ikke, at det gode Forsyn ogsaa i dette Stykke havde vist sig mild mod ham; han var jo ikke barnløs, han havde en Datter, som var saa skjøn, saa blid, saa kjærlig, at hun vel maatte synes at kunne erstatte mange haarde Sønner, der sandsynlig, om han havde havt dem, vilde have trættet og stredet med hinanden indbyrdes og

med ham om deres Arv endnu i hans levende Live. Thord Bonde elskede vel ogsaa sin Datter Sigrid høit, meget høit, og solede sig ofte med faderlig Glæde i hendes Skjønhed og Livsalighed, men han formaaede dog ikke at finde fuld Hvile i denne Kjærlighed, saalænge han ved det blotte Syn af hendes yndige, men spæde og svage Skabning erindredes om Savnet af gjæve, stærke Sønner, der havde kunnet fortsætte hans Mandsdomsværk og forsvare hans Alderdom, og saalænge han endnu ikke havde fundet nogen Maag, der kunde støtte hans fine Rose og træde ham i Søns Sted. Ikke at der var nogen Mangel paa Beilere til denne store Lykke og Ære; Gaarden var stedse fuld af de gjæveste og rigeste Bonde- og Hersesønner, der fra alle Landets Kanter strømmede sammen did ved Rygtet om den skjønne Sigrid og hendes rige Arv, og nu paa det ivrigste kappedes med hinanden om at vinde Datterens og Faderens Yndest. Det sidste var endnu ikke lykkedes Nogen i den Grad, at han derpaa turde bygge Forhaabninger om at vorde udseet til Svigersøn, thi gamle Thord var vanskelig over al Maade i dette Stykke, kunde aldrig finde Nogen, der var rig nok, mægtig nok, ætstor nok, ja det saae næsten ud til at han, der satte en egen Stolthed i slet og ret at kaldes „Bonde“, ikke vilde give sig tilfreds, før han kunde kalde en Jarle- eller endog Kongesøn Maag.

Men hvad Sigrid selv angik, da var hendes Yndest allerede vundet, dog ikke ved Nogen af de rige Beilere, der aabenbart traadte op som saadanne, og i deres Frieri mere henvendte sig til hendes Fader end til hende, — pukkende paa deres Gods og Magt, — nei, paa unge, uegennyttige, varmhjertede Kvinders Vis havde hun overseet disse vægtige Fordele og deres stolte Frembydere, for at lade sine Øine falde paa en fattig, ubekjendt Svend, der ofte, upaaagtet af alle Andre, havde besøgt hendes Faders Gaard. Hvorledes hun blandt den Sværm af Gjæster, der opfyldte Hallen, var kommen til at ud-

mærke den unge Asmund fra Silgjord, som stedse holdt sig beskeden i de nederste Rækker og aldrig saaes oppe i Husbondens og hans Datters nærmeste Omgivelse, er ikke let at vide, og Forklaringen deraf maa henskydes under Kjærlighedens hemmelige Magt, der, som bekjendt, altid finder Midler til at føre de for hinanden Bestemte sammen, om de ogsaa synes fjernede ved nok saa mange virkelige eller indbildte Kløfter. Vist var det ialfald, at Sigrid og Asmund ikke alene i Blikke havde søgt og mødt hinanden den lange Vei fra Høisædet til Dørposten, men at de ogsaa nu og da maatte have fundet Anledning til andetsteds nærmere og bedre at gjøre sig forstaaede for hinanden, siden Asmund, da Tiden kom, kunde optræde som Beiler med saadan Vished om Medhold fra Datterens Side. Imidlertid gik en rum Tid hen, uden at Nogen anede det Mindste om dette Forhold; man bemærkede vel i Sigrids Hjem, at hun oftere og længere end før var borte paa sine ensomme Morgenvandringer, men da hun i Alt havde sin ubundne Frihed, og man desuden kjendte hendes blide Skik, paa disse Vandringer med Gaver og Trøst at besøge de Fattige og Syge rundt om i Lierne, saa faldt Ingen paa videre at tænke over denne hendes længere Udebliven. Paa den anden Side bemærkede vel ogsaa Asmunds gamle Moder, der sad paa en lille Gaard eller snarere Plads paa Skorvefjeldets Afhang mod Silgjord, at hendes Søn, den ellers saa vilde, støiende, stedse lystige Asmund, i den senere Tid var bleven tungsindig, adspredt og drømmende, og at han, uagtet hans Streiftog i Fjeldene bleve endnu længere og hyppigere end tilforn, dog ikke derfra hjembragte nær saameget Jagt- og Fiskeriudbytte som før, ja endog ofte kom ganske tomhændet tilbage, til stort Savn for Moderens næsten altid trængende Forraadskammer. Og, hvad hun endda forundrede sig mest over var, at hendes Søn ikke engang syntes at lægge Mærke til sit Uheld, han, den erkjendt flinkeste Jæger i Bygdelaget, hvis Pil aldrig feilede, og

som for Maaneder siden vilde anseet det for den største Skam at være kommen hjem fra en nok saa lille Skovvandring, uden mindst med et Knippe Fugl. Men nu vare hans Tanker andetsteds henne, den gamle Gro anstrængte sig længe forgjæves for at udfinde hvor; til Slutning kom hun endog paa den Formodning, at hendes Søn maatte være bleven troldsmittet, at Dalens gamle Guder og Vætter, der, efter hvad Præsten nede ved Kirken sagde, nu som onde Aander ved Korsets Magt holdtes indesluttede i Skorvefjeldet — at disse endnu farlige og forlokkende Huldrefolk, hvis Sang og Kalden inde i Bjerget hun selv troede ofte at have hørt, nu maaskee kunde have faaet Magt over hendes Søn paa hans ensomme Omstreifen over deres Bolig. I denne ængstende Tro blev hun end mere bestyrket, da hun en Morgen ved at søge en vildfarende Ged var kommen saa høit op i en Kløft af Fjeldet, at hun kunde see ned paa den modsatte Side, der, hvor det styrtede sig brat ud i den store Fjeldsø, som dengang udfyldte Bunden, hvor nu Fladdal findes. Dybt dernede, paa det af Fjeldvæggenes Skygger endnu sorte Vandspeil, hvorfra Morgentaagen netop havde trukket sig bort, saae hun en Baad, der sagte roedes fremad, og i Roersmanden kjendte hendes skarpe Moderøie strax, uagtet den store Dybde, Asmund. Men han var ikke alene! I Bagstavnen af Baaden sad en prægtig Kvindeskikkelse i en blaa Klædning med gyldne Prydelser, der blinkede i den enkelte Solstraale, som just nu fra en Fjeldtop streifede hen over Søen og dannede en glimtende Stribe, langs hvilken Baaden bevægede sig frem. Den gamle Kone tog ikke et Øieblik i Tvivl, at den statelige Kvinde i Baaden jo var et overnaturligt Væsen, Huldren, eller en af de gamle Dalboeres forladte Diser, som nu havde sit Tilhold i Bjerget, og vilde drage hendes stakkels Søn derind med. Hun slog derfor en hel Deel Kors for sig, og raabte flere Gange ud over Søen: „Asmund! Asmund! vend om i Jesu Navn!" Men Dybden og

Frastanden var for stor, hendes Stemme for skjælvende og for svag til at kunne blive hørt af dem i Baaden, den tabte sig klagende mellem Fjeldkløfterne, og hun maatte see paa, at Baaden lagde til ved Søens modsatte Ende, og at hendes Søn med den fremmede Kvinde forsvandt i Granskoven paa den steile Bred. I svær Angst og Bekymring steg hun da igjen ned til sin Stue, og satte sig atter ved Ildstedet, mumlede Bønner og ventede saare paa sin Søn. Ud paa Dagen kom han ogsaa, bleg og adspredt som sædvanlig, men ikke uden Jagtbytte: over sine brede Skuldre bar han et fældet Elsdyr, som han, da Husdøren var for lav til at komme ind dermed, kastede af sig paa Tunet udenfor med de Ord: „Der, Moder, har Du Suul for lang Tid.“ — Saa blev han igjen stille, satte sig hen i en Krog til at bøde paa sine Vaaben, og besvarede sin Moders mange Spørgsmaal og Besværgelser kun nu og da med et almindeligt beroligende Ord, ja ofte kun med en taus Hovedrysten. Tilsidst, da hun trængte altfor haardt ind paa ham, at han dog skulde bekjende sit Forhold til Huldrefolket og for sin Sjæls Frelse søge Raad og Hjælp derimod hos hellige Mænd, sagde han vemodigt smilende: „Nuvel, Moder, det er sandt, jeg er bleven tagen tilfange af en Huldre, af en Disa, ja maaskee af Freya selv — men vær kun ganske rolig, den Magt, hun har faaet over mig, er ikke farlig for min Sjæls Frelse, ialfald kan ingen hellig Mand, ingen Præst udfrie mig af den Mægtiges Baand, men vel slutte disse om mig fastere og for stedse — hvad Gud og hans hellige Moder naaderig give! — Vil du da hjælpe mig, Moder min, saa siig derom dine Bønner ved Nat og ved Dag!“ — Hans Øine svømmede i en forunderlig Glands, idet han sagde dette, og han trak Veiret dybt; derpaa stod han op og gik atter stille ud paa Fjeldet. Men Moder Gro stod længe i Stuedøren og saae hovedrystende ud efter hans ranke Skikkelse, indtil den forsvandt mellem Granerne, hvorpaa hun sukkende og smaa-

snakkende med sig selv gav sig ifærd med at sønderlemme Elsdyret, og lagde det bedste Stykke tilside for siden at bringe det ned til Præsten i Silgjord, „thi skulde Nogen kunne hjælpe, saa maatte det være ham alligevel.“

Paa denne Maade gik nogen Tid hen uforandret, Asmund fortsatte sine Drømmerier og sine ensomme Vandringer i Fjeldene, gamle Gro sine Bønner og Valfarter til Præst og Kirke, og Sigrid, ja Sigrid levede paa sin Faders Gaard ganske efter sit eget Sind, og syntes hver Dag at tiltage i Deilighed: der var kommen en Varme i hendes dunkelblaa Øie og en drømmende Tanke over hendes Pande, som Enhver maatte bemærke, og som gav hende en ny og uudsigelig Ynde. Men nu indtraf en Begivenhed, som samlede Uveirskyer paa denne klare Himmel, og bragte de Elskendes lønlig pleiede Forhold for Dagens Lys og til Udviklingens Strid. Thord Bondes længe nærede Ønske, det ærgjerrige Haab, for hvis Skyld han hidtil havde forskaanet sin Datter fra at vælge mellem hendes mange Beilere, gik nemlig nu i Opfyldelse: en Jarle-Søn, og det En, der selv havde Udsigt til at arve Værdigheden, kom nordfra og anholdt formeligt om den skjønne Sigrids Haand. Faderen havde dennegang ingen Betænkeligheder, og det faldt ham endnu mindre ind, at hans Datter kunde have nogen, men uagtet han brændte af Utaalmodighed efter det Øieblik, da han skulde kalde en Jarl sin Maag, og skjøndt Forbindelsen og dens Betingelser iforveien var aftalt og ordnet mellem begge Parters Forældre, skulde dog Alt gaae til med den behørige Besindighed og Formelighed; gamle Thord vilde ikke det skulde see ud, som han var saa forhippet paa Sagen, og for ikke at støde de andre Beilere altfor meget, skulde det desuden lade, som om Valget alene udgik fra Sigrid selv. Jarlesønnen blev derfor i flere Dage opholdt med forskjellige Vanskeligheder og Formaliteter af ingen Betydning, indtil der endelig blev fastsat en Dag, paa hvilken alle Beilere til den rige Sigrids Haand bleve indbudne til at møde i hendes

Faders Hal, da hun selv alene vilde give sin endelige Villie tilkjende og vælge En af dem til sin Husbond. Jarlesønnen blev imidlertid underhaanden tilkjendegivet, at Valget vilde falde paa ham, og Sigrid betydet, hvorledes hun dermed havde at forholde sig. Hun taug, og ventede Dagen med udvortes Rolighed. Den kom, og med den hendes Livs Vendepunkt. Udentvivl for at give sin fornemme Gjæst et saa høit Begreb som muligt om den Slægts Rigdom og Magt, hvormed han skulde træde i Forbindelse, havde Thord Bonde ved denne Leilighed opbudt Alt, hvad hans og Tidens Midler kunde tilveiebringe til Forherligelsen af et Gjæstebud. Gaardens store Bjelkehal, Skaalen, var behængt med kostbare Tæpper og blinkende Vaaben; i dens hele Længde stode Rækker lange Borde, besatte med uhyre Masser Drikke- og Spisevarer i al den Mængde Sølv- og Kobberkar, hvoraf det rige Hus var i Besiddelse. Øverst for det midterste Bord sad i Høisædet Thord Bonde selv, en mægtig Skikkelse med langt graat Haar og Skjæg og hvasse Blik under de buskede Øienbryn, uden anden Prydelse end sin hvide Vadmels Kofte, hvori han stak underligt af mod den Guld- og Skarlagenklædte Jarlesøn ved hans høire Side. Ved hans venstre Side sad den næstfornemste Beiler, saa fremdeles nedad de andre med Husets øvrige Venner, Naboer og fremmede Gjæster, saa langt Hallen kunde rumme, ja længere, thi udenfor dens aabne Endedør vare Bordene forlængede ud paa Tunet, under aaben Himmel, og her havde Bygdens lavere Almue sin rigelige Deel af Gildets Goder. Kjøgemestere, Spillemænd og Spasmagere af alle Slags vare spredte omkring i Hallen og udenfor, og bidroge af Hjertens Grund deres til at opstemme Lystigheden, der just var paa sit Høieste, da Thord Bonde pludselig reiste sig, slog til Lyd, og efter at Stilhed var tilveiebragt, tog til Orde:

„Mange og hæderlige ere de Mænd, der have gjort Thord Bondes Hus den Ære at forlange hans Datter

til Hustru, og vanskeligt, ja ugjørligt bliver Valget mellem dem for mig, der kunde ønske at beholde dem alle. Men eftersom nu dette er umuligt, eftersom En maa foretrækkes, og det ikke længer kan gaae an at lade saa mange gode Mænd spilde deres Tid her i unyttig Venten, saa har jeg overgivet den hele Sag til min Datter selv, hvem den jo unægtelig ogsaa mest vedrører. Hun kommer derfor hid nu for at gjøre sit Valg aabenbart. Den af Beilerne hun her i Alles Paasyn række sin Haand, ham vil jeg uvægerligt tage til Søn og Arving."

Neppe havde han udtalt, før en Dør aabnedes i Baggrunden af Hallen, tæt bag Høisædet, og Sigrid lod sig tilsyne, fulgt af nogle Terner. Da hun traadte ind, reiste Alle sig som betagne af den Yndens milde Magt, der udstraalede fra hende, og da hun skred stille frem i sin blaa Klædning med sagte ringlende Sølvzirater om Midie og Hals, med det rige lyse Haar opbundet i røde Baand, med blege, men friske Kinder, der lyste i den stærke Beslutnings Glands, som udgik fra hendes halvsænkede Øine, da bankede vel mangt et Hjerte voldsomt under Skarlagenskaaben, Vadmelskoften eller Brynjen, og Ingen kunde ret, skjønt han vidste bedre, opgive al Tanke om at see denne fine lille Haand, der endnu hang saa slap ved den Skjønnes Side, udstrækkes mod sig. Men Sigrid greb først sin Faders Haand og kyssede den; ledet af ham standsede hun saa foran Jarlesønnen; Alle ventede nu, at her vilde Valget skee, — og Jarlesønnen var selv saa sikker derpaa, at han allerede udstrakte sin hvide, med Ringe besatte Haand, hendes til Møde. Men den blev svævende i Luften ugrebet, thi efter en kort indre Kamp, der røbede sig ved hendes Farves pludselige Overgange fra dødelig Bleghed til dyb Rødme, og ved hendes Læbers synlige Dirren, skred hun til Alles Forbauselse videre. Faderen blev staaende tilbage som fastgroet til Jorden, hans Hænder knyttede sig i Krampe, med vidt opspilede Øine stirrede han efter Datteren, som vedblev sin stille Gang

ned langs Bordrækken, medens Gjæsterne paa begge Sider stode aandeløse af Forventning, og der herskede saadan Stilhed i den af flere hundrede bevæbnede Mænd opfyldte Sal, at man kunde høre Sigrids lette Trin og hendes Klædnings Raslen paa det med Sand bestrøede Trægulv. Først da hun havde naaet Bordrækkens nederste Ende, standsede hun og rakte sin Haand til en der staaende ung Bonde med disse Ord, der, skjønt sagte og bævende udtalte, dog formedelst den almindelige Taushed og Spænding kunde fornemmes over den hele Sal: „Denne er min Fæstemand for Gud og Mennesker!“

Nu var Fortryllelsen brudt, og almindelig Forvirring paafulgte; alle Stemmer talede i Munden paa hinanden, Haanlatter og vilde Eder hørtes, Vaaben klirrede, men værst af alle larmede Thord Bonde, der som en Rasende foer ned ad Hallen, væltende Bordene til begge Sider, som for dessnarere at komme Ansigt til Ansigt med sin uformodede Svigersøn. Bleg af Raseri styrtede han endelig ind i Kredsen, der havde dannet sig om den Udvalgte, og vilde fare lige paa denne, men standsede et Øieblik ved det nye Syn, der her ventede ham. Hans Datter laae dødbleg og som afsjælet i den unge Mands Arme, hun var falden sammen efter den overordentlige Anspændelse af alle Sjæls- og Legemsevner; Asmund, thi det var ham, var sjunket paa Knæ med sin skjønne, livløse Byrde, hendes blege Hoved laae lænet til hans Knæ, hendes kolde Hænder var i hans, han bøiede sig over hende med en saa udelukkende Ømhed og Angst, at han ikke hørte den rasende Larm omkring sig, ikke bemærkede den Kreds af lynende Hævn- og Haanblik, der stedse kom ham nærmere, ikke brød sig om de blinkende Vaaben, der næsten naaede ham. Men nu styrtede Thord Bonde selv til, og raabende: „Bort fra min Datter, du Søn af en Træl,“ tog han med sin Kjæmpehaand Asmund i Skulderen, stødte ham tilside, og løftede sit endnu livløse Barn i sine egne stærke Arme. Asmund foer op, og vilde med Vaaben styrte ind paa Den, der

havde frarevet ham hans nylig vundne Brud, men da han saae Sigrid i hendes Faders Arme, saae, hvorledes tunge Taarer faldt fra den ellers saa haarde Gamles hvasse Øine paa det elskede Barns hvide Pande, da lod han uvilkaarligt Vaabenet synke, thi han følte, at her var en Ret, større og ældre end hans. Imidlertid var Sigrids Kvinder ilede til, og til deres Omsorg overgav Faderen hende nu, med Befaling at føre hende op i Fruerstuen, hvis Indgange nøie af Huskarlene skulde bevogtes. Asmund gjorde Mine til at ville følge hende, trods den Væg af bistre Ansigter og hævede Stridsøxer, der stillede sig mellem dem, men netop som hun bares ud af Sidedøren, slog hun atter Øinene op, og gav ham et Blik og et Tegn, som de Elskende ene forstode mellem sig, og som her vilde sige: Bliv, og staae min Fader til Regnskab! — Dette affordredes ogsaa paa Øieblikket, thi neppe havde Thord Bonde seet sin Datter vel ude af Stuen, før han barskt vendte sig mod den unge Mand, udbrydende: „Og nu til Dig, god Karl! Før jeg lader Dig pidske ud af Gaarden, som det en Træl fortjener, saa bekjend hvem Du er, og med hvilke Trolddomskunster Du har forlokket mit stakkels Barn."

Den Tiltalte hævede sig rank i Veiret, saae sig frit omkring, og svarede med beskeden Stolthed: „Jeg hedder Asmund Gudlaugsøn fra Silgjord, en fri Odelsbonde som Du, ikke din Træl, Thord Bonde, men din Ligemand. Hvad de Kunster angaaer, hvormed jeg skal have vundet Sigrid, din Datter, da ere de de naturlige, med hvilke en Mand vinder en Kvinde, og i Kraft af dem staaer jeg nu her som skjøn Sigrids udvalgte Brudgom, og forlanger at maatte føre hende hjem til Mit."

De Omstaaende vilde gjerne ledsaget dette djærve Svar med en Haanlatter, men Latteren blev tvungen, thi Enhver maatte tilstaae for sig selv, at den unge Bonde, som han stod der, med sin kraftig-ranke Væxt og sit aabne, kjække Ansigt, omskygget af dunkle Lokker, nu straalende i Kjærlighedslykkens Glands og hævet i

Ungdomsmodets Fylde, vissélig ved sine personlige Fortrin retfærdiggjorde Sigrids Valg, og i sin grove Dragt saae ligere ud til et Jarle-Æmne, end den prægtigt pyntede, spinkle Person, der endnu sad i stum Forbauselse oppe ved Bordenden.

Faderen var den Eneste, hvis Haan var oprigtig, fordi den hos ham ikke var underlagt med Skinsyge, men med Harme og skuffede Storheds-Forventninger. „Til Dit!“ gjentog han høitskrattende — „nei, vil En bare see! — og hvor er da den Husmandsstue, Du kalder din, og til hvilken Du vil føre Thord Bondes Datter?“

„Min Faders Gaard ligger paa Skrænten af Skorvefjeldet,“ svarede Asmund rolig, — „Den er ikke stor, og dens Jordsmon er haardt, men den er fri og ubehæftet, — foruden denne Arvedeel har jeg blot disse mine to Hænder og min Stridsøxe, men med dem kommer en uforsagt Mand langt her i Norge i disse urolige Tider.“

„Og saa længe skal altsaa min Datter bie og sukke, til Fjeldbonden Asmund har vundet sig et Jarledømme med disse sine to bare Hænder,“ vedblev Thord i samme spottende Tone.

„Den behøver ikke at lade bie paa sig, som allerede har vundet,“ gjenmælede Asmund rolig som før; „Og din Datter har jeg vundet, Thord Bonde! Du har selv for nogle Øieblikke siden i alles disses Paahør høitidelig erklæret, at Du vilde tage Den til Søn og Arving, hvem din Datter her rakte Haanden. — Nu er dette skeet med mig, som Alle kunne bevidne, følgelig er Asmund Gudlaugsøn nu din Svigersøn — eller vil Du gaae fra dit Ord?“

„Aldrig har det været sagt om Thord Bonde, at han er gaaet fra sit Ord, og heller ikke nu skal det kunne siges,“ svarede den Gamle og lo listigt i Skjægget. „Men siden Du, paatrængende Karl, saa vel husker mine Ord, saa vil Du ogsaa drage til Minde, at jeg som de, mellem hvilke Sigrid lodes frit Valg, nævnte hendes Beilere, og dermed naturligvis mente dem, der af

mig aabenbart vare erkjendte som saadanne, og ikke Den, der i Mulm og Mørke, mig uafvidende, har vidst at indsnige sig i den uerfarne Piges Yndest. Jeg kunde saaledes med al Grund betragte det siden Forefaldne som uskeet, og ikke føle mig bundet ved en mig uvedkommende Haandrækning, som til saadan Latterlighed gik for sig her nederst i Hallen. Men jeg vil lade Naade gaae for Ret, jeg vil give Thord Bondes Ord den videste Udtydning, jeg vil antage Dig fattige, ukjendte Svend til Dattermand paa een Betingelse" — Her standsede han et Øieblik og saae sig triumpherende omkring, som for at nyde de Omstaaendes harmfulde og den Angjældendes glade Overraskelse.

„Siig den, siig Betingelsen, at jeg kan opfylde den," udbrød Asmund glædedrukken, og gjorde Mine til at kysse den Gamles Hænder, medens de øvrige Beilere lod høre en truende Mumlen.

„Hører nu, og I skulle Alle blive fornøiede," vedblev Thord, hvis Harme nu var gaaet over i den Selvtilfredshed, som et godt Indfald giver. „Siden Du kommer fra Silgjord, Asmund, saa kjender Du godt det store mørke Fjeldvand, som udfylder Dalen mellem din Bygd og denne. Ofte har dette øde Vand været mig til Hinder og Ærgrelse, naar jeg skulde over til mine Eiendomme i Silgjord, og tilfældigvis ingen Baad fandt ved den Bred jeg kom til, eller naar jeg midt ude paa Vandet overfaldtes af hine voldsomme Kastevinde, som ere saa farlige der, hvor Bredderne for det meste ere lodret steile, og kun et Par Landingssteder findes. Ved slige Leiligheder kom jeg da stedse til at tænke paa, hvor det var Skade, at denne store, vide Dal skulde saa aldeles opfyldes af det dødbringende Vand, og hvor deiligt det vilde være, om Enge kunde grønnes og Agre gro, Veie lægges og Mennesket bo der, hvor nu det sorte Vand bølger. Nu er det rundet mig i Sinde, at dette Ønske maaskee kunde faae sin Opfyldelse, thi for at have bragt min frygtsomme Due af en Datter til for

din Skyld saaledes offentlig at sætte sin kvindelige Blufærdighed tilside, maa Du, Asmund, dog udentvivl kunne raade over mere end naturlige Kræfter, og jeg forlanger derfor ventelig ingen Umulighed af Dig, naar jeg sætter som Betingelse for dit Giftermaal med min Datter, at Du besørger hint Vand udtørret og dets Rum opfyldt med dyrkbar Jord, hvorved Du ogsaa vil vinde et skjønt Stykke Land for Dig selv som Medgift, thi det maa Du dog bekjende, det sømmer sig kun lidet at komme tomhændet som Frier til den rige Thord Bondes eneste Datter. Dette er altsaa mit sidste Vilkaar til Dig, Asmund: Skaffer Du inden tre Solemærker Dalsjøen udfyldt med frugtbar og fast Jordbund, saa jeg og mine Mænd derover kan ride til Silgjord, — da er Sigrid din — hvis ikke, saa vov aldrig tiere at komme mig eller hende for Øine."

En skraldende, almindelig Bifaldslatter, hvori Thord Bonde selv ikke tog mindst Deel, fulgte paa denne hans Tale. Asmund stod der blussende rød, hans Øine lynede, hans Øxe blinkede allerede høit over den Gamles skaldede Isse, — da holdt han pludseligt inde, og raabte med en Stemme, der kunde høres over al Larmen: „Var det ikke fordi Du er min Fæstemøes Fader, saa laae dit Hoved nu for mine Fødder, du gamle Spottegjøg! Men Et maa Du vide, din Datter skal blive min, skee hvad der skee vil! Og I andre Efterskoggrere, see vel til, at I altid møde mig saa mandstærke som nu, hundrede mod Een, ellers kunde I let komme til at sande det gamle Ordsprog: Den leer bedst, som leer sidst."

„Nu har vi havt nok af Ord," skreg den Gamle; „ind paa ham nu, Gutter, jag ham ud, den Stodder." Og bag sammensluttede Skjolde trængte nu hele Gjæsterækken ind paa Asmund, der Fod for Fod maatte vige længere tilbage, tilsidst ud af Haldøren, og medens denne sloges i igjen efter ham, hørte han endnu Latteren derinde og Thord Bondes dybe Stemme, der raabte: „Jeg

holder mit Ord: Saa sandt Dalsjøen bliver grønt Land, saa sandt bliver Asmund Gudlaugsøn Sigrids Mand!"

Sildig samme Dags Aften roede Asmund alene hjem over den saa meget omtalte Sø. Han vidste neppe hvor han var, eller hvorledes han var kommen her; hele Eftermiddagen havde han halv sandsesløs vanket om i Aasene bag Thord Bondes Gaard uden at træffe Nogen, og befandt sig nu uvilkaarligt paa den vante Hjemvei. Hans Hoved og Bryst var nærved at sprænges af Harme og Smerte over den lidte Behandling, men dybt inde fra hans Hjerte vældede en Kilde af unævnelig Fryd og Stolthed over den Elskedes høimodige Troskab. I denne Forvirring af modstridende Følelser søgte han at fastholde een Tanke, den, hvorledes han skulde faae Sigrid bort fra hendes Faders Huus, hvor hun nu strængt bevogtedes. Imidlertid var han kommen midt ud paa Vandet. Det var en stille, varm Sommernat i den sidste Halvdeel af Juli, da Dunkelheden allerede begynder at indfinde sig, men endnu er ligesom gjennemtrukket af en fin Lysstaage. I denne skinnede Vandspeilet endnu blankt rundt om Baaden, men blandede sig længere borte med Søens høie, bratte Kyster i dunkle, hensvømmende Skygger. Ikke en Lyd sporedes fjern eller nær, undtagen Aarenes sagte Dyppen i Vandet, og nu og da en ubestemt Raslen af en Natfugls Vingeslag eller en Stens Falden oppe fra Lierne. I denne Stilhed dæmrede det for Asmund, hvor han var, og hvad der var talt om denne Sø, og han syntes, det sang indeni ham: „Naar Dalsjøen bliver grønt Land, skal Asmund blive Sigrids Mand!" Og dette ensformigt vuggende Omkvæd troede han at høre gjentages inde fra Bredden utallige Gange, snart hendøende, snart atter svulmende.

Derover faldt han i uforklarlige Drømmerier; Billeder og Forestillinger, som han før ikke havde troet mulige, opstege i hans Sjæl, hans Moders Fortællinger om Bjergfolk og Huldrer, om de gamle Asaguder, der

vare indesluttede i Fjeldene, disse Sagn, som han saa ofte havde hørt paa med et tvivlende Smil, de fik nu Virkelighed og levede op til Tro i hans Indre, — med en underlig Blanding af bævende Gysen og hed Længsel følte han sig i Nærheden af noget Gaadefuldt, noget Overnaturligt, der mere og mere ragede ud over ham, og snart vilde faae ham ganske i sin Magt. Han gjorde heller ingen Modstand mod denne Drømmeverden, men hensank deri, holdt op at ro, og lod Baaden drive, hvorhen den vilde. Og det forekom ham, som gled Baaden lidt efter lidt hen mod Bredden, hvor denne var høiest og steilest, ligesom draget af hint vuggende Omkvæd, der stedse gjentoges borte i Fjeldvæggen, nu tillige ledsaget af en vild, men forunderligt lokkende Strengeleg. Naar Baaden naaede Bredden, kunde han ikke ret sige; da den kom ind under de dunkle Skygger, som kastedes af den høie Kyst, vidste han ikke, om det var disse som vege tilbage eller Fjeldvæggen selv, men det bares ham for, som vedblev Baaden at glide ind under denne i en lang, smal Kløft eller Stoll, der svagt oplystes af et blegblaat Skjær. Kort et Stykke frem i denne underjordiske Kanal, medens Tonerne løde dybere inde fra Fjeldet, troede han paa dens ene Side at see en Hvælving eller et Kammer, hvori der sad en lille gammel Kvinde i en Væv og arbeidede ivrigt. Men det Stof hun vævede paa, var besynderligt grøntglindsende og bølgende som en høi Eng, naar Vinden farer hen derover, og det gled saa hurtigt ud fra Bommen, at Hvælvingen allerede næsten syntes opfyldt deraf. Og da nu Asmund følte sig drevet at spørge: Hvad er det Du væver paa, Gamlemoer? — sagde hun med brusten Stemme: „Paa det Tæppe, der skal bredes over Dalsjø, naar Asmund Gudlaugsøns Brudefærd rider derover.“ Knapt havde Væversken svaret, før Baaden allerede var langt borte, og Asmund saae da paa den anden Side et Kammer eller Hvælving, hvor der sad en lille gammel Mand og huggede og tømrede paa en Mængde store

Bjælker, saa hurtigt og saa let, som en Dreng tæljer Fliser og lægger Pinde sammen. Her maatte Asmund atter spørge: Hvad tømrer du paa, Gamlefaer? — „Paa Gildestuen for Asmund Gudlaugsøn, naar hans Bryllup skal staae paa Dalsjø“ — var det brummende Svar, og atter foer Baaden langt forbi, langt ind i Fjeldet, indtil Asmund syntes den standsede ved fast Grund, og en Hal aabnede sig for ham, saa stor og høi, at han næsten svimlede ved at træde ind deri. Loftet hvælvede sig fjernt og dunkelblaat som den rene Nathimmel, og Lysene derunder syntes ham at tindre som Stjerner. Men i Baggrunden af Hallen saae han paa et prægtigt Høisæde en stor, deilig Kvinde i en rød, skinnende Klædning, og med langt udslaget, guldglindsende Haar. Hun sad og spandt paa en Rok, hvis Hjul lyste som den fulde Maaneskive, og medens hun spandt, nynnede hun paa den vuggende Tone, som Asmund havde hørt saa længe. Nu, da han tvivlsom og skjælvende stod stille midt i Hallen, standsede hun med Spindingen og Sangen, og han fornam en sær, vemodig bløđ, lokkende Stemme, der kaldte sagte: „Kom herop, kom herop, Asmund! Asmund!“ Og uden at han ret vidste hvorledes, stod han pludselig tæt foran den mægtige Kvinde, og fik Mod til at spørge: Hvem er Du, og hvad vil Du mig?

„Jeg er Freya,“ lød nu den samme blide Stemme, „jeg er Freya, Kjærlighedens Disa, hvem dine Fædre dyrkede, og som endnu her i sin Ensomhed tænker paa sine Dales Døttre og Sønner. Dette Spind“ — her dreiede hun Maanehjulet, saa det lyste mildt i Hallen og rørte sig underligt i Asmunds Hjerte — „dette Spind her er Traaden, hvormed jeg har bundet Sigrid saa stærkt til Dig. Men endnu kan den saa let briste. — Hvad giver Du mig vel, om jeg hjælper Dig til at opfylde det Vilkaar, som hendes Fader har sat for at Sigrid kan blive din? — Hvad giver Du mig?“

„Ak, Intet eier jeg at give,“ sukkede Asmund. „Men Meget at love eier Du, fremtidsrige Ungersvend,“

lød atter Bjergfruens forlokkende Stemme -- „og det er Sjæleløfter jeg vil have. Viid da, at den ved Sydens Koglerier fra Lyset og Luften og Menneskenes Hjerter fordrevne Asaslægt har udvalgt Dig, Asmund, til sin Befrier. Alt nærmere og nærmere rykker os den fremmede Gud, fast i alle vort Lands Dale staae nu Kirker, og Messesyngen og Klokkeringning forstyrre os selv her i vort sidste Tilflugtssted, i Bjergenes kolde Indre. Vi have derfor lagt det Raad at danne os en ny og fri Jordbund, oprundet af vor Magt, hvorved denne endnu kan aabenbares og atter udbrede sig omkring til de tabte Bygder. Gjennem denne rige Gave vil vi da atter træde i Forbindelse med Menneskene, og det er Dig, Asmund, som skal modtage den. Alt længe har vi vogtet og stemt dit Sind og din Færd, medens Du elskovsdrømmende vankede om over vort Fængsel, og det er Os, dine Fædres Guder, det er Mig, Elskovens Kilde, som har ført Dig sammen med Sigrid, som har lagt i Thord Bondes Mund hin spottende Betingelse, der nu skal vorde til Sandhed."

Medens den straalende Frue talte saaledes, og hendes Stemmes Klang sank forvildende i Asmunds Bryst, forekom det ham, som fyldtes Hallen i en Halvkreds med høie forunderlige Skikkelser af ubestemt Lighed med de gamle Guder og Vætter, nogle blege og hensvævende som Taager, andre flammende og glødende som Nordlys paa den mørke Hvælving, dog Ingen fremtrædende i saa fuld og bestemt Form som Den, der kaldte sig Freya, maaskee fordi hun ved Elskovens Naturmagt endnu hang mest sammen med det jordiske Liv. Men Asmund syntes, at de Alle stirrede paa ham med dybt fristende Line og omspændte ham med et uigjennemtrængeligt Straalenet, medens en fjern Lydstrøm, som af dæmpet Vaabenlarm og klagende Huldrelok, bølgede gjennem Hallen og virkede bedøvende paa hans Sind. Da vedblev den røde Kvinde:

„Vil Du love, Asmund, aldrig at bygge nogen

Kirke paa Dalsjø Grund, men derimod hver Julenat der at holde Offring til Thor, Odin og Freya, vil Du love til Pant derpaa at give i min Vold det første Barn, Du og Sigrid faae sammen, — saa er den nye Dal din, og med den Sigrid samt al hendes rige Arv. Bryder Du derimod dit Ord, eller siger Du dette til Sigrid, over hvem Vi ingen Magt have, saa synker Dalen, og Du med den, i den evige Død. Tøm saa Løftets Drik." Hermed rakte hun ud mod ham et gyldent Horn.

Asmund stod en Stund ubevægelig, men det stormede og gjærede i hans Indre, og Fristelsens Bølger truede med at slaae sammen over ham. Saa lød atter Bjergfruens Lokken:

„Betænker Du dig, Asmund? Din Elskede og Rigdoms Pragt, eller Ensomhed og Fattigdoms Dragt! — Drik, Asmund!"

Og den underlige Syngen og Klingen gjennem Hallen blev stærkere og mere henrivende, og Nordlysskikkelserne flammede vildere, og Freyas Maanehjul dreiede sig med forvildende Hurtighed, og hendes Stemmes Kraft blev uimodstaaelig, — da følte Asmund sig overvældet, og uden næsten selv at vide det — udrakte han sin Haand og greb Hornet. Men i samme Øieblik hans Læber berørte dets Rand, foer der ligesom en fortærende Ildstrøm gjennem hele hans Væsen, han troede endnu at høre en uendelig Brusen om sig, og tabte saa Besindelsen ganske.

Da han den næste Morgen vaagnede, og fandt sig liggende paa en blød Græsvold under Guds frie Himmel, omgivet af Fuglesang og Blomsterduft, vilde han have været meget tilbøielig til at ansee Nattens Eventyr blot for en tom Drøm, hvis han ikke med det samme havde seet sig om og gjenkjendt de høie Dalvægge, der omgav ham, for Bredderne af Dalsjø, hvis han ikke til sin Forundring havde fundet Baaden paa tør Grund ved Siden af sig, og saaledes næsten med Forfærdelse maattet er-

kjende, at den Græsvold, han laae paa, endnu igaar Aftes havde været bundløst Vand.

Tre Solemærker efter at Asmund var bleven udjaget af Thord Bondes Hal, kom der to statelige Sendebud til denne og meldte, at nu havde Asmund Gudlaugsøn udført det Vilkaar, der var ham sat, at nu kunde Thord Bonde, naar han vilde, ride tørskoet over Dalsjø til sine Eiendomme i Silgjord, hvorhos de indbød ham til paa Veien at tage Hvile og Beværtning i Asmunds Hal. Gamle Thord lo ret inderligt, da han modtog det Budskab. „Det er godt," sagde han, „Manden maa være bleven gal, saa er vi da ham kvit, men da det træffer sig saa, at jeg idag alligevel har et Ærinde i Silgjord, saa kan vi jo gjerne tage Veien over Søen, for at see, hvad han har fundet paa der. Og min Datter skal være med, jeg tør ikke længer lade hende blive alene hjemme, desuden kan hun have godt af at see sin Udvalgte i hans fjollede Tilstand, det vil maaskee helbrede hende for den Sygdom. Kom, mine Venner," vedblev han til de Fornemste af sine Gjæster, „kom med, det skal blive et lystigt Ridt, men lad os ikke glemme at trække Baade og Proviant med; thi for den Befordring og Beværtning, Asmund har lovet, svarer jeg sandelig ikke." — Toget satte sig ogsaa snart i Bevægelse, lutter prægtig klædte, lystige Ryttere paa skjønne rigtsadlede Heste, Thord Bonde i Spidsen paa sin store graa Hingst, der alene kunde bære ham. Men midt i den støiende Række sad Sigrid stille og bleg paa sin hvide Pasgjænger, og syntes ikke at tage mindste Deel i, hvad der foregik omkring hende, men lod sig dog føre afsted, hvorhen man vilde; hun havde ikke mælet et Ord siden Optrinet i Hallen, med det syntes hendes Handlingskraft udtømt, og hun satte kun et stille Taalmod imod Alt. Jo mere man nærmede sig det trange Pas, der paa Aasens Ryg førte ud til Søen, og hvorfra denne kunde oversees, des høiere steg Lystigheden hos Rytterskaren: nu skulde man da snart faae see Under-

værket, heed det med Latter. Thord Bonde sprængte foran de Øvrige opad Stien, did hvor det lysnede mellem Granerne, og hvor man vidste, at Nedsigten aabnede sig. Men istedetfor, som de Bagerste ventede, at høre ham fortsætte Latteren deroppe, saae de ham pludselig at hæve sig i Sadlen, række Armene mod Himlen i den høieste Forbauselse og igjen synke som tilintetgjort ned, idet hans Hoved bøiedes forover paa Hestens Manke, og man hørte ham udstønne: „Christus! Alle hellige Mænd! hvad er dette?“ — — Alle styrtede op efter ham, og Alle betoges af den samme bedøvende Forbauselse; thi under dem laae, istedetfor det sorte, øde Fjeldvand, i den klareste Solbelysning en grønnende, smilende Dalbund, „hvor Agre kunde gro og Mennesker bo,“ den yndige, frugtbare, af Bjergvægge indelukkede Slette, som endnu fra samme Sted aabner sig for den henrykte Vandrers Øie, og kaldes Fladdal. Den nyfødte Dal saae allerede beboet ud: der, hvor nu Landsbyen ligger, stod allerede dengang et stort Bjælkehus omgivet af mindre Hytter, og Røgen steg allerede hjemligt op af Ljaaren i den blaa Luft. Medens Thord Bonde og hans mandlige Følge sade forstenede af Overraskelse paa deres ligesaa dødsstille Dyr, var Sigrid den Eneste, der ikke tabte sin Fatning, thi hendes Kjærlighed var stærk nok til at tro paa et Under, — der drog igjen Haab til hendes Hjerte, Rødme til hendes Kinder og Glands til hendes Øine — hun satte hurtigt og foran Alle nedad de steile Bakker til Dalbunden, og da hun naaede denne, steg hun af Hesten og knælede paa den nye Jord, idet hun opsendte en lydelig Takkebøn til Jomfru Maria, hvem hun i sin Uskyldighed tilskrev dette Kjærlighedens Mirakel. Og da hun igjen reiste sig, stod Asmund ved hendes Side, lagde sin Arm om hendes Liv og sagde: „Velkommen til dit Hjem, Du Dalens Frue!“ Men hun lagde endnu ikke Mærke til, at der var en Sky paa hans Pande. Imidlertid havde Thord Bonde nogenledes samlet sig efter den første Forbauselses Stød. „Vi maa

ned," sagde han endeligen med lav Stemme til sine blege Ledsagere — „vi maa ned og erfare om det er Øienforblindelse — er det Virkelighed, saa skylder jeg Asmund den Mægtige Opreisning." Saa red de langsomt ned ad Skrænten, og da de kom til Bredden, hvor før Vandet havde skyllet op, men nu Grønsværet duftede, standsede Thord Bonde en Stund, prøvede sin Hest, som skulde han ud paa en usikker Iis, — endelig satte han i et dristigt Spring ud paa Marken. Sigrid saae han ikke, hun var med Asmund ilet forud, men de Andre fulgte ham nølende. Da han nu engang havde overbevist sig om at Bunden holdt, red han stille fremad mod Huset, men den nylig saa stærke og pralende Mand var sært forandret, — hans Hoved var bøiet og hans Ryg krummet, hans Stolthed var brudt. Dog sad han endnu rolig og fast paa Hesten, fattet og uden Frygt, medens hans Følgesvende vaklede frem og tilbage i Sadlen, og hvert Øieblik saae sig tilbage, om ikke Vandet piblede op efter Hestenes Hovspor. Da de kom til den med kunstrigt udskaarne Søiler prydede Indgangsdør til Gildehallen, stod Asmund der og havde Sigrid ved Haanden. „Velkommen til Fladdal," sagde han kort og mørk, medens den Gamle steg af Hesten. „Tak Asmund," svarede denne, „det var et svært Stykke Arbeide at udføre i tre Dage." „Ikke for svært for at vinde denne skjønne Rose," vedblev Asmund, idet han førte Sigrid frem for Faderen. „Du har alt taget din Løn, seer jeg," sagde Thord da; „nu, dertil har Du Ret, som Du har Magt — jeg giver mit Minde, hvis I skjøtte derom." Sigrid greb her sin Faders Haand og bedækkede den med Kys og Taarer. „Værer da velsignede," sagde den Gamle; „og Du min Søn Asmund, tilgiv en gammel Stivnakke, at han ikke strax kjendte dit Værd og din Vælde." Asmund rakte ham Haanden taus, og Thord vedblev: „Jeg spørger Dig ikke, hvor Du har din Magt og dine Undergjerninger fra — nok, at min Fod betræder din Grund, min Haand berører din Dør-

stolpe. Hvad der er, det er — meer forlanger jeg ikke at vide. Og nu ind i Eders Hus, mine Børn." Asmund førte nu sine Gjæster ind i den prægtigt udzirede Gildesal, hvor der vrimlede af Tjenere og Huskarle, og hvor et overflødigt Gjæstebud var anrettet. Han satte sig her i Høisædet med Sigrid paa den ene og Thord Bonde paa den anden Side, og beværtede med saamange gode Sager, at selv de meest skræmte af Gjæsterne lidt efter lidt glemte deres Frygt for Maaltidets Glæder. Men midt under dette gav Asmund et Tegn, — da kom flere dødblege Trælle indstyrtende i Hallen, og berettede aandeløse, at Vandet atter steg, at Søen kom tilbage, at Huset om et Øieblik vilde synke. Virkelig hørtes en Susen og Brusen udenfor som af stummende Vande, og Mange troede allerede at føle Huset vakle. En almindelig Forfærdelsestummel opstod — foruden Asmund og Sigrid, der forud var underrettet, blev kun Thord siddende rolig, dog selv han blev dødbleg. Men Gjæsterne fra Hjartdal styrtede over hinanden i ellevild Dødsangst, udstødte klagende Hyl og trykkede hinanden næsten ihjel for at naae Udgangen, hvorfra de igjen angstrasende foer tilbage, indbildende sig, at der var Vand udenfor. Da opstemte Asmund pludselig en skraldende Latter, der overdøvede den hele Angstlarm. — Han lo nu af dem, som havde leet af ham — det Hele var kun blind Allarm, anstiftet af Husherren som en liden Gjengjældelse for den Tort, han nylig af dem havde lidt. Nu lo Asmund dog sidst. —

Men Asmund lo efter denne Dag ikke ofte. Skjønt han havde opnaaet alle Lykkens Goder, sin Elskedes Besiddelse, Rigdom, Magt, Ære, saae man ham dog ofte mørk og tungsindig, det var som en lønlig Orm gnavede paa hans Hjerte. Nogle vilde søge Aarsagen til denne hans Sindstilstand i Sorg over, at han i sit Ægteskab hidtil ikke var velsignet med noget Afkom, der kunde arve hans Navn og hans store Rigdomme, ja Sigrid

selv spurgte ham ofte, om dette var Grunden til hans Tungsindighed. Men da rystede han endnu tungsindigere paa Hovedet og svarede med et vildt Blik, hvorfor hun gyste tilbage: Gud bevare os fra at faae Børn, Sigrid! da vil Forbandelsen først ret komme. Og det blev værre og værre med ham, saa at han ofte flere Uger i Rad var borte, Ingen vidste hvor, og naar han da kom tilbage, var han næsten forstyrret og vilde Ingen see, selv ikke Sigrid. Da anede vel denne trofaste Sjæl tilsidst, at hendes Husbonds tunge Drømme stod i nogen Forbindelse med den Maade, hvorpaa deres Dal var bleven til, og at dette Underværk ikke saameget kunde tilskrives Jomfru Maria, som hun havde troet. Ogsaa hun betoges nu af en unævnelig Rædsel for de onde Magter, hun troede at skylde deres Lykke, og hun udfrittede sin Mand derom med Kjærlighed og med Taarer, men han saae kun uendelig sørgmodig paa hende og forblev taus. Thord Bonde var imidlertid død, saa hun heller ikke havde Faderen at fortro sig til, og hun var nærved at forsage. Da hændte det engang, just som Asmund var paa det Værste, og skyede alle Menneskers Omgang, at der til Præsteboligen ved Silgjord Kirke kom en from gammel Pilgrim, der havde vandret lige fra Frelserens hellige Grav i Jerusalem, og derfra endnu var omgivet med det hellige Steds Renhed og Magt. Til ham gik nu Fru Sigrid, klagede sin Nød og fremsatte for ham, hvad hun vidste af Tingen, bedende om hans Raad. Den hellige Mand betænkte sig noget, og sagde derpaa: „Bygger en Kirke paa Grunden og stifter evige Messer der, men spørg først din Mand, om han veed nogen Hindring for det.“ Sigrid gjorde saa, men af Asmund fik hun blot det dunkle Svar: „Byg Du Kirken kun, saa synker Dalen“ — og han faldt atter tilbage i sin mørke Taushed. Men da den hellige Mand hørte dette, sagde han ogsaa: „Bygger I Kirken kun, jeg skal vie Grunden. For din store Kjærligheds Skyld,

o Kvinde! vil Gud have Barmhjertighed med din Husbond." I Tillid til hans Ord lod Sigrid Arbeidet begynde og Grundvolden lægges; en Stund gik alt godt, og ingen Forstyrrelse indtraf, men da Korsformen blev mærkelig, brød Vandet pludselig op i Dalens vestlige Ende, og vældede indover med forfærdende Hurtighed, saa at hele Dalen om et Øieblik truedes med Tilintetgjørelse. Arbeiderne paa Kirkegrunden kastede allerede deres Værktøi og gav sig med alle Dalens Indbyggere paa vild Flugt; da kom den hellige Mand ligesom glidende ned fra Fjeldet, hvor han havde tilbragt hele Natten og Dagen i ensom Bøn, stillede sig saa paa Kirkens lagte Hjørnesten og gjorde med sin lange Stav Korsets Tegn til alle Sider af Dalen, hvorefter Vandet strax standsede og dannede kun det lille Kjern i Enden af Dalen, som endnu sees. Derpaa bøiede Pilgrimen sig mod Jorden og nedgravede under Kirkens Hjørneblok en lille Sten af den hellige Grav, som han havde bragt med sig fra Jerusalem. Neppe var dette skeet, før der hørtes ligesom et Suk og en dæmpet Klagesang borte fra Fjeldvæggen, men den hellige Mand sagde: „Nu kan I trygt bygge videre, Jorden er nu i Christi Vold, og dens Eier befriet fra de onde Magter." Det skete som han sagde, Kirken fuldførtes uden videre Forhindring, og med hver Dag, som dens Fuldendelse skred nærmere, lettedes det og dagedes det i Asmunds Sind; da Spiret sattes, flyttede han atter med sin trofaste Sigrid ind paa deres store Gaard i Dalen, den han længe havde skyet for at søge Skjulested i sin Moders gamle Hytte paa Skorvefjeld, og da den første Messe holdtes i den nye Fladdals Kirke, bragte de to Frelste deres førstefødte Søn til Daaben. Siden trivedes Asmund og hans Slægt i Sindets Fred og gode Dage, og hans og Sigrids Efterkommere eiede længe det Meste af Dalen, indtil den senere er bleven udstykket ogsaa til andre Slægter. Men endnu den Dag i Dag høres ofte de

dybe Suk og den dæmpede Klagesang inde i Fjeldvæggen fra den bundne Huldre, hun venter bestandig paa, at den hellige Sten, som endnu ligger ved Kirkens Grundvold, skal blive borttaget, thi skeer det nogensinde, saa vil Søen vælde op ligesaa hurtigt, som den i sin Tid forsvandt, og det sorte Fjeldvand vil atter fylde Bunden af Fladdal.

Den sidste Biskop i Hamar.

Der raader en besynderlig Skjæbne over Norges ældste og stolteste Byer. De forsvinde af Jorden uden at efterlade det mindste Spor; selv i Folkets Munde og Hjerter leve de knapt længer, og kun en enkelt Historiegrandsker efterforsker deres udslettede Grændseskjæl og Navne i gamle Membraner. Og dog ere ikke saa mange Menneskealdre gaaede hen, siden Oslo, Sarpsborg og Hamar endnu blomstrede i fuldt Liv, og deres Slotstaarne og Kirkespir vare Mærker for det hele Land. De ere alle ikke mere, de kunde ikke længe overleve Norges Uafhængighed — deri ere deres Skjæbne lige; men de have nu hver for sig sit forskjellige Eftermæle. Af Oslo er ikke Sten paa Sten tilbage. Den prægtige St. Halvards Kirke, Mariæ Kloster, og alle de massive Bygninger ere som bortblæste — men Liv er født af Død, og Norges første Stad ligger dog endnu altid ved Bunden af Fjorden, om end ikke ved Foden af Egebjerget. I Sarpsborg er ligesaa lidet en Levning at finde; men den nye Tid har nu fæstet Fod paa den gamle Bymark, og har lovet at „gjenoprette" det Forsvundne. Ogsaa Hamar, Oplandenes engang saa rige Dronning, var længe aldeles øde og forladt. Nu er vel ogsaa der en ny Kjøbstad anlagt med samme Navn

som den gamle, dog ikke ganske paa samme Sted. Men, hvis ogsaa Menneskene og Efterslægten have forsømt Hamar, saa har Mindets Poesi, som til en Erstatning, bredet sin rigeste Maaneskinsglands ud derover, og bag dette mystiske Forhæng dæmrer dens Billede dobbelt prægtigt. Og til en Trøst i sin Ensomhed, til et uimodsigeligt Vidne om fordums Storhed besidder Hamar endnu en ganske anseelig Ruin, medens dens Søstre i Ødelæggelsen kun har moderne Huse og Brændevinsbrænderier at opvise.

En lille Udflugt i Sommeren 1841 gav mig Anledning til at gjøre en Valfart til det Sted, hvor Hamar stod. Jeg siger med Villie en Valfart; thi vor protestantiske og vantro Tid har vel haanlig forladt alle de undergjørende Valfartsteder, men Historien har dog endnu sin Religion og sine hellige Relikvier, hvortil den Troende kan vandre og knæle ned og styrke sit i Hverdagslivet udtørrede Hjerte. Paa Dampskibet Jernbarden, denne Oplandenes Stolthed og Forbauselse, foer jeg fra Minde af opad Mjøsen. Denne havlignende Vandmasse midt i det Indre af Norge havde før Staden Hamar at prale af, nu har den Dampskibene. Det er ganske i sin Orden. Middelalderen byggede sine stærke Feudaltaarne, indesluttede sig i Volde og Grave og forenede sig kun om den opløftede Monstrans; Nutiden farer med sin Damp op og ned af Fjorden, fra Kyst til Kyst, og nivellerer Alt og sætter Røre i Alt til det ene Maal, til Binding.

Paa dette Dampskib nærmede jeg mig altsaa Hamar. Det var en klar, deilig Solskinsdag, saa sjelden i hin regnfulde Sommer. Allerede seilede vi ud af den mørke Kløft ved Skreibjergene og over til Stange. Her udvider Mjøsen sig pludselig, og den hilste os i hele sin majestætiske, fast uoverseelige Bredde, en Mil fra Kyst til Kyst, i Midten den romantiske Helgø. Disse skraanende, blaalige Bredder, som jeg i Førstningen tog for de almindelige norske Aaser, viste sig, da jeg kom nærmere, som opdyrket grønt Land fra Høiden af ned til

Vandskorpen, med Gaard ved Gaard, hvide Kirker og yppig Løvskov. Og fra Baggrunden, i Middelpunktet af det Hele, traadte nærmere og nærmere en rødliggraa, buet Stenmasse, det var Hamars Ruiner! Ja, her og intet andet Sted maatte Byen ligge, her fordrede Naturen selv et bankende Hjerte for den rige Omegn, her maatte Taarne og Mure saa prægtigt slutte det vidunderlige Prospekt. Og alt dette forstod de Gamle saa godt.

Ikke langt fra Hamar Gaard, og henhørende under den, ligger en Plads kaldet Aftensangen. Det er et yndigt og skjult Sted. En lys, zittrende Birkeskov, kun hist og her mørkere beskygget af enkelte Naaletræer, indeslutter fast fra alle Sider det graa Bjælkehus, som en Tilbygning ovenpaa med en Svalegang giver et noget anseeligere Udvortes end vore almindelige Husmandsstuer. Der havde vi valgt vort Standkvarteer den Dag, vi opholdt os ved Hamar. Vi havde hørt, at man der modtog Reisende, og vi begav os derfor did fra Gammelhuset, hvor Dampskibet stoppede. Da vi ankom og bad om Herberge, vare alle Pladsens Beboere sysselsatte med Høaannen, og gik stille og besindige ved deres duftende Arbeide paa den trange grønne Mark under de hvidstammede Birketræer. En liden Gut skulde være vor Fører hen til Gaarden, som omtrent kan ligge i en halv Fjerdingveis Afstand, men ikke kan sees, før man kommer ud af den tætte Skov, der omgiver Aftensangen. „I skal vel hen og see Murene," sagde Drengen, idet han aabnede for os Ledet, der fører ind til Skovveien. Paa vort Spørgsmaal om han vidste, hvad disse Mure have at betyde, svarede han kun let hen: „Aa, de sige, at der engang skal have staaet en By." Ak, i disse Guttens faa Ord er indbefattet Alt, hvad Omegnens Bønder veed at sige om Hamar! Ingen speciellere Kundskab, ingen bedre Traditioner har vedligeholdt sig hos selve Stedets Slægt om det bevægede, rige Liv, som her for ikke saa længe siden har rørt sig. Og dog

skulde man tro, at Hamars sidste Indvaanere, da Byen blev ødelagt af de Svenske Aar 1567, maatte være blevne adspredte over Landsbygden omkring, og saaledes selv lidt efter lidt forvandlede til Bønder, kunde have meddeelt deres Efterkommere levende Sagn om det forstyrrede Hjem. Men vist er det, at have de fortalt sine Slægters og sin Byes Historie til Nogen, saa er det nu aldeles glemt; og dersom Vangs Bønder vide Lidt om Hamar, da skylde de dette mere til Fremmede og til Bøger end til egne Traditioner. — Vi gik nu fremad gjennem den kjølige Skov, en deilig Gang i Middagsheden. Det havde regnet om Morgenen, og endnu hang de klare Draaber ved hver Naalespids paa Grantræerne og glimrede i Solen. Paa enkelte Steder aabnede Skoven sig til smaa grønne Enge, hvorpaa som oftest to til tre majestætiske Hængebirker strakte deres vaiende Krandse mod Jorden. Her tænkte vi os, at der havde staaet et Kapel i fordums Dage, tæt udenfor Byen. Nu lyste det pludselig klart gjennem de sidste Træer, vi traadte ud paa den aabne Slette, og den hele Jordtange, hvorpaa Byen har staaet, og hvoraf Hamar Gaard danner Spidsen, laae for vore Øine omgivet af Mjøsens middagsblinkende Speil som af en Glorie. Hvert af vore Trin berørte nu hellig Grund; vi lod de gamle Gader opstaae for vort indre Øie, medens vi gik hen over de Sletter, hvor de have staaet, og hvor deres Beboere have levet og lidt, men hvor nu det friske Hø laae slaaet i Rader, og Kornet bølgede henover deres Gravsteder. Vi gik nu tvers gjennem Hamar Gaards Ladebygninger, som alle ere byggede af deilige, tilhugne Stene; ak, man kan nok gjætte hvorfra! Vi lod Hovedbygningen, en stor gammel Trækasse, ligge tilvenstre, og bøiede om en liden Høi og opad en Bakke. Nu stod vi midt i Hamar Domkirkes Ruiner.

Hvad der staaer igjen af Hamar Domkirke eller Hellig Trefoldigheds Kirke, opbygget i det 12te og 13de Aarhundrede i byzantisk Stil, er nu kun tre uhyre

Piller, forbundne med deres Buer, og mod Østen i Flugt dermed en mindre Bue, Alt af de skjønneste tilhugne graablaa Kalkstene. Ovenover de midterste Buer staaer endnu i en stor Høide en Deel af den øvre Kirkevæg med Spor af dybt ind i Muren gaaende firkantede Vinduer. Man kan gjøre sig en Idee om det Heles Størrelse, naar man hører, at enhver af de større Piller neppe kan favnes af tre voxne Mænd, og dog bære de alligevel deres tilsvarende Buer saa let og dristigt, at deres uhyre Omfang knapt paafalder. De staae frit og aabent mod Vandsiden, men mod det Indre bemærkes endnu Soklerne til de modstaaende Piller, og danne det midterste Kirkeskib. Uden om dette igjen er et rundt Bjerg, bevoxet med Græs og Træer, opstaaet, som man tydelig kan see, af Kirkens sammenstyrtede Mure. Den daværende Eier af Hamar har ladet den nordlige Ende af denne Høi gjennemgrave, og derved blottet to hvælvede Indgange til Kirken. Naar man staaer inde i Ruinerne og seer ud gjennem disse over Mjøsen, har man et yderst pittoresk Syn. Forgrunden dannes af store, vildt omkastede Stenblokke, noget længere borte har man den mægtige Søilerad, som Tiden har skatteret fra lyseblaat til dunkelrødt og behængt med grønne Urter og Væxter; og endelig, bag enhver af de kolossale Buer, og indfattet af disse som af en Ramme, aander et herligt Landskab af Sø, grønne Kyster og fjerne Bjerge. Min Medpilgrim, en Maler, satte sig strax fast her med sin Malerkasse og sine Redskaber for at udkaste en Skitse af det sjældne Prospekt, medens den lille Gut, der havde fulgt os hid, stillede sig bag ham med opspilede Øine og aaben Mund. Hvad mig angaaer, da kunde jeg endnu ingen rigtig Hvile og Betragtning finde — Fortiden traadte mig saa nær og haandgribelig imøde fra enhver af disse Stene, og stirrede paa mig med levende og hemmelighedsfulde Øine. Thi det har en ganske anden Art og Kraft, naar man saaledes opmaner Forfædrene paa de Steder selv, som deres Fod

har betraadt, og omgivet af deres Øienvidner, end naar man i sit eget Kammer prøver paa at sætte sig tilbage til dem igjennem de døde Bogstaver. Det store Fortids-billede dæmrede for mig som en Morgendrøm, bag det graa Slør glimtede Staalkyradser og Monstranser, rasslede Bispekaaber og Silkeklæder, vaiede Faner og lød fjern Sang og underlige Stemmer. Men vilde jeg trænge derind, forsvandt det Alt for atter at gjække mig længer borte. Det drev mig fra Sten til Sten, fra Grotte til Grotte i disse Ruiner, og jeg bankede paa overalt, men blev ikke indladt. Da flygtede jeg ud af denne Tryllekreds, ud paa den store vide Slette, hvor der vel ogsaa har staaet Kirker og Gader og Slotte, men hvor ingen Spøgelser af disse endnu staae tilbage. Paa det saakaldte Bispebjerg, den yderste Pynt af Halvøen, hvorfra man har den videste Horizont til alle Sider, fandt jeg atter Klarhed. Herfra bør man egentlig betragte Ruinerne, der inde er man deres Strenghed for nær. Herfra smelte de først rigtig sammen med Landskabet, og give det sit rette Præg, og tegne sig klart og smukt mod Søen og Himlen. Man smile ikke over dette meget Væsen med de stakkels tre ensomme Piller — vi have her i Norge saa faa Levninger af den Slags, at man ikke ofte er udsat for at komme i lignende Extase. Desuden skylde vi den triste Rest af Hamar Domkirke al vor Kjærlighed og Omhyggelighed — vi have i lang Tid faret saa ilde med den. Thi det er ikke saa meget Tiden som Menneskenes Vandalisme, der har nedbragt denne i Slutningen af det syttende Aarhundrede endnu saa prægtige Ruin til hvad vi nu see. Da stod endnu den hele vestlige Gavl med sine herlige, tredobbelte Vinduer og kunstigt udhuggede Døre foruden mange andre Kapeller og Buer. Men man har ført Stenen derfra til Bygningen af Vangs, Stange og Næs Kirker, foruden til flere verdslige Bygninger paa Hedemarken. Føier man nu hertil Tidens langsomme Opløsen, da maa man forundre sig over, at

der endnu er saa meget tilbage. Dette bliver dog vel nu fredet og sikkret, efter at Foreningen til Oldtidsminders Bevaring er kommet istand. Hvad der er blevet af de øvrige Kirker og Stenhuse i Hamar, maa Gud vide. — Korskirken, Hamar Slot, St. Olafs Kloster, Skolen, Raadhuset — Alt er forsvundet uden Spor, naar man undtager en massiv og uformelig Graastensbygning, som skal have hørt til Klostret, og nu er indlemmet under Gaardens Udhuse. Af Byens tre Hovedgader, Klosterstrædet, Grønnegaden og Bispestrædet er ikke en eneste synlig Tomt eller Levning. Det er altsaa kun Domkirkens tre Piller, som endnu vaage over de øde Gravsteder, ligesom dens tre Taarne fordum vaagede over den levende og blomstrende Byes lavere Tage.

Imidlertid var Dagen rykket frem, og Sommeraftenens bløde og rige Farvetoner begyndte allerede lidt efter lidt at brede sig ud over det deilige Panorama, som jeg oversaae fra Bispebjerget. Denne usikre og dog saa varme Belysning er den bedste for en saadan Egn; thi Mindets Glands er beslægtet med Aftenens. Men denne Aften var ogsaa blid og skjøn. Det nyslaaede Hø og Træerne og de friske Vande udsendte en liflig Duft til Kirken, som for at trøste den over dens tabte Viraksskyer; endnu kan den gamle Krønikes Ord gjælde for Hamar, skjønt det har mistet sine berømte Frugthaver: „Og var det ganske saare lystigt om Sommeren, naar man roede om Hamars By, og alle Urter og Træer de gav slig herlig Lugt fra sig.“ — Jeg lod mit Blik vandre fra Ruinerne over til Helgø, der ligesom hævede sig fra Vandskorpen i den magiske Belysning; midt i det smalle Sund, mellem denne Ø og Næs Sogn steg den hvide Næs Kirke umiddelbart op af Bølgerne, med det blaa Totenland til Baggrund. Og ligeoverfor mig, paa Næslandet, strakte sig vidt ud de grønne Sletter af Gaarden Gresseng, hvor Bisp Carl Segersøn af Hamar var født, og som engang eiedes af Jomfru Karine Alfsdatter, en Søster til vor længe mis-

kjendte Frihedsmartyr, Ridder Knut Alfssøn til Gifte. Fortidens Aander omgav mig paa alle Sider, men i den dybeste Taushed. Jeg tørstede ganske efter en Klokkes Slag, efter en fjern Sang som et Udtryk for Aftenlandskabets Sjæl. Men Alt forblev dødsstille. De Dage var forbi, „da det var Skik i Hamar, at der skulde først ringes udi Domkirken, dernæst i Klostret, dernæst i Korskirken, og allersidst i St. Jørgens Kirke, siden derefter skulde de ringe og kime, som de mest kunde. Item, naar som det var blidt og stille Veir, da kunde man høre det langt borte, naar som at Præsten og Degnene sjunge i Kirken, og Orgelværkernes Lyd hørtes, at den, som ikke havde et Stenhjerte, maatte græde af Glæde for Guds usigelige Naade mod Menneskene og Guds hellige Ord og de deilige Psalmer, som de hørte sjunge der."

Nu flyder ingen saadan Aftensang mere udover Mjøsens klare Flade; Kirkeruinen er stum. Men selv Stumheden har et Sprog i det udtryksfulde og uendelig vemodige Øie; og i dette læste jeg hin Aften en liden Historie fra Bispestadens sidste Dage, som jeg her vil fortælle.

Det var Pintseaften Aar efter Christi Byrd 1537, mod Vespertide, at en stor Herrebaad, prægtigt udsmykket og med forgyldt, høit opstaaende Forstavn, roedes over Mjøsen i Retningen fra Næslandet til Hamar By. Som Veiret var blidt og stille havde Baaden intet Seil oppe, men bevægedes hurtigt og let henover den blanke Vandflade ved otte ligeklædte Roerskarles kraftige Aareslag. I Bagstavnen af Baaden var opreist et Slags Telt af sort Tøi med røde Fryndser, aabent til Siderne for at lade den milde Aftenluft fri Gjennemgang. Derunder hvilede paa opstablede Hynder en kvindelig Skikkelse, der syntes at være den fornemste Person ombord.

Hun var ikke længer ung, men saavidt man af den hvilende Stilling kunde slutte af en høi og rank Legemsbygning. Dog, den dødelige Mathed, der synlig var udbredt over alle hendes Lemmer, vilde knapt mer tillade hende at reise sig til sin rette Høide. Af den lange sorte Klædning og de hvide Liin, der tæt omgav hendes blege Ansigt, skulde man have holdt hende for en Klosterfrue, hvis ikke de blinkende Ringe paa hendes magre Fingre og den svære Guldkjæde, der omgav hendes Hals og Skuldre, hang ned fra hendes Belte over den venstre Hofte og der bar et Slags Taske af rød Fløil, atter havde modsagt dette. Hun laae aldeles ubevægelig, kun de mørke Øines feberagtige Blik foer rastløs omkring, og hendes udtærede Hænder legede med Kuglerne paa en Rosenkrands. Ved hendes høire Side knælede en ung smuk Pige med lyse Haar og røde Kinder; og var det underligt at see, naar hun omhyggelig bøiede sig over den Syge, og hendes rige lyse Haar under den Gyldenstykkes Hue flød ned over den Gamles sorte Klædning, og hendes friske Kinder lagde sig nær til de gulblege, og ligesom vilde meddele dem Noget af Ungdommens og Livets Varme. Paa den anden Side, lænet op til en af de Stænger, der bar Teltet, stod en geistlig Herre i sin Ordensdragt og søgte med al Umage at lægge sit fede Ansigt i begrædelige Folder, medens dog fra Tid til anden hans triumpherende Blik gled fra den lidende Kvinde til et Pergamentbrev med flere nedhængende Segl, som han holdt i Haanden. Hans Læber opramsede sagte og mekanisk den katholske Kirkes Bøn for Døende. Saaledes svævede dette Kløverblad henover Vandspeilet i Aftenbelysningen, og den ængstelige Stilhed blev kun afbrudt ved de taktmæssige Aareslag, ved Munkens dybe Mumlen og den unge Piges halvt undertrykte Graad.

Imidlertid nærmede de sig mere og mere til Staden, og den reiste sig med sine vidtstrakte Mure og Taarne op af de stille Vande, og hilste dem i al sin Skjønhed.

Thi vel var allerede paa den Tid Hamars Glands og Vælde meget aftaget, og den kunde ikke længer stille sine 1400 vaabendygtige Mænd, naar det gjaldt; men den gamle Rises blinkende Harnisk stod der dog endnu heelt og holdent, om end noget for vidt til Sønnernes spædere Lemmer. Stadens rige, geistlige Stiftelser vare endnu et Middelpunkt for mange Interesser, og samlede om sig en tæt Ring af alleslags Næringsdrivende, saa det var klart og givet, at med den katholske Klerus stod og faldt Staden Hamar. Og netop nu drog der op et truende Uveir mod denne Byes Livsrod som mod det hele Land, da Christian den Tredie af Danmark havde i Sinde paa een Gang at omstyrte den gamle Tro og den gamle Selvstændighed i Norge. Men det kunde ikke sees paa disse prægtige Mure og Gader, som de laae der for vore Reisendes Øine klart bestraalede af den dalende Sol, at de var deres Undergang saa nær. Domkirkens tre Taarne, hvert med sine sexten forgyldte Fløie, der blinkede og viftede uafladeligt, pegede op i den blaa Luft, og jævnhøit med det største af disse var Taarnet paa Hamarshus, Bispens Residents. Ude fra en Jordtunge, som nu tildeels er bortskyllet, skinnede de hvide Mure af St. Olafs Kloster, yndigt mildnede af vaargrønne Træer og Haver. Og til begge Sider, saa langt Øiet kunde naae, strakte sig Byens Borgerhuse, for det meste af Træ, men malede med livlige Farver og omgivne af Frugthaver. Ud mod Vandet havde fast enhver af disse Boliger sin egen Brygge, og i den lille Havn, Nordvig, laae et ikke uanseeligt Antal smaa plumpe Skibe eller rettere Baade, efter vort Begreb. Fra det Indre af Byen ragede endnu flere Spir og høie Gavle i Veiret og lod ane prægtige Ting derinde. Hvad enten det kom af Byens virkelig aftagende Færdsel, eller alene var en Følge af Helligaftenen — den forvirrede, blandede Lyd, som man ellers pleier at bemærke i Nærheden af en levende Stad, hørtes her aldeles ikke; — Alt laae begravet i den ængstelige, dybt-

aandende Stilhed, som gaaer forud for et Tordenveir. Man kunde have antaget den hele Stad for uddøet, hvis ikke Domkirkens dybe Klokker, og derefter de andre, pludselig havde begyndt at ringe til Vesper. Ved det første Slag, som zittrede gjennem den stille Luft, foer en svag Rødme over den syge Kvindes blege Ansigt, og hun reiste sig halvt op i sine Puder, og syntes med Vellyst at indsuge den klare Tonestrøm, der bølgede hende imøde fra Byen, blandet med Duften fra de nys udsprungne Æble- og Kirsebærblomster i Klosterhaven. Hendes Øie fæstede sig med lysende Haab paa det skjønne Maleri foran dem, og paa Domkirkens og Bispegaardens brede Masser, der stod ved hinandens Side som to Tvillingkjæmper, og saae ud til at kunne trodse en Evighed.

„Nei, min Fader," udbrød hun heftigt til Munken, — „nei, det er ikke muligt! Den hellige Kirke kan ikke blive drevet fra dette sit sikkreste Sted. Disse Guds faste Borge kunne aldrig falde i de danske Kjætteres Hænder! Siig det, siig det min Fader, at jeg kan dø rolig!"

Munken paatog sig en profetisk Mine, og pegede med den udstrakte Arm henimod Domkirken. „Seer I ikke det nye Frue Kapel hist ved Domkirkens nordre Side? Der har Eders christelige Fromhed reist en Grund-pille ved det synkende Hus, og nu kan det ikke falde."

Hun sank atter udmattet tilbage, og hviskede kun sagte: „Ja, der skulle vi bede for ham!" Derpaa lukkede hun Øinene, og laae ganske stille.

„Jesus, hun er død!" raabte den unge Pige, og sprang forskrækket op.

„Vist ikke," svarede Munken, der ogsaa syntes at udføre en Læges Funktioner, idet han følte den Syges Puls, „vist ikke, det er kun Mathed efter Reisen."

„Ak, Fader Johannes," vedblev Pigen klagende, „hvorfor har I føiet hende med denne Overfart? Hun holder den ikke ud. Kunde ikke Bisp Mogens været hentet over til Gaarden, siden hun endelig skal have ham i Tale?"

„Vor Frue tilgive Dig, mit smukke Barn. Du veed ikke, hvad Du siger. Man sender ikke saadan uden videre Bud efter den ærværdige Fader af Hamar. Desuden troer jeg ikke, at hendes Tilstand vil blive forværret ved denne lille Reise. Tvertimod. Og hendes Sammenkomst med Bispen taaler ingen Opsættelse."
„Hvad er der egentlig med denne hemmelighedsfulde Sammenkomst?" spurgte Pigen nysgjerrig.

„Tys, hun rører sig," hviskede Munken. Den fornemme Dame aabnede virkelig igjen sine store, glindsende Øine, saae med et mildt Udtryk paa den unge Pige og tog hendes Haand. „Jeg hørte nok hvad Du spurgte om, min stakkels Margrethe," sagde hun. „Ak, dette Møde med Bispen kan ikke have noget at betyde for Dig. Men der venter Dig et andet Møde i Hamar, som er bedre for dine Aar. Du skal see, jeg har tænkt paa Eder."

Margrethe svarede ikke, men rødmede stærkt, og hendes Haand skjalv i den Gamles. Munken smilede og truede hende med Fingeren.

Nu sagtnede Roerfolkene sine Aaretag, og lagde snart til ved den saakaldte Bispens Brygge. Derfra gik en lukket Gang gjennem Communen og Klosteret op til Domkirkens Hovedindgang. Portene til denne Gang vare nu opslaaede, og nede paa Bryggen ventede en Bærestol med Tjenere i Bispens Farver. Medens den syge Dame forsigtig blev løftet ind i Bærestolen, samlede sig endeel af Byens Folk paa Bryggen, og saae til dette usædvanlige Optog.

„Det maa da være et fornemt Besøg, siden Bispen sender sin egen Bærestol og lader Klostergangen lukke op," sagde en lang, mager, sortklædt Person til en anden mindre og tykkere.

„Aa," svarede denne, „kjender Du ikke den rige Jomfru ovre fra Gresseng? Hun lader sig rigtignok sjældent see; men jeg, som er en af Byens Podemestere, har i Vaar været ovre i hendes Have og tilseet hendes

Frugttræer, der har jeg flere Gange talt med hende om vor Kunst, hvori hun synes meget forfaren. De sige, hun skal i forrige Tider have kjendt Bisp Mogens noget nøie. Nu ere de begge rigtignok vel gamle."

Hele Sværmen stirrede nu efter Bærestolen, indtil den med den bagefter følgende Munk og den unge Pige forsvandt indenfor Klostermurens Port, der skraldende faldt igjen efter dem. —

Vespertjenesten i Domkirken var netop forbi. Endnu svævede blaalige Virakskyer under de brede Buer, de sidste Toner af Chordrengenes klare Stemmer zittrede endnu fra de klingende Stene. Et tungt Forhæng skilte den aabne Hovedindgang fra Pladsen udenfor, og den balsamiske Kjøling og Festlighed, som stedse er et Særkjende for de katholske Kirkers Indre, hvilede ogsaa her over det store Rum. Høialtret, der tog sig prægtigt ud med sin Marmorkolonade og belyst fra oven af tre store Vinduer, var nu ensomt, ligesom ogsaa de øvrige Altre og Capeller; kun i et lidet nyt Capel, paa den nordre Side af Kirken og skilt fra denne ved et Jerngitter, bemærkede man endnu en Gruppe Andægtige. Det var vore Bekjendte fra Baadsfarten. Over det lille Alter stod i en Niche et Mariabillede, og ved Siden af dette hang, upassende nok, et gammelt Sværd og en halv sønderrevet Læderhandske. Foran Altret holdt den rige Dames Huskapellan en stille Messe med alle de underlige Bøininger og Gebærder, som dertil høre. Den syge Jomfru selv laae hensunket i Bøn ved Alterfoden, knugende sine tørre Hænder sammen over Brystet og med et sælsomt Udtryk af Hævnlyst og Andagt paa engang i sine Træk. Den unge Terne knælede vel ved hendes Side, men syntes mere beskjæftiget med at vexle Øiekast med en ung Mand i verdslig Dragt, der stod halvt skjult bag en Pille.

Medens den tause Sjælemesse her gik for sig, traadte en ny Person ud af en lille Løndør i Muren ved Høialtret, og gik langsomt hen over Flisegulvet mod

de Bedendes Capel. Det var en Mand af Oldingsalder, mager og noget foroverbøiet. Hans violette Silkekjortel og blinkende Kors lod slutte, at han maatte være af høi geistlig Værdighed. Hans Ansigtstræk vare ædle og milde, men røbede dog en vis Grad af Svaghed og Slaphed, og hans Blik glede ængstelige hen over Billederne og Udziringerne i Kirken, som om han bag enhver af dem frygtede en Fjende. Og dog, skjønt ham fattedes den stolte Sikkerhed, hvormed katholske Prælater ellers optraadte, havde dog den synkende Kirkes Sol endnu Straaler nok til at udbrede en mild Glorie af lidende Værdighed om ham. Thi denne Mand var den sidste Bisp i Hamar, Hr. Mogens Lauritssøn.

Han traadte ganske nær bag den bedende Kvinde, uden at hun mærkede det, og ventede stille til Messen var endt. Da Munken med ydmyge Gebærder havde forladt Alteret, lagde Bisp Mogens sin Haand paa den Knælendes Hoved. Hun foer sammen, saae op, og en svag Rødme overtrak hendes Ansigt.

„Jeg er kommen, ærværdige Fader," sagde hun, idet hun ved Margrethes Hjælp reiste sig møisomt op, og gjorde Mine til at kysse hans nedhængende Haand.

„Og Eders Værk er fuldendt, Jomfru Karine Alfsdatter," svarede Bispen høitideligt og smertefuldt. „Eders Navn vil i Krøniker og Bøger staae som den Sidste, der har givet Sjælebod til Kirken i Norge."

„Det maa I ikke sige," bad Karine. „Just dette svage Offer paa vor Frues Alter vil drage en rig Høst efter sig, thi det er givet til en evig Erindring om ham, som I og jeg engang stod nær, om ham, som engang døde for Norge."

Hun havde imidlertid sat sig i en Murfordybning i Capellet, og holdt Blikket fast heftet paa de sælsomme Relikvier ved Mariabilledet.

„I mener Eders Broder, Hr. Knut," vedblev Bispen. „Ak ja, hans Død var skrækkelig og skjændig, myrdet som han blev, trods Leidebrev og Ridderord. Dog, det

er nu meget længe siden, og Tiden har lagt sit mildnende Dække over hans blodige Grav. Vi have nu andre Døende at begræde og at frelse, om muligt. Uveiret trækker nærmere og nærmere sammen om os. I disse Dage skeer der underlige Tegn og Gjerninger, som alle bebude Hamars og Kirkens Fald. Forgangen Nat sad jeg ensom og vaagen i mit Kammer, og mit Hoved værkede over den Tidende, jeg nylig havde faaet, at Eders Frænde, Hr. Truit Ulfstand drog mod Throndhjem og Erkebisp Oluf var flygtet. Da begyndte pludseligt alle Klokkerne i Domkirken at gaae af sig selv, og Orgelværkets Toner løde ud i den stille Nat, klagende og vilde. Jeg reiste mig forskrækket op og saae over til Kirken: da vare alle de høie Vinduer i Choret oplyste, og skinnede med en rød Glands. Og igjennem Bispegaardens Gange og Værelser gik et Bulder, som af Krigsfolk og Vaaben. Men da jeg kaldte paa mine Husfolk og kom ud, var Alt stille, og Intet at opdage. Ak, jeg forstaaer det vel! Det er forbi med Kirken og med min Magt, og jeg kan ikke staae imod. Selv blandt mine egne Husfolk findes Forrædere."

„Det er Alt fordi Du og dit Norge har glemt Knut Alfssøns Martyrdød, at dette skeer ved Eder," talte Karine heftigt. „Den Frihed og Ære, han vilde have skjænket sit Land og sin Kirke, sank med ham i Graven, og I havde ikke engang Kraft til at hævne ham, men lagde Eder søvnige ned under det gamle Aag, til det nu trykker Eder tildøde. Blandt alle de Glemsomme levede der dog Een, der ikke glemte, og det var hans Søster. Du veed det selv, Bisp, at hans Død gjorde mig til hvad jeg er, til en ensom og unyttig Kvinde. Dig gjorde den til Bisp, thi ellers havde Du været min Husbond. Jeg opgav Alt for min Broders Minde. Seer Du dette Sværd og denne blodige Handske? Det er de eneste Relikvier af ham, jeg eier; jeg tog den selv af hans blodige Lig, og har gjemt paa dem i alle disse Aar. Nu føler jeg, at min sidste Tid er kommen,

og derfor vilde jeg, at dog idetmindste hellige Mure skulde bevare dem, og jeg stiftede dette Capel, og gav til din Kirke alt mit Gods, for at den Myrdedes Navn af dine Præster skal nævnes her, og dette Navn vil alene beskjerme dit Hus og din Kirke mod Fald, og vække dig til Modstand, naar Striden kommer. Ræk mig Brevet, Fader Johannes."

Hun tog Pergamentbrevet fra Munken og rakte det til Bisp Mogens med disse Ord: „Her vil I finde et formeligt Gavebrev paa Gaarden Gresseng med alle dens Herligheder. Saalænge I ikke af mine gjerrige Frænder lader Eder dette aftvinge, saalænge vil I ogsaa være bevaret mod deres Magt."

Pludseligt traadte nu den unge Mand, der hidtil havde staaet bag Pillen, frem for Jomfru Karine og Bispen. Han tog et Brevskab ud af Folderne paa sin Kappe, og rakte det ligeledes til Bispen.

„Jeg bringer her," sagde han, „en Protest fra Hr. Truit Ulfstand, Ridder, paa hans Hustru, Fru Gyrvels Vegne, mod dette Jomfru Karines, hendes Slægtnings Gavebrev. Han lader tillige hilse, at han selv snart vil være her og varetage sit Tarv."

Bispen stod som lynslagen og lod Brevet falde paa Stengulvet. Margrethe gjorde en Bevægelse af Skræk, som om hun vilde holde den unge Mand tilbage, men Jomfru Karine reiste sig langsomt og med Værdighed og sagde: „Det var netop Dig, unge Mand, jeg har betænkt i mit Testament, som min Margrethes Brudgom. Du vil finde det i et Anhang til Gavebrevet. Hvad din Mester, Truit Ulfstand angaaer, da har hans Ord ingen Ret over Kirkens Eiendom. Tag Brevet, Bisp Mogens og ledsag mig til Ursulinerklostret, at jeg kan dø i Ro. Husk paa Knut Alfssøn og hans Søster Karine."

To Maaneder vare forløbne siden hin Begivenhed i Kirken. Sommeren var med dem skredet frem, og St. Hansfesten drog med al sin Pragt og Sødme gjennem

Hamars skjønne Omegn. Fra Høider og Øer og Baade flammede Glædesblus, der søgte forgjæves at overstraale den dagklare Aften. Overalt paa Landet lød Sang og Lystighed, kun i Staden selv herskede der et ængsteligt Stille, desuagtet forbundet med en uhyggelig Travlhed. Borgerne holdt sig indesluttede i sine Huse, eller saaes kun nu og da med sky Blik at snige sig langs de trange Gader. Desto ivrigere vare Bispens Leiesvende og Husfolk ifærd med at nedramme Palisader rundt om Hamar Gaard, som til en Befæstning, og med at sammenslæbe og ophobe i Gaardens Gange og Taarne alleslags Kastevaaben og Stene. Ved hvert Vindue vare posterede Bueskytter, paa den store Trappe vare to Feltslanger opstillede, kort, Alt saae meget krigersk ud og lidet passende for en geistlig Herres Bolig. Men det var heller ikke med den stakkels Bisp Mogens's gode Villie, at hans fredelige Residents fik et saadant Udseende: han ventede hvert Øieblik den danske Konges Udsending, Hr. Truit Ulfstand, der med væbnet Haand kom for at afsætte den katholske Bisp i Hamar, sekularisere Kirkens Eiendomme der til Fordeel for Kronen og indføre den protestantiske Cultus. Hr. Mogens havde stridt mod sit forsagende Hjerte, og besluttede sig til at gjøre Modstand, deels opmandet ved Jomfru Karines heftige Forestillinger, deels stolende paa Bistand af Hamars Borgere, der maatte være saameget interesserede i de katholske Stiftelsers Vedbliven. Til den Ende havde han skaffet sig Vaaben og Pile inde fra Sverige, havde bevæbnet sine Folk, ladet sine Munke gaae om i Byen fra Hus til Hus for at ophidse Borgerne mod de sig nærmende Kjættere, havde Spioner ude paa Veie og Stier for at give ham Tegn, naar Fjenden var nær. Ved alle disse animerende Forberedelser havde han drevet sig selv op til en Høide af krigersk Mod og Lyst, som ellers var hans Charakteer aldeles fjern. Han troede virkelig i dette Øieblik paa Muligheden af at modstaae hele Kong Christians Magt.

Men denne Bispens heltemodige Stemning var desværre ikkun momentan, og der behøvedes fra Time til Time ny Olie i den snart udbrændte Lampe, en fremmed begeistrende Røst til den forsagende Sjæl. Og den eneste Røst, som havde viist denne Kraft, lød ikke mere. Paa Ursulinernes stille Kirkegaard, omduftet af blomstrende Hæggebuske, hvilede alt i flere Uger Jomfru Karine Alfsdatter af Slægten de tre Roser. Hun døde i rette Tid, medens Korset endnu blinkede og Messen klang, og i den faste Tro at have styrket med sin Gave den undergravede Bygning, ikke anende at just denne nye Vægt dessnarere maatte nedtynge den. Hendes sidste Ord til Bispen var Knut Alfssøns Navn, og idet hun hævede sig paa Leiet, viste hun gjennem det aabentstaaende Vindue hen paa Domkirken, som netop stod overgydt med Solnedgangens hele Farvepragt, og sank derpaa livløs tilbage. Med hende døde Kirkens Poesi i Norge, og den lange protestantiske og prosaiske Graaveirstid tog sin Begyndelse.

Hin skjæbnesvangre Aften sad hendes Terne, Margrethe, ved sin Herskerindes Grav. Ogsaa i hendes unge Livshaab havde Tidens Kamp grebet forstyrrende ind. Hendes Fæstemand, Aage Pederssøn, var længe en af Bispens troeste og mest hengivne Tjenere, som det lod. Hans Herre havde ladet ham oplære i alle Slags boglige Kunster, brugte ham som sin Haandskriver og betroede ham Meget. Jomfru Karine saae ham gjerne paa Gresseng, og smilede ofte til hans synlige Kjærlighed til hendes Yndling, den blide Margrethe. I sit Testament havde hun, som før berettet, for dem gjort det eneste og rigelige Aftag i hvad hun skjænkede Kirken. Og nu gav det sig pludseligt, at han havde ladet sig smitte af den nye Lære, stod i Forbindelse med Bispens og Karines Uven, Hr. Truit Ulfstand, og berettede til denne Sagen om Gavebrevet. Siden hans Protest mod hin Akt havde hverken Margrethe eller hendes Jomfru villet see ham, uagtet alle hans Forsøg paa at faae

dem i Tale, og efter den Sidstes Død var han pludselig forsvundet fra Hamar for, som man formodede, at drage Ridder Truit imøde.

Som Margrethe saaledes sad stille paa en Bænk ved Graven, med sine Hænder foldede i Skjødet, og det foroverbøiede Hoved bedækket af et Sørgeflor — sprang pludselig en Mand ned fra den tilstødende Kirkegaardsmur og stod lige for hende paa den anden Side af Graven. Det var Aage. Hun formaaede knapt at kjende ham igjen, saa forandret var han bleven. Istedetfor den sorte beskedne Dragt, som han bar i Bispens Tjeneste, prangede han nu i alle de glimrende Farver og Stoffer, som dengang var Brug hos de fornemme Ridderes Vaabensvende. Guld var paa hans Kappe, og Fjedre vaiede fra den høie Hat, der beskyggede hans smukke, men noget lurende Træk. Hans Bevægelser vare frie og dristige i Modsætning til hans forrige ydmyge og halvt geistlige Væsen, og hans mørke Øine luede af en ny Glød. Han var smuk, saaledes som han stod for hende, og hun følte det, men vendte sig dog bort fra ham med en foragtelig Gebærde, og stod op for at flygte ind i Klosteret. Med eet Sæt var han over Karines Grav, og holdt hende tilbage i sine stærke Arme.

„Hvor vil Du hen, arme Due?“ sagde han; — „Vore Veie føre nu ud af Klosteret og ind i den lyse, muntre Verden, ikke omvendt. Din Klosterjomfru er nu død og kan ikke længere hindre vor Lykke.“

„Lad mig være,“ bad Margrethe, — „Alt er forbi mellem os. Det var jo just vor Lykke den salige Helgeninde vilde berede, og Du har stødt den fra Dig og haaner nu hendes Grav!“

„En deilig Lykke hun vilde berede os,“ spottede den unge Mand. „At sidde rolig og sove i en lille Hytte her i Hamar, under den svage Bisp Mogens's Vinger, og bede Rosenkrandse og gaae i Messe fra Morgen til Aften! Nei, derfor betakker jeg mig. Nu i denne bevægede Tid har en Mand med Hoved og Arme

Andet at bruge sine Kræfter til, end at døse dem hen i denne Munkerede."

„Forlad mig, Gudsbespotter!" udbrød Margrethe, og vilde rive sig fra ham. Men han tvang hende til at sætte sig ved Siden af ham.

„Føler Du da ikke," vedblev han ivrigt, „Du i den gamle Nat forblindede, skjønne Fugl, føler Du da ikke, at en livsstyrkende og klar Morgen nu er oprundet over Verden, og at den letter dine saalænge bundne Vinger op over alle disse gamle Vildfarelser og Dumheder? Vov at bruge dem og at være lykkelig. Jeg har ikke sveget Bispen; med ham og hans Lige er det saa forbi alligevel. Jeg har blot vendt mig mod den opgaaende Sol, og dens varme Straaler ere nok værd at søges. Hr. Truit Ulfstand har fattet Godhed for mig; jeg er traadt i hans Tjeneste som Riddersvend; han har givet mig sit Ord paa at hæve mig med sig, altsom hans egen Lykke stiger. Og han staaer høit i Gunst hos Kongen. Hvad der skal blive af Hamar og Bispen ligger nu i hans Haand; han faaer rige Gaver at uddele af de gamle Kirkeskatte."

Margrethe vendte sit Ansigt fra ham og græd sagte, men taug.

„Vær nu intet Barn med disse Taarer og Skrupler," begyndte atter Aage. — „See, jeg er ilet foran min Herre og hans Folk, for at berede Dig paa hans Komme og tilintetgjøre din Angst. Dig vil denne Aftens blodige Færd ikke ramme, hvis Du følger mig, følger mig til Hæder og Lykke. Hører Du? Allerede sprænge mine Kammerater gjennem Gaderne, Hr. Truit Ulfstand kommer!"

Virkelig hørtes vild Galop af Ryttere udenfor Havemuren, Fjedre vaiede derover, Landser blinkede og Fakler luede. Aage lyttede begeistret til den krigerske Larm, men Margrethe var sunket paa Knæ ved Karines Grav og bad stille og inderligt. — —

I den store Sal paa Hamar Gaard gik Bisp

Mogens urolig op og ned, thi nu var Farens Øieblik kommet. Han var omgivet af sine forskrækkede Kanniker og Munke, der alle saae op til ham om Kraft og Hjælp. Ak, han var selv den raadvildeste af dem Alle. Rigtignok var Situationen saadan, at den kunde have nedbrudt en Stærkere end Bisp Mogens. Den varme Sommerluft havde mod Aftenen samlet sig til tunge Skyer, der nu bedækkede Himlen, og udbredte i Salen et skumrende Mørke, kun af og til afbrudt ved et enkelt Solglimt, der sælsomt belyste den skjælvende Gruppe af skaldede Hoveder og Ordensdragter. Blandet med fjerne Tordendrøn hørte de stakkels Geistlige en endnu skrækkeligere Larm: Hestetrampen og Krigsraab af den sig nærmende Fjende. Snart knaldede enkelte Flinteskud, og Pile klirrede mod de gamle Blyvinduer. Bud kom paa Bud nede fra Gaardspladsen og de omliggende Bygninger, hvor Bispens bevæbnede Folk vare opstillede, at de fremmede Gjæster allerede havde udbredt sig i Byens Gader, og gjorde stærke Foranstaltninger til at indeslutte og berende Slottet. Bispen blev ved hvert Budskab mere forvirret, og gav de mest modsigende Befalinger. Snart skulde Besætningen gjøre Udfald og bringe de Angribende i Uorden, snart skulde de trække sig tilbage i det Indre af Bygningen, for at være nærmere om Bispens Person. Kort, ingen af Leiesvendene vidste hvad de skulde gjøre, og holdt sig derfor aldeles rolige, i deres stille Sind maaskee beredte til snarest muligt at gaae over til det stærkere Parti. Bispens Haab om Bistand af Hamars Borgere lod heller ikke til at bekræftes. Man hørte ikke, at der i Gaderne blev gjort Kjætterne den ringeste Modstand; de indkvarterede sig i Husene, bemægtigede sig Raadhuset og de offentlige Bygninger, Alt uden mindste Modstand. Det var som en almindelig Lamhed og Forfærdelse havde slaaet den hele By. Som et sidste Middel til at opvække Borgerne lod Bispen ringe med Stormklokkerne fra Slottets og Domkirkens Taarne. Vilde og jamrende løde Klokkerne ud

over Byen, og udhylede fra deres Metaltunger Kirkens og Bispens sidste Nødraab. Men disse gyselige Stemmer blandede sig kun endnu mere gruopvækkende med Krigslarmen, og bragte Byens fredelige og velnærede Kræmmere til des dybere at skjule sig i deres inderste Kamre. Tættere og tættere omringede Truit Ulfstands Skarer det ulykkelige Hamarshus; Pallisaderne, hvoraf Bispen lovede sig saameget, vare allerede under Haan og Spot oprevne, Kugler og Pile haglede ind ad alle Aabninger, og Besætningen blev snart trængt indenfor Portene. De stærke Mure og jernbeslagne Porte gjorde dog nu et Ophold i Fjendens Fremtrængen, og lod Bisp Mogens Fodfolk nogen Tid til Hvile; men længere ud paa Aftenen erfarede man med Skræk, at store Hobe af alleslags brændbare Sager opstabledes rundt Gaarden, og det var kun altfor tydeligt, at man havde til Hensigt at brænde den af over Bispens Hoved. Hr. Mogens havde imidlertid trukket sig tilbage til sit Bedekammer, hvor han, understøttet af sin Kleresi, søgte i Bønnen den Hjælp, han forgjæves ventede af sin jordiske Magt. Han var, bleg som Døden, sunket paa Knæ foran et stort Krucifix af sort Egetræ, der var de hvidkalkede Væggès eneste Prydelse. I sine sammenfoldede Hænder holdt han fastknuget Jomfru Karines Gavebrev, som om han troede paa hendes sidste Ord, at saalænge han bevarede dette, vilde endnu ikke Alt være tabt. I hans dybe Modløshed var der een fast Ankergrund; han troede med brændende Iver paa Kirkens Ret og Magt, og den Tanke kom ikke i hans Sjæl, at kjøbe sin Frelse ved Frafald. Forgjæves bestormede derfor hans Omgivelser ham med Overgivelse og Underhandling; han svarede dem ikke, men vedblev i sin ivrige Beden for, som Biskop Andreas Sunesøn i Lifland, at nedbede et Mirakel til Frelse. Flere Timer gik saaledes hen i Dødsangst, og Bispen knælede endnu altid paa det haarde Stengulv. Da styrtede en af Tjenerne ind i Kammeret med alle Tegn paa den yderste Forskrækkelse, og berettede i

afbrudte Ord, at Kjætterne lavede sig til at stikke Ild paa Slottet, og at Bispens Leiesvende stod i Begreb med at aabne Portene for at redde sig. Stumme af Skræk vendte alle Klosterbrødrenes gule Ansigter sig mod Bispen — der maatte nu tages en Beslutning. Hr. Mogens reiste sig pludseligt op, som besjælet af en Inspiration opklaredes hans Træk, og hans svage Legeme holdtes synlig kun i Veiret af en zittrende Begeistring.

„Ifører mig mit Ornat, bærer foran mig det Allerhelligste og følger mig Alle til Kirken," — sagde han høit.

Klerkerne adløde mekanisk. Fra Jernkisterne i Væggen udtoge de Mitraen, Kaaben og Hyrdestaven, og beklædte dermed for sidste Gang den sidste Biskop i Hamar. Den kostbare Monstrans, af Guld med ædle Stene, og de øvrige Kirkeklenodier bleve ligeledes udtagne og baarne af de fornemste Chorherrer.

„Holder endnu en kort Tid Gaardens Tilgange lukkede," vedblev Bispen, „indtil Vi have aabnet Portene til Guds Hus. Derfra skal den Magt udgaae, der vil slaae Guds Fjender."

Parvis begav nu hele Geistligheden sig til den hemmelige Gang, der førte fra Slottet ind i Kirken. I Midten gik Bisp Mogens med sikkre Skridt, og foran ham bares Christi Legeme, bedækket af et Sølvbrokades Klæde. Det var et sørgeligt men høitideligt Tog, da disse for største Delen gamle og udlevede Mænd som Skygger fra en anden Tid drog gjennem de hvælvede Gange til den Kirke, der maaskee skulde blive deres Grav.

Udenfor gik det imidlertid lystigt til. Hr. Truit Ulfstands Soldater ansaae hele denne Bedrift for et Legeværk, og gik syngende og leende til, som de sagde, at kjæmpe med gamle Kvinder. Hos de taalmodige Borgere i Byen havde de forsynet sig med allehaande Drikkevarer af Hamars berømte Most, og gjorde sig tilgode paa Gader og Hjørner. Hr. Truit Ulfstand selv

holdt i Spidsen for en udvalgt Skare paa Pladsen foran Kirken og ledede Beleiringsværket. Utaalmodig havde han flere Gange sendt Budskab til Bispen om Overgivelse, men intet Svar faaet, og vilde just give Tegn til at tænde Ild paa de opstablede Rishobe, da det Rygte udbredte sig, at Bispen var flygtet til Kirken. Alle stormede nu mod denne og begyndte at hamre paa Kirkedørene med Geværkolber og Lanser. Men indenfor lød en dyb Choral af mange Mandsstemmer, baaret af Orglets stærke Toner, og Sangen svulmede mere og mere, indtil alle Kirkens tre Hovedindgange paa eengang bleve oplukkede, og den vilde Hob udenfor som fortryllet standsede. Thi derinde i Kirkens stærkt oplyste Perspektiv stod Bispen i al sin Pragt foran Høialteret og opløftede Monstransen, og paa Knæ laae om ham i en Halvkreds alle hans Præster. Chordrenge svingede Røgelsekar, Degnene sang og Orglet bruste. En Rest af den længe tilvante Ærefrygt for Sakramentet syntes at komme over de vilde Skarer udenfor; de bleve staaende stille og ubevægelige, ja Mange sank endog uvilkaarligt paa Knæ, da den lille Sølvklokke ringede. Forgjæves bandede og opmuntrede Hr. Truit dem og sig selv til at trænge ind — selv han blev holdt tilbage. Da trængte pludseligt en ung Pige gjennem Mængden og styrtede sig ind i den aabne Kirke, som for at søge et Fristed. Det var Margrethe. Hun forfulgtes noget efter af Aage, men naaede før ham op til Høialteret, hvor hun sank om paa Trinene. Nu var Trolddommen brudt, og den hele Krigerskare væltede sig larmende ind efter dem, og opfyldte de hellige Hvælvinger med blinkende Vaaben.

Da Klerkerne fornam, at deres hellige Magt var aldeles brudt, at de ikke engang kunde erholde Kirkefred, da de hørte de vilde Krigsfolk indstorme i deres sidste Fristed, da tabte de ganske Modet og Lysten til paa deres Helligdoms Trin at afvente Martyrdøden, og styrtede alle henimod den Løngang til Slottet, hvorfra de vare komne. Alene Bisp Mogens blev staaende ube-

vægelig foran Høialteret, og vilde vistnok være bleven overrumplet af de Bevæbnede der, hvis ikke endeel af hans Kleresi havde omringet ham og næsten med Magt slæbt ham med sig til Sakristiet. Ogsaa Margrethe, der var sunket ned foran Bispens Fødder, blev ubevidst revet med ham paa denne ilsomme Flugt, og det var høi Tid, thi neppe var den tunge Jerndør, der fra Sakristiet førte ind i Løngangen, faldet til efter de Bortilende, før Aage i Spidsen for en Hob Stridsknægte var i Hælene paa dem og dundrede paa Døren med Hellebarder og Bøssekolber, under høie Forbandelser og Forhaanelser over de rædde Sortkjoler. Da den stærke Dør ikke derfor vilde vige, belavede de sig paa virksommere Angreb, og var just under Aages Ledelse ifærd med at bringe Murbrækkere og andet Forstyrrelsesværktøi tilstede, da Hr. Truit Ulfstand selv kom til og befalede Aage at holde inde med Voldsomhederne, thi han havde besluttet, for om muligt at skaane de herlige Bygninger og de gode Eiendele de indeholdt, endnu engang at opfordre Bispen til mindelig Overgivelse, før det endelige Stormløb skete, og alle Ødelæggelsesmidler anvendtes. Som Følge af denne Høvidsmandens Beslutning bleve alle Angreb for Øieblikket indstillede, hans Soldater bleve lagte i Kvarteer i Borgerhusene rundt Hamar Slot, og dette efter alle Regler indesluttet og blokeret, medens Sendebud afgik til Bisp Mogens med Overmagtens truende Forslag.

Og disse ydmygende Forslag fandt ikke mere den vel handlingssvage, men dog stumme og troende Modstand, som Bispen i Tillid til sin Sags Guddommelighed tidligere havde udviist. Efter sin sidste flygtende Tilbagekomst fra Kirken til Residentsen havde Hr. Mogens tabt enhver Rest af Mod og opgivet al Tanke paa væbnet Forsvar; thi den sidste Ankergrund, hvorved hans forsagende Hjerte havde holdt sig, var jo nu veget; hans før saa urokkelige Tiltro til Kirkens mystiske Kraft over de vildeste Menneskers Sind var nu rystet, hans hem=

melige men fast nærede Haab om, at denne Kraft vilde aabenbare sig som Hjælp fra oven i Nødens yderste Øieblik, var brudt, siden Krigsfolket stormede ind i hans Kirkes Fred, just som han havde hengivet sig ganske i Tilliden til dennes Ukrænkelighed. At Forsynet havde tilladt Saadant, syntes ham nu klarligen et Tegn paa, at Gud, til Straf for hans eller hans Kleresis, eller Menighedens Synder, havde vendt sin Naade fra dem alle og givet dem i Kjætternes Haand. Saa selv om han med nogen virkelig Magt og Kraft havde kunnet byde Truit Ulfstand Spidsen, vilde han i denne Overbevisning bævet tilbage for at afstedkomme Blods Udgydelse for en Sag, hvori Gud alt havde dømt. Og hvormeget mere nu, da han saae Fjenden leiret om Slottet med stor Overmagt, da Byens Borgere vare lunkne og hans egne leiede Vaabensvende uden dygtig Anfører, uden Orden, uden Troskab, beredte at sælge sig til den Høistbydende. Med Hengivelse i sin Skjæbne modtog han derfor nu Hr. Truits Udsendte, erklærede sig villig til at træde i Underhandlinger med deres Herre, og forlangte kun tre Dages Frist til deri at pleie disse og at ordne sine egne Anliggender. Disse tre Dages Frist tilstodes ogsaa den ulykkelige Prælat at beraade sig i, men Hr. Truit og hans Krigsfolk lod sig forlyde med, „At dersom han ikke da med god Villie gav sig fangen, saa vilde de brænde Hamar Gaard over hans Hoved, med en føie Umage og ringe Bekostning, baade ham og hans Tjenere til ingen Baade.“

Blandt de Sendebud, som i denne Fristtid gik imellem Hr. Truit og Bispen, var ogsaa Aage, der af sin Herre havde udbedet sig en saadan Bestilling for derved at skaffe sig Anledning til at see og tale med Margrethe. Denne unge og frygtsomme, af Tidens Storme saa ublidt berørte Pige, havde imidlertid fundet en stakket Tilflugt i Slottets Fruerstue hos Hushovmesterens Kvinder. Endnu dybere end før forfærdet og saaret ved sin Elskers sidst aabenbare og voldelige Optræden mod Alt, hvad

der var hende Helligt, vilde hun slet ikke modtage Aage, da han under sit Ærinde paa Gaarden forlangte at faae hende i Tale. Han bad og besvoer hendes Omgivelser, han vilde endog med Magt trænge ind i hendes Kammer, men endnu havde dog Bispens Folk saamegen Anseelse i Slottet, at Husfreden saavidt kunde overholdes, og Aages Egenskab som Fredsparlamentær forbød ham yderligere Voldsomheder, hvormeget han end dertil, i Seirens Overmod, kunde have Lyst. Han maatte da lade sig nøie med gjennem en Terne at sende hende nogle Linier, hvori han bad hende erindre deres fordums Kjærlighed, bortslaae Nonnegrillerne, som han kaldte det, og betænke, at om et Par Dage vilde hun være ganske i hans Magt saavist som Slottet i hans Herres. Ængstet tildøde ved denne Trudsel begav Margrethe sig strax efter Aages Bortgang op i den Deel af Hamar Gaards vidtløftige Bygninger, hvor Bisp Mogens endnu opholdt sig. Sagte gled hun gjennem de dunkle Gange til Bispens Forværelse, hvor hun ved Bønner og Taarer fik En af Vagten til at gaae ind at melde den ærværdige Fader, at Jomfru Karines Pleiedatter stod udenfor og bad indstændig om et Ord af ham til Raad og til Hjælp. Hun blev strax indladt. Da hun traadte ind i Oratoriet, hvor Bispen befandt sig, reiste denne sig netop fra en knælende Stilling ved Husalteret, hvorved han havde ligget hensunken i Bøn, og en Disciplin, der laae ved hans Side, syntes at antyde, at han ikke havde ladet det blive ved aandelig Poenitentse alene. Han vaklede hende imøde, bleg og udmattet; de sidste Angstens og Prøvelsens Dage havde lagt ti Aars Vægt til paa hans gamle Hoved, Haabets Lys var udslukt paa hans Ansigt og havde givet Plads for en smertelig, men blid Resignation. „Hvad vil Du, stakkels Barn," sagde han til Margrethe, der bedækkede hans fremrakte Haand med Kys og Taarer. „Hvad vil Du hos mig? kommer Du for at søge Hjælp hos Den, der ikke kan hjælpe sig selv? Dog, det er sandt, er jeg end ikke mere

den mægtige Herre, den fyrstelige Biskop af Hamar, saa er jeg dog endnu altid Præst og Herrens Tjener, og som saadan er det min Pligt at glemme min egen Sorg for Andres, at høre den Ulykkeliges Skriftemaal, og ved Guds Ords Kraft lette hans Byrde, om jeg formaaer det. Kom da mit Barn," vedblev han, idet han satte sig i sin Lænestol og lod Margrethe knæle ved sin Side, „kom og siig mig, hvad der ligger dig paa Hjertet." Hun gjorde det, hun fortalte ham om sin og Aages Ungdomskjærlighed, om hvorledes Jomfru Karine havde begunstiget den, hvorledes Aage havde sveget deres Velgjørerindes Tiltro, var gaaet over til Fjenden og til Kjætterne, og havde bespottet alle de Hellige, hvorledes hendes Hjerte da i Forfærdelse havde vendt sig fra ham, hvorledes han havde opsøgt hende ved Jomfru Karines Grav, forfulgt hende til Kirken, og nu truede med at ville faae hende i sin Magt, naar Slottet blev overgivet. Hun sluttede med atter at bønfalde Bispen om at beskytte hende mod den Frafaldnes Forfølgelser og Kjætternes sjæleforderdærvende Magt.

Han hørte hende ud med Taalmodighed og Velvillie og spurgte da prøvende: „Du elsker ham altsaa ikke mere?" Margrethe rødmede og nølede med at svare. „Jeg mener," vedblev Bispen, „om Du er ganske vis paa Dig selv saavidt, at dit Hjerte ikke endnu lønlig hænger ved ham, at Du endnu kunde tænke Dig en Lykke ved hans Side i den fremmede Verden, som nu synes at seire over os, og som min Alderdom ikke fatter, men din Ungdom maaskee kunde vænne sig til?"

„Ak nei, høiærværdige Fader," hviskede nu Margrethe, „ak nei! denne fremmede, gyselig vilde Voldsverden har ingen Plads for mig, jeg føler det, jeg vilde gaae til Grunde deri, baade paa Sjæl og paa Legeme. Jeg føler vel ogsaa, med Bluelse maa jeg bekjende det, at ingen jordisk Lykke vil blomstre for mig uden ham, men med ham, det er jeg ligesaa vis paa, vilde jeg være Fortvivlelsen og Forbandelsen hjemfaldet. Hans

Blik er saa vildt, hans Adfærd saa fræk, hans Mund fuld af Gudsbespottelse — jeg gyser tilbage for ham, og dog har hans Øie Magt over mit og kunde drage mig med i Afgrunden! O, frels mig, høiærværdige Fader, skaf mig et Fristed i et Kloster, at jeg der blandt fromme Søstre kan glemme denne onde Verden, og kun leve for den himmelske."

„Selv i Klosteret er der nu ingen Fred mere at finde for Verdens Indtrængen," svarede Bispen med mørkt Alvor. „Og, kjære Barn," vedblev han efter nogen Betænkning, „Du har vel ikke Mod og Villie til at følge en gammel Mand i hans Landsflygtighed? Da kunde han endnu maaskee finde Dig et Fristed i det fremmede Land."

„O, lad mig følge Eder, kjæreste Fader," afbrød Margrethe ham ømt bedende — „lad mig følge Eder, hvorhen I gaaer, det er mit høieste Ønske! — Jomfru Karine, Eders Veninde, hører mig i dette Øieblik — Hun vil bede for mig, hun vil smile i sin Salighed, naar jeg pleier Eders Alderdom — o lad mig følge Eder!"

„Nu vel," sagde Bispen, „Er dette din fulde Beslutning, saa troer jeg endnu at kunne frelse Dig ud af deres Magt. Gud har villet unde mig denne sidste Trøst, — da jeg ikke har kunnet redde hele min Hjord fra Kjætternes Vold, vil han dog nu give mig Kraft til at rive dette ene uskyldige Lam ud af deres Kløer."

Derpaa underrettede han hende om, hvad hun til den Ende havde at gjøre, velsignede hende og sagde: „Gaa nu med Gud min Datter, husk hvad jeg har sagt, og vær trøstig og rede, naar Timen kommer."

Margrethe forføiede sig nu rolig og fattet tilbage til Fruerstuen, men Bisp Mogens maatte atter med smilende Mund og blødende Hjerte modtage nogle nye uforskammede Sendebud fra Hr. Truit Ulfstand. Dog dette var det sidste. Alle de forsmædelige Betingelser vare med dem ordnede, Overgivelsen fastsat.

En ængstelig Forventnings Stilhed havde i disse Fristdage hvilet over Hamar By. Dens Borgere forholdt sig rolige, lod Krigsfolkene raade og Begivenhederne have deres Gang, uagtet de vel maatte vide, at blev Geistlighedens Magt og Rigdom knækket i Hamar, saa fik Byens Næringsliv ogsaa sit Banesaar. Men Blindhed var kommen over dem, og Magelighed gjorde sit. Lad raade hvo vil, tænkte de velhavende Kjøbmænd og Haandværksmestere, naar kun vi beholde Liv og Gods. Og de lagde Armene overkors, men kunde dog ikke hindre, at en dump Mumlen, som en mørk Anelse om Fremtidens Ulykker, gik gjennem Staden, alt som Afgjørelsens Time nærmede sig.

Den kom. Paa den fjerde Dags Morgen, som Klokken var imellem syv og otte, aabnedes paa vid Væg den yderste Port paa Hamar Gaard, under Indgangstaarnet, og Bisp Mogens kom deraf udgangendes med alt sit Kleresi, hver med en hvid Stav i Haanden, og begav sig tilfods gjennem det paa begge Sider Mand ved Mand opstillede Krigsfolk til Korsgaarden, hvor Hr. Truits Kvarteer var. Bispen gik sin Gang stille og fast; man saae, han havde besluttet sig til med christelig Taalmod at tømme Bitterhedens Kalk til det Sidste, uden dog derfor at give Slip paa Embedets og Ulykkens Værdighed. Byens Gadefolk vare strømmede til, og saae over Soldaternes Hoveder paa denne sørgelige Procession, Hamars Ligfærd, som paa et andet Skuespil; kun fra nogle Kvinder hørtes Hulken og Beklagelser, men ingen Haand rørtes, ingen Stemme løftedes til Forsvar for Korsdragereren.

Til samme Tid, som Bispen og hans geistlige Følge vare hos Hr. Truit, havde den Førstnævntes talrige Hofmænd og høiere Husgesinde efter Ordre indfundet sig i den store Hal paa Hamar Gaard, medens det lavere Tjenerskab og endeel af Krigsfolket var forsamlet nede i Borggaarden. Saa høirøstet og larmende det gik til hernede, saa stille og uhyggeligt var der oppe i Salen,

uagtet den var næsten opfyldt af de Ventende. Enhver havde her mere at tabe end at vinde, og Alle følte deres Skjæbne afhængig af, hvad det næste Øieblik skulde bringe. I en Vinduesfordybning havde nogle Kvinder trængt sig sammen som en Flok skræmte Fugle, og blandt dem befandt sig ogsaa Margrethe, bævende af Frygt, men desuagtet med en fuld Beslutning paa sin Pande. Hun stod og stirrede ufravendt ud i Gaarden, hvorigjennem Hr. Truit og Bispen skulde komme. Det varede længe; endelig forkyndte fjern Vaabenklirren og en til larmende Udraab stigende Mumlen, at Seierherren nærmede sig med den Overvundne. Margrethe saae med bankende Hjerte, hvorledes den nye Lehnsherre i Porten modtog Slottets Nøgler, hvorledes Bispens Krigsfolk i Gaarden nedlagde sine Vaaben for ham og hans, hvorledes Tjenerskabet faldt ham tilfode, og hvorledes den ulykkelige Bisp Mogens maatte være Vidne til Alt dette; hun hørte, hvorledes Hr. Truit og hans Følge, efterat have tilendebragt sine Forretninger i Borggaarden, steg med Larm opad den store Trappe, hun hørte de mange sporeklirrende Fodtrin, de høie Røster i Forværelset. Endelig stødtes Fløidørene op, og Hr. Truit Ulfstand traadte ind i Salen med Seierherrens sikre og stolte Skridt, skinnende i blank Staalharnisk, omgivet af sit glimrende Følge. Bag efter dem kom Bisp Mogens, endnu svagere end før, støttende sig paa en ung Klerks Skuldre. Han lod sig lede hen til en Lænestol ved Salens Endevæg og sank ned deri, medens Truit Ulfstand blev staaende midt i Salen, lænet paa sit lange Sværd. Om ham flokkede sig nu Alle, saa der foran Bispens Stol blev et tomt Rum, der allerede nu synligt betegnede Adskillelsen mellem Magt og Svaghed, mellem det Svundne og det Kommende. „Lad høre Overgivelsesbrevet," lød nu Hr. Truits dybe Stemme. Aage Pederssøn, der efter sin Opdragelse mellem Klerker var forfaren i slige boglige Kunster, traadte nu frem og oplæste høit og lydeligt det lange Dokument, hvori op=

regnedes alle de rige Besiddelser, Rettigheder og Herligheder, som Hamars Biskop overdrog Kronen, samt de faa Betingelser, han til Vederlag havde opnaaet, nemlig at hans Ret var ham forbeholdt, hvis han nogensinde med Kongen af Danmarks Samtykke kom tilbage, at de mange Kanniker og ringere Geistlige, han efterlod i Hamar, skulde have anstændig Underholdning i deres respektive Stiftelser, saalænge de levede, at det skulde staae hans fordums Hofstat og Tjenerskab frit for at gaae over til Kronen med den samme Løn og Stilling, som de hidtil hos Bispen havde havt, og at endelig Bisp Mogens selv, med saamange af hans Husgesinde, der maatte have Lyst til at følge ham, forsikredes ærlig Fængsel og Underholdning al sin Livstid i det Kloster i Danmark, som han selv vilde betegne og udvælge til sit fremtidige Opholdssted. Da Oplæsningen heraf var tilende, overrakte en Kannik Hr. Truit Hamar Stifts store Jordebog; paa et fra den nedhængende Voxsegl trykkede nu Hr. Truit sit Mærke med Sværdknappen, og sagde derpaa med stærk Røst: „Saa tager jeg hermed paa hans høie Naade Kong Christians Vegne og efter Hans Bemyndigelse Hamar Gaard og Stift med alle Tilliggelser, Herligheder og Rettigheder som Lehnsherre i Besiddelse, og lover Eder Alle, som hos Slottet og i min Tjeneste ville blive, at vorde Eder en retfærdig Herre. Og nu Hr. Mogens," vedblev han, henvendende sig til Bispen, „staaer det Eder tilbage at vælge Eders Følgeskab."

Bisp Mogens reiste sig langsomt fra sit Sæde, og sagde med en svag og zittrende Stemme, der dog formedelst den dybe Stilhed kunde høres gjennem hele Salen:

„Efter Guds urandsagelige Villie og som Straf for mine og Eders Synder har jeg maattet bøie mig under dette Forsmædelsens Aag, har jeg her maattet lade skee, hvad jeg ikke kunde hindre. Min eneste Trøst er, at jeg ved min fredelige Underkastelse har forhindret megen skrækkelig og unyttig Blodsudgydelse, og har op-

naaet for Eder, mine kjære Venner og Tjenere, som jeg her maa lade tilbage, saa taalelige Livsvilkaar, som efter Omstændighederne var muligt. Hvad mig selv angaaer, da gaaer jeg herfra fattig og afmægtig i Landflygtighed, der kan altsaa ikke være Tale om for mig at vælge noget Følgeskab, men skulde Nogen blandt Eder af sin Hu eller sin Samvittighed bevæges til at ledsage sin gamle Herre i hans Ulykke, saa træde de frem for mit Sæde her og være velsignede!"

En dyb Taushed fulgte paa disse Bispens Ord. Alle forbleve stille paa deres Pladser, og Ingen syntes at ville følge den forladte Herres Opfordring, indtil to halvvoxne Drenge af god Familie, som Hr. Mogens havde ladet opdrage i sin Nærhed, og hvoraf den Enes Navn, Lars Hummer, af Krøniken er opbevaret til et Minde om hans Troskab, traadte frem og knælede foran Bispens Stol. Til samme Tid kom en ung Kvinde i Sørgedragt, med et sort Slør over de lyse Lokker, frem af en Vinduesfordybning, og skred med bøiet Hoved og i yndig Forvirring over Gulvet hen til Bispens Sæde, hvor hun ogsaa sank paa Knæ. Det var Margrethe. Og den ærværdige gamle Herre lagde sine Hænder velsignende paa de tre unge Hoveder, og saae med et takkende Blik mod Himlen, fordi han endnu havde fundet saa megen Troskab. Men i samme Øieblik skete der en Forstyrrelse i Afskedens smertelige Fred. Thi da Aage saae Margrethe for Bispens Fødder og fattede hendes Hensigt, styrtede han frem, greb Margrethes Haand og vilde drage hende til sig. „Dette skal ikke skee!" raabte han. „Hun skal ikke drage herfra! Denne Kvinde er min Fæstemø, og ikke Bispens Terne, — man har besnæret hende. — Med mig, med hendes Brudgom, skal hun følge, og ikke med den gamle Munk!"

Herved opstod der en almindelig Tummel. Nogle toge Aages Parti, andre Bispens, indtil endelig Hr. Truit paabød Taushed og henvendte sig til Bispen, der forgjæves havde søgt at blive hørt. „Hvad er dette,

Hr. Mogens — sagde han barsk — er der begaaet Svig? Vil man besnære min Skrivers Fæstemø til at blive ved Papismen? Til slige Rænker er det nu for seent."

Bisp Mogens hævede sig ved disse Bebreidelser til sin fulde Værdighed, Ydmygelsens, Fornærmelsens Overmaal gav ham Kraft. „Hr. Truit Ulfstand," sagde han med fast Stemme, „Jeg troer, at jeg har gjort Eder alle de Indrømmelser, alle de Opoffrelser, som et Menneske kan give et andet, og dog vil I nu ikke engang lade mig drage bort i Fred! Efterat I har frataget mig al jordisk Magt og Gods, vil I nu ogsaa berøve mig min sidste Trøst, en tro Sjæls Følgeskab. Men dette skal ikke lykkes Eder — det kan Gud ikke ville. Jeg forlanger, at Betingelsernes udtrykkelige Ord skulle efterleves: At hvis nogle af mine Folk ville følge mig, da skulle de selv raade. Denne unge Pige er min Tjenerinde, min Pleiedatter; lad hende selv tale, — vil hun blive her, saa giver jeg hende fri, men vedbliver hun i sit Forsæt at ville følge mig, da fordrer jeg for hende ogsaa Frihed dertil."

Hr. Truit lod til at gaae noget i sig selv ved denne uventede Fasthed fra Bispens Side, det Hele var ham jo i Grunden en ubetydelig Sag, der ikke var værd at spilde mange Ord paa, nu da han havde udpresset af Bispen alt Væsentligt. Han gav derfor nogle beroligende Ord og vendte sig hen til Margrethe med følgende Spørgsmaal: „Nu, mit smukke Barn, hvad siger Du? Er denne Ungersvend din Fæstemand, og vil Du følge ham eller Hr. Mogens?" — Margrethe, der imidlertid havde løsrevet sig fra Aage og igjen laae knælende for Bispens Fødder, svarede hulkende, men hørligt: „Jeg er Bispens Tjenerinde — o, lad mig følge ham til Døden!" — „Hør hende ikke, hør hende ikke," raabte nu Aage paa sin Side, glødende af Lidenskab — „hør hende ikke, hun veed ikke, hvad hun siger! — Hun er

min Fæstemø fra tidligst Ungdom af — Ingen skal rive hende fra mig — Ingen — selv ikke —

„Hr. Truit vil Du sige," afbrød denne ham. „Det ville vi dog faae at see. Jeg befaler, at det nu skal have en Ende med dette latterlige Optrin; Pigen har selv erklæret sin Villie, lad hende da drage med Fred. Og Du, ubesindige Svend, husk Dig om, at det er mig, der har løftet Dig op af Støv og følgelig ogsaa kan lade Dig dumpe ned deri igjen. — Nævn ikke denne Kvinde mere for mig — gjør intet Forsøg paa at faae hende tilbage — da er det forbi med din Fremtid, Du kjender mig. Gaa nu strax til din Dont ved Indregistreringen af Slottets Løsøre, medens jeg følger Hr. Mogens ombord, Skibet venter alt længe seilfærdigt."

Aages Ærgjærrighed var stærkere end hans Kjærlighed. — At miste Hr. Truits Naade og Beskyttelse vilde for ham være det samme som at opgive al Tanke paa Fremtids Glands. Han betvang derfor ved en voldsom Anstrængelse sin Opbrusning, bøiede sig ydmygt for Lehnsherren, og traadte bleg med dirrende Læber tilbage blandt Følget.

Bispen satte sig nu i Bevægelse for at forlade Salen og Hamar Gaard. Han gik ved Hr. Truits Side, støttet paa den ene af sine Drenge. Den anden gik tæt bagefter, holdende Margrethe i Haanden. Derefter fulgte Bispens Husgesinde, der idetmindste paa Strandbredden vilde sige deres gamle Herre det sidste Levvel, siden de ikke kunde følge ham videre. Da Margrethe med Toget kom igjennem den yderste dunkle Porthvælving, hørte hun sit Navn nævne sagte. Hun kjendte godt Stemmen, det var Aage, der stod i Skjul bag en Pille og gjentog bønligt: „Margrethe, endnu er det Tid, bliv tilbage — bliv hos mig, jeg vil føre dig til Hæder og Lykke!"

„Jeg vil bede for din Sjæls Frelse," sukkede Margrethe og gik videre.

Da Toget kom ned til Strandbakken, var alle Brygger, alle Huse, alle Skibe, alle Høider deromkring

besatte med Byens Indvaanere, der vilde see Bispen sidste Gang, og bringe ham et stumt Farvel. Thi en dyb, sørgelig Stilhed hvilede over hele denne Mennesfemasse, ikke en Lyd gav sig Luft fra disse Tusinders bespændte Bryst. Bisp Mogens standsede her, lod et langt Blik glide rundt paa den forsamlede Mængde, paa Taarnene af Hamarhus og Domkirken, hvis Spir blinkede prægtigt i Junisolens Straaler, paa Byens deilige Omegn. Saa faldt han paa sine Knæ, „og takkede Gud i Himlen for hver Dag, han her havde havt; dernæst bød han Kannikerne og Præsterne Godnat, dernæst bød han Hamars Domkirke og Kloster Godnat, dernæst bød han Hofmænd, menige Almue, Borgere og Bønder Godnat, og bad dennem alle bede godt for sig, og meente, at han snart vilde komme til dem igjen, men derhos saa sigendes: O, Gud Fader udi Himlen! findes vi ikke før, da Gud give det vi findes i Himmerige! Denne Bøn bad han med grædende Taarer, og sagde: Vale, Vale, Vale!“

Derpaa steg han med sit lille Følge i Baaden, der laae beredt, og snart gled ud over Mjøsens blanke Flade, og med hvert Aareslag fjernede ham mere fra Hamar.

Han saae det aldrig igjen. Det blev i verdslige Lehnsherrers Magt, og hensygnede endnu en 30 Aar, indtil det ved de Svenskes Indfald 1567 blev brændt, plyndret og jævnet med Jorden. Ved denne Leilighed skal Aage have fundet Døden, efterat han imidlertid var steget til Magt og Rigdom, den han dog, saa synes det, maatte nyde alene uden varig Glæde.

Men Bisp Mogens sad til sin Dødsdag i Andersskov Kloster i Sjælland, pleiet af den tro Lars Hummer og af den blide Margrethe, som han havde forskaffet et roligt Tilflugtssted paa en Herregaard i Nærheden, hos en from adelig Dame, der var bleven den gamle Kultus tro. Næsten hver Dag gik Margrethe til Klosteret for at see til den gamle Herre; naar det var Sommer og smukt Veir, sad hun da ved hans Side paa Stenbænken

under den store Lind ved Klosterporten, og de taltes ved om forsvundne Tider, om Jomfru Karine, om Hamars Skjønhed og Herlighed. Da længtedes deres Hjerter saare derefter, og naar de saa hørte Aftenklokken fra den nære Landsby, da tænkte de sig, at det var Klokketonerne fra Hamars Domkirke, der over Hav og Bjerge svævede til dem med en Hilsen fra Mjøsen og fra Hjemmet.

Ladegaardsøen.

Enhver Christianiaboer er fortrolig med dette Navn; ved at høre det omtale har man strax Forestillingen om landlige Glæder, og man kommer gjerne, om end af forskjellige Bevæggrunde, overens om dette Udraab: Derude er der deiligt! Javist er der deiligt paa Ladegaardsøen, saa deiligt, at man maa forundre sig over, at vort Norden kan frembringe en saa rig, saa yndig, saa henrivende Plet; dog tvivler jeg høilig paa, at ret Mange gjøre sig et udtømmende Begreb om denne Deilighed, ja det turde vel hænde, at de Flestes Kjendskab dertil blot skriver sig fra en Snartur til Oscarsborg eller Dronningbjerget, eller fra en hastig Kjørsel rundt den nye Kongevei gjennem Skoven. Men det er ikke ved en flygtig Beundring af en almindelig søgt Udsigt, at Ladegaardsøens Naturskjønhed lader sig fange og bevare i et trofast Bryst. Dertil hører gjentaget og flittigt Besøg i den Stilhed og frugtbare Ro, som Naturen elsker, en omhyggelig og en kjærlig Opfatning af de forskjellige Partiers Eiendommeligheder, en stadig Jagttagelse af Veirforandringernes og de afvexlende Belysningers Virkninger, en troende Indtrængen i det stille Plantelivs Mysterier, — Alt Betingelser, som ved Terrainets næsten totale Begrændsning af Sø bliver lettere at realisere

og samle, end paa et ligesaa stort Strøg af Fastlandet. Det er ligesom de milde Fjordbølgers Omgivelse have indhegnet og helliget denne Egn til et Fredens og Skjønhedens Rige for sig selv, hvor Naturens hele Rigdom og Ynde og lægende Kraft uhindret kan udfolde sig for Den, der fra Udenverdenens Larm og Forviklinger træt tyer derind; medens til samme Tid den lave og smalle Jordtange, der nu forbinder Øen med Fastlandet, giver den alle dettes Bekvemmeligheder uden at forstyrre Øcharakteren i nogen væsentlig Grad. Som Følge af denne Egnens afsluttede Beskaffenhed, og i denne Fredens og Stilhedens Aand, der vil herske her, er jeg egennyttig nok til ikke at istemme den almindelige Klage over, at flere Forlystelsessteder og Traktørskaber paa Ladegaardsøen ikke have kunnet holde sig, eller af anden Grund ere ophørte. Det forekommer mig tvertimod, som om Øen ved disse Indretningers Ophør først har gjenvundet sin rette Skjønhed og Magt. Man indvende mig ikke, at Øens Fred jo ogsaa nu er brudt, og det paa en langt mere støiende og vild Maade end forhen, nemlig ved Etablissementet i Langvig, og hvor skulde saa et saadant søges bedre end paa den anerkjendt skjønneste Plet i Omegnen? Til det Første svarer jeg, at jeg sætter Langvig ude af Betragtning, da det ligger paa et affides, bart og goldt Strøg af Øen, som det ikke let kan falde Nogen ind at opsøge for Naturskjønhed, naar man har alle de øvrige herlige Partier til sin Disposition. Og hvad den anden Indvending angaaer, da har jeg allerede ovenfor bekjendt min Egoisme i denne Sag, men vil kun tilføie den, som mig synes, temmelig rimelige Bemærkning, at et saadant landligt Beværtningssted med Musik etc. bekvemmest bør søges i Hovedstadens umiddelbare Nærhed, medens en saa langt fraliggende og saa vidtstrakt Egn som Ladegaardsøen mest synes at egne sig til private Landpartier, en Sommerfornøielse, hvortil Øens herlige Natur og hele Beliggenhed saa stærkt indbyder, og som dens kongelige Eiers Liberalitet begunstiger.

Man tro ikke, at det først er den nærværende Slægt der har opdaget Ladegaardsøens Naturfortrin eller paaskjønnet dem. De Rige og Mægtige blandt vore Forfædre viste allerede tidligt i Valget af deres Boligers og Landsæders Beliggenhed en saadan Sands for skjøn Omgivelse, at man kan være temmelig vis paa, at finde deres Herresæder eller Klostre eller større Gaarde anlagte paa dominerende Steder eller i Situationer, som Naturen paa en eller anden Maade har favoriseret. Intet Under altsaa, at Ladegaardsøen eller Bygdø, som den før Reformationen kaldtes, allerede i Norges første Middelalder var en Gjenstand for de Mægtiges Opmærksomhed, beliggende som den var med al sin Frugtbarhed og Skjønhed i Midtpunktet af et af Landets mest dyrkede og civiliserede Bygdelag, lige overfor Kongestaden Oslo. Og ingen Ringere faldt Bygdø tildeel end Norges Konger selv; ja, endog disse fandt Øen for mild og for skjøn til deres barske Idrætter, og skjænkede den derfor som Livgeding til deres Dronninger, hvis Krones skjønneste Perle den siden længe blev. Blandt disse skjønne, høibaarne Fruer, der holdt deres Sommerhof i Bygdøs grønne Lunde, nævnes Euphemia, Hakon den Femtes ædle Dronning, hun, som søgte at bringe Riddertidens skjønne Romantik og poetiske Duft over i de raa norske Sæder, og til den Ende lod en varmere Himmels søders Blomster, hin Tids Ridderromaner og Kjærlighedssagn og Troubadourernes bløde Sange, oversætte i det harniskklingende Oldnorsk og udbrede blandt Folket, hvor de fandt megen Gjenklang. Mangen Sommeraften har hun da vistnok med sine Fruer og Jomfruer, med sine Pager og belevne unge Riddere, med sine Digtere og Forelæsere leiret sig paa en af de mange deilige Odder, der stikke ud i Søen, — hvorfor ikke just paa Dronningbjerget? — og der, omgivet af rig Løvpragt og duftende vilde Blomster, af kvidrende Fugle, af blinkende, hviskende Bølger, ladet sig forelæse en af sine Yndlingsdigte, om Flores og om Blantseflor, om den skjønne Melusine.

eller om Vigoleis med Guldhjulet, medens der i Mellemrummene afvexledes med Citharspil og Sang, og medens Dronningen lod sine drømmende Blikke glide hen over Fjordens aftenrødmende Speil til Taarnene i Oslo, og langs henad de duftige Aaser, der i det Fjerne omslutte den sagte sig høinende, frugtbargrønne Akersbygd. Naar saa en Fisker eller en Bonde roede foran Odden i sin Baad og saae de skjønne, rigtklædte Skikkelser deroppe under Træerne, grupperede om Fyrstindens ophøiede Sæde i Midten, og bemærkede de gyldne Bægere og de saftige Frugter, der bødes omkring af sølvglindsende Smaadrenge, og hørte den skjemtefulde Tale og den lifslige Strengeleg, da maatte han vel tro at see i Virkeligheden aabenbaret et af hine underfulde Kjærligheds-hoffer, hvorom der fortaltes saameget i de nye Eventyr, som Dronning Euphemia havde udbredt. — Den sidste norske Dronning der eiede Bygdø, var Dronning Blanca, Magnus Smeks Hustru; hun elskede Stedet saa, at hun solgte alle sine Eiendomme i Sverige og flyttede hid. Ved sin Død testamenterede hun Øen som Sjælebod til Hovedøens Herrekloster, i hvis Besiddelse den blev, lige til alle denne rige Stiftelses Eiendomme ved Reformationen bleve seculariserede, og Ladegaardsøen, som den nu efterhaanden kaldtes, blev lagt under Kronen eller senere Staten. Hvorledes den i Tidens Løb dels blev udstykket til Private, dels benyttet som Landbrug for de danske Statholdere og Stiftamtmænd, er her for nyt og bekjendt til nøiere at dvæles ved.

Med saadanne Fortidserindringer, der lægge sig som et fint Slør over de grønne Enge og give Landskabet et dybt Relief af Poesi og Storhed, har jeg vandret omkring i Ladegaardsøens forskjelligste Partier, og mere og mere maattet finde og bekræfte, at de Gamle forstode hvad de gjorde, at de kjendte den hemmelige Sympathi mellem Menneskenes og Naturens Forholde, da de helligede denne Ø til Norges Dronninger. Thi dens Natur er i Sandhed dronninglig; det vil sige, en lige Blanding

af Ynde og Majestæt, af rig Pragt og ædel Simpelhed, af livsglad Klarhed og drømmende Melankoli. Saaledes er det Parti af Øen, der strækker sig fra Hovedgaarden langs med Frognerkilen, en eneste yndig og lystelig Park, ret skabt for skjønne og ædle Kvinder at lystvandre i, saa at de deri kunne tage sig ud som de deiligste Blomster blandt de andre. Her afvexle grønne, smilende Enge og bølgende Kornagre med tætte Indfatninger af Løvskov, rige Lunde og Smaaskove af de forskjelligste Træer, fra Birkens lyse Grønne til Egens dunklere Masser, hvorover de høie Graner endnu give dybere Nuancer, uden dog at faae saamegen Overmagt, at de kunne udbrede den for Naaleskoven egne Sørgmodighed. Næs efter Næs, tildeels bevoxede med saadanne Lunde, skyde ud bag hinanden i den blanke Fjordbugt, og imellem hver af disse strækker sig sædvanlig en smal Dal, hvor Vegetationen opnaaer sin luxuriøseste Fylde, som oftest dertil ordnet og forøget ved Kunsten. Saaledes gaaer det frem indtil den Brink mellem høie Graner, hvor Kongen har bygget sin nye Borg, hvor Kysten styrter sig dyb og steil ned mod Fjorden, og hvorfra den gladeste Udsigt aabner sig mod Akershus og Byen og mod den grønne Fastlandskyst lige overfor med de utallige hvide Landhuse langs den klare Sø. Paa den anden Side af Hovedgaarden derimod, langs Bækkerøbugten og udenom, tager Øen sin alvorlige Charakter. Der hvælver den store Granskov sine stille Haller, der slaae vildere Bølger fra den aabne Fjord mod nøgne Klippestrande, der bygger og boer den dybe, den dunkle og dog saa hjemlige Skovensomhed, hvorefter Den, der engang har dvælet deri, siden længes som til en Barndomserindring. Her troer man at gjennemtrænges af Naturens inderste Aande, stille Fred drager til Sindet og blid Længsel og Kjærlighed til Hjertet, naar man her vandrer lydløst imellem de ranke Stammer paa den fløielsbløde Mosgrund, hvis dunkle Tæppe smukt tegnes af den lyse, fine Skovfyre, af Anemonernes tretungede Blade og af Linneas tusinde

smaa, fintrødmende Klokker, der blande deres søde Mandelduft formildende i Naaletræernes skarpe og friske Luft, medens over Ens Hoved gaaer Grankronernes anelsesfulde Susen, fjerne ubestemte Lyd høres inde fra Tykningen, og Søens store, blanke Øie hist og her seer ind igjennem Træernes Aabninger. Har man gjennemvandret disse Skovstrækninger ud mod den aabne Fjord, da optages man af en Række smaa, dybt i Granskov og Klippegrund indrundede Bugter, hvis ensomme Taushed kun afbrydes eller rettere gjøres mere bemærkbar ved de lange Bølgers Skvulpen ind over de afslidte Leerskifer, gjennem Tang og Kiselstene og Sneglehuse, og hvorfra man har den videste Fjernsigt flere Mile ud i Fjorden, lige til de skyblaa Bjerge ved Drøbak. En af disse Bugter bevarer en trist Erindring fra Norges nyere Historie: En mørk Høstaften 1814 laae her en dansk Jagt seilfærdig i Læ af den sorte Klippekyst. Himlen var bedækket af tykke Skylag, der drev tunge hen over Grantoppene, og Bølgerne brusede dæmpet; det var ligesom Naturen selv vilde skjule, hvad her skulde foregaae. Et Tog af matglimtende Lygter bevægede sig ned igjennem Skoven; de bares af nogle dunkle Skikkelser, der samlede sig nede paa Strandbredden i al Stilhed, uden at man hørte et Ord lyde. En Mand indhyllet i en Kappe steg, fulgt af nogle faa Ledsagere, i en Baad, der roedes hurtigt ud til Skibet; — Det var Norges Konge, der her i Mørket og i al Stilhed forlod sit Rige for bestandigt, og ikke engang saae sig tilbage til de Kyster, som han efterlod indhyllede i Nattens og Farens og Fremtidens Mulm. Det var den samme Christian Frederik, der i Dødens endnu tættere Mulm, i Roskilde Kongegrav, har saa beleiligt fundet et Fristed for de Storme og Forviklinger, som skulde bryde løs over hans andet Kongerige. Lige over denne Afskedsbugt staaer paa en Høi i Skoven et uanseeligt Jernmonument over den ædle, engang saa elskede Prinds Christian August; af Inskriptionen sees, at det er reist af Prinds Friedrich af

Hessen og fornyet af Christian Frederik — Norges Konge, har der staaet; men disse sidste to Ord har en fræk Haand udskrabet, dog Mærkerne ere endnu synlige; saadanne Attentater paa at udrive et Blad af Historien nytte kun lidet — de bidrage som oftest kun til netop at levendegjøre Erindringen om de Begivenheder, de vilde udslette. I den seneste Tid er dog dette Monument atter istandsat af Grundens nuværende kongelige Eier, saa det, smukt indhegnet og fredet, med den lige overfor opførte nette Skovhytte danner et venligt Parti af den store Park, hvortil den hele Skov nu mere og mere omdannes.

Fra de dunkle Skove med det Forbigangnes Stilhed og Erindringer kan man derpaa snart ad den skjønne Allee, der fører over Markerne hen til Hovedgaarden, gjennem dennes blomsterprangende Have komme ud paa de lyse Sletter midt paa Øen, og derfra se ud over de grønne frugtbare Høider til alle Sider af Frognerdalen, hvor Dagens Liv og Mennesker bo i Sommerens Fylde, men ogsaa i det nærværende Øiebliks Møie og Strid.

Ladegaardsøen — eller Bygdø, som den nu bedre bør atter kaldes, efterat den paany har gjenvundet sin gamle Hæder og ikke længer er Ladegaard (Underbrug), men et kongeligt Hovedsæde, — Bygdø eies nu atter for største Delen af en Konge og en Dronning, og en lys Fremtid har aabnet sig for den, værdig dens Skjønhed. Oscars Borg skuer nu stolt og blid ned fra dens høie, løvbehængte Klippekyst, og speiler sine gyldne Fløie i den klare Fjord, og forherliger i sine Sale den nordiske Kunst, og er et Vartegn for alle Forbidragende om, at her findes endnu det Skjønnes, og Fredens, og Kunstens, og Naturpragtens Rige bevaret paa denne deilige Ø, midt under vor Tids vilde, gjærende Stoffe, larmende Forviklinger og aandsknusende Maskindrift.

St. Michaels Kirke i Bjerget.

For et Par Aar siden drog jeg ved Midsommertide opad den skjønne Nordsø, dette mægtige, fjordlignende, tre Mile lange Vand, som i sit Skjød optager og forener de fleste af Thelemarkens utallige Vasdrag. Veiret var varmt og stille, og det gik kun langsomt med Roningen henover den blanke Vandflade, hvori Næs efter Næs, grønne Marker og sorte Klippevægge speilede sig; men jeg beklagede ikke denne Langsomhed, der gav mig Anledning til at betragte de skjønne Bredder mere i Mag, end De ville kunde gjøre, som herefter fare Søen op med det ny anskaffede Dampskib. Det var en bestandig Afvexling: snart passerede vi trange Sunde som en Elv, snart udvidede Søen sig til brede Bækkener med fjerntblaanende Kyster; snart traadte et skarpt, nøgent, groteskformet Klippeforbjerg os imøde, snart hævede sig runde, med Naaleskov begroede Koller, snart skraanede blide grønne Enge ned mod Vandspeilet, besatte med lyse Løvtræer og røde, velbyggede Bøndergaarde. Et staaende Træk midt i Afvexlingen var det dog, at det især var den vestre Kyst, der frembød de blidere, dyrkede Strøg, medens den østre viste sig som en næsten uafbrudt Række af vilde, mørke Klipper. Paa denne haarde Side var det jeg, da vi fra Fjernstrand vare komne en tre Fjerdingsvei op i Søen,

fik Øie paa et sort Hul midt oppe paa en uhyre, glat Fjeldvæg, der styrtede sig lodret ned mod Vandet. Jeg spurgte Rorskarlene om, hvad det var for en Aabning i Fjeldet, og de svarede med en Tone af Forundring over min Uvidenhed: „Aa, det er jo Mikkelskirken.“ Nu erindrede jeg ogsaa at have læst eller hørt tale om denne mærkelige Hule, der i den katholske Tid havde været benyttet til Gudstjeneste og søgt som Valfartsted. Jeg fik nu ogsaa Lyst til at foretage en Valfart derop, og da Baadsfolkene ikke havde noget imod at gjøre denne lille Afstikker, glede vi snart henimod den steile Fjeldvæg, der truende taarnede sig op af de stille Vande. Jo nærmere vi kom, des tydeligere saae jeg Kirkehulens regelmæssigt bueformede Portal aabne sig høit oppe i Fjeldet, men des vanskeligere blev det mig ogsaa at begribe, hvorledes jeg skulde komme derop ad den glatte Klippevæg, hvor knapt en Revne eller Afsats antydede Tilværelsen af en Sti. Dog, hvor de Andægtige i Fordumsdage skareviis stege op, der maatte vel ogsaa jeg kunne vinde frem; den ene af Rorskarlene forsikrede ogsaa, at han flere Gange havde ført Reisende derop, og at Tingen ikke var saa slem, som den saae ud til. Da Baaden derfor var lagt til ved den smalle Strandstrimmel lige under Fjeldvæggen, begyndte jeg trøstig Opstigningen, idet jeg fulgte de tydelige Spor, hvor Menneskefødder havde slidt Stenene før. Det gik op i Zikzak, sikkert nok i Førstningen; der var altid en Afsats at finde Fodfæste paa og en Busk eller en Klipperevne at gribe fat i; men da jeg kom længere op i Høiden (Hulens Aabning er over 200 Fod over Vandfladen) var det ikke nogen behagelig Følelse der betog mig, naar jeg saae Søen blinke i Dybet lige under mig, medens jeg klamrede mig fast til den bratte Fjeldside og lod den ene Fod prøvende svæve om efter et nyt Fæste — der behøvedes virkelig al Villieanstrengelse for ikke at lade Svimmelheden faae Overmagt. Saa besværlig, om ikke farlig, denne Sti nu er, saa tror jeg dog ikke den har været mere banet i den Tid, Hulen benyttedes til Guds-

tjeneste; isaafald maatte man vel endnu see Spor af Murværk eller af i Klippen udhuggede Trin, hvilket ikke er Tilfældet; netop Opgangens Vanskelighed har vistnok været en Betingelse mere for denne Kirkes Hellighed, og forhøiet Fortjenesten ved at besøge den. Hvad der for den af blot Nysgjerrighed drevne Besøger nu synes ubekvemt og ængstende, har havt en ganske anden Virkning paa den troende Pillegrim, der steg op her for at gjøre Bod eller for at lette sit betyngede Sind; — for ham har denne legemlige Anstrengelse medført en egen Lyst, og Svimmelhedens forvildende Dæmon har ikke kunnet nærme sig hans, til et eneste Maal ganske henvendte Sjæl.

Endelig var jeg naaet op til Randen af Hulen, og traadte ind under den høie, dunkle Hvælving. Den er ved Indgangen 5 a 6 Alen høi, men tiltager indenfor betydeligt i Høide, indtil den atter sænker sig sammen ved Baggrunden; Bredden er fra 6 til 8 Alen, og Dybden indad udgjør 40 Alen, med ujevn opstigende Sandbund. Man seer altsaa, at det er et ganske anseeligt Rum, ved sin Høihed og Mægtighed vel skikket til at vække og nære alvorlige Følelser hos Betragteren. Da jeg kom lige ind fra det blændende Sollys udenfor, forekom det mig først at herske dyb Dunkelhed derinde, men eftersom mine Øine vænnede sig til Omgivelserne, bemærkede jeg snart, at der igjennem den temmelig høie Indgangsbue faldt Lys nok ind i Hulen, til her naturligt at udbrede den dæmpede, mystiske Belysning, som ellers i katholske Kirker pleier at frembringes ved kunstige Midler, som ved malet Glas eller skyggende Piller Der var kjøligt men tørt derinde, en behagelig Luft og en velgjørende, høitidelig Stilhed herskede i denne Fjeldkirke midt imellem Sø og Himmel. Deiligt saae det ud, naar jeg stod derinde og saae Søen og det fjerne Landskab ligeoverfor tindrende i Sollyset, omsluttet og hævet af den mørke Indgangsbue som af en Ramme. Denne magiske Udsigt er ellers det eneste Prægtige, der nu er

at see i Hulen; vendte jeg mig om og saae ind mod Baggrunden, hvor Altaret engang straalede med fine gyldne Prydelser, fine Lys og sine Votivtavler, da var Alt nu der mørkt og tomt; en høi Sandhob bedækker den inderste Ende af Hulen; maaskee derbag kunde findes Spor af Altar eller Sakristi, om man fik Sandet ryddet bort. Den knudrede, sortgraa Hvælving er uden Stalaktiter, temmelig jævn og regelmæssig, som var den tilhuggen ved Menneskehænder, hvilket vel ogsaa for en Deel kan være Tilfældet, idet man lidt efter lidt kan have udvidet den her oprindelige Hule. Fra hvilken Tid og hvor længe den har været benyttet til kirkeligt Brug, derom beretter Sagnet Intet. Vor fortjente Oldgrandsker Chr. A. Lange har i en Notits i det sidstudkomne Bind af det kgl. danske Oldskriftselskabs Analler samlet Alt, hvad man veed om denne Hule i antikvarisk Henseende. Deraf fremgaaer, at det engang gjængse Sagn om, at den allerede i Hedenoldet af de første Christne skulde have været benyttet som et skjult Sted for Gudstjeneste, mangler al paalidelig Grund; det eneste man med Vished veed om Mikkelskirken er, at den i den katholske Middelalder har været indviet til Erkeengelen St. Michael, hvis Dyrkelse, uvist af hvad Grund, fortrinsviis pleiede at skee paa høie Bjerge og i Huler; samt at den, som andre Lovekirker, har havt sit særegne Gods, doteret ved fromme Gaver og Sjælebod. Saaledes findes i Biskop Øisteins af Oslo Jordebog optegnet, at ved Aar 1398 eiede Mikkelskirken foruden Gaarden Gisholdt i Mælum Sogn (paa hvis Grund den er beliggende) ogsaa den nærliggende Gaard Dale, samt et Par Gaardparter oppe i Hitterdal, givne af en „Tor paa Amdal“ samt af Biskop Øisteins Formand, Biskop Jon, som havde sit Hjemsted i denne Egn; desforuden gaves til Kirken Voxlys og andet løst Offer. Den ha altsaa vistnok havt sin egen Præst, og været i stor Anseelse som Love og Valfartsted. Nogen særskilt Legende for denne Kirkens Velmagtstid veed jeg desværre ikke at meddele, hvormange Undergjerninger der

end maatte være skete — kun fra dens allerede forladte Tid er jeg kommen over en liden Historie, som jeg her vil fortælle, uden dog derfor at ville svare for dens antikvariske Ægthed.

Ogsaa i Egnen om Nordsø blev Reformationen, som i det hele øvrige Land, indført næsten voldelig, ved et kongeligt Magtsprog, endnu før Almuen var forberedt paa eller ret modtagelig for den renere Lære. Kirkegodsets Sekvestration og vilkaarlige Fordeling til de Adelige og til Kongens Yndlinge bidrog ogsaa meget til at give den hele Reformations-Akt en verdslig politisk Charakter, og til at gjøre den forhadt hos Folket, der naturligt hang ved, hvad der fra Arilds Tid havde været dem helligt og dyrebart og nu voldelig blev dem berøvet, førend de endnu kunde fatte det Bedre, som den nye spirituelle Tros Tjenere vilde sætte istedetfor den gamle Kirkes til Sandserne talende Institutioner. Som Følge deraf havde de første Lutherske Præster en haard Stand, skjønt autoriserde af Magten. Almuerne holdt i Smug ved den gamle, forjagede Geistlighed og kunde ikke finde sig i, at deres hellige Steder og Skikke nu pludselig blev erklærede for Djævelens Tilhold og Indskydelser. Denne kjæmpende Overgangstilstand mellem en gammel og en ny Tidsalder varede længe; intet Under derfor at mod Slutningen af det sextende Aarhundrede var det katholske Grundlag endnu stærkt hos Almuen; — blandt de høiere Stænder havde den nye Lære naturligviis fundet lettere Indgang og var enherskende. Paa den Tid var Hr. Povel, efter sit Fødested kaldet Ringkjøbing, Præst til Solum og Mælum, det Sogn hvori Mikkelskirken er beliggende. Han var en gjæv og villiestærk Mand, kraftig baade paa Sjæl og Legeme; der sagdes, at han havde været Krigsmand, før han blev Præst, og at han kunde bruge Sværdet lige saa godt som Bibelen. Nu var han ialfald en ivrig Kjæmper i sit aandelige Kald og en utrættelig Opsporer og Forfølger af det katholske Væsens Levninger i hans Præste-

gjæld. I denne sin Iver var han ofte voldsom og hensynsløs, saa han ikke sjelden oprykkede Hveden med Klinten og saaede Had og Forstokkelse, hvor han skulde have virket med Sandhedens og Kjærlighedens overbevisende Magt. Hans Almue frygtede ham derfor, og skjulte sit sande Sindelag for ham, men han mente det godt og ærligt med dem, og hans uforsonlige Iver mod, hvad han kaldte den „babyloniske Skjøges Levninger," var ganske i den Tids Reformations-Aand.

Den Levning fra Pavedømmets Dage, som voldte Hr. Povel største Forargelse, var dog Mikkelskirken. Vel var den forlængst berøvet sit Gods, dens Prydelser vare borttagne, dens Præst forjaget — men dens Ry for Hellighed og Underkraft bortveg ikke dermed; tvertimod syntes den nu meer og meer at blive det Yndlingssted, hvortil de omliggende Egnes Beboere ligesom hjemførte deres Kjærlighed til det Gamle. Hyppige Valfarter foretoges endnu fra alle de omliggende Egne, ja langt oppe fra Fjeldstuen; Hr. Povel søgte at hindre dette paa alle mulige Maader, ja paakaldte endog den verdslige Øvrigheds Hjælp for at standse dette Afguderiets Uvæsen, som han kaldte det. Selv var han ofte oppe i Hulen, og uddrev de Pillegrime, han der maatte finde, og rense den for de Kors og andre Erindringer, de Andægtige der havde ladet tilbage. Al denne Forfølgelse frugtede lidet, ja, som det ofte i saadanne Anledninger pleier at gaae, forøgede den meget mere Lysten efter det Forbudne. Aldrig havde Hulens Anseelse været større end just nu, man fortalte den ene Underhistorie om den efter den anden. Saaledes vilde mange om Natten Forbiroende have paa visse Helligaftener seet en lys Glands udstrømme fra den tomme Hule og hørt sød Sang derinde; det var da de hellige Afdødes Sjæle, som der holdt Høitidsmesse saa gik Sagnet. Denne sidste Historie bekræftedes af altfor mange Vidner, til at den ganske kunde forkastes. Hr. Povel havde selv endnu ikke seet dette meget omtalte, mystiske Lys fra Hulen, uagtet han ofte foer ved Nattetid paa

Fjorden, og han benægtede det derfor indtil Videre, men sagde kun, at hvis endog saa var, at man saae Lys i Hulen ved Nattetid, saa kunde jo dette meget godt forklares paa en naturlig Maade. Derimod forsikkredes der af Alle som Een, at intet Menneske nogensinde havde vovet eller vilde vove sig op til Mikkelskirken om Natten, — da maatte Aanderne have den i Fred. Hr. Povel græmmede sig meget over denne Overtroens Tilvæxt og søgte kun efter Leilighed til at opspore dens Grund. Den udeblev heller ikke. En mørk Høstnat foer han fra Holden, hvor han havde besøgt en Embedsbroder, ned ad Søen til sit Hjem; han sad hensjunken i Tanker i Bagstavnen af Baaden. Pludselig mærkede han, at de eensformige Aareslag ophørte, og saae med Forundring og Harme Rorskarlene falde paa Knæ i Baaden og korse sig, idet de mumlede Bønner. Han saae nu om sig forat opdage, hvad der kunde være Aarsag hertil, og see! — Baaden befandt sig just midt udenfor Mikkelskirkens Fjeldvæg, og fra Hulen udstrømmede virkelig et klart Lysskin, der bævede i en lang Stribe henover de sorte Vande.

Begjærlig efter at udforske dette Særsyn, som han saa beleiligt var kommet over, reiste nu Præsten sig, og befalede Baadsfolkene at ro ind til Strandbredden under Fjeldvæggen, han vilde strax derop. Men han traf paa en Hindring just lige for sine Ønskers Maal: Rorskarlene vilde ikke adlyde. Præsten kunde siden gjøre med dem hvad han vilde, sagde de, men ro ind til Mikkelskirken nu, da det lyste saa underligt af den, det fik han dem ikke til for al Verdens Løn. Drevet af Harme og Iver vilde nu Hr. Povel selv gribe Aarene forat ro derind, men heri forhindrede de ham ogsaa, ved atter at tage fat paa Roningen og med stærke Aaretag, i skummende Fart at fortsætte Reisen ned ad Søen, ikke brydende sig om Præstens Trudsler, dem han, hvor stærk han end var, nu i det trange Fartøi og Ene mod Tre ikke kunde give nogen legemlig Vægt. Skjønt dirrende af Vrede

maatte han derfor sætte sig rolig ned igjen og ufrivillig see paa, hvorledes det lyse Skjær fra Mikkelskirken snart tabte sig i en hurtig voxende Frastand. For denne Gang nødtes han altsaa til at opgive sit Forsæt — heldigt for ham maaskee, trods al hans Ærgrelse; thi denne Nat var dog altfor mørk til, at han lykkelig skulde have naaet Hulen ad den selv om Dagen farlige Sti, hvor godt han end kjendte den. Men nu havde han dog ialfald Vished om Lysningens Tilværelse, og han lovede sig selv, at han nøie skulde vogte paa, naar den atter viste sig, og da benytte Anledningen mere forberedt og bedre understøttet.

Neppe var derfor Hr. Povel kommet hjem, før der hver Aften blev sat Vagt ud for at passe paa, naar Lysningen atter viste sig fra Mikkelshulen, og en Baad holdtes rede, for at han inden korteste Frist kunde fare derud. Til at besørge disse Anstalter var det ham dog ikke muligt at opdrive Folk fra Bygden, selv sine Tjenestefolk turde han i denne Sag ikke stole paa — han maatte nede fra Kjøbstaden for gode Penge skaffe sig to Mænd, der følte mindre Betænkelighed ved at hjælpe ham i at bryde den hellige Fjeldkirkes natlige Fred. De kom ikke til at vente ret længe. Efter et Par Ugers Forløb kom den ene af Mændene en Aften ilende op til Præstegaarden og berettede, at nu kunde de fra Strandstedet see en svag Lysning paa den anden Side Fjorden, i Retningen af Mikkelsbjerget. Dette Budskab traf Hr. Povel allerede halv forberedt. Det var nemlig Natten før St. Michaeli Dag, og han havde med Rette tænkt, at Hvo det end saa var, der holdt til med Lys oppe i Mikkelshulen, saa vilde de ikke forsømme dens Skytsengels Festaften. Han var derfor snart reisefærdig — sin Haandbibel tog han med, til aandeligt Vaaben, men han glemte heller ikke at berede sig mod legemlige Fjender, om saadanne skulde træffes: et kort Sværd, som længe havde hængt urørt paa Væggen, tog han ned og fæstede det om Livet med et bredt Læderbelte. Hans

Huusfolk korsede sig, da han drog afsted, og forudsagde de, at det aldrig vilde gaae godt: Den kom aldrig levende fra Mikkelshulen, som vilde gaae derop efter Solnedgang. Deres Spaadomme gjorde dog intet Indtryk paa Præsten, skjønt ikke lidet paa hans Følgesvende, der allerede begyndte at see betænkelige paa hinanden, — men han drev dem afsted med sig, og snart befandt sig de Tre i Baaden ifærd med at sætte over Fjorden til Mikkelsbjerget. Denne Aften var ikke saa mørk som den forrige; Veiret var stille og rent, og Stjernerne tindrede klart paa den af Nymaanen kun svagt belyste Himmel. Stille gik Farten over det natlige Vand; snart kom de i Nærheden af Mikkelsbjerget, og det rødlige, matte Lysskjær oppe fra Hulen blandede sig underligt med det glimtende Stjernegjenskin i Søen. Alt som de kom nær under Hulen, troede de ogsaa at høre sagte, langt udholdte Toner at udstrømme deroppe fra som en bævende Klage fra Fjeldets Indre, men saa svagt og ubestemt, at de næsten tænkte det blot kunde være Nattevinden, som foer hen gjennem Klipperifterne. Baaden lagde nu til under Fjeldvæggen, Præsten steg ud og befalede sine Ledsagere at gjøre Baaden fast og følge ham op til Hulen. Men nu havde Skrækken ogsaa betaget Bykarlene — da de saae den svimlende Sti over sig, neppe at opdage i Halvmørket, undsloge de sig for at følge længere; de maatte blive ved Baaden, sagde de; skulde Noget komme paa, kunde jo Præsten raabe ned, saa skulde de komme efter. Hr. Povel gav sig ikke for dette. „Saa bliver hvor I er, I Feighjertede," raabte han til dem, og i det han tilføiede for sig selv: „Det er ogsaa bedre saaledes, Guds Kampe skulle kjæmpes alene," begyndte han freidigt Opstigningen. Var denne vanskelig om Dagen, kan man vide, at Stien nu, i det skuffende, svage Maanelys, var næsten ikke til at finde og ved hvert Skridt livsfarlig. Men Hr. Povel kjendte den nøie, havde et sikkert Øie og en fast Fod og fremfor Alt en urokkelig Villieskraft. Han vandt opad.

Alt som han nærmede sig Aabningen, hjalp ogsaa Lyset fra Hulen ham, dog var det ikke stærkt og syntes kun at komme fra Hulens Baggrund. Han skelnede nu ogsaa bedre de Toner, som af og til løde ud derfra, og han gjenkjendte dem tydeligt for katholsk Messesang. Nu havde han kun et Skridt tilbage, saa stod han i Hulens Aabning og skulde endelig see, hvad der foregik derinde. — Men i samme Øjeblik han hævede sit Hoved over Aabningens Rand, forsvandt pludselig Lyset derinde, og da han stod paa den faste Sandgrund under Indgangsbuen, saae han kun ind i et dybt Mørke, som det svage Maaneskin udenfra kun var istand til at gjennemtrænge i et Par Alens Afstand fra Indgangen. Det varede noget, inden Hr. Povel kunde samle sig efter denne nye Hindring; hans isolerede Stilling, den dybe, ængstelige Stilhed omkring ham — foran ham den uigjennemtrængelige Dunkelhed, som i sit Skjød kunde skjule mangen en gruelig Skikkelse, mangen truende Fare, alt dette forenede sig for at bringe hans Mod til at vakle. Men han drog sig til Minde de haarde Djævelens Anfægtelser, som hans Mester, den store Reformator, havde været udsat for og havde overvundet, og han tog Hjerte til at følge ham efter, han gik jo i sit lovlige, aandelige Kald, saa var hans faste Overbevisning. Med det blottede Sværd i den ene Haand og med den anden trykkende Bibelen til sit Bryst skred han derfor ind i den mørke Hule, idet han med stærk og kraftig Røst, saa det rungede under Hvælvingen, opstemte Luthers egen Psalme, Reformationens vældige Krigssang:

En Borg saa fast er os vor Gud,
Saa godt et Skjold og Værge,
Fra al vor Nød han frier os ud,
Han kan og nu os bjerge.
Den onde Fiende nu
Stærk truer os med Gru;
Stor Magt og Argelist
Hans Rustning er forvist —
Paa Jord er ei hans Lige. —

Han var endnu ikke kommet til Enden af dette første Vers, da han med Eet standsede baade sin Sang og sine Skridt, thi Lysningen udbredte sig igjen i Hulen; dens Baggrund aabnede sig nemlig og lod see et indre lidet Rum, hvor en Mængde Voxkjerter brændte paa et Altar foran den Korsfæstedes Billede. En bøiet Olding, iført en katholsk Præsts fuldstændige Messeklædning, traadte ud fra dette Sanctuarium, hvis Tilværelse Hr. Povel ikke før havde anet, og stod nu med Eet lige for ham.

„Guds Fred!" sagde den Gamle, da Hr. Povel af Overraskelse blev stum et Øieblik — „For Den, der kommer i Guds Navn, har jeg ikke nødig at skjule mig."

„Saa er det da sandt, hvad jeg frygtede," udbrød Hr. Povel, der nu var kommet til Besindelse igjen — „saa er det da sandt — Roms Præster have endnu et Tilholdssted i mit Sogn!"

„Ja," — udbrød den Gamle ham — „og Du, den unge, stærke Mand, kommer nu, væbnet med Vrede og skarpen Sværd, for at bestaae den frygtelige Kamp med en stakkels eensom og svag Olding, og forat drive ham ud af hans sidste Tilflugtssted."

Det blide, vemodige Smil, hvormed den Gamle ledsagede disse Ord, gjorde Hr. Povel opmærksom paa det slaaende Misforhold, der fandt Sted mellem de to Modstandere, som de her stode overfor hinanden, den ene i sin Manddoms fulde Kraft, bredskuldret, rank og skarpt bevæbnet — den Anden, krummet af den høje Alderdoms og af Lidelsernes Vægt, øiensynlig kun nogle faa Skridt fra Graven, og med intet andet Vaaben end den simple Stav, hvorpaa han støttede sin skjælvende Haand. Denne Modsætning afvæbnede Hr. Povel, uvilkaarlig stak han sit Sværd i Skeden og saae ned for sig, som beskjæmmet over at have rustet sig saa stærkt mod en saadan Fiende. Endelig sagde han: „Vær kun rolig, Gamle. Du forstaaer det vel, det er ikke mod din Person men mod din Lære, at jeg fører Kamp. Dit Legeme er svagt og ynk-

værdigt, men din vrange Lære, din afguderiske Lære er endnu stærk, og dens Tilhængeres List mangfoldig. Jeg kan ikke tillade, at Du her, for at forføre min Menighed, driver dine natlige Kunster."

Oldingen rystede smilende paa Hovedet. „Mine natlige Kunster!" gjentog han — „ak, de ere ikke saa farlige, jeg skal vise dig dem. See her" — han ledte dermed sin Modstander ind i det oplyste Altarrum — „dette lille Aflukke var engang St. Michaelskirkens Sakristi, kun bekjendt for Præsterne. Naar denne Steen skydes frem paa sine Ruller, skjuler den ganske Indgangen, saa denne ikke af menneskeligt Øie kan opdages udenfra. Derfor var det ogsaa, at da Kirken plyndredes af dine Trosbrødre, blev dette Rum forskaanet. Her er dog ikke Meget, som endnu kunde friste Eders Begjærlighed, vil Du see. Denne Kubbestol foran Stenbordet med mit Breviar, min Vandkrukke og mit Brød; disse Messeklæder, som jeg nu har paa; hin sammenrullede Matte, hvorpaa jeg hviler; dette lille Altar med sin Dug, sine Jernlysestager, endelig dette hellige Billede af Ham, I ogsaa tilbede — see, det er Alt, hvormed jeg driver mine Kunster, og det endda kun for Gud og for mig selv alene; thi naar der er Folk i Hulen, viser jeg mig sjelden, undtagen for de Faa, som kjende mig, og i dette Øjeblik for min Forfølger."

Hr. Povel havde imidlertid seet sig om i den sørgelige Eneboercelle, som ganske svarede til den Gamles Beskrivelse, og sagde derpaa kort og afbrudt, som med en undertrykt Bevægelse:

„Hvo er Du da, og hvad vil Du?"

„Sæt Dig ned, saa skal jeg fortælle Dig det," vedblev den ubekjendte Olding, idet han selv satte sig paa Altartrinet og bad sin uvelkomne Gjæst at tage Plads i Kubbestolen, hvilket denne ogsaa med tilsyneladende Rolighed gjorde. — „Hvo jeg er, spørger Du. Jeg kunde med Rette vende Spørgsmaalet om og sige: Hvo er Du, som kommer her midt om Natten og forstyrrer en gammel

Eneboer i hans Andagt? Tys, jeg veed, hvad du vil sige, jeg veed, Du er den nye Læres Forkynder her i Sognet, jeg veed Du er en af dem, der har arvet Riget og Magten, medens vi, de gamle Tjenere, ere udstødte. Men her er jeg hjemme, maa Du vide. Jeg er Fader Sylvester, den sidste viede Præst til St. Michaeli Kirke her i Bjerget, og ingen menneskelig Magt kan borttage denne Indvielse fra min Pande, skjønt de have affat mig og voldelig fordrevet mig fra min Kirke. Dette er dog længe, længe siden; længe før Du kom her til Egnen, ja før Du blev født. I mangfoldige Aar har jeg siden vandret om i fremmede Lande, og jeg kunde vel have fundet et roligt Fristed der, hvor den hellige katholske Kirke endnu hersker. Men altsom jeg følte, at det lakkede mod Enden med mig, betoges jeg af en forunderlig Drift til atter at see mit fjerne Fødeland, og det syntes mig, at jeg ikke vilde kunne dø i Ro før i min kjære, hellige Fjeldkirke. Saa gammel og svag jeg er, vandt jeg dog for nogle Maaneder siden herop. Jeg gav mig først tilkjende for de gamle Opsiddere paa Gaarden Gisholt, der før har tilhørt Kirken, og hvor jeg boede i mine Velmagtsdage. De erindrede mig endnu, toge sig med Venlighed af mig, lovede mig Taushed og vare mig behjælpelige i det Lidet, jeg behøvede. For denne Kjærlighedsgjerning vil Du ikke gjøre dem noget imod — de have ikke udbredt mit Navn, ikke benyttet sig af min Nærværelse til at samle den gamle Tros Tilhængere, hvoraf, som jeg hører, her endnu gives mange. Nu veed Du, hvo jeg er, og hvad jeg vil følger deraf. Jeg vil faae dø her i Ro; det vil ikke vare længe, da bliver St. Michaelshulen saa ganske øde, som I forlange. Jeg kunde have skjult mig for Dig, og det var ogsaa fra først af min Hensigt, men da jeg hørte dig træde ind i Hulen med Guds Navn højt paa Læberne, sagde jeg til mig selv: Det er bedst, Du aabenbarer Dig for ham, saa faaer dog Forfølgelsen engang en Ende. — Den, som sætter sin Tillid til Herren alene, vil ikke fordrive en

gammel Herrens Tjener fra det eensomme Sted, hvor han ønsker at dø i Fred."

Her taug Fader Sylvester og saae stivt hen paa den protestantiske Præst. Denne, synligt bevæget, svarede efter nogen Betænkning:

„Eders Fortælling har gaaet mig til Hjerte, gamle Mand, og skjønt jeg ikke begriber, hvad Trøst det kan være for Eder at tilbringe Eders sidste Dage her i denne mørke, ensomme Hule, langt fra Menneskers hjælpende Selskab, skulde der ikke fra min Side lægges noget til Hinder derfor, naar I blot kunde indestaae mig for, at I aldrig benytter Eders Tilhold her til end mere at udbrede Eders papistiske Overtro mellem mine Sognefolk."

Den gamle Sylvester reiste sig med nogen Heftighed, idet et Lyn af Vrede udskjød sig fra hans halvt tillukkede Øine. Men han fattede sig strax igjen, lagde sine Hænder i Kors over Brystet og mumlede sagte: „Jesus, Maria! hjælp mig at være taalmodig indtil Enden." Derpaa vedblev han høiere: „Har jeg ikke allerede sagt Dig, Du Magtens Tjener, at jeg aldrig viser mig for de Pillegrime, der endnu besøge Kirken om Dagen; kun om Aftenen og i den stille Nat, naar jeg veed, at Ingen mere kommer til Hulen, aabner jeg fuldt Døren fra Sakristiet til Kirken, for at de viede Lys kan skinne derud, og jeg synger da den hellige Messe høit under den viede Hvælving, alene med min Gud, til Hans Ære, som Stenene selv maa faae Tunger til at prise. Tro dog ikke derfor, at jeg skjuler mig af Frygt — thi hvorfor skulde jeg frygte mere? mine Dage ere jo talte. Og jeg veed meget godt, at jeg blot behøvede at vise mig for at samle en talrig Hob af Bygdens bedste Folk om mig, saa Tu har Ret i, at jeg endnu kunde vorde Dig en farlig Fiende. Men jeg er for gammel nu til at stifte Ufred, selv for en hellig Sag, og jeg føler desuden ret inderligt, om end smerteligt, at vor Tidsalder er forbi, og at Eders begynder, — jeg troer, det er Guds Villie, at den nye

Lære skal blive herskende i disse nordiske Lande, og jeg bøier mig derunder men beder blot, at jeg maa faae dø her i mine Fædres Tro og paa deres Viis. Ja, til Vidnesbyrd om, at jeg har talt og lovet Sandhed, lægger jeg her min Haand paa den Korsfæstedes Billede, Hans, som I ogsaa tilbede og vente Eders Frelse af."

„Nu vel," sagde Hr. Povel og reiste sig op — „ikke for Billedets Skyld, thi det kan Intet vidne, men for Dens Navns Skyld, som I paakalder, vil jeg fatte Tillid til Eder, og vove at sætte mig ud over mine geistlige Foresattes Befalinger ved at lade Eder i Ro have Tilhold her, saalænge jeg ikke mærker, at I gjør Eder gjældende for min Almue. Farvel da, lev i Fred paa Eders Maade, og Herren klarne op for Eder i Eders sidste Stund!"

„Amen, det kunne vi begge have behov," svarede Fader Sylvester, idet han fulgte sin Gjæst ud i den ydre Hule. Tause vandrede de nu ved hinandens Side til henimod Indgangsbuen; da standsede Hr. Povel pludseligt og sagde hurtigt og med lav Stemme, som vilde han dølge det for sig selv: „Endnu et Ord, Gamle, mangler I Noget til Eders Livsophold eller Bekvemmelighed — saa siig det, og det skal blive Eder tilstillet."

„Nu, Gud og hans Hellige lønne Dig disse Ord," svarede Sylvester, „det var et varmt Hjertesudraab gjennem Sektererens haarde Skal. Men jeg trænger til Intet. Det Lidet, jeg behøver, sørge Folkene paa Gisholt for; de have ogsaa lovet mig, naar de en Dag finde mig død heroppe, de da ville begrave mig inde i Sakristiets Sandbund, og saa kaste dets Indgang til. Vil Du ellers gjøre mig en sidste Villighed, saa lov mig, at Du herefter mod mine Trosfæller i dit Sogn anvender mere Kjærlighed og Overbærelse, mindre Haardhed og Forfølgelse, — tro mig, Du vil komme længere dermed og ikke angre det."

„Jeg skal handle efter Samvittighed og Pligt," gjenmælede Hr. Povel kort.

De stode nu ved Randen af Hulen. „See," udbrød

den Gamle og strakte sin Haand ud mod den stjernetindrende Nathimmel — „see, hvor klart og stille og fredeligt der er deroppe i det himmelske Rige, hvor de mange Boliger ere os beredte af Ham, vor Frelser! O, at der skal være saa megen Misforstaaelse og Splid, ja Had og Forfølgelse mellem hans Bekjendere her paa Jorden! Thi alle komme vi jo dog, ad vore forskjellige Veie, sammen i Troen paa Ham som til den sidste Grund, og Han vil ikke forskyde Nogen men antage sig alle Troende efter sin Barmhjertighed. Ja engang, han har jo selv sagt det, skal der jo allerede herneden blive eet Fredens Rige, een Hjord og een Hyrde." — „Een Klarhed," tilføiede Hr. Povel. — „Og een Kjærlighed," sluttede Fader Sylvester.

De to stridende Bekjendelsers Vidner gave hinanden derpaa Haanden og stode, høit over Menneskenes og Dagens blinde Færd og Splid, mod den rene Himmel som et trøstende Sindbillede paa den engang i Tidens Fylde vordende Forening i Christo. — Derpaa skiltes de ad; den gamle Sylvester gik langsomt tilbage ind i Hulen til sin eensomme Dødscelle, Hr. Povel steg ned til sine ventende Baadsfolk og drog tilbage til sin Præstegaard og til Menneskenes og Livets Kreds.

Det er videre sagt om ham, at han fra dette Besøg i Hulen at regne virkelig førte en mildere og forsonligere Færd i sin Embedsgjerning. Vist er det ialfald, at han efter denne Tid ikke ivrede mere mod Michaelskirken og dens natlige Lysning. Denne viste sig endnu kun nogle Gange og ophørte derpaa ganske. Hr. Povel vidste da, at St. Michaelskirkens sidste Præst nu havde fundet Hvile i dens Grund, og at Hulen nu virkelig forstedse var øde.

Versailles.

(Skrevet i Paris, September 1846).

Naar Nordboen kommer til Paris, dette moderne Babel, hvorom man har sagt ham, at det skulde indeslutte Prøver af Jordens største Herligheder og Elendigheder, dette Paris, hvorefter han har længtes saa ofte, da er der meget, som ved første Øiekast ikke vil svare til hans forud opgjorte Forestillinger, isærdeleshed med Hensyn til de offentlige Monumenter og historiske Bygninger. Han vil i Begyndelsen finde, at de fleste af disse hverken ved deres Udvortes eller Omgivelser gjenkalde de uhyre, verdensrystende Begivenheder, som i eller om dem ere foregaaede; han vil have ondt for at isolere dem fra Dagens Larm og Pragt og Støi og Smuds, og lade dem vise sig for ham i Mindets stille Majestæt. Først efterat et længere Ophold har bragt Hvirvelen omkring ham til at ordne sig noget, løfte de store Erindringers Repræsentanter deres alvorlige Hoveder lidt efter lidt op af Massen, og deres hver for sig charakteristiske Aasyn giver ham tilsidst et fuldstændigt Indtryk. Saaledes vil Tuileriernes vidtløftige Bygningsrække med dets Jalousier, Marquiser og Tagvinduer, midt imellem den pragtfulde, lyse Have og den ufærdige, under utallige Vogne rystende Carousselplads, samt gjennemstrømmet og omgivet

af en uafladelig Folkehob, ikke i de første Dage forekomme Beskueren som tilhørende og bevarende en anden Tid end den nuværende, og han vil forgjæves der søge Spor efter Tildragelser, som dog maatte synes mægtige nok til at kunne paatrykke selv det almindeligste Murværk et uudsletteligt Stempel. Nu derimod har Dagens Fernis saaledes overtrukket det Hele, at det varer nogen Tid inden den ægte historiske Farve træder frem. Men jo oftere man vandrer omkring disse lange Pavilloner og Gaarde, des dunklere og høiere synes Murene at blive, des mere adskille de sig fra de vrimlende, hverdagslige Omgivelser, og ved nøiere at betragte de utallige glindsende Vinduer troer man at skimte Forgangenhedens store og blodige Skygger at svæve forbi derindenfor. Man begynder at ansee det som muligt, at Bartholomæusnattens middelalderskl mørke Rædsler, at Folkestormen den 10de August 1791, at Nationalconventets blodig-kraftige Regimente og Selvopslugelse, at Consulatets romersk stolte Ungdomstid, at Keiserdømmets kolde Seiersparader, at Restaurationens Krebsgangsperiode, at Julirevolutionens begeistrede Dage, — at alle disse Begivenheder og Tilstande, hvoraf hver enkelt synes stor nok til at udfylde et Rige og forevige et Navn, alle have successivt levet og havt deres Centrum inden dette Paladses Mure. Og har man først naaet et saadant Standpunkt i Betragtningen af dette og de ligeartede Monumenter og historiske Steder i Paris, som Louvre, Luxembourg, Hotel de Ville, Greve- Concorde- og Bastillepladsen o. s. v., da finder man det just forklarligt og i sin Orden, at disse Steder endnu ere optagne i Dagslivets Strøm og omskyllet af dens Brændinger; de kunne ikke endnu, som Roms Monumenter, henstaae som færdige Mindesteder af en forsvunden og afsluttet Tid; deres Historie er endnu ikke endt: det moderne Paris fortsætter den hver Dag med Millioner travle Hoveder og Hænder, og fordrer Sanction for sine Frembringelser i de samme Rum, som have modtaget Fædrenes.

Imidlertid gives der dog i og ved Paris enkelte Monumenter, som aldeles tilhøre den forbigangne Tid, som bære et umiskjendeligt Præg af en vis Periode, i hvilken de ere tilblevne, og hvormed deres egentlige Liv er veget fra dem, og som ved første Øjekast ogsaa af den Fremmede maa erkjendes som saadanne, hvormegen Møie man end har givet sig for at indpode dem et nyt Liv. Blandt disse sætter jeg øverst Versailles. Man indvende kun, at Versailles ikke kan regnes med blandt Mærkværdighederne i Paris, Versailles, som ligger fire Lieus derfra, Versailles, som er en selvstændig By paa henved 30,000 Mennesker. Jeg veed dette meget godt, men jeg har tillige erfaret, at ved to Jernbaner er den saagodtsom draget ind i Paris, og at Afstanden der, fra en Gade til den anden, ofte medtager langt mere Tid for den Reisende end den halve Times Fart til Versailles. Da nu ogsaa de Erindringer, som derude manifestere sig, falde paa det nærmeste sammen med Paris's egne, betænker jeg mig saameget mindre paa at henregne Slottet og Parken i Versailles til Paris's Seeværdigheder, og det en af de største, om ikke den allerfornemste. Thi det tør jeg dristig sige, at med hvor store Forventninger den Fremmede end kommer til Paris, og hvormange Gange han ved Beskuelsen af sin Forventnings Gjenstande end har maattet tilstaae for sig selv, at han idetmindste i Førstningen ikke har fundet, hvad han søgte, vil dog dette ldrig blive Tilfældet med Hensyn til Versailles. Lad am end finde den Tids Smag, hvori hele dette umaadeige Anlæg er udført, stiv og kunstlet; lad ham trættes ed dets ensformige Regelmæssighed og harmes ved dets vermodige Naturforbedring, han vil dog aldrig kunne ikke sig til for det mægtige, overvældende Indtryk, som lv det Forkunstlede kan give, naar det er udført i en a grandios Maalestok som her, og naar en heel Tidsders herskende Idee er saa udpræget i Menneskeværk, den største Fuldkommenhed i sit Slags, som Ludvig n Fjortendes Sekel i Versailles. Sjeldent endnu er et

eget afsluttet Tidsrums Cultur og Levesktik conserveret saa fuldstændigt til Efterslægtens Forbauselse som Versailles, der ligger midt i sine moradsige Skove som et uhyre Sneglehus, forladt af dets oprindelige Beboer. Og den Beboer, som det nu har, det historiske Museum, stiftet af Ludvig Philip, er heller ikke af den levende Verden, er den tomme Skygge af alt Fremragende, der har existeret i Frankrig, og denne legemløse Farveglands kan naturligviis ikke bidrage til at borttage det Forgangenhedens Mærke, som hviler paa Slot og Park, eller til at forandre synderligt det Heles engang charakteristisk fuldendte Udvortes. Selv den utallige, brogede Menneskemasse af alle Samfundets Classer, som hver Søndag og Festdag bølger gjennem Slottets Rækker af forgyldte Sale, eller gjennem de lange, tilskaarne Alleer i Parken, formaaer ikke at give Stedet et Præg af vedvarende Liv og Beboelse; ved at betragte den altid vexlende Flod af menneskelige Væsener, der glider gjennem Rummene, føler man altfor vel, at de her ikke høre hjemme, at de her kun i Forbigaaende lade deres nysgjerrige og fremmede Blikke for et Øieblik streife over alle disse gamle, opfriskede og nye Herligheder, for i næste at være langt borte og fæstne sig paa Steder, hvor Livets Arne blusser. — Thi her i Versailles kan intet spirende, selvhandlende Liv mere ventes; det har havt sin Tid, det har havt sit Overmaal af jordisk Magt og Glands og Kraft, men denne glimrende Herlighed var en Drivhusvæxt, uden Forbindelse med Nationens Hjerterødder, og derfor gik Fordærvelsens Pestaande snart hen over den, lammede og udtørrede den overmodne Væxts Safter og lod kun det tomme Skal tilbage til et Vidne om, hvad Mennesket selv i sin Vildfarelse kan udrette, og til en bekvem Lejlighed for vor Tids Musee- og Samlingsmani. Den ubegrændsede, glandsfulde Kongemagts Idee, skilt fra Nationens og Landets sande Interesser, og kun med sit eget hule Jeg til Øiemed, som Ludvig den Ellevte havde forberedt, Richelieu udviklet og

Ludvig XIV bragt til Fuldendelse, fandt i Versailles først sit synlige Aftryk, som en Klangfigur efter en monoton men majestætisk Symphoni. Ved alleslags kunstige Midler, grebne og benyttede med stor Duelighed og urokkelig Konsekventse, men uden Samvittighed og uden reen Følelse for det Skjønne og Gode, var hiin falske Idee bragt til at tage alle Livets udvortes Former, og have født en Cultus, vel stolt og glimrende som den selv, men ogsaa ligesaa unaturlig, hul og chrystalliserende som den. Hiin Epoche samlede om Thronen en Kreds af Statsmænd, Lærde, Talere, Digtere, Architekter, Billedhuggere, Malere etc., som alle havde bragt det til en sjelden Grad af Fuldendelse i deres Videnskab eller Kunst, hvis Værker skinnede af Politur og Regelrethed, men som dog næsten alle savnede den friske Livssaft fra Folkets Jordbund, vare blotte Emanationer af den ene souveraine Villie og Naade, og hensvandt, som Racine, naar denne forlod dem. Frankrig havde dengang kun en eneste Tanke, og det var Kongens, der hvilede trykkende over det endnu stille Folkehav, i hvis dunkle Speil selv den udenfor staaende skarpe Betragter knapt kunde mærke en dump, sukkende Bevægelse. Men Kongen selv mærkede den, og da ikke engang hans Magt strakte til ganske at undertrykke og døve denne fjerne Brusen, fandt han sig indskrænket og generet i Paris, hvor den hørtes tydeligst, og besluttede at danne sig et særskilt, hans Magt værdigt Opholdssted, langt nok fra Hovedstaden til at kunne undgaae dens Tummel, og nær nok til at kunne iagttage den. Fire Lieus fra Paris, i en uskjøn, flad Egn, midt i lave, forvoxede Skove og sumpige Sletter, laae fra Ludvig den Trettendes Tid et lidet uanseeligt Jagtslot af de røde Teglsten og med de høje Gavle, som man kjender fra den Tids Bygninger. Her, hvor Naturen intet havde gjort til Skjønhed eller Afvexling, her, hvor Jordbunden frembød de største Vanskeligheder for Bearbejdelse eller Udtørring, netop her vilde den stolte Konge i sit Overmod skabe en Verden for sig selv, efter

23*

sit eget Billede. Og det skede som han vilde, idetmindste til en Tid; Ludvig den Fjortendes Tanke fandt ogsaa dennegang sine Udførere; Mansard og Lenôtre stillede sig i Spidsen for en heel Armee af Kunstnere, Haandværksfolk og Arbeidere; flere Tusinde af disse satte Livet til ved de usunde Udgravninger til Canalerne og Fontainerne; umaadelige Summer bortødsledes, Staten forgjældedes — men hvad skadede det? — Versailles fremstod og blev til den prægtigste Residents i Europa. Uendelige Gallerier, Fløie paa Fløie, Gaarde paa Gaarde lagde sig om og gik ud fra det gamle røde Jagthus, der skulde bevares som det Heles Kjerne; enorme Marmorterrasser udbredte sig om Slottet mod Haven, der strakte sig uoverseelig hen med dunkle, snorlige Alleer, beskaarne Hækker, Blomsterpartier i Hjerteform, Orangeriets Kjæmpetrapper, en utallig Befolkning af Marmorstatuer og Broncefigurer, der viste sig snart tause i Baggrunden af en grøn Bosquet, snart udstraalede perlende Vandneg i Midten eller paa Bredderne af kjølende Bassins, hvoraf nogle saa store, at hele Tuilerihaven i Paris kunde ligge inden i dem. Uden om Alt dette igjen den store Park eller Skov med gjennemhuggede Alleer flere Mile i Omkreds, indesluttende flere Landsbyer og Flækker Paa den anden Side af Slottet opstod en By, hvis Folkemængde steg til 80,000 Mennesker, der næsten alle henhørte til eller levede af det overmægtige Versaillerhof. Saaledes sad Kongen her i sit Værks Centrum, omgivet af sine Kreaturer, der stode som en Mur imellem ham og Folket. Saaledes sad han der i al sin stive Pragt og Etiquette, med hver Bevægelse, hvert Øiekast ordnet og beregnet, som en Dalai Lama og lod sig tilbede. Til hans Forherligelse opførtes daglig Fester og Skuespil, stive og prægtige som det Locale, hvor de holdtes. I Slottets forgyldte Speilgallerier bevægede sig i Menuettakt overlæsset udsmykkede, rødhælede, Juveel- Kniplings- og Baandbesatte Herrer og Damer, alle spejdende efter et Blik fra Kongen, alle bøiende sig mod Jorden, naar han lod sig tilsyne, som

blændede af en utaalelig Glands; medens rundt om dem Hundreder af Vandspring funklede og pladskede, Musikchor udførte Lovsange til Kongen, og hans Navnetræk og Billede omgivet af en Mængde allegoriske Figurer straalede i Brillantild fra de mørke Løvvægge. Alt dette saa regelret, saa vel dresseret, saa gjennemtrængt af den dominerende Aand, at selv Kjærlighedens og Galanteriets Hvisken fra de indelukkede Bosquets lød manieret og fuld af Etiquette. For en rum Tid gik det Hele efter hans Ønske og til hans Tilfredshed; han følte sit Værk passende opfyldt af denne Kunstverden, hvorigjennem han foreskrev Love for den selskabelige Tone i Europa som gjennem sine Generaler for den politiske. Men da Ungdommens og Nyhedens og den umættelige Forfængeligheds Spændkraft var svækket, da røbede sig snart det Heles falske Grundvold, da traadte denne kunstlede Livsindretnings dræbende Monotoni først rigtig frem, da følte Kongen sig tom og ensom midt i sin Herligheds aflukkede Paradis, hvorigjennem ingen Livsens Floder strømmede, saamegetmere da Modgang og Ydmygelser med Alderen kom udenfra som for at vise ham, hvorlidet hans indbildte Guddomsmagt, hans selvskabte Verden formaaede at undtage ham fra Menneskenes almindelige Skjæbne. Forgjæves opbød hans Verdens skyggeagtige Beboere alle deres Kunster for at indhylle Souverainen i Skuffelsens og Smigreriets fineste Røgelsesduft, og saaledes døve ham Bevidstheden om hans og Omgivelsernes sande Tilstand, forgjæves fremstillede hans Malere ham overalt som Apollo og Jupiter i Allongeparyk, forgjæves lod hans Tragedieskrivere deres romersk-franske Helte declamere de dejligste rullende Alexandriner, fulde af utvetydige Allusioner til hans Storhed og Hæder, forgjæves skabte hans Architekter og Havekunstnere et nyt Slot (Trianon) med egen ny Park midt inde i Versaillerparken, da han var bleven kjed af denne; forgjæves skiftede han selv Maitresser og Yndlinger, forgjæves rejste han med sit uhyre Hof idelig fra Slot til Slot. — Intet hjalp,

intetsteds fandt han den Ro, den Tilfredshed, den Tankens og Gjerningens Fylde, som følger et sandt ført Liv i det Store som i det Smaa. Fordi han havde fristet Gud og hovmodet sig over ham og bortkastet hans rene Natur for en forkunstlet Maneer, og opoffret Nationers og Individers Vel for sine egne Luner, blev det hans Lod at overleve sig selv, sin Slægt, sin Lykke, sit Værks Betydning og endelig at dø i en bigot gammel Kvindes Arme, omgivet af kolde Hofansigter og af et Folks Forbandelser, efterladende et forgjældet, udpint Land, en med sin egen Elendighed endnu spøgende men snart truende Nation, og et femaarsgammelt Barn til at bestige den kun paa tom Pragt og Glands byggede Throne. Imidlertid vidste han dog til det Sidste at bevare et Skin af Majestæt og Mægtighed, som nogenlunde opfyldte Versailles og holdt dets grandiose Hofmaskineri i Gang, thi fra den døende Konges Pande udgik endnu en Afglands af Storhed. — Men aldrig saa snart var hans sidste Suk udaandet, før med det Versailles's Sjæl ogsaa var borte, og kun dets colossale, døde Masse stod igjen, tyngende det svage gamle Monarchi nærmere og nærmere mod Styrtningens Rand. Den yderligste Sædefordærvelse og de laveste Orgier, ubehjælpsom Svaghed og compromitterende Kvindenykker legede nu her med Ludvigs smaa Efterfølgere i hans store Residents, hvis gigantiske Dimensioner og stive Pragt kun endnu mere bidrog til at gjøre deres Foragtelighed og Lidenhed bemærkelig for Folket, medens paa den anden Side dettes voxende Bevægelse og stigende Mumlen netop ved hin Pragt og nu saa tomme Storhed i Omgivelserne skjultes eller dæmpedes for den sidste ulykkelige Beboer, der alene skulde arve Gjengjældelsen for sine Forfædres Synder. Baaret og opfødt i Versailles, i Purpur, der endnu i dets Forfald dannede et saa rigt, tungt og blødt Forhæng mellem Kongens Verden og Folkets, — hvorledes skulde vel den svage Ludvig den Sextende kunne rigtigt høre og opfatte den dybe Folkestemmes Mening og Alvor, som dæmpet lød til hans

fra hans Nabo Paris? Rystede end et enkelt bebudende Drøn fra denne nære Vulcan en og anden Gang Parquetgulvet i Versailles's kongelige Sal, saa Speilvæggene klirrede og Thronhimmelen vaklede, da blegnede vel Hoffet tilhobe, og den keitede, velmenende Monarch lovede at gjøre, hvad Folket forlangte. Men neppe var Roligheden igjen for et Øieblik tilveiebragt ved disse Løfter, før Hoffet stimlede om ham og viste paa det gamle Monarchies saa faste Afstøbning i Versailles's uendelige Stenmasser og symmetriske Pragtanlæg, sigende: „Sku om dig her, Alt dette er dit og vort, og saaledes er dit Rige; troer Du at dette kan omstyrtes ved en Pøbelhobs Larm?" Og Kongen lovede ogsaa at gjøre Alt, hvad de forlangte, og Alt blev ved det Gamle. Men ogsaa Pøbellarmen vedblev og steg til en Orkan med vilde Hyl og Klokkeklemten og Mordbrandsglimt. Under alt dette dandsede man i Versailles og gav Fester for fremmede Leiesvende. Endelig, en kold regnfuld Oktobernat, pidskede Orkanen Folkehavet i Paris over dets Bredder, og dets skummende Bølger væltede sig med Brølen mod Versailles, splintrede Jerngitteret, skyllede ind over Ministrenes Gaard, Prindsernes Gaard og over den inderste, Marmorgaarden; trængte derfra ind i Slottets lange Gallerier lige til Dronningens, til Kongens Værelser og rev Ludvig den Fjortendes Ætlinge, Versaillerherredømmets sidste Repræsentanter med sig tilbage til Paris — deres Øine saa aldrig Versailles's Herlighed mere, men vel Guillotinens blodige Kniv.

Siden hin rædselsfulde Nat den 6te Oktober 1789 og indtil dette sidste Aartiende har Versailles staaet øde. Revolutionens hævnende Storm var faret derigjennem og havde bortblæst det hele Hofliv med dets Tusinde Tjenere og Tjeneres Tjenere. Der var endog Tale om at nedbryde og jævne med Jorden dette i al sin Tomhed saa høit talende Vidne om den forhadte kongelige Glands. Men Revolutionens Begivenheder og Phaser vare for hurtige og hinanden jagende, og Versailles's Mure for

stærke, til at dette Projekt kunde blive udført; man lod det da staae, men i hvilken Tilstand! Aabent for alle Vinde, med sønderslagne Ruder, berøvet Meubler og Prydelser, de fordums kongelige Gemakker nu og da tjenende til Husly for Fattigfolk, der her indrettede sig med Smuds og Pjalter; de prægtige Haver, saa længe Europas Beundringsgjenstande og Mønster, forsømte og overgroede; Bassins og Canaler udtørrede, de fordums vandspringende Figurer tause eller omstyrtede og sønderslaaede, Marmorstatuerne mosbegroede og mutilerede. Knapt en enkelt Reisende vovede sig herud for i Smug at betragte disse rige Levninger af falden Magt, dette udskregne Versailles, der selv midt i sin dybe Forladthed og Ydmygelse havde bevaret en Mine af Stolthed og Vælde som intet modernere lignende Anlæg af Menneskehænder. Og idet man vandrede igjennem dets øde Alleer og plyndrede Gallerier, havde man Følelsen af, at en ganske forbigangen Tid her havde hjemme og rugede over sine Erindringers Skat, og at ingen anden og nyere Magt her kunde indtræde som Arving. Fra Keiservældets høieste Tinder skal vel Napoleon have kastet begjærlige Blikke paa Versailles og tænkt sig Muligheden af at restaurere det til den eneste værdige Residents for hans uhyre Riges Hofstat; men dette Rige faldt snart, efter at han vilde forbinde det Nye med det Gamle og hænge det gammelfrankiske Kongevældes aflagte Kaabe over sit militære Despotis brede Skuldre. Først da han selv var bleven en Erindring, kom hans Skygge til at bo i Versailles. Restaurationen var for liden og usel, for afhængig af fremmed Villie til at turde nærme sig Versailles's mægtige, skrækkelige Erindringer; den nøiede sig med at udslette nogle keiserlige Mærker i Trianon og med at opfriske nogle Lilier i Parkens Jerngitter. Det var først Julirevolutionens Æra forbeholdt at lade alle Erindringer komme til deres Ret, fordi den ingen frygtede; Ludvig Philip var det forbeholdt at finde den rette, den eneste mulige Beboer for Versailles, en Beboer, der

kunde brede en forsonende Fredsglans over dette med Folkets Forbandelser saalænge betyngede Sted. Og denne Beboer er alle Frankrigs samlede Minder, er det historiske Museum, som Ludvig Philip her har anlagt »á toutes les gloire de la France«. Denne Beboer, som er Alle og Ingen, har atter restaureret Slotte, Haver og Vandkunster og drager nu hele Paris og gjennem den hele Verden til en Vandring gjennem hine farvestraalende Sale og skyggefulde Alleer.

Opfyldt af disse Erindringer og Betragtninger er det, jeg to Gange under mit nærværende Ophold i Paris har besøgt Versailles, dog hver Gang under forskjellige udvortes Omstændigheder, saaledes at Monumentet hver Gang havde sin forskjellige charakteristiske Aspect, hvoraf den ene bidrog til at complettere den anden. Til mit første Besøg valgte jeg med Flid en Dag midt i Ugen, en Hverdag, da ikke Confluxen til Versailles er saa stor, og man altsaa mere i Mag kan gjennemvandre Versailles's Sale end om Søndagen, paa hvilken Dag Paris's flittige Borgere drage derud med Koner og Børn, og man stødes og trænges i Gallerierne. Efter noget over en halv Times Fart paa Jernbanen befandt vi os paa Place d'Armes i Versailles, ligefor Slottets uregelmæssige Façade mod Byen. Gjennem det med opforgyldte Lilier smykkede Jerngitter traadte vi ind i Cour des ministres, der nu forenet med Cour de marbre umiddelbart foran Slottets Centrum danner en eneste stor Gaard, fra hvis Midte Ludvig den Fjortende tilhest, i overnaturlig Størrelse støbt i Bronce, hilser den Indtrædende og med Rette dominerer det Hele, omgivet til begge Sider i en Halvkreds med colossale Marmorstatuer af hans og Napoleons Generaler. Lige bag ham seer man den røde Mur af hans Faders gamle Jagtslot. Det mellemste Vindue i første Etage, lige under Uhrskiven, vender ind til hans Sovekammer, hvor han døde, og Viseren paa dette Uhr blev standset hans Dødssekund. Fra begge Ender af hin gamle, stygge, til det øvrige kun lidet pas=

sende Bygning fremspringe to Fløie i nyere Stil, med Søiler og Frontespicer, paa hvilke man nu læser den stolte Indskrift »A toutes les gloires de la France«. Til begge Sider af disse igjen strækker sig en uoverseelig Masse Bygninger, som først mod Haven finde deres ordnede Facade, og over hvilke Capellets snirklede, høie Tag rager op. Tilhøire fra Ludvig XIVs Statue, forbi en af hine Frontespicer, kommer man ind i Capellets Gaard, og fra Enden af denne, under de Arcader, som forbinde den med Haven, var det, vi tiltraadte vor lange Vandring gjennem de 161 Sale, Gallerier og Værelser, der indeslutte de 3286 Malerier, Portræter, Basreliefs, Statuer og Buster, hvilke tilsammen danne det historiske Museum i Versailles. I denne Syndflod af Malerier og Skulpturer at ville søge nogen ægte Kunstnydelse kan ikke lettelig falde Nogen ind, og det vilde ogsaa i det Hele taget være forgjæves Møie. De Værker, som her ere samlede, ere forstørstedelen blevne til i al Hast, alene for Gjenstandens Skyld, der skulde fremstilles, og ikke for Udførelsens Kunstværd. Naar man saaledes undtager endeel større og mindre Malerier af David, Gros, Horace Vernet, Scheffer, Delacroix o. fl., hvis ægte Kunstværd strax springer i Øinene, samt nogle ædle Statuer af Pradier, David d'Angers og Marie d'Orleans — saa er den hele øvrige Masse navnløs og uniform, men den er habilt udført, godt ordnet og pragtfuldt placeret, og opfylder paa det nærmeste sin Bestemmelse, idet den gjengiver Frankrigs Historie synbar i Farver og Sten, lige fra Slaget ved Tolbiac og Clovis's Daab Aar 496 til de nyeste Krigsbegivenheder i Algier 1845 og saaledes at fortsætte.

En behagelig Afvexling og Hvile for det malerietrætte Øie giver Passagen gjennem de saakaldte »Grand-Appartements«, Ludvig XIVs Festgemakker, beliggende i Corps de Logis mod Haven og deels bevarede, deels restaurerede i deres oprindelige Skikkelse. Her har man Salle de l'abondance, Salon d'Apollon, Salon de Mer-

cure, de Mars og hvad de alle hedde efter deres forskjellige Plafondmalerier; men fremfor alt standser man forbauset i det store Speilgalleri, der har over 200 Fods Længde; 17 Buevinduer vende ud til Haven, som man herfra overseer i hele dens Udstrækning; det hvælvede Loft forestiller Ludvig XIVs Apotheose, malet af Lebrun i ni store allegoriske Billeder. Man tænke sig nu denne Sal oplyst af tusinde Voxkjerter, hvis Glands gjenstraale mangedobbelt fra Speilvæggene og det blanke Parquetgulv, gjennemstrømmet af de blideste Harmonier og den fineste Vellugt, opfyldt af skjønne, prægtigt smykkede Damer og stolte Cavallerer; — saa den majestætiske Konge bedækket med Guldstof og Juveler, paa Hovedet den bølgende Fjerhat, i Haanden en høj, guldknappet Stok, langsomt skridende ned mellem Rækkerne, der tourvis næsten synke til Jorden, eftersom han passerer forbi — og man har Billedet af en Hoffest paa Slottets Bygherres Tid, og man kan begribe, hvor vanskeligt, hvor haardt det maatte være for hans Afkom at give Slip paa al denne Herlighed og til Contrast at indesluttes i det skumle Templetaarn! — Gjennem en lille Dør i Speilvæggen kommer man fra dette Galleri ind i det berygtede Oeil de Boeuf, Forgemakket, hvor Supplikanterne ventede Kongens Lever. Thi indenfor dette Værelse igjen er Slottets Centrum, er Kongens Sovegemak, hvor han forbetmeste ogsaa opholdt sig om Dagen. Vi aabne nu dristige og uanmeldte den Dør, som fordum fire Hellebarderer Dag og Nat bevogtede; en forgyldt Balustrade deler Værelset midt over, og indenfor dette maatte i Kongens Tid kun Prindser af Blodet træde; her staaer nu igjen hans Seng med det Brokades Omhæng, broderet af Demoisellerne i St. Cyr, og med stor Møie nu bragt hid tilbage igjen efter flere Vandringer mellem Revolutionsmændenes plumpe Hænder, ligesaa hans Læneftol, hans Bedepult, hans Natlysestage. Her strebes Rigets høieste Dignitærer om, hvem der skulde hjælpe ham Strøm-

per og Linned paa – her paa disse Puder døde han, endnu til sidste Øieblik forlangende og omgivet af sin stiveste Etiquette. Og her, dette Vindue ligeoverfor Sengen, det fører ud til en Balcon over Marmorgaarden; paa denne Balcon var det, at Ludvig den Sextende og Marie Antoinette Natten til den 6te October 1789 maatte vise sig for det rasende Folk, og i dets Paasyn ligesom gjøre Afbigt for deres Stamherres Stolthed og Foragt for dette Folks Fædre. Denne Contrast staaer ikke udført i noget Maleri for det historiske Museum her, men det behøves heller ikke; den ligger i Værelsets Atmosphære, den brænder under den Besøgendes Fødder, den funkler ham imøde fra den gyldne Balustrade om Thronsengen, hvorpaa den døende Konges Blik har stirret for at see, om nogen Uberettiget dristede sig til at overskride den, og samme Contrast staaer med blodige Charakterer at læse paa Balkonens Jerngitter, om hvilket Marie Antoinettes skjælvende Haand har klamret sig i hin Nødens Stund, da Lafayette førte hende derud, lige i Gabet paa det haanende, truende, hujende Pøbeluhyre. Deraf kommer det, at Versailles er saa skikket til at optage og huse et historisk Museum, fordi det selv i hver en Krog og fra hvert et Vindue har seet en levende Act af Historien at opføres. — Ved Museets Lukning Kl. 4 om Eftermiddagen havde vi endnu ikke naaet at gjennemløbe alle dets Afdelinger, men vi vare allerede saa udmattede og blændede af, hvad vi havde seet, at vi med Glæde forlod de lukkede Sale for at slippe ud i det Frie, i den umaadelige Have, hvis friske Grønne, hvide Marmorvaser og blinkende Vande alt længe havde seet fristende ind til os gjennem Slottets Vinduer. Thi Haverne og Parken have ogsaa faaet deres Part af den almindelige Opfriskelsesproces, som med det historiske Museums Indflytning er gaaet over Versailles; de grønne Græstepper ere atter jævne og bløde, som da Mad. Montespans fine Fod betraadte dem; Hækkerne ere saa glat beskaarne,

Taxuspyramiderne saa regelmæssige, Alleerne saa rundt hvælvede og rene, at Lenôtre maa glæde sig derover i sin Grav; Bassinerne ere rensede og Vandledningen atter istandsat, saaat alle Guderne, Tritonerne og Dragerne kunne udspye sine Vandstraaler, naar det forlanges. Men nu var de stille og tause, ligesom den hele Have og den uendelige Slotsfaçade, som hvidnede oppe fra Parterre d'eau. Vi vandrede længe om i disse grønne men øde Omgivelser, indtil Aftenens Skygger lagde sig mørke over Alleerne, og fjerne Trommehvirvler mindede os om, at Parken skulde lukkes.

Den næste Gang vi toge derud, var Scenen ganske forandret: -- forhen Ensomhed, Ro og Stilhed, nu støiende Menneskevrimmel, Larm og Spektakel overalt. Det var den sidste Søndag i August Maaned, Veiret klart og deiligt, og Aviser og Plakater havde bekjendtgjort, at de store Vande skulde springe i Versailles, et Skuespil, som kun gives tilbedste faa Gange om Aaret, og derfor aldrig undlader at trække det skuespillystne Pariserpublikum til sig og fylde begge Jernbaner med Hundreder af Mennesker hver halve Time. I et saadant Tog foer da ogsaa vi afsted, midt i den galeste Tummel, thi naar en saa stor Mængde Parisere paa en Gang skal embarkere sig i den ventende Vognrække, gaaer det som paa Livet løst med Skrig, Spektakel og al Slags Støi. Det samme Virvar forefandt vi i Versailles. Vi vilde først see den Deel af Museet, hvortil vi sidste Gang ikke fik Tid, men fandt knapt et Øieblik Ro til at betragte et Maleri eller en Statue, saaledes stødtes og trængtes vi fra Rum til Rum af den ustandselige Menneskestrøm, som vi til Gjengjæld iagttog i dens Bestanddele og Væsen. Det fornøiede os at bemærke, hvorledes Folk af den simpleste Classe, bluseklædte Mænd og fattig udseende Kvinder forklarede for hinanden og for deres Børn de historiske Gjenstande, som forestilledes paa Tavlerne. Især var Trængselen stor og Samtalen livlig omkring Malerier, der fore-

stillede Scener af Napoleons Liv, og det var da gjerne en eller anden gammel Mand, der opkastede sig til Fortolker og saae sig omkring paa sit Auditorium med en vigtig Mine, der tydeligt skulde lade forstaae: „Jeg har kjendt ham.“ Det er paa denne Maade, at det historiske Museum synes praktisk at opfylde sin Hensigt. — Komne ud i Haven fandt vi ogsaa her den samme Menneskevrimmel, Folk af alle Stænder i alleslags Klædedragt, i Silke og i Pjalter, om hinanden paa de grønne Græsvolde og i de brede Gange, som før kun raslede af Hofdamernes Slæb og Cavalerernes Sporer; Frugtsælgeres og Vaffeludraaberes hæse Skrig lød nu der, hvor fordum den sagteste Hvisken var bevogtet. Allerede begyndte enkelte Vandspring her og der at hæve sine hvide Hoveder i Enden af de grønne Perspektiver, men da den største Vandkunst først skulde spille Kl. fem, benyttede vi Tiden til imidlertid at gjøre en Spadseretour gjennem Parken til Trianon, som vi førstegang ikke naaede. Det saakaldte store Trianon, beliggende ved den højre Korsarm af den store Canal, er en prægtig Marmorpavillon i Ludvig XIVs sædvanlige Stiil, nu paanyt indrettet til Beboelse af Ludvig Philip, naar han er i Versailles. En egen Park omgiver den, i samme regelmæssige og stive Smag som den store Versaillerpark, hvoraf den udgjør en Deel. Vi fandt her kun Gjentagelsen af denne og ilede flygtigt forbi, men i det ene Hjørne af Trianons Have findes et lille nydeligt Slot, omsluttet af en yndig Park i engelsk Smag. Dette er Petit Trianon, bygget af Ludvig XV for hans Menu plaisi's, og siden Marie Antoinettes og Keiserinde Josephines Yndlingsopholdssted. Den engelske Have er anlagt efter Marie Antoinettes Omsorg, da hun ængstedes og trættedes ved den stive Storhed i Versaillesparken. Og man aander virkelig friere blandt disse naturligt grupperede Træpartier, der ere forskaanede for Saxen og Kniven; man hviler sig tryggere i disse grønne Enge, der beskylles af en liden Sø uden kunstige Marmor-

kanter, og i hvis klare Vande en heel Schweitzerlandsby med sine Straatage speiler sig fra de sivbevoxede Bredder. Her seer man endnu den lille Melkebod af hvidt Marmor, hvor den ulykkelige Dronning i sine sidste Solskinsdage morede sig med at lave Smør og Ost, medens hendes kongelige Gemal stod i et Kjælderværelse i Versailles og morede sig med at smede Laase. — Denne fjerntliggende og med det øvrige saa contrasterende Deel af Versaillerparken var endogsaa idag forholdsviis lidet besøgt, og der laae et Udtryk af stille Vemod over disse yndige Steder. Men neppe vare vi komne tilbage i den store Have, før Menneskevrimlen atter rev os med sig, under Støien og Snakken, medens alle de mindre Fontainer susede og pladskede omkring os. Strømmen gik henad Tveralleerne til det store Bassin de Neptune, hvor det egentlige Skuespil var ivente. Rundt om dettes mægtige Halvcirkel, hvor en bred Grønsvær-skraaning hæver sig, stod Menneskemassen Hoved bag Hoved som i et romersk Amphitheater, jeg tager vist ikke feil, naar jeg anslaaer dens Tal til 20,000 Individer. Hen over dette Hav af Hoveder og Hatte og Parasoller gik en dump forventningsfuld Mumlen, der endelig gav sig Luft i et dybtaandet, tusindstemmigt Ah! da Bassinets 46 krydsende Vandstraaler alle paa eengang pludseligt sprang op fra sine Løvemunde, Horn og Muslingskaller. Det var virkelig et imposant Skue at see den compacte, brogede Menneskemasse bevæge sig bag den straalende, skummende, susende Vandhvirvel. Vi tænkte at nyde dette Skue endnu bedre ved at stige længer opad Skraaningen mod Slottet, men netop som vi vendte os om for paany at betragte det, forsvandt hele Blændværket paa eengang, som det var kommet; alle Straalerne sank ned i Jorden igjen, ikke alene her men overalt i den hele Have, og efterlod kun en mudderagtig, gravaandende Lugt, formodentlig fra de underjordiske Vandcanaler, som ikke

paa længe havde været aabnede. Det var som Døden og Forgangenheden igjen udbredte sig over det for Øieblikke til Live kaldte Versailles — inden nogle faa Minuter havde den hele Menneskemængde adspredt sig, som jaget af Gespenster, og den hele Strøm styrtede tilbage ad Jernbanerne til Paris, det eviglevende, efterladende Versailles begravet i Nattens og dets Erindringers Ensomhed.

Den gamle Maler.

Oh Rome! my country! city of the soul!
The orphans of the heart must turn to thee,
Lone mother af dead empires! and control
In their shut breast their petty misery.
What are our woes and sufferance? come and see
The cypress, hear the owl, and plod your way
O'er steps of broken thrones ond temples, Ye!
Whose agonies are evils of a day —
A world is at our feet as fragile as our clay.

Byron.

I Via Tritone, en Gade i Rom, der bærer dette Navn, fordi den løber lige op mod den vandspyende Triton paa Piazza Barberini, findes paa venstre Side, naar man kommer syv til otte Huse ned fra Pladsen, et Osteri, der er bekjendt for sin gode og billige Vin, og derfor er stærkt besøgt af romerske Almuesfolk og af fremmede unge Kunstnere. Kort Tid efter min Ankomst til Rom førtes jeg en Aften derhen af et Par danske Kunstnere, der havde sin stadige Gang i dette Osteri, uagtet det ikke i Almindelighed pleiede at besøges af deres Landsmænd, for hvilke Vinkneiperne la Sabina og tre Ladroni i Nærheden af Fontana Trevi vare de sædvanlige Aftensamlingssteder, medens dette Osteri i Via

Tritoni mest var yndet af Tydskerne, naar de formedelst Veiens Længde ikke vandt ned til Palombella eller til Goethekneipen, i Omegnen af Pantheon. Da vi traadte ind i det store, mørke, tilrøgede Rum, der udgjorde Osteriets almindelige Modtagelsessted, fandt vi alle de lange Borde og Bænke allerede fuldt besatte med romerske Plebeier og Landfolk, der her med Koner og Børn under sømmelig Lystighed og højrøstet Tale indtog deres frugale Cœna. Skjønt disse gode Folk med den Urbanitet og de noble Manerer, der ere egne selv for de laveste Classer af Romerne, naar ikke deres Lidenskaber komme med i Spillet, gjorde Plads for os ved deres Borde, og med en vis Værdighed indbød „de Fremmede“ til de ægte Romeres Selskab, lode vi os dog ikke bevæge af denne Høflighed, men fulgte den Ældre af vort Selskab, der med en Sikkerhed, som røbede hans Kjendskab til Husets Leilighed, førte os gjennem Hovedrummets hele Dybde, ind i det ved et Jerngitter derfra adskilte Kjøkken, (thi dette var et Osteria con cucina) og derfra over et lille Gaardsrum til et Værelse i Baghuset. I dette Sanctum Sanctorum, hvis raa Murvægge vare prydede med Landskabs- og Architekturmalerier al fresco, uvist om i pompeiansk eller chinesisk Stil, pleiede Kunstnerne at forsamle sig, men da det endnu var noget tidligt paa Aftenen, fandt vi Ingen der, undtagen en gammel Stamgjæst, der sad enlig oppe i sin Krog, og ikke syntes at lægge videre Mærke til vor Indtræden. Ved det samme Bord hvor han sad, men længere nede, indrettede vi os nu, og da den trearmede, antike Messinglampe var sat paa Bordet og antændt, da den gyldne, milde, frugtduftende Frascativin blinkede foran os i de klare Fogliettev ved Siden af den classiske Endiviesalats friske, spæde Grønne, medens vi gjennem den aabenstaaende Dør saae de hvide Mure i Gaardspladsen spille i munter Lys- og Skyggeleg ved Ildskinnet fra Kjøkkenet; da vi derudenfor endnu skimtede de charakteristiske Gestalter af Romerfolket i det yderste Rum, og hørte den forvirrede,

dæmpede Lyd af deres Tale blandet med Mandolin-klimpren, — da satte vor Fører sig velbehagelig tilrette, strøg sig om sit spidse Skjæg, gned sine Hænder og udbrød: „I et saadant Øieblik kan man dog have en inderlig Følelse af, at man er i Rom!“ Hvormeget jeg end sympathiserede med ham i at erkjende vor nærværende Situations utvungne Behagelighed og ægte romerske Farve, kunde jeg dog ikke andet end smile over hans udelukkende Enthousiasme for denne materielle Side af Romerlivet, idet jeg bemærkede, at en Vandring gjennem Coliseet eller Vatikanet dog vel maatte kunne give en mere intensiv og opløftende Bevidsthed om, at man var i Rom, end en saadan Aftenstund i en Vinkneipe. „Man kan høre den Nyankomne i Dem,“ sagde den danske Kunstner, i det han med øm Kjærlighed betragtede et stort Glas fuldt af den spillende Vin, og derpaa nedskyllede det i eet Drag. — „Bliv kun her saalænge som jeg, i en tre, fire Aar, saa lover jeg for, at De snart vil gaae ganske rolig forbi Pantheonscolonnaden selv, medens De paa den vante Aftentid ikke vil kunne passere den beskedne og plumpe Dør til Deres Yndlingsosteri, uden at føle Deres Bryst gjennemstrømmet af en mild Varme, og deres hele Væsen paavirket af en uimodstaaelig Tiltrækningskraft. Spørg kun den Gamle histhenne i Krogen; han har nu levet her i Rom i over en Menneskealder, og dog sees han endnu hver Aften her i Osteriet; i Vatikanets Antiksale seer De ham sjældnere, skjønt han der kan have Kunstnydelsen og Antikbegejstringen gratis. Kjære Fader Melchior,“ raabte han paa Tydsk til den gamle Stamgjæst. „Hør engang, ikke sandt, Summen af Eders bedste Erfaringer og Momenter fra den evige Stad er samlet her i dens Vinhuse?“

Den Gamle reiste sig fra sit Sted og kom hen til os. Det var en høi, men krummet Skikkelse, hvis smukke Oldingshoved med det lange graa Skjæg og den høie rene Pande vilde have indgydt ublandet Ærefrygt, dersom ikke et vist forvildet Træk i det af Solen brunede,

stærkt rynkede Ansigt, og et usikkert Kast nu og da med de dunkelblaa Øine, igjen for endeel havde modarbeidet dette første Indtryk. En afslidt sort Fløiels Blouse indhyllede hans magre Lemmer, og en bred sort Filthat beskyggede hans hvide Haar; med sine lange, tørre Fingre spillede han uafladeligt op og ned ad den Tjørnekjep, hvorpaa han med Albuen lænede sig. Saaledes blev han staaende foran os, taus og ubevægelig, medens et halv sarcastisk, halv vemodigt Smil gled om hans tynde Læber.

„Nu, Fader Melchior," vedblev Dansteren, „Hvad bliver det til? Her er en fersk Ankommen, der endnu ikke har rystet den første Romer-Forbauselse af sig, som endnu falder i Staver over gamle Stenhobe med Grønske paa, som endnu gaaer bævende og zittrende gjennem Vatikanets kolde Sale, og tager Kuldervstelsen der for Ærefrygtsgysen. Tag ham nu i Skole, Du Nestor for alle Osteriphilosopher i Rom! Lær ham at her er Maalet for hans Valfart, at her findes concentreret alle de Tryllemidler, som binder Ultramontanen til Rom som til et andet Fædreland — lad din Erfaring tale, Du gamle Bachusvise!" —

„Siden Du kalder mig saaledes, unge Hyperboræer," tog Oldingen nu til Orde, „Siden Du kalder mig Bacchusviis, saa bør Du ogsaa vide, at Guden ikke taaler, at man priser ham i Tale, uden at dermed følger Libation af hans ædle Gaver." — „Meget sandt, Fader Melchior," vedblev den Danske, „jeg glemte det Fornødneste; Don Pasquale! Pasqualuccio mio!" raabte han til Opvarteren, „Bring den Gamle her en dobbelt Foglietta af det Bedste." — Den tykke Opvarter, eller rettere Værten selv kom snart tilsyne fra Kjøkkenets Ildregion, og satte med et fortroligt Smil i sit bleggule, af en uhyre sort Bakkenbart omgivne Ansigt, den forlangte Flaske foran Oldingen, endnu med Tilgift af et anseeligt Stykke Brød og en Skive Gjedeost. Først efter at have nedskyllet adskillige Bægere satte den Gamle sig

blandt os ved Bordet, hvor imidlertid flere yngre Kunstnere havde taget Plads, og Alle lod de til at kjende Fader Melchior, som de kaldte ham, og begegnede ham med en Blanding af Ærbødighed og Fortrolighed. Han lod sine ustadige Blikke glide hen over dem, nikkede til Nogle, rystede paa Hovedet til Andre, som vilde han tildele dem Bifald eller Mishag, af Grunde som de selv maatte vide. Derpaa rejste han sig, slog til Lyd, og hævende sit fyldte Bæger talte han med en Stemme, der svævede mellem Alvor og Skjemt, saaledes:

„Milde Fader Bacchus! Du Gud med de mange Kjærlighedsnavne, Du Eneste af Sydens gamle Guder, der har bevaret din Magt gjennem alle Tider, saa at Romerne endnu sværge ved dit Navn*) — jeg, den ældste og den troeste blandt dine nordiske Dyrkere i Rom — jeg, din Overpræst og Forkynder her i dette Tempel, jeg bringer Dig denne Libation af din ædleste Gave! Men tillad, Du ungdomsbringende Lycæus, tillad at jeg, istedetfor paa Oldtidsvis at udøse Libationens Bæger paa det festlige Bord, at jeg lader dets søde Saft dryppe som en vederkvægende Balsam paa et gammelt Hjerte, der for endeel har Dig at takke for, at det ikke ganske er udtørret efter et langt Livs Skuffelser. Som den katholske Præst drikker Kalken for al Menigheden, saa tømmer jeg her dit Offerbæger, guddommelige Bacchus, Evoe!“ Og dermed stak han Bægeret ud til Bunden.

Men et stort Gny opstod imod ham, med megen Latter og Lystighed. „Vi protestere, vi protestere!“ raabte de unge Kunstnere imellem hinanden, — „Ingen katholske Privilegier, Bacchusdyrkelsen er fri! Det gaaer forvidt, vil nu Fader Melchior, ikke fornøiet med sin dobbelte Foglietta, ogsaa tiltage sig at drikke for os allesammen? Bredfuldt Maal Alle! Enhver bringe Bacchus sin Libation paa Fader Melchiors uegennyttige Vis, Evoe!

*) »Per Bacco« en Yndlingsed over hele Italien.

Evoe!“ — Og nu blev der en Tømmen og en Klingen og en Jubel, som ingen Ende syntes at ville tage. Da Larmen imidlertid havde sat sig noget, hævede sig blandt de yngre Kunstnere en enlig, ærgerlig Stemme, som en Reflection fra mere nykterne Sphærer. „Hvad vil man vel sige i Hjemmet, hed det, hvad vilde man sige i vort prosaiske, men Penge- og Stipendieuddelende Hjem, hvis man derfra kunde see sine megetlovende og dyrekjøbte Kunstalumner fordrive den for dem saa kostbare Tid i en Vinkneipe istedetfor i en Academisal, og at offre til Bacchus istedetfor til Apollo og Muserne! — Det vilde da for mange af os snart være forbi med de kjære Remisser, uden hvilke man dog selv i den evige Stad ikke godt kan leve.“ De Fleste tog denne philistrøse Bemærkning op i foragtelig Ligegyldighed, idet de uforstyrret fortsatte deres Libationer, men den Gamle maatte af den være bleven truffet paa et ømt Sted, eller var nu en Gang kommen i Aande for sin Yndlingsmaterie, nok, han tog atter Ordet, og dennegang med en Alvor og en Varme, som bortfjernede enhver Tanke om at hans Yttringer, lig de foregaaende, blot vare frembragte som et Stød til at belive Stemningen ved et Symposion.

„Hvilken Tid er dette,“ udbrød han, „da Ungdom taler beregnende og indsnærpende Ord og vil omslutte al høiere Virksomhed med Nyttens og Flidens trykkende Skranker, medens Alderdommen reiser sig for at forsvare et friere Kunstnerliv, for at hævde de romerske Osteri-Venners Rettigheder! Gaaer tilbage til Eders taagede Hjemland, I kloge Beregnere, og sætter Eder ved Eders Faders Handelspult, og summerer Tal og Pengesummer fra Morgen til Aften, og faaer saa Lov til en Timestid hver Kvel at besøge Ølhallen og at lade den tykke Maltduft omtaage, forsede og fordumme Eders Hjerner! — Gaaer kun did tilbage I Nyttens og Maskinvæsenets og den moderne Civilisations Repræsentanter, men lader saa Kunsten og Rom med Fred; thi der hører I ikke

hjemme, saalænge I forvexle den Bacchus, vi her dyrke, med det rundbugede, pluskjævede Monstrum, som vore tydsk-bøeotiske Landsmænd under dette Navn forestille sig ridende paa det Heidelberger Vinfad, og hvis Dyrkelse vistnok fører til Raahed og sløver Sindet for alle kunstneriske Indtryk. Men den romerske Bacchus er den antike, evig skjønne Yngling med det drømmende Blik og Vinløvet i de fulde Lokker, han, hvis klassiske Fester just have fremkaldt Kunstens Rhytmer og Aandens dybeste Mysterier, han, hvis ædle Gaver under denne lykkelige Himmel vækker mild Begeistring og kunstnerisk Varme, men ikke bedøvende Rus. Derfor er ogsaa disse simple, tilrøgede, smudsige Stuer, hvor han alene vil uddele sine romerske Gaver, og hvor den Fremmede maa søge dem, da den romerske Vin er for stolt til at søge Barbaren i hans Hjem, —*) derfor ere disse Værtshuse, eller Vinkneiper, eller hvad I ville kalde dem, ikke i fjerneste Maade at sammenligne med de tydske Vin- eller Øl-kjældere, og ikke uværdige til at være Samlingssteder for Kunstens Alumner, ja, jeg tør paastaae, at Osteriet er dem en bedre og nyttigere Skole end Tegneskolen i et Academi. Thi hvorfor kommer den unge Kunstner til Rom? Dog vel ikke for at lære at tegne efter Model, for at perfectionere sig i det Haandværksmæssige af sin Kunst? Dette Stadium maa tænkes naaet og overvundet, før han kommer hid til Kunstens Høiskole; hvad han her søger er en klar og aandfuld Betragtning, en frugtbar Tilegnelse af de evige Mesterværker fra Oldtid og Middeltid, som findes i Roms Gallerier og Paladser, er et frit, mildt og over det Hverdagslige hævet Ungdomsliv, omgivet af store Erindringer, af en skjøn og sydlig Natur, af en

*) De romerske Vine taale som bekjendt sjelden at udføres, om paa Grund af Mangel i Behandlingsmaaden eller af andre Aarsager vides ikke. Imidlertid er det vist, at de bedste Sorter findes ikke udenfor Italien, ja knapt endog udenfor det romerske Gebet.

klar og let Himmel, af et skjønt og charakterfuldt Folkeliv. Og naar saa den første Betingelse for hans Romerfærd er opfyldt, naar han har gjennemvandret, gjennemnydt og gjennemlidt Ruinerne, Vatikanet og Paladserne — hvor finder han saa en mere frugtbar Anvendelse deraf, en lettere Neddukken i Folkelivets friske Bølger, end netop her i Osterierne, hvor han har Alt samlet til Forbindelsen af Oldtid med Nutid, af det Ideale med Materien, af Kunststudium med selskabelig Hvile. Her, om nogensteds, finder han de simple Oldtidsskikke bevaret i det Heles Anordning, i Utensilier, i den Vin han drikker, i de Folk han seer paa — her kommer den romerske Almue ind og sidder med sine herlige Hoveder, plastiske Stillinger, maleriske Dragter og livfulde Bevægelser uopfordret og gratis Model for ham, istedetfor at han i Academierne maa betale klodsede og døsige Modeller af Profession, for at de skulle kaste en hullet Kappe over sig og sætte sig i Positur til at aftegnes som ægte Romere. Her træffer han Landsmænd og Kammerater og slutter ofte Venskabsbaand for Livet; her danner han sig et hyggeligt Hjem midt i den fremmede Stad. Dog, hvad mere Vidnesbyrd haves behov? Lad kun enhver Kunstelev i Rom frit og stolt bekjende for sine Beundere hjemme, at han besøger Osterierne mere end Modelskolerne; hans Værker skulle vise, hvor han vinder mest."

„Godt plaideret," raabte den Danske oppe fra Bordenden, hvorhen han var bleven skudt op, eftersom Selskabet tiltog — „Godt plaideret, Gamle! Du har i den Nyankomnes Øine reddet vor Tavernes Ære — dit Forsvar fortjener i Sandhed en Flaske Orvieto."

„Især det sidste Argument" — hørtes den samme skarpe og ærgerlige Stemme at sige, der ogsaa havde fremsat den forrige Indvending — „Det sidste Argument var især slaaende, med dets Henvisning til Bacchusdyrkernes Værker — og, naar man betænker den Kunst-

ners egen lange Erfaring, der fremførte det, et sandt argumentum ad hominem; thi hvor er hans Værker?"

Ved denne umiskjendelige Hentydning paa hans egne Livsresultater maatte den Gamle føle sig smertelig truffen, thi han reiste sig hurtigt, blev bleg og foer med Haanden over Panden; men det var kun et Øieblik, han tilbagetrængte snart den indre Bevægelse, druknede et Vredesord, der alt skjælvede paa hans Læber, i et Bæger Vin og satte sig rolig ned igjen, idet han lod sine Blikke med et Udtryk af smilende Bebreidelse gaae om i Kredsen. Og da den Danske, i Forening med nogle af de Ældre blandt Bordfællerne, fandt sig beføiet til at gaae den ondskabsfulde Interpellator tillivs for hans umotiverede personlige Udfald mod den gamle Maler, rystede denne misbilligende paa Hovedet, tyssede paa dem og sagde afværgende: „Lader nu dette fare, I altfor ivrige Venner; den unge Mand med det blege, flittige Ansigt havde Lov til at sige, hvad han sagde, Ordet bør være frit blandt brave Kunstnere; det maatte maaskee paafalde ham at høre mig, den uberømte gamle Maleri-Restaurator, paaberaabe mig min egen Osteriskoles Værker, dog vel at mærke ikke mine egne, som Bevis paa denne Skoles Fortrin fremfor Modelskolen — Man kan ikke med Billighed forlange, at han, endnu vor Skoles Modstander og desuden ny Ankommen hertil, skal kunne erkjende og respektere mine eneste, men ogsaa utvivlsomme Fortjenester som trediveaarig Stamgjæst her i Tritone-kneipen og Senior for dens til den romerske Bacchus indviede Kunstnerforening."

Den uheldige Philister søgte vel at fremkomme med nogle Forklaringer om, at hans saa antastede Bemærkning ingen personlige Hensyn skulde have havt, men den Gamle afbrød ham smilende, idet han rakte sit Bæger ud imod ham med følgende Ord:

„Kjære unge Herre, lad nu dette være godt og drik et Glas med mig, det vil ikke bringe Eder Ulykke, hvad I saa end søger i Rom; thi jeg troer selv, at denne

evige Stad, til Gjengjæld for mit lange Ophold blandt dens Verdensruiner og min altopofrende Kjærlighed for den, har forlenet mig med endeel af den Tryllemagt, den udøver paa alle Fremmede, især saa, at den Kunstner af min Nation, der ikke tømmer et Bæger Romervin med Fader Melchior, paa en eller anden Maade faaer det Contrært i sine Kunstbestræbelser her. Ja, I smile I Fremmede, men alle mine gamle Venner her kunne sige Eder, om ikke Ordet gaaer saaledes her gjennem flere Kunstnergenerationer?"

Et almindeligt Bekræftelsesraab svarede ham; han nikkede tilfreds med Hovedet, klinkede med sin af saamegen Venlighed overvældede Modstander, og lavede sig alt til, paa Opfordring, at fortælle et Exempel paa den ham tillagte underbare Indflydelse, da Vigilieklokken fra det nærliggende Capucinerkloster hørtes tydeligt gjennem det halvaabne Vindue. Den Gamle forstummede, lyttede til Slagene og reiste sig strax fra Bordet som paa et bekjendt Signal. „Det er silde," sagde han, „og det er ikke Carnevalsnat nu, for i Aften maa det være nok. Derpaa indhyllede han sig paa Romervis i en brun Kappe, der havde hængt over hans Plads i Hjørnet, greb sin Tjørnekjep og forlod hurtigt Værelset, dog ikke før han i Døren havde vendt sig om med en hilsende Gebærde og et »felicissima notte!«

Det varede ikke længe efter hans Bortgang, før vi Andre ogsaa brød op. Paa Hjemvejen udspurgte jeg den Danske om denne besynderlige Gamle, hvis halv forvildede, halv noble Udseende, Tale og Færd ret meget havde vakt min Interesse. Det var kun Lidet hvad jeg fik at vide mere, end hvad jeg selv af Fader Melchiors hele Væsen og egne Yttringer denne Aften havde kunnet slutte mig til. I Mands Minde havde man seet ham saaledes vanke om i Rom, hvor han fristede Livet ved for Antikvarerne at restaurere gamle Malerier eller vel ogsaa at give nye Udseendet af gamle. Der gik Sagn om, at han i sin Ungdom, ved sin første Ankomst til

Rom, skulde have vist meget Talent som Historiemaler og vakt store Forhaabninger, men Ingen kunde nu erindre at have seet noget originalt Stykke af ham, og Ingen kunde rose sig af at have erfaret. hvad Skatte han muligvis gjemte i sit Studio; thi, uagtet Alle kjendte Fader Melchior, var dog Ingen istand til med Sikkerhed at angive, hvor han egentlig boede. Man traf ham overalt, i Kirker, mellem Ruiner, i Museer, hos Antikvarerne, i de unge Kunstneres Studier og allersikrest i visse Osterier; men vilde Nogen faae opspurgt hans Bolig, da viste han dem altid feil, ja endog, naar man vilde komme til Vished ved at følge ham hjem om Aftenen, vidste han altid at slippe bort og forsvinde paa Veien. Man respecterede helst denne Synderlighed hos den Gamle og lod ham bevare sin Rede, om han havde nogen, i uforstyrret Ro; der var ogsaa andre Særheder, som han havde faaet Hævd paa. Saaledes hændte det undertiden, at han gjorde sig usynlig i en otte Dages Tid, og naar han saa viste sig igjen paa de sædvanlige Steder, maatte Ingen spørge ham, hvor han havde været, eller hvad han havde foretaget sig, hvis de ikke vilde opvække hans høieste Vrede. Skjønt han øiensynlig befandt sig i trængende Omstændigheder, taalte han dog aldrig, at Nogen tilbød ham Understøttelse eller Forskud i Penge, end sige modtog saadant, og det til samme Tid, som han næsten hver Aften i Osteriet lod sig beværte med Vin og Brød, ja endog, som vi ovenfor have seet, ikke holdt sig for god til næsten at erindre derom som om en Ret. Men det var ogsaa hans Ret; han fortjente fuldtop denne Tribut for de uudtømmelige Historier, skjemtefulde Taler og ofte lærerige Betragtninger, hvormed han krydrede sine unge Landsmænd deres Aftenbæger. Han var Sjælen i alle deres Forsamlinger og sociale Foretagender; intet Sammenlag, ingen Bjergtour og intet Optog til Gervara-Festen *)

*) Et Slags Kunstner-Carneval, som hvert Aars 29de April holdes af de i Rom værende fremmede Kunstnere. Man ordner

evige Stad, til Gjengjæld for mit lange Ophold blandt dens Verdensruiner og min altopofrende Kjærlighed for den, har forlenet mig med endeel af den Tryllemagt, den udøver paa alle Fremmede, især saa, at den Kunstner af min Nation, der ikke tømmer et Bæger Romervin med Fader Melchior, paa en eller anden Maade faaer det Contrært i sine Kunstbestræbelser her. Ja, I smile I Fremmede, men alle mine gamle Venner her kunne sige Eder, om ikke Ordet gaaer saaledes her gjennem flere Kunstnergenerationer?"

Et almindeligt Bekræftelsesraab svarede ham; han nikkede tilfreds med Hovedet, klinkede med sin af saamegen Venlighed overvældede Modstander, og lavede sig alt til, paa Opfordring, at fortælle et Exempel paa den ham tillagte underbare Indflydelse, da Vigilieklokken fra det nærliggende Capucinerkloster hørtes tydeligt gjennem det halvaabne Vindue. Den Gamle forstummede, lyttede til Slagene og reiste sig strax fra Bordet som paa et bekjendt Signal. „Det er silde," sagde han, „og det er ikke Carnevalsnat nu, for i Aften maa det være nok. Derpaa indhyllede han sig paa Romervis i en brun Kappe, der havde hængt over hans Plads i Hjørnet, greb sin Tjørnekjep og forlod hurtigt Værelset, dog ikke før han i Døren havde vendt sig om med en hilsende Gebærde og et »felicissima notte!«

Det varede ikke længe efter hans Bortgang, før vi Andre ogsaa brød op. Paa Hjemvejen udspurgte jeg den Danske om denne besynderlige Gamle, hvis halv forvildede, halv noble Udseende, Tale og Færd ret meget havde vakt min Interesse. Det var kun Lidet hvad jeg fik at vide mere, end hvad jeg selv af Fader Melchiors hele Væsen og egne Yttringer denne Aften havde kunnet slutte mig til. I Mands Minde havde man seet ham saaledes vanke om i Rom, hvor han fristede Livet ved for Antikvarerne at restaurere gamle Malerier eller vel ogsaa at give nye Udseendet af gamle. Der gik Sagn om, at han i sin Ungdom, ved sin første Ankomst til

Rom, skulde have vist meget Talent som Historiemaler og vakt store Forhaabninger, men Ingen kunde nu erindre at have seet noget originalt Stykke af ham, og Ingen kunde rose sig af at have erfaret. hvad Skatte han muligvis gjemte i sit Studio; thi, uagtet Alle kjendte Fader Melchior, var dog Ingen istand til med Sikkerhed at angive, hvor han egentlig boede. Man traf ham overalt, i Kirker, mellem Ruiner, i Museer, hos Antikvarerne, i de unge Kunstneres Studier og allersikrest i visse Osterier; men vilde Nogen faae opspurgt hans Bolig, da viste han dem altid feil, ja endog, naar man vilde komme til Vished ved at følge ham hjem om Aftenen, vidste han altid at slippe bort og forsvinde paa Vejen. Man respecterede helst denne Synderlighed hos den Gamle og lod ham bevare sin Rede, om han havde nogen, i uforstyrret Ro; der var ogsaa andre Særheder, som han havde faaet Hævd paa. Saaledes hændte det undertiden, at han gjorde sig usynlig i en otte Dages Tid, og naar han saa viste sig igjen paa de sædvanlige Steder, maatte Ingen spørge ham, hvor han havde været, eller hvad han havde foretaget sig, hvis de ikke vilde opvække hans høieste Vrede. Skjønt han øiensynlig befandt sig i trængende Omstændigheder, taalte han dog aldrig, at Nogen tilbød ham Understøttelse eller Forskud i Penge, end sige modtog saadant, og det til samme Tid, som han næsten hver Aften i Osteriet lod sig beværte med Vin og Brød, ja endog, som vi ovenfor have seet, ikke holdt sig for god til næsten at erindre derom som om en Ret. Men det var ogsaa hans Ret; han fortjente fuldtop denne Tribut for de uudtømmelige Historier, skjemtefulde Taler og ofte lærerige Betragtninger, hvormed han krydrede sine unge Landsmænd deres Aftenbæger. Han var Sjælen i alle deres Forsamlinger og sociale Foretagender; intet Sammenlag, ingen Bjergtour og intet Optog til Gervara-Festen *)

*) Et Slags Kunstner-Carneval, som hvert Aars 29de April holdes af de i Rom værende fremmede Kunstnere. Man ordner

kunde istandbringes, uden at Fader Melchior maatte paatage sig Ledelsen. Den Gamle var altid ung med de Unge, deltog i deres Lystigheder, anordnede og mildnede disse, bistod de unge Kunstnere ogsaa i deres Arbeidsliv med Raad og Daad fra sin lange Romererfaring, var en tro Bærer af deres smaa Hemmeligheder, søgte at jævne og klarne deres indbyrdes Stridigheder og Rivalitetssorger, kort, i det Hele at forme og hæve dem til et naivt, livsglad og frit Kunstnersamfund efter den gamle romerske Skole. Han pleiede at sige, at han ansaae sig selv for den sidste velbevarede Type fra denne Skole, der saa godt forstod at danne sig i Rom en fredet og isoleret Kunst- og Ungdomsverden, uberørt af politiske Storme, og at det var hans Stræben og hans Bestemmelse at overlevere en fuldkommen Tradition af denne Uskyldighedsstand til den nye Tid, der med sine alvorlige, selv i Kunstens Helligdom saa dybt indgribende Spørgsmaal, allerede uafviseligt brød ind over det i Forgangenhedens Drøm saa længe fredede Rom.

Disse Oplysninger om den gamle Malers Forhold vare mig vel ikke tilfredsstillende, men just deres Utilstrækkelighed gjorde, at jeg fik mere og mere Lyst til at træde i nærmere Berørelse med ham, og saaledes nærmere studere en Charakter, der syntes saa ganske et Udtryk og en Personification af det romerske Artistliv fra forrige Tider. For hans Skyld søgte jeg derfor oftere hen i Tritonekneipen, end jeg maaskee ellers vilde have gjort; jeg traf ham da tit nok der, og ved uafladelig

---

sig i Landsmandskaber og Cohorter med særegne Kjendetegn, udklæder sig i phantastiske Dragter og drager til Hest, til Æsels og til Fods ud i Campagnen under Anførsel af en valgt Præsident, der throner i en antik Vogn, trukken af fire prægtige, romerske Oxer med forgyldte, blomstersmykkede Horn. Toget standser ude ved Cervara-Hulerne, hvor en Anretning er rede, og hvor der foretages adskillige burleske Evolutioner, opføres Farcer, holdes Taler og synges Sange, men fremfor alt dyrkes Bacchus.

Føielighed for hans Vaner og Egenheder, ved særdeles Opmærksomhed ved hans Taler og Historier, ved dygtig Befølgelse af hans Lære, bragte jeg mig snart saa vidt i hans Yndest, at han havde et aparte Rik for mig, naar jeg traadte ind, og gjorde Plads for mig ved sin Side. Men nogen egentlig Fortrolighed eller Tankeudvexling mellem Ven og Ven kunde det ikke komme til mellem os ved disse Sammenkomster. Dertil var han altfor lystigt omsværmet af de unge Kunstneres Kreds, der satte hans Humor i stadig Reqvisition, og endnu var jeg med Hensyn til hans Livsskjæbne og egentlige Sjæletilstand paa samme Uvishedens-Stadium som den første Aften, jeg saae ham. Endelig gav Hændelsen mig, hvad Beregningen ikke havde kunnet bringe tilveie.

En Dag, det var en af disse skjønne, klare Martsdage, da det sydlige Foraar hviler som tindrende Duft over Rom og Omegn, befandt jeg mig som sædvanlig paa en af mine Vandringer i den gamle Deel af Staden. Som jeg fra Forum gjennem Titusbuen steg op til den skjønne Ruin af Venus- og Romatemplet, der her ligger paa Høiden mellem Forum romanum og Coliseet, og er halv indbygget i Kirken Santa Francesca Romana, bemærkede jeg paa Grønningen foran Cellen en Gruppe Figurer, der gjorde et godt Indtryk og saae ud, som den kunde været arrangeret af en Maler i Harmoni med Omgivelserne. Paa et af de mange afbrudte Søileskafter, der her ligge omspredte, sad en gammel Mand i en brun folderig Kappe og med et langt graat Skjæg; omkring ham var leiret en Flok pjaltede, men deilige Børn, der legede med nogle pragtfulde, gule Blomster, og med deres store, funklende sorte Øine saae skjelmsk og forundret op mod den Gamle, som med hævet Pegefinger syntes at docere Noget for dem. Den hele Gruppe tog sig smukt ud foran den røde, med yppigt Grønt behængte Tempelniche, der igjen omgaves og skarpt begrændsedes af den dybblaa, ætherklare Himmel, som i disse sydlige Egne med sin lette Baggrund hæver

og forklarer selv den almindeligste Gjenstand. Jeg troede først det var en Skolemester, der her efter Oldtidens og Italiens Skik holdt sin Skole i fri Luft, skjønt jeg savnede den lange Rørstok, hvormed Præceptoren ved saadanne Anledninger pleier at banke de Gjenstridige i Hovedet; — men da jeg kom ganske nær, saae jeg til min Forundring, at den formentlige Skolemester ingen Ringere var, end gamle Fader Melchior i egen Person. Ved at bemærke mig fløi Børnene som vilde Fugle til alle Sider med Latter og Skrig; den Gamle reiste sig og hilste mig med et hjerteligt Haandtag. Da jeg undskyldte mig, for at jeg saa uforvarende var kommen til at forstyrre hans belærende Underholdning med de Smaa, rystede han smilende paa Hovedet og forsikrede, at hans Formaninger ikke havde været af synderlig Vigtighed og heller ikke vilde have frugtet stort, om han end havde fortsat dem noget længer.

„De maa vide, at da jeg kom herhid i Dag til denne maleriske Ruin, der er en af mine Yndlingssteder i Rom, fandt jeg disse smaa Drenge ifærd med at kaste Stene efter de skjønne, nys udsprungne Gyldenlakblomster, der hænge saa smukt og rigt hist oppe blandt det Grønne paa Murens utilgjængeligste Steder. Og, som jeg har en Svaghed for at bevare mine Ruiner deres naturlige Smykke, tog jeg Drengene for mig og foreholdt dem at lade Blomsterne i Fred, medens jeg bestyrkede mit Andragende med et Par Bajocchi. Men De vil faae at see, at hverken mine Formaninger eller mine Skillinger have frugtet noget; de Gavtyve ville strax være her og falbyde Dem Blomster; hører De ikke allerede deres Stenkast paa den anden Side af Muren, hvor de tro, vi ikke kunne mærke dem?"

Og ganske rigtigt, neppe vare disse Ord udtalte, før Børnene kom springende tilbage med Hænderne fulde af de deiligste Blomster, og raabende af fuld Hals: fiori, fiori, Signor Forestiere! fiori bellissimi del Tempio di Roma! Da de smaa Gjenstridiges forte, leende Øine og

skjelmske Ansigter forførte mig til at kjøbe nogle Blomster af dem, bad jeg den Gamle at undskylde denne direkte Opmuntring af, hvad han vilde modarbeide

„Bryd Dem ikke derom, min Kjære, svarede han godmodigt; Konseqventse hører ikke blandt mine Dyder, havde jeg flere Bajocchi tilbage, kunde det let hænde, jeg selv havde kjøbt af dem, uagtet jeg for et Øieblik siden har betalt dem for at lade slig Handel fare. Desuden, naar Alt kommer til Alt, saa vil jo Naturen hvert Aar rigeligt erstatte denne Slags Afgang i Ruinernes Skjønhed, medens den Omhu, som Menneskene nu anvende for at bevare denne, ofte er dem til større Meen. See blot til Coliseet hist nede, hvor dets vældige, ædle Masse vanzires ved den glat afskaarne, prosaiske, snorlige Skraamur, der er sat den til Støtte! I min Ungdom var det anderledes, da lod man Roms Ruiner skjøtte sig selv, og de vare kun mere pittoreske derved."

„Men ogsaa des farligere og mere forgjængelige," kunde jeg ikke undlade at bemærke. „De, Fader Melchior, der saa lidenskabeligt hænger ved Alt, hvad der er gammelt og minderigt i Rom, burde dog være den Sidste af Alle til at fordømme den nu endelig opkomne Stræben efter at frede og frelse fra total Undergang den liden Rest af romerske Mindesmærker, som Fortidens Ligegyldighed eller Barbari har levnet her."

Den Gamle smilede og sagde: „Jeg troer dog, at jeg skal kunne forene min Egenskab som Alderdomselsker med min Antipathi mod istandsatte Ruiner. Lad dem fredes med største Omhu, det er jeg med i; De traf mig jo selv nylig i Udøvelsen af en maaskee overdreven Iver for denne Sag. Jeg regner det blandt Dødssynder voldeligt at forstyrre Monumenternes hellige Fred, eller endog at benytte deres Levninger til profant Brug; mit Hjerte bæver af Forbittrelse mod de Barbarer, baade Italienere og Udlændinger, der gjennem saa mange Sekler systematisk have arbeidet paa de evige Romer=

værkers Ødelæggelse; mine gamle Øine kunne græde af Harme, naar jeg tænker paa, hvorledes man selv ind i de saakaldte oplyste Tider har bortført Sten fra Coliseet for dermed at bygge moderne Paladser, har nedrevet Septizonium, har ødelagt Nervas Forum, har plyndret Pantheon! Men hvad der nu trods alt dette staaer igjen, det vil jeg have overgivet i Tidens Haand alene, og ikke i Menneskenes, om end disse ere opbyggende. Ruiner skulle hensmuldre, det er deres Begreb, og kan de ikke staae længer, nu saa faaer de falde. Sætter man Stiver og Støtter til dem, giver man dem nye Buer og nye Colonner, saa frelser man dem ikke, saa ophæver man kun deres Betydning, saa giver man os noget Nyt og Falskt, som vi ikke skjøtte om, for noget Gammelt og Ægte, der selv som uformelig Stenhob vilde have vidnet om de store Tider, den har seet. Restauration af Ruiner! selve Ordene skrige i denne Sammensætning — og dog fortsætter man her med dette Modsigelsens Værk. Bliver det saaledes ved, saa vil man om føie Tid, istedetfor at vandre omkring mellem, hvad der har været Coliseet og Titusbuen, ligesaa godt kunne begive sig ud i Torlonias Villa og studere de barnagtige, men dog tro Miniatureefterligninger af Roms Mindesmærker, som der findes. Nogle Ruiner antager jeg dog vil i det Længste undgaae denne moderne Vandalisme, og det er Keiserpaladsernes — men vist ikke af anden Grund, end fordi de allerede ere sammensjunkne og sammengroede indtil Uformelighed, og fordi de ere af saa uhyre Udstrækning, at alene deres Renselse vilde overskride langt de romerske Finantsers Evne. I Cæsarernes gamle Gemakker vil man saaledes stedse kunne finde et roligt Fristed mod Nyhedssygens Indretninger, og der idetmindste uden Hinder kunne hendrømme sig i forsvundne Tider."

„Ja, naar man blot kunde finde ind i dem," indvendte jeg; „men det lader til at Vedkommende, i Mistvivl om at kunne forbedre dem, har taget sin Tilflugt

til et Afspærringssystem, idetmindste hvad angaaer de imposanteste og største Ruiner paa hele Palatinerbjerget, de, der vende ud mod Circus Maximus. Her har jeg flere Gange forgjæves prøvet paa at trænge ind, baade fra de farnesiske Haver, disse Ruiner paa Ruiner, og fra den engelske Rigmands Villa, han, der har benyttet disse klassiske Høie, Roms første Vugge, til derpaa at sætte en gothisk Bygning! Men fra ingen af disse Steder, der dog syntes at omfatte den største Deel af Keiserbjerget, er det lykkedes mig at komme ind blandt hine mægtige Ruiner, der som en sammentrængt Masse af røde, phantastisk formede Troldebjerge stode mig lokkende ganske nær, og dog bleve utilgjængelige for mig."

Fader Melchior løftede Hænder og Øie mod Himlen ved denne Meddelelse. „Hvorledes," raabte han, „Er det muligt? De veed ikke den rigtige Indgang til Keiserpaladset? De har været næsten to Maaneder i Rom og kjender ikke dets mest maleriske Ruinkreds, kjender ikke det Sted, hvorfra haves den skjønneste og fuldstændigste Udsigt over den gamle Deel af Staden?"

Jeg maatte tilstaae, at det forholdt sig saaledes. „Saa er det paa den høie Tid," vedblev den Gamle ivrig, idet han reiste sig og tog sin Stok — „saa er det sandelig paa høi Tid De kommer derhen; Dagen er skjøn, og alle Mærker tyde paa, at vi vil faae en pragtfuld Solnedgang — De kan tænke Dem, hvad det vil sige: en romersk Solnedgang seet fra Palatinerbjerget! Følg mig da paa Øieblikket, jeg vil selv være Deres Cicerone."

Jeg modtog naturligvis hans Tilbud med Glæde, og vi begave os strax paa Vandringen, steg fra Romatemplets Høide ned til Constantinsbuen, og passerede gjennem denne ud paa den brede Vei, der mellem den sydlige Side af Palatinerbjerget og de offentlige Haveanlæg ved San Gregorio fører hen til Begyndelsen af Via Appia, bøiede der om til Høire, og befandt os snart i den lange, smalle Dal mellem Palatiner- og

Aventinerbjerget, hvor endnu Formen af Circus maximus sees ved Foden af Keiserborgens stolteste Ruiner. Her gik vi nu langs den lange Række stygge, moderne Mure og usle Rønner, som begrændse Ruinerne fra denne Side, indtil vi kom til et lille lavt Hus, foran hvilket Fader Melchior standsede og viste paa en halvt udslettet Indskrift over den smalle Dør. „Her staaer det," sagde han, »Ingresso al palazzo dei cesari.« Jeg skulde dog tro, det er tydeligt nok, hvor har De kunnet forbigaae denne stolte Indskrift over den tidssvarende Indgang til Verdens engang største og mægtigste Palads? Træk i Snoren her, saa vil Døren aabne sig — saaledes, stød nu ikke Panden mod Tverbjelken i Peristylen til Augustus's Palads — gaa nu foran op ad Trappen; thi denne Opgang til domus aurea rummer ikke To i Bredden. Her ere vi i Vestibulen, og den gamle Herlighed vælder ind over os. Jeg beder Dem, stands her et Øieblik, og lad denne grelle Contrast mellem Før og Nu ret inderligt gribe Dem, før De gaaer videre og aabner Laagen til Haven. Thi De seer det jo, dette lille, trange, meer end beskedne Hus, hvorigjennem vi ere stegne op, har, som sædvanligt her i denne Deel af Staden, en Have bag sig, en Vigne opad Bjergets Afhang, og at denne simpelt hen træffer sig at indeholde de mægtigste Ruiner af Cæsarernes Palads, af Neros gyldne Hus, hvad gjør dette Vingaardsmanden? Han planter ganske roligt sin Kaal, sine Finocchi og sin Latuga i Verdensherskernes Sale, og hans Vin trives herligt i Gruset af hin mageløse Storhed. Tænker han under Arbeidet nogensinde paa de uhyre Erindringer, der hænge ved hans Vigne, saa maa det være for de mange Fremmedes Skyld, de trække derhen, og hvis talrige Besøg indbringe ham en god Skilling mellem Aar og Dag."

I Sandhed, ingensinde tilforn havde et eneste Skridt bragt mig en saa forunderlig Overgang fra Øieblikkets pjaltede, prasaiske Virkelighed til Mindets poetiske Storhed, som da vi fra den smudsige, trange Gaardsplads

gjennem Havelaagen traadte ind mellem Ruinerne. Her taarnede de sig omkring os og over os, her aabnede de sig under os, de vældige, røde Murstensmasser, af Tiden hærdede til Urklippens Fasthed, og vilde som denne. Gigantiske Substructioner, Arcader over Arcader med langt indgaaende Perspectiver, dybe Kløfter, afbrudte Buer, halvrunde Nicher og fritstaaende taarnagtige Murlevninger danne her en Labyrinth, hvoraf ingen Phantasi kan udfinde det Heles oprindelige Form, men som nu har antaget den maleriske Uordens vilde Skjønhed istedetfor Architekturens strengt skjønne Linier. Og til Gjengjæld for den Beklædning af kostbare Marmorarter, Guld og ædle Stene, som Tid og Vold har berøvet disse nu saa raa Mure, har Sydnaturen bredt over dem sin rigeste Vegetation, der hænger i Guirlander fra Revne til Revne, der vaier og vifter fra alle Høider, der blomstrer og dufter fra alle Grunde, saa der for Alvor kan være Spørgsmaal om Keiserpaladset i al dets fordums Glands og Helhed nogensinde af Kunsten har været saa rigt, saa skjønt decoreret som nu i dets yderste Forfald af den milde Natur. Ad en af de omkringspredte Materialier raat sammensat Trappe, der til Hælvten førte gjennem en Hvælving, steg vi op til Ruinernes øvre Regioner, en Række Plateauer over Arcader og Hvælvinger, hvorpaa nye Ruiner atter reise sig, og hvor den luxuriøse Planteverden atter udfolder sig med fornyet Styrke. En smal gjenstaaende Bue fører etsteds heroppe som en Bro over en uhyre Kløft i Ruinmassen; herfra og fra Kløftens Sider vælter sig en saadan Profusion af Slyngplanter og Buske og hængende Træer ned i Svælget, at dette ganske dækkes deraf, og det Hele oppe fra Buen tager sig ud som en styrtende Fos af Grønt. Paa den anden Side af denne svimlende Bro kom vi gjennem et Krat af blankbladede Laurustiner, der just vare bedækkede med deres smukke hvide Blomster, og ud paa det frieste og højeste Plateau. Her aabnede sig for os den mageløse Udsigt over det nære Coliseum, der herfra sees bedst i hele sin

elliptiske, ydre og indre Form, over det gamle Rom med alle dets øde Høie, fra hvis yppige Grønne de mange velkjendte Ruiner eller ensomme Kirker og Klostre ragede frem, over den vide Campagna med dens Rækker af buede Vandledninger, til de fjerne, herlige, mildtformede Albanerbjerge med deres hvide Smaabyer paa den blaanende Grund. Vendte vi os nu om tilhøire, da havde vi et langt Blik over en Deel af det nye Rom med dets utallige Taarne og Kupler og over Tiberen til Citta Leonina, hvorfra Peterskuppelen, næsten jævnhøi med Monte Mario, skuer stolt over til de sjunkne Monumenter i den gamle Stad. Og over den hele udødelige Egn havde Italiens kraftige Sol udbredt den tindrende Klarhed, der bringer det Fjerne nær, og dog gjør det saa let og gjennemsigtigt.

Fader Melchior havde siden vor Indtrædelse mellem Ruinerne iagttaget den talende Taushed, som store Indtryk paabyde. Heroppe satte han sig i Skyggen af en afbrudt Mur, hvorover et ungt Laurbærtræ hang sine dunkle, duftende Blade som en Løvbaldachin. Jeg havde endnu ingen Ro, jeg streifede endnu en Tid alene om blandt Ruinerne, for at nyde den uforlignelige Udsigt fra hundrede forskjellige Puncter, for ligesom legemligt at omfatte og tilegne mig alle forskjellige Partier af denne Ruinverden. Da jeg kom tilbage til Muren, sad den Gamle endnu der, som da jeg forlod ham. Jeg tog Plads ved hans Fødder. Alt var stille og roligt omkring os, som det egnede sig for et Mindested som dette; ingen Lyd hørtes, undtagen de grønne Firbeens lynsnare Raslen mellem Stenene; de sagte Luftbølger, der bevægede Bladene over vort Hoved, bragte os ogsaa den søde Duft fra de blomstrende Mandeltræer, den fine Gyldenlak, og de tusinde andre Blomster, som bedækkede disse frugtbare Ruiner. Mit Hjerte svulmede, mine Følelser trængte til Meddelelse, mit Øie søgte den Gamles. Med Forundring troede jeg da at bemærke, at hans Ansigtsudtryk havde forandret sig. Det kolde og

mørke Træk, som før gled over hans Pande og forvirrede hans Blik, var nu aldeles borte, og havde givet Plads for et mildt Udtryk af vemodig Fred og stille Klarhed, som forædlede hele hans Udseende. Som om han frygtede for ved sin egen Stemme at forstyrre den Mindets og Naturens Tavshed, der omgav os, talte han endnu ikke, men saae paa mig med et betydningsfuldt Blik, idet han med sin udstrakte Haand beskrev en Linie rundt den herlige Horizont, som vilde han sige: Alt dette er mit. Jeg kunde ikke andet end stille denne Besiddelsens rolige Visshed over for den ængstelige Hast, hvormed jeg, den nordiske Trækfugl, søgte at tage med Alt, hvad Erindringen kunde bære af disse romerske Tilstande, som jeg saa snart igjen skulde forlade for bestandig. „Hvor De er lykkelig, Fader Melchior,“ udbrød jeg, „som har det i Deres Magt, naar De vil, at nyde dette eneste Skuespil, som skal tilbringe Resten af Deres Dage i Rom.“

„Lykkelig!“ gjentog den Gamle med en Betoning, som om han veiede Ordet, „Lykkelig? — Sig hellere trøstet, resigneret, og De vil komme Sandheden nærmere.“ „Hvorledes,“ vedblev jeg, „skulde Deres Aasyn skuffe saameget? Den reneste Tilfredshed og indre Ligevægt lyser jo ud af Deres Træk, og hvor disse Goder ere tilstede, plejer ogsaa Lykken at findes.“ „Ja, i dette Moment maaskee,“ svarede den Gamle; „thi dette Moment er et af disse, da det evige Roma rækker mig den Livselixir, hvorved jeg holdes oppe fra Tid til anden. Den underfulde Magt, som denne Verdensruin har faaet til at brede et lindrende Dække over saamange forstyrrede Livsforhold, den Magt, der trækker saamange Exilerede og Skibbrudne her til Rom, den samme Magt har ogsaa nærmet sig til mine ringe Kaar, og lader mig undertiden i eet Øiebliks kvægende Fred trøstes over et helt forfeilet og ufrugtbart Liv.“

Da jeg saaledes fandt ham mere end sædvanlig meddelsom med Hensyn til hans egne Affairer, søgte jeg mere at vedligeholde og fremme denne hans Stemning,

dels ved Modsigelser og Tvivl, dels ved kjærlige Opmuntringer og sønlig Interesse; det lykkedes mig Alt over Forventning, saa at jeg tilsidst vovede ikke utydeligt at lade ham forstaae, hvor gjerne jeg ønskede af hans egen Mund at høre en sammenhængende Fremstilling af hans Livsskjæbner. Efter denne Opfordring blev han en Tid siddende taus og grundende, indtil han endelig hævede Hovedet, kastede et prøvende Blik paa mig og sagde:

„I Guds Navn, siden De endelig bekymrer Dem saameget om en gammel uberømt Malers simple Oplevelser, saa vil jeg, da Tiden og Stedet ere beleilige, fortælle Dem de Træk, der har givet mit Liv dets Vendepunct. Det er meget længe siden jeg talte derom til noget Menneske; jeg har den Svaghed ikke at kunne taale, at Kunstnerkredsen her beskjæftiger sig med min Forgangenhed eller mine private Anliggender; endnu mindre maa mine Landsmænd kunne bringe Rygter om mig til mit fordums Hjemsted, hvor jeg gaaer for død. Men De, kjære unge Ven, er fra et fremmed, nordisk Land, opholder Dem kun kort i Rom og har vist mig meer end sædvanlig og hjærtelig Tilnærmelse — alle Grunde nok til at gjøre en Undtagelse med Dem; min Fortælling kan maaskee, hvor simpel den end er, dog bringe Dem Nytte. Lov mig kun, at De ikke meddeler den til Nogen, før De er i Deres fjærne Hjem.“ Jeg gav ham min Haand derpaa. Han begyndte:

I mit fem og tyvende Aar kom jeg første Gang til Rom, fuld af kjærlig Ærefrygt for de classiske Steder, jeg nu endelig skulde betræde, fuld af Begeistring for min Kunst, og vuggende min Sjæl paa Ungdommens stolte Fremtidsdrømme. Man havde i min Hjemstavn ofte nok sagt mig, at jeg besad et ikke ringe Talent, der maatte kunne uddannes til med Tiden at frembringe

noget Dygtigt. Utaalmodig over den langsomme Udvikling man efter nordisk Vis havde foretegnet mig, og begjærlig efter i eet Sæt at overspringe deres ærgerlige „med Tiden," troede jeg nu, at Ankomsten til Rom strax skulde give mig Kraft hertil, og haabede at Italiens dobbelte Sol af Kunst og Natur skulde paa een Dag kunne drive mine spirende Evner til fuld Blomst. Men det gik mig som saamange Andre, der komme til Rom uden rigtig Forberedelse og befangne i den magelige Indbildning, at den blotte Atmosphære her skal have Magt til strax at bringe dem nye Kræfter, og at de kun behøve at sætte sig rolige hen i Skyggen af et Laurbærtræ paa Monte Pincio, for strax at erholde Kunstens Indvielse. De har vistnok selv erfaret det, hvilken bitter Prøvelse den evige Stad forbeholder enhver nyankommen Kunstner, der mener det nogenlunde alvorligt med sin Sendelse. Ikke sandt? Det er ligesom den mægtige, frelsende Genius, der boer i Roms Kunstsamlinger, Monumenter og Erindringer, strax vil lade os føleligt mærke, at hans Skatte maa vindes, ikke tages, at selv i hans fredede Skjønhedsrige maa Besiddelsens Klarhed og Ro søges gjennem Anstrengelsens Kamp og Lidelse. Jo høiere Forventningen, jo varmere Begejstringen paa Forhaand har været, des brattere bliver jo Overgangen til den nye Virkelighed, ikke at denne er under men anderledes end det Tænkte; og De veed, at der fordres god Tid, god Villie og et anstrengt Studium for i de omstyrtede Illusioners Sted af det forefundne at danne sig sande Idealer, der rigtignok da tilsidst, engang vundne for Livet, blive af en ganske anden Intensitet, end hine drømte. Jeg behøver da ikke at skildre Dem, hvorledes jeg i mine første Romerdage følte mig dels skuffet, dels overvældet af de nye Indtryk, dem jeg endnu ikke formaaede at samle, hvorledes jeg pludselig sank fra min egen indbildte Krafthøide, hvorledes jeg til en Tid forsagede ganske og tabte Tiltro til mig selv, til mit Talent, til min Kunstnerfremtid, til mine Idealer. Som en Drømmende gik jeg

her fra Galleri til Galleri, fra den ene Kunstmærkværdighed til den anden, og kunde ikke orientere mig deri, var ikke i Stand til at see længere end til Overfladen, stod foran Antikernes Høihed med Selvtilintetgjørelsens Følelse, betragtede den italienske Malerskoles Mesterværker med omtaaget Blik, med Forfærdelse tænkende paa den Kløft, der skilte mig fra dem. Det gamle Rom forekom mig endnu et uhyre Gravsted, øde og afskrækkende; det nye et Virvar af smudsige Huse, her og der afbrudt af colossale Pragtbygninger, som oftest i en barok smagløs Stil; Folkelivet var mig endnu grundfremmed, uforstaaeligt, ofte fjendsk; Sproget var jeg ikke ganske mægtig. Det Eneste, der svarede til min Forventning, og som jeg syntes optog mig med Kjærlighed, var den sydlige, rige Natur; gjennem dette klare Medium, som formildende bredte sig ud over alle de modstridende, ubegribelige Forhold, der pinte mig, maatte jeg søge at nære mig og samle disse, maatte jeg construere det Erkjendelsens Grundlag, der skulde bære min fremtidige Kunstnerudvikling i og ved Romerlivet. Men da jeg, efterat have raseret indtil Grunden alle mine foregaaende Indbildningers Bygning, maatte fra alle Kanter begynde forfra med nye og virkelige Materialier, og i Alt saae mig henvist til min egen, erfaringsløse Famlen, vilde jeg først sent eller maaskee aldrig naaet til Forstaaelse af mine egne og til sand Tilegnelse af de i Romerverdenen om mig liggende Kræfter, hvis ikke et nyt Element var kommet mig tilhjelp, en farlig Magt, der i sine Virkninger er livsgivende og hurtigmodnende som Campagnens glødende Sol, men ogsaa ofte fortærende og dræbende som denne.

Carnevalet var kommet, det romerske Carneval, denne Legen med Blomster paa Fædres Grave, denne direkte Efterkommer af de Gamles Saturnalia, dette forunderlige, aarligt sig gjentagende Udbrud af sydlandsk Heftighed og Livsovermod midt fra den romerske Grandezza og indolente Alvor. De har selv nylig oplevet denne Fest her; jeg behøver altsaa ikke at beskrive Dem, hvorledes

den var for tredive Aar siden, da Tiden, som De veed, staaer stille i denne evige Stad, og Goethes Skildring af Carnevalet i 1788 med yderst faa Modificationer kan passe paa det i 1847. Hvad mig angaaer, da var denne forvirrede Støi og gale Spektakel mig i Begyndelsen ubeleilig og ufattelig. Under det blide, klare Foraarsveirs Auspicier havde jeg netop begyndt at finde mig noget tilrette i de romerske Ruiners Stilhed, og at knytte de Traade, der senere skulde lede mig gjennem deres Labyrinth, da denne Strøm af overvættes Lystighed og Larm brød ind over Roms sædvanlige Fred, og tvang mig til at forlade alle paabegyndte Beskjæftigelser, for at rive mig med i sin ubekjendte Hvirvel. Længe stod jeg som Tilskuer og betragtede med Forundring, ja med en Slags Angst denne brogede Menneskesværm af de forskjælligste Stænder, af begge Kjøn, af alle Aldre, der tilfods og til Vogns væltede sig henad Corso, strakte sig ud fra alle Balconer og alle Vinduer, myldrede fra alle Hjørner, Alle jublende som Børn og gebærdende sig som gjaldt det Livet, og hvorfor Alt dette? Tilsyneladende kun for at kaste med Blomster og Gibskugler paa hinanden. Men, da jeg selv havde styrtet mig midt ud i Glædeshavet, da dets Bølger slog sammen om mig, tunge af Blomsterduft, electrisk-varme af krydsende Smil og flammende Blikke, snart bævende af Elskovshviskén, snart dirrende af uendelig Latter og Jubelraab, da maatte jeg vel snart føle, at der laae noget Mere i denne Leg. Hentaget i denne bedøvende Trylletilstand følte jeg mit Liv banke dobbelt i hvert Pulsslag, og trods denne Livsintensitet, eller maaskee just paa Grund af den, vidste jeg ikke hvor Tiden blev af, før jeg ved Carnevalsugens Slutning, paa Askeonsdag, pludselig vaagnede som efter en kort, lys Drøm. Men denne Drøm havde kun altformeget sin Rod i Virkeligheden, i den havde jeg oplevet Noget, der blev tilbage for mit hele øvrige Liv, og gav det sit Vendepunkt. Af alle de tusinde og atter tusinde Kvindeblik, der i denne Drøm

vare gledne hen over mit Hjerte, havde eet fæstet sig deri for bestandigt, og funklede for mig, immer brændende, aldrig slukDnende; thi disse Øine tilhørte Hende, jeg har seet i min Drøm og gjenfundet i min Vaagnen, Hende, hvis blotte Nævnelse endnu bringer mit gamle Legeme til at skjælve og fylder mit udtørrede Øie med Taarer — Hende, der gav mig Livets Fylde og Dødens Bitterhed, Hende, jeg har elsket.

Hun sad paa en lav Balcon, ligeoverfor Palazzo Ruspoli, der hvor Sværmen var som tættest. De vil spørge, var hun da skjønnere end de andre skjønne Sydens Kvinder, der i lange Rader smilede ned fra alle Balconer og Vinduer, eller sad i yndige Grupper paa de forbidragende, smykkede Vogne; skjønnere end dem alle, siden jeg udfandt hende alene af Vrimmelen? Jeg veed det ikke, men det veed jeg, at hvergang jeg kom i Nærheden af hendes Sted, følte jeg mit Hjerte banke og mine Kinder gløde som for ingen Anden, at hvergang jeg vexlede Bouquetter med hende, følte jeg min Haand skjælve som ved ingen andens Berørelse, at hvergang vore Blikke mødtes, følte jeg en glødende Strøm at glide over hele mit Væsen fra hendes dunkelstraalende Øine som fra ingen Andens. Jeg seer hende endnu for mig, som hun sad der i en tætsluttende middelaldersk Dragt af dunkelfarvet Silke med gyldne Spanger, en Krands af Purpurnelliker om det glatte Ibenholts Haar, den venstre Arm skjødesløst lænet til Balconens Brystværn, mod hvis mørkerøde Festteppe den hvide, bløde Haand med Strudsfjederviften tog sig smukt ud, den Høire uafladeligt beskjeftiget med at vælge og uddele Blomsterbouquetter af en stor ved hendes Side staaende Kurv. Hun var meget ung og slank, men besad dog allerede noget af den Fylde og Kraft, som charakteriserer Romerinderne og erindrer om Antikernes Former; hendes Ansigtstræk bare ogsaa i den fint bøiede Næse og den stolt opkastede Overlæbe det ægte romerske Præg, men her formildet til græsk Reenhed; hendes Hudfarve havde

den friske Bleghed, der lader ane et sydligvarmt Blod under Marmoroverfladen, hendes store, dybsorte Øine funklede af djærv Udfordring til Livet, og af kjæk ungdommelig Glæde, der dog ofte hensmeltede i en svømmende Glands af længselsfuld Mildhed. Foran dette skjønne, levende Billed, der ved den Arcade, hvori Loggiaen var anbragt, indfattedes og hævedes som af en halvrund Ramme, stod jeg ofte hele Timer, og bevarede haardnakket min Plads midt i den uafladelige Maskestrøm, trods dens mange Forbandelser, dens evige Confettihagel, Arleqvinernes klapprende Brix og Pierroernes klodsede Stød. Skjøndt jeg næsten skjultes i den bølgende Sværm, troede jeg dog at opdage, at hun lagde Mærke til min Udholdenhed, og lønnede mig derfor med et dobbelt venligt Smil og en mere udsøgt Blomst, end der blev Mængden tildeel, naar jeg engang imellem traadte aabenbart frem for at række hende en Bouquet, i hvis Sammensætning jeg da altid søgte at lægge en Betydning. Der opstod saaledes lidt efter lidt en virkelig skjønt stum Forstaaelse mellem os ved de gamle Midler, Øien- og Blomstersproget; tale til hende vovede jeg endnu ikke, da Baggrunden af hendes Loggia altid var garderet af nogle besværlige Figurer, blandt hvilke jeg især bemærkede en ældre Dame, der betragtede hende med Duennablik, og undertiden en zirlig, sødlig udseende Herre af ubestemmelig Alder, der med en mig høist fatal Fortrolighed bøiede sin lange og tynde Gestalt over min Skjønne, og efter Udtrykket i hans Ansigt at dømme syntes at tilhviske hende en ustandselig Række af Galanterier, dem hun dog til min store Trøst aabenbar ikke skjænkede mindste Opmærksomhed, ja saae ud til ganske at overhøre.

Efterat vor stumme Underholdning saaledes havde vedvaret og tiltaget i Betydning gjennem flere Carnevalsdage, løste Tilfældet engang vor Tunge, idetmindste saalænge, at hendes Stemmes fulde Metalklang et Øieblik var henvendt til mig, og jeg fik hendes Navn at

vide. Det var Giovedi grasso, den Dag paa hvilken Carnevalsglæden stiger til sit Culminationspunkt, og dennegang havde ligesom Alt forenet sig til dette Maal; Veiret var blankere, Himlen mere klar og blaa end nogensinde, en mild Foraarsvind bevægede festligt alle de Silketepper og Vimpler, hvormed Corsoen fra øverst til nederst var behængt, Blomsterregnen var om muligt endnu tættere end før, Maskerne aldeles overgivne af Lystighed, Kvinderne dobbelt skjønne og smykkede, Vognene talrigere: Roms Senator fulgt af de fremmede Gesandter drog i stort Optog gjennem Corsoen. Paa den spirende Kjærligheds allerede stærke Vinger mere fløi end gik jeg gjennem Brimlen, mit Bryst var saa varmt og let, saa fuldt af Velvillie mod alle Mennesker, selv mod Ham, den Lange, der netop bugtede sig bag min Elskedes Stol. Jeg havde til den Dag selv i Villa Medici samlet mig en Bouquet fintrødmende, halvudsprungne Roser blandede med Geranium og vild Myrthe. Hun modtog den ogsaa med sit huldeste Smil, men neppe følte den gamle Dame, der sad ved hendes Side, Duften af Roserne, før hun udstødte et Skrig, rykkede sig saa langt bort som hun kunde, med Lommetørklædet for Næsen, og raabte:

„Bort, bort med de afskyelige Blomster! Lorenza, Lorenza mia, for Guds Kjærligheds Skyld, kast dem bort — veed Du da ikke, at Roser bringe Ulykke, lugte Død?"

Først ved at høre dette uventede Udbrud af Forfærdelse faldt det mig ind, at jeg havde læst etsteds om Romerindernes Antipathi mod Roser, og jeg bad nu Signora Lorenza tilgive den Fremmede, om han mod sin Villie havde forvoldet hende en Ubehagelighed, ved at overrække hende den Blomst, man i hans Fædreland fandt skjønnest af alle, den elskovsduftende Rose.

Den unge, skjønne Dame gav mig det bedste Svar ved at indaande Duften af min Bouquet, og til Overflod inddrak mit Øre følgende Ord af hendes Stemmes søde Klang:

„Signor Forestiere, tag Dem ikke nær af hvad den gamle Sibylle der siger — hun er saa fuld af Tegn og Varsler, at en Slange hvisler hende imøde selv fra Rosen; De seer, jeg frygter den ikke."

Imidlertid var hendes Cavaliere servente, der havde bortfjernet sig et Øieblik, kommet tilbage med en colossal grundmuret Bouquet af de sjældneste, mest brogede, men duftløse Pragtblomster, som han præsenterede hende med en ydmyg og dog selvtilfreds Mine, der aabenbart vilde sige: Jeg veed dog bedre hvad der passer sig. Signora Lorenza modtog vel Bouquetmonstrummet, men kun for strax at kaste den i Hovedet paa en pjaltet Conte (en populær Maske), der just med latterlig stolte Skridt hoppede forbi, lorgnetterende hende med et uhyre Brændeglas. „Poveretto, han skulde dog ogsaa have Noget," raabte hun leende af fuld Hals, uvist om af den Trufnes pudserlige Gebærder eller af Giverens flaue Consternation. Derpaa blev hun igen pludselig alvorlig, foer med Haanden over Panden, som erindrede hun Noget, og reiste sig med de Ord: „Kom, Bellardina, min Fader venter." — Men før hun, fulgt af den bukkende Cavaliere og den mumlende Gamle, forsvandt i det Indre af Huset, saae jeg, at hun havde fæstet mine Roser ved sit Bryst, traf mig et brændende Blik og hørte jeg hende hviske som til sig selv: „Den sidste Blomst før den sidste Dag!"

Neppe var hun borte, før en hel Hær af Spørgsmaal og Meddelelser faldt mig paa Hjertet, som jeg burde have gjort hende, medens Leiligheden var der og Samtalen aabnet, men jeg havde fortabt mig i Beskuelsen og var endnu frygtsom i min Lykke. Og naar vilde Anledningen atter tilbyde sig? „Den sidste Blomst før den sidste Dag" — forstod jeg disse hendes Afskedsord ret, saa vilde jeg ikke igjen faa hende at see før den sidste Carnevalsdag, og Hvo indestod mig for, at Omstændighederne da vilde blive gunstige? — Det skede ogsaa virkelig, som jeg havde formodet; hun lod sig ikke

tilsyne de to følgende Dage og tog, saa syntes det mig, al Carnevalets Mening og Poesi med sig, saa jeg kun beholdt den urolige Higen tilbage. Den tredie Dag, den sidste, kom endelig; jeg kunde neppe oppebie Signalskuddet, der aabner Masketiden, før jeg styrtede ind i Corsoen, og ilede hen udenfor Signora Lorenzas Balcon. Men hvad beskriver min bittre Skuffelse, da jeg fandt hendes sædvanlige Plads ogsaa idag tom! Dog, det var jo endnu tidligt, det var neppe rimeligt, at hun alt skulde være paa sin Plads; jeg behøvede vist kun at gaae et Par Gange gjennem Corsoen, naar jeg saa kom tilbage, vilde jeg vistnok finde hende ankommet. Jeg gjorde saa; jeg arbeidede mig gjennem Tummelen langt opad Gaden; hvor bankede mit Hjerte, da jeg paa Tilbageveien allerede langt fra saae hendes Balcon besat! Jeg ilede derhen, men kun for at modtage en ny Skuffelse, endnu smerteligere end den første: hendes Plads var vel besat, men af en Anden, af en Fremmed, og Ingen af hendes sædvanlige Omgivelse var heller at see i Loggiaen. Paa den fortvivlelsesfulde Smerte, der ved denne Opdagelse gjennemskar mit Inderste, kunde jeg nu først maale Dybden af den Følelse, der havde betaget mig, kunde jeg først ret mærke, hvor nødvendig hun allerede var blevet mig. Jeg følte mig jo nu, som om alle Livstraade med Eet vare blevne overskaarne, som om jeg alene var kastet ud paa et havnløst, natligt Hav, nu da hun var borte, nu da jeg ikke vidste, hvor jeg skulde vende mig hen for at søge hende. Thi de ugifte romerske Damer vise sig som bekjendt kun offentligt i Carnevalet eller i Kirken, idetmindste kun da tilgjængelige for Fremmede, og at Signora Lorenza var ugift, derpaa tvivlede jeg ikke et Øjeblik. I det første af disse Fristeder, Carnevalet, havde jeg vel fundet den Elskede, men ogsaa, som det desværre syntes, igjen tabt hendes Spor, uden at have faaet indledet en nærmere Forstaaelse, ja selv uden at have faaet hendes Familienavn at vide, eller endog blot hendes Bolig; thi den Balcon, hvorpaa

hun havde siddet i Carnevalet, var udentvivl som sædvanligt kun leiet for dette og hørte til et hende fremmed Huus. Der stod da kun tilbage for mig det andet Fristed og Mødested, Kirken, ved Morgenmessen eller ved Ave Maria; men Rom har over trehundrede Kirker, hvor altsaa begynde, hvor ende? I denne Raadvildhed kom Haabet, det altid villige, aldrig forsagende Haab mig til Hjelp; det tilhviskede mig, at endnu var Carnevalet jo ikke ganske forbi, det var dog muligt, ja rimeligt hun deltog i dets sidste Timer og kun havde forandret Plads. Følgelig begav jeg mig atter paa Opdagelsesvandring; som en usalig Aand paa Jagt efter sit Legeme foer jeg op og ned ad Corsoen i hele dens Længde, fra Piazza del popolo til det venetianske Palads, og kastede ængstelige, begjærlige Blikke op til enhver Balcon, til hvert Vindue, ind i enhver Vogn; jeg saae vel mange skjønne Kvinder, modtog mange hulde Smil, men hendes var det aldrig. Allerede begyndte Aftenen at falde paa og at indhylle de brogede Scener i sine dunkle Skygger; allerede tændte sig hist og her et vandrende Glimt som det første Tegn paa Moccolifesten, der skulde slutte Carnevalet. Snart formerede sig disse Glimt fra Haand til Haand og hoppede som Lygtemænd over det bølgende Menneskehav, indtil endelig Titusinder af brændende Voxkjerter myldrede frem overalt, paa Gaden, fra Vogne, fra Huse og Tage, viftede og glimtede, sluktes og atter tændtes under Folkemassens rasende Jubel. Midt i denne færdedes jeg alene i den kvalfulde Tilstand, som altid skuffet og igjen fornyet Venten frembringer, min urolige Sindsstemning tillod mig ikke at nyde Ildskuespillet i hele dets Skjønhed. Jeg benyttede kun dets usikre, snart blændende, snart fordunklende Belysning til deri at speide efter det Eneste, som for mig havde Værd i al denne larmende Glimmer. Efter tusinde Skuffelser blev Sandsynligheden stedse mindre om her at finde hende igjen, Haabet stedse svagere, og jeg beredede mig just paa at opgive Alt og med Døden i Hjertet undflye et Sted, hvis Kvaler jeg ikke længer

kunde udholde — da en mere end sædvanlig stærk Lysning endnu engang tiltrak min Opmærksomhed. Den kom fra en Vogn, der netop fra Piazza del popolo bøiede ind i Corsoen, og paa Grund af dens omhyggelige Udsmykning og skjønne Indhold blev modtaget af Populacen med ualmindeligt Bifaldsskrig. Det var en almindelig aaben Vogn, hvis aflangrunde Form paa en simpel men ingenieus Maade ved Beklædning med Blomsterkrandse, Grønt og couleurte Lamper var givet Lighed med en Concha. Inden i denne var leiret en yndig Gruppe af kvindelige Figurer, klædte i lyse, forskjelligtfarvede Dragter efter antikt Snit, og holdende om sig en Glorie af tændte Moccoli. Men forrest blandt disse, og opreist over dem Alle som en Chorets Anførerinde, stod en rank Kvindeskikkelse i et hvidt, folderigt Gevandt og et klart Skyslør, sammenholdt om de dunkle Lokker med et glimrende Guldbaand. I sin høire Haand holdt hun hævet en brændende Voxfakkel, hvis rene Skin faldt klart over hendes skjønne, animerede Ansigtstræk og ædle Former, og lod ingen Tvivl tilbage om, hvad jeg strax havde følt, at det var den længe Søgte, det var Signora Lorenza selv. Med hvilken salig, al min Angst tusindfold erstattende Følelse gjennemstrømmede mig nu Visheden: Du har hende igjen, du vil aldrig mere tabe hendes Spor! det er hende, det er den Elskede, der staaer hist for Dig i den magiske Belysning, skjøn og inspireret som en Oldtidens Præstinde, der gaaer til Offring, en Gjenstand for al Mængdens Beundring! Og virkelig lod det til, at dette skjønne Syn havde gjort et dybt Indtryk paa den ombølgende Mængde, siden den ikke her, som ellers, strax styrtede sig over Vognen for at slukke Lysene, men blev staaende stille paa begge Sider for at see paa den, medens man rundt om hørte Udraab som: Ecco la sucerdotessa! come è bella, e graziosa! og andet Saadant. Men snart var Beundringen mættet, og man erindrede Moccolifestens Pligt; man stormede altsaa ind paa denne Vogn som paa de andre, og de Ivrigste

steg endogsaa op paa Hjulene, paa Vogntrinene, for med vaiende Tørklæder, Hatte, etc. at udviste de smukke Præstinders Lys, der imidlertid ligesaa snart tændtes igjen. Jeg benyttede mig af denne almindelige Stormløben og den Kamp, som derved opstod, til ogsaa at erobre en Plads paa Vognstangen, umiddelbart foran Signora Lorenza, der da uvilkaarligt veg tilbage for at beskytte sin Fakkel mod den Paatrængendes formodede Angreb. „Vær ikkun rolig, skjønne Dame," hviskede jeg halvhøit, „Jeg kommer ikke for at angribe, men for at forsvare."

„Ah, Signor Forestiere, er det Dem!" udbrød hun livligt. Seer De, jeg vidste nok De vilde finde mig igjen." — Jeg prøvede nu i faa Ord at skildre hende, hvor vanskeligt dette havde været mig, og hvilke Angstens Kvaler jeg havde gjennemlidt, før det lykkedes; jeg bad, jeg besvor hende idetmindste at nævne mig den Gade, den Egn af Staden, hvor hendes Bolig laae, for at jeg dog kunde have Noget at dvæle ved. Hun svarede mig ikke ligefrem, men hendes Blik tændte Haab, og da idetsamme et nyt Angreb nær havde naaet hendes Fakkel, raabte hun halv smilende:

„Men for Guds Skyld, min selvvalgte Ridder, er det saaledes De forsvarer mig? Jeg kan sige Dem, at kun hvis De bevarer denne Fakkel fra at gaae ud, vil den lyse Dem til min Faders Hus."

Og med virkelig Iver gav hun sig nu ind i Moccolikampen, svingende sin brændende Fakkel med stolt Triumph, og antagende de dristigste og ædleste Stillinger af ubevidst plastisk Skjønhed, idet hun bøiede sig til alle Sider for at undvige Angrebene. Hendes romerske Blod var kommet i Bevægelse; hendes Øine tindrede, hendes Kinder glødede, hendes Bryst hævede sig i Legens Hede; aldrig havde Antikernes Opstandelse i den moderne Romerslægt aabenbaret sig herligere og sandere.

Overlykkelig ved den blotte Beskuelse af saamegen Livsfylde og Herlighed, gik det mig ikke saa nær, at jeg

dennegang trods mit Forsæt ikke virksomt i Ord kunde forfølge mit Hjertesanliggende; hun var altfor optaget af de larmende Omgivelser til derigjennem at kunne besvare en Elskovshvisken. Trængte jeg engang indstændigere paa hende om dog at angive mig et Sted, hvor jeg kunde faae hende at see, naar det frie Carneval var endt og det daglige Livs Convenients sat imellem os, da svarede hun mig kun i et Slags Orakelsprog, ved at byde mig passe paa hendes Fakkel, „thi ved dens Lys skulde Fremtiden opklares, slukkedes den, da var Alt forbi.“ Snart blandende mig mellem Mængden ved Siden af Vognen, for ikke at vække unødig Opmærksomhed ved mit stadige Følgeskab, snart atter indtagende min Plads paa Vognstangen, havde jeg nu min bestandige Opmærksomhed henvendt paa at afparere de utallige Slukningsforsøg, der rettedes mod denne betydningsfulde Fakkel, og det lykkedes virkelig vore forenede Bestræbelser at vedligeholde dens hellige Flamme, ligetil Vognen maatte bøie ud af Corsoen ved Piazza di Venezia, fordi Carnevalet afblæstes og en Afdeling pavelige Ryttere rensede Gaderne. Her, hvorfra Hjemfarten skulde begynde gjennem de mørke Sidegader, indhyllede Donna Lorenza sig i en Kaabe og satte sig ned mellem sine Ledsagerinder, der Alle forlænge siden havde faaet deres Moccoli udslukkede. Før hun forlod sin Plads, troede jeg dog at have hørt den sagte Hviſken:

„Forlad nu Vognen, men følg Lyset.“

Som et Seierstegn beholdt hun nemlig endnu Voxfaklen i Haanden, og dens nu saa ensomme Lys vedblev at svæve foran mig som en Ledestjerne i Mørket, forbi Jesuiterkirken, endnu længer ned til de mange trange Gader omkring Kirken St. Andrea della Valle; her standsede det foran et temmeligt anseeligt Hus, hvis af fire Søiler baarne Porticus klart og kjendelig betegnedes ved Fakkelskinnet. Jeg skyndte mig bag Pillen nærmest Indgangsdøren, og saae derfra, hvorledes Donna Lorenza steg ud af Vognen, endnu stedse med Faklen i

Haanden, hvorledes hun modtoges paa Dørtrinnet af en gammel Tjener, og jeg hørte hvorledes hun høit, og som det syntes mig, med særdeles Betoning paa det sidste Ord spurgte: Er min Fader hjemme (in casa)? — Porten faldt til efter dem, og Fakkelskinnet forsvandt, men det havde jo ført mig til hendes Faders Hus.

Jeg har nu, min unge Ven, med en Oldings Omstændelighed og en Elskers Varme beskrevet Dem de første Træk af mit Bekjendtskab med den Kvinde, der har havt en saa afgjørende Indflydelse paa min Livsvandring. Om det Tidsrum, jeg nu kommer til, kan jeg fatte mig med større Korthed, jeg har nu ført Dem til et Punkt, hvorfra min Kjærlighedsromans næste Stadium maatte nødvendigvis udvikle sig efter de i Rom bestemte Love. Jeg havde jo faaet min Elskedes Bolig at vide, ja hvad mere var, hun havde selv paa en Maade ført mig derhen, og De kan altsaa vel begribe, at jeg ikke forsømte uopholdelig at bygge videre paa denne Grundvold. Det første jeg gjorde var, at jeg lejede mig et Værelse ligeoverfor det Hus, hvori Signora Lorenza var forsvundet, og hvis Anseelighed ved Dagslys maatte tillægges Prædicatet „fordums," saa aldeles var det forfaldet og medtaget af Tidens og Forsømmeligheds Virkninger. Det varede dernæst ikke længe, før jeg havde gjort mig saavidt til Vens med Gadens Botthegas, Barberer og øvrige levende Krøniker, at jeg om det forfaldne Hus's Beboere erfarede Alt, hvad jeg behøvede til derefter at indrette mine Operationsplaner. Dets Eier, Signora Lorenzas Fader, beskreves som en af hine gamle forarmede Nobili, hvoraf der i Rom gives saamange, og som let trøste sig over deres engang mægtige Slægts Forfald, naar man kun lader dem i uforstyrret Nydelse af en eller anden tom Indbildning, der for dem erstatter eller repræsenterer den tabte Glands. Don Giuseppe Ricciardi levede saaledes i den stolte Overbevisning, at han, uagtet hans Indkomster kun lidet oversteg det Nødvendige, og han saaledes ikke var istand til at føre en Stat,

der passede sig for hans Navns Ælde og hans Forfædres Berømthed (dem han desværre kun selv kjendte), dog var i Besiddelse af en Skat, der med Eet satte ham i Lighed med Borgheserne og Colonnaerne, nemlig et nedarvet Malerigalleri, der efter hans Paastand skulde indeholde Exemplarer af de største italienske Mestere. Det Eneste, der undrede ham, og imellem foruroligede ham noget i hans Sikkerhed, var, at saa faa eller ingen reisende Kunstelskere besøgte Palazzo Ricciardi, (med dette stolte Navn pleiede han selv at beære sin gamle Rønne), medens Paladserne Borghese, Sciarra-Colonna, Corsini og saa mange andre vrimlede af slige Beundrere. Men han fandt snart ud, at Grunden til, at hans Galleri var saa ubesøgt, maatte søges i, at det af Uvidenhed eller af Misundelse ikke var nævnt i de sædvanlige Itinerarier, og han trøstede sig altsaa med, at han let kunde gjøre sine Skatte mere bekjendte, naar han blot vilde aabenbare dem for Ciceronerne eller Bogskriverne, men dertil havde han naturligvis sin Værdighed og sin Rolighed for kjær. Foruden af sin Malerisamling, men ogsaa kun efter denne, var Don Giuseppe stolt af sin Datter, og denne Stolthed havde en mere anerkjendt Grundvold end den første: den skjønne, muntre, venlige Lorenza var hele Kvarterets Glæde og Øienslyst. Til hende havde den gamle Herre sat alt sit Haab om at faae sit Hus's fordums Glands fornyet, og hvor ganske han ellers i Alt lod sig lede af hende, i een Beslutning var han urokkelig, den, at hun ved sin Skjønhed skulde gjøre et rigt Parti. Til den Ende saae han gjerne, hun viste sig offentlig, som nylig i Carnevalet, men forstod tillige at holde borte fra Huset de unge Sværmere for hendes Skjønhed, af hvilke ingen vægtige Grunde var at vente, medens han aabenlyst favoriserede en halvgammel, rig Slægtning, efter Beskrivelsen den samme lange, tynde, ærgerlige Person, jeg havde seet ved hendes Side i Carnevalsloggiaen. Denne elskværdige Herres efter alle Kunstens Regler indrettede Hyldest maatte hun taale for

at føie sin Fader, men ogsaa kun taale; han avancerede ikke et Skridt frem, og hun drillede ham ofte ubarmhjertigt. Men Fætteren og Faderen tabte ikke Taalmodigheden, de ansaae det for utroligt, at hun ikke til Slutning skulde indsee Fordelene ved en Forbindelse, der ikke alene vilde bringe Slægten dens gamle Rigdom tilbage, men endogsaa bevare det berømmelige Navn fra at gaae under ved det eneste Barns Giftermaal, da Prætendenten her selv kaldte sig Ricciardi. Husets øvrige Beboere bestode af Husherrens ugifte Søster, Signora Bellardina, der delte sin Tid mellem Andagtsøvelser, Tegnsudlæggelser og Husholdningssager, og en gammel Tjener, der hver Søndag iførte sig sit gammeldags guldtressede Livree for gravitetisk at følge to Skridt bagefter sit Herskab, naar det efter Messen spadserede i Corsoen. — Saaledes beskreves mig af Sagkyndige Huset Ricciardis indre Forhold paa den Tid, jeg blev dets Gjenboer, og De vil udentvivl bemærke, at disse Forhold vare som indrettede til Arena for en ung, forelsket Kunstners første galante Eventyr. Men da den Følelse, hvoraf jeg var bleven grebet, var af for dyb Natur til, at den blot skulde have dannet et let, forbigaaende Elskovseventyr, havde jeg endnu Besindelse nok til ikke uden videre at kaste mig ind i en fremmed Families Fred, før jeg ganske var overbeviist om, at Den, jeg søgte der, ogsaa virkelig vilde tilgive, ja bifalde min Indtrængen og villig bære dens Følger. Fra min nye Bolig iagttog jeg derfor først med stadig Opmærksomhed alle Symptomer af Liv i det forfaldne Hus, for at udfinde det unge og friske, som for mig alene gav det Hele Interesse. Havde disse Iagttagelser været anstillede i en tydsk By, saa vilde jeg ufeilbart strax have betegnet den unge Piges eget Vindue paa den zirligt ordnede Blomsterflor i det og om det, men her hjalp slige Mærker ikke, Italienerinden seer i sin rige Sydnatur til enhver Aarstid en saadan Overflod af deilige Blomster og rankende Vexter, at det ikke kan falde hende ind at opelske dem møisom-

meligt i Urtepotter og Kasser; slynger en Vedbende eller en Vinranke sig af sig selv hen over hendes Vindue eller Dør, hvad disse selskabelige Vexter ofte gjøre, saa lader man dem med Fred, det er Alt. Den lange Række støvede Vinduer i hendes Faders Hus vare saaledes om Dagen lige øde og mørke, eller bedækkede med Persienner, saa at ingen Blomst eller menneskelig Form kunde anes der bag. Undertiden hørtes dog indenfor de mørke Mure og øde Vinduer, hvor alt Liv syntes uddød, en frisk ungdommelig Altstemme at synge ud af fuldeste Bryst, saaledes som kun Sydens Børn formaae det, en af de her hjemlige Cavatiner, eller en af de klagende, langsomme, men dybt lidenskabelige romerske Folkesange. Og ud paa Eftermiddagen, naar Solens skarpe Straaler, hvorfor Italienerne ere saa bange, vare formildede, og den sydlige Aften skulde til at vælde ud med al sin linde Kjøling og gjennemsigtige Dunkelhed, da aabnedes et af de øde Vinduer, Lorenzas skjønne Skikkelse viste sig deri, og hun bøiede sig halvt udover Karmen for efter romersk Pigeskik at føre en Aftenunderholdning med Naboersker og Gjenboersker. Med hvilken længselsblandet Glæde sad jeg da ikke oppe i mit lille Vindue, som jeg troede ubemærket, og lyttede til de unge Pigers hjertelige Latter og uafladelige men i det vælske Sprog vellydende Snakken! Hvor ofte var jeg ikke paa Nippet til at blande mig ind i deres Samtale, naar jeg kunde høre den faldt paa Carnevalet, paa de Fremmede i Rom og lignende Materier, men jeg frygtede for ved min raa, ukaldede Stemme at skræmme de kviddrende Fugle fra hinanden. Havde jeg dengang kjendt Italienerinderne saaledes, som jeg siden gjorde, saa var denne Frygt rigtignok sidst af alle faldet mig ind.

Tidligt en Morgen fulgte jeg dernæst Lorenza, da hun ledsaget af Signora Bellardina gik i Messen. Jeg fulgte hende i lang Frastand; hendes sædvanlige Andagtsted var i den nærliggende store Kirke St. Andrea delle Valle. Jeg maa bekjende, at jeg ved dette mit første

Besøg i dette prægtige Tempel kun lidet saae af Lanfrancos herlige Kuppel eller af Domenichino's berømte fire Evangelister paa dennes Fodstykker, — jeg forsømte den hele Marmor=, Guld= og Farvepragt ja selv min Kunsts Mesterværker for et lidet uanseeligt Sidecapel, hvor min Elskede pleiede at holde sin Bøn foran et rørende Billede af Mater dolorosa. Her stod jeg bag en Pille og betragtede med Henrykkelse den skjønne Bedende. Hvilken Forskjel mellem hin dristige, overgivne, oldtids=inspirerede Bacchantinde fra Carnevalsoptoget og denne ydmygt knælende i Andagt sammensjunkne Mariatilbederske! Og dog var det den samme livsfyldige Romerinde, det samme Sydens og Skjønhedens Barn, her foran Lidelsens Alter, som hist paa Glædens Triumphvogn; det forekom mig, som havde den lidenskabelige Andagt, der var udgydt over alle hendes Lemmer, og som under de nedslaaede Øine kastede en brændende Glands paa de taarevædede Kinder, som havde Alt dette et Præg af skjøn og ædel Sandselighed, den samme, der lader disse varme Naturer forlange sandselige Gjenstande for Tilbedelsen og et Skjønhedens Medium mellem Menneskenes Svaghed og det strenge Begreb om Guddommens Aand. Det var dette Udtryk af den jordiske Kjærligheds Sammenblanding med den himmelske, der lod mig tænke Muligheden af at indtrænge mit Hjertesanliggende i hendes Andagtstime, uden at profanere denne og uden derfor at forstyrre Kirkens Fred. Men der gik dog nogen Tid hen, inden jeg vovede paa en saadan Tilnærmelse under selve Bønnen, deels fordi jeg endnu havde nogen Skrupel tilbage om et Sacrilegium, deels, og vel fornemmelig, forbi Bellardina endnu altid bevarede sin Plads tæt ved sin unge Niece, og Intet altsaa kunde foregaae, uden at hun mærkede det. Endelig fandt den gamle devote Dame sig kaldet til at aflægge et Besøg hos en eller anden Favorithelgen i et Capel længere oppe i Kirken, og bad derfor sin Niece om at vente her, indtil hun kom tilbage, og imidlertid

afbede ret mange Paternosterbaand. Neppe var hun borte, før jeg vovede mig frem af mit Skjul og knælede ned paa Marmorgulvet, ikke langt fra Lorenza, som laae jeg, Protestanten, ogsaa i Devotion foran Madonnas Billede. Og jeg er vis paa, at aldrig er for Himmeldronningens Alter en Bøn bleven udaandet med større Inderlighed og Varme end den, hvormed jeg her udtalte Ordet „Signora!"

Hun vendte sig ikke om ved denne Paakaldelse, hendes Blik søgte ikke mit, hun forandrede ikke det mindste sin bedende Stilling, men den fine Rødme, der gjød sig over hendes blege Kinder, den sagte Bæven, der gik gjennem hele hendes Legeme og bragte Rosenkrandsen til at ryste i hendes Haand, viste mig noksom, at min Stemme var bleven hørt og forstaaet. Denne synlige Bevægelse gav mig Mod til at vedblive min Tiltale; jeg veed ikke, jeg kan ikke gjentage hvad jeg sagde, men mit unge Hjerte, min hele Sjæl sad paa mine Læber, og medens ude fra Kirkens Hovedskib lød Præsternes Messemumlen og Chorets monotone Sang, medens enkelte Orgelaccorder nu og da klang gjennem Hvælvingerne, og Virakduften svævede om os som en gjennemsigtig Sky, — aflagde jeg med sagte Stemme Bekjendelsen om mit Indres Tilstand for den Elskede, og sluttede med at spørge, om hun tillod at jeg betraadte hendes Faders Hus, og da hvorledes. Hun hørte stille paa mit Skriftemaal, og gav mig ikke et Ord tilbage, men da jeg taug, reiste hun sig, og idet hun gik saa tæt forbi mig, at Folderne paa hendes Kjole berørte mine brændende Kinder, gled fra hendes Læber disse simple Ord:

„Der er et Billedgalleri i Casa Ricciardi!"

Hun selv angav mig altsaa den Vei, jeg allerede havde tænkt mig som det nærmeste Middel til at komme indenfor hendes Hjems Dørtærskel. Som blændet ved den Fremtidshorizont disse hendes Ord med Eet aabnede

for mig, blev jeg endnu i nogen Tid liggende paa Knæ, og da jeg endelig foer op, var hun borte.

Samme Dag stod jeg paa Tærskelen af det forfaldne Hus og fremstillede mig som en fremmed Kunstner, der ønskede at see Paladsets — jeg glemte ikke at lægge besynderlig Vægt paa dette Ord — at see Paladsets bekjendte Malerisamling. Den gamle Tjener, der lukkede op for mig, satte ved dette et høist forbauset Ansigt op, og jeg maatte gjentage mit Forlangende et Par Gange, før han kom saavidt, at han bad mig vente her i Vestibulen, medens han underrettede sit Herskab. Det lod til, at den saa længe ventede og dog nu saa overraskende Anmeldelse af en Fremmed til Galleriet havde sat Herren ud af Ligevægt saavelsom Tjeneren; thi det varede meget længe, inden jeg fik nogen Besked, men hørte kun fra de indre Værelser en forvirret Larm af Stemmer som raabte, Døre som sloges i, Nøgler som klirrede. Jeg fik Tid nok til at see mig om i den øde Forhal, hvor jeg ventede, og som vistnok fra først af var beregnet paa at opvække den Indtrædendes Ærbødighed for den Familie's Betydning og Ælde, til hvis Bolig den ledte ind. Det store, øde Rum gik igjennem Husets hele Høide; de raa Vægges Nøgenhed var hist og her afbrudt ved indmurede Fragmenter af Basreliefs og af et Par Nicher, hvori stode mutilerede, støvbedækkede Statuer; paa den ene Sidevæg var efter romersk Paladsskik anbragt et uhyre, broget Vaabenskjold, udentvivl Ricciardiernes, og derover en falmet Baldachin med Fryndser af Spindelvæv; i Baggrunden af Hallen førte en dobbelt Stentrappe op til de øvrige Værelser. Endelig kom den gamle Tjener tilbage og undskyldte sin lange Udeblivelse med det Foregivende, at man havde maattet opsøge Custoden, der netop skulde være fraværende, da jeg kom, men nu befandt sig i Galleriet, beredt til at føre mig om der. Custoden? — har man da virkelig en Custode her, tænkte jeg ved mig selv, medens Tjeneren førte mig op ad den sønderbrudte Marmortrappe —

jeg begyndte allerede at faae nogen Respect for dette ukjendte, paa Forhaand saa latterliggjorte Galleri. Men da jeg, efterat have gaaet igjennem flere tomme, halvmørke Værelser, endelig indlodes i det Allerhelligste, i den lange, smalle Malerisal, blev jeg ikke lidet forbauset ved i Custoden, som modtog mig derinde, at gjenkjende Don Giuseppe selv.

Jeg tog ikke feil, fra mine foregaaende Jagttagelser af Husets Beboere kjendte jeg ham paa hans lille, tørre Figur og stærkt markerede Træk, hvori den romerske Typus med Høgenæsen og de smalle Læber næsten var overdrevet. Det var klart, han havde ikke kunnet modstaae Fristelsen til selv at fremvise sit Galleri og med egne Øine og Øren nyde den Besøgendes Overraskelses- eller Beundringsudbrud, og til den Ende i egen Person at agere Custode, hvor lidet end dette stemmede mod hans Forbilleders, de romerske Stores stolte Sædvaner. Men Leiligheden var jo for ham saa sjelden, maaskee den eneste, og han nærede vel ingen Tvivl om at hans Incognito jo vilde blive bevaret.

Jeg lod ham naturligvis blive i sin sikkre Indbildning, og hørte med taalmodig og troende Mine paa de store Mesternavne, han ikke forsømte at tillægge sine Malerier, alt eftersom han med en Kjenders og en Eiers forenede Værdighed førte mig fra det ene til det andet, ja undertiden anvendte jeg, som en uskyldig Angel for hans mig saa nyttige Velvillie, en bifaldende Mumlen eller endog et Udraab af Beundring. Ikke at alle disse Bifaldstegn fra min Side just vare forstilte; som i enhver ældre og større Samling i Rom, dette Maleriernes Hoveddepot for Sekler, fandtes ogsaa her blandt meget Skrab adskillige ret gode Stykker og respektable Copier efter den italienske Malerskoles store Mestere, men af disses Originaler rigtignok Intet uden i Eierens Phantasi. Denne tiltog ved min Opmuntring saaledes i Liv og Dristighed, at vi allerede forlængst havde tilbagelagt Caraccierne, og udentvivl ikke havde langt tilbage til

Titian, ja til Raphael, da der indtraf en for mig høist velkommen dobbelt Afbrydelse, der imidlertid bragte min Custode i en ikke ringe Forlegenhed. Som han just stod docerende foran en prætenderet Guercino, et stort barokt Stykke forestillende Dido paa Baalet med en lang Kaarde stukket saa vel ind gjennem Brystet, at dens Spidse saaes at staae en halv Alen ud mellem Skulderbladene, — De kan nu, om De vil, saae det at see i Palazzo Spada, hvorhen det er kommet efter den gamle Ricciardis Død, — aabnedes en Sidedør ganske sagte — mine fortvivlet omstreifende Blikke bemærkede det strax — og Signora Lorenza svævede ind i al sin Skjønhed.

Hun gik blot gjennem Salen hen til en Glasdør i Enden deraf; men da hun paa denne hurtige Gjennemgang kom forbi det Sted, hvor vi stod og beundrede Dido, fik hun dog Tid til med en kold Forbøining, men et varmt Blik, at besvare min zittrende Hilsen, og til kjærtegnende at lægge sin hvide, skjøntformede men ikke lille Haand paa den Gamles Skulder med de Ord:

„Fader, jeg gaaer blot ned i Haven — skulde Nogen spørge efter mig, saa veed Du, at Grotten dernede er min Eiendom, mit Fristed, som Ingen maa betræde — men som heller Ingen misunder mig. Ikke sandt, kjære Fader?“ tilføiede hun leende, og uden at afvente hans Svar ilede hun gjennem Glasdøren ud paa Terrassen, fra hvilken en Trappe udentvivl maatte føre ned i den omtalte Have, thi hendes skjønne Form forsvandt der gradvis bag Terrassens med Aloevaser besatte Stengelænder.

Den gamle Herre viste sig neppe mindre forvirret end jeg ved hans Datters Kommen og Forsvinden; thi hun havde jo paa det nærmeste røbet hans Incognito ved at kalde ham Fader, — dog hans Navn havde hun endelig ikke nævnet, og paa denne skrøbelige Trøstegrund var det vel han endnu gjorde Mine til at fortsætte sin Custoderolle. Men neppe havde han igjen begyndt sin liberale Uddeling af store Navne til smaa Værdier, før

en Sidedør atter aabnedes, dennegang med mere Støi, og min gamle Bekjendt og Rival, den lange Herre fra Carnevalsloggiaen, hoppede ind, kaldende med skingrende Stemme paa „Don Giuseppe, Don Giuseppe Ricciardi!“ Denne lod som han ikke hørte sit eget Navn, og søgte at lade Stormen passere forbi ved med hævet Stemme at vedblive sin Peroration, men den ubarmhjertige Forstyrrer lod ham ikke slippe, kom lige hen til os, greb den undvigende Custode i Kjoleknappen og vedblev skrigende:

„Men kjære, bedste Ven Giuseppe! hører Du ikke, at jeg kalder paa Dig over et Kvarteer? Vil Du sælge disse gamle Skroller, siden Du saaledes fortaber Dig i at rose Dem for Herren der? (han lorgnetterede mig derved et Øieblik med den yderste Ligegyldighed). Nu vel, kan Du faae Noget for dem saa desbedre, naar jeg kun beholder dit skjønneste Stykke, som jeg vil opveie med Guld! Ha! ha, ha — Du forstaaer mig? Men hvor er hun henne din kostbare Datter, jeg har forgjæves søgt hende i hele Huset, hun gjorde sig usynlig, da hun saae mig komme, hun er saa undseelig, den Stakkel!“ Her kyssede han paa Fingeren til alle fire Hjørner, som for at være vis paa at træffe hende.

Under denne Strøm af Ord havde Don Giuseppe imidlertid fattet sig i sin Skjæbne og antaget sin Stands Værdighed. „Donna Lorenza er i Haven,“ svarede han høitideligt. „Jeg stod just her og morede mig med at gjøre denne unge Kunstner opmærksom paa nogle af Paladsets bedste Malerier: Custoden er for Øieblikket fraværende, og jeg befandt mig netop i Galleriet, da Besøgeren kom.“

»Corpo di Christo!« afbrød ham den Lange synligt ærgerlig, „Hvad kommer Alt dette mig ved? Saa Signora Lorenza er i Haven igjen! Ah, den Slange, hun veed meget godt, at min Gigt ikke tillader mig et Øiebliks Ophold i det fugtige, fordømte Hul, at Omsorgen for min Helbred forbyder mig at følge hende did, og dog sidder hun der oftere og oftere. Giuseppe, Du

burde forbyde hende det strængeligt, den forpestede Luft dernede vil dræbe hende tilsidst. Men hun skal ikke undgaae mig, jeg kan vente, ja jeg kan vente længe. Kom, Gamle, staa ikke længer her i denne kolde, øde Sal, jeg føler allerede, hvor den klamme Luft lægger sig for mit Bryst, kom og følg mig ned i Stuen og hjælp mig ved et Parti Skak at forslaae Tiden, til det behager din Najade af en Datter at stige op af sin dryppende Grotte." Hermed vilde han trække afsted med ham, men jeg, som under denne Samtale havde holdt mig saalangt borte, som Decorum bød, men dog nær nok til at høre hvert Ord, jeg skyndte mig nu, før Don Giuseppe forlod Salen, at bevidne ham min Erkjendtlighed for den Godhed og Omhu, hvormed han selv havde aabnet og forklaret for mig, den ganske Fremmede, sin skjønne Malerisamlings Skatte, og jeg vovede tilsidst at udbede mig hans Tilladelse til oftere at maatte komme igjen for at studere og copiere i Galleriet. Denne sidste Anmodning var ham aabenbar ikke uvelkommen; han saae derved med et Triumphsmil paa sin Navnesætter, som vilde han sige: Der kan Du dog see, hvad mine gamle Skroller due til! — og han gav mig med Emphase sit Tilsagn om, at Galleria Ricciardi herefter, saa ofte jeg ønskede det, skulde staae aabent for mine Studier. Derpaa hilsede han mig naadig med Haanden og forlod Salen i Følge med Lorenzas Tilbeder. Jeg blev alene tilbage.

Og nu var Veien jævnet og Maalet fundet! Fra den Dag var det nylig saa øde Galleri i Casa Ricciardi ikke mere ganske forladt — en ung Maler besøgte det ofte for at studere og copiere en herlig Madonna, han der havde fundet! Men besynderlig nok foretrak han dog, saa tit han ubemærket kunde, at flytte sit Arbejde ned i den tilstødende lille Have, ja selv Signora Lorenzas Fristed her var ikke altid sikkert for hans Indtrængen. O, disse lykkelige Dage, da den første Kjærligheds rene og dog saa berusende Møder optog os, da vor hele Livsplan, og det den allerrigeste, bestod i at forberede og

beskjærme disse Møder, i kun at leve fra det ene til det andet, i at nyde dem med ungdommelig Legen og Sorgløshed — disse lykkelige Foraarsdage! Deres blotte Erindring er alene sød nok til, at jeg ikke for den vilde kjøbe Forglemmelse af alle de nagende Bitterhedsaar, som efterfulgte. Lorenzas Kjærlighed udfyldte min Tilværelse, som hidtil kun havde været mangelfuld; min tunge, nordiske Sentimentalitet og feige Forsagelsesaand drak Sundheds Kraft og Styrke af hendes sydligvarme, muntre, klare og dog saa poetisk rige Livsopfatning; Straalerne fra hendes Solblik spredte de nordiske Taager fra mit Øie, saa det oplodes og kunde see Roms Herlighed og Betydning; de Mindesmærker og Kunstgjenstande, som jeg før ikke havde kunnet fatte eller tilegne mig, steg nu op, den ene efter den anden, belyste og belivede af Kjærlighedens Rosenglands, saa jeg af egen Erfaring kunde sande Goethes Ord:

Eine Welt zwar bist du, o Rom! doch ohne die Liebe

Wäre die Welt nicht die Welt, wäre denn Rom auch nicht Rom.

Som Følge heraf levede ogsaa min Kunst op igjen i min Kjærlighed og udviklede sig i den. Skjønt jeg ikke tænkte derpaa, skjønt mit hele Væsen forekom mig udelukkende opfyldt af min Kjærligheds Gjenstand, voxede min kunstneriske Evne dog stille frem i dens Varme, og inden jeg kunde gjøre mig selv Regnskab derfor, var min Haand bleven let, mit Øie sikkert, min Tanke klar, min Phantasi frugtbar, og mit fulde Hjerte gav Sandhed og Følelse til det Alt. Legende, først som for Tidsfordriv i Ventetimerne mellem hver Gang jeg saae hende, henkastede jeg Skitser; jeg angav Compositioner, hvis Skjønhed og Dristighed forbausede mig selv, og til hvis Lige jeg før med alt mit Studium og Arbeide ikke havde kunnet nærme mig. Engang bleven opmærksom

paa denne forøgede Evne begyndte jeg atter at elske min Kunst og drive alvorligt paa den, fordi den sprang ud fra min Kjærlighed og igjen skulde gaae tilbage til denne. At gjøre Fremstillingen af det Skjønne og Ophøiede til sit Kald, derved at vinde Navn, Formue og Berømmelse, forekom mig nu vel værdt et Livs høieste Anstrængelse, naar jeg kunde bringe det Alt som et Offer til den Elskede. Og Lorenza, var hun istand til at dele et saadant Liv, til at fatte en saadan Hyldest? Hun var ikke institutdannet, kunde ikke tale fint om Æsthetik og Kunst, hun var, som de fleste romerske Damer, selv af de høiere Stænder, endog hvad man hos os vilde kalde uvidende, men hun havde modtaget en Skjønhedssands af den milde Natur, rigere og friskere end hine tillærte og tilsnørede Damers grundløse Floskuleren, hendes hele Væsen var ubevidst næret og opfødt med hendes Fødestads classiske Minder, med hendes Fædrelands harmoniske Naturskjønhed, og denne hvilende Skjønhedsformue kom undertiden til Anvendelse med instinktmæssig Sikkerhed. Jeg bragte hende saaledes ofte mine Tegninger og Skitser; hun betragtede dem med barnlig Glæde og gjorde vel ofte Anmærkninger derved, der vidnede om hendes totale Ubekjendtskab til den conventionelle Viden, men hun feilede dog aldrig i at skjelne det Gode, det af min nye Tilstand Beaandede, ud mellem det øvrige almindelige skjønt ofte mere iøinefaldende Gods. Og imellem kom hun da med en Bemærkning eller Dom, der var tagen ud af hendes inderste Hjerte og traf lige ind i min Kunstnerbevidsthed, oplysende med Eet en hel Række af Ideer, som jeg selv i min oplærte Visdom aldrig vilde faldet paa, men som hendes Gemyts umiddelbare Forhold til Skjønhedens Grundelement lod hende finde saa naturligt og let som Blomsten sin Farve, som Fuglen sin Sang. Hun gav mig altsaa mere end jeg bragte, og der kunde saaledes ingen Tale om Offer være, hvor alt i Grunden var hendes Værk. Hvor ofte, naar de fine Kjendere og de penslende Kammerater stode om et af mig udstillet

Billede, og deres haandværksmæssige Jargon dreiede sig om en eller anden uvæsenlig Enkelthed, og jeg forgjæves ventede paa en belærende og aandfuld Opfatning og Bedømmelse af det Heles Idee, hvor ofte længtedes da mit Hjerte efter et af Lorenzas ukunstlede men træffende Ord, hvor ofte maatte jeg da ikke smile med en Elskers Stolthed, naar jeg tænkte paa, at Billedets originaleste Præg, som selv disse strænge Kritikere ikke kunde nægte deres Bifald, søgte sin første Oprindelse hos en ung, udannet Pige, som intet Begreb havde om deres Theorier og Formler.

Jeg sagde, at jeg havde udstillet et Billede: dette var ogsaa efter Lorenzas Tilskyndelse. Da jeg havde fuldendt en større historisk Composition, og hun fandt, den var lykkedes, vilde hun, at den skulde blive kjendt af et større Publikum end det lille Antal Venner, der i Almindelighed besøgte mit Studio, og hun overtalte mig til, uagtet min Ængstelighed og Uvillie mod saadanne offentlige Udbydelser af, hvad der var taget fra mit inderste Væsen, at sætte Billedet paa en offentlig Maleriudstilling, som Academiet San Luca dengang havde foranstaltet. Resultatet svarede nogenledes til hendes Forventning; mit Stykke vakte Opmærksomhed, mit Navn blev bekjendt i Roms Kunstverden, Bestillinger indløb. Det varede ikke længe, før jeg, dristiggjort ved denne heldige Debut, sendte et Arbeide til min Hjemstavn som en Prøve paa mine Fremskridt, og inden jeg derfra til Gjengjæld modtog smigrende Opmuntringer, havde jeg allerede for adskillige fremmede Kunstvenner i Rom udført Stykker, der alle mere eller mindre bleve bemærkede. Kort, min kunstneriske Virksomhed tog snart et Opsving, hvorom jeg før det skjæbnesvangre Carneval ikke havde drømt, og en Drøm forekommer mig nu igjen det Hele. Men blandt hint frugtbare Aars mange fuldførte og paabegyndte Arbeider, som dengang havde deres Livstime, men nu ere sporløst forglemte, var der tre, de bedste af dem alle, som Ingen saae eller kjendte undtagen Kunst-

neren selv og hans Elskede, og det var tro Fremstillinger af de tre Momenter, hvori jeg først havde seet Lorenza: nemlig i Carnevalsloggiaen, paa Vognen i Moccolifesten og knælende i Kirken St. Andrea dell' Valle. Disse tre Malerier ere de eneste, jeg har reddet og bevaret af mit Kunstnerlivs Ruin, dem har jeg skjult i min ensomme Boligs Vraa og atter dulgt denne igjen for Bekjendtes nysgjerrige Blikke, saa disse mine Billeder uvanhelligede og uforstyrrede skulle følge mig til min Død.

Men lad mig igjen komme tilbage til min lykkelige Tid, jeg har ikke meget igjen deraf at dvæle ved. Mit Forhold til de øvrige Personer i Casa Ricciardi var ligesaa løst, som det til Husets Datter var fortroligt. Mine fast daglige Besøg i hans Billedgalleri saaes gjerne af Don Giuseppe; han følte sig lykkelig og stolt ved nu med nogen Sandhed at kunne fortælle sin Omgangskreds, der saa ofte før havde spottet over hans Prætention paa at besidde et Billedgalleri, at dette var stadigt besøgt af studerende Kunstnere, og da Rygtet om den Opsigt, mit udstillede Maleri havde gjort, naaede hans Øren, forsømte han ikke høit og lydeligt at tilskrive Studiet af de classiske Mønstre i hans Samling al Fortjenesten ved mit Værk. Udenfor denne min Egenskab som Glandsmeubel for hans Galleri, gik hans Interesse for mig ikke. Mit Forhold til hans Datter lod han ikke til at bemærke, eller hvis han bemærkede det, saa bekymrede han sig ikke derom, thi at jeg, den Fremmede, Kjætteren, den plebeiiske Maler skulde kunne forstyrre hans Planer med Datterens Giftermaal, det faldt ham aldrig ind. Og forudsat, at hun engang ved at ægte en rig Mand bragte hans forarmede Hus paa Fode igjen, hvad kom det saa ham ved, om hun imidlertid morede sig med at gjøre en fattig Maler gal i Hovedet? — Min Rival, den lange rige Fætter, iagttog os vel med mere Mistænkelighed, men da han af Frygt for Malaria aldrig turde vove sig ud i vort Fristed, Haven, gav hans personlige Undersøgelse intet stort Udbytte, og naar han

satte Bellardina ud paa os, vidste vi altid paa en eller anden Maade at føre den gamle devote Dame paa Vildstraa. Han bar ellers taalmodigt alle Lorenzas Drillerier, naar han kun fik Lov til ved alle offentlige Anledninger at være hendes Cavaliere servente, hver Maaned regelmæssigt at forny sit Frieri, og paa hendes undvigende Svar at gjentage sit: „Jeg kan vente, jeg kan vente", — ikke tvivlende paa, at den modne Frugt engang af sig selv vilde falde i hans Haand. Denne tamme Medbeiler vakte saaledes mere min Lystighed end min Frygt, og vi lo ofte begge af hans seige Udholdenhed, ikke anende at den dog engang kunde blive os farlig. I det Hele var vor Sikkerhed for stor, vor Leven i Øieblikket for udelukkende, vi bekymrede os ikke om Fremtiden, uden forsaavidt vi en Dag ikke skulde sees, eller et Maleri skulde gjennemgaaes og fuldendes. Vi nød de herlige, korte Glædestimer af Sydens Skjønhedsglød, af Kjærlighedens søde Vaar med uforstyrret Hengivenhed til Nuet, det faldt os ikke ind, at vort Forhold engang kunde forlange en videre Udvikling, at materielle Omstændigheder fra Udenverdenen nogensinde skulde træde forstyrrende indenfor vor Elskovs fredede Kreds. Vi havde jo omkring os Italiens Duft og Glands, Roms Storhed, inden i os Ungdommens letsindige Haab og Kjærlighedens berusende Sødhed, hvad skulde vi saa frygte, hvad lægge Planer for? — Vi følte ikke, at vor saaledes af Kjærlighed og Kunst sammensmeltede Tilværelse var for reen, for god, for lykkelig, for intensiv til at kunne vare ret længe, vi følte det ikke før Slaget kom, før et ganske almindeligt og let forudseeligt Tilfælde blev den Haand udenfra, der sønderrev Tryllesløret omkring os, tvang os ud paa Virkelighedens Bane, og lod os smage Adskillelsens bittre Drik. Efter noget over et Aars Forløb blev jeg kaldt tilbage til Hjemmet.

Jeg havde udentvivl under Indflydelsen af mine romerske Omgivelser ikke fulgt noget offentligt, om end

nok saa hæderligt Kald til Hjemmet, ja, jeg havde gjerne afbrudt enhver Forbindelse med mine fædrelandske Mæcenater, opgivet enhver Udsigt til Stipendier og Bestillinger fra den Kant, blot for at kunne blive i Rom og i Lorenzas Nærhed, hvis ikke et privat Anliggende havde gjort mig Hjemreisen til en ubetinget Pligt. Jeg fik nemlig Brev om, at min gamle Moder var bleven saa svagelig, at man frygtede for hendes Liv, og at hendes sidste og bestandig ytrede Ønske var at see sin eneste Søn før hun døde. Saasnart som muligt maatte jeg altsaa afsted, og denne Vished bragte ogsaa Kundskabens Element ind i min Kjærligheds Eden, lod mig forudsatte ikke alene Skilsmissens Kvaler men ogsaa Sorger for Fremtiden, den jeg hidtil i Øieblikkets fulde Nydelse ikke havde tænkt paa at lægge Planer for. Nu strømmede Spørgsmaal paa Spørgsmaal ind over mig, om hvorledes Lorenza vilde tage min Fraværelse, hvorledes vort Forhold skulde udvikle sig, naar jeg kom tilbage, om jeg var nødt til at berede hende et Hjem i mit Fædreland, eller om det skulde lykkes mig at overvinde alle de Hindringer, der taarnede sig iveien for vor Forening i Rom. Jeg havde ikke Mod og ikke Hjerte til strax at bryde hendes klare Fred og barnlige Sorgløshed ved disse Planer og Beregninger, ja jeg udsatte endog at meddele hende Tidenden om min forestaaende Afreise, indtil Dagen før denne var fastsat. Hun havde vel de Par Gange, jeg saae hende efter Brevets Modtagelse, bemærket min adspredte Sindstilstand, mit vandrende Blik, min skjælvende Stemme, mine hastige og urolige Bevægelser, og spurgt mig om Grunden dertil; men naar jeg saae Ængstelsens Skyer samle sig paa denne rene Pande, naar jeg begyndte at spore Tvivlens og Bekymringens Udtryk i disse freidige Øine, kunde jeg ikke andet end endnu dennegang skaane hende for det endelige Slag, endnu dennegang lade hendes melodiske, sikre Tale, hendes hjertefriske Latter mildne og overdøve hin nagende Sorg.

Men den sidste Dag kom, det kunde ikke udsættes længer. Efterat have taget Afsked med Galleriet og den gamle Ricciardi, der dennegang plagede mig meget og endog nedlod sig til at anmode mig om at sende en af mine Venner derhen i min Fraværelse, for at ikke Galleriet atter skulde staae ganske øde, slap jeg endelig ud i Haven, hvor jeg vidste at Lorenza ventede. Det var en skjøn, ikke altfor hed Maidag; den søde, krydrede Duft af de blomstrende Orangetræer, der opfyldte den lille Have, forfriskedes af et vaarligt Luftstrøg, som bragte de fine Akaziekroner til at vifte; den nederste Deel af Haven vár afdelt ved en Række tætte, mørke Cypresser, der med Havens Endemur dannede et lidet affondret Rum, i vild Rigdom og malerisk Uorden opfyldt med stærkt blomstrende Buskvæxter og Slyngplanter, af hvis mørkegrønne Løvmasse en Herme stak sit langørede Satyrhoved frem. Midt i den høie Endemur var udhulet en Niche, beklædt med Muslingskaller, og i rige Guirlander og Fryndser omhængt af det mørke som i Sten udhugne Epheublad og af det fine, lysegrønne Venushaar; gjennem en Løvemund i Grottens Bagvæg rislede ned i en Marmorskaal en lille Deel af det klare, friske Vand, som de antike Vandledninger endnu bringe til Rom i saadan Overflødighed. Paa Stenbænken i denne kjølige Niche sad Lorenza i en eftertænksom Stilling, det skjønne Hoved støttet til den ene Haand, den anden hang slap og aaben ned ved hendes Side. Jeg nærmede mig langsomt for ret i fulde Drag og maaskee for sidste Gang at nyde dette levende Billed, der snart i Nordens Taage vilde forekomme mig som en lys Drøm, for skjøn til at være virkelig.

Hun kom mig ikke glad imøde som sædvanlig, hun rørte sig ikke — da ilede jeg til, knælede ned ved hendes Fod, greb hendes nedhængende Haand i begge mine og udbrød: Lorenza, hvad feiler Dig?

Nu løftede hun Hovedet, hun havde grædt, hendes Øine svømmede i Taarer — hun saae ned paa mig med

et langt, ubeskriveligt Blik, som om hun vilde gjennemskue mit Indre og til samme Tid overstrømme mig med Ømhed. Lorenza, gjentog jeg ængsteligere, hvad fattes Dig?

„Intet," svarede hun endelig sagte, „sikkert intet. Jeg troer Du maa have smittet mig med den Uro, den Ængstelighed Du har viist i de sidste Dage, eller jeg veed ikke hvad det er, men jeg kan ikke faae den Tanke bort, at der truer os en stor Ulykke ganske nær. Du veed, jeg pleier altid ellers at lee ad gamle Bellardinas Forudsigelser, men idagmorges i Messen hændte det, at Snoren i min Rosenkrands pludselig brast i min Haand, saa at alle Perlerne trillede ud over Capellets Marmorgulv. Madonna og alle Helgene bevare os, og frelse Dig fra dette! — mumlede min Tante herved og korsede sig uafladeligt, og paa mit Spørgsmaal, hvorfra jeg skulde frelses, rystede hun paa Hovedet og sagde, at hun vel vidste, jeg ikke troede paa hendes Forudsigelser, men at det ikke desmindre var sandt, at de Kjære, man tænkte paa i det Øieblik en Rosenkrands gik istykker, fra dem skulde man da skilles; og da jeg under Bønnen naturligvis maatte have havt Madonna eller min Skytshelgen San Lorenzo i Tankerne, saa var det jo skrækkeligt, om jeg skulde blive udelukket fra en af disse Helliges Samfund. Nu tænkte jeg, Madonna tilgive mig, hverken paa hende eller nogen anden Helgen, da Baandet brast, men paa Dig, paa Dig alene; og siden har jeg ikke formaaet at bortvise den Indbildning: det er fra Dig jeg skal skilles, det er Du som skal forlade mig."

Og om nu Bellardinas Varsel dennegang virkelig indeholdt nogen Sandhed, fremtvang jeg nølende, om nu Skjæbnen for en kort Tid førte os fra hinanden, saa kan dog ingen Frastand —

Her afbrødes jeg af Lorenza der foer op fra Bænken, trak dybt efter Veiret, og næsten skreg: — „Det er saa — Du forlader mig!"

Ja, Lorenza, sagde jeg nu mere fattet, da Isen

engang var brudt — Det nytter ikke at dølge det mere, vi kunne dog ikke standse Tidens Gang, Gud sender os en Prøvelse, for at vor Kjærlighed skal udgaae deraf stærkere og rigere. — Jeg maa bort — min Pligt kalder mig hjem — denne Time er den sidste vi sees før min Afreise. Fat Dig, min Elskede, vedblev jeg, idet jeg trak hende til mit Bryst, da jeg saae hende nær ved at segne om — fat Dig, denne bittre Stund gaaer snart over, et Par korte Maaneder og jeg er her tilbage! — Imidlertid er din Skjæbne blidere end min, Du bliver her, her i dit Rom, omgivet af Sydens smertedulmende Luft og af vore Mindesteders daglige Trøstetale — medens jeg — o, jeg trænger vel til mere Trøst end Du!

Men Lorenza, der nu var kommet til Besindelse, rev sig pludselig løs fra mig med et Udtryk, som fortørnedes hun ved at finde sig i mine Arme. Bleg og bævende, men rank opreist stod hun over for mig, hendes sorte Øjne lynede, hendes Overlæbe var stolt opkastet, hendes hele Væsen et Billede af saaret Stolthed og vaagnende Jalousi. „Reis De, Signor, sagde hun med kvalt Stemme, reis De kun! Hvad taler De til mig om Trøst? Troer De da, at Roms Kvinder ville dø af Sorg, fordi det behager en Fremmed at reise tilbage til sin nordiske Fæstemø? Thi jeg seer det vel, hun har skrevet efter Dem, Deres Barndoms Brud, hun med de lange hørgule Haar og Øine som lapis lazuli, ikke sandt? Men hvad kommer det mig ved, vil De sige? O, jeg har dog elsket Dem saa høit!“ — Og igjen opløst i en mildere Stemning sank hun med dette Udraab tilbage paa Stenbænken, og bedækkede sine Øine med sine Hænder.

Lorenza, hviskede jeg, idet jeg bøiede mig over hende, Lorenza, erindrer Du din Moder? — Hun foldede sine Hænder som til Bøn og stirrede hen for sig. „Min Moder,“ gjentog hun, „o, min Moder, hvorfor var Du ikke hos din Datter og beskyttede hende mod denne Bedrager?“ — Lorenza, vedblev jeg, Du har seet din

Moder dø, hun har givet Dig sin sidste Velsignelse, Du kan altsaa føle, hvorledes Den maa være tilmode, der i et saadant Øieblik er langt borte fra sin Moder. Og dette er nu Tilfældet med mig. Thi det er sandt, at en Kvinde har krevet efter mig fra Hjemmet, men denne Kvinde er min Moder, og denne Moder ligger dødssyg, og har kun eet jordisk Ønske tilbage, der binder hende endnu til Smertesleiet, det, at see sin eneste Søn før hun døer. Forstaaer Du nu, Lorenza, hvorfor jeg nødvendig maa hjem, og at der intet Ringere skulde til end dette, for at faae mig til at forlade Dig og Rom, om end paa nok saa kort Tid?

Aldrig har jeg seet en fuldkomnere Forandring paa et Menneskeaasyn end den, der nu foregik paa Lorenzas, fra Harme til Mildhed, fra Kummer til Glæde, fra Fortvivlelse til Haab! — Et Smil af forklaret Ømhed gled over hendes nylig af Lidenskab saa oprevne Træk, hun slyngede sine Arme om min Hals, kyssede mig paa Panden, og hviskede sagte: „Tilgiv mig, tilgiv mig, jeg vidste ikke hvad jeg sagde — min Sorg gjorde mig vanvittig — din stakkels Moder, hvor jeg allerede elsker hende — vi skal forene os om hendes Pleie — saa vil hun nok ikke dø, thi jeg følger med Dig, ikke sandt? Du tager mig med til din Moder? — O, lad mig ikke blive alene tilbage her — jeg udholder det ikke, jeg kan da ikke svare for mig selv. Hvad jeg ikke seer, det forstaaer jeg ikke — dit fjerne Taagehjem veed jeg ikke engang hvor jeg skal søge, er Du engang over Bjergene, hvor den megen hvide Snee ligger, — o, da er Du død for mig!“

Kortsynede, som jeg var, at jeg ikke tog hende paa Ordet! Daare, trefold Daare, som jeg var, at jeg bekjæmpede Fristeren i mit eget Indre, Fristeren i hendes Øie, hendes Smil og Taare, at jeg bekjæmpede min egen Lykke. Thi jeg skulde nu endelig være klog for os begge og see til Fremtiden, jeg, som saa længe havde levet fra Dag til Dag! Jeg skulde nu være for høimodig til at føre Italiens fine Blomst med til mit raa,

nordlige Climat, før jeg der i Hjemmet havde beredt den et kunstigt Syden — eller endnu bedre, jeg vilde lade den Elskede vente mig under sine egne Palmetræer, til jeg engang kunde komme tilbage og bygge mig og hende en Hytte sammen under dem. Vente! hvilken formastelig Tanke af en Dødelig, der ikke har det næste Sekund i sin Magt! Men jeg overtalede dog mig selv, jeg overtalede hende til at vente, vente til min Tilbagekomst, bevare mig sin Tro, sin Kjærlighed, sin Haand. Hun lovede det Alt — men hun lagde endnu engang til: „Kom snart tilbage eller lad mig oftere høre fra Dig, thi hvad jeg ikke seer og hører, det veed jeg ikke!“ — Jeg, den nordiske Sværmer, forstod ikke dengang disse Italienerindens Ord.

Længe sad vi saaledes der i Grotten og opgjorde vor Fremtids Skjæbne, og gav tusinde Løfter og tog tusinde Gange Afsked, for atter at begynde forfra igjen. Først da vi hørte Stemmer i Huset kalde paa Lorenza, maatte jeg endelig afsted. Med et sidste »a rivederla!« rev jeg mig løs fra hende og styrtede ud af Haven og Huset, uden at vide hvorledes, uden at see hvem jeg mødte. Alt var forbi. Samme Aften holdt Reisevognen for min Dør. Da Nattens Skygger bredte sig over Roms Paladser og Monumenter og fremkaldte det sydlige, varmtbølgende Aftenliv, drog jeg stille og indesluttet i mine Savn og mine Længsler ud af Porta del Popolo.

Afskeden fra Lorenza havde hos mig overdøvet Afskeden fra Rom og saa aldeles opfyldt mig, at jeg i en Slags Sløvhed saae Roms Mure forsvinde, og endnu ikke følte den uendelige Vemod, som betager fast alle Fremmede, naar de forlade den evige Stad, og som De selv desværre snart vil komme til at prøve. Ikke heller paa den hurtige Fart gjennem Norditalien var jeg istand til at reflektere over de Skjønhedsgjenstande, jeg kom forbi, eller til at fastholde Følelsen af, at Italiens Luft endnu straalede og varmede om mig: jeg stundede blot

efter at lægge Veien tilbage snarest mulig, efter at komme hjem, som om der var Hvile eller Maal at finde. Først da jeg befandt mig paa den anden Side Alperne, blev jeg uafviseligt greben af Bevidstheden om, at nu var Hesperien lukket bag mig, at nu omgaves jeg af en tættere Luft, en tungere Atmosphære. Jeg erindrer endnu en Nat i det sydlige Tydskland, hvor forundret jeg blev ved førstegang siden jeg forlod Italien at betragte en stjærneklar Himmel, og istedetfor den stærke, fulde Glands, den uendelig dybe, sorte Grund, jeg hist havde været vant til, her at finde Stjerneglimtet mat og blegt, og den hele Himmelbue ligesom underlagt med en fast, uigjennemsigtig Masse, der standsede mit Blik og min Tankes Flugt og tyngede paa min Sjæl. Dette Tryk følte jeg naturligvis end mere, naar Himlen var skytilsløret, og det tiltog i Pinlighed, alt eftersom jeg nærmede mig det nordlige Tydsklands taagefulde Sandsletter, hvor min Hjemstad er beliggende.

Jeg kan billig fritage Dem og mig fra en omstændelig Relation om dette mit Ophold i Hjemmet. Som det sædvanligt pleier at gaae i lignende knappe Omstændigheder, trak det sig længere ud, end jeg havde beregnet og villet. Kun enkelte Træk af denne vegeterende Mellemtilstand maa jeg berøre, for derover at komme til mit Italien igjen. Min Moder fandt jeg ved min Hjemkomst vel endnu i Live, men saa svag, at en Forandring fra Uge til Uge kunde ventes. Imidlertid gik saamegen Tid hen, at jeg lidt efter lidt kom ind igjen i Stedets tarvelige Kunstforhold, og maatte modtage flere Bestillinger for at subsistere. Saa, da jeg endelig ved at lukke hendes Øine havde udført det sørgelige Hverv, der ene og alene havde draget mig hjem, fandt jeg mig endnu bundet ved slige Forpligtelser, og siden jeg nu alligevel skulde være hjemme længer, grebes jeg af Driften til ogsaa at lægge en fast Grundvold for min og Lorenzas fremtidige økonomiske Stilling. Jeg gjorde da mit Navn og nogle Forbindelser paa høiere

Steder saa gjældende, at der blev mig overdraget en stor fædrelandsk historisk Composition al fresco i en af de nye Sale paa det fyrstelige Slot, med Betydning, at naar jeg tilfredsstillende havde udført dette Arbeide, jeg da vilde blive udnævnt til Hofmaler med en vis aarlig Gehalt. Til saadanne jammerlige Tidsberegninger havde allerede den philistrøse Atmosphære i min Fødeby bragt mig ned, det var ved saadanne uægte forgyldte Lænker, jeg vilde binde min glade, min frihedsbaarne, min skjønne Fugl fra det lykkelige Sydens stedse blaa Himmel til den dumpe Stuevarme i vore eftergjorte Kunstbure. I min blinde Iver anede jeg ikke, at medens jeg her calculerede og arbeidede paa en chimærisk Fremtids Velvære, arbeidede man i Rom paa at undergrave den virkelige Grundvold for min Fremtids Lykke, Lorenzas Tillid. Men min Tillid var altfor ubegrændset, ellers maatte jeg itide have mærket Uraad. Thi efterat have modtaget et Par Breve i den første Maaned, hørte jeg Intet mere fra Rom, og det uagtet jeg selv skrev saa ofte jeg kunde, forklarede Grunden til min forlængede Udeblivelse, berettede om mine Planer og Arbeider, skildrede min Længsel og min Kjærlighed — jeg hørte Intet mere, aldeles Intet, hverken fra Rom eller fra Lorenza. Og dog rokkedes min Sikkerhed længe ikke, jeg behøvede blot ret levende at forestille mig den Elskedes sidste Blik, hendes Stemmes Hjerteklang, hendes Aasyns hele Sandhedsudtryk, og den mindste Tanke paa Tvivl om hendes Troskab forsvandt; jeg vidste jo desuden, hvad ogsaa Lorenza selv havde sagt mig, at Skriveri er ikke Italienerindernes Sag, og at de heller udsætte Yttringen af, hvad der ligger dem paa Hjertet, til de kunne bruge det levende Ord og det talende Minespil, hvori de have deres Styrke fremfor alle Nordeuropas Brev- og Romanskrivende Damer. Var der virkelig skeet Noget, der kunde bevirke en væsentlig Forandring i hendes Forhold eller vore Planer, saa vilde hun vistnok, tænkte jeg, have underrettet mig derom, men denne Stil-

tien bestræbte jeg mig for at udlægge som et Tegn paa, at Alt i Lorenzas Omgivelse og i hendes eget Indre var ved det Gamle. Imidlertid, eftersom Maaneder gik hen, og vi allerede nærmede os Aarsdagen efter min Hjemkomst, blev dog denne fuldkomne Taushed mig tilsidst uhyggelig, og jeg lagde da Uroligheden derover sammen med Følelsen af min ensomme, triste Stilling her hjemme, og med Erindringen om de forsvundne lykkelige Romerdage, for i disse tre Elementer forenede at faae en formelig Hjemvee efter Rom, ligesaa dyb og ligesaa hentærende, som man siger Alpeboerens skal være efter hans grønne, friske Sæterdale. Det var de samme Symptomer: den samme Lede til Alt, hvad der omgav mig, til mit Arbeide som til mine Adspredelser, den samme nagende Længsel, den samme Nerverystelse ved enhver udenfra kommende Erindring om den savnede Gjenstand. Hørte jeg saaledes en bekjendt Tone af en romersk Folkesang, saae jeg et nokſaa simpel Prospect af et eller andet Parti af Rom, da var det som mit Hjerte vilde smelte hen, og mine Øine strømmede over af Taarer. Jeg kjæmpede i Førstningen mandigt mod denne Svaghed, som jeg kaldte det; jeg gik til mit Arbeide paa Slottet med Alvor og fast Villie, men neppe var Penslen i min Haand, før mit Blik atter omtaagedes, mine Drømmerier betog mig, min Haand sank mat ned, og mit Bryst følte Ormens Gnaven. Forgjæves søgte jeg at styrke mig med den Forestilling, at det var for Lorenza jeg skulde udføre dette Arbeide; midt under min Anstrængelse for at holde denne Tanke fast troede jeg at høre hendes søde Stemme hviske sagte, som stedse mere i det Fjærne: Melchiore! kom tilbage til Rom, for Guds Kjærligheds Skyld, kom tilbage til Rom! — En saadan Tilstand kunde ikke udholdes meget længe, jeg følte snart, at her havde jeg at vælge mellem Liv og Død. Men før jeg opgav et helt Aars Arbeide og derpaa grundede Fremtidsplaner, vilde jeg dog først prøve, om det ikke skulde gaae an at knytte Det, jeg forlod, til Det, jeg

vilde gjenfinde, og jeg forhørte mig derfor hos høie Vedkommende, om Udførelsen af det paabegyndte Værk kunde blive mig forbeholdt, til jeg kom tilbage fra en Reise til Italien, som min svækkede Helbred gjorde aldeles nødvendig, eller om jeg under mit Ophold i Rom kunde give et Æqvivalent for hvad jeg her maatte lade ufuldendt. Men, som rimeligt kunde være, vilde man herpaa ikke indlade sig, og Fyrsten selv skulde endog have yttret, at man i fornødent Fald vilde vide at tvinge den utaknemlige Maler til her nu at fuldføre, hvad han havde paataget sig. Sagen var nu stillet paa Spidsen for mig, men min Trods voxede kun derved, da jeg ansaae min personlige Frihedsret for krænket alene ved Trudselen. Nu betragtede jeg pludselig alle mine Bestræbelser, alle mine Planer derhjemme med foragtelige Øine, jeg opgav dem alle uden Betænkning, jeg beklagede kuns bitterligt, at jeg havde ladet mig fange til at spilde et kostbart Aar af mit Ungdomsliv paa at forfølge en saadan Tomhed, — men endnu var der Tid, endnu var jeg ung, i Rom ventede mig Frihed og Formue, Hæder og Kjærlighed!

Saa drømte jeg dengang. I Stilhed realiserede jeg nu det lidet jeg eiede, afhændede for halv Pris mine Malerier, mine Studier, mine Kunstsager for at faae Reisepenge — hvad gjorde det mig saa? — i Rom kunde jeg jo skaffe mig saadant igjen, og bedre, om jeg vilde. Og da Alt var forberedt, flygtede jeg en skyfuld Nat fra mit Hjem, flygtede jeg som en forfulgt Ordbryder fra min Fædrenestad for aldrig mere at see den igjen. For Menneskene var min Handling Uret, men i mit Hjerte havde jeg Ret. Det følte jeg paa dets lette, freidige Slag, da Vejen gik mod Syden; det følte jeg i den klare, rene Bevidsthed, der opfyldte min Sjæl og gav den Vinger til ligesom at ile forud for det langsomme Legeme til det forjættede Land. Det Fornyelsens Bad som overstrømmede mig,

da jeg endelig paa den sydlige Side af Alperne følte Italiens milde, elastiske Luft at slaae mig imøde, den barnlige Glæde, med hvilken jeg atter hørte det første italienske Ord, gjensaae de italienske Værtshuse, selv den italienske Smuds, kan Ingen fatte uden Den, der selv har oplevet noget Lignende; Andre ville lee deraf og kalde det en falsk Enthousiasme, nu vel, var denne Følelse falsk, saa lad mig aldrig kjende den sande. Men ogsaa her i Italien stundede jeg fremad, og den mægtigste Stemning greb mig først, da jeg, Aftenen før den sidste Natreise, fra Høiderne nær ved Civita Castellana saae ud over den endeløse, bølgeformige, nu af Sommersolen brunbrændte Ørken, hvorigjennem den gule Landevej bugtede sig mod det Fjerne, og jeg vidste, at midt i denne Ørken og bag denne blaalige Fjernhed laae Rom.

Og da jeg derpaa i den klare, varme Maaneskinsnat drog frem gjennem denne Ørken, hvis uendelige Bølgeliniers Monotoni kun hist og her afbrødes af et gammelt Taarn eller af et flammende Baal, antændt for at beskytte Campagnens Hyrder mod den skadelige Nattedunst, medens den dybe Stilhed, der herskede milevidt omkring, kun end mere betegnedes ved Ørkenens ejendommelige Lyd, en Bøffels fjerne Brøl, eller Vindens Raslen i det tørre Græs, eller en Natfugls hæse Klynken; medens den sydlige Nathimmel i al sin Dybde og funklende Glands atter hvælvede sig over mig, — da følte jeg mig høitidsfuldt og troende stemt, saaledes som Caravanens Pillegrim maa være det, naar han gjennem Arabiens Ørken nærmer sig sin Valfarts Maal, Prophetens hellige Mekka. Ogsaa jeg var jo nær mine Længslers Maal, min Valfarts Kaaba. See, alt blinkede jo Morgensolens første Straaler paa dens gyldne Tinde, ikke fra Islams Halvmaane, men fra det hellige Kors øverst paa St. Peters Dom, der nu hævede sin mægtige Masse ensomt op af Ørkenens Fjerne, og betegnede værdigt Stedet, hvor Roma skulde søges. Da vi kom til Ponte Molle, hvor Tiberen første Gang

møder den Fremmede, var det allerede fuld Dag, og de fjerne Sabinerbjerge glødede i al deres Skjønhed. Hvor bankede mit Hjerte, eftersom vi nærmede os Roms Mure, og de kjendte Gjenstande hilsede mig fra alle Sider som gamle Venner! Aldrig før havde Adgangen til Rom forekommet mig saa skjøn, saa festlig, af en saa ægte sydlig Charakteer som denne Gang, men det var ogsaa nu Høisommer, den Tid, paa hvilken de fleste Fremmede pleie at sky Rom af Frygt for dets Malaria, men ogsaa den Tid, da Rom midt i al sin Farlighed maaskee har sin eiendommeligste Skjønhed. Thi den mægtige Julisol omgiver da dets herlige Monumenter, dets gamle Mure, dets forfaldne Villaers Cypresser og Pinier med en skinnende, rødagtig Glorie, som paa engang fremhæver Skjønhed og dækker Brøst, og den stærke Hede breder da som et vellystigt Fluidum over den hele Egn, og vender hver Morgen og hver Aften Husenes indre Liv ud mod det Frie. — I dette Solbad holdt vi nu ved Porta del Popolo, den samme Port, af hvilken jeg for noget over et Aar siden var draget ud i Mulm og Mørke med Afskedens Bitterhed i Hjertet. Omgivet af Lys og Glands, med Gjensynets salige Haab foran mig, steg jeg nu af her og lod Vognen drage forud til Dogana. Jeg kunde ikke vente længer med at sætte Foden paa Roms Grund som for ved Følelsen at forvisse mig om min Lykke; langsomt, nydende hvert Skridt, vandrede jeg over hele Piazza del Popolo i den trods Morgentimerne allerede stærke Varme, standsede ved Obelisken, vædede mine brændende Læber med dens Løvers kjølige Vand, fortsatte den kjendte Vei op ad Corso, nikkede i mit Hjertes Glæde som bekjendt til alle Frugthandlere og Gadesælgere, der her allerede drev deres støiende Væsen, hilsede endog paa de vrimlende Præster og Munke, forhen min stadige Aversion, stod stille foran alle Antiqvitets-Boutikker, jeg gjenkjendte, og betragtede dem som noget høist mærkværdigt; bøiede endelig om Hjørnet til Via Condotti, og begav mig med samme

Langsomhed gjennem denne Gade til Piazza di Spagna. Derfra steg jeg opad den spanske Trappe, fra hvis Trin Modellerne og Tiggerne hilste mig, som om jeg havde forladt dem igaar, til Terrassen foran Kirken Trinita del Monte, hvor jeg vendte mig om og saae ud over den evige Stad, der her laae udstrakt for mig med sine utallige Kupler, Søiler og Taarne, overgydt af bævende Solglands. Mit Bryst svulmede af Glæde, Taarer kom i mine Øine, jeg kunde have sunket paa Knæ og høit takket Gud for, at han havde ført mig hid tilbage, da pludselig alle Klokkerne i denne By af Kirker begyndte at ringe til Morgenmessen. Gjennem dette Tonehav forekom det mig, at en Klokke lød klarere og stærkere end alle de øvrige, og at dens Klang kom fra Kirken St. Andrea della Valle, hvis store Kuppel glødede mellem de andre dernede i Morgensolens Straaler. Under Hvælvingen der knælede maaskee i dette Øieblik min Elskede til sin Morgenbøn, som før ved denne Time! — Det kunde dog hænde — ja det maatte være saa; — jeg glemte Træthed, Hede og mit forstyrrede Udseende — jeg ilede ned gjennem den halve By — og før jeg næsten vidste deraf, stod jeg foran St. Andrea Kirkens prægtige Façade.

Jeg hævede det tunge Dørtæppe og traadte ind i Kirken, fra hvis skyggefulde Hvælving en forfriskende Kjølighed sank om min Pande og mine bankende Tindinger. Messen varede endnu, og Kirken var mere end sædvanligt besøgt af Andægtige, — ad en Sidegang søgte jeg op til det bekjendte Mariacapel, hvor hun før pleiede at forrette sin Andagt — ogsaa nu troede jeg at see en Skikkelse af Lorenzas Statur knæle derinde. Sagte, med tilbageholdt Aandedræt skred jeg nærmere, lige bag den Knælende — min Anelse havde ikke skuffet mig: det var Hende, det var min Elskede! Jeg saae ikke hendes Ansigt, det laae skjult i hendes Hænder paa Bedepulten, og hun lod til at være aldeles fordybet i sin Bøn, men jeg kjendte dog saa godt hendes stolte

Hals, hendes fine Øre, hendes blanke, rige Haarfletninger under Sløret. En Stund stod jeg taus hensjunken i Gjensynet, det var mig som Vishedens og Besiddelsens fulde Salighed her først blev levende for min Sjæl. Endelig kom et Ord fra mine Læber, et Navn, i hvis Betoning laae mit Indres hele Ømhed: Lorenza! — Hun hørte det, jeg saae hvorledes min Stemmes kjendte Lyd gjennemzittrede hende; hun løftede sit Ansigt mod mig lysende af Glæde, og Raabet: Melchiore! løsrev sig jublende fra hendes Bryst. Men i samme Øieblik gik et mørkt Smertestræk over hendes Pande, hun lod atter sit Hoved synke ned i sine Hænder og jamrede høit:

„Jeg Ulykkelige, hvad har jeg gjort!“

Forfærdet sank jeg ned ved hendes Side; Lorenza, bad jeg sagte, min Elskede, forklar Dig dog, hvad er der skeet? — O bliv ikke saaledes ved at skjule dit Ansigt og at hulke — lad mig blot see dit trofaste Øie igjen, svar mig, o svar mig dog! —

„Ikke her“ — fremstammede hun endelig med en brudt Stemme uden at forandre sin Stilling — „ikke her! — Iaften ved Solnedgang i Villa Borghese. — Gaa ikke til min Faders Hus — spørg Ingen — af min Mund alene skal Du høre det — iaften i Villa Borghese, ved den første Bænk indenfor den anden Port — efter Ave Maria — Vent mig der!“ Med disse Ord foer hun op, styrtede forbi mig ud af Capellet, og, før jeg kunde fatte mig, ad en Sidedør ud af Kirken. Jeg fulgte vel strax efter, men da jeg kom udenfor paa Gaden, var Ingen at see, kun en tillukket herskabelig Vogn rullede hurtigt om Hjørnet, i den kunde hun da ikke være.

Der stod jeg da, forvildet, forladt, et Bytte for den mørkeste Tvivl, nedstyrtet i et Øjeblik fra min Gjensynsglædes svimlende Tinde. Hvad er der skeet? — var det Hele en Drøm? — var det Fortvivlelsens Billed, der nylig styrtede fra mig, virkelig min livsglade, min deilige, min sorgløse Lorenza, eller var det ikke meget

mere et Phantom af min ved Reisens Anstrængelser, ved Ankomstens mægtige Bevægelse overspændte Hjerne? — Dog, hendes sidste Ord vare for tydelige — det angivne Mødested for bestemt. Af hendes Mund alene skulde jeg jo erfare, hvad der var hændet — jeg nærmede mig derfor ikke til hendes Bolig, jeg udspurgte Ingen, den hele Dag vankede jeg som en urolig Aand omkring i Roms Gader — selv i den stærkeste Middagshede, da Pladse og Gader paa den Aarstid ere forladte af alt Levende, vandrede jeg endnu omkring og følte ikke den smeltende Hede, og var mig næppe selv bevidst. Længe før Solnedgang befandt jeg mig paa det angivne Sted i Villa Borgheses vidtløftige Park — en Marmorhemicyclus, halv skjult inde under nogle gamle Steneges tætte Kroner.

Her sank jeg ned, og lænede min brændende Pande mod de kjølende Marmortrin; jeg veed ikke hvor lang Tid jeg ventede her, Timernes Slag overdøvedes af mit Hjertes, der bankede i feberagtig Spænding — men Solen var alt længe gaaet ned, og Maanens bleggule Straaler spillede allerede mellem Stenegenes sorte Løv og kastede sælsomme Reflexer ind mellem de knudrede Epheu-omrankede Stammer, da en Raslen, som om Nogen gik over de tørre Blade, der bedækkede Jordbunden, traf mit lyttende Øre. Jeg sprang op, en kvindelig Skikkelse, indhyllet i en sort Mantille, nærmede sig langsomt, nølende, med usikkre Skridt. Jeg ilede hende imøde, jeg optog hende i mine Arme, Lorenza hvilede atter ved mit Bryst. O, hvilken unævnelig Fornemmelse af Glæde, af Fred, af Haab gjennemstrømmede nu mit hele Væsen, nu da jeg følte hendes Hjerte slaa mod mit, hendes Aandedrag blandes med mit, hendes Taarer væde mine Kinder! Thi hun græd, hun græd endnu, men disse Taarer foruroligede mig ikke mere, de kunde jo være fremkaldte af Gjensynets Bevægelse, ikke, som jeg i Morges troede, af Sorg eller Anger.

Lorenza, udbrød jeg, saa har jeg Dig igjen! Nu

ere alle Frygtens og Angstens kvalfulde Timer forglemte, thi, ikke sandt, din Skræk, din Flugt, dine uforstaaelige Ord fra imorges havde kun til Grund, at den gamle Ricciardi maaskee har opdaget vor Forbindelse og naturligvis modsat sig den, eller at din Skriftefader har ængstet din Samvittighed med, at Du har en Kjætter til Elsker. Men fat Mod, Du mit Livs Udvalgte! Hav mere Tro til vor Kjærligheds Magt, og den vil overvinde alle Hindringer, thi det er jo Kjærligheden, som gjør Mirakler — Vi skilles ikke mere! —

Ak, hun lod sig ikke trøste ved mine tillidsfulde Ord, hendes Graad standsede ikke, intet Smil dæmrede derigjennem.

Men hun skjulte sit Hoved tættere ved mit Bryst og hviskede med Fortvivlelsens Tone: „Tilgivelse! Tilgivelse — jeg er gift!"

Gift! — Som et Slangebid greb dette Ord mine inderste Nerver, det flammede som Ild for mine Øine, det aabnede de Fordømtes Afgrund for min Fod. — Gift! raabte jeg rasende og stødte den Troløse haardt fra mig, gift! og med hvem, Ulyksalige? for hvem har Du da opoffret mig og gjort Dig selv til Menederske? Sig kun endnu hans Navn, at jeg kan træffe ham! —

„Hør mig, Melchiore," jamrede hun for mine Fødder, „O hør mig, før Du dømmer. Jeg har ikke glemt Dig, jeg har ingen Anden elsket — men Du blev saa længe borte — jeg hørte Intet mere fra Dig — man sagde mig, at Du aldrig mere kom tilbage. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde tro — Man trængte saa haardt ind paa mig fra alle Kanter: min Faders Bønner og Trudsler, mine Veninders Spot, min egen saarede Stolthed ved at tro mig forglemt, — min Skriftefaders Formaninger — Alt forenede sig for at bringe mig til Vaklen, og nogle Dage, blot nogle Dage før Din Ankomst lod jeg mig føre til Altret af min stakkels Slægtning" — —

Den elskværdige Grev Ricciardi? — afbrød jeg hende med Bitterhed. Nu, det manglede kun at blive

tilsidesat for en Saadan, at tænke mig min Elskede som denne Elendiges Brud! Saa dybt er altsaa den stolte Lorenza sjunket, at hun har kunnet bortkaste sin Ungdom, sin Kjærlighed, opoffre sin trofaste Elskers Liv, hans Kunst og Fremtid for et naragtigt Halvmenneske, der bragte hende en Haandfuld Guld.

„O spot mig kun ikke, Melchiore" — bad Lorenza, idet hun langsomt reiste sig fra Jorden og vaklede hen til Stenbænken, hvor hun kraftløs sank ned — „Spot mig ikke; selv den lille grønne Lucertola krymper sig dog, naar man træder den i Støvet — hav Medlidenhed med mig, jeg er ulykkeligere end Du! — Betænk, om ikke ogsaa Du har nogen Skyld, hvorfor lod Du mig saa ganske forladt, hvorfor styrkede Du mig ikke med et Ord, hvorfor svarede Du mig ikke paa de trængende Bønner, jeg sendte til Dig om at komme tilbage, eller idetmindste at lade høre fra Dig?" —

Hvorledes, Signora Contessa, vedblev jeg som før — De har Intet hørt fra mig? Og de lange, tillidsfulde og kjærlighedsdumme Breve, jeg sendte til Rom saa ofte jeg kunde, altfor ofte, disse Breve, i hvilke jeg udviklede Aarsagen til mit forlængede Ophold i Hjemmet, hvori jeg gjorde Regnskab for mine Planer og Arbeider, der alle kun havde vor Fremtids forenede Lykke til Maal, i hvilke jeg til Slutning bekjendte, hvorledes den uimodstaaelige Længsel efter min Kjærligheds Gjenstand bragte mig til at opgive alt i Hjemmet Paabegyndt og flygte til Rom — disse Breve regner De altsaa for Intet? —

Her hævede Lorenza sine foldede Hænder mod Himmelen og udraabte: „Hellige Guds Moder, Du, som kjender Kvindernes Hjerter, vær Du mit Vidne for denne haarde Mand, at jeg aldrig har faaet saadanne Breve! Kun to," vedblev hun henvendt til mig, „kun to Breve har jeg modtaget i den første Tid efter din Afreise — siden slet intet. Det maa være saa, nu seer jeg deres Rænker: min Fader og min nuværende Mand have vistnok, da de endelig mærkede, hvor alvorlig vor

Forstaaelse var, og hvor farlig den kunde blive for deres Planer med mig, tilbageholdt disse dine Breve og mine til Dig, for at lægge Taushedens døde Hav imellem os, vel vidende, at ingen Fugl kan flyve derover, selv ei Kjærlighedens! Og deres Planer lykkedes kun altfor godt, jeg udholdt ikke denne Dødens Prøve, det er sandt, jeg faldt i deres Snarer, — men Du har ikke Lov til at foragte mig derfor, min Straf er stor nok — Du burde kjende mig bedre og have Medynk med det solgte Offer. Tænk Dig, om Du kan, i min Stilling; tænk Dig, at Forholdene i Virkeligheden havde været saaledes, som de maatte vise sig for mig, forladt som jeg troede mig af Dig, udsat for mine Nærmestes daglige Paavirkninger, alene med mine Tvivl og min krænkede Stolthed — vilde Du da virkelig, at jeg, den unge livslystne Kvinde, skulde hensiddet min Ungdom i ufrugtbar Venten, i Troskab mod Erindringen om en Troløs, ufri og bunden til Huset som Romerinden er, saalænge hun er ugift, naar jeg blot ved at udtale et Ord kunde gjøre mig fri, kunde træde ud i Livet, og med det samme hævne mig paa den elskede Fremmede, der saa snart, saa troede jeg, havde glemt mig for sit nordlige Taagelands kolde Skjønheder?"

Lorenza, sagde jeg, men ogsaa jeg har ventet, ogsaa jeg har ingen Breve modtaget, intet Svar faaet fra min Elskedes Hjem, ogsaa jeg har siddet ensom under Omgivelser, om hvis Haardhed og Mørke Du i dit Sydens bløde Glands intet Begreb kan have — og dog har min Tillid ikke givet tabt et Øieblik, og dog bar min Kjærligheds Tro, min higende Længsel mig altid over Tausheden, indtil den igjen har baaret mig til dine Fødder for der nu at udrives og knuses med Et! —

„Ak," sukkede hun, „hvad kan jeg da for, at jeg ikke forstaaer Eders nordiske, seige Kjærlighed, der lever af Taagen og voxer af Tausheden? Husker Du, hvor jeg bad Dig tage mig med, da Du reiste, erindrer Du ikke mine sidste Ord: Lad mig snart høre fra Dig, thi

hvad jeg ikke seer og hører, det veed jeg ikke! Det sagde jeg, fordi jeg følte og vidste, at vi Romerinder kunne elske med Lidenskab, med Styrke som maaskee ingen Anden, vi kunne opoffre Alt for den Elskede, give vort Liv hen for ham, ja maaskee endog begaae en Forbrydelse for hans Skyld, men at vi aldrig kunne sværme og drømme uden Grund, at vor Kjærlighed fordrer en synlig, en virkelig Gjenstand og ikke en Taagegestalt, der forsvinder i det Fjerne, som vi ikke kjende, og hvorfra vi Intet høre."

Midt i min oprørte og fortvivlede Sindsstemning følte jeg her, at Lorenza havde berørt en Sandhed; den Bevidsthed klarnede sig frem af mit mørke Indre, at det var mig selv alene, der havde lagt min Kjærligheds nordiske Livsalvor og taalmodige Tillid over i Lorenzas sydlige Elskov, og at jeg havde tiltroet hende for meget, sat hende paa for haard en Prøve og derved mistet Alt; nu, da Blændværket var svundet, og jeg saae, hvad der havde været min Skyld og hvad var hendes, nu burde jeg vel ikke bebreide det skjønne Sydens Barn, at det havde fulgt sit Sollands Natur og skudt Nordens natlige Alvor fra sig, om hun end derved havde brudt min Kraft og gjort min Tilværelse tom og hensigtsløs. Hvad kunde hun for, om jeg havde sat hendes Billede saa dybt i min Sjæl, at med det mit Livshaab maatte udrives? — Jeg erkjendte dette nu, og med en Rolighed, hvorover jeg selv forundredes, men som ikke var andet end Opgivelsens, satte jeg mig ned ved den unge Kones Side, lagde min Haand paa hendes, og sagde med en klangløs men dog mild Stemme:

Lorenza, Du har Ret. Vi have taget Feil af hinanden. Jeg har tillagt Dig formeget, Du mig forlidet af Kjærlighedens Tro, Nord og Syd ville ikke smelte sammen. Tilgiv mig, om jeg i min Smertes første Udbrud har været haard og bebreidende mod Dig, men jeg var mig ikke selv mægtig. Du har nu valgt, maaskee til Bedste for Dig selv, hvo veed om ikke de Kampe,

vor Forbindelse vilde have fremkaldt, vare blevne Dig for svære. Den Smerte, Du nu føler, vil snart gaae over; lev og vær lykkelig, nyd din Frihed, din Ungdom, din Skjønhed efter dit Lands Skik. Bekymre Dig ikke om mig, lad mig blive Dig ligegyldig, som jeg herefter er det for mig selv. —

„Men jeg elsker Dig jo endnu“ raabte hun, da jeg vilde reise mig, og slyngede sin Arm om min Hals. — „Jeg elsker Dig jo som før, hvorfor vil Du da forlade mig? Kan Du ikke komme i vort Hus, i Billedgalleriet nu som før, kunne vi ikke endnu sees ofte, om ikke som før saa dog sees og drikke Liv af hinandens Øine og tale om din Kunst — jeg er nu rig; o, hvor jeg skal give Dig Bestillinger — ikke sandt, Du kommer, Du kommer snart — jeg kan ikke leve, hvis jeg ikke seer Dig!“ —

Og jeg, Lorenza, kan ikke leve, hvis jeg seer Dig i din Mands Hus, kan ikke udholde at see Dig oftere med den Bevidsthed: denne Kvinde, din fordums Elskede, er en Andens Eiendom. Ja, disse dine sidste Ord har end mere ladet mig føle Kløften, som nu er sat mellem os. Jeg har taget mig den Sag med vor Forening for alvorligt, til at jeg nu skulde kunne lade mig nøie med en Cicisbeos Plads. Det er forbi — min Kjærligheds-drøm er ude, min Kunst med den. Af al din Skjønheds og Rigdoms Fylde beder jeg nu kun om een Gave, Lorenza, og det er Forglemmelse. Glem mig, og vær lykkelig! —

Jeg stod op for at gaae; Lorenza omklamrede mine Hænder med krampagtig Styrke og vilde holde mig tilbage. „Bliv, Melchiore, o bliv,“ hulkede hun; „Jeg elsker Dig, jeg følger Dig, hvorhen Du vil — kun bliv! — o, kun bliv!“ —

Jeg fandt endnu Kraft til at rive mig løs. Hun sank halv afmægtig tilbage paa Bænken. Jeg saae Ricciardis gamle Tjener, der havde ventet ikke langt borte, nærme sig; jeg kaldte paa ham og bad ham tage

vare paa sin Frue. Men før jeg gik ud i mit Ensomhedsliv, kastede jeg endnu et Blik tilbage paa den saa høit Elskede, som hun der laae, endnu saa skjøn i sin Afmagt, det blege Ansigt med de sorte Lokker overgydt af Maanens blide Skin. O, hvor forskjellig fra den første Gang jeg saae hende i Carnevalsloggiaen, straalende af Glæde og Ungdomshaab! Men ogsaa jeg var ilde forandret siden dengang, og mere haabløs end denne slumrende Lilie. I hendes Hjerte kunde maaskee Glæden og Haabet atter drage ind, i mit aldrig. Sagte og kjærligt bøiede jeg mig over hende, og mine Læber berørte til Afsked denne blege Pande. Farvel, Lorenza, aandede jeg, glem mig, og vær lykkelig! —

Derpaa gik jeg langsomt bort. Jeg saae hende aldrig siden. —

Min Historie er hermed egentlig tilende. Mit Liv herefter kjender De, eftersom De kjender mig, som jeg nu er. Kun nogle Ord endnu til Slutning. Efter de Anstrængelser paa Sjæl og Legeme, der gik forud for Katastrophen, efter de voldsomme og pludselige Ryk, hvormed denne udrev af mit Bryst alt Kjærlighedshaab, alle lyse Drømme om Fremtids Hæder og Fremtids Lykke, just da disse vare samlede i et Brændpunkt, var det naturligt, at ogsaa mine physiske Kræfter maatte synke sammen. Jeg faldt i en heftig Sygdom og laae længe ensom og næsten uden Bevidsthed i den Locanda, hvorhen jeg havde slæbt mig hin Aften, indtil nogle Landsmænd fandt mig der og tog sig af min Pleie. Jeg behøver ikke at sige Dem, at jeg ønskede Døden, at jeg i mine bevidste Øieblikke inderligt bad Gud derom. Men Han bestemte det i sin Visdom anderledes. Efter Maaneders Forløb stod jeg op fra mit Sygeleie, nogenledes restitueret paa Legemet, men hvad nyttede det, naar ikke paa Sjæl og Hjerte? — Det Første jeg efterspurgte, var Lorenzas Skjæbne; kunde og vilde jeg end ikke see hende, maatte jeg dog vide, hvorledes hun havde overstaaet sin Deel af Slaget. Jeg erfarede da, at hun

med sin Mand strax i Begyndelsen af min Sygdomstid var reist til hans Godser i Nærheden af Bologna, hvor de sagdes at ville bosætte sig. Denne Efterretning var mig ikke imod; jeg syntes, jeg med Rolighed kunde vegetere i Rom, naar Den ikke mere kunde træffes der, ved hvis blotte Nævnelse mit udtørrede Indre endnu kunde finde Bevægelser fulde af Længsel og Smerte. Jeg sagde, at jeg søgte Rolighed for at vegetere i Rom, dette Ord er betegnende for min Tilstand, thi med min Fremadstræben paa Kunstens Bane var det forbi; jeg har før udviklet for Dem, hvorledes det var Kjærlighedens Sol, der gav mine Farver Glød, og at min kunstneriske Skaberkraft var født af og baaret paa min Kjærlighed. Med denne maatte den altsaa ogsaa forstyrres og henvisne som Blomsten, hvis Stængel knækkes. Jeg tabte for stedse Tilliden til mine egne Kræfter, jeg fattede Lede til Kunsten, forsaavidt den angik mig selv, thi for hvem skulde jeg nu arbeide, for hvem vinde Hæder? Jeg resignerede mig derfor senere til kun at bruge min tekniske Færdighed i Maleriet som et Haandværk, blot for at skaffe mig det Nødvendigste til Livets Ophold, og jeg gjorde det uden Savn og uden derved at berede Kunsten i det Hele noget væsentligt Tab, thi paa Malere af den Grad, jeg i det heldigste Tilfælde vilde kunne naaet, var der ingen Mangel, og ingen ny Retning vilde ved mig blevet anslaaet. — De vil spørge, hvorledes jeg i en saadan vegeterende Tilstand, uden Kraft, uden Maal, uden Haab, har kunnet undgaae at synke ned til Sløvhed, til uvirksom Misanthropi, og De har Ret; paa ethvert andet Sted vilde jeg udentvivl ikke undgaaet denne Skjæbne, men jeg var i Rom, og denne forunderlige Stad udøvede endnu sin særegne formildende, klarnende Indflydelse paa mit Sind. Kjærligheden til Rom og dets Minder var den eneste Følelse, jeg endnu havde beholdt ren og frisk, hvorfor jeg ikke var bleven skuffet. Det var ligesom de stumme Statuer, de mindetunge Stene, den milde, sødt smigrende Luft, de rislende

Vande, de eviggrønne, duftende Planter vilde forsone mig med, hvad en romersk Kvinde, deres levende Udtryk, havde forbrudt imod mig. Ved denne Magt holdtes jeg oppe over Inertiens Sump, gjennem dette Medium kom jeg igjen til at føle og elske Naturen, derfra til Kunsten, vel ikke meer som Udøver men som Nydende, og derfra endelig til Menneskene. De har seet, hvorledes jeg har sluttet mig til de unge Kunstnere her, den ene Generation efter den anden har jeg ved min Erfaring søgt at hjælpe dem til at fatte Romerlivets sande Betydning for Kunstneren. Jeg har saaledes ikke hendrevet et ganske ufrugtbart Liv, og ved at leve for Andre har jeg gjenfundet mig selv. Undertiden kom vel min Forgangenheds Dæmon styrtende over mig med al sin bittre Kval, med al sin vilde Sorg; det var, da jeg lukkede mig inde og skjulte min Bolig, for ikke at give en gammel Mands Fortvivlelse til Pris for de Unges Spot eller Nysgjerrighed. Men disse Anfald komme nu altid sjeldnere og svagere; min Aftenhorizont klarner sig til Hvilens Fred. Den Rolighed, den ligesom udenfor Oplevelsen staaende Reflection, hvormed jeg nu har kunnet fortælle Dem min Kjærlighedshistorie, hvis blotte Tanke før bragte mit hele Legeme til at zittre af Smerte, er mig selv en Borgen mere for denne Overgang til fuldkommen Fred, men naar denne naaes, vil ogsaa Døden være der, og Hvilen funden i den romerske Jordbund.

Her taug den gamle Maler. Jeg trykkede stiltiende hans Haand, og jeg skammede mig ikke ved at lade ham see, at der bævede en Taare i mit Øie. Under hans lange Fortælling havde imidlertid Solen fuldendt sit Dagsløb, og dens sidste Straalebrydning i Horizonten udbredte netop en Claude-Lorrainsk Purpurglød over de fjerne, skjønt formede Bjerge, over Campagnens havlig-

nende Sletter, over det gamle Roms vidtstrakte Murtinder, Vandledningsbuer og Klosterbygninger i de grønne Haver, over Coliseets Masse, over Keiserborgens stolte Ruiner, mellem hvilke vi sad og saae Alt dette. Men denne Afskedspragt varede kun et Øieblik, i det næste faldt brede, dunkle Skygger mellem Ruinkløfterne og bebudede Nattens Komme. Vi maatte bryde op. Da vi fra de gravstille Ruiner over Capitoliet kom ned i det belivede og moderne Rom, var Natten alt faldet paa, men dens Luft var let, dens Mørke ligesom gjennemsigtigt, Stjernerne blinkede næsten varmt fra den dybe Himmel, Corsoen bølgede af Spadserende og Klang af Musik. Her forsvandt Fader Melchior fra min Side i Folkevrimlen, han var vel denne Aften ikke i Stemning til at følge mig til Tritonekneipen. Men næste Aften var han atter der, ligesaa oprømt som sædvanlig; der tog jeg ogsaa Afsked med ham, den sidste Aften jeg var i Rom.

Og kommer Du, velvillige Læser, nogensinde til den evige Stad, og Du af disse Blade skulde have faaet Interesse af at opsøge Fader Melchior, da behøver Du blot en Aftenstund eller flere at gaae hen i Osteriet i Via Tritone. Skulde Du mod Formodning ikke finde ham der, saa begiv Dig en Morgen ud til Cestius's Pyramide ved Porta Paula, til det ensomme, men blide og fredede Sted, der begrændses af Pyramiden og en Deel af Ringmuren. Det er Protestanternes Begravelsesplads. Søg her mellem Gravminderne, da vil Du uden-tvivl under et høit Cyprestræ finde en simpel Marmorsten med den gamle Malers Navn og den af ham selv anordnede Indskrift:

„Han døde i Fred, thi han døde i Rom.“

Capri.

Naar man fra Moloen i Neapel seer ud over den herlige Golf, bemærker man fjernt ude i den brede Havaabning, som det lader midt imellem Posilippopynten og Landspidsen ved Sorento, en phantastisk Form, ikke ulig en uhyre Sphinx, der synes for taageagtig til at være Land, og dog igjen for fast, for skarpt tegnet til at være en Sky i Horizonten. Det er Capri, den underfulde Klippeø, Grotternes og Havnymphernes Hjem, fordum Yndlingsopholdsstedet for flere af de romerske Verdensherskere og bedækket med deres prægtige Villaer, nu kun beboet af et fattigt Fiskerfolk, men besøgt af Alverdens Reisende for dets Oldtidsminder, dets Naturmærkværdigheder og den rene, søfriske Luft, der i dette varme Climat dobbelt velgjørende altid stryger hen over dets Klipperifter.

Allerede længe havde vi fra Neapels kvalmende Hede og Lavastøv og fortumlende Menneskevrimmel længtes ud til dette fjerne Trylleland i det blaanende Hav, som til et forfriskende Hvilepunkt efter Reiselivets Anstrengelser og Møisommeligheder. Men vi havde endnu mange Touristpligter at opfylde, før vi kunde forlade Neapel og dets nærmeste Omegn, endnu mange Studietimer i Museo Borbonico, og som Følge deraf en daglig Kjæmpen

opad den myldrende, straalende, ellevilde Toledogade, endnu en Vandring gjennem Dødningstaden, det askeglødende, tag- og træløse Pompeji, endnu en møisommelig Bestigelse af det ildsprudende Vesuv. Endelig vare disse og lignende nødvendige Forretninger nogenlunde udførte; endelig kunde vi, udmattede af Hede, af Træthed og af Nydelse sætte os i Baaden, der skulde føre os over til Capri, hvor vi havde isinde at tage nogle Rastdage, og derved samle nye Kræfter til videre og fjernere Excursioner.

Det var en af de sidste Dage i Mai. Solen dalede alt, da vi efter flere Timers Baadsfart nærmede os Capri, hvis røde, vildt sønderspittede Klippemasse nu tydeligere og tydeligere hævede sig op af de letkrusede, blaaklare Bølger. Øens Form traadte nu kjendeligt frem: et eneste triangeldannet Fjeld, hvis østlige smalle Ende med det steile Forbjerg, hvorpaa Ruinerne af Tibers Villa throner, adskilles fra den bredere og høiere Deel ved en Kløft eller Fordybning, der danner det grønne, dyrkbare Belte tvers over Øen, paa hvis Ryg Byen Capri ligger. Herfra stiger Fjeldets brede Vestende med en uhyre lodret Klippevæg lige op til Monte Solare, Øens høieste Pynt, bag hvilken Landsbyen Anacapri ligger skjult. Dog er det ikke blot disse to Hoveddele, der danne Capris Physiognomi, de ere igjen adsplittede i en Mangfoldighed af mindre, isolerede Klippepartier, der i de bizarreste Former, ofte i Lighed med Taarnspir, Buer, Hvælvinger, forfaldne Mure, colossale Arabesker, omgive den hele Ø og giver den Udseende af et phantastisk Trylleslot fra et østerlandsk Eventyr, i al sin Klippefasthed dog let svømmende paa det bløde, dybblaa Middelhav og omstraalet af Sydens mægtige Himmel. Det eventyrlige Indtryk, som Øen i og for sig altid maa gjøre paa den Fremmede, der kommer i dens Nærhed, blev for os forøget ved den magiske Belysning, hvori vi første Gang saae den. Thi netop som vi kom ind under dens Klippevægges Skygge, gik Solen noget

bedækket ned bag det fjerne Ischia og overgjød Havets mørkeblaa Grund med en Farvesmeltning fra blodrødt til guldgult, medens Capris røde Klipper luede som Ild i Solnedgangens Gjenskin, og Vesuvpyramiden stod dunkel og truende mod Norden.

Det forholder sig endnu saaledes, som Sueton fortæller, at Capri formedelst dets Kysters abrupte Steilhed kun er tilgjængelig paa to Steder, nemlig ved begge Bredder af det frugtbare Strøg, der i den ovenanførte Fordybning gaaer tvers over Øen. Kommende fra Neapel landede vi naturligvis paa den nordre Side ved Marina grande, hvor en Rad hvide Fiskerhytter strækker sig langs Stranden, lige under de brat opskraanende Vinhaver. Disse Hytters Beboere sad her udenfor deres Døre i Aftenkjølingen, og stimlede nu til ved vor Landgang, vadede ud om vor Baad, der ikke kunde komme ind til Bredden, (thi saa overflødig en Indretning som en Brygge gives naturligvis her ikke), og tilbød med megen Skrig og Spektakel deres Hjælp for at bringe os over Brændingen paa det Tørre. De Fleste havde kun deres Skuldre og Arme at tilbyde som Transportmidler, men en ung Kvinde af et halvvildt Udseende, med skjønne sorte Øine i det friske, brunlige Ansigt, overgik de Andre i Opfindsomhed ved at komme med en lang Bænk eller Krak, som hun improviserede til en Landgangsbro, den dog Ingen maatte betræde uden i Forvejen at have erlagt nogle Bajocchi, og derfor til Gjengjæld erholdt en hjælpende Haand og et Smil. Ogsaa alle de Andre forlangte nu et Vederlag for deres blotte gode Villie, men den hele Paatrængenhed havde intet Ærgerligt og Udfordrende ved sig, var tvertimod blandet med saamegen Munterhed og Velvillie, tilsat med saamange „Velkommen til Capri" og saamange Eccellenzatitler, at man let bar over med den.

Engang iland begav vi os strax paa Vandring opad den temmelig steile Skraaning til Byen Capri, under Ledelse af en Udsending fra Paganis for alle Kunstnere

vel bekjendte Locanda, hvor et Par forudreiste Venner havde bestilt os Kvarter. Den ujævnt brolagte Vei eller rettere Trappesti førte opad mellem de i Syditalien evindelige Vingaardsmure, der forhindre al fri Udsigt over Marker og Landskab. Men vi mærkede alligevel, at Vegetationen her, hvor den blot fandt nogen Grund, var endnu stærkere og mere særegen end inde ved Neapel; mægtige Figentræer af Høide og Omfang som Ege løftede deres skjønne brede Bladkroner op over Murene, og fra disse nedslyngede sig store hvide Convolver, blandede med de gule Blomsterduske paa den indianske Figens tykke, med Pigge besatte Blade. Først da vi vandt op til Terrassen ved Byens Port, foran hvilken paa antik og østerlandsk Vis var anbragt et langt, i den levende Klippe udhugget Sæde, fik vi et frit Nedblik over det Strøg, vi havde gjennemvandret, og over den hele vide Neapelbugt med dens i Halvmaaneform indskaarne Kyst ligefra Cap Misene til Capo di Campanella. Men i dette Øieblik kunde vi kun ane, hvilke Herligheder her med Dagslyset maatte udbrede sig, thi Aftenskumringen, der paa disse Høider saa hurtigt gaaer over til Natmulm, faldt allerede tæt paa, og de fjernere Gjenstandes Konturer kunde næsten ikke mere skjelnes, naar undtages Vesuv, over hvis Top nu et Flammeskjær hvilede. Vi dvælede derfor ikke længe her, men passerede gjennem den spidsbuede Port ind paa et Slags Torv, der omgives af Dommerhuset, Kirken etc., og derfra nedad en lille Gade til den Vinhave, hvori Paganis anseelige Værtshus ligger med alle dets Terrasser, Loggiaer og Udbygninger, paa den modsatte Afhældning af Øen med Udsigt til det aabne Hav. I Vestibulen modtoges vi som kjært ventede Gjæster af de hjertelige Husfolk, den blide Donna Serafina og den gamle tro Constanza med det prægtige Sibylleansigt, og førtes af dem op paa vore, efter italiensk Begreb velindrettede Værelser. Strax efter kom vore forudankomne Reisevenner tilbage fra deres Aftenspadseretour, og da vi med dem satte os

til det festligt beredte Aftensmaaltid, hvis Hovedingredientser bestod i den delicate Muræna, hvoraf Capri endnu som i Oldtiden er berømt, og i Øens fyrige Vin, da var det med den behagelige Tanke: her skal du blive i fulde otte Dage. Otte Dage i Ro og paa et saadant Sted! Kun Den, der har prøvet en kort tilmaalt Reisetids rastløse Mærkværdighedsjagt, kan fatte, hvilken hjemlig Fornemmelse der for os laae i denne Bevidsthed.

Siden ud paa Aftenen steg vi op paa Husets flade Tag, for efter den hede Dag at nyde den friske Natteluft. Maanen var nys kommen over Fjeldet og laae som en blank rullende Skive paa Kanten af den lodrette Klippevæg, udsendende næsten dagkraftige Straaler til de sære Bjergtoppe rundtomkring, til det tindrende, endeløse Hav, medens Byen med sin Kirkekuppel stod i mørk Profil mod den grønklare Himmel. Luften var mild og blød men forfrisket af den stærkt faldne Dug og opfyldt af aromatiske Planters Duft; oppe fra Byens Udkanter lød fjern Elskovssang og Tambourinhvirvler. Saaledes var vor første Aften paa Capri.

Som bekjendt findes endnu paa Capri Spor efter Keiser Tibers Ophold der for henved to tusinde Aar siden, ja saamange, at de næsten med hvert Skridt træffes, og give den paatageligste Forestilling om, hvorledes hin gamle menneskefjendske, vellystige Tyran havde gjort den hele Ø med alle dens Klippespidser, Kløfter og Grotter til et eneste svømmende Pallads, hvor han, adskilt fra hele Verden og dog beherskende denne, som en frygtelig Drage i Fred kunde ruge over sit Guld, i Mag opsluge sine talløse Offre og i Skjul hengive sig til sine monstrøse og grusomme Lyster. Thi paa den Tid var det dog endnu ikke kommen saavidt med det romerske Folks Forsmædelse og med Keisergalskaben, at han som sine Efterfølgere skulde have forsøgt i Rom selv at stille sin Blodtørst og sine gyselige Laster offentlig til Skue, ja endog at prale dermed. Tiberius stod endnu Augustus's gyldne Dage for nær, til at han

skulde vovet dette; han indesluttede sig derfor paa sin Klippeø og opklækkede i dens Huler det Uhyre, som siden haanede Verden med sin Vanvidslatter. Dog maa man ikke betragte Tiber alene paa hans isolerede Standpunkt, derved bliver hans forunderlige Blanding af fin sarkastisk Klogskab og dyrisk Affind, bliver Modsætningen mellem hans Manddoms vise Moderation og hans Alderdoms tøilesløse Tyranni aldeles ubegribelig, og man fatter kun Afsky for ethvert Minde om denne menneskelige Abnormitet. Tager man derimod det hele romerske Folk og Senat i dets daværende slaviske Usselhed og yderlige Sædefordærvelse som Basis for hint besynderlige Herskerphænomen; læser man med Troskab Tacitus's dybtfølte, mesterlige Skildring af, hvorledes Tiber ved de fornemme Romeres nederdrægtige Smigrerier og krybende Slavesind lidt efter lidt blev fristet, ja tvunget til at misbruge sin grændseløse Magt, hvorledes han længe, uagtet sit af Naturen mistænkelige og mørke Sind, dog meget længe modstod sin elendige Omgivelses depraverende Indvirkninger, hvorledes han længe afviste deres paatrængende Angiverier og haanede deres fade Smiger, indtil han endelig, overvældet af deres venale Angivelser, hvori Søn optraadte mod Fader, Broder mod Broder, forvirret af deres udtænkte falske Tilbedelse, der ikke tillod et Sandhedens Ord at komme for ham, omgivet af en raffineret Sædefordærvelses Orgier — foragtende Senatet, der kappedes om at lægge sine Hoveder for hans Fødder, foragtende Folket, der tiljublede ham for et tilkastet Patricierlig ligesaa godt som for en tilkastet Kornsæk — endelig blev kjed af at staae alene med sit Maadehold, som Ingen takkede ham for, endelig gjorde hvad de forlangte, men da ogsaa vidt overtraf deres dristigste Forventninger om Vilkaarlighed og Grusomhed, idet han for en Skygge af Mistanke, for et Ord, for en Taare, for et Intet udbredte Død og Fordærvelse over sin egen Familie, over Senat og Ridderskab, over Kvinder og Børn, og opfyldte det romerske Rige med sit blodige

Navns Skræk — saa at en Mængde Stormænd dræbte sig selv af Frygt for at dræbes af Tiber — naar vi læse og betænke alt dette i Sammenhæng, da finde vi Mennesket Tiber ud, og tage den Deel af Blodskylden fra ham, der ikke er hans. Og naar vi saa i den samme Classikers levende Beretning høre de Sjælens Smerteskrig, der nu og da undslap den gamle Tyran trods al hans Forstillelse, naar vi see ham i hans Ensomhed plaget af alle Mistankens og Angstens og Samvittighedens Furier, forgjæves søgende Forglemmelse i skjændselsfulde Orgier, der kun efterlod ham endnu større Væmmelse for sig selv og for Andre, naar vi tro i ham selv at opdage det ulykkeligste af alle hans Slagtoffere, da blandes vor Afsky for ham med Medlidenhed, og vi opsøge Levningerne af hans frivillige Fangenskab paa Capri med Interesse, ikke fordi de minde om en skummel Tyran, men fordi disse Levninger vare stumme Vidner til et Menneskes Kval, der havde sin Haand over sin Tids Verden, men ogsaa derfor maatte bære og i sig personificere hele hin Verdens Last af Synd og Fordærvelse, og var dog maaskee bedre end den.

En af vore første Excursioner paa Capri var derfor til Østpynten af Øen, hvor de betydeligste Levninger fra Tibers Tid findes, nemlig Ruinerne af hans saakaldte Villa Jovis, den hvori han paa sine sidste mørk-Dage, da tilsidst hele Øens utilgjængelige Ensomhed ikke engang var ham nok, indesluttede sig ganske i syv Maaneder, uden engang at ville besøge de andre Villaer, hvoraf han her havde elleve foruden Villa Jovis. Veien op til denne er stenet og besværlig, især i Solheden, da den fører opad den tørre, skyggeløse Skraaplan, som her danner Øens Ryg, men hvor afrikansk end Solen brændte paa den røde Grund, da vi drog deropad, bleve vi dog høit lønnede for al vor Møie ved den forfriskende, vide Udsigt til det skinnende Hav og det fjerne Campaniens skjønt udtungede Kyster, som for hver Bøining af Veien aabnede sig for os i en ny Ramme. Undertiden gik

Veien lige paa Randen af de dybe Affstyrtninger, der paa begge Sider af Plateauet gaae ned mod Søen, og som især paa den høiere sydlige Kyst vise sig svimlende og søndersplittede. Her seer det ofte ud, som om den vulkanske Eruption, hvorved Øen tydelig er bleven til eller idetmindste har faaet sin nærværende Skikkelse, endnu varede ved, saaledes synes Klipperne netop at være slyngede om hinanden, saaledes spalter sig Grunden fra øverst til nederst mange hundrede Fod, saaledes seer den størknede Lava endnu ud, som flød den med tunge Bølger ud i Havet. Paa andre Steder findes disse Styrtningers chaotiske Vildhed formildet og dækket ved den sydlige Vegetations ædle Flor: I Revnerne voxer den fine, hvidblomstrende Myrthe og mange andre stærkt duftende Planter, høit paa Afsatserne hænge smaa Vinhaver og Kornagre, blandet med Olie- og Figentræer, uden at man begriber, hvorledes Dyrkeren kommer derop. I en saadan Kløft paa den sydlige Side gjorde vi en Afstikker ned, ogsaa for at besøge et af Tibers Yndlingssteder, nemlig hans Nymphæum ogsaa kaldet Grotta di Mitromania, fordi Mithrasdyrkelsen i Oldtiden der troes at være pleiet. Vi steg ned ad flere dels lagte dels i Klippen udhuggede Trapper, der ofte smukt overskyggedes af Figenblade og Vinløv, til omtrent midt paa Affstyrtningens Høide, hvor en Slags lav Port eller Sidegang fører ind i Grotten, en meget stor, kjølig Stalaktithvælving, hvori det blaa Havøie seer ind gjennem en høi bueformet Aabning, der er prydet med Festons af Slyngplanter. Inderst i Hvælvingen sees adskillige gamle Murlevninger, hvoraf Antikvarerne vil have udfundet Solens Altar. Tiber havde, som bekjendt, befolket denne og flere lignende Grotter paa Øen med virkelige Nympher og Fauner, og vist er det, at Hulen endnu, uagtet den er øde, ved sit eventyrlige Udseende fremkalder Forestillingen om saadanne phantastiske Beboere. Vi tog Plads paa en midt i Aabningen fremspringende Sten, og havde der den forunderligste Situation: bag os den

dunkle, dybe Hvælving, foran os det uendelige blaanende Hav, dybt under os atter en Hule, hvori Søen slog ind, og hvis Bund dannes af denne; til den ene Side to taarnagtige, umiddelbart af Havet opstigende, isolerede Klipper, hvoraf den ene er gjennembrudt som en Porthvælving, gjennem hvilken en Baad just roede; til den anden Side, paa et fremspringende Næs af Øen selv, de saakaldte Faraglioni, ogsaa en Masse høist sære Klippeformationer, hvor der er nok af naturlige Arcader, Taarne, Søiler og desl. En kraftig Belysning var udbredt over dette besynderlige Prospekt, der saaes delt mellem to Hovedfarver efter Havet og Klipperne, Mørkeblaat og Stærkrødt, det sidste svagt skatteret med Grønt; den herskende Stilhed afbrødes kun ved Skriget af de mange Vagtler, der fløi ud og ind af Klipperevnerne, og af Søens dybe Skvulpen ind i Hulen under vore Fødder.

Vi kunde ikke længe dvæle paa dette mærkværdige Sted, hvis vi inden Solnedgang vilde naae Ruinerne af Villa Jovis. Komne op paa Bjergryggen igjen fortsatte vi uden Afbrydelse vor Vei opad til Østspidsen af Øen, til Sphinxens Hoved, paa hvis svimlende over Havet udragende Høide den gamle Keisergrib sad og speidede efter sit Bytte, og havde sin Fornøielse af at se sine Offere halv tildøde pinte styrtes ud over Pynten i den gabende Afgrund. Levningerne af hans Pallads her ere anseelige nok, skjønt for største Delen uformelige, og blot bestaaende af mægtige Substruktioner, Hvælvinger, Gange etc. I det Indre findes dog endnu adskillige Rum med velbevarede Mosaikgulve og Spor af Maleri paa de halv nedbrudte Vægge. I det første af disse Rum, der er aabent ud mod Havet, blev jeg alene tilbage for i Mag at nyde den skjønne Udsigt.

Som jeg sad her paa en Murlevning i det gamle Gemak og saae ud over det herlige Panorama, som herfra udbredte sig for mine Blikke ligefra Neapel og Vesuv med dets hvidnende Bræm af fortløbende Byer

til Castellamare — saa nærmere det rige Piano di Sorrento, over hvis umaadelige Orangeskove en varm Lysstaage hvilede som en fortættet Duft, — saa omkring Forbjerget Campanella til de takkede, romantiske Bjerge ved Amalfi, til Golfen ved Salerno, ja til de i Fjernhed hensvømmende Sletter ved Pæstum, hvor de doriske Templer staae ensomme i den giftige Steppe — da kunde jeg ikke afholde mig fra at tænke paa, hvorledes dette friske Hav, disse skjønne, vidtstrakte Kyster havde ligget i samme varme Lysglands for de mægtige Menneskers Blikke, der for Aartusinder beboede disse Mure, da de ikke som nu vare uformelige Ruiner, men blanke, af det yppigste Herskerliv gjenlydende Marmorhaller. Det tyktes mig, som maatte denne Naturens Uforanderlighed ogsaa have Kraft til for et Øieblik atter at fremkalde hint svundne Menneskeliv, idetmindste bragte denne Forestilling min Phantasi til ved Stedets og dets Erindringers Hjælp at sætte mig i en Illusions Tilstand, midt imellem en Drøm og et Digt.

Jeg tænkte mig at see, eller — (thi hvor er Grændsen mellem Sjælens og Legemets Syn?) — jeg saae virkelig, at Tibers Sommerhal, i hvis Ruiner jeg sad, lidt efter lidt fra det bevarede Mosaikgulvs givne Basis reiste sig til sin fordums Glands, hvorledes de brudte Vægge atter hævede sig til deres fulde Høide, og atter straalede af de yndige, skjønt ofte lascive Billeders friske Farver, som endnu findes i Pompeji, kun at disse Malerier viste sig her endnu mere levende og i større Maalestok; jeg saae, hvorledes det gyldne Loft atter lagde sig derover, istedetfor den frie Himmel, hvorledes den mod Havet aabne Side af Rummet dannede sig til en Porticus med herlige Søiler af de kostbareste Marmorarter, beskyttet mod Afgrundsranden ved en Ballustrade af kunstrigt udarbeidet Erts, og mod Solen ved et paa gyldne Stænger udspændt Purpurseil, medens mellem hver af Søilestillingerne stod en udsøgt græsk Billedstøtte, der klart tegnede sine ædle Former mod Havets blaa

Baggrund. Ved den ene Ende af denne Porticus var just paa et af de Cedertræes Borde med Elfenbensfødder, som de Gamle elskede saa meget, anrettet en Cæna af den Tids besynderlige Lækkerier. Bordet var omgivet af en Mængde skjønne, rigtklædte Slaver, hvoraf nogle uafladelig gik og kom med nye Retter, andre blandede Vin fra den ene Amphora i den anden og satte dem i Kjølekarrene, andre bekrandsede Bægerne etc. Men uagtet al denne Opvartning laae der kun fire Gjæster tilbords, hvoraf de tre laae paa den Side, der vendte ind til Værelset, men den fjerdes Løibænk var sat alene mellem Bordet og Rækværket ud til Havet, saaledes at den friske Søvind kunde stryge hen over den derpaa Liggendes Hoved. Det var en gammel Mand af anseelig Statur, saavidt kunde sees, da den nedre Deel af hans Legeme aldeles skjultes under Togaens Folder, men da hans Overkrop laae i noget hævet Stilling, idet han støttede sig paa Albuen, kunde man see, at hans Bryst havde været overordentlig bredt og stærkt, skjønt det nu var noget sammensjunket af Alderdom. Hans Hoved var stort og egentlig skjønt formet, hans Pande var bred, hans Næse reen, hans Mund fint dannet, dog var Udtrykket af hans Aasyn stygt, ja næsten rædselsvækkende; han var ganske skaldet, og hans Hud var slap, graalig og besat med Saar, hans snart matte, snart stikkende Øine vare omgivne med røde Ringe, og om hans blege, tynde Læber laae et haanligt, ofte grusomt men ogsaa ofte smerteligt Træk. Det Afskrækkende i dette hans Udseende blev ikke formildet ved, at han nu efter romersk Bordskik havde sat en dugfrisk Rosenkrands om de skaldede, graagule Tindinger; det var Blomster over et Aadsel. Ved hans Hovedgjærde knælede en billedskjøn Ganymedes af en Frigiven, der hvert Øieblik rakte ham det paany fyldte murrhiniske Bæger.

Tiberius Cæsar, thi den frygtelige Gamle var ingen anden end Verdensherskeren selv — Tiberius henvendte just nogle Ord til sine tre Bordfæller, tre Medlemmer

af det romerske Senat, der af denne høie Forsamling vare sendte som Deputerede til Cæsar for at overbringe ham Senatets Taksigelsesdekret, for at han havde ladet Germanicus's ædle og stolte Enke, Agrippina, dø en naturlig Død, d. v. s. langsomt pint hende tildøde, uagtet han kunde have ladet hende henrette; hvorfor ogsaa Senatet havde bestemt, at til en evig Erindring om denne Mildhed og om Fædrelandets Befrielse for to Farer skulde hendes og Sejans fælles Dødsdag aarlig høitideligholdes med en Offring til Jupiter.

Siger Senatet, sagde han med sin honningmilde, men af uendelig Foragt og Spot gjennembævede Stemme — Siger Senatet, værdige Fædre, at jeg modtager dets Taksigelsesdekret, at jeg erkjender og agter de retfærdige og høihjertede Bevæggrunde, der har dikteret det. Denne Kvinde har altid været mig til Plage; hun var ikke fornøiet med anden Rang, havde ombyttet sit Kjøns Svagheder med Mandens Ærgjerrighed, og stræbte, som I vel vide, baade efter mit Liv og efter min Magt. Ikke desto mindre har jeg hverken ladet hende strangulere eller udkaste paa Sukkenes Trappe (in Gemonias), men har tvertimod tilladt hende, ja næsten tvunget hende til at leve i hele to Aar efter Sejans Afstraffelse, saa Mindet om denne min uegennyttige Mildhed vistnok fortjener at opbevares for Efterverdenen.

Senatorerne opløftede bekræftende deres Hænder og Øine mod Himlen som i stum Tilbedelse af den keiserlige Godhed, og en Beundringsmumlen løb gjennem Sværmen af de i Salen forsamlede Frigivne og andre Hofbetjente.

Nu, Lucius Scipio, vedblev han til den ene Senator, en skjælvende Usling, der som en trykkende Last bar dette berømte Navn — Du store Forfædres værdige Efterkommer, hvad Nyt bringer Du mere fra Rom? Hvorledes lever man nu i Verdens Hovedstad, hvis Glands jeg stakkels Eneboer neppe mere formaaer at fatte?

Guddommelige Cæsar, læspede den Tiltalte, vi leve i Rom kun halvt, siden vi der maa undvære Din altoplivende Nærhed.

Kun halvt? afbrød Tiber ham med et paa engang haanende og truende Smil. I vove altsaa at leve kun halvt for mig? Og hvad er der da blevet af Eders Livs anden Halvdel? tilhører den maaskee allerede Cajus Cæsar eller Claudius? — Den uheldige Smigrer stammede Noget, han vidste ikke selv, til Protest mod denne farlige Fordreielse af hans Ord, han følte allerede Døden i Halsen, thi den blotte Tanke paa Tibers Efterfølger, hvem det saa blev, var jo Majestætsforbrydelse.

Den gamle Tyran gottede sig i Taushed over denne Angst og Forvirring, hvori han havde sat Scipionernes Ætling, og vedblev at stirre paa ham med en Rovfugls gjennemborende Blik paa sit Bytte, indtil endelig den anden Senator fandt det nødvendigt at bryde Tausheden, for ikke ogsaa at blive draget ind med den i den Førstes Ulykke.

Herre, sagde han, jeg veed ikke hvad Lucius mener med sit halve Liv, men saavidt min Erfaring strækker, veed jeg, at hele Rom kun lever i Dig og for Dig, store Cæsar! Dit Palads i Rom staaer vel tomt, og vi see Dig vel aldrig i Senatet, men dit Billed er dog overalt, din Aand opfylder Alt, vi tænke kun, vi handle kun igjennem din Villie, nu ligesaavel som naar Du er legemligt nærværende. Ja, saa aabenbart er det blevet til en Livsnødvendighed at tækkes Dig, at de Ulykkelige, som end nok saa fjernt mærke, at din Naade vender sig fra dem, af sig selv skynde sig med at komme bort fra en Verden, hvor deres Nærværelse mishager Dig. Saaledes har Pomponius Labeon, Præfect i Moesien, aabnet sine Aarer, da han erfarede din Vrede mod ham, og hans Hustru Paxia har fulgt hans Exempel; Senatoren Granius Martianus, Patricieren Tribellinus Rufus, den forrige Consul Cajus Galba og de to Blæsii have Alle i disse Dage dræbt sig selv, fordi de efter Angivelse

frygtede din Unaade, ja i selve Senatets offentlige Forsamling overraskede Vibellenus Agrippa os nylig med — efterat hans Anklagere havde talt — at fremtage under sin Toga en Giftflaske, som han tømte i eet Drag, og derefter udaandede for vore Øine; — Poppeus Sabinus —

Nok, Lentulus, afbrød ham Tiber — hold dog engang op med denne Dødsfaldsopregnelse; det ærgrer mig blot at blive erindret om, hvormange Skyldige der er undsluppet mig, thi hvad Straf er Døden, hvor den kommer uden Pinsel og ved egen Haand?

Lad dem kun dø, retfærdige Cæsar, begyndte nu L. Scipio, der imidlertid havde fattet sig efter sit Uheld, og nu ved nogle smaa Angiverier vilde forsøge paa at sætte sig i Yndest igjen — Lad disse Elendige kun søge at undgaae Døden ved Døden — der bliver dog desværre nok af Levende tilbage, som for deres Forbrydelser fortjene at lide de pinligste Straffe, og paa hvilke Du kan og bør lade disse udøve. Med Sorg nødes jeg saaledes til, for Statens Velfærds Skyld, at anmelde for Dig, min ædle Cæsar, nogle nye Attentater, der ere til Krænkelse af dit hellige Navn, din guddommelige Myndighed, dine Befalinger, og som min utrættelige Virksomhed har opdaget. Pollion, Silanus, Calvisius og Scaurus, Senatorer have alle ved Symposier talt uærbødigt om Dig, ja den Sidste skal om Dig og Cajus have skrevet Smædevers, som jeg siden haaber at kunne skaffe tilveie. Marcus Terentius, romersk Ridder, praler endnu af at have været Forræderen Sejans Ven; den rige Enke Vitia har vovet offentligt at beklage sig over Dig, offentligt at græde og hyle over sin Søn Fatius, som Du saa retfærdigt har henrettet, fordi han ved at tugte sine Slaver foran Augustus's og din Billedstøtte havde vanhelliget disse.

Jeg takker Dig, sagde Cæsar, idet han opskrev de anklagede Personers Navne paa en foran ham liggende Voxtavle, hvor en hel Række af Navne stod forud —

Jeg takker Dig for din gode Villie i at opdage mine og Statens Fiender, skjønt din Høst denne Gang ikke just har været rig; især har Du glemt et mistænkt Navn, med hvis Angivelse Andre er kommet Dig i Forkjøbet.

Og hvilket Navn, guddommelige Cæsar? spurgte L. Scipio ivrig og misundelig, idet han reiste sig halvt op — jeg troede dog, jeg skulde have de friskeste Nyheder — hvilket Navn er Dig da ellers forebragt?

Lucius Scipio, sagde Tiber tørt hen.

Den Nævnte sank tilbage paa sin Løibænk, dødbleg, som truffen af en dræbende Piil. — Alle Guder, stammede han — Jeg, din troeste Tjener — hvem kan have vovet at anklage mig —

Tiber saae stivt paa ham og sagde med Eftertryk: Erindrer Du, hvad Du for otte Dage siden sagde om mig til din Søn, just da Du befandt Dig alene med ham i din Have, foran min Statue?

Min Søn! stønnede den forraadte Fader — Min Søn! det er ikke muligt — min eneste Søn!

Og hvorfor ikke? svarede Tiber roligt. Saadant skeer jo nu hver Dag til Statens Bedste — har Du alt glemt Historien med Vibius Serenus, der anklagedes af sin egen Søn? — Dog, jeg vil opsætte Undersøgelsen af den Sag, til Du er kommen tilbage til Rom, lad os nu sætte alvorlige Forretninger tilside og alene overlade os til Bordets Nydelser. — Nu min kjære Vitellius — vedblev han henvendt til den tredie Senator, der hidtil havde været aldeles optaget med at prøve og bedømme alle de culinariske Kunstværker og Sjældenheder, der fremsattes i bestandig Afvexling, — Du fuldkomne Discipel af Apicius, hvad synes Dig om den capreensiske Eneboers landlige Kjøkken?

Ganske fortræffeligt, smadskede denne med et i Tibers Nærhed yderst sjeldent Udtryk af uforstilt Oprigtighed — høist vidunderligt. Især denne Muræna — den har en liflig Smag af Søfriskhed, som om man nød den svømmende i Havet — saadan faaer man den ikke i Rom!

Det tro vi nok, indfaldt med Stolthed den Frigivne, der forestod Anretningen, — selv her paa Capreæ er det sjeldent at faae den saa frisk, det er ikke mange Minutter siden denne Muræna forlod Havet her lige under Villaens Mur; en Fisker er med Livsfare klavret op ad den steile Klippevæg for at bringe Cæsar hans Yndlingsret ganske frisk.

Hvad siger du — udbrød Tiber, idet han med Heftighed reiste sig halvt op i sin Løibænk — et Menneske er kommet op ad denne bratte Klippe, som vi antoge for ubestigelig — har kunnet komme bag paa os ind i selve Villaen! — Men I have dog forsikret Eder dette Menneske?

Han staaer ude i Forhallen blandt Vagten, milde Cæsar, og beder om at faae Dig i Tale, udentvivl venter han en Belønning for sit Vovestykke. —

Den skal han faae — lad ham føres herind, befalede Tiber. Derpaa henvendt til Senatorerne: Her seer I nu, hvorledes jeg bliver bevogtet og efterstræbt — selv paa denne steile Klippe, omskyllt af Havet, kan jeg ikke være i Sikkerhed, man skaffer sig blot Snigmordere, der kunne gaae opad glatte Vægge. Hvor skal jeg tye hen? Tilsidst kommer jeg dog til at benytte mig af Eders Collegas Togonii Galli Forslag, om at det ærværdige romerske Senat skulde selv tage Sværd i Haand og omskabe sig til min Livvagt. —

I dette Øieblik blev Fiskeren ført ind af nogle Bevæbnede. Det var et ungt Menneske af et raskt Udvortes, dunkle Blik lyste ud af hans solbrændte Ansigt, og han tog sig godt ud i sin hvide Lærredstunika og med den røde phrygiske Hue paa de sorte Lokker. Med Udraabet: Cæsar! vilde han strax kaste sig for dennes Fødder, men holdtes af Vagten i tilbørlig Afstand.

Hvo har lært dig Veien opad den ubestigelige Klippemur under min Villa? tiltalte nu Tiber ham.

Ingen uden min Haand, mit Øie og min Fod,

svarede Fiskeren kjækt. Men ubestigelig er din Klippemur da ikke, siden Du seer mig her.

Og hvad vilde du her?

Bringe Dig en Muræna, friskere end Du ellers faaer den, naar den i Solheden skal føres den lange Vei herop nede fra Fiskerleiet.

Derfor alene satte du ikke dit Liv ivove. Du havde en anden Grund. Sig den frivillig, eller mine Lictorers Marterredskaber skulle vide at presse den ud af dig.

Der behøves ikke saamange Omstændigheder, høie Cæsar, for at faae mig til at bekjende, hvad der alt ligger paa min Læbe. Ja, det er sandt, det var ikke blot for Murænaens Skyld jeg klattrede herop, der stikker noget andet under mit halsbrækkende Forsøg. Du seer da, jeg er en ringe Fisker, jeg hører hjemme ovre i Surrentum. Der levede ogsaa blandt mine Lige den unge Aglaja, den skjønneste Pige i vor Egn, bekjendt vidt og bredt for sin Deilighed, sin Godhed, sin Klogskab. Jeg vandt hende. Vor Lykke var snart fuldkommen — jeg skulde om nogle Dage føre hende hjem til Mit. Da kom jeg en Morgen til hendes Moders Hytte og fandt hende ikke der men kun Moderen, som omgivet af en Flok hylende Naboersker sad og jamrede sig og rev Haaret af sit Hoved. Jeg erfarede da, at dine Udsendinge, Cæsar, dine bekjendte Jægere, som fare Landet rundt efter unge Skjønheder, havde været der og revet min stakkels Aglaja med sig til Capreæ. I Førstningen følte jeg som mit Bryst skulde trykkes sønder af Sorg og Harme, jeg rasede mod Dig, Cæsar, jeg svor din Død. Men saa betænkte jeg, hvorledes Du dog i Grunden er vor Alles Herre og Mester, siden Du eier hele Verden, og at Du altsaa ogsaa havde Ret til at fordre Aglaja som din Eiendom, hvis Du lystede. Og jeg trøstede mig da igjen og sagde til mig selv: Cæsar veed maaskee ikke af det Hele, han har desuden saamange tusinde deilige Kvinder at raade over og saamegen uudtømmelig Magt og Herlighed, at han vist ikke vil berøve den fat-

tige Fisker hans eneste Brud, naar han kun faaer Sammenhængen at vide. Mange Gange forsøgte jeg nu at komme op til Dig ad den almindelige Vei, men jeg fik ikke engang Lov til at sætte Foden paa din Øs to eneste Landingssteder, din Vagt stødte mig stedse tilbage. Da begyndte jeg at see paa de steile Klipper, der lude ud over Havet fra Villa Jovis, hvor jeg vidste Cæsar sad. Timevis laae jeg i min Baad derunder og mærkede mig hver Revne i Klippemuren, hver nok saa liden fremstaaende Kant — om det ikke for mig, der fra Barnsbeen er saa vant til at klavre i Klipperne, skulde være gjørligt at komme op til Dig ad denne Gjenvei. Jeg saae, det var et Arbeide mellem Liv og Død, men hvad havde jeg at miste? Fik jeg ikke Aglaja tilbage, saa følte jeg nok, at jeg alligevel maatte dø. Saa kunde jeg jo ligesaa godt vove dette, hvor der dog var Haab. Dog nølede jeg endnu nogen Tid, thi Livet hænger dog besynderligt fast ved Ens Ribbeen. Men, som jeg idag atter laae under Klippemuren hernedenfor og stirrede op deraf, og imidlertid havde sat min Angel ud, fik jeg pludselig en stor, prægtig Muræna, hvis Lige jeg aldrig før havde seet. Dette antog jeg som et gunstigt Varsel fra de gode Guder — jeg vidste jo, hvilken Pris Cæsar sætter paa at faae denne sin Yndlingsfisk ganske frisk. Jeg betænkte mig ikke længer, jeg bandt Kurven med Murænaen om min Hals, satte Hænderne mellem de fast umærkelige Klipperevner, trak mine Fødder efter og begyndte at klavre. Du veed, at den flere hundrede Fod høie Klippevæg ikke engang altid er lodret, men endog ofte luder ud over Havet — saa jeg maatte svinge mig fra det ene Udspring til det andet; — jeg svævede som en Fugl over det svimlende Dyb — Stene rullede uafladeligt ned og omkring mig og glede bort under mine Fødder, jeg hang som oftest blot i Fingerspidserne — men jeg gav ikke efter — jeg stræbte opad, jeg veed ikke selv hvorledes. Og Guderne være lovet, det lykkedes, — jeg kom op — mit Ønske er opfyldt — jeg

staaer nu for Cæsar, har kunnet sige ham selv, hvad der ligger mig paa Hjertet — har vovet mit Liv forat bringe ham et Øiebliks Nydelse — og han, den Mægtige og Milde, vil ikke lade mig drage ubelønnet bort, han vil give mig med til Belønning, hvad jeg beder om, thi dette er for ham mindre end Intet, skjønt for mig Alt — det er ikke Guld, ikke Ære — det er kun den sidste og ringeste af hans tusinde Kvinder — det er Fiskerpigen Aglaja, min Brud!

Da Fiskeren havde endt sin Beretning, hviskede Tiber noget til en af de Frigivne, som strax bortfjernede sig, derpaa vendte han sig smilende til Senatorerne med de Ord:

En rørende Historie, værdige Fædre, og fremsagt ei uden mimisk Talent; jeg tvivler paa at Eders Skuespillere i Rom vilde gjort det stort bedre. — I see, vi efterligne Eders Hovedstadsskikke her i vor Afkrog saa godt vi kunne — neppe hørte vi, at det er blevet Mode i Rom under Maaltiderne at lade opføre Skuespil, før vi ogsaa her søge at skaffe vore Bordgjæster en lignende Underholdning; rigtignok ikke med leiede Skuespillere, men ved naturligt og virkeligt Handlende, hvorved dog Fremstillingen unægtelig vinder i Interesse, hvad den taber i kunstnerisk Skjønhed. Dette tænker jeg I vil erfare under Udviklingen af denne Tragedie.

Fisker, vedblev han nu, vidste du, før du besteg Klippen, at der er sat Dødsstraf for Den, der uden Cæsars Villie vover sig indenfor hans Villas Enemærker?

Nei, ved Zeus, svarede Fiskeren, jeg vidste det ikke, men havde jeg end vidst det, jeg vilde dog have vovet, hvad jeg nu har gjort, i Tillid til Cæsars Naade.

Nu vel, sagde Tiber, denne din Tillid skal heller ikke blive skuffet; din Belønning skal du faae, din Brud skal blive Dig gjengivet. —

Hav Tak, store Cæsar, udbrød [illegible] Fiskeren næsten grædende af Glæde — [illegible] hvad giver Dig [illegible] min Taksigelse? — Guderne ville gjengjælde Dig det

— Saa guddommelig en Mildhed kan Guderne kun gjengjælde ved at optage dens Udøver mellem sig — sukkede derimellem den utrættelige og uafviselige Smigrer Lucius Scipio.

Tiber tilkastede ham et foragteligt Blik og vedblev til Fiskeren: Dette er din Belønning, men din Straf kan heller ikke ganske eftergives, dit Exempel maa ikke kunne forlede Andre til det samme Bovestykke, med Forstyrrelse af Cæsars Sikkerhed. Derfor skal det vel tillades Dig at føre din Brud med Dig herfra, men kun ad den samme Vei, hvorpaa Du er kommet herop.

Den arme Fisker saae sig forbauset omkring, som om han af de Omstaaendes Miner vilde hente en mildere Forklaring paa disse skrækkelige Ord — men da han overalt kun mødte koldtleende Ansigter, holdt han et Øieblik Hænderne for Øinene, som for at komme til sig selv og beskytte sig mod deres haanstirrende Blikke, derpaa rystede han langsomt paa Hovedet og sagde med en mellem Angst og Vantro deelt Stemme: Med Aglaja tilbage den samme Vei, ad hvilken jeg er kommen op? — Cæsar lyster kun at spøge med sin Slave — Cæsar veed meget godt, at dette er umuligt, at Nedstigningen er utænkelig, hvor Opstigningen var livsfarlig, at selv jeg alene med begge mine stærke Hænder ikke vilde kunne prøve derpaa, uden at gaae i den visse Død, hvormeget mere da med den stakkels spæde, hjælpeløse Aglaja? — O, det er gyseligt blot at tænke derpaa — Cæsar, siig det dog, det var kun dit Spøg! —

Cæsar spøger aldrig — svarede denne strængt. Din Dom er afsagt, Fisker. Der kommer din Brud, tag hende og stig med hende ned hvorfra du er kommet, eller ved Hercules, jeg lader Eder begge kaste ud over Rækværket her!

Virkelig førte den forhen bortsendte Frigivne i dette Øieblik en ung Kvinde ind i Salen. Det var Aglaja, den smukke Fiskerpige, græsk i Ansigtsform, Væxt og Klædedragt, efter sin Herkomst fra de græske Colonister

i disse Egne. Hun var dødbleg og vaklende af Frygt og Svaghed, hendes Blikke fløi sky som en forfulgt Hinds om i Salen, indtil de endelig traf paa Fiskeren, der stod stum og skjælvende mellem sine Bevogtere. Med Udraabet: Glykon! styrtede hun da hen til ham og skjulte sit Hoved ved hans Bryst.

Aglaja! — sagde Glykon halv fra sig selv — hvad vil Du hos mig? fly min Nærhed — den bringer Døden! Cæsar har jo fordømt mig, fordi jeg har vovet mit Liv for at see Dig og bringe ham en Glæde — og nu vil han belønne mig ved at sende os begge til Hades — men maaskee har han endnu Barmhjertighed med din Ungdom og Skjønhed, maaskee lader han sig nøie med at have revet Dig bort fra dit Hjem og din Brudgom — fald ham tilfode Aglaja og bønfald ham om, at han lader mig gaae alene!

O nei, Glykon, bad den unge Pige — jeg vil følge med Dig, hvor Du end gaaer — til Hades, om det saa maa være — kun lad mig ikke tilbage paa denne rædselsfulde Ø, send mig ikke tilbage til hin skrækkelige Nymphernes Grotte! — Du veed ikke Glykon, hvad Forfærdeligt jeg der har maattet see — hellere lide Døden tusindfold end leve i saadan Skjændsel — og Døden med Dig er jo Elysium.

Vore Histriones agere upaaklageligt, synes Eder ikke? — sagde Tiber til sine Gjæster — Men nu er det ogsaa nok med deres Klager, lad os komme til Enden. Fisker, betænk dig endnu engang, før jeg lader Eder gribe og kaste ud her — vil du benytte min Naade og stige ned med din Kvinde der, hvor du kom?

Glykon gjenvandt sit Dødsmod i den yderste Nød — Cæsar, sagde han, jeg redder dog Aglaja fra det, som er værre end Død, og jeg vil ikke lade denne hulde Skabning ti Gange sønderknuses paa de skarpe Klipper! —

Nu vel, afbrød ham Tiber med grusom Spot — du har valgt, hun skal ikke sønderknuses — her luder jo Terrassen lige ud over det bløde Hav — det er ogsaa

bedre paa den Maade for os Alle — Veien bliver kortere for Eder, og vi kunne uden at bevæge os fra Stedet, see Eders Nedfart. — Lictorer, bød han derpaa — binder disse To sammen og styrter dem ud over Rækværket der!

Bødlerne lavede sig allerede til at udføre Befalingen, da Glykon pludselig med flammende Øine og Skriget: Elendige, I skulle ikke røre hende! — rev sig løs fra deres Tag, løftede den besvimede Aglaja i sine stærke Arme og sprang med hende i et Sæt op paa Gelænderet, hvor de nogle Øieblikke svævede i Ligevægt. Endnu deroppe raabte han høit: Cæsar, de Døende hilse Dig*) — Aglaja, Aphrodite modtager os! — og forsvandt saa i Dybet med sin skjønne Byrde.

En dyb Stilhed udbredte sig derpaa i Rummet, det var, som Enhver hos sig selv talte sine Pulsslag i ængstelig Forventning. Kun Cæsar talte aabenlyst paa Fingrene, og da han kom til sex, hørtes en dump Pladsken dybt nede som af et tungt Legeme, der faldt i Vandet. Sex Sekunder, bemærkede han, sex Sekunder er altsaa Villa Jovis Høide over Havet; det gjentager sig bestandig.

Hermed er Maaltidet og Skuespillet forbi, sagde han derpaa til Senatorerne. — Gaaer nu hen, værdige Fædre, og hviler Eder i den Deel af Villaen, der udelukkende er bestemt for de Gjæster, Cæsar vil hædre — Venter der min nærmere Bestemmelse før I reise — jeg vil give Eder et Brev med til Senatet.

De tre Senatorer forføiede sig bort under dybe Hilsener, dog ikke før de endnu til Afsked havde bragt Tyrannen et Virakśoffer i Form af en Lovtale over den mageløse Visdom, han havde lagt for Dagen, i at forene Belønning med retfærdig Straf, en Lovtale, hvortil

---

*) Morituri te salutant — de til Døden indviede Gladiatorers Tiltale til Cæsar, naar de traadte frem til den sidste Kamp.

atter denne Gang de Omstaaendes Beundringsmumlen dannede Choret.

Neppe vare det romerske Senats ædle Affendte ham ude af Syne, før Tiber sank afkræftet tilbage paa Leiet; den pirrende Anspændelse af de sløve Nerver, som Scenen med Fiskeren et Øieblik havde forskaffet ham, efterlod nu kun en desstørre Afslappelse, og et Udtryk af dyb Livslede og Væmmelse blev ene herskende i hans Aasyn. De to Yndlingsfrigivne, der stode ham nærmest, hørte ham mumle som for sig selv: Disse Jammerlige, de ere kun fødte til Trældom og til Løgn! — o, denne Tørst efter et Venskabs, efter et Sandheds Ord, den fortærer mig! — Men jeg har dog endnu een Ven — her lod han sit tunge Blik glide om i Kredsen og hævede Stemmen — endnu Een, hvor er han? — hvorfor har jeg ikke seet ham i flere Dage — Slaver, hvor er Coccejus Nerva? —

Ingen syntes at ville svare, men Tiber gjentog truende sit Spørgsmaal, og nu kom det endelig ud, hvad man før ikke havde turdet aabenbare Cæsar, at hans ældste og troeste Ven, en af de Faa, som bestandig var hos ham paa Capreæ og dog ikke tog Deel i hans Udsvævelser og Grusomheder, men der levede et reent, alvorligt og indgetogent Liv, saa selv Angivernes Hærskare ikke kunde udfinde Noget at hæfte derpaa — at den lærde og vise Coccejus Nerva pludselig var bleven angreben af den Selvmordsepidemi, der herskede omkring Tiber. Han havde allerede i flere Dage trukket sig tilbage til en afsides Villa, haardnakket nægtet at modtage ethvert Næringsmiddel, havde forbudt at melde noget derom til Tiber og var netop denne Dags Morgen død af Hunger og Udmattelse uden med et Ord at angive Grunden til sin frivillige Bortgang.

Ogsaa han! — ogsaa han! — stønnede Tyrannen som overvældet ved dette Budskab; dog havde han endnu i sin til Vanvid grændsende Forfatning Besindighed nok til at byde alle de Tilstedeværende at forlade Hallen,

for at Ingen skulde være Vidne til hans Fortvivlelses Udbrud. Da Alle vare borte, reiste han sig langsomt i sin høie, krummede Skikkelse op fra Leiet, idet han med et grueligt Blik saae omkring sig, som om han i det tomme Rum blev vaer Gjenstande, der paa eengang indgjød ham Rædsel og Trods. I nogle Minutter blev han saaledes staaende opreist og ubevægelig, medens han flere Gange med skjælvende Røst gjentog Udraabet: Alene! ganske alene! — Derpaa gav han sig til med hurtige, men slæbende og vaklende Skridt at gaae frem og tilbage i den aabne Porticus, idet han vred sine Hænder, og fra hans kvalfulde Indre af og til løsrev sig enkelte Ord som: Coccejus, Coccejus, hvorfor gjorde du mig dette! — Dig havde jeg dog ikke truet — Dig havde de dog ikke angivet — Du min eneste Ven — og Efterverdenen - ogsaa for din Død vil den give mig Skylden som for alle de andre — og dog kjendte du mig bedre — dog vidste du, og du alene, hvad der var min Skyld, og hvad min Tids — men jeg seer det — du har villet paaminde mig — ved din Død har du villet sige mig, at intet Reent kan leve mere i Cæsars Nærhed — har du villet slutte den Dødens Kreds, der skiller Verdensherskeren fra Verden og Menneskene. — Nu veed du Hemmeligheden, Coccejus! — Døden bringer den Ro — bringer den Forglemmelse?

Her standsede den usalige Hersker sin rastløse Gang, greb krampagtig om Rækværket og bøiede sig ud over det blaa Dyb, der for et Øieblik siden havde lukket sig over to unge, kjærlighedsfulde Liv, men nu atter blinkede og vinkede i stille Fred. Tiber saae stivt derned, som om han længtedes efter Fred og Hvile i dets bløde Favn; men pludselig foer han med Rædsel tilbage — det forekom ham, som om alle de uskyldige Offere, han ofte blot for sin Fornøielse havde ladet styrte ned her, som alle de Tusinder, han paa andre Maader havde ladet martre og dræbe — nu hævede de blege og blodige Hoveder over Havfladen og stirrede lokkende og haanende

op til ham fra Dybet for at drage ham ned — nu klavrede og myldrede opad Klippen — stedse nærmere — og strakte tusinde lange Arme op for at gribe ham — — —

— — „Caritá Signore! En lille Almisse til Frelse for de arme Sjæle i Skjærsilden!“ — lød en dyb Stemme ved Siden af mig og vakte mig op af mine Fortidsdrømmerier. Jeg saae op — den skrækkelige Gamle, Tibers usalige Skygge, var forsvunden, hans gyldne, skinnende Sommerhal med den prægtige Porticus var atter blevet til den aabne, uformelige Ruin, hvori jeg sad som før. Foran mig stod en Franciskanermunk, ringlende med sin Almissebøsse og gjentagende sin Bøn om Caritá — det var Eremiten, der nu har indrettet sin ydmyge Celle oppe blandt Cæsarvillaens Ruiner og plantet sit simple, men mægtige Trækors paa den overmodige, hjerteløse Hedendoms Marmorgrushob. Jeg fulgte Munken til hans Hytte, der laae smukt og fortroligt lænet op til de gamle Mure, med Udsigt til det herlige Hav og ombuftet af en rig Flor af hvide Roser, der blomstre overalt her i disse Ruiner, ligesom til et forsonende Jærtegn for det meget uskyldige Blod, som her engang er udgydt.

Dagen efter, som var Christi Legemsfest, var jeg ogsaa nede i Byen Vidne til en forsonende Contrast mellem Capris Før og Nu, til Christendommens, eller om man heller vil, Katholicismens Seir over og Formildelse af de hedenske Oldtidsskikke, hvoraf den dog har optaget i sig, hvad der havde Skjønhedens sande Liv og kunde røre det menneskelige Hjerte. Før her frække og udsvævende men pragtglødende Orgier til Ære for Bacchus og Venus, nu her en barnlig-uskyldig, rørende Fest til Ære for vor Frelsers indviede Legeme — ingen større Contrast kan tænkes, og dog har den christelige Fest arvet fra den hedenske sine Blomster, sine Processioner, sine Røgelseoffre, sin Frembæren af Aarets Førstegrøde og endnu flere Ceremonier. Corpus-Domini-Høitiden er en af det katholske Kirkeaars største, en af dem,

paa hvilken Kirken, hvor den kan, udfolder sin høieste Pomp — følgelig allermest i Rom. Der gaves blandt vore Medgjæster hos Pagani derfor dem, som beklagede, at vi ikke nu vare i Rom, hvor Paven paa denne Høitidsdag selv bærer Sakramentet rundt Peterspladsen under Berninis firdobbelte Søilegang, fulgt af sine Cardinaler og Prælater, af sin uendelige Præste- og Munkehær, af alle de romerske Store, medens Kanonerne tordne fra Engelsborg, og St. Peterskirkens uhyre Klokker runge med deres Malmstemmer, medens det harniskblinkende Militær og bag det den umaadelige Folkemasse synker i Knæ, eftersom den hellige Fader, selv baaret høit over Alles Hoveder, drager frem med det Allerhelligste. — Men hvad os angik, da vare vi under vort Ophold i Rom, især i Paaskeugen, blevne saaledes overmættede og trættede ved de langsommelige pavelige Ceremonier og Pragtoptog, at vi priste os lykkelige ved denne Gang at kunne bivaane en katholsk Kirkehøitid i en lille afsides Menighed, hvor Ceremonien endnu udøves og opfattes i den rene Naivetet og Simpelhed, som alene kan lade den finde Vei til Hjertet, men som for længe siden er veget fra den kolde, pavelige Hofgudstjeneste i Rom.

Det skjønneste Veir begunstigede Festen paa Capri, Luften var opfyldt med Solglands og Varme, men dog tempereret ved en forfriskende Nordenvind eller Vento di Vesuvio, som den her kaldes. Fra den tidlige Morgen lød Glædesskud fra alle Høider, og Størstedelen af Øens Befolkning (der i det Hele ikke overstiger fem tusinde Sjæle) samlede sig i Byen i deres bedste Stads. Byens lille Kirke, der er helliget Øens Skytshelgen St. Constanzo og bygget paa Ruinerne af et antikt Tempel, kunde naturligvis ikke rumme alle disse Tilstrømmende, men hvad gjorde saa det? Paa Torvet udenfor, paa Trapper, Tage og Terrasser var der jo Plads nok, og det bedre end inde i den skumle Kirke, thi herude hvælvede sig jo Himlens Bue let og ætherklar, gjennem de aabne Kirkedøre lød Sangen og Orgeltonerne ud, og

den bedste Deel af Festen skulde jo ogsaa foregaae i det Frie. Thi da Messen var tilende derinde, varede det ikke længe, før Processionen satte sig i Bevægelse ud af Kirken og viklede sig langsomt op ad en bred Trappe, som fra denne fører op til en høiere Deel af Byen. Toget aabnedes af en Række Poenitentsbrødre i deres graa Hætter og med tændte Voxlys i Hænderne — efter dem fulgte et lille deiligt Barn, udklædt som Engel med Sommerfuglevinger paa Skuldrene og behængt med megen Flitterstads, hendes smaa Fødder kunde neppe følge Skridt med en ung Mand med mange flagrende Baand om Hatten, formodentlig hendes Fader, der saae sig stolt omkring for den Ære, der idag var hans Hus vederfaret. Nu kom Capris og Anacapris forenede Præsteskab i deres Gyldenstykkes Kaaber og omringet af deres Sangere og røgelsesvingende Chordrenge, i Midten gik den ældste Præst alene og bar Hostien under en Baldachin. Saa fulgte en Hob unge Knøse bærende imellem sig en høi Trophæ af Aarets første Frugter, Kornneg etc., og til Slutning kom en Række af Byens unge Piger, alle med Hovederne bedækkede af hvide Slør, hvorunder ofte et Par deilige sorte Øine og en frisk Kind glimtede frem. Hvor dette Tog drog frem, modtoges det af Geværild, Petarder og Sværmere, som Smaadrenge havde travlt med at antænde, af Jubel og Velsignelser samt af en fra alle Vinduer og Tage neddryssende Regn af vellugtende gule Blomsterblade. Processionen drog omkring i den hele kuperede By, der fandtes ingen Gyde saa trang, ingen Høide saa steil at den jo blev lyksaliggjort ved Sakramentets velsignende Gjennemgang. Det saae ofte pittoresk ud, naar Toget, efter en Tid at have været skjult i de lavere Stræder, pludselig igjen kom tilsyne med sine blinkende Kors og Faner paa en høi Terrasse eller under en spidsbuet Portal til en Trappe, eller naar det havde en Station foran et eller andet fritliggende Capel. Efter i et Par Timer at have fuldført denne Omgang vendte Processionen

tilbage til Kirken, hvor den adskiltes. Men dermed var ikke Dagens Festligheder tilende: efter de religiøse begyndte nu de profane Folkeforlystelser, som ved de katholske Kirkefester aldrig tør mangle, og som binder disse saa fast til Folkelivet. Der var Marked, Gjøglerkunster, smaa Fyrværkerier og Musik til langt ud paa Natten i megen Lystighed og Støi, men ingen Beruselsens Udskeielser, ja Anstændigheden gik endog saavidt, at selv disse Egnes Nationaldands, Tarantellaen, til vor store Fortrydelse ikke blev udført ved denne gunstige Leilighed, fordi Præsterne havde forbudt Øens Piger at dandse den, og at de i dette kildne Tilfælde, hvor Advarslen stred mod de unge Hjerters egen mægtigste Lyst, blev adlydt, viser bedst hvilken Magt det italienske Præsteskab endnu har bibeholdt idetmindste over den kvindelige Halvdeel af deres Menighed, og gjennem den da naturligvis ogsaa paa den mandlige.

Vor Opholdstid paa Capri var allerede over halvt udløben, og endnu kjendte vi kun den østlige Part af Øen, den vestre var os endnu et uopdaget Land, adskilt fra os ved den vældige, som det synes uoverstigelige Klippemur, der gaaer tvers over Øen fra Hav til Hav. Man sagde os vel, at høit der bag skulde findes en lille anden Kirkeby i grønne Lunde, men hernede fra Hovedbyen saae vi kun de nøgne, røde Klipper rage op mod Himlen, og intet Tegn paa Liv lod os ane menneskelige Boliger bag deres Toppe, undtagen at Vinden undertiden bar til os fjerne Klokketoner, der syntes at komme hist oppefra. — En klar Eftermiddag begave vi os endelig paa Opdagelsesreisen. Veien slynger sig først yndig og magelig nok skraas over det frugtbare Midtbælte. Som en høiere liggende Sti, indfattet af Myrther og andre skarpt duftende Fjeldplanter, fortsættes den dernæst langs med Foden af Klippevæggen, indtil hvor denne bøier af mod Golfen med en skarp Kant, opad hvilken den svimmelvækkende Trappe er anlagt, der danner den eneste Adgang til de høiere Regioner, hvorhen vi nu

agtede os, til Anacapri. Her begyndte vi den besværlige men interessante Opstigen ad de fem hundrede og fem og tredive i Klippen indhuggede Trin, der i Zikzak føre op til Spidsen. Paa hver Affats, hvorfra vi fik en bestandig i Vidde og Skjønhed tiltagende Udsigt over Øen og det omkringblaanede Hav med dets udstrakte Kyster, fandt vi altid et lille aabent Capel med et Kors eller et Mariabillede anbragt, udentvivl for at den Opstigende paa eengang kan nyde Legemets Hvile og Tankens Opløftelse i Bønnen, idet han tillige kan lade sit Blik glide rundt i Guds herlige Natur, der herfra aabenbarer sig i sin største Fylde. Endelig naaede vi op til den sidste Affats, hvorfra en Vindebro og en Port fører ind i en Slags Forgaard med Stensæder, høit paa Klippens Tinde; endnu her saae vi Intet til Anacapri's forventede grønne Marker men vel udover det uendelige Hav, langs Campanien og Terra di Lavoros Kyster lige til Gaeta, ja til Terracina og Circes Ø ved de pontiske Sumpe. Dog, nu bøiede vi om et fremspringende Klippehjørne og befandt os pludseligt i en smilende, rigt opdyrket Egn, med en større Mængde Træer end nedenfor, med Vinhaver og Olivenplantager, og midt imellem disse, paa det sagte mod Vest affkaarne Høiplateau, en venlig lille Landsby, hvis hvide Huse tittede frem hist og her mellem det Grønne og beherskedes i Midten af en ret anseelig Kirke. Det var Anacapri, en lille affsondret Verden for sig selv, hvor Alt syntes at aande Stilhed og idyllisk Fred. Vi vandrede en Stund omkring blandt de, for en italiensk By at være, særdeles renlige Huse og Haver og omringedes snart af den tilstedeværende Befolkning, vel med Nysgjerrighed, dog uden den i disse Egne saa sædvanlige Paatrængenhed og uden Tiggeri; thi selv Menneskene heroppe lod til at være i Overensstemmelse med deres Hjemsteds rolige Beliggenhed. Efterat vi endnu havde gjort en Afstikker op til Sørøveren Barbarossas Borg, der ligger paa en vild, sønderrevet Klippespidse ovenover

Byen, og med sine romantiske Feudalruiner sælsomt seer over til de classiske Levninger af Villa Jovis paa Østpynten, erindrede den dalende Sol om, at det allerede var paa Tide at forlade Anacapri's ensomme Yndigheder. Ifærd med at bøie om Klippehjørnet igjen kastede vi et sidste Blik tilbage til denne idylliske, grønnende Rolighedsplet høit imellem Himmel og Hav, — endnu et Skridt, og det Hele var forsvundet. Men under Nedstigningen fik vi endnu en levende Erindring om den skjulte Coloni vi havde forladt deroppe. Allerede fra Trappens øverste Affats skjelnede vi nemlig dybt nede paa Søen en usædvanlig stor, med Mennesker opfyldt Barke, der for fuldtbugnende Seil stevnede ind mod Fiskerleiet ved Marina Grande. Det var Øens Torveskib, der vendte tilbage fra Neapel under Lystighed og Sang, hvoraf enkelte stærkere Toner af Vinden endog bares op til os. Dette Torveskib er en stor, broget bemalet Barke, der med sin høie Stavn og sit latinske Seil har nogen Lighed med et antikt Skib, og det er smukt at møde, naar det bemandet med sine stærke, halvnøgne Roerskarle og brune Fiskere og besat med tætte Rader smykkede Kvinder drager frem gjennem Golfens sagte krusede Bølger. To Gange om Ugen gaaer det med Capris Produkter, Fisk, Vin, Frugter og Olie til Neapel og bringer derfra tilbage Alt, hvad Øen selv mangler af Livsfornødenheder. Det er altid en stor Fest den Aften Skibet vender tilbage: Alle, som kan, samle sig da nede ved Stranden for at høre, hvorledes Affairerne ere gaaede af, for at modtage de tilbagevendende Bekjendte eller Breve og Nyheder og for at see paa de Fremmede, der som oftest komme med. Ogsaa Anacapri's Beboere har da naturligvis deres Deel i Skibets Besætning og Indhold, men disse Klippeboere maa selv bære deres Fragt op til deres skjulte Rede, da intet Lastdyr, selv ikke et Æsel, kan vinde opad Klippetrappen. Da vi kom midt ned i denne, mødte vi derfor et helt Tog af anacapriske Mænd, Kvinder og Børn,

der alle paa deres Hoveder let og sikkert bar store Byrder, og steg med rank Holdning, muntert syngende og venligt hilsende forbi os opad de steile Trin til deres skyhøie, ensomt aflukkede Hjemsted.

En eller anden Læser vil maaskee forundre sig over, at vi nu saa længe have talt om Capri uden dog endnu at have nævnt dets mest berømte Mærkværdighed, nemlig den blaa Grotte. Det er sandt, at denne Grotte har faaet et vidunderligt Ry, som den ogsaa tildeels fortjener; jeg veed ret godt, at mangfoldige Reisende fare fra Neapel eller Sorrent direkte ind i den blaa Grotte og saa ud deraf igjen uden engang at værdiges at sætte Foden paa Capris Grund, og at det følgelig er Sædvane at betragte Grotta Azurra som det Hovedsagelige og Øen, hvori den findes, som et blot Appendix. Men Sagen er nu, at jeg anseer Forholdet ganske omvendt. For mig er Capri en eneste stor Natursærhed, en af disse Naturphænomener, som Skaberkraften i et Øieblikks bizarre Lune synes at have henkastet som for at vise, at den selv i sine Luner maatte frembringe noget Skjønt og i sit Slags Regelret. I denne Totalitet af Særheder er da den blaa Grotte kun en enkelt Deel og ganske i Overensstemmelse med den hele Tryllebygnings Struktur. Thi Capri er jo i hele sin Omkreds gjennemstukket og udhulet af en Mængde Grotter, Hvælvinger, Gange, baade under og over Vandskorpen, og naar man roer om Øen, hører man en uafladelig Sukken og Hulken af Havvandet, der flyder ind og ud af disse Aabninger, større og mindre. Man har saaledes af de mærkværdigste den grønne Grotte, Grotta marina etc., men af alle disse Drypstenshuler hævder rigtignok den under en steil Klippevæg paa Vestsiden beliggende Grotta Azurra sin Forrang i eventyrlig og hemmelighedsfuld Skjønhed, — dog maa man heller ikke efter de mange overdrevne Billeder og Beskrivelser vente at finde en Aladdins Underhule derinde. Den største Virkning frembringes unægtelig ved den ganske egne Maade, hvorpaa

man kommer derind, og ved den pludselige Overgang fra det kraftige Sollys udenfor til det blegblaa Skjær, der opfylder Hulen, og som udentvivl fremkommer ved Solstraalernes Brydning gjennem Havvandet i den dybt under Vandskorpen sig forlængede Munding. Thi den Deel af Aabningen, der er over Havfladen, er som bekjendt saa lav og saa trang, at man ikke kan slippe derigjennem uden liggende udstrakt i en ganske lille, til denne Passage egent konstrueret Baad, og endda er dette kun muligt, naar Havet er stille og Vandet lavt, thi naar Søen gaaer høi, opfylde Bølgerne Hullet aldeles. Det er med en ganske besynderlig Følelse, at man lægger sig plat ned i Bunden af Baaden og saaledes stiv udstrakt er ifærd med fra det venlige Dagslys at fare ind ad det mørke, trange Hul til Bjergets Inderste; det er, som bereder man sig paa en Gjennemfart fra Liv til Død, fra Oververdenen til Hades. Og idetsamme Baaden glider ind under Klippen, kan man virkelig et Øieblik tro sig paa Dødens dunkle Flod: Klippen hænger kvælende over Ens Bryst, man omsluttes af tykt Mørke. Men denne ængstelige Tilstand varer ogsaa kun et Øieblik, i næste udvider Hvælvingen sig kirkehøit, og man modtages af et tindrende azurblaat Lysfluidum, der omgiver En til alle Sider, over og under, saa man med Baaden synes at svæve midt deri. Det varer vel Noget, inden man kan fatte sig efter denne første Overraskelse, men jo længere denne varer, des heldigere er man; thi denne første Overraskelse er egentlig det bedste, Grotten kan give. Roer man dybere ind i den, mod den dunklere Baggrund, saa taber Fortryllelsen sig lidt efter lidt, saa finder man snart, at Havet, som her dækker Hulens Bund, i al dets klare Gjennemsigtighed dog ikke er saa smukt og kraftigt blaat som udenfor i Sollyset, — saa mærker man snart den tunge, graalige Drypstenshvælving bag det blegblaa Skjær, der nu mere og mere antager Spiritusflammens spøgelseagtige Gjenskin. Og jo længere man opholder sig derinde, desmere tiltager det

uhyggelige Indtryk, indtil man ordentlig længes ud i det Fri igjen. Idetmindste gik det mig saaledes, da jeg var steget iland og sad paa den smalle Affats i Baggrunden af Hulen, der hvor man i nogle sammenfaldne Klippestykker har villet opdage Sporene af en tilfaldet Gang op gjennem Fjeldet og deraf vil slutte, at Grotten har været kjendt og brugt af de Gamle. Jeg havde her en Følelse af, at det Levende ikke hørte hjemme i denne mystiske Hvælving, hvor selv Lyset har Dødens Farve, og hver Lyd gjenlyder huul som fra Graven; det forekom mig, som var jeg en paatrængende Gjæst i denne hemmelighedsfulde Grotte, den Bjergets og Havets Aander saa længe have holdt skjult for Menneskenes nysgjerrige Blikke. Jeg droges uimodstaaeligt hen til det diamantklare Lyspunkt, der i Grottens modsatte Ende betegnede Udgangen til Dagen, og følte mig ikke let og vel, før jeg atter aandede derude „im rosigen Licht“ paa det aabne, herlige Hav under Guds frie Himmel.

Bruden fra Baveno.

Paa Lago Maggiores deiligstolte Bredder, netop der, hvor Alpefjernheden er skjønnest og Søen aabner sig videst for paa sit blinkende Speil at bære de borromæiske Øers Orangelunde, ligger ligeoverfor Isola bella den yndige Landsby Baveno. Her findes Italiens glødende Yppighed forenet med Schweiz's friske Storhed. Landsbyens hvide, endnu ganske italienske Huse ligge smukt adspredte mellem Maismarker og Frugthaver, hvori Vinranker slynge sig fra Træ til Træ og mellem Pergolaer, tungt behængte med Druer, Græskar, Meloner. Frit paa en Høi, med den herligste Udsigt over Søen, ligger Stedets gamle Kirke, omgivet af aabne Arkader, hvori Frescomalerier fremstille Stationerne af Jesu Lidelse. Noget længere ned til Venstre har man det pittoreske Værtshus, hvis skjønne med Laurbærroser besatte Terrasse ud mod Simplonveien Enhver, der har reist paa disse Steder, med Vemod vil erindre. Gaaer man lidt opad Bjergskraaningen, ved hvis Fod Baveno ligger, saa vandrer man snart paa fløielsblødt Græs under kjølige Haller af mægtige Kastanietræer, fra hvis Skygger graa, straatakte Hytter stikke frem. Overalt her risle og suse Bjergbække ned til Søen og falde i Cascader mod Veien, der gaaer langs Stranden. Endnu en kort

Gang høiere, og man befinder sig i Alperegionen, som man kan forfølge til Sneregionen paa Monterones Spids, og dog endnu fra disse kolde Høider faae et Nedblik til den varmtaandende Sø med dens Kystkrands af Vinranker og hvide Byer.

I de rolige Dage, før Revolutionernes oprivende Storme endnu vare slupne løs over Verden, og før Ufred endnu var trængt ind til denne landlige Ensomhed, da det endnu var tilladt og muligt at føre et stille Liv i Naturen, et Liv for Poesi og Kjærlighed, blomstrede her i Baveno en ung, smuk Pige. Hun var i Et og Alt sit deilige Hjemsteds ægte Datter, hun var den skjønneste Blomst, denne Egns yndighøie Natur nogensinde havde kunnet udfolde. Som den forenede hun i sig Italiens og Schweiz's modsatte Skjønhedstyper, sammensmeltede til et harmonisk Hele. Hendes Skjønhed var saaledes ganske i Overensstemmelse med Omgivelserne men derfor ikke mindre usædvanlig, og naar hun mod Aftenen sad i Pergolaen foran sin Faders Hus, der gik lige ud mod Simplonveien, da standsede de Forbidragende gjerne for at hilse den skjønne Maria og til Gjengjæld faae et venligt Blik af hende, thi uagtet hendes Øie var blaat som den dybe Sø, var det dog ikke koldt som denne men besad en straalende Varme, der gik til Hjertet. Som hendes Ydre var hendes Indre en Blanding af Sydens yppige Lyst og af Nordens rene, dybe Længsel. Hun elskede Pragt og Glands og Tilbedelsens Sødheder, hun fortabte sig ofte i Fremtidsdrømme, hvori hun saae sig selv som herskende i et deiligt Slot, omgivet af evige Fester, af Beundreres og Tjeneres Hær; — men til samme Tid havde hun i sit Hjertes Inderste en Følelse, der sagde hende, at traf hun Den, hun virkelig kunde elske, da vilde hun kunne forlade Alt for ham og følge ham til det haardeste Land, til de tarveligste Kaar. At denne dybe og alvorlige Side af hendes Væsen var den sande og overveiende syntes at bekræftes ved den Kjendsgjerning, at hun blandt alle sine Tilbedere mest be-

gunstigede en fattig Gemsejæger oppe fra Tessineralperne, den ranke Steno med det freidige Aasyn og det trofaste Øie. Hun vidste neppe endnu selv, hvor dybt hun holdt af ham, men hun lyttede begjærligt efter, naar han fortalte hende om sin farefulde Bedrift mellem Høifjeldene og paa Gletscherne, og om det ensomt stille men kraftige Hjemliv i hans Fødested Airolo, en lille renlig og hyggelig af Jægere og Hyrder beboet Schweizerby høit oppe paa den sydlige Side af St. Gotthard. Thi dette haarde Bosted hang han ved med hele en Bjergboers Hjemkjærlighed, og derfor søgte han ogsaa at stemme sin Elskede til Velvillie for det ved hine Skildringer derfra og ved at synge for hende de simple, hjerterørende Folkemelodier, hvori den poetisk dybe men stumme Fjeldnatur deroppe havde søgt at finde et Udtryk gjennem sine Beboeres Stemme. Og ved disse simple Midler, eller rettere sagt ved Kjærlighedens ene store, lykkedes det ham ikke alene at indgyde Maria Godhed for hans Hjemsted men endog hos hende, det sydlig milde og drueglødende Bavenos Barn, at vække en formelig Længsel efter det kolde, ufrugtbare Airolo. Saa at, naar hun i de lange Mellemrum, mellem hver Gang Steno kom ned fra Bjergene, søgte at udfylde Tiden og Savnet ved at eftersynge hine Fjeldviser, hun havde hørt af ham, da kom Taarer i hendes Øine, og hun troede virkeligt at føle Hjemvee til disse simple Toners Hjem, til det fattige Sted, hun aldrig havde seet eller kjendt. Endnu havde hun dog ikke udtrykkeligt givet ham sit Ord om at følge ham did for bestandig, lige saa lidt som han endnu havde vovet at bede derom, men alle Folk i Landsbyen sagde allerede længe om dem, at de vare Trolovede, og de selv modsagde det ikke heller. Saaledes gik det roligt hen en Tid.

Da hændte det sig engang, medens Steno just var oppe mellem Bjergene, at der kom en Forandring i Bavenos ellers saa rolige og ensformigt klare Livsvilkaar. Herren til Isola bella, den unge **Grev Carlo**,

der flere Aar havde været borte i fremmede Lande, kom uformodet tilbage til dette sit svømmende Marmorpallads. Nu blev der Bevægelse i det lille Sted, thi Greven førte stor Stads med sig, Fester skulde gives, Besøg aflægges og modtages, Baade fore uafladeligt frem og tilbage mellem Slottet og Byen, der vrimlede af hans guldbeslaaede Tjenere. Maria var med bankende Hjerte i Frastand Vidne til dette glimrende, livfulde Væsen, hendes gamle Drømme om Pragt og Glands dukkede op igjen i hendes Sjæl, og naar hun om Aftenen saae det rigt oplyste Slot med funklende Skin speile sig i den klare Sø, naar hun skjelnede det prægtige Tog af Damer og Herrer, som bevægede sig op og ned paa Orangeterrasserne — eller naar hun hørte den deilige, livfulde Dandsemusik lyde derfra over til hendes Ensomhed, — da stjal der sig vel mangt et dybt Suk fra hendes Bryst, hun faldt i Tanker over sine egne simple Kaar og sammenlignede sig med hine Lykkelige og Prægtige, der bevægede sig hist over i den glimrende, tonende Feeverden. Hun spurgte sig selv, om hun ikke var ligesaa ung, ligesaa skjøn, ligesaa værdig som Hine til at nyde al denne Herlighed med? Hun ønskede kun en eneste Gang at have været med derover for dog at vide, hvad et saadant Glandsliv havde at betyde, saa vilde hun gjerne siden leve altid stille i landlig Simpelhed.

Og hendes Ønske gik virkelig i Opfyldelse, og det paa en Maade, der overtraf hendes dristigste Drømmerier. Thi den unge Grev Carlo var en altfor erfaren Skjønhedselsker, til at han ikke snart skulde have bemærket den sjeldne Rose, der blomstrede i hans Nærhed. Paa sin vælige Ganger red han ofte forbi hendes Pergola, naar hun sad derude, og hun kunde ikke nægte for sig selv, det gjorde hende godt, naar den skjønne, prægtige Rytter bøiede sit stolte Hoved for hende og tilkastede hende Blik fulde af Beundring og Ydmyghed. Om hun hilste ham igjen, om hun rødmede, om hun

smilede, — det var hun sig ikke selv bevidst, men hun mærkede vel, at hans Forbidragen stedse blev hyppigere, at han længere og længere standsede foran hende, at hans Hilsen stedse blev ømmere, hans Blik stedse mere talende. Og tilsidst, hun vidste ikke selv hvorledes, fandt hun ham en Dag for sine Fødder. Hun vilde støde ham bort, hun vilde fly, — men han bad saa ømt: Han, Grev Carlo, Isola bellas Herre, bønfaldt hende om et venligt Ord, kunde hun da nænne at sige ham et haardt? Og hans sorte Øine havde en saa brændende Glands, hans rige Stemme en saa forførende Klang, at hun overvældes deraf. Desuden bad han jo kun om en eneste Gunst: at hun maatte komme til en Fest, som han den Aften gav over paa Isola bella. Det var jo kun Opfyldelsen af, hvad hun nylig saameget havde ønsket, og hvad Ondt var der vel i at modtage Indbydelsen, fordi han selv var dens Overbringer, spurgte hun sig i sit Hjertes Enfold. Og hun lod sig føre derover. Hun troede næsten endnu at svæve i sin phantastiske Drømmeverden, da hun virkelig satte sin Fod paa den straalende Ø, da alle de prægtige og skjønne Gjæster, alle de guldklædte Tjenere hun havde seet fra det Fjerne, nu kom hende imøde paa Landgangstrappen og bøiede sig for hende som for Festens Dronning, da Stedets mægtige Herre tog hende ved Haanden og selv førte hende omkring i alle hans Riges Herligheder: gjennem Slottets gyldne, lysblændende Sale, hvis skjønne Malerier og ædle Billedstøtter hilste hende som deres Lige i Skjønhed og Ædelhed, hen over Marmorterrasserne, gjennem de over Søen hængende Haver, hvor alle Italiens, ja den tropiske Zones skjønneste Træer og Planter prangede og duftede, og syntes som gamle Drømmebekjendte at tilnikke hende med deres brede, skjælvende Blade og store Blomsterkalke, — hvor bløde Toner fra et usynligt Musikchor svævede om hende som en bestandig Kjærlighedssang, og hvor hendes Navn flammede i Ildskrift fra Cypresalleernes dunkle Baggrund. Men da han nu vel

havdeført hende om overalt og ladet hende see al sin Rigdom og al sin Herlighed, da Dandsens Glæde havde bruset gjennem Salen, og Festens Frydbølger vare sagtnede noget, da laae Fristeren atter for hendes Fødder og sagde: Maria, alt dette er Dit, og jeg skal gjøre dit hele Liv til en Fest som idag, hvis Du vil blive her, blive hos mig for bestandigt! — Hun svarede ham intet Ord, men han tog hendes bævende Taushed for et bejaende Svar; dog gav hendes indre Uskyld og Reenhed hende endnu Kraft til næsten at gjennemtrænge Øieblikkets Fortryllelse — hun veeg tilbage og gav ham et alvorligt Blik, der tydeligt spurgte: Er din Hensigt reen? kan jeg tro Dig? —

Grev Carlo forstod hende, thi han vedblev: Frygt ikke Maria, min Kjærlighed er ikke din Fjende. — Jeg har sagt, at hvis Du bliver her, saa er alt Mit din Eiendom, følgelig ogsaa mit Navn. Men ogsaa kun naar Du bliver, thi jeg vil ikke Du igjen skal forlade Isola bella, før Du er dens retmæssige Herskerinde, jeg tør ikke slippe min deilige Fugl af Haanden, før jeg har lænket den med en evig, skjønt usynlig Kjæde. Nei, vægre Dig ikke; denne Gang er jeg ubønhørlig. Men dit Fangenskab skal ikke blive langvarigt, derfor borger Dig min længselsfulde Kjærlighed. Jeg reiser endnu i Nat til Milano for at ordne mine Anliggender og besørge det Nødvendige til vort Bryllup — Du bliver imidlertid hos Slottets Kvinder — og i Overmorgen, Maria! — nei, imorgen Nat er jeg her tilbage, og Alt skal være rede til vor Forening! —

Fortryllelsen var fuldstændig. Han reiste — hun blev.

Næste Dags Aften mod Solnedgang befandt hun sig alene paa den store, lave Terrasse udenfor Slottets Bagside, der hvor den Gruppe mægtige, ranke Pinier staaer, der spænder sine tætte Visters grønne Telttag saa høit oppe i den blaa Luft, at selv den fine japanske Akazie voxer til sin største Væxt derunder i det fuldeste Solskin. Her, paa et af de skjønneste Punkter maaskee

i den beboede Verden, sad Maria, ikke langt fra Randen af en Marmortrappe, der fører ned til Søen, hvis grønklare Vande beskylle dens nederste Trin. Omkring hende bedækkedes Jordbunden symmetrisk af en Mængde sjeldne Buskvæxter og Ziirplanter, der stode i fuld Flor og udsendte den fineste Aroma, medens umaadelige Masser af blaa Hortensier vare ligesom kastede hen i alle Fordybninger og Hjørner. I Baggrunden saaes gjennem de aabne Arcader ind til Slottets Havesale, hvorfra Guld og Marmor og Speilglas glindsede ud i det pragtfulde, brogede Blomsterbed. Og fra denne fast tropiske Forgrund saae hun mellem Piniestammerne ud over det herlige Prospekt af den brede Sø og dens rige Bredder og de blaanende Schweitzerbjerge, Alt i varm Aftenbelysning og Alt aandende af Alpestorhed, Vandstilhed, Skovfriskhed. Der var stille og mildt om hende, hun hørte kun den fjerne Susen af Piniekronerne høit over sit Hoved og en Nattergals første Præluderen inde fra en Laurbærhæk. — Hun sad stille og hensjunken i sig selv paa en Stenbænk med Hænderne foldede i Skjødet; hun saae ikke mere paa de nærmeste, pragtfulde Omgivelser; de sjeldne pralende Blomster, de skjønne Statuer, de guldglindsende Haller fængslede ikke mere hendes Blik, det hvilede fast og inderligt paa de fjerne, blaaligklare, længselslokkende Schweitzeralper. Det var klart: — hendes eventyrlige Nattedrøm var næsten forbi — Mindet var vaagnet, Mindet om Steno, om hans simple, trofaste Hengivenhed, om hans elskede Hjemstavn, det fattige Airolo. Den Hjemvee, Steno havde indgivet hende derefter, vendte nu tilbage til hendes Hjerte og bevægede det saa dybt — hun vedblev at stirre hen mod hans Bjerge og bøiede Hovedet lyttende, som om hun tænkte at høre Alpehornet derovenfra. Derpaa begyndte hun halv ubevidst at nynne sagte for sig selv en Stump af en Sang, som Steno havde lært hende:

I Airolo, i Airolo der voxer ingen Vin,
Der høres ikke Nattergalens Klage,
Der staae de mørke Graner i Vintrens hvide Lin —
Og dog, hvor gjerne bid jeg vilde drage!

Men saa duftede Havens fine Blomster stærkere og sødere, som for at tale til hende i deres Sprog, og Sangfuglene inde fra Laurbærhækken kviddrede klarere og fuldere, og hun syntes de trillede til hende:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Hvad tænker Du paa? hvad længes Du til?
Syng med os om Isola bella kun,
I Verden er ikke saa deilig en Lund!

Og hun sank igjen tilbage i sine Drømmerier og saae ned for sig. Da lød sagte Aareslag i Søen tæt under Terrassen hvor hun sad, og pludselig hørte hun dernede fra en dyb, bjergfrisk Mandsrøst, som hun vel kjendte, istemme Fortsættelsen af den Vise, hun nylig havde begyndt at nynne. Hun saae op, — det var ham! Det var Steno, den ranke Jæger med de trofaste Øine, der stod i en Baad lige under Trappen, lænet til sin Aare og sang:

I Airolo, i Airolo der rødmer knapt et Bær,
Der tynger Sneen Hyttens lave Tage —
Men under dem er Varme, der boer min Hjertenskjær —
Og derfor bid jeg gjerne vilde drage.

Ved den første Lyd af hans Røst havde Maria reist sig, og medens han sang, skred hun, som uvilkaarligt draget af disse simple Toners Hjertemagt, stille hen mod Trappen og begyndte langsomt at stige ned ad denne. Hun var kommen nogle Trin ned — da standsede hun, thi Steno taug nogle Øieblikke efter Versets Slutning, og hun hørte imidlertid atter Nattergalens bløde Triller inde fra Laurbærhækken, hun syntes de kaldte paa hende:

Skjønne Menneskefugl! Marialil!
Os hører Du til, os hører Du til!
Paa Isola bella er Livet saa smukt —
Her er evig Blomst, her er evig Frugt!

Men Alpeboeren begyndte igjen dernede fra Baaden:

Ved Airolo, ved Airolo der maa min Hjertenskjær
Med Gemsen over Fjeldene springe.
Da tænker han paa mig, naar Døden er nær —
Da hører jeg hans Alpehorn klinge!

Og sagte, længer og længer ned ad Trappen steg Maria, draget af Tonerne, — indtil hun allerede stod paa det næstsidste Trin — da dvælede hun atter og lyttede endnu en Gang til de klare Fuglestemmer oppe fra den prægtige Have. De lød nu saa sødt klagende til hende, og hun syntes de lokkede:

Skjønne Menneskefugl! Marialil!
Heroppe alt stemmes dit Bryllupspil!
Din Brudgom kommer tilbage i Nat —
Skal han da finde sin Fest forladt!

Endnu dvælede hun — da rakte Steno sine Arme ud imod hende og sang med bævende Stemme Visens sidste Vers:

I Airolo, i Airolo der voxer ingen Vin,
Der høres ikke Nattergalens Klage —
Men Kjærlighed og Troskab gro der i Sneens Lin —
Der vil jeg leve alle mine Dage!

Og før han havde udsunget, var Maria hos ham i Baaden og laae ved hans Hjerte. Han trykkede hende fast til sig med den ene Arm, men med den anden roede han hurtigt tvers over Søen. Hun lænede sit Hoved stille grædende ved hans Bryst og saae sig ikke tilbage, før de naaede Odden ved Pallanza, hvor en trang Arm af Søen bøier af mod Norden, og de, som følge denne

Retning, altsaa bag hin Pynt miste Synet af Lago Maggiores herlige Midtdeel med de borromæiske Øer. Her vendte Maria sig om og saae endnu engang til Isola bellas eventyrlige Terrasser, til Bavenos yndige Høider, til den paradisiske Barndomsegn hun forlod, og som nu til Afsked laae for hende i Aftensolens sidste Gløb. Det forekom hende, som hørte hun endnu Fuglesangen fra Laurbærhækken svæve sagte over den stille Sø:

Skjønne Menneskefugl! Marialil!
Hvor flyver Du hen, hvad er det Du vil?
Kom tilbage til Isola bella kun!
I Verden er ikke saa deilig en Lund.

Men Bjerglængselen, der hviler i denne rige Natur, havde seiret. Gemsejægeren Steno slog atter sin stærke Arm om hende og gjentog:

I Airolo, paa Alpen, der boer Den Du har kjær —
Did hen, did hen med ham vil Du nu drage!

— Og Baaden forsvandt om Odden ved Pallanza.

Herrig, H., Luther. Et kirkeligt Festspil. Oversat af O. Kynde. 1 Kr. 25 Øre.

Italien. En Rejse fra Alperne til Ætna. Ved Carl Andersen. 36 Kr., indb. 48 Kr.

Jenssen, J., Hjemmets Flora. Vejledning til Behandling af Potteplanter i Stuen alene. 1 Kr. 50 Øre, indb. 2 Kr. 50 Øre.
— Lommebog for Havevenner. 75 Øre.

Lanfrey, P., Napoleon den Førstes Historie. Ved N. Bache. I—V. 17 Kr. 50 Øre.

Lund, A., Skizzer fra Rom. 2 Kr.

Marlitt, E., Tante Cordula. 3 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr. 75 Øre.
— Baronesse Mainau. 4 Kr., indb. 5 Kr. 25 Øre.
— Damen med Karfunklerne. 3 Kr. 50 Øre, ib. 4 Kr. 75 Øre.
— Uglereden. Efterladt Roman. 3 Kr. 50 Øre, ib. 4 Kr. 75 Øre.

Mau, E., Dansk Ordsprogs-Skat. I—II. 16 Kr. 60 Øre.

Meyer, J.. Borgmesterens Datter. (Under Pressen.)
— Ringe Dage. Interiører fra Halvfjerdserne. 3 Kr., indb. 4 Kr. 25 Øre.
— Rønnebær. En Novelle. 2 Kr. 75 Øre, indb. 4 Kr.

Munch, A., Kongedatterens Brudefart. Et Digt i tolv Romancer med Illustrationer af L. Frølich. Eleg. indb. 10 Kr.
— Lord William Russell. Tragedie i fem Akter. 1 Kr. 50 Øre.
— Pigen fra Norge. Historisk-romantisk Skildring. 2 Kr.

Nyblom, Helene, Fortællinger og Skizzer. 2 Kr., indb. 3 Kr.
— Noveller (I. Saml.)
— Nye Noveller (II. Saml.)
— Fem Noveller (III. Saml.)
— Ungdomskamp og to andre Noveller (IV. Saml.)

Hver Samling 3 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr. 75 Øre.

— En Kvindes Historie og Syv Skolekammerater. To Noveller. (V. Saml.) 4 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr. 75 Øre.
— Digte. 2 Kr., indb. 3 Kr. 25 Øre.
— Nye Digte. 2 Kr., indb. 3 Kr.

Nyblom, C. R., Et Aar i Syden. Ueber fra Italien. Med 10 Illustrationer. 4 Kr. 50 Øre; ind . 6 Kr.

Nowel, M., (Vald. Thisted). Breve fra Helvede. 4. Udgave. 4 Kr. 50 Ø.
— Høgholt. En Julefortælling. 4 Kr.

Saint-Germain, En Knappenaals Erindringer. 2 Kr.

Saintine, X. B., Alexander Selkirk eller den sande Robinson. 3 Kr.
Saint Pierre, Paul og Virginie. 2 Kr.
Scharling, C. H., En Pilgrimsfærd i det hellige Land. Med 31 Træsnit. 6 Kr. 75 Øre, indb. 9 Kr.
— Hauran. Rejseskildringer fra Palæstina. 1 Kr.
Smiles, S., Egen Kraft. 2. Udgave. 2 Kr., indb. 3 Kr. 25 Øre.
— Pligt. 2 Kr., indb. 3 Kr. 25 Øre.
— Sparsommelighed. 2 Kr., indb. 3 Kr. 25 Øre.
Sind, A., Samlede Digte. 5te Udgave. 1 Kr. 25 Øre.
Terpigorev, S., Skygger fra Fortiden. Fortællinger. Oversat fra Russisk af André Lütken. 4 Kr.
Tofl, L. F., Robespierres Fald. (Under Pressen.)
Topsøe, V., I Solskin. — Livsanskuelser. To Fortællinger. 2 Kr. 50 Øre.
— Skizzer af Tox. 2 Kr. 50 Øre.
— Fra Schweiz og Frankrig. 3 Kr.
Under Cromwell og Carl II. Af Forf. til „Fra Luthers Tid." 5 Kr., indb. 6 Kr. 25 Øre.
Wallin, J. O., Dødens Engel. I dansk Gjengivelse af Chr. Richardt. Med Tegninger af Carl Larsson. 3 Kr., indb. 6 Kr.
Ved Løvfaldstid. Billeder af Bj. Bjørnson, L. Dietrichson, C. Collett, C. Janson, P. Kjerulf, A. Munch, M. Thoresen. 2 Kr. 50 Øre.
Vang, Aage, Agnete. Interiør fra et Pigehjærte. 2 Kr. 50 Øre, indb. 3 Kr. 60 Øre.
— I Brændingen. 3 Kr. 25 Øre, indb. 4 Kr. 50 Øre.
— Tre Sind. Fortælling. 3 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr. 75 Øre.
Wergeland, H., Hasselnødder. 1 Kr. 50 Øre, indb. 2 Kr. 50 Øre.
— Den engelske Lods. Et Digt. 1 Kr., indb. 2 Kr.
— Halvhundrede Digte. Ved H. Lassen. Ib. 2 Kr. 50 Øre.
— Udvalgte Digte. Ved H. Schwanenflügel. 3 Kr., ib. 4 Kr. 50 Øre.
— Digterværker og prosaiske Skrifter. Ved H. Lassen. I—VI Bd. 19 Kr., ib. 28 Kr.
Wiener, W., Kvinden, hendes Historie, hendes Kald og hendes Dannelse. Ved M. Borring. 2 Kr. 75 Øre, ib. 4 Kr.
Williams, Fra Livet. Fortælling. 2 Kr. 25 Øre.
— Elé. Fortælling. 2 Kr. 25 Øre.

Kjøbenhavn, Oktober 1890.

